

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK EDEBİYATINDA VELÂYETNÂMELER VE
OTMAN BABA VELÂYETNÂMESİ

Tezi Hazırlayan
Yunus YALÇIN

Tezi Yöneten
Doç. Dr. Ziya AVŞAR

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Ağustos-2008
KAYSERİ

Doç. Dr. Ziya AVŞAR danışmanlığında Yunus YALÇIN tarafından hazırlanan Türk Edebiyatında Velâyetnâmeler ve Otman Baba Velâyetnâmesi adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

16..1.01./2009

JÜRİ:

Başkan: Doç. Dr. Ziya AVŞAR

Üye : Prof. Dr. Ümit TOKATLI

Üye : Prof. Dr. Atabey KILIS

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulunun 26.01.2009 tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

26.1.01./2009

Prof. Dr. H. T. K. APAYDIN
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Yaşadığımız coğrafyayı ve bu coğrafyanın sinesine işleyen tarihi, taşına toprağına sinmiş Türklüğü tam manasıyla tanımak ve yeni nesillere tanıtmak, tanıtmak ama ivazsız garazsız tanıtmak, kine ve hasede, nifaka ve fesada meydan vermeden tanıtmak belki şimdiye kadar olduğundan daha fazla lazım ve hatta hayati ehemmiyeti haizdir. Mazi bilgisi olmayan toplulukların milletleşemeyeceğı, mazisine kudretle ve dirayetle ve fakat samimiyetle sahip çıkamayan milletlerin de kısa zamanda bu hüviyetini yitireceğı bir hakikattir.

Tarihi yalnız bir cepheden ele almak ve bir provokatif malzeme olarak sunmak bir milletin bölünmesine, fertlerin birbirine düşürülmesine, bu durumdan nemalanmak isteyenlerin, kötü niyetlilerin umduğuna kavuşmasına hizmet edecek ve millet için olduğu kadar tarih bilimi için de büyük yıkımlara yol açacaktır. Bu sebeple popüler ve cemaatçi tarihten sıyrılmak ve millet olma ve millet kalma amacına yönelik tarihçilik yapmak önemli ve gereklidir. Bu kültür tarihi, edebiyat tarih vs. hepsi için geçerlidir.

Edebiyat tarihimizle ilgili kaynaklar incelendikçe kültür tarihimiz, dilimizin gelişim ve değişimi, geçmişteki insanların inanış ve yaşayış tarzları ve sair birçok alanda yeni bilgiler ortaya çıkacaktır. Bu bilgilerin güvenilir olması da şüphesiz objektif olmasına ve çarpıtılmadan verilmesine bağlıdır.

Edebiyatımızda mühim bir yere sahip olan velâyetnâmeler yukarıda bahsettiğimiz gibi birçok konuda bilgi veren, farklı bilgilere gidecek ipuçları gösteren eserlerdendir. Bir tarikat büyüğünü yine onun müritlerinden birinin kaleminden okumak ve o müridin gördüğü pencereden görmek imkânını veren bu eserlerde anlatıcının bakış açısının dışına çıktığımız zaman daha başka özellikler görebilmekteyiz. Bu tarikat büyüğü kimdir? İnanış ve yaşayışı nasıldır? Müritleri nasıl inanır nasıl yaşarlardı? Kerametleri ve savunduğı dava neydi? Bu sorulara cevap aradığımız velâyetnamelerde başka şu sorulara da cevap arayabilmekteyiz: O zamanlar sosyal, siyasi, ekonomik hayat nasıldır? Dini insanlar nasıl anlıyorlar ve nasıl yaşıyorlardı? Dil ve edebiyatın vardığı nokta

IV

neydi? Devlet ve din ilişkisi, devlet adamları ve bahse konu tarikat büyüğü arasındaki ilişki ve dolayısıyla devletin din ve tasavvufla ilişkisi, tarikatler arasındaki ilişki nasıldı? Bu sorulara cevap arayarak incelenen velâyetnâmeler kültür tarihimiz için kıymetli bilgiler verecektir.

Biz de gerek hacimli olması gerek vahdet-i vücud anlayışını ortaya koyuş tarzı sebebiyle farklı bir velâyetnâme olan Otman Baba Velâyetnâmesi'ni yukarıdaki sorulara cevap arayarak incelemeye, bilimsel tespitlerde bulunmaya çalıştık. Bu çalışmamızın Türk kültürüne ve edebiyatına katkılar sağlaması bizi sevindirecek ve milletimize hizmet etmekten mutluluk duymamızı sağlayacaktır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında rehberlik eden sayın hocam Doç Dr. Ziya AVŞAR'a yürekten teşekkür ediyorum.

Yunus YALÇIN

TÜRK EDEBİYATINDA VELÂYETNÂMELER VE OTMAN BABA VELÂYETNÂMESİ

Yunus YALÇIN

ÖZET

Velâyetnâmeler Türk edebiyatı ve tarihi için önemli başvuru eserleridir. Bir din büyüğü ve tarikat önderinin hayatını ve kerametlerini anlatan bu eserlerde sosyoloji, din tarihi, edebiyat tarihi ve daha birçok alanla alakalı bilgiler verilmektedir. Otman Baba, Fatih Sultan Mehmet zamanında yaşamış bir Kalenderî şeyhidir. Anadolu'ya 1402 yılında Timur ile birlikte gelmiştir. İlk zamanlar Aydın ve Manisa dolaylarını gezen Otman Baba daha sonra Rumeli'ne geçmiştir. Varna, Tırnova, Filibe, Vize, Edirne, Vidin gibi birçok Balkan şehrini müritleri ile birlikte gezmiştir. Gezdiği yerlerde vahdet-i vücud (panteizm) davasını savunmuştur. Otman Baba ve dervişlerinin inanç ve davranışları çok kere acayip bulunmuştur. Otman Baba ve abdalları sapkınlıkla suçlanmışlar ve bu suçlamalar nedeniyle kadiya ve padişaha şikâyet edilmişlerdir. O zamanın Osmanlı padişahı Fatih Sultan Mehmet'in emri ile Otman Baba tutuklanmış ve İstanbul'a getirilmiştir. Otman Baba hakkında soruşturma yapılmış fakat herhangi bir ceza ve yaptırım uygulanmamıştır. Metinde baştan sona Otman Baba'nın kişiliği ve kerametleri, vahdet-i vücud inancı anlatılmıştır. Eserde yer alan bir önemli konu da Otman Baba'nın Balkanlar'daki diğer Kalenderî şeyhleriyle münasebetidir. Eserde adı geçen kişiler gerçek kişiler ve yerler de gerçek yerlerdir. Eser bu yönüyle de önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Velâyetnâme, tarikat, Kalenderîlik, baba, Balkanlar.

WARDSHIPLETTERS IN TURKISH LITERATURE AND WARDSHIPLETTER OF OTMAN BABA

Yunus YALÇIN

ABSTRACT

Wardshipletters are important sources of Turkish literature and history. These books which tells the life stories and miracles of leader of religion contains lots of knowledges like sociology, religion's history and literature's history. Otman Baba was a sheikh of a Kalenderi who lived era of Fatih Sultan Mehmet. He came to Anatolia with Timur at 1402. He lived Aydın and Manisa at the beginning then went to Rumeli. He visited with his disciples the Balkan's cities like Varna, Filipe, Vize, Edirne, and Vidin. He had told about the panteizm wherever he went. Act of Otman Baba and his dervishes was thought as strange. Otman Baba and his dervishes were charged with perversion. And they were complained to the Padisash and Kadı Otman Baba had been arrested and brung to the Istanbul by the order of Fatih Sultan Mehmet. An investigation was opened about Otman Baba but couldnt applied any punishment to him. At the beggining of book to the end told about his miraceles and panteizm. Another important subject in the book was about his relions with other Kalenderi Sheikhs The People and places which told in the book were real. This aspect of book is also important.

Key words: Wardshipletters, religious order, Kalenderilik, Father, Balkans.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	III
ÖZET.....	V
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER	VII
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: TÜRK EDEBİYATINDA VELÂYETNÂMELER.....	4
2. OTMAN BABA VELÂYETNÂMESİ	7
A. OTMAN BABA'NIN TARİHÎ VE MENKABEVÎ HAYATI	7
B. VELÂYETNÂMENİN GENEL ÖZELLİKLERİ.....	13
a) Olay Örgüsü	15
b) Dil ve Üslup Özellikleri.....	20
c) Nüshaları	22
C. VELÂYETNÂMEDE GÖRÜLEN İNANIŞLAR.....	25
a) Vahdet-i Vücut.....	25
b) Hulûl İnanç	26
c) Reenkarnasyon (Ruh göçü, don değiştirme).....	27
D. OTMAN BABA'NIN KERAMETLERİ VE DİĞER FEVKALADE HALLER	28
E. OTMAN BABA ABDALLARININ İNANIŞLARI VE HAYAT TARZLARI	30
F. OTMAN BABA ABDALLARININ İLİŞKİLERİ	35
a) Otman Baba Abdallarının Devletle, Ulemâ (Sünnî Âlimler) ve Halkla İlişkileri.....	35
b) Otman Baba ve Abdallarının Diğer Babalarla İlişkileri	38
G. HALKIN ABDALLARA BAKIŞI.....	41
3. BÖLÜM: METİN	43
a) Metnin hazırlanmasında izlenen yöntem	43
b) Çeviri yazı sistemi	44
c) Tenkitli metin.....	44
SÖZLÜK.....	322
İNDEKS	333
KAYNAKÇA.....	339
TIPKIBASIM.....	342
ÖZGEÇMİŞ	355

GİRİŞ

“Maddeyi küçümseyerek yalnız ve تنها yerlerde zikir ve ibadetle meşgul olmak, âhiret hayatındaki hesaplaşmayı düşünmek, cehennem deşetini tefekkür etmek gibi zâhitçe hareketlerle başlayan tasavvuf cereyânı (zühd) sonraki asırlarda bütün İslâm ülkelerinde varlığını hissettirmiştir.” (Kara, 1995: 18)

“İslâmiyet, Ortaasya’daki değişik bölgelerdeki Türk zümreleri arasına girmeye başladığı zaman birbirinden farklı iki sosyo-kültürel ortama göre nitelik kazandı. Şehirli ahâli tabii olarak bir yerde devamlı oturmaları sebebiyle, medreselerde işlenen ve öğretilen ve tabiatıyla kitabî esaslara daha sâdık bir İslâm anlayışını, başka bir deyişle ayrıca devletin resmî desteğini de sağlayan Sünnî Müslümanlığı benimsemişti. Konargöçer Türkler ise kendilerine önce İranlı sonra da Türk sûfler tarafından getirilen tasavvuf ağırlıklı mistik bir Müslümanlık anlayışını benimsediler. Kısa zamanda geleneksel inanç yapılarının rengini alan bu Müslümanlık, Sünnî Müslümanlıktan birçok bakımlardan farklılaştı. Bu heterodoks Müslümanlık tarzı Türk göçleriyle beraber XI. yüzyıldan itibaren Anadolu’ya da girdi ve birtakım sûfi çevreleri temsil eden Türkmen babaları etrafında odaklaştı.” (Ocak, 1992)

Anadolu’da yaşayan ve sünnî olmayan düşünceyi (heterodoksiyi) benimsemiş önemli şahsiyetlerden bazıları; Ebubekr-i Niksârî, Hacı Mübârek-i Haydârî ve Şeyh Muhammed-i Haydârî, Baba İlyâs-ı Horâsânî ve Baba İshak, Hünkâr Hacı Bektaş Velî, Barak Baba, Geyikli Baba, Doğlu Baba, Postinpûş Baba, Abdal Mûsâ, Otman Baba, Sultan Şücâeddin, Seyyid Ali Sultan(Kızıl Deli), Saru Saltuk’tur.

Bizim velâyetnâmesini incelediğimiz Otman Baba ise 15. yüzyılda Anadolu’ya Osmanlı Devleti üzerine sefere gelen Timur ile 1402’de gelen Kalenderî bir Türkmen babasıdır. Tipik bir Kalenderî’nin özelliklerine sahiptir; saç, sakalı, bıyıkları ve kaşları kazınmış, sırtına bir çuldan gayrı giysi giymeyen yarı çıplak bir görünümü vardır. Kuvvetli bir cezbeye sahip olduğu, elindeki kötekle gâh abdallarını bir yere

toplayan gâh ahâliyi ve kızdığı kimseleri kötekleyen biri olduğu velâyetnâmede uzun uzun anlatılan Otman Baba da abdallarına belli bir ilim tâlim etmez. Zaman zaman kılınan namazdan başka mûtad bir ibâdet ve evrâdı ezkârı yoktur. Vahdet-i vücüt dâvâsını her zaman ve ortamda çekinmeden savunur, tenâsüh ve duhûl inancını bâriz şekilde ortaya koyan sözler söyler. Bir yeri mekân tutmadan diyâr diyâr abdallarıyla beraber seyahat eder. Hiç evlenmez, mücerret yaşar. “*Yine velâyetnâmeden anladığımız kadarıyla Otman Baba'nın Hurûflîğe de alâkalı olduğunu söyleyebiliriz. Kendisinin bir Bektâşî olmamasına ve velâyetnâme yazarı Küççük Abdal'ın Bektâşîlik hakkında pek de olumlu görüşler belirtmemesine rağmen Otman Baba bugün Alevî-Bektâşîler tarafından sevilen büyük bir velî konumundadır. Tekkesi de Bektâşî tekkesi hâlini almıştır.*” (Ocak, 1992: 124)

Anadolu'daki sünnî olmayan toplulukların Âhîler ve Bektâşîler gibi bir kısmı popüler olurken Babaîler gibi bir kısmı da anarşist sayılmışlardır. Kaynaklar, sünnî olmayan bu toplulukları farklı şekillerde tanımlamışlardır. 13. Yüzyılda yaşayan bazı Kalenderî ve Haydârî babalarından olumlu bahseden Eflâkî'nin yanısıra onlardan beğenilmeyen, hoş karşılanmayan topluluklar, mülhid veya zındık diye söz edenler de bulunmaktadır.

Sünnî kesimin soğuk yaklaştığı bu zümrelerin doktrinleri nedir? Yaşayışları neye dayanır? Sünnîlerin kabullenmediği hâlleri ve fikirleri ya da inançları nedir? Bu zümrelerle sünnî zümre arasında ne gibi sürtüşmeler yaşanmıştır? Devletin bu zümreye karşı tavrı nedir, bu zümrenin devlete karşı tavrı nedir? Bu soruların cevabını bulduğumuz takdirde hem sünnîler hem de bu heterodoks zümre hakkında bazı bilgilere ulaşabiliriz. Bu sorularla ilgili şunları söyleyebiliriz:

1. “*Kalenderîlik kaynaklarda avret yerleri dışında genellikle yaz-kış tamamen çıplak olan ya da sırtlarında koyun veya keçi postu taşıdıkları belirtilen ve resmedilen marjinal bir sûfî tarikattir.*(Ocak, 1992)” Kalenderîler bu durumları sebebiyle ürkütücü bulunmuşlardır. Velâyetnâmede bu yüzden Otman Baba'nın ‘kaçgun’ sanılıp defalarca eli ayağı bağlanıp hapsedildiği, tarlada bağda çalıştırıldığı anlatılır.
2. Hint-İran mistisizminin İslâm inançlarıyla karışımı olan Kalenderîlik'in birçok inanış ve fiili Ehl-i Sünnet inancına uymamaktadır. Vahdet-i vücûd anlayışının

vahdet-i mevcûd inanişına dönüşmesi, tenâsüh ve hulûl gibi inanışlar Ehl-i Sünnet'in reddettiği bir durumdur.

3. Genellikle köy ve şehirlerde yaşayan yerleşik ahâlinin bağ ve bahçelerindeki ağaçlar abdallar tarafından kırılıp yakılır. Halkın inancına taban tabana zıt fikir ve inançlar köy ve şehirlerinde pervâsızca savunulur ve onlar da buna tahammül edemez.

4. Bu zümreler Kur'an-ı Kerim'den bâtinî mânâlar çıkarırlar.

5. Bu zümrelerle devletin ilişkileri tek çizgide gitmemiştir. Zaman zaman devlete baş kaldıranlar bu zümreden çıkmış veya bu zümre tarafından desteklenmiştir. Bu durum devletin bu zümreye karşı ağır yaptırımlar ortaya koymasına yol açmıştır. Ayrıca devletlerin mektebe medreseye, kitâbî bilgilere dayalı sünnî itikadını benimsemesi ve savunması da bu zümrenin devlet tarafından dışlanmasına sebep olmuştur. Meselâ bu zümrelerin yaygın olduğu Türk devletlerinden ikisi olan Selçuklular ve Osmanlılar sünnî itikadını desteklemişlerdir. Her iki devlet tarihinde de bu zümrelerin isyanları vardır.(Ocak, 1992: pek çok yerde)

Bu çalışma sonucunda Otman Baba'nın hayatı ve velâyetnâmede anlatılanların verdiği bilgilerden yola çıkarak yukarıdaki sorulara benzer sorular sormanın ve yine metinden yola çıkarak bu sorulara cevap aramanın mümkün olacağını düşünüyoruz. Devlet ile ve ortodoks müslümanlarla bu heterodoks zümrenin ilişkileri ve özellikle sürtüşmeleri nasıl seyretmiştir? Bu heterodoks zümrenin gerek teşkilat ve fikriyatı gerek hissî mânevî kalıntıları bugün hangi kimlik ve teşkilat içinde ve nasıl devam ettirilmektedir? Bu mirası saphiplenen kimlik ve teşkilatın buna yönelmesinin saikleri ve bunda muvaffakiyetinin sebepleri nelerdir? Bu zümrenin ortaya koyduğu edebî birikim nerede ve nasıl yaşatılmakta veya sabite halinde korunmaktadır? Bu soruların her biri için ayrı bir araştırma ve inceleme çalışması yapılabileceğini ve bu çalışmalardan nitelikli ve hacimli birer metin ortaya çıkacağını söyleyebiliriz.

1. BÖLÜM: TÜRK EDEBİYATINDA VELÂYETNÂMELER

“Tarihte yaşamış din ve tasavvuf büyüklerinin hayatları hakkında farklı kaynaklardan bilgi edinebilmekteyiz. Bu kaynaklar;

- *Tabakat-ı sufîyye kitapları*
- *Ansiklopediler*
- *Umumî biyografî kitapları*
- *Bibliyografya eserleri*
- *Tarihler*
- *Diğer tabakât kitapları*
- *Ensab ve künye kitapları*
- *Sûfilerle ilgil müstakil monografiler*
- *Menâkıbnâmeler*
- *Velâyetnâmeler*
- *Silsilenâmeler*
- *Belli bir tarikata mensup olan mutasavvıflara dair eserler*
- *Seyhatnâmeler*
- *Otobiyografilerdir.”*¹

Yukarıda sayılan kaynaklardan biri olan velâyetnâmeler, diğer kaynaklardan ayrı olarak esere konu olan velînin hayatı ve kerâmetlerinin genellikle kendisine inanan/bağlananlardan biri tarafından kayıt altına alınmış anlatıdır. Bu eserlerde konu edinilen kimsenin ne kadar büyük bir kimse olduğunu anlatmak yolunda fevkalâdeliklere oldukça çok başvurulur. Eserler adeta kerâmetlerin, düz aklın ve fizik kurallarının dışında cereyan eden ve ancak bâtinî bilgilerle izah edilen olayların destansı bir dökümüdürler. Velâyetnâmeler, ilkin sözlü kültür ortamında şeyhin hallerinin ve sözlerinin, bunlardan ziyade kerâmetlerinin ona tâbi olanlar arasında anlatılmasıyla oluşurlar. Zamanla değişim geçiren bu anlatılar artık ”Şeyh uçmaz,

¹ Prof. Dr. Süleyman ULUDAĞ, Prof. Dr. Mustafa KARA, Nefehatü'l-üns Evliya Menkıbeleri (Abdurrahman Cami), İstanbul, sf. 23-27

mürit uçurur.” fehvasınca iyiden iyiye hayalî ve idealize edilmiş bir kişinin hikâyesi olurlar. Özellikle kendi dervişleri tarafından anlatılan bir şeyhin eksiklikleri yanlışları değil de hep mükemmel insan tipine yaraşır hâlleri anlatılır.

Velâyetnâmeler tarikat büyüğünün hayatı ve kerâmetlerini anlatan ve aradan uzun zaman geçtikten sonra o kişi hakkında bilgi edinme imkânı bulduğumuz eserlerdir. Şifâhî edebiyat ürünlerinin yazılı edebiyata kazandırılması ameliyesinin ürünü olan bu eserlerde mitoloji unsurları ve destansı anlatım görebiliriz. Mistik hayal gücü ve mistik mantık tesiriyle aradan zaman geçtikçe gerçek kimliğinden çok farklı bir kişiyle karşılaşabiliriz. Hatta gerçek kişi ile çok az alâkalı biriyle de karşılaşabiliriz.

Velâyetnâmeler hayatını anlattıkları velîlerin etrafında cereyan eden olayları ve bu velîlerin münasebette buldukları çeşitli tarihî şahsiyetleri bazen öteki kaynaklarda rastlanmayacak cinsten bilgilerle anlatırlar.² Otman Baba Velâyetnâmesi de bu bahsedilen niteliği taşımaktadır. Otman Baba Velâyetnâmesi’nde de Fatih ve diğer devlet erkânı tarihî kaynakların verdiği bilgilerden farklı bir portre ile ifade edilmektedir. Örneğin; Fatih, Otman Baba’nın saltanatına zarar vermesinden korkmaktadır, Otman Baba Fatih’e karşı çok cesur ve pervasızdır. Öyleki Fatih’e “Sultan sen misin, ben miyim?” diye sormaktadır.

Velâyetnâmeler; kültür, dil ve edebiyat, din, tarih, sosyoloji ve sair alanlarla ilgili malumat edindiğimiz kaynaklardır.

“Türk edebiyatında velâyetnâme/menâkıbnâme türü ürünler Anadolu’da 13. Yüzyılda kaleme alınmaya başlamıştır. Türk edebiyatında mühim yeri olan menâkıbnâmelerden başlıcaları şunlardır: Menâkıb-ı Seyyid Harun-ı Velî, Menâkıb-ı Sadruddin-i Konevî, menâkıb-ı Seyyid Mahmud Hayrânî, Menâkıb-ı Hacı Bektâş-ı Velî, Menâkıb-ı Hacı Ahmed-i Yesevî, Menâkıb-ı Lokman-ı Pârende, Menâkıb-ı Ahî Evran, Risâle-i Sipehsâlâr Der Menâkıb-ı Hazret-i Hüdâvendigâr, Menâkıbu’l-Ârifîn, menâkıbu’l-Kudsiyye, Vilâyetnâme-i Hacim Sultan, Vilâyetnâme-i Seyyid Ali Sultan, Vilâyetnâme-i Abdal Mûsâ, Vilâyetnâme-i Sultan Şücâüddin, Vilâyetnâme-i Otman Baba (Vilâyetnâme-i Şâhî), Saltıknâme, Battalnâme,

² Ahmet Yaşar Ocak, Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler(Metodolojik Bir Yaklaşım), sf.66

*Ebûmüslimnâme, Dânişmendnâme, Menâkıb-ı Emir Sultan, Menâkıb-ı Hacı Bayram-ı Velî, Menâkıb-ı Hâce-i Cihân, Menâkıb-ı Şeyh Şâbân-ı Velî vb.*³

Türk edebiyatında Hacı Bektâş-ı Velî Velâyetnâmesi, Abdal Mûsâ Velâyetnâmesi, Velâyetnâme-i Hacim Sultan, Velâyetnâme-i Sultan Şücâüddin, Velâyetnâme-i Seyyid Ali Sultan gibi aynı kültür çevresine ait birçok velâyetnâme vardır. Velâyetnâme-i Otman Baba, bu velâyetnâmeler silsilesinde yer alan hacimli ve içerdiği bilgiler bakımından değerli bir halkadır.

Bizim incelediğimiz velâyetnâmede anlatılan *“Otman Baba adındaki tarihî dini şahsiyetin Anadolu ve ağırlıklı olarak Balkanlar’ın İslâmlaştırma, Türkleştirme ve iskâna açılma sürecinde icra ettiği faaliyetler ve Kalenderîliği yayma faaliyetleridir. Eserin tarihî gerçeklikle irtibatlı malzemesi bu zemindedir. Edebîleştirme sürecinde Otman Baba efsanevî bir kahramana dönüşür. Hadiseler karşısında olağanüstü özellikte çözümler getirir. Köçek [Küçük] Abdal tarihsel gerçekliği vermek istediği mesaja uygun olarak kurgular. Bu özellikler anlatıma bir serüven coşkusu ve akıcılık katar. Otman Baba’nın gösterdiği kerâmetler mitolojik dönemden itibaren bütün anlatılarda kullanılan birtakım motifler içerir.*⁴

³ A.g.e; sf. 45-65.

⁴ Kemal ÜÇÜNCÜ, Sözlü Kültür / Tarih Bağlamında Edebî Bir Metin Olarak Otman Baba Velâyetnâmeleri, Bilig 2004

2. BÖLÜM: OTMAN BABA VELÂYETNÂMESİ

A. OTMAN BABA'NIN TARİHİ VE MENKABEVİ HAYATI

Şevki Koca, Bedri Noyan Dede Baba'nın Demir Baba Vilayetnamesi'ne dayanarak Otman Baba'nın soy zincirini tesbit ettiğini belirtmektedir. Bahsedilen şecere şöyledir: *“El-Hüsameddin bin İbrahim; bin İmam Musa Kazım, bin İmam Ca'fer Sadık, bin İmam Muhammed Bakır, bin İmam Zeynel Abidin, bin İmam Hüseyin, bin İmam Ali ve Od'man Baba'nın ismi, Hüsam'dır ve atası, Seyyid Ali'dir.”*

Otman Baba H.833/M.1402 yılında Anadolu'ya sefere gelen Timur ile birlikte Anadolu'ya gelir. Bu sebeple kendine Şarklı Koca da derler. İsmi halk arasında Otman Baba diye bilinir ve fakat evliyâullah arasında adı Hüsam Şah'tır. Kendisi Türkçe'nin Oğuz lehçesini konuşan bir Türk'tür.⁵ Yassı yağrnlı, ela gözlü, kırmızı benizli, mücessem heybetli ve nazarda ibretli, kuvvetli, bâtında bî-nihâyet kuvvetli bir kimsedir. Sırrına kimsenin eremediği, nerden geldiği ve nereli olduğu bilinmeyen bir kimsedir. “Bî-mekân ve bî-nişân, gâh dağda ve gâh taştta gâh külhânda gâh vîrânda ve gâh imârette ve gâh harâbâtta ve gâh mescidde” günler geçirir.⁶

Velâyetnâmeden anladığımız kadarıyla Otman Baba “çar-darb” yapan (saç, sakal, bıyık ve kaşlarını usturayla kazıtın)⁷ sırtına bir çul sarınıp⁸ “karye-be-karye, şehir-be-şehir” seyahat eden, ene'l-hak davasını ümeradan, ulemadan ve hatta sultandan çekincesi olmadan ilan eden, sırr-ı Yezdân⁹ olduğunu her yerde ifade eden, gâh Sarı Saltık gâh Sultan Şücâ gâh İsa gâh Mûsâ olduğunu beyân eden¹⁰, cemâlini temâşâ etmek Allah'ı görmek sayılan¹¹, tapusunda secdeler edilen ve saire fevkalâdelikleri olan bir Kalenderî şeyhidir. Kaynaklarda Otman Baba'nın Hurûfî, Melâmî ve Şif

⁵ vB9a.

⁶ vB9b.

⁷ vB108a, vB108b ve başka yerlerde.

⁸ vB41b, vB44a, vB63a ve başka yerlerde.

⁹ vB66a, vB73a, vB78a ve birçok yerde “...sırr-ı Yezdân olduğumün sizden korqayın mı...” vb ifadelerle birlikte geçmektedir.

¹⁰ vB52b : “cevâba gelüp eyitdi ki uş Sarı Şaltuğ didükleri benem ve bu yatan ziyâret benüm ziyâretimdür ki şimdi Hüşşâm Şâh olup geldüm didi.” B83a: “Ve bu cihânda sırr-ı Yezdân'em ve Muhammed ve 'İsâ ve Mûsâ ve Âdem benem didi.”

¹¹ vB33b: “...bî-şekk cemâüllâhuñ mazharıdır...”

düşüncelere yabancı olmadığı belirtilmektedir ki velâyetnâmede de bu kanâati destekleyici ifadeler vardır.¹²

Velâyetnâmeye göre Otman Baba kutbu'l-aktabdır, velâyet burcunda oturur. Devr-i nübüvvet sona erdiğinden ve nübüvvet velâyete ısmarlandığından ötürü Otman Baba bütün varlığın tasarrufu yed-i kudretinde olan bir kimsedir, sırr-ı Yezdân ve mazhar-ı zâtullahdır. Ona inanmayanlar kâfir kabul edilir ve yerleri cehennemdir. Küçük Abdal, Otman Baba hakkında şu bilgileri vermektedir: “Ol kân-ı velâyet ve kutbu'l-aqtâb-ı temâmetüñ hiç evliyâ'ullâh içinde mişli ve nazîri yoğ idi. egerçi zâhir i vîrân görünürdi ammâ bâtını bî-nihâyet idi ve şerâfiyyet-i kudret-i velâyet birle mecmû' şey'e tasarrufı geçerdî. Ve da'vâ-yı ene'l-ħaķı Meħemmed İbn Murâd Ĥân nazarında ve iķlîm ü pây-i taħtında cezbe-i bâtın kudretinle ve zâbt-ı rûhlarınla ĥükm ü tarîķın ve da'vâ-yı taħķîķın geçirüp ülü'l-'azm evliyâ'ullâh ve ĥâtemü'l-velâyet oldı.”

Otman Baba'nın sözü üç türdür: 1. Ne söylese anlaşılır. 2. Kimi anlaşılır kimi anlaşılmaz. 3. Akıl ve fikirle anlaşılabilir, gayet muğlak sözlerdir.¹³

Velâyetnâmeye göre Otman Baba'yı dünyaya enbiyâ ve evliyâ göndermiştir.¹⁴

Şikâyetler üzerine devrin padişahı Fatih Sultan Mehmet, Otman Baba'yı İstanbul'a getirmek için ferman çıkarır ve adam gönderir. Edirne'ye Otman Baba'yı alıp İstanbul'a götürmeye gelen padişah adamını abdallar kaale almazlar, Otman Baba İstanbul'a gitmeye yanaşmaz. Padişah adamı kaçmasınlar diye Otman Baba ve abdalların başına o yörenin halkını bekçi bırakır, Edirne subaşısından adam ister. Subaşı yanına yirmi adamını ve cellâdını alıp gelir. Abdallar epey korkarlar ama Otman Baba onları korkmamalarını söyleyip teskin eder. Daha sonra Otman Baba arabaya biner ve yola koyulurlar. Nihayetinde İstanbul'a getirilen Otman Baba ve abdalları At Meydanı'na kondurulurlar. Daha sonra Fatih Sultan Mehmet'in emriyle oradan alınıp Kılıç Manastırı'na kondurulurlar. Kadıasker, defterdar, subaşı ve Sinan Paşa, Otman Baba ile görüşmeye gelirler. Kadıaskerin “Babacığum yol zahmetinden nicesiñ ve hoş mısın ve ne tarafından geldüñüz?” sorusuna Otman Baba “Biñ yıldır ki yukarı gökde idim ki uş yire indüm, uş ol kıpudan içerü kıdılar ve tolandurup şol

¹² Ahmet Yaşar Ocak , Bektâşî Menâkıbnâmelerinde İslam Öncesi İnanç Motifleri,sf. 16-17.

¹³ vB53b

¹⁴ vB60a: “yüz yigirmi dört bin enbiyâ vü evliyâ -bir yire cem' oldılar ve beni ulu düzüp bu mülke gönderdiler”

araya kondurdular. Dağı bir bölük Ḥorasān tenbelleriyüz varuz hoşuz uş vaḥdetdeyüz.” diye cevap verir.¹⁵

Kadıaskerin “Babacığum Tañrı’yı bilür misin?” sorusuna “Şimdi beñ Tañrı ile söyleşüp gelürem.” diye cevap verir. Kadıasker “Gel imdi ol söyleşdüğün Tañrı’yı bize dağı göster.” dediğinde ise “Ya bu söyleyen kimdür?” diye karşılık verir.¹⁶

Sinan Paşa’nın “Babacığum, üçlerün, kırklarun ve irmişlerün görelüm.” demesi üzerine manastırdaki yüz yetmiş üç abdalını çağırır ve yanına dizer. Sinan Paşa’ya “Uş meydān kes başlarıñ ur boyunlarıñ” der. Sinan Paşa “Revā mıdur ey sultānum ki biz Rūm abdāllarınun boynun uralum, biz Rūm abdāllarınun ḥāk-i pāyiyüz.” dediğinde “Eger sen Rūm abdāllarınun ayağı ḥāki olsañ oturduğın yirde ḥarāmīlik mi iderdün?” diye cevap verir. Otman Baba “Beñ kimem ve baña neye geldünüz?” diye sorar. Subaşı “Uş nazaruña niyāza geldük ki Otmān Baba’sın ersin.” der. Buna kızan baba “Yalan söylersin ki Otman sensin ve ben sırr-ı Yezdān’em ki tiz sen dağı öyle di.” deyince subaşı da “Eyvallāh babacığum, Tañrı’sın” der. Sinan Paşa, Otman Baba’ya abdallarına ne okuttuğunu sorar ve kendilerini abdallar gibi eylemesini ister. Otman Baba abdalların Tanrı’ya şükür ve secde etiklerini söyler. Sinan Paşa, nereden geldiğini ve ne yerli olduğunu sorunca “Lā-mekān sultānam varam hoşam ve Tañrı’yı görmedünüz ise ‘ayne’l-yaqin ile müşāhede eyleñ ve ben bī-zevāl sırrıyam.” der. Sinan Paşa’nın defter yazıcısı, Otman Baba’ya ekçeler vermek ister ve fakat baba celallenip reddeder. Sonra Sinan Paşa’yı darp ile atına bindirip geri gönderirler. Yeni Cami önüne geldiği zaman ulema paşanın önünü keserler ve şeriatın hükmünü yerine getirmesini isterler. Sinan Paşa onlara çıkışır ve Otman Baba’nın ‘tamam olmuş bir kimse’ olduğunu söyledikten sonra gördüklerini anlatmaya saraya gider. Durumu anlattıktan sonra Fatih, Otman Baba’dan şikayet edene büyük cezalar vereceğini söyler. Molla Gürānî ve Molla Kırımî, Fatih’in huzuruna çıkar ve “Ey şāh-ı heft-kışver bugün ḥalife-i Rūm olasın revā mıdur ki bir bid’at küfr-gāhı pāy-i tahtuña getüresin ve māl ü zekāt virüp mecmū ‘ālemi fesāda virdüresin. Dağı ene’l-ḥaḥ da’ vāsın kıllup Muḥammed ve ‘İsā ve Mūsā ve Ādem benüm diye ve seyyid ü ‘ulemānun ağzına söğüp şer’ a muḥālif fi’l ide?” deyip şikayet ederler. Fatih, Otman Baba’nın kutbu’l-aktāb ve sāhib-i tasarruf olduğundan bu kadar sözün ona çok

¹⁵ vB98b

¹⁶ vB99a

görülmemesini söyler. İki âlim, Mansur ve Nesîmî ilmin kutbu oldukları halde şeriata muhalif kelimeler ettiklerini ve babanın bu ikisinden üstün olmadığını söylerlerse de Fatih, babayı tahtına noksan ve zarar gelmesinden korktuğu için korur. Fatih, Molla Gürânî ve Molla Kırımî'den aklından geçen gâib şeyleri bilmelerini ister ve onlar da "Gaybı ancak Allah bilir." derler. Fatih, zahir ve batın velayet gösteren evliyâ değil midir diye sorar. İki âlim, evliyâ olanın şeriata muhalif iş işlemeyeceğini, nübüvvetin velâyetten efdal olduğunu, babanın edepsizce sözler söylediğini söylerler. Fatih'in Otman Baba'yı koruyan ve savunan birtakım sözünden sonra âlimler diyecek söz bulamayıp oradan ayrılırlar.

Velâyetnâmede daha birçok nitelikler isnat edilerek Otman Baba anlatılır durur. Bu anlatımlarda Kalenderîlik'te yer bulan tenâsüh, duhûl, vahdet-i mevcut vs. bariz şekilde anlatılmaktadır.

Velâyetnâmede anlatıldığına göre Otman Baba halka hizmet eden, iskân ve îmar faaliyetlerine öncülük eden bir velî tipinin niteliklerini taşımaktadır. Halka bir dere üzerine köprü yapmaları konusunda bizzat kendisi de çalışmak suretiyle örnek olarak önderlik eder. Yine bir kerâmetiyle su çıkardığı bir mahalle değirmenler kurmalarını salık verir.

Otman Baba, Fatih devrinde muhtelif fetih hareketlerine katılmış olmasından dolayı Sarı Sal¹⁷tık ve Sultan Şücâ gibi gazî-savaşçı velî tipinin bir örneği kabul edilir.

Otman Baba 883(M.1478) yılının recep ayının sekizinci günü seher vaktinde ölmüştür. Otman Baba daha ölüm hâli gelmeden öleceğini bilir ve bölgedeki seçkin bir kimsenin rüyasına girerek naaşına sahip çıkmasını söyler. Otman Baba, abdalları tarafından kefenlenir, tabuta konur. Cenaze namazına iki bin kadar kişi hazır bulunur. Cenaze namazında bir güruh danışmend de hazır bulunmuşlardır. Otman Baba'nın cenaze namazını bir danışmend kıldırır. Mevta tabut ile birlikte toprağa verilir.

Gerek metin bağlamından gerek bilhassa cenaze bahsinde geçtiği üzere namazı medrese talebelerinin bizzat içlerinden birinin imametinde kılmalarından Otman Baba'nın sağlığında ve ölümünün akabindeki zamanda abdallar ile zahiri ilim adamları olarak nitelendirilen danışmendler arasında iyi ilişkiler olduğu kanaati

¹⁷ Ahmet Yaşar Ocak, Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler (Metodolojik Bir Yaklaşım), sf.20-21.

doğmaktadır. Bizce bu kanaatin oluşması tarihi bir gerçekliğe bağlanabileceğinden başka müellifin güttüğü bir siyasetin sonucu da olabilir.

“Otman Baba, Varna’da 1506 yılında yapılan türbede medfundur.”¹⁸ “Otman Baba’nın ölümünden sonra Akyazılı Sultan Otman Baba’nın halifesi olarak posta oturmuştur.”¹⁹

“Akyazılı Sultan’dan sonra da posta Demir Baba oturmuştur.”²⁰

“Otman Baba’nın mücerret olması hasebiyle nesli devam etmemiştir. Bu sebeple bizzat Otman Baba tarafından Otman Baba ile müsâhip olan Sultan Şücâ’ya ısmarlanan Otman Baba abdalları Sultan Şücâ’ya bağlanarak onun dergâhına dâhil olmuşlardır. Günümüzde de aynı dergâhın dedesine bağlı bulunmaktadırlar. Otman Baba abdallarına günümüzde Babaîler adıyla bilinmektedir.”²¹

“Günümüzde, Kırıkkale’li’ne bağlı Hasandede kasabasında Hasan Dede soyundan gelenler Otman Baba’nın kendilerini Şücâeddin Velî’ye ısmarladığını söylemektedirler. Babaî babalarından Hakkı Saygı da Hasandede kasabasındakilerin Babaî olduklarını söylemektedir. Eskişehir-Afyon arasındaki Büyükyayla Alevîleri Hacı Bektaş’ı tanımamakta olup Otman Baba yoluyla Şücâeddin-i Velî’ye bağlıdır. Fakat öte yandan Bektâşî geleneğine göre Otman Baba Bektaşîdir ve pîr evinde bir süre hizmet etmiştir. Orada kerâmet yarışı esnasında Aşçı Baba ile aralarında tartışma çıkmış, Otman Baba’nın tâcının bu tartışma esnasında parçalandığı, yedi dilimi elinde kalınca, tacını yedi dilimli yaptığı söylenir. Bedri Noyan Dede baba ise bu seviyedeki insanların böyle şeylere tenezzül etmeyeceğini, yedi dilimli tâcın başka nedenleri olacağını düşünür. Ona göre Otman Baba’nın tâcının 7 dilimli olması onun inancı ile ilgili olup, Babaîlerin erkânlarındaki yediyi esas alan sistemin bir sembolüdür. Otman Baba’nın Bektaşîlerle pek arası olmadığından kendini

¹⁸ Bak. A. Yaşar OCAK, Osmanlı İmparatorluğu’nda Marjinal Sufilik-Kalenderiler, sf.101, TTK, Ankara, 1992

Bu konuda başka kaynaklarda farklı bilgiler verilmektedir. Bulgaristan Razgrad Cem Derneği Başkanı Veysel Bayram bir yazısında Otman Baba’nın tekkesinin bugünkü Bulgaristan’da Haskovo İli’ne bağlı Tekke Köyü’nde olduğunu belirtmektedir. (bakınız: <http://kanalkultur.com/de/content/view/345/42/>)

¹⁹ Şevki Koca, Odman Baba Vilayetnamesi Vilayetname-i Şahi Göçek Abdal’da Otman Baba’dan sonra Akyazılı Sultan’ın posta oturduğunu belirtmektedir. Koca, ayrıca bu konuyla ilgili olarak Akyazılı Sultan’ın halifelerinden olduğunu belirttiği Yemin’in Faziletname adlı eserinden aldığı şu şiiri de sunmaktadır. Sekizyüzsenssekiz olunca hicret/Dem-i fani’dir o şah etti rihlet, Hüsam Şah idi ismiyle o sultan/Gani Baba der idi bazı insan, Nişan-ü kısveti seb-ül mesani/Yerine kutb oldu İbrahim Sani, Resul’ün hicret’inden anla ahir./Dokuzyüz bir içinde oldu zahir, Ki şimdi aleme ol candır kutub/Adı Akyazılı Sultan’dır kutub

²⁰ Dr. Aynur Koçak, Akyazılı Sultan ve Tekkesine Folklorik Bir Yaklaşım (Bakınız: <http://www.hbektas.gazi.edu.tr/dergi>) Otman Baba Velâyetnâmesi’nde vB12a, nazım kısmında Otman Baba’dan sonra posta geçenin Deli Bahşı olduğu ifade edilmiştir.

²¹ Semra DOĞRUER, Şücaaddin Veli Ocağı’nın Dedesi Nevzat Demirtaş İle Söyleşi. (<http://www.hbektas.gazi.edu.tr/portal/html/modules.php?name=News&file=article&sid=630>)

bunların dışında tutmaktadır. Burada Otman Baba'nın Alevî- Bâtınî çevrenin dışında olduğu gibi bir anlam çıkarılmamalıdır. Otman Baba Alevî-Bâtınî çevrenin dışında değildir. Anadolu'daki iki farklı merkezden çıkan iki farklı Alevî ekolden birisidir. Şücâeddin-i Velî'ye bağlı olduklarını belirttiğimiz Otman Baba süreklarının âyin-i cem hizmetlerini gerçekleştirmek üzere Şücâeddin-i Velî dedeleri Babaîlerin yörelerine gitmektedir. Babaîlerin günümüzde tarıklı/erkânlı ocaklar kategorisinde olduklarını görmekteyiz.”²²

²²Araştırmacı Yazar İbrahim Bahadır'ın Hacı Bektâş-ı Velî Vakfı'nda düzenlenen "Anadolu Aleviliğinde Ocaklar ve Dedelik Kurumu Sempozyumu"nda yaptığı konuşmasından alınmıştır. Bakınız : <http://www.aleviweb.com/forum/archive/index>

B. VELÂYETNÂMENİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Otman Baba Velâyetnâmesi'nin diğer adı Velâyetnâme-i Şahî'dir.²³ Velâyetnâme'yi, Otman Baba'nın müridlerinden Küççük Abdal²⁴ kaleme almıştır. Otman Baba bir uzun boylu geven ser-abdalla birkaç abdala vasf-ı hâlini ve kudret ü velâyetini defter ü dîvân eylemelerini emr eder. Emr olunan abdallar da bu işin elinden geleceğini düşündükleri Küççük Abdal'a bu işi teklif ederler. Küççük Abdal “inâyet-i ezeli ve aşk-ı ebedî yâr-i vefâ-dâr olursa bu velâyet-nâme'yi nazm ü nesr üzere elden geldükçe medh ü ta'rif ve şoḥbet-i acîb idüp aşık u şâdıqlara yâdigâr ideyüm” der ve velâyetnâme'yi yazmaya başlar. Eseri 887 yılının Receb ayında, Otman Baba'nın vefatından yaklaşık altı yıl sonra tamamlar.²⁵ Müellifin bu eseri yazmaktan gayesi ise Otman Baba'nın ‘vasf-ı hâlini ve aynelyakin içre kâlini’ anlatmak, daha sonra gelen tâliplerin onun kim olduğunu bilmelerini sağlamaktır.

Velâyetnâme nesir kısımlarında anlatılan olayların kişilerde meydana getirdiği hissî dalgalanmaları, inanç, kanaat ve kabulleri ifade etmek suretiyle eseri monotonluktan kurtaran ve esere canlılık katan “Nazm” başlığı altında verilen şiirlerle zenginleştirilmiştir. Bahse konu şiirler çoğunlukla abdalların ağzından, Otman Baba'yla karşılaşp onu tasdik eden köylüler, devlet adamları, diğer zaviyelere bağlı abdallar ve Otman Baba abdalları arasına yeni katılan abdalların ağzından Küççük Abdal tarafından söylenmiştir. Şiirler hadiselerin tabii seyri içinde yukarıda saydığımız kişiler tarafından söylenmiş gibi “... eyitdiler kim/...eyitdi kim/...eyitdim.. Nazm:” şeklinde geçen bağlama ifadeleriyle vak'a örgüsüne bağlanmıştır.

Küççük Abdal'ın olaylardan sonra araya olayları nasıl anlayıp değerlendirmek gerektiğine ilişkin yönlendirici açıklamaları vardır. Bu açıklamalarla eserin hem tarikatın doktrinleri anlatılmış hem de eserin bu doktrinlere göre anlaşılmasına hizmet edilmiştir.

²³ Eser, ilim âlemince ilk defa Hasan Fehmi Turgal'ın Türk Yurdu dergisinde yazdığı bir makale ile tanınmıştır (Tural 1927:229-246). A.Yaşar Ocak'ın ifâdesine göre Fahir İz tarafından eser üzerinde bir çalışma yapıldığı haber verilmişse de henüz böyle bir eser yayınlanmamıştır (Ocak 1983:17). Eserin tarihî açıdan bir değerlendirmesi Halil İnalçık tarafından yapılmıştır (İnalçık 1993).

²⁴Küççük Abdal, ilgili kaynaklarda Otman Baba'nın halifesi olarak değerlendirilmektedir. Bizim kanaatimize göre bu husus kesin değildir. Velâyetnameye göre Otman Baba'dan sonra Deli Bahşı zahir olmuş ve Otman Baba gibi velayet izhar etmiştir. Metin bağlamından da Deli Bahşı'nın Otman Baba Abdalları'nın başına geçtiği anlaşılmaktadır. Bu hususta A203a ve A203b varaklarına bakınız. Bilhassa ‘nazm’ bu tezimizi doğrulamaktadır.

²⁵ vB129b: “Pes bu velâyet-nâme'yi Sulṭân Baba'nuñ ta'riḫi üzere altı yıl temâmî içre recebü'l-müreceb²⁵ ayınuñ evâḫiründe temâm itdüm ki beyân olındı. Ve târiḫi sekkiz yüz seksen sekkizi temâm olmasına beş ay ḫalmış idi ki velâyet-nâme'yi temâm itdüm.”

Otman Baba Velâyetnâmesi'nde farklı kaynaklardan gelen birçok motif vardır. Eserde görülen motifleri şunlardır:

1. *“Hastaları iyileştirmek,*
2. *Gaipten ve gelecekte haber vermek,*
3. *Tanrı'nın insan şeklinde görünmesi,*
4. *Ateşe(yanmakta olan kütüğe) hükmetmek,*
5. *Tahta kılıçla savaşmak,*
6. *Tenâsüh,*
7. *Hulûl,*
8. *Ejderha ile mücadele etmek,*
9. *Tabiat kuvvetlerine hâkim olmak(Buluta binip yıldırım kamçı olarak kullanmak),*
10. *Anâsır-ı Erbaa(Dört unsur),*
11. *Ateş kültü,*
12. *Ölmeden önce göğe çekilmek,²⁶*
13. *Halka felaket musallat etmek,*
14. *Yerden veya taştan su çıkarmak,*
15. *Irmağı veya denizi yarıp geçmek vs.²⁷*

“Otman Baba Velâyetnâmesi, Bektâşî velâyetnâmeleri içinde Hacı Bektaş'ınki ile birlikte en hacimli olanıdır. A. Gölpınarlı bu eseri Kitâb-ı Dede Korkut'la başlayan, Battalnâme, Danişmendnâme ve Saltıknâme ile devam eden zincirin bir parçası olarak görmektedir.”²⁸

“Otman Baba Velâyetnâmesi yazılış tarihi itibarıyla son Bektâşî velâyetnâmesidir.”²⁹

²⁶ Otman Baba Velâyetnâmesi'nde bu motifi denizden açılan bir kapıdan geçmek şeklinde görmekteyiz. Eserde bir abdalın rüyası anlatılırken, abdalın Otman Baba'nın gökten gelen yeşil kanatlı bir ata binip ölümsüzlüğe geçecek iken bunu reddedip denizden açılan bir kapıdan geçtiğini gördüğü ifade edilmektedir. Bakınız: Otman Baba Velâyetnâmesi varaklar A214a-214b/ B123a- B123b.

²⁷ Ahmet Yaşar Ocak , Bektâşî Menâkıbnâmelerinde İslam Öncesi İnanç Motifleri, birçok yerde.

²⁸ A.g.e. sf. 17

²⁹ Ahmet Yaşar Ocak, Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler(Metodolojik Bir Yaklaşım), sf.55

a) Olay Örgüsü

Velâyetnâme bir giriş bölümüyle başlar. Bu bölümde Hz. Âdem'in yaratılması, Hz. Âdem'den Hz. Muhammed'e(S.A.V.) kadar nübüvvet nurunun kimlere intikal ettiği, nübüvvet ve velâyet arasındaki ilişki, Hz. Ali'nin mahiyeti ve manevi kudreti, Kerbela hadisesi, Ehl-i Beyt sevgisi vb. konular üzerinde durulmuştur. Bu giriş bölümünden sonra olayların Otman Baba'yı merkeze alarak anlatıldığı 'bâb' adı verilen bölümler yer alır. Bu bölümlerden sonra 'hâtime' ve "münâcaat" yer almaktadır.

Velâyetnâmede anlatılanlar şu şekilde sıralanabilir:

Otman Baba'nın zâhirî ve bâtinî nitelikleri konusunda bazı bilgiler verilir.

Otman Baba 1402'de Timur ile birlikte Anadolu'ya gelir.

Otman Baba, İstanbul'a nâzır bir tepeye gelir ve kırk gün orada kalır. İstanbul'u almaya geldiğini söyler.

Şahkulu Baba, Otman Baba'nın geldiğini manevî bir ilimle bilip halka durumu bildirir.

"Leyse fî cübbetî sivallah" ve "Mâ fil vücûdî sivallah" sözleri ve diğer bazı tasavvufî remiz ve kavramlar açıklanır.

Otman Baba, denizi gemisiz geçip İstanbul'a gelir, İstanbul'da velâyet ve kerâmet gösterir.

Otman Baba, kaybolur.

Otman Baba, Babaeski'de zâhir olur ve kendisinin Sarı Saltuk olduğunu söyler.

Otman Baba, Ağaçdenizi(Deliorman), Ulusukesriyye'de zâhir olur, halk Otman Baba ile alay eder, Otman Baba'nın kerâmetler göstermesinden sonra halk Otman Baba'ya ikrar verip mürit olur.

Otman Baba, Misivri diyârında zâhir olur ve kerâmetler gösterir.

Otman Baba, Balkan Dağı'nda zâhir olur ve kerâmetler gösterir.

Otman Baba, Dırnava(Tırnova)'da "kaçkın" diye elleri bağlanarak kadıya götürülür, kadı Otman Baba'yı tasdik edip ona inanır.

Otman Baba, kendisinin Somun Abdal olduğunu söyler.

Otman Baba, Dırnava'da bir Cuma günü bir köprünün üzerine çıkıp İstanbul'un fethini

halka müjdeler.

Ahali, Otman Baba'nın huzuruna naza niyaza gelir.

Balkan Dağı'nda Otman Baba'ya rastlayan birkaç kişi onun er mi kaçkın mı olduğunu anlamak için onu sınırlar ve namaz kılmaya çağırırlar, birlikte namaz kıldıktan sonra Otman Baba'yı tasdik ederler.

Otman Baba kendini derin bir suya atıp kaybolur.

Otman Baba, Balkan Dağı eteğinde Akçakızanlık adlı bir köyde zâhir olur. O köyün halkına ücretsiz hizmet eder, harmanlarını sürer, su taşır vs.

Otman Baba kâinatta ıssız yer olmadığını söyler. Halka hizmet için bir dere üzerine köprü yapar.

Zağara Yenicesi ve Yanbolu arasında bir kimse Otman Baba'yı zincire vurup halayıkçı olarak çalıştırır, daha sonra bir yiğit Otman Baba'yı kurtarır.

Otman Baba, İstanbul'da zâhir olur ve kendisinin Hz. Hüseyin olduğunu söyler.

Otman Baba, Belgrad üzerine sefere giden Fatih ile karşılaşır ve Fatih'i sefere gitmemesi konusunda ihtar eder. İhtara kulak asmayan Fatih mağlup olur.

Fatih, Otman Baba'nın elini öper ve asıl sultanın Otman Baba olduğunu söyler.

Otman Baba'nın adının Sened-i Şah Hüseyin'de (Kerbela'da) yazılı olduğu ve kendisinden saygıyla bahsedildiği belirtilir. Hz. Ali'nin soyundan olmayanların sahib-i irşad olamayacağı beyan edilir.

Gerçek mürşit ve marifet ehlinin kimler olduğu beyan edilir.

Aza kanaat ve yokluğa sabır telkin edilir.

Hacı Bektâş-ı Velî, İbrahim Edhem ve Kara Sâmit'ten saygı ve kabulle bahsedilir.

Otman Baba, İstanbul'dan kaybolur; daha sonra Ağaçdenizi'nde zâhir olur. Birkaç kâfir Otman Baba'yı kaçkın diye hapseder ve bir yiğit Otman Baba'yı kurtarır,

birlikte Vize'ye giderler. Otman Baba, Vize'de bir değirmende halkın buğdayını öğütterek halka ücretsiz hizmet eder.

Otman Baba, Karakucak Baba ve Ahmed Baba ile yeşil çimen üstünde ateşsiz kebab pişirir.

Misivri diyarında bir kimse Otman Baba'yı kaçkın diye tutar ve harman sürdürür, sonunda harman sürdüren de mürit olarak Otman Baba'ya bağlanır.

Otman Baba, Yanbolu'da zâhir olur ve oranın halkı ona mürit muhib olur.

Otman Baba, hamam külhanını söndürüp hamamdakileri susuz bırakır, bu sebeple kadıya şikayet edilir.

Mü'min Derviş, Otman Baba'nın şöhretini duyar ve onu kendi tekkesine götürmek için davet eder ve birlikte yola çıkarlar.

Mü'min Derviş'in şeyhi Bayezid Baba, Otman Baba'nın tavırlarından rahatsız olur ve onu dışlar.

Bayezid Baba'nın "müsellem evliyâ" olmadığı beyan edilir.

Otman Baba velâyet cezbesiyle, silahsız aletsiz bir şekilde Bayezid Baba'nın müritlerinden birkaçını öldürür.

Nasuh Baba Otman Baba'dan nasip ister.

Otman Baba'yı görenlerin rahmete ereceği beyan edilir.

Otman Baba, Vardar'da bir hamamın çirkefini içer ve âlemde kerih nesne olmadığını söyler.

Otman Baba, Mü'min Derviş ile Vidin, Niğbolu ve Varna'ya gider; Varna'da halk Otman Baba'ya yoğun ilgi gösterir.

Turnacı Baba ile Hasan Baba, Otman Baba'nın ziyaretine gelirler.

Bayezid Baba'nın müritlerinden Deli Umur ve Kemâyil, Otman Baba'ya mürit olurlar ve onun kisvetine girerler.

Otman Baba abdalları Mü'min Derviş'den şikâyet ederler ve Otman Baba, Mü'min Derviş abdallarını tarumar eder. Otman Baba kaybolur.

Otman Baba, Balkan Dağı'nda bir tekkede bulunur.

Otman Baba ile Turhan Baba görüşürler.

Otman Baba hastalara nazar ederek dertlerine derman olur, onları iyileştirir.

Sarı Saltuk'un kerametleri anlatılır. Otman Baba kendisinin Sarı Saltuk olduğunu söyler.

Varna'da halk Otman Baba'yı kadıya şikâyet eder.

Mü'min Derviş abdallarıyla Otman Baba abdalları arasında sürtüşmeler yaşanır. Mü'min Derviş abdalları Otman Baba'nın abdallarından Cünun Sinan'ı soyundurup üryan ederler ve elindeki kurbanlara el koyarlar.

Mü'min Derviş, Otman Baba'nın abdallarının arasına karışıp onları kendi kisvetine sokmaya çalışır. Otman Baba durumdan haberdar olup abdallarını kendi kisvetinde kalmaya çağırır.

Mü'min Derviş, Otman Baba'yı küfürle itham ederek sancakbeyine şikâyet eder, sancakbeyini Otman Baba'yı teftiş etmeye davet eder.

Pirevadi kadısı Otman Baba'yı teftiş etmeye gelir, teftiş neticesinde Otman Baba'nın abdallarından Deli Umur ve beş abdalı alıp Pirevadi zindanına götürür. Otman Baba'nın rahmânî olmadığına, ona itikat edenlerin mülhid ve küfür ehli olduklarına hükmedilir.

Gayesine ulaşamayan Mü'min Derviş, Otman Baba'dan ayrılıp kendi tekkesine döner.

Otman Baba üç yüz abdalıyla Edirne'ye gelir ve enelhak davası güder. Halkın kimi ona inanır ve kimi de onu küfürle itham eder. Sûfîler Otman Baba'yı şikâyet ederler ve kadı "Dîvâneye kalem yoktur." deyip takipsizlik kararı verir.

Otman Baba, Edirne'de enelhak davası güder ve elindeki kötekle halkı dövüp dükkânlarını zabteder.

Mahmud Paşa, Otman Baba'nın abdallarına yardım eder ve paşa Fatih'in emriyle öldürülür.

Otman Baba, Kırkkilise(Kırklareli)'ye gelir ve şehrin Cuma mescidinin kapısını taşlar, toplanan halkı tarumar eder.

Otman Baba, Hamzabeğli Dağı'nda atını kurban eder ve abdallar atın etini yerler.

Edirne’de meşâyih ve ulemâ Otman Baba ile alâkalı bir şikâyet mektubunu Fatih’e yollarlar. Fatih’in emriyle Otman Baba tutuklanır ve İstanbul’a götürölmek üzere yola çıkar.

Otman Baba, İstanbul’a götürölrken yolda bazı kerâmetler gösterir.

Otman Baba, abdallarıyla birlikte Kılıç Manastırı’na kondurulur.

Fatih’in kadıaskeri Sinan Paşa, Otman Baba ile mülâkî olur ve ona hayran kalır.

Molla Kırımî ve Molla Gürânî ulemânın önüne düşüp Fatih’in huzuruna çıkarlar ve Otman Baba’yı şikâyet ederler. Fatih, Otman Baba’yı tasdik eder ve şikâyetçileri huzurundan kovar.

Bazı paşalar sefere gitmeden evvel Otman Baba’dan destur talep ederler.

Bektâşî Dergâhı şeyhi Mahmud Çelebi, Otman Baba’nın ziyaretine gelir, rağbet görmeyince geri gider.

Otman Baba abdallarından bir kısmı Karadeniz’in öte yakasına sürölür.

Otman Baba, Fatih’in sarayına varır ve sarayda birtakım velayet izhar eder.

Otman Baba, İstanbul’dan ayrılır ve Vize’ye gider, oradan da Edirne’ye ve daha sonra Hasköy’e varır.

Otman Baba bazı hususlarda abdallarına nasihat ve tenbihte bulunur ve daha sonra ölür.

Otman Baba vefatından sonra Fatih vefat eder.

Otman Baba’nın bazı nasihat ve tenbihleri, velâyetnâmenin niçin ve nasıl kaleme alındığı beyan edilir.

Müellif kusurlarının affi için Allah’a yakarır.

Velâyetnâmede kusursuz bir zaman çizgisi olmasa da Otman Baba Velâyetnâmesi derleme velâyetnâmeden ziyade biyografik velâyetnâme özelliğine sahiptir.³⁰ Bizzat Otman Baba ile birlikte diyar diyar dolaşan ve onun hâl ve sözlerini müşâhede eden Küççük Abdal tarafından kaleme alınan eserde olayların belli bir kronolojiye göre

³⁰ Biyografik Vel. İçin bakınız: Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL, Ebdal Musa Velayetnamesi, TTK,1999,sf.57,58.

sıralandığı görülmektedir. Otman Baba'nın Anadolu'ya gelişi, vefatı, Fatih'in vefatı gibi olaylar net bir tarih verilerek anlatılmıştır.

b) Eserin Dil Ve Üslup Özellikleri

Velâyetnâmede anlatımı canlandırma ve eseri tekdüzelikten kurtarma amacına hizmet eden 'Nazm'lar vardır. Bu kısımlarda anlatım şiir diliyle daha da zengin hâle getirilmiştir. Dolayısıyla fikir ve duygular daha canlı ve etkileyici bir üslupla anlatılmıştır.

Her bâbın ilk cümlelerinde sec'îli bir anlatım vardır. A nüshasında olup B nüshasında olmayan bu ifadeler müstensih'in ilâveleridir.

Eserde müellif, dediklerini delillendirmek ve örneklendirmek amacıyla âyet ve hadisler vermiştir. Âyetlerin hangi sûrenin kaçınıcı âyeti oldukları belirtilmemiştir. Verilen âyetlerin ve hadislerin bir kısmı metin içerisinde açıklanmıştır.³¹ Hz. Ali'den de bazı cümleler nakledilmiştir. Ancak bu cümlelerin Hz. Ali tarafından söylendiğinden emin olamıyoruz. Hazret-i Monla'dan "Pîrî men Hüdâî men" cümlesi nakledilmektedir.³² Hazret-i Monla'dan Hz. Mevlana'nın kastedildiğini sanıyoruz.

Velâyetnâmede tahkiyeli (öyküleyici) anlatım, karşılıklı konuşmaya(diyalog/muhavere) dayalı anlatım ve soru cevap tarzı anlatım tekniğinden yararlanılmıştır. Bazen diyalog kısmında kişinin ağzından müellifin yazdığı şiirler yer almaktadır.

Tasvirler kısa ve azdır. Sadece olayın merkezinde olan kimselerin tasviri etkileyici şekilde yapılmıştır. Mekân tasvirleri de metnin hemen tamamında aynı ifâdelerle yapılmıştır. Genelde 'murg-zâr', 'bağlık bahçelik', havası hoş ve latif vb. ifâdeler kullanılmıştır. Gündoğumu ve günbatımı daha etkileyici şekilde tasvir edilmiştir.³³

³¹ Mesela; B2b: "Levlâke levlâk lemâ hâlaqtü'l-eflâk", "lâ ba'dî nebî", B5b: "ülâ'ike ke'l-en'âmi ve ülâ'ike hümlü gâfilün"

³² B66a: "Hazret-i 'Aliyy-i Velî dahî cevâbında dimiş ki gördüğüm Tanrıya taparam dimiş." Ve "Hazret-i Monla eyitdi "pirî men Hüdâî men"..."

³³ "...âlemi zulmet-i siyâhî zabt itdi ve meclîs-i şohbet için felek şahını kâdiller birle zeyn ü müzeyyen ...", "...âlem enva' dürlü libâsın renk-â-renk eyledi. Libâs-ı siyâhî ihtiyâr idüp ehl-i 'uzlet oldı.", "...şems-i hâver-zemin leşker-i envârını rüy-ı zemîne işâr eyledi ve Şâm memleketinün âbâdanlığın târâc idüp harâb itdiler...", "...şems-i mu'allâk hicâb-ı siyâhiden didâra cemâl ü nûrânî-vîşâli gösterdi...", "...şubh-ı şâdiq şems-i hâver nûr atına süvâr idüp leşker-i zulmeti târ-mâr eyledi ve saltanat ü devlet birle felek tahtında şâh-en-şâh hükm ü hükümâtü yürütdi...", "...şems-i hâver leşker çeküp Hâbeş leşkerin mağrib zemîne sürdi ve heft-i iklimi müsahhar idüp çün tahta geçdi..."

Velâyetnâmede Otman Baba'nın Anadolu'ya gelişi(1402) ve vefatı(1478) verilmiştir. Anlatılan olaylar bu iki tarih arasında 76 yıllık bir süreçte meydana gelmiştir. Velâyetnâmede geçen olaylar anlatılırken genel zaman ifadeleri (Günlerde bir gün, ol gün vb.) kullanılmış, tarih ifadeleri kullanılmamıştır.

Velâyetnâmede birçok Kalenderî babasının adı geçmektedir. Bunlardan bazıları şunlardır: Sarı Saltık(Edirne ve Kiligra) , Mümin Derviş(Zağara) , Mecüklü Baba (Pirevadi), Turhan Baba (Kızılağaç Yenicesi), Nasuh Baba (Karasu Yenicesi), Bayezid Baba (Vardar), Mecnun Derviş (Serez), Ahmed Baba (Vize), Karakoçak Baba (Vize)

Yukarıda adı geçenlerden başka Hacı Bektâş-ı Velî'den de bahsedilmektedir.³⁴ İfadelerden abdalların Hacı Bektâş-ı Velî'yi benimsedikleri anlaşılmaktadır. Bununla birlikte bu durumdan o zamandaki Bektâşî dergâhı postnişini olan kişiye bağlılıkları sonucu çıkarılamaz.

Hacı Bektâş-ı Velî dergâhı halîfelerinden Mahmud Çelebi'den ve Zağara zaviyesi babası Mümin Derviş'ten olumsuz ifadelerle bahsedilir.³⁵ Mümin Derviş(Mümin Dede) ile Otman Baba arasında çekişmelerden sıkça bahsedilir. Mümin Derviş, Deli Umur ve Kemâyil, Bayezid Baba'nın halifeleridir.³⁶ Deli Umur ve Kemâyil, Otman Baba'yı tasdik ederler ve beraberlerindeki abdallarla onun abdalı olurlar, onun abdallarının kisvetine bürünürler. Fakat Mümin Derviş, Otman Baba ile mücadele etmeye devam eder.³⁷ Aslında zaviyesinde konuk ettiği de olur ama Otman Baba abdallarını kadıya şikâyet etmekten ve tahkikatta olumsuz şahitlik etmekten de geri durmaz.

Velâyetnâmede devlet ricâlinden pek çok kişiden –kiminden müspet kiminden menfî- bahsedilir. Ahmed Paşa, Davud Paşa, Süleyman Paşa, Mahmud Paşa, Sinan Paşa adı zikredilen devlet adamlarıdır. Bunların yanı sıra adı geçen en mühim devlet adamı devrin padişahı Fatih Sultan Mehmet'tir. Velâyetnâmenin Otman Baba'dan sonra ikinci kişisi konumundadır. (Üçüncü kişi olarak Mü'min Derviş'i görebiliriz.)

Fatih, velâyetnâmeye Manisa valiliği zamanında Otman Baba'nın rüyasına girerek

³⁴ vB7b, B47a, B112b

³⁵ Mesela; B28a, B113a

³⁶ vB35b, B28a

³⁷ vB29b, B39b

Fatih'e kırk yaşına girdiğinde kendini bildireceğini söylemesiyle dâhil edilir.³⁸ Otman Baba'nın ölümünü anlatan bölümden sonraki bölümde de Fatih'in vefatı anlatılır. Fatih'in abdalları koruduğu, Otman Baba'dan hem korktuğu hem ona adamlar gönderip yapacağı seferlerin zaferle mi yoksa mağlubiyetle mi sonuçlanacağını öğrendiği anlatılır. Fatih'in abdallara sık sık keselerle akçeler gönderdiği anlatılır.³⁹ Fatih zamanının âlimlerinden Molla Gürânî ve Molla Kırımı'den bahsedildiği hâlde Fatih'in yanındaki en mühim kişiden, Fatih'in hocası ve mürşidi Akşemseddin'den hiç bahsedilmemesi ise dikkat çekicidir.⁴⁰ Burada müellifin bir tavrı olduğu düşünülebilir.

c) Velâyetnâmenin Nüshaları

Ankara Cebeci Semt Kütüphanesi

Kayıt nu: 495

Baş: “Hâzâ kitâb-ı risâle-i Otmân Baba ve velâyet-nâme-i an kân-ı velâyet.”

Son: “Temmetü'l-kitâb bi-‘avnillâhi'l-meliki'l-vehhâb [el-] harrarahu el-ḥaḳîrû'l-faḳîr bende-i ‘âli-cenâb ya‘nî ḥademe-i Ḥazret-i Ḥünkâr ḳuṭbu'l-aḳṭâb müznibi'l-‘âşîyy ü kemterü'l-faḳîr Ḥasan el-Ḥüznî Tebrîzî. Ğafarallâhü zünûbehü ve setera ‘uyûbehü Vakf-ı Dergâh-ı Ḥacı Bektâş Velî-i Sâni Balım Alevî(?) fî evâyl-i zi'l-ḥiccetü'l-ḥarâm yevm-i dü-şenbe temâm sene 1316 fî-evâyl-i nisân sene 1315. Sehv ü noḳşân varsa oñaralar oḳuyanlar diñliyeñler ḥayr du‘â ile añalar.”

Müellifi: Küççük Abdal

Müstensihi: Hasan el-Hüznî Tebrîzî

Varak sayısı: 223

Ölçü: 170 x 237mm

Nüshada Ḥacı Bektâş-ı Velî Dergâhı vakıf kaydı vardır. Başta 8b'ya kadar “Destür Yâ Pîr-Münâcât” diye başlayan bir manzume, “Ricâ-nâme”, “Teşekkür-nâme”, “Münâcât” başlıklı üç manzume vardır. Sonda da başlıksız bir manzume ve “Ziyâret-

³⁸ vB10b(Fatih'ten ilk bahis)

³⁹ vB99b: “babam rûḥiçün her kim gelüp ol serverden gelüp şikâyet iderse ba‘d iki baḥr ü deñize atdururum didi” , B88b: “Sultân Meḥmed iki biñ akçe virüp” gibi.

⁴⁰ vB102a: “Monlâ Ḳırımı ve Mollâ Gürânî dirler idi ‘ ilm içinde -ğâyet meşhûr u ma‘rûf monlâlar”

Nāme” başlıklı bir manzume vardır. Bu bölümler asıl metinden farklı bir kalemlerle ve kötü bir yazıyla yazılmıştır. Manzumeleri kaleme alan nâzım “Hüzni” mahlasını kullanmaktadır. Bu kişi bizzat müstensih olabilir. Zira müstensihin adı Hasan el-Hüzni Tebrizi’dir. Bu manzumeler tenkitli metnin en sonunda dipnot olarak verilmiştir. Bu bahsedilen kısımlar diğer nüshada yoktur.

Ankara Genel Kütüphanesi

Kayıt nu: 643

Baş: “Hāzā kitāb-ı risāle-i vilāyet-nāme-i Sulṭān Otmān Baba ḳaddesallāhü sırrahü’l-‘azīz”

Son: “Temmetü’l-kitāb bi-‘avni’llāhi’l-meliki’l-vehhāb ḥādīmü’l-fuḳarā Eş-şeyḥ ‘Ömer İbn-i Dervīş Ahmed Min Selāmik Muhammed Eş-şeyḥ Muhammed ḡafarallāhü zünūbehū ve setera ‘uyūbehū sehv olmuş varsa oñaralar oḳuyanlar hem du‘ādan añalar. Ḥor el-faḳīr Şeyḥ ‘Ömer Ḳarakürklü fī evāyili’l-muḥarremü’l-ḫarām fī yevm-i dü-şenbe sene şülüş ve seb‘ün ve miye ve elf.”

Müellifi: Küççük Abdal

Müstensihi: Eş-şeyḥ Ömer İbn-i Dervīş Ahmed Min Selāmik Muhammed Eş-şeyḥ

Muhammed

Varak sayısı: 130

Ölçü: 210 x 160mm.

Bu iki nüsha Milli Kütüphane’dedir.

Ahmet Yaşar Ocak, A. Sadık Erzi’de de bir nüshanın bulunduğunu, fakat kendisine bu nüshanın kaybolduğunun söylendiğini belirtir. Ayrıca Şevki Koca, Kahire Magaravi Kaygusuz Abdal Dergâhı son postnişini Ahmet Sırrı Dede Baba’nın Turgut Koca’ya verdiği ve Turgut Koca’nın da kendi el yazısıyla latinize ettiği bir nüshayı “Od’man Baba Vilayetnamesi Vilayetname-i Şahi Gö’cek Abdal”⁴¹ adıyla 2002’de

⁴¹ Şevki Koca Otman Baba’nın adını Odman olarak okumayı tercih etmiş, buna sebep olarak da Allah’ın celâl esmâsının müterâdifi olduğunu düşündüğü ateşe benzetilerek Otman Baba’yı Odman(Od- man yani ateş adam) diye adlandırdıklarını öne sürmektedir. Ayrıca bunu “Vahdet-i mevcud olarak anılan iradenin yekliği düşüncesinin pratike edilme postülatı” olarak kabul etmektedir. Elimizdeki yazma nüshalarda kelimenin imlası ت (te) harfi ile dir. Şevki Koca’nın okuduğu gibi okumamız için د (dal) harfinin kullanılması icap etmektedir.

yayınlanmıştır. Ayrıca Taki Coşkun'a ait bir nüsha 1996'da Hakkı Saygı tarafından yayınlanmıştır.⁴²

Dr. Bayram Durbilmez, Muhyiddin Abdal'a Göre Hacı Bektaş ve Otman Baba adlı makalesinde, Otman Baba dergâhına bağlı, 16. yüzyılda yaşamış Kalenderî-Bektaşî-Hurûfî kontekstinde şiirler söylemiş şâirlerimizden Muhyiddin Abdal'a ait şiirlerden yola çıkarak Otman Baba hakkında değerli bilgiler vermiştir. Bu çalışmada ayrıca Otman Baba ve Bektâşîlik ilişkisi hakkında değerlendirmeler yer almaktadır.⁴³ Dr. Bayram Durbilmez'in "Muhyiddin Abdal'a Göre Hacı Bektaş ve Otman Baba" adlı çalışmasından Otman Baba'nın Bektâşîlikle alakası ve tenasüh, vahdet-i vücud ve reenkarnasyon inanışlarıyla alakalı tespitler hususunda istifade ettik. Bizim metinde tespit ettiğimiz bu hususlara farklı bir bakış ve değerlendirmeyi görmek imkânımız oldu.

Otman Baba Velâyetnâmesi hakkında yapılan ulaştığımız son yayın Dr. Filiz Kılıç, Dr. Mustafa Arslan ve Tuncay Bülbül tarafından 2007'de yayınlanan Otman Baba Velâyetnamesi (Tenkitli Metin) adlı yayındır. Adı geçen yayında Otman Baba Velâyetnâmesi'nin gerek hacim gerek muhteva ve üslubu bakımından ehemmiyetine işaret edilmesine rağmen eser hakkında derinlemesine bir inceleme ve değerlendirme yapılmamış, Otman Baba'nın tarihî ve menkabevî hayatı hakkında çok az bilgiye ve değerlendirmeye yer verilmiştir. Kanaatimizce bu çalışma ile eserin neşrini sağlamak amaçlanmıştır. Bu çalışmadan metnin Farsça başlıklarını havi okumalarımızı karşılaştırmak noktasında istifade ettik.

Otman Baba Velâyetnâmesi üzerinde yapılan değerli çalışmalardan bir diğeri de sayın hocam Doç. Dr. Ziya Avşar tarafından 2. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevîlik ve Bektâşîlik Bilgi Şöleni'nde sunulan "Otman Baba Velâyet-nâmesi'ne Göre Otman Baba ile Rumeli Bölgesindeki Babaların Münâsebetleri" adlı bildiridir. Otman Baba'nın diğer babalarla ilişkisi, dolayısıyla da Otman Baba abdallarının diğer babaların abdallarıyla ilişkisi hususunda ilk değerlendirmeler ve tespitler Doç Dr. Ziya Avşar tarafından sunulan bu bildiriyle ortaya konmuştur. Bu çalışma, metne

⁴² Dr. Filiz Kılıç, Dr. Mustafa Arslan, Tuncay Bülbül, Otman Baba Velayetnamesi (Tenkitli Metin), 1. Baskı, Ankara, 2007, sf. XV-XVI.

⁴³ Dr. Bayram Durbilmez, "Muhyiddin Abdal'a Göre Hacı Bektaş ve Otman Baba", 2007. <http://turkoloji.cu.edu.tr/halk%20edebiyati/34.php>, 20.09.2007

bakış açısı ve Otman Baba'nın tarihî ve menkabevî hayatını tespit etme hususunda istifade ettiğimiz önemli bir kaynaktır.

Bizim çalıştığımız nüshalar, bahsettiğimiz nüshalara ulaşma imkânı bulamadığımızdan ötürü yukarıda künyeleri verilen nüshalardır.

C. VELÂYETNÂMEDE GÖRÜLEN İNANIŞLAR

a) Vahdet-İ Vücûd

Velâyetnâmenin tamamına yayılmış ve esas konu olarak işlenmiştir. Otman Baba ene'l-hak davasını pervâsız elemsiz bir şekilde ilan eder. Bununla da övünür ve “Mansur’un yayı benim kepedemdir.” der.⁴⁴ Velâyetnâmede Hallâc-ı Mansur’a da atıflarda bulunulur. Mansur şehid kabul edilir ve ondan hürmetle bahsedilir. “*Velâyetnâmedeki vahdet-i vücûd anlayışı iyiden iyiye tenâsüh ve hulûl inanişına dönüşmüştür.*”⁴⁵

Otman Baba ve abdalları itikatları ve tavırlarından ötürü çok defa saraya şikâyet edilmişler ve bizzat devrin padişahı Fatih Sultan Mehmed’in fermanıyla Otman Baba tutuklanıp İstanbul’a getirilmiş ve Kılıç Manastırı’nda göz hapsinde tutulmuştur. Otman Baba ile abdallarından bir kısmı da gelmişlerdir. Haklarında tahkikat yapılmıştır ve lâkin belki o zamandaki Kalenderî kitesinin çokluğundan ve bir kargaşa çıkmasından endişe edildiğinden Otman Baba ve abdalları hakkında muamele yapılmamıştır. Yalnız şu da var ki tahkikat esnasında “Gördüğümüz tanrıya taparız.” nevinden keskin cevaplar veren abdallardan bazıları Karadeniz’in öte yakasına sürgün edilmişlerdir.⁴⁶ Tabii sürgün edilenlere oradaki Şahkulu Baba abdalları kucak açmış ve onlara destekçi olmuşlardır.

“Otman Baba günlerde bir gün Karadeniz tarafında zahir oldu.”⁴⁷ ifadesiyle olay örgüsü sürdürülmektedir. Bundan sonra Süleyman Paşa’nın şikâyetiyle bir kısım abdallar sürgün edilir (Bu abdallardan yukarda bahsetmiştik.)Fatih’in emriyle(metinde rica minnet bir davet olarak anlatılır) Otman Baba tekrar İstanbul’a

⁴⁴ vB72a: “Ol kimseyem kim beni od yakmaz ve kılıc kesüp oğ batmaz ve Maşûr’uñ yayı benim kepedemdir.”

⁴⁵ Bak. A. Yaşar OCAK, Osmanlı İmparatorluğu’nda Marjinal Sufilik-Kalenderiler,sf.123,124, TTK, Ankara,1992

⁴⁶ Buradaki ifadelerden abdallar arasında Adem-ilahilik olduğu da düşünülebilir.

⁴⁷ vB114a

getirilir.⁴⁸ Ayrıca Otman Baba'nın İstanbul'daki zaruri ikametinin nasıl sonuçlandığı da velâyetnâmede tam olarak anlatılmamıştır.

Velâyetnâmede, Otman Baba'nın Fatih Sultan Mehmed ile pervâsızca konuşmalarının⁴⁹ gerçekliğini belgelendirmek zordur. Bunların tarikat çevrelerinde Otman Baba'yı üstün göstermek için hayal edilip araya sıkıştırılmış olduğunu düşünüyoruz. Velâyetnâmede Fatih Sultan Mehmed'in etrafındaki Akşemseddin gibi önemli bir kişiden hiç bahsedilmemesi velâyetnâmelerde görülen kişi ve olayları değiştirerek anlatma özelliğinin bir tezâhürü sayılabilir.

b) Hulûl İnancı

Velâyetnâmede Otman Baba'nın mazhar-ı zâtullah olduğu⁵⁰, Hz. Âdem'in yaratılmasının Otman Baba emriyle olduğu⁵¹, her şeyin tasarrufunun onun elinde olduğu⁵², onu görenlerin cemâlullahı görmüş olduğu⁵³, onun silahsız ve âletsiz canlar alması, olmuşu ve olacağı vasıtasız bilmesi⁵⁴ ve saire teferruatlı şekilde anlatılır. Allah'ın isimleri ve sıfatlarından bazıları onun için kullanılır⁵⁵. Otman Baba'nın konuşmaları “nutk-ı kadîm ü ezeli” ve “kelâmullah” kabul edilir⁵⁶. Meselâ Deli Umur ve diğer beş abdal Otman Baba'yı ilâh ittihaz ettiklerinden dolayı Pirevadi

⁴⁸ vB115b “Sultân Mehemmed dağı bu cevâp üzere emr eylemiş ki bir niçe abdâl ile babamı girü İstanbul'a getürsünler girü kalanın götürüp öte yakaya geçürsünler diyü hüküm eylemiş. Pes bu kaçd üzere gelüp ol kân-ı velâyet nazarında toksân üç abdâl seçüp deñizi öte yakaya geçürdüler ve ol kân-ı velâyete niyâz birle eyitdiler ki oğluñ Sultân Mehemmed saña selâm eyledi ve eyitdi ki babam mürüvvet kerem eylesün girü şehrimüze gelüp şafâ nazar eylesün dir.”

⁴⁹ vB20b: “su'âl idüp eyitdi ki Sultân Mehemmed imdi baña tiz cevâb vir ki sultân sen misin yoğsa ben miyim didi.” , B123a: “bu kâfirleri sen mi kırarum şanursın ve bu şişârları alup beğliği sen mi iderem şanursın veyâ dünyâ senün mi şanursın ve bu hüküm-i hükümâtü iden öziñ mi şanursın ...”

⁵⁰ Otman Baba'nın kutb-ı âlem ve mazhar-ı zâtullah olarak benimsendiğini, hulûl inancını Dr. Bayram Durbilmez'in Muhyiddin Abdal'a Göre Hacı Bektaş ve Otman Baba adlı çalışmasında verdiği Otman Baba dergâhına bağlı, 16. Yüzyılda Kalenderi-Bektaşî-Hurûfî kontekstinde şiirler söylemiş / yazmış şâirlerimizden Muhyiddin Abdal'a ait bir şiirinden alınan şu iki dörtlük de örneklemektedir:

Ala gözlü Sultan Baba
Ululardan ulusun sen
Yedi iklim dört köşeye
Arşa kürse tolusun sen

.....
Toğrı sözün yol kılıcı
Çaldığım iki bölücü
Düşmüşler elin alıcı
Hakkın kudret elisin sen

Bakınız Dr. Bayram Durbilmez, “Muhyiddin Abdal'a Göre Hacı Bektaş ve Otman Baba”, 2007.
<http://turkoloji.cu.edu.tr/halk%20edebiyati/34.php>, 20.09.2007

⁵¹ vB11b: “Hağğ'uñ sen mazharısın her dü 'âlem/ Senün emründe oldı rüh-ı Âdem”

⁵² vB12b: “ol kân-ı velâyet iki cihânun sırrı ve serveridür, şâhib-i kudret ve şâhib-i taşarruf-ı eşyâdur” , B15a: “Her ne kim olmuşdur veyâ olacaktur görür ve 'âlem halkına hüküm ve taşarruf ider ya'nî alur virür ve bir lahzâda cihânı seyr ider ve kalmışlara yitişür.” , vB39a: “nice müddet seyrân taşarruf-ı insân ve hayvân itdükden soñra...” ve başka yerlerde.

⁵³ vB33b: “Var kıyâs eyle ki ol kân-ı velâyet ne derecede olduğın bi-şekk cemâlüllâhuñ mazharıdır”

⁵⁴ vB62a: “Mü'min Derviş'in bu işi bu tarafda ol kân-ı velâyete bi-vâşita ma'lûm oldı.” , B42b: “...bunlarun bu fikri-zamirleri ol kân-ı velâyete bi-vâşita 'ayân oldı.” Ve başka yerlerde..

⁵⁵ vB60a, vB99b, vB101b, vB107b, vB121a

⁵⁶ vB107a: “Çün kelâmullah imiş nutkı anuñ 'ayne'l-yakîn”

kadısı tarafından zindana atılırlar. Abdallarda hulûl inancı vardır. Otman Baba'nın sırr-ı Yezdân olduğuna inanırlar.⁵⁷

Otman Baba'dan sonra halifesi Deli Bahşı için de Allah'ın mazharı ve dîdarı olduğu inancı Küççük Abdal tarafından nazımla dile getirilir.⁵⁸

*“Otman Baba Velâyetnâmesi, Menâkıbu'l-Kudsiyye gibi hulûl inancını ele alınıp anlatıldığı bir velâyetnâmedir. Tevhid akidesine uymayan bu inancı Otman Baba velâyetnâmesi müellifi biraz daha kamufle şekilde anlatmaya çalışmıştır. Ancak buna rağmen hulûl ile alâkalı en çarpıcı ifadeler de yine Otman Baba velâyetnâmesinde görülmektedir. Turnacı Baba'nın, elest bezminde ruhlara hitap eden zât-ı bî-misâlin yani Allah'ın Otman Baba'nın yüzünde ve gönlünde tecellî eylemiş olduğunu söylemesi buna bir örnektir.”*⁵⁹

c) Reenkarnasyon (Ruh Göçü, Don Değiştirme)

Otman Baba ‘yüz kez yüz bin yıldır’ dünyaya geldiğini belirtir⁶⁰. Velâyetnâmede adı geçen bir çok kişinin aslında Otman Baba olduğu Velâyetnâmede belirtilmektedir. Velâyetnâmeye göre Otman Baba Hz. İsa, Hz. Musa, Hz. Âdem, Hz. Muhammed, Sarı Saltuk, Sultan Şüca, Somun Abdal, Hz. Hüseyin ‘donunda’ dünyaya gelmiştir.⁶¹

Sarı Saltık abdallarından biri Otman Baba abdallarına “eğer Sarı Şaltuk hazretlerinin gösterdiği nişân ‘alâmetden bir velâyet gösterse ben dağı ikrâr ü teslîm-i yek-bâr iderem ve eger göstermese ana benüm i‘tikâdum ve naql-i şehâdetüm yokdur” der. Bu durumu abdallar Otman Baba'ya iletirler. Bunun üzerine Otman Baba, Sarı Saltık'ın ejderhayı tahta kılıçla öldürdüğü mağaranın girişi üzerinde bulunan bir ev büyüklüğündeki kayayı nazar ile birkaç mil öteye fırlatır. Böylece abdallara bir kerâmet gösterir. Halk ve dervişler Otman Baba'ya mûtî olurlar ve nazarında toplanırlar. Otman Baba nazarında toplananlara o ejderhayı Sarı Saltık olup öldürdüğünü söyler.⁶²

⁵⁷ Bak. A. Yaşar OCAK, Osmanlı İmparatorluğu'nda Marjinal Sufilik-Kalenderiler, TTK, Ankara,1992, sf.151,152,153,

⁵⁸ vB121a,nazım kısmı.

⁵⁹ Ahmet Yaşar Ocak , Bektâşî Menâkıbnâmelerinde İslam Öncesi İnanç Motifleri,sf. 146-147.

⁶⁰ vB73a: “...yüz kez yüz bin yıldır ki ben milke gelürem...”

⁶¹ vB52b : “cevâba gelüp eyitdi ki uş Şarı Şaltuk didükleri benem ve bu yatan ziyâret benüm ziyâretimdür ki şimdi Hüşşâm Şâh olup geldüm didi.” B83a: “Ve bu cihânda sırr-ı Yezdân'em ve Muhammed ve 'İsâ ve Mûsâ ve Âdem benem didi.”, vB19a: “ol Hüseyn didükleri benüm ki kanımı da'vâ itmeğe geldim didi.” , B14a: “ol kân-ı velâyet eyitdi kim benüm adum Şomun Abdâl'dur didi.”, vB70a: “ol Hüşşâm Şâh Şomun Abdâl, Şarklı Koca, ya'ni Otmân Baba Büyük Karınlı Koca”

⁶² vB49b

Otman Baba Velâyetnâmesi tenâsüh inancının en çok dile getirildiği eserdir. Eserde Otman Baba'nın farklı yerlerde farklı zamanlarda adları bir liste olacak kadar çok kişinin, Hz. Âdem, Hz. İsâ, Hz. Mûsâ, Hz. Muhammed, Sultan Şücâ, Sarı Saltık, Hz. Hüseyin, Somun Abdal vs. donunda dünyaya geldiği anlatılmaktadır.⁶³ Otman Baba'nın Hz. Ali olduğuna Otman Baba bağlıları tarafından inanılmaktadır.⁶⁴

D. OTMAN BABA'NIN KERÂMETLERİ VE DİĞER FEVKALÂDE HÂLLER

Otman Baba karşısındakilerin fikirlerinden ve tasavvurlarından vasıtasız olarak, daha onlar söze dökülmeden haberdar olur.

Otman Baba, kızdığı kimseler 'gözü çıkası, cüzzam olası, çenesi kısılası' vs. der ve dediği gibi o kimseler o akıbetе uğrarlar.⁶⁵

Otman Baba, müridlerini ağrı ve acıların hisseder ve kendi bedeninde yaşar.⁶⁶

Otman Baba, bir yeri kazmalarını emreder ve kazdıldığı yerden su çıkar.⁶⁷

Otman Baba, Karakucak Baba ve Ahmed Baba ateşsiz ve yeşil çimen üstünde kebab pişirir.⁶⁸

Otman Baba, bir arı sürüsünün geleceğini daha arılar görülmeden haber verir. Dediği olur ve arılar gelir. Otman Baba bir sepet getirmelerini emreder. Getirilen sepete arılar konaklar ve az zaman sonra çıkıp giderler. Bu kadar kısa zamanda sepetin içi balla dolar.⁶⁹

Otman Baba, aynı anda hem garbı hem şarkı görür. Yani çok uzakları görür ve bilir.⁷⁰

⁶³ Ahmet Yaşar Ocak , Bektâşî Menâkıbnâmelerinde İslam Öncesi İnanç Motifleri, sf. 136-140.

⁶⁴ Tenasühün Alevî-Bektâşî-Kalenderî zümreler arasında ne kadar belirgin bir şekilde benimsendiğini Dr. Bayram Durbilmez, Muhyiddin Abdal'a Göre Hacı Bektaş ve Otman Baba adlı çalışmasında Otman Baba dergâhına bağlı olan Muhyiddin Abdal'ın bir şiirinden alınan şu dörtlükle örneklemektedir:

Yüzün gören yohsul bay olur
Kâfirler îmâna gelür
Seni sevmeyen ne olur
Şâh-ı kerem 'Ali' sin sen

Bu dörtlükte de görüldüğü gibi Hz. Ali'nin Otman Baba'nın bedeninde zuhur ettiği ifade edilmektedir. Bakınız: Dr. Bayram Durbilmez, "Muhyiddin Abdal'a Göre Hacı Bektaş ve Otman Baba", 2007. <http://turkoloji.cu.edu.tr/halk%20edebiyati/34.php>, 20.09.2007

⁶⁵ vB31a: "ol Kara Abdâl'a eyitdi kim bak bire çenesi kışalası" , B68a: "bir dervîşi urup bire cüdâm olası didi ki 'âkıbet ol dervîş cüdâm [oldı]"

⁶⁶ vB53b

⁶⁷ vB60b

⁶⁸ vB25b "ol kân-ı velâyet Aşmed Baba ve Çarakoçak Baba ile üçü oturup yeşil çimen üzerine âteşsüz kebab pişürirler"

⁶⁹ vB17b

⁷⁰ vB49a: "İrersin şarka ğarba gâh-be-gâh" , B62a: "Eğer ğarb u ve ger şarkı görürsün"

Otman Baba, Pirevadi kadısının rüyasına girer ve onu korkutur. Bu korku sebebiyle de kadı zindandaki abdalları salıverir.⁷¹

Otman Baba, Fatih Sultan Mehmet'in Manisa valisi iken rüyasına girer ve ona kırk yaşına girdiğinde kendini bildireceğini söyler. Yine Fatih'in rüyasına girer ve abdallarına yapılan muamelelerden dolayı onu azarlar ve korkutur.⁷²

Otman Baba, bir yerde kaybolur ve kısa zaman sonra çok uzak bir yerde ortaya çıkar.⁷³

Otman Baba, çocuğu olmayanları muratlarına yetirir ve onların çocukları olur.^{74, 75}

Otman Baba, bir delikanlının sırtını sıvazlar ve delikanlı kimselerin sırtını yere getiremediği güç yetmez bir cihan pehlivanı olur.⁷⁶

Otman Baba, gökten yere bin yılda bir kere iner. Onun didarını görenler ve görenlerin yedi ceddî rahmete kavuşur. Hatta görenleri görenler de rahmete kavuşurlar.⁷⁷

Otman Baba, hamamdan akan atık suyu(çirkefi)içer ve kâinatta kerih nesne olmadığını iddia eder.⁷⁸

Otman Baba, kime safa nazar ederse o kişi nasip alır ve iyiliklere erişir, gamdan tasadan kurtulur.

Otman Baba'yı tasdik edenler mümin, gerisi ise kâfirdirler ve yerleri cehennemdir. Zira yazara göre, velayete inkâr nübüvvete inkâr sayılır; nübüvvete inkâr ise Allah'a inkâr olduğundan kâfirdirler.⁷⁹

Otman Baba, işaretiyle arabayı, mücessem kayayı, yığılmış odunların tepesinden aşağıya yuvarlanan kocaman kütüğü vs. sakın eder, durdurur. Onun sakın ettiği

⁷¹ vB68a

⁷² vB10b, vB86b

⁷³ Otman Baba'nın bir yerden başka yere gitmesi "ol kân-ı velâyet ol aradan dağı gâ'ib olur" benzeri ifadelerle anlatılır.

⁷⁴ vB44b

⁷⁵ vB47b: "aralarından bir kişi ol kân-ı velâyetden oğil temennâ eyledi ve ol kân-ı velâyet eli kirin yuyup ol kişiye ihsân eyledi ve mübârek eli ile ocağdan bir üksi virdi. Dağı âhiri'l-emr ol kişinin bir oğil oldu."

⁷⁶ vB11a

⁷⁷ vB33b: "abdâllarına dir idi kim müjde olsun ol sizün garîb cânınıza kim benüm mübârek didârumı gördiñüz ki size ve sizün yeddi ceddîñüze bile rahmet oldu ve hem yalıñuz size değıl ki sizün yüziñüzi görene bile rahmet ola dir idi. Var kıyâs eyle ki ol kân-ı velâyet ne derecede olduğın bî-şekk cemâlüllâhuñ mazharıdır"

⁷⁸ vB34a

⁷⁹ vB94a, vB3a: "Eyvâh aña kim nübüvvete inkâr ide velâyete inkâr itmişdir ve her kim nübüvvet ü velâyete inkâr ide Allâhü Te'âlâ'ya inkâr itmişdir", vB111a: "Saña inkâr idenün dîni yoğdur/Ne dîni bil ki hem imâni yoğdur"

arabayı çok sayıda öküzler ve omuz veren insanlar harekete geçiremezler, ta ki Otman Baba işaretleriyle yeniden harekete geçirinceye kadar.⁸⁰

Otman Baba deprem olacağını haber verir ve abdallara ateş yaktırır. Sonra abdalları namaza toplar ve kendisi imam olup namaz kıldırır. Onlar namazda iken zelzele olur ve çok yer harap olur. Tam Otman Baba secdede iken onun secdesi bereketi ile yer sakin olur, deprem sona erer.⁸¹

Otman Baba nazarıyla hastaları iyileştirir.⁸²

Sayılanlara ilave edilebilecek elbette daha pek çoktur ve lakin biz burada hepsini sıralamak durumunda değiliz.

E. OTMAN BABA ABDALLARININ İNANIŞLARI VE HAYAT TARZLARI

Otman Baba'nın abdalları onun her sözüne kail ve razıdırlar. Bu sebeple inançlarının merkezini Otman Baba oluşturur. Onun sırrullah, mazhar-ı zatullah⁸³ olduğuna inanırlar ve nazarında yere yüz sürüp secdeler ederler. Hatta onu ilah ittihaz edip ona taparlar.⁸⁴ Onun kelamını kelamullah sayarlar.⁸⁵ Biz gördüğümüz tanrıya taparız derler ve buna Hz. Ali'den kendilerince delil getirirler⁸⁶. Buradan onlarda hulûl itikadı olduğuna hükmedebiliriz.

Otman Baba abdalları vahdet-i vücud itikadına da sahiptirler. Otman Baba ene'l-hak davasını güder ve abdalları da 'bilâ şek ve şübhe' onu tasdik ederler, dediğine inanırlar. Metinden anlatıldığına göre Otman Baba her halinde ve hareketinde

⁸⁰ vB91b, vB79b, vB49a

⁸¹ vB50a-b: "eyitdi kim tiz âteş yakun ki yir aşığa geçmek umar didi. Pes bu cevâb nefes üzere derhâl abdallar âteş zuhûra getürüp rüşenâlık itdiler. Ve ol kân-ı velâyet tekrâr cevâba gelüp abdallara eyitdi kim tiz gelün namâz kıluñ didi. Dağı ol dem ol kân-ı velâyet namâza tırdı ve ne kadar abdallar var ise ol kân-ı velâyetün der-pâyınça şaf şaf tırup Allâhü Ekber imâma uyduñ didükleri gibi yir şöyle heybetle ditredi kim ol hişaruñ niçe burcı bedenleri zir ü zeber olup harâba vardı ve niçe mañlûkâtı taş toprak başup helâk eyledi. Ve bu taraftan ol kân-ı velâyet kıyâm rükû' birle der-hâl secdeye indi ve ol kân-ı velâyetün secdesinün berekâtında yir sâkin olup qarâr eyledi."

⁸² vB45a: "ol kân-ı velâyet üç dört hasteye şafâ nazar idüp mübârek nefesinün emri ile şu virin içsün didi. Dağı içirdüp ol hasteler şıhhat birle mekânlu mekânına revân oldu."

⁸³ vB33b abdallarına dir idi kim müjde olsun ol sizün garîb cânıñuza kim benüm mübârek didârumı gördiñüz ki size ve sizün yeddi ceddinüze bile rahmet oldı ve hem yalınuz size değıl ki sizün yüziñüzi görene bile rahmet ola dir idi. Var kıyâs eyle ki ol kân-ı velâyet ne -derecede olduğın bi-şekk cemâlüllâhuñ mazharıdur

⁸⁴ "Bâb-ı sı vü yeküm âmeden-i an-kâzî be-vâşıta-i mü'min derviş ez-berâ-yı imtiñân" başlıklı bölüme bakınız.

⁸⁵ vB107a. "Çün kelâmullâh imiş nuñkı anuñ 'ayne'l-yakîn/Pes hañkikat noñtası ol oliser hañka'l-yakîn"

⁸⁶ vB66a: "ol kân-ı velâyetün nuñk-ı ezeliyyesi şöyledür kim ben Hañk'la Hañk ve râh-ı muñlakam dir ve hem sırr-ı Sübhân ve Muñammed ve 'İsâ ve Müsâ ve Âdem benüm dir ve dağı elünüzden ne gelürse işleyün diyü cevâb ider. Pes öyle olsa nitekim Hañret-i Monlâ eyitdi "piri men Hüdâi men" didüğü ma'nâ ne ma'nâ üzere işbât ise ben dağı pîrimizi ol işbâtdan dağı a'lâ yakîn ve muñakkağ bilürüz ve 'ayne'l-yakînümüz ile gördüğü sırr-ı Yezdân'a taparız. Nitekim Hañret-i 'Alî kerremallâhü vecheh hañretlerinden su'âl itmışler ki kañkı Tanrıya taparsın dimışler. Hañret-i 'Aliyy-i Velî dağı cevâbında dimiş ki gördüğim Tanrıya taparam dimiş. Pes öyle olsa biz dağı gördüğümüz Tanrıya tapup Hañk'ı şâhib-i velâyetden tecelli ideriz

mazurdur, bunlardan Allah razıdır, meczup olduğundan ona hesap sorulmaz vs.⁸⁷ Ehl-i cezbe fenâ makamına mürşitsiz erer ve kendinin ve bütün varlığın hakikatini görür. Bu makama eren evliyânın her hâli ve kelâmı mâzurdur. Zira o hâlde o kimsede enâniyet ve bevâniyet kalmaz. Gönlünde ‘tecelliyât-ı Hak’ vardır. Ayrıca bu hâl ve sözlere Allah’ın ve yüz yirmi dört bin enbiyânın rızası olmasaydı Otman Baba’yı katl ederlerdi.⁸⁸

Otman Baba abdallarında tenasüh (ruh göçü, don değiştirme) itikadı vardır. Otman Baba’nın ‘yüz kez yüzbin yılda bir kere’ dünyaya geldiğine, yukarıda sıraladığımız kimselerin donunda dünyaya geldiğine inanırlar.

Abdallar Otman Baba’nın kendini küfürle gizlediğine inanırlar.⁸⁹

Abdallar kendilerinin Otman Baba’nın askeri, üçler, yediler ve kırkları olduklarına, ‘Abdalân-ı Rûm’ olup şeytanın hile ve vesvesesinden ve riyâ gibi kötülüklerden âzâde olduklarına inanırlar.⁹⁰

Otman Baba dervişleri çar darb yaparlar. Yani saç, sakal, bıyık ve kaşlarını usturayla kazıtırlar. Bazen de saçlarını çok uzun süre hiç kestirmeden salıverdikleri ve fitil fitil olan saçlarının topuklarına kadar indiği de olur⁹¹. Mal mülk ve meslek veya zenaat edinmezler. ‘karye-be-karye’ Otman Baba’nın ‘kademince ve der-payınca’ ‘yola revan’ olup seyahat ederler, bu seyahatler tarikatlarının gereğidir.⁹² Genelde köylerin ve şehirlerin dışında yeşillik ve koruluklarda eğleşirler. Seyahatleri esnasında

⁸⁷ vB46a: “Hüdâ-yı Rabbü’l-‘âlemîn şimdiki eyyâm ü zamânda kevn ü mekânda ve ‘imâret ü vîrânda velâyeti mazhar idinmişdir. Nitekim evvel zamânda nübüvveti mazhar idinmişdi. Pes lâ-cerem ol vaqt arada vâsıta Cembrâ’il olmuşdu ve şimdiki devr-i velâyetde Cembrâ’il Mikâ’il İsrâfil ve ‘Azra’il hâcet değıldür. Ve hem Cembrâ’il gökden inmedüğine bir sebep dahı budur ki velâyet ilhâm-ı rabbânî ve esrâr-ı sübhânî ve mahrem-i Yezdânîdür ki Hâkık’dan evliyâyâ mahşûş olur. Pes bu hâl ef’âlün arasına Hâkık’dan gayrı kimse vâsıta ve dâhil olmaz. Pes bu hâl ve makâm şâhibi inşânüñ hiç benliğı ve senliğı kalmaz ve Hâkık’la Hâkık olup fenâ-ender-fenâ ve ‘ayn-ı bekâ içinde müstağraq-ı zât olur. Öyle olsa ol kimse ol dem ‘acziyyet makâmından halâş olup ve bî-vâsıta ve bî-madde halife-i Hâkık ola ve ‘âlem-i kebîr ve şâğıre ‘âlim ve hükmine dâhil ola ve her ne kim söylese emr-i Hâkık ve kelâm-ı muṭlak söyles ve ne kim işlese Hâkık’uñ fi’l-i rızâsı olur. Ve zât ve şîfât ve ef’alullâh ile muḥîṭ olur kim ve hem innehü bi külli şey’in muḥîṭ âyetine mazhar düşer ki mecmû‘ şey’ e dâhil ve taşarruf olur”

⁸⁸ vB60a: “eyitdüğü güft kim Muhammed ve ‘İsâ ve Mûsâ ve Âdem benüm didüğü da’ vânuñ rızâsında Hâkık’un emri ve yüz yigirmi dört biñ enbiyânüñ ma’nâsı ve rızâsı olmasa gayrı da’ vâ ehli gibi Sulṭân Meḥammed İbn-i Murâd Hân ve ‘ulemâ-yı müteaḥḥîrîn ol kân-ı velâyetüñ helâki katline düḥül iderlerdi”

⁸⁹ vB104b “Çü küfri zâtiña perde kılursın/O küfr içre belî nihân olursın”, vB26a “Ahmed Baba ve Çarakoçak Baba ol kân-ı velâyetden cüdâ düşdiler. Dahı Vize şehrine gelüp aylar ve yıllarla ârâm kıldılar. Pes Ahmed Baba mey-hânelere düşdi. Çarakoçak Baba ‘üryân ve büryân olup ol şehrüñ vîrânelerinde rüzgârîñ geçirdi. Tâ kim ‘avâmî’n-nâs anlara inkâr ideler ve küfr içinde pinhân olup hâzine-i esrâr-ı Hâkık olalar”

⁹⁰ vB86b: “leşkeri ve kırklarıyuz ve yedileri ve üçleriyüz ki abdâlân-ı Rûm olup ‘âlemde ve vesvâs şeyṭândan ve hîle vü mekrden ve zerḳ ü riyâdan âzâd ve fâriğ oldık dirler.”

⁹¹ vB14b: “pes ol yigît oturduğı dükkândan aşıa kend’özin pür-fâb itdi ve bir çul giyüp ol dükkânlar altında yigirmi yıl bir yanınıñ üzerine yatdı ve başınun saçı fitil fitil olup topuğına indi. Pes yigirmi yıl soñra başın tıraş itdürüp yülütüdi”, vB120b: “ol kân-ı velâyetden soñra ol Deli Baḥşî didüğü abdâl zâhir olup ve velâyet ve derd ü mücâhede birle ‘âlemde meşhûr oldı ki başınıñ saçı fitil olup leylan ve nehâren ol kân-ı velâyet gibi zamânınıñ qarında ve yağmurında ve tağ u taşında ve köy ü şehrinde ‘âlemin meşhûru oldı”

⁹² vB47a: “ol kân-ı velâyet ‘ale’ş-şabâh ol aradan kalkup kadem-ber-kadem abdallar dahı ‘aḳabince ve mübârek kademince ve tariḳı mücibince yola revân oldılar”

Kalenderî babalarının kabirlerini ziyaret ederler. Yollarının üzerindeki Kalenderî zaviyelerine uğrarlar ve oralarda konuklanırlar.

*“Özellikle her menzilde bir tekkeye ve o tekkeyi çekip çeviren bir baba veya babaya bağlı abdal ve dervişe rastlanması çok dikkat çekici bir hayat sahnesi sunmaktadır.”*⁹³

Yanlarında teber, nefir veya sur, ustura taşırlar. Teberle ve nacakla ağaçların kuru dallarını kırıp doğrar ve devasa ateşler yakarlar. Bu ateşlerle hastaları tedavi etmeyi veya kötülükleri def etmeyi amaçlarlar⁹⁴. Elbette ki sırtına posttan gayri giysi almayan bu abdalların soğukta ısınmak amacıyla ateş yaktıkları da malumdur. *“Bu ateş yakmanın eski Türk inançlarından kaldığı ve bir ayin unsuru olduğu düşünülebilir.”*⁹⁵ Kaynaklarda ziyaretine vardıkları zaviyeye yaklaştıklarını haber vermek için nefiri üfledikleri yazıyor ve lakin metinde bu hususta fazla bir bilgi yoktur. Usturayı ise çar darb için kullanıyorlar idi.

Abdaların çar-darp yapmaları onların kimliğini gizlemelerini sağlar ve tanınmalarını zorlaştırır. Ayrıca abdalların diyar diyar dolaşmaları ve şehirlerde kalmamaları, daha çok açık arazilerde ve köylerde bulunmaları, abdalların zaruri ezkarı ve evradının olmaması hapisane kaçkınlarının ve aranan suçluların Kalenderî olup aralarına karışmasını kolaylaştırmış olabilir. Belki halk da böyle bir durumun farkındaydı. Otman Baba’yı görenlerin onu ‘kaçgun’ sanıp elini ayağını bağlamalarına da bu durum sebep olmuş olabilir.

Otman Baba abdalları dünyaya değer vermezler, ellerine geçen yiyeceği veya parayı kısa zamanda harcarlar. Kaynaklarda adı geçen keşkülde metinde hiç bahsedilmemektedir. Otman Baba’nın da dilenci dervişleri yermesi ve abdallarına dilenciliği yasaklamasından abdalların dilenmediği sonucu çıkmaktadır. Ancak velâyetnâmede sık sık getirilen kurbanlardan ve akçelerden bahsedilmekte ve tamamının bizzat sahipleri tarafından Otman Baba’ya ‘isar nisar’ edildiği anlatılmaktadır. Böylece abdallar hakkında ‘kendisi dilenmeyen ama getirilenleri kabul eden kimselerdir’ imajı verilmektedir.⁹⁶

Otman Baba başta olmak üzere abdallar ‘fakr ve tecrit’ anlayışına sahip idiler; malı

⁹³ Doç. Dr. Ziya Avşar, Otman Baba Vilâyet-nâmesi’ne Göre Otman Baba ile Rumeli Bölgesindeki Babaların Münasebetleri (2. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşılık Bilgi Şöleni Bildiri Kitabı, 1. Cilt, Ankara, 2007)

⁹⁴ vB107b

⁹⁵ Bakınız: Ahmet Yaşar Ocak, Bektâşi Menâkıbnâmelerinde İslam Öncesi İnanç Motifleri, sf. 186-187.

⁹⁶ vB55a: “Dobrica memleketinün çobanları ol kân-ı velâyetden eğer zâhir ve ger bâtın velâyet ü heybet ü kudret görüp abdâl ü derviş oldılar kimi dört biñ ve kimi beş biñ koyunla ve kiselerle akçeler getirüp ol kân-ı velâyetün ‘aşkına işâr ve nişâr itdiler.”

mülkü olmayan, hiç evlenmemiş, diyar diyar dolaşan kimseler idiler. Otman Baba'nın yine bir Kalenderî babası olan Mümin Derviş'e "senüñ 'avretüñ var gidisün, benüm 'avretüm nesnem yok gidi degülem" demesinden Otman Baba'nın mücerret olduğunu anlıyoruz. Buradan Kalenderîlerin bazı gruplarında evlenmenin var olduğunu da düşünebiliriz. Zira Mümin Derviş evlidir. Otman Baba'ya göre bu evlenme işi doğru değildir; bu sebeple Mümin Derviş'i aşağılamaktadır. Mal mülk edinmeden, meslek zanaat öğrenmeden, diyar diyar dolaşarak, haneye konmadan yaşayan böyle kimselerin evlenmesi de hayat tarzlarına zaten uymayacaktır.

Abdalların düzenli namaz kılan kimseler olmadıkları da metinden anlaşılmaktadır. Otman Baba bazen abdalları elindeki kötekle önüne toplar ve saf bağlatıp namaz kıldırır. Namazda imam kendisi olur. Otman Baba namazda bir ara bedeninden kaybolur, sonra geri bedenine gelip namazı tamamlar.⁹⁷ Yazara göre bu namaz makbul namazdır, gerisi makbul değildir.⁹⁸ Buradan Otman Baba ve abdallarının zaman zaman namaz kıldıkları anlaşılmaktadır. Otman Baba ve abdalları ramazan orucunu tutarlar. Ancak bir defasında arefe günü bayram etmeleri ve ocak kurup yemek pişirip ahaliye dağıtmaları, halka zorla oruçlarını bozdurmaları ulemanın ve İstanbul'daki tasavvuf erbabının şikâyetlerine sebep olmuştur.⁹⁹

Abdallar Şefgüllü Beğ'in(Sultan Şüca) kabrini ziyaret etmeyi 'hacc-ı kebir' telakki ederler ve 'farz u vaciplerin' ona teslim ederler, böylece 'ahd-i kalu bela'ya sadık kaldıklarını göstermiş olurlar¹⁰⁰. Ayrıca abdalların Hacı Bektaş-ı veli ziyaretine gittikleri de yine metinden anlaşılmaktadır. Ancak Otman Baba abdallarının böyle ziyaret gittiklerini metinde göremiyoruz. Bayezid Baba abdallarından Mümin Derviş'e bağlı olanların Hacı Bektaş-ı Velî ziyaretine gittikleri metinde de ifade edilmektedir.¹⁰¹ Otman Baba'nın İstanbul'da bulunduğu sıralar Bektaşî halifesi Mahmud Çelebi onu ziyaret etmeye gelir. Otman Baba onu tanımaz ve kim olduğunu sorar . Mahmud Çelebi 'Hünkar halifesi' olduğunu söyleyince Otman Baba "Hünkar kimmiş?" der. Abdalları "Bizüm Hünkâr Hacı Bektâş Velî'dür." diye açıklarlar. Otman Baba Mahmud Çelebi'ye elini öptürmek bir yana onu nazarına dahi kabul

⁹⁷Bakınız: Ahmet Yaşar Ocak , Bektâşî Menâkıbnâmelerinde İslam Öncesi İnanç Motifleri, sf. 106.

⁹⁸ vB54b: "eyitdi ki tiz gelüñ ki namâz kılalum didi. Çün abdâllar bu haberi müstemî' oldılar der-hâl nazarına gelüp şaf bağladılar. Ve ol kân-ı velâyet önlerinçe imâm olup namâza tûrdı...."

⁹⁹ vB110a

¹⁰⁰ vB116b

¹⁰¹ vB29b

etmeden kovar. Bunun sebebini Küçük Abdal “Zâhir en egerçi mürîd ü muhibb ıssıdur ammâ bâtında enâniyyet ve tekebbürlük ve riyâ ve tama‘ dan münezze ve hâlî degüldür.” diye açıklar. “*Otman Baba yine keramet göstermiş ve Bektaşî halifesi Mahmud Çelebi'nin kalbini okumuş, fikrini ve kasdını anlamıştır. Abdalların cevaben “Bizüm Hünkâr Hacı Bektâş Veli'dür.” demelerinden Hacı Bektaş-ı Veli Hazretlerini benimsediklerini anlıyoruz.*”¹⁰²

“*Velâyetnâme Bektâşîlik ve heterodoks zümreler açısından bakıldığında Hacı Bektaş-ı Veli'ye bir bağlılık zikredilmekle birlikte Şîv-Safevî tesir, Oniki imam gibi Bektâşî kozmogonisinin ana motifleri yoktur.*”¹⁰³ Küçük Abdal halifelik ve çelebilik ardında koşmaya karşıdır. Bu davaları güdenleri de ağır şekilde tenkit eder.¹⁰⁴

Otman Baba abdalları, Hacı Bektaş-ı Veli'den başka Kalenderî babalarını da kabul ve tasdik ederler ve onlara hürmet ederler. Seyahatleri esnasında bu babaların müritleriyle buluşur ve onların zaviyelerinde konuk olurlar. Babaların adları ve zaviyelerin yerleri şöyledir; Sarı Saltık - Edirne ve Kiligra, Mümin Derviş - Zağara, Mecüklü Baba - Pirevadi, Etyemezler - Kızılağaç Yenicesi ve Yanbolu, Turhan Baba - Kızılağaç Yenicesi, Nasuh Baba - Karasu Yenicesi, Bayezid Baba -Vardar, Mecnun Derviş - Serez, Ahmed Baba - Vize, Karakucak Baba -Vize.

Otman Baba abdalları onun ‘hâtemü’l-evliyâ’ olduğuna inanırlardı. Ayrıca mürşidlerin ancak Hz. Ali'nin soyundan gelenlerden olacağına ve bu soydan olmayanları mürşit edinenin mürşidinin şeytan olduğuna inanırlardı.¹⁰⁵

Anahatlarıyla belirttiğimiz bu inanışlardan başka inanış ve kabuller metin de epey çoktur.

¹⁰² Bakınız: Ahmet Yaşar Ocak, Bektâşî Menâkıbnâmelerinde İslam Öncesi İnanç Motifleri, sf. 17.

¹⁰³ Kemal ÜÇÜNCÜ, Sözlü Kültür / Tarih Bağlamında Edebi Bir Metin Olarak Otman Baba Velâyetnâmeleri, Bilig 2004 A nüshasında metnin başında ve sonunda yer alan manzumelerde Oniki İmam'ın, Balım Sultan'ın adları zikredilmektedir. Balım Sultan, Balım Sultan Alevî diye anılmaktadır. Tabi bu manzumeler metnin aslında olmayan, müstensihinin eklediği parçalarıdır.

¹⁰⁴ vB23b, vB24a: “Pes ey kâmil ü fâzil ü vey dervîş ü abdâl Hazret-i Risâlet gibi kimsene bu havf ü bu hâl üzerine olcağ girü kalan eşyâya ne halifelik ne çelebilik kaygusıdır. Ne ‘uzü billâh min sahtallâh. Nazm: Halife yirde gökde hâkim olur/Elinde olur anuñ her kim olur; Bu yolda mâ-şâ ‘allâh ehl-i cife/ Kim ola halk üstine halife; Bularuñ kizbine vardur ‘alâmet/Ki degüldür yolu ehl-i selâmet ;Ki qorqarlar bu dünyâ beğlerinden/Çıkarmazlar bu havfi yüreklerinden; Kılurlar Haq yolına halkı da‘ vet/Mürîdi kimi oğlan kimi ‘avret; Kamu hengâme girer zerğ u sâlûs/Ne bunlarda edeb vardur ne nâmûs; Dirîğâ kör köre çobân olupdur/ Uyanlar aña ser-gerdân olupdur

¹⁰⁵ Bakınız: vB22a’da “anuñ şeyhi şeytândur ki -bi vaşlı bi şeyhun mine’ş-suyûhi bi gayrı zürriyeti ‘Aliyyün ve âlihî ve şeyhuhi şeytânun ve hüve mel’ünun fi’-d-dünyâ ve’l-âhîrâti”

F. OTMAN BABA ABDALLARININ İLİŞKİLERİ

a) Otman Baba Abdallarının Devletle ve Ulema (Sünni Âlimler) ve Halk İle İlişkileri

Otman Baba ve müritleri vahdet-i vücud, tenasüh ve hulul inanışlarından dolayı Osmanlı ulemasının tepkilerini çekmiştir. Bu sebeple kadılara ve hatta devrin padişahı Fatih Sultan Mehmed'e şikâyet edilmişlerdir. Buna bir örnek şudur: Deli Umur ve beş abdal Otman Baba'yı ilah ittihaz etmek suçundan Pirevadi kadısının huzuruna çıkarılırlar. Kadı huzurunda da "Hâzret-i Monlâ eyitdi "pirî men Hudâi men" didüğü ma' nâ ne ma' nâ üzere işbât ise biz dağı pîrimizi ol isbâtdan dağı a' lâ yakîn ve muhaqqâk bilürüz ve 'ayne'l-yakînümüz ile gördüğümüz sırr-ı Yezdân'a taparız. Nitekim Hâzret-i 'Alî kerremallâhü vecheh hâzretlerinden su'âl itmişler ki kankı Tañrıya taparsın dimişler. Hâzret-i 'Aliyy-i Velî dağı cevâbında dimiş ki gördüğüm Tañrıya taparam dimiş. Pes öyle olsa biz dağı gördüğümüz Tañrıya tapup Hâkq'ı şâhib-i velâyetden tecellî ideriz" derler. Bunun üzerine Pirevadi kadısı ve Hayfı Suriçi kadısı bu abdalların mülhid ve küfr ehli olduğuna, Otman Baba'nın rahmani olmayıp şeytânî olduğuna ve Mü'min Derviş'in şikâyetinin doğruluğuna karar verirler. Deli Umur ve beş abdalı zindana atarlar^{106,107}.

Toplum kurallarını ve şeriatı önemsemeyen ve laubali tavırlar sergileyen abdallar toplumun da tepkisini çekmektedirler. Zaman zaman halk tarafından da abdallar kadılara ve sair devlet adamlarına şikâyet edilmektedirler. İstanbul'da arefe günü bayram etmeleri ve ahaliye yemek dağıtmaları ve yemeği zorle yedirmeleri sebebiyle abdallar Şüca Derviş adlı bir kişi tarafından Yeni Cami önünde bulunan ulemaya şikâyet edilir. Abdalların bu davranışı şeriatı alaya almak olarak değerlendirilir ve ulema toplanıp abdalları Fatih Sultan Mehmed'e şikâyet ederler.¹⁰⁸

İstanbul'da abdallar ile o civarda meskûn Karamanlılar arasında bir arbeye yaşanır. Otman Baba ve abdalları Karamanlılar'ın cenazelerin defnetmelerine ve Kuran hatmi okutmalarına mani olmaya kalkışır ve bir çok kimseyi darp ederler, taşla sopayla ahaliye dağıtırlar. Bu sebeple ahali abdalları şehrin subaşısına şikâyet ederler.¹⁰⁹

¹⁰⁶ vB66a

¹⁰⁷ 'Hâzret-i Monlâ' Mevlana Celeleddin-i Rûmî olduğunu tahmin ediyoruz. Zira o devirde Farsça eser veren ve abdalların da benimsediği kişinin Mevlana olması daha kuvvetle muhtemeldir.

¹⁰⁸ Bak. vB110a (Burada yazar Fatih Sultan Mehmed'in Otman Baba'yı kolladığını ve ulemâyı bir usülle başından savdığını anlatmaktadır)

¹⁰⁹Bak. B111b(Yazar burada da subaşının ahaliyi azarlayıp başından savdığını ve abdallara bir muamele yapılmadığını anlatır.)

Otman Baba ve abdalları Hırsova yakınlarında bir bağılık bahçelik yerde konaklarlar. Otman Baba ‘tanrıya temaşa olsun’ diye orada olan ağaçları kestirip gayet büyük ateş yaktırır. Ahali bağ ve bahçelerinin yakılmasına kızıp abdalların o havaliden çıkıp gitmelerini isterler. Ancak Otman Baba elindeki kötekle onları darmadağın eder ve söver.¹¹⁰

Edirne’deki ulema ve meşayih saraya mektup yazarlar ve Otman Baba ve abdallarından şikâyet ederler. Şikâyet edilen bu zümrenin yol kesici, hırsız ve âlemi fesada verici kimseler oldukları belirtilir.¹¹¹

Din ve toplum kaidelerini ve gelenekleri kaale almayan, dünyaya boşvermiş bir eda ile tepeden bakan abdallar yer yer bunları alaya alıp hakaret ederler. Mesela: Otman Baba kazaskerin sakalına it tüyü der¹¹², Küççük Abdal “nazm”ın bir mısraında Karamanlı tائفesinin cenazesi için gelen sufilerin başındaki kişinin sakalını kuyruğa benzetir¹¹³; hem sakala hakaret etmiş olur hem o kimseyi hayvana teşbih etmiş olur.¹¹⁴ Küççük Abdal, devlet adamları hakkında ‘kör şeyler’¹¹⁵ ifadesini kullanır, sadrazamı ejderhaya ve askerleri yılanla benzetir.¹¹⁶ Kadıyı kargaya benzetir.¹¹⁷ Otman Baba’yı teftişe gelen devlet adamları hakkında ağır ifadeler kullanmaktan geri durmamaktadır.

Yukarıdaki hadiseler türünden birtakım hadise metinde anlatılmaktadır. Bu abdalların vardıkları yerlerde huzursuzluk ve kavgalar çıkardıklarını göstermektedir. Tüm bunlara rağmen devlet adamlarının abdallardan yana tavır koydukları hatta onları kollayıp şikâyete gelenleri tazir ettikleri yönünde anlatımlar ayrıca dikkat çekicidir.

İstanbul’un fethi sırasında fetih ordusunda yer alan Kalenderîler olduğu, fetihten sonra Şehzadebaşı semtindeki Akataleptos Manastırı’nın zaviye olarak Kalenderîlere

¹¹⁰ vB53a

¹¹¹ vB86b: “der-gâh-ı mu‘ allāya ‘ arz-ı bendegî oldır ki memleketünde Otmân Baba ismlü bir kimse zâhir oldı ve da‘ vâsi oldur ki sırr-ı Yezdân ve Muhammed ve ‘ İsâ ve Mūsâ ve Âdem benüm diyü da‘ vâ ider ve yanında bir bölük bi-nihâyet uğrı ve hırsuz cem‘ olmuş ki kimi yol başıçı kanlu ve kimi baş kesici huyly ve da‘ vâları bu kim üçler ve yeddiler ve kırklaruz dirler ve sâkin oldukları dâ ‘irenüñ yolları kesilüp ‘ âlem fesâda vardı”

¹¹² vB108b

¹¹³ vB112b

¹¹⁴ Burada sakal konusundaki hassasiyet o devre göre ele alınmalıdır. Zira sakal Osmanlı toplumunda Hz. Muhammed’in(S.A.V.) sünneti olduğundan bırakılır ve sakala tazim edilir. İkinci olarak, yazarın, sakalını kuyruğa kendini hayvana benzettiği dervişin de o zamanın İstanbuldaki Kalenderîlerce hoş görülmeven bir tarikata mensup olduğu tahmin edilebilir.

¹¹⁵ vB88b: “eşyâ-i a‘ mâ”

¹¹⁶ vB97b-98a

¹¹⁷ vB59a: “Kârğa gibidür kim ol bilmedi dâdin şekkerün”

tahsis edildiği bilinmektedir. Bahsedilen Kalenderhane İstanbul'daki ilk Kalenderhanedir.¹¹⁸ Her ne kadar Otman Baba abdallarının fethi katıldığı kaynaklarda geçse de bizim velâyetnâmeden anladığımız kadarıyla Otman Baba ve abdallarının böyle bir fethi iştiraki sözkonusu değildir. Şöyle ki fetih zamanında Otman Baba ve abdalları Dırnava(Tırnova) şehrinde dirler. Otman Baba bir cuma günü bir köprübaşına çıkıp fethi halka müjdeler. Ancak burada da bir tarih yanlışlığı vardır. Fetih cuma günü değil salı günü İslam ordularına müyesser olmuş ve Fatih Topkapı'dan şehre girmiştir.

Velâyetnâmeden anladığımızı göre Otman Baba ve abdallarının devletle ilişkilerinde bir başkaldırı niteliği görülmemektedir. Haklarında yapılan tahkikatın temelinde inançlarından dolayı mülhid ve küfr ehli olarak nitelenmeleri ve şehirlerde halkı dövme, camiye taşlama vb. davranışlarından dolayı asayiş suçlarından dolayı kadiya veya saraya şikâyet konusu olmaları yatmaktadır. Otman Baba devlet ileri gelenleriyle pervasızca ve ve bazen onları azarlar mahiyette konuşmuştur. Otman Baba'nın davranışlarında ve abdalların davranışlarında resmi otoriteyi tanımazlık veya devlete isyan görülmemektedir. Sultan II. Bayezid devrine kadar genelde Kalenderîlere karşı ılımlı bir yaklaşım görülür.

*“Burada ilginç olan velâyet, nübüvvet ve neredeyse bir nevi ilahlık iddia eden bir şeyhin Osmanlı ülkesinde bu kâbil düşüncelerini rahatça ifade edip kendi tekyelerini kurmasıdır. Öyle anlaşılıyor ki, Osmanlı siyasi gücü şeyhlikle şahlığı karıştırmayan kişilere oldukça müsamahalı davranmaktadır. Otman Baba kişiliğinin bizde uyandırdığı temel düşünce budur.”*¹¹⁹

*“1492 yılındaki Arnavutluk seferi sırasında Sultan II. Bayezid'e bir süikast düzenlenir. Başarısız olan bu süikastı yapanın Otman Baba abdallarından olduğu tespit edilmiş ve Otman Baba abdalları idam ettirilmiştir. Rumeli'ndeki diğer Kalenderîler ise Anadolu'ya sürgün edilmiştir. Aynı tarihlerde Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan da Kalenderîlerden rahatsız olmuş ve onları sıkı bir baskı ve takip altına almıştır.”*¹²⁰

¹¹⁸ Bak. A. Yaşar OCAK, Osmanlı İmparatorluğu'nda Marjinal Sufilik-Kalenderîler, sf.122, TTK, Ankara, 1992

¹¹⁹ Bakınız: Doç. Dr. Ziya Avşar, Otman Baba Vilâyet-nâmesi'ne Göre Otman Baba ile Rumeli Bölgesindeki Babaların Münasebetleri (2. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektâşilik Bilgi Şöleni Bildiri Kitabı, 1. Cilt, Ankara, 2007)

¹²⁰ Bak. A. Yaşar OCAK, Osmanlı İmparatorluğu'nda Marjinal Sufilik-Kalenderîler, sf.101,106,123-125, TTK, Ankara, 1992

Fatih zamanında ılımlı bir siyaset gören Kalenderiler daha sonraki yıllarda gerek Osmanlı ümerası gerek diğer devletlerin ümerası tarafından hoş karşılanmamış, sıkı baskılara ve takiplere maruz kalmışlardır. Bunda da isyanlara katılmaları ve doğrudan isyan hareketi başlatmaları ve anarşist davranışları etkili olmuştur.

b) Otman Baba Ve Abdallarının Diğer Babalarla İlişkileri

“Otman Baba ve abdallarının diğer babalarla ilişkileri iki türdür.

- 1- *Otman Baba ile olumlu bir ilişki kurup onu takdir eden babalar: Şahkulu Baba, Koyun Baba, Ahmed Baba ve Kara Koçak Baba, Nasuh Baba, Balaban Baba, Turnacı Baba, Hasan Baba.*
- 2- *Otman Baba’yı benimsemeyip ona direnen babalar: Bâyezîd Baba, Turahan Baba, Mecüklü Baba, Umur Baba.*¹²¹

Otman Baba Balkan Dağı civarında Umur Baba tekkesinde konuk olur. Umur Baba Otman Baba nazarında keramet izhar etmek ister. Yeninde sakladığı cevizleri ortaya çıkarıp sanki yeni peyda olmuş gibi gösterir. Aslında kerameti yoktur. Umur Baba, Otman Baba tekleden kalkıp gidince etrafındakilerden sorarak Otman Baba’nın kim olduğunu öğrenir ve yaptıklarından pişmanlık duyar.¹²²

Mecüklü Baba, Otman Baba’ya âlemi fesada verdiği için, ene’l-hak davasını güderek eşyanın nizamını bozduğu için kızar. Otman Baba, Mecüklü Baba’yı köteğiyle döver. Mecüklü Baba onun ne heybetli evliya idüğün anlar.¹²³

Velâyetnâmede Otman Baba ile Mü’min Derviş arasında geçenler geniş yer kaplar. Velâyetnâmeğe göre Otman Baba ile Mü’min Derviş arasında geçen olaylar anahatlarıyla şöyledir:

Otman Baba, Mümin Derviş’in tarikati ve erkânından gayrı bir erkân ve yol ortaya koyar. Bunu gören Mümin Derviş “Siz bu meydân içre ne Felâtünlarsız kim benüm tarîkum ve erkânüm üzre gayrı tarîk gösterirsiniz ki hiçbir meşâyîh göstermiş

16. yüzyıl ve sonrasında Kalenderilerin çıkardığı isyanlar ve gördükleri muamele konusunda geniş bilgi adı geçen eserde yer almaktadır. Burada, metinle ilgili zaman dilimi haricindeki olaylar üzerinde durmayacağız.

¹²¹ Avşar, Doç. Dr. Ziya, Otman Baba Vilâyet-nâmesi’ne Göre Otman Baba ile Rumeli Bölgesindeki Babaların Münasebetleri (2. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektâşilik Bilgi Şöleni Bildiri Kitabı, 1. Cilt, Ankara, 2007)

¹²² vB38a

¹²³ vB61a

degüldür?” der. Deli Umur ve Kemayil cevaben “Biz bu ʃarīkī ʃuʃbu’l-aʃṭāb ve server-i cihān ve ‘aql-ı evvel ve mürşid-i bār-gāh ve ḫalīfe-i Ḥudā’dan görüp zuhūra getürdük.” derler. Mümin Derviş bu sayılan sıfatların Bayezid Baba’nın sıfatları olduğunu, Bayezid Baba’dan bu tariki görmediklerini söyler. Abdallar ise Mümin Derviş’in sözünü abes bulurlar ve bu sıfatların Otman Baba’ya ait olduğunu söylerler. Mümin Derviş, Otman Baba hakkında “ol ḫod mecnūn budala kimsedür ki kendüden ğayrıya çāresi ve dermānı yoḫdur” der. Abdallar buna itiraz eder ve Otman Baba’nın nazarında bulunduĝu hâlde nasıl olup da onu tanımadığını sorarlar, onun sözünü ‘kelam-ı bi-sebat’ bulurlar. Mümin Derviş’in ve abdalların bu hali Otman Baba’ya vasıtasız malum olur. Abdallar Mü’min Derviş’in bu hareketini Otman Baba’ya şikâyet ederler ve Otman Baba elindeki köteĝiyle Mü’min Derviş’in abdallarını tarumar eder. Bu yaptıklarına kızan Mü’min Derviş’i de kötekle döver.

Mü’min Derviş’in hareketlerini gören Otman Baba oradan da kaybolur. Mü’min Derviş yaptığına pişman olur. Zira Otman Baba sayesinde halk onu sevmekte ve kurbanlar vermektedir. Bunun üzerine Mü’min Derviş, Otman Baba abdallarından Deli Umur ve Kemayil’e her ne muratları varsa yerine getirmek vaadiyle Otman Baba’yı bulup nazarına getirmelerini söyler. İki abdal üç dört ay boyunca ararlar ama bulamazlar. Sonunda Balkan Daĝı civarında bir dervişin tekkesinde vahdette olduğunu öğrenirler. Zaĝara yakınlarında Mal Oyuĝu adlı bir köyde müheyya hazırlanır ve Otman Baba da tekke sahibi derviş ile oraya gelir. O zamanlar başında saçı bir tutam kadar uzamıştır. Otman Baba yedi terkli taç giymiş haldedir.¹²⁴

Otman Baba’nın bu müheyyada olduğunu öğrenen Etyemez Dervişleri Ata ve Deli Cüda da onu alıp tekkelerine götürmek için birtakım abdallarıyla oraya gelirler. Müheyya tamamlanıp ahali dağılınca Deli Cüdâ ve Atâ kendi tekkelerine, Deli Umur ve Kemâyil de Mü’min Derviş’in tekkesine götürmek için davet ederler. Bu durumu gören Otman Baba ikisinin de davetine uymaz kendi halince yola koyulur. Bunun üzerine Etyemez kardeşler, Deli Umur ve Kemâyil’den her ne muratları varsa yerine getirmek vaadiyle Otman Baba’yı kendi tekkelerine götürmek hususunda yardım isterler. Bu teklifi kabul eden Deli Umur ve Kemâyil Etyemezler ile bir olup yola koyulurlar. Otman Baba’nın nazarına varıp onu ata bindiriler ve Kızılaĝaç

¹²⁴ Doç. Dr. Bedri Noyan, Demir Baba Vilayetnamesi, Can Yay., Sf. 53 (Bedri Noyan, Otman Baba’nın yedi terkli tâc ile gezinmesini, soyunun 7’nci imam olan İmam Musa-i Kâzım’a çıkmasına bağlamaktadır. Bakınız: Şevki Koca, Odman Baba Vilayetnamesi Vilayetname-i Şahi Gö’çek Abdal)

Yenicesi'ndeki Etyemezler Tekkesi'ne götürürler. Otman Baba'nın gelişiyle ahali çokça kurbanlar ve zekâtlar getirirler.

Mü'min Derviş, Otman Baba'ya tabi olan çobanların sürüyle koyunlar verdiğini ve sair dünyalığın ve dahi abdalların çokluğunu öğrenince bu dünyalığa sahip olmak ve abdalları kendine bağlamak ister. Dobruca'da Otman Baba abdallarından Cünun Sinan ve beraberindeki abdallarla karşılaşır. Orada kavgalaşırlar ve Mü'min Derviş abdalları Otman Baba abdalı Cünun Sinan'ın tacını ve sair giysilerini alıp üryan ederler ve elinden topladığı kurbanları alırlar. Bu durum Otman Baba'ya vasıtasız malum olur. Daha sonra Mü'min Derviş abdallarıyla Otman Baba'nın nazarına gelir. Yalancıkdan Otman Baba'ya tabiiyet bildirir ve kurban ve zekâtları ona teslim ettirir. Otman Baba bunların sözlerine inanmaz. Daha sonra Mü'min Derviş Otman Baba'nın abdalları arasında siyasete başlar, kendinin de abdallarıyla Otman Baba'ya tabi olduğunu söyler ve abdallardan kendi kisvetine girmelerini ister. Abdallar inanmaz ve hatta onu imansızlıkla itham ederler. Şayet babayı tasdik etseydiniz siz onun kisvetine girerdiniz derler. Otman Baba abdallarına Mü'min Derviş'in hilesinden sakınmalarını ve kendi emrinden çıkmamalarını tenbih eder.

Planı tutmayan Mü'min Derviş ne yapacağını bilemez. Bir ihtiyar abdalı ona akıl verir ve "Otman Baba'ya Hüda derler, bir bölük hırsız çoban bir araya gelmişler diyelim. Sancakbeyine şikâyet edelim. Böylece kimini astırıp kimini dağıtalım kimini de kendimize tabi edelim." der. Mü'min Derviş bu fikri beğenir ve gidip sancakbeyine şikâyet ederler. Sancakbeyi Pirevadi kadısına kendisi gelinceye kadar Otman Baba abdallarına mukayyet olmasını emreder.

Pirevadi kadısı gelir ve Mü'min Derviş kadıya Deli Umur'a tabi olanların asi olduğunu gerisinin teslim ve razı olduğunu söyler. Deli Umur abdalları ise "Gördüğümüz tanrıya taparız." derler. Pirevadi kadısı ve Hayfı Suriçi kadısı bu abdalların mülhid ve küfr ehli olduğuna, Otman Baba'nın rahmani olmayıp şeytani olduğuna ve Mü'min Derviş'in şikâyetinin doğruluğuna karar verirler. Deli Umur ve beş abdalı zindana atarlar. Mü'min Derviş, Otman Baba'yı ve abdallarını alıp Zağara'ya kendi kisvetine sokmaya götürür. Yolda zindana atılmaya götürülen beş abdal çıkagelir. Otman Babab abdallarıyla Mü'min Derviş kavgalaşırlar ve istediğini

elde edemeyen Mü'min Derviş geri abdallarını da alıp Zağara'ya gider.¹²⁵

Küççük Abdal Mü'min Derviş'in riyakâr, murdar ve haram yiyici olduğunu, dünyalığın onun için puta döndüğünü söyler.¹²⁶ Velâyetnâme genelinde Mü'min Derviş kötülenir ve ağır ithamlarla anılır.

Kızılağaç Yenicesi'ndeki tekkede o zaman Turhan Baba vardır. Otman Baba, Turhan Baba'yı oradan kovar. Turhan Baba Yanbolu'ya gider.

Otman Baba, Etyemezler tekkesinde de fazla kalmaz ve yola çıkar, Yanbolu tarafına gider.

Metnin genelinde görüldüğü üzere Otman Baba ile Mü'min Derviş'in arası iyi olmamış, daima bir rekabet yaşanmıştır. Mü'min Derviş, Otman Baba'nın bunca müride ve muhibbâna sahip olmasını çekememiş, Otman Baba nazarına getirilip bağışlanan dünyalıklara heveslenmiştir. Bu dünyalık sevgisi sebebiyle Otman Baba'ya âşikâr muhalefet etmeyip ilk zamanlar arasını hoş tutmaya ve Otman Baba'nın itibarından istifade etmeye yol aramıştır. En nihayetinde istediğini elde edemeyen Mü'min Derviş Otman Baba'dan ayrılıp kendi tekkesine dönmüştür.

G. HALKIN ABDALLARA BAKIŞI

Halkın abdallara karşı tavrı velâyetnâmeye göre genelde olumludur. Velâyetnâmeye göre halk Otman Baba'yı tasdik eder, ondan nasiplerini alır, safa nazar talep eder, oğul talep eder, secde-i izzet ile huzuruna varır vs. Tabii bu olumlu yaklaşımın gerçekliği subjektiftir. Bazı yerlerde halkın Otman Baba'yı taaccüple, akla sığmaz işler yapan biri sıfatıyla gördükleri de anlatılır.

Velâyetnâme'yi yazan kişinin "Halk da bize karşı idi. Bizi kimse anlamadı, benimsemedi. Halk ile de pek çok meselemiz oldu. Onların gelenklerine ve inançlarına uymayan hallerimize tepki gösterdiler." gibi menfi ifadeler kullanmayacağına göre sadece metinde geçen ifadelerden çıkarımlar yapabiliriz. Meselâ, velâyetnâmede Otman Baba abdalları tarafından bağ ve bahçelerine zarar verilenler, tarikat çekişmesine girenler küfürle itham edilirler. Bu küfürle itham

¹²⁵ vB61a-b , v62a-b, vB63a

¹²⁶ vB62a: "Ne fehm ide seni noşşân zerrâk/Ki büt olmuş aña dünyâ ve çâr-tâk/Özi murdâr vü yidügi ħarâmdur"

edilenlerin kâfir sayılma nedeni hep Otman Baba'nın kutbiyyetini ve ene'l-hak davasını kabul etmemeleri, kılık kıyafeti sebebiyle onu hiçbir millet veya mezhep mensubuna benzetememeleri, uğradıkları hakaret sonucunda onlardan şikâyetçi olmaları ve buna benzer şeylerdir.

Abdallar genelde köylülerle iyi geçinirler. Köylüler kurban ve zekâtlarını onlara verirler. Çobanlar ve köylüler 'naz niyaz' ederler ve abdal olurlar.¹²⁷ Şehirlilerle abdalların pek geçimleri olmaz. Otman Baba şehirliler için 'koca karımlı', 'çirkin' vb. ifadeler kullanır. Sanki Otman Baba şehirliye ve şehirliliğe karşı gibidir.

Halk Otman Baba'yı görünce bazen 'kaçkın' sanır ve zorla alıkoyup işlerini gördürür; kaz güttürür, tarla sürdürür, harman sürdürür vs. Hep bir ehl-i basiret çıkıp Otman Baba'yı tanır bilir ve o halden kurtarır.

¹²⁷ vB55a: "Dobrica memleketinüñ çobanları ol kân-ı velâyetden eğer zâhir ve ger bâtın velâyet ü heybet ü kudret görüp abdâl ü dervîş oldılar kimi dört biñ ve kimi beş biñ koyunla ve kiselerle aqçeler getürüp ol kân-ı velâyetün 'aşkına işâr ve nişâr itdiler." vB58a: "ol kân-ı velâyet nazarında dervîş oldılar. Bi-hisâb sürüsünle koyunlar ve kiselerle aqçeler getürüp teslim itdiler."

3. BÖLÜM: METİN

a) Velâyetnâmenin Nüshaları Ve Kullanılan Yöntem

1. Metin incelenirken iki nüshadan yararlanılmıştır. Ankara Cebeci Semt Kütüphanesi'ne 495 no ile kayıtlı nüsha A nüshası, Ankara Genel Kütüphanesi'ne 643 no ile kayıtlı nüsha B nüshası olarak adlandırılmış ve aparatta bu sembollerle ifade edilmiştir. Her iki nüsha da Milli Kütüphane'ye nakledilmiş durumdadır.
2. A nüshasında olup da B'de olmayan ifadeler “ve ğaflet ehli : -B.” örneğindeki gibi aparatta verilmiştir. Aynı şekilde B'de olup A'da olmayan ifadeler “müstaķīm: -A.” örneğindeki gibi verilmiştir.
3. İki nüshada farklı ifadeler bulunduğunda tercih edilen ifade önce yazılmış, nüsha adı verilmeden iki nokta işareti konmuş ve işareten sonra diğer nüshadaki ifade ve nüsha adı verilmiştir. Örnek: “şoñra: āħir B”, “diyü: çün A”
4. Metinde yer alan ayet, hadis ve diğer Arapça kısımlar Türkçe karşılıklarıyla verilmiştir. Örnek: “la‘netullāhi ‘ale'l-ķavmi'z-żālimīn: Allah'ın lâneti zalimler üstüne olsun. Araf S.Âyet: 44”
5. Metinde anlam ve imla gereği olması gerektiği halde olmayan ifadeler köşeli parantezler içinde verilmiştir. [ü] gibi.
6. Okumada kuşku duyulan ifadelerin yanına (?) işareti konmuştur.
7. Çalışmanın sonunda verilen sözlükte transkripsiyon imlası kullanılmamıştır.
8. A nüshasının başında ve sonunda olup B'de olmayan manzumeler dipnotta verilmiş, asıl metne dâhil edilmemiştir.
9. Metnin sonunda yer ve şahıs adları için indeks verilmiştir.

b) Çeviri Yazı Sistemi

Metin yazımında aşağıdaki transkripsiyon sistemi kullanılmıştır

Transkripsiyon Alfabeti

Sesliler :

a) kısa : ا : a, e, ı, i, u, ü َ , ِ , ِ : a, e ِ , ِ : ı, i
 و , و : u, ü, o, ö

b) uzun : ا : ā و : ū, ō ی : ī

Sessizler :

ء	د	ر	r	ف	f
ب	b, p	ز	z	ق	ķ
پ	p	ژ	j	ك	k, g, ñ
ت	t	س	s	گ	g
ث	s	ش	ş	ل	l
ج	c, ç	ص	ş	م	m
چ	ç	ض	đ, ž	ن	n
ح	ħ	ط	ṭ	ه	h
خ	ħ	ظ	ẓ	و	v
د	d	ع	‘	ی	y
ذ	ẓ	غ	ğ		

c) Tenkitli Metin

[A8b] [B1b] Hāzā kitāb-ı risāle-i Otmān Baba ve velāyetnāme-i an kān-ı velāyet¹²⁸

Bismillāhırraḥmānırraḥīm ve bihī neste‘in

---/---/---

Ey Ḥudā-yı Hālıķ-ı Rabbü’l-‘alā

Raḥmetin ābı irişdi her ķula

¹²⁸ Hāzā kitāb-ı risāle-i Otmān Baba ve velāyetnāme-i an kān-ı velāyet: Hāzā kitāb-ı risāle-i vilāyet-nāme-i Sultān Otmān Baba ḳāddesallāhü sırrahü’l-‘azız B

Sensiñ āhir evvel içre bā-ḥayāt
Bu ḥayātın dirliğinde hiç memāt

Evvelin çün evvelisiñ bî-zevāl
Āhiriñ hem āhirisiniñ bā-kemāl

Mālikü'l-mülk-i ebedsiñ hem ezel
Ḳādir ü Ḥayy ü İlāh ü Lem-yezel

‘Ālimā ‘ilmiñ derūnu ḥaḳḳıçün
‘Aliyā ‘izz-i cemāliñ ḥaḳḳıçün

Evliyā vü enbiyā sırrı ḥaḳḳı
‘Aşḳ yolunda ‘āşıkīn ḳahrı ḥaḳḳı

Nā-murād itme Raḥīm’siñ sen bizi
Vaşlunā lāyık-vişāl itgil bizi

Ḳoma ‘ışyān içre ḳaldık yā Ğanī
Sen ḥalāş it lütfuñ ile her ğamı

Var fenā ol Küççük’üñ ḥāli zebün
Ḥaḳ ire yārī ḳıla ‘aşḳ-ı cünün

Bu faḳīre ḳıl teraḥḥüm yā Raūf
Vezn-i mevzūnu ola tuḥfe-i şükūf

Şallü ‘alā zünubinā Muḥammed
Şallü ‘alā ṭabīb-i ḳulūbinā Muḥammed yā ‘Alī¹²⁹

¹²⁹ Bu faḳīre ḳıl teraḥḥüm yā Raūf/ Vezn-i mevzūnu ola tuḥfe-i şükūf/ Şallü ‘alā zünubinā Muḥammed/ Şallü ‘alā ṭabīb-i ḳulūbinā Muḥammed yā ‘Alī: -B

[A9a] [B2a] Ammā ba‘d evvel¹³⁰ şalevāt getüre andan şoñra¹³¹ nuṭka başlaya. Ammā bilgil kim Haḫḫ Tebāreke ve Te‘ālā kendü vaḫdāniyyetin bildürmeğiçün Ādem’i ḫil‘at kıldı. Ve bādehū Allāh Teālā rūḫ-ı Ādem’e nidā kıldı kim yā Ādem evvel dünyāya senden saña bir çift olmağa bir ādem yaratsam gerekdir ki ol aḫirü’z-zamān peygamberi senüñ neslüñden gelse gerek. Yir yüzi ol nesilden ṭolsa gerek. Kimi mütī‘ kimi ‘āşī olsa gerek. Evvel peygamberlerden dünyāya Şit Peygamber gelse gerek. Bu nūr senden aña intiḫāl olsa gerek ki ol iki ādemi Haḫḫ yaratdı ve ḫamīri taḫmīr olundı kırk sabbāḫu’l-ḡuşşa ḫalıp tamām a‘zā vücūd buldı ve andan rūḫ nefḫ olundı. Gözin açdı nazar şaldı ‘arş ḫapusunda lā ilāhe illallāh Muḫammedün rasūlullāh yazılmış gördi. Ādem ‘aleyhisselām ol maḫalde ol derin velāyetiyle muttaşif oldığı ucından idi Ḥazret-i Risālet’in mübārek ismini gördi. Hemān sâ‘at eşer-i nūr alında hüveydā oldı.¹³² Bâ‘d su‘āl itdi yā Rabb bu nūr nedür? Ḥitāb geldi ki yā Ādem senün neslüñden elli altı [A9b] ḫarından şoñra dünyāya bir peygamber gelse gerek. Āḫir zamān peygamberi ol olsa gerekdür. Ādem eyitdi yā Rabb ol elli altı ḫarın kimlerdür? Ḥitāb geldi¹³³ yā Ādem ibtidā Şit gelse gerekdür. Ve hem Ādem naḫl idicek ol nūr Şit’e geldi. Andan Anūş’a geldi. Andan Ḳaynān’a andan Mühlil’e andan Uḫnūḫ’a andan Müteveşşelḫ’a andan Lāmik’e andan Nūḫ’a¹³⁴ andan Şām’a¹³⁵ andan Erfēşer’e¹³⁶ andan Şālīḫ’e andan Hūd’e andan A‘bir’e andan Fālīg’a¹³⁷ andan Ergüm’a andan Nāḫūr’a andan Yeşbit’e andan Ārgara’ya [B2b] İbrāḫim Ḥalīl’e andan İsmā‘il’e¹³⁸ andan Kaydār’a andan Yeşheb’e andan Ya‘reb’e andan Teraḫ’a andan Ḳavm’e anda Şabah’a andan Muḫir’e andan ‘Āmir’e andan Saliḫ’a andan Ādad’a andan Erreh’e¹³⁹ andan ‘Adnān’a andan Ma‘ad’a andan Nizār’a andan Maḫar’a andan İlyās’a, andan Müdrük’e andan Ḥuzeyme’ye andan Ken‘ān’a andan Nizar’a andan Mālik’e andan Ḳarr’a andan Ġalib’e andan Yevben’e andan Ka‘b’a andan Mürre’ye andan Şemer’e andan Kilāb’a andan Ḳaşan’a andan Muḫire’ye andan ‘Abdü’l-Menāf’a andan Hāşim’e andan ‘Abdumuttalib’e andan bu nūr iki şaḫḫ ola bir nışfı ‘Abdullāh’a intiḫāl olsa gerek bir nışfı Ebū Ṭālib’e gelse

¹³⁰ -A :idüp andan B

¹³¹ şoñra: aḫir B

¹³² hüveydā oldı: belürdi andan Ādem ‘ş B

¹³³ ḫitāb geldi:Haḫḫ Te‘ālā eyitdi B

¹³⁴ Nūḫ’a: Nūḫ Nebī’ye B

¹³⁵ Şām’a:Sām’e B

¹³⁶ Erfēşer’e: Erfēşed’e B

¹³⁷ Fālīg’a: Fālīḫ’a B

¹³⁸ İbrāḫim Ḥalīl’e andan İsmā‘il’e: -A

¹³⁹ Erreh’e: Edeh’e B

gerek. Abdullāh'dan Nebiyy-i āhirü'z-zamān gelse gerek ki Muḥammedü'l-Muştafā'dur şallallāhü te'ālā 'aleyhi ve sellim¹⁴⁰ ve Ebü Tālib'den 'Aliye'l-Murtaza¹⁴¹ gelse gerek, maẓhar-ı velāyetdür -kerremallāhu vechehdür-¹⁴² Pes bu kelāmı Allāhü Te'ālā Ādem'i ḥalk itdüği vaḳtın öğretmişdi. Nice ki Ādem'den tā Ḥātem'e gelince hep bilmişdi. Pes taṭvīl-i kelām çī ḥācet? Zīrā muḳaddem gelen 'azīzler kerrāt ile beyān kılmışlardır ammā murād olunan nübüvvetle¹⁴³ velāyetdür. Pes Ādem dünyādan beḳāya naql idicek nübüvvet ü velāyet¹⁴⁴ Şit Peygamber'e deḡdi. Ammā nübüvvet izhār idi velāyet bātın idi kim velāyet nübüvvetüñ hem-sāyesi ve nigāh-dāştı idi. Tā devr-i Ādem ü Şit'den ḳarın-be-ḳarın tā 'Abdu'l-muṭṭalib'e gelince. Andan sonra bu nūr iki şaḳḳ oldu. Bir nısfı 'Abdullah'a intikāl oldu ve bir nısfı Ebü Tālib'e intikāl oldu. Pes 'Abdullāh'dan āhir zamān peygamberi Muḥammed Muştafā 'aleyhi's-selām ḥātem-i nebiyyindir ve güzīde-i Rabbi'l-ālemindir -ve Ebü Tālibden Ḥāzret-i 'Alī-¹⁴⁵ kerremallāhü vecheh [B3a] zuhūr 'ālemine velāyet birle maẓhar düşdi ve hem Resül Ḥāzreti'niñ¹⁴⁶ şānında [A10b] -Levlāke levlāk lemā ḥalaḳtü'l-eflāk-¹⁴⁷ buyuruldu ve hem -lā ba'dī nebī-¹⁴⁸ oḳundu ve hem mübārek ism-i vücūdı zāhir 'āleminde¹⁴⁹ zāhir olıcaḳ kāfirlerüñ deyri yıḳılıp yüreklerine miḥlar ṭoḳundu ve mü'min muvaḥḥidleriñ rūḥına āb-ı ḥayāt saçıldı¹⁵⁰ ve hem zāhir 'āleminde 'ālem-i şifāt birle velāyeti seyf idinip ṭaḳındı¹⁵¹. Zīrā kim buyurmışdur Ḥātem-i Nebiyyin ene rasülün bi's-seyf didi. Ya'nī demek olur kim ben peygamberim kılıç ile¹⁵² didüğü olur ve ene rasül didüğü kendü¹⁵³ ḥaḳḳındadır bi's-seyf didüğü Ḥāzret-i 'Alī ḥaḳḳındadır. Pes Ādem-i Şāfi devrinden Ḥātem-i Nebiyyin¹⁵⁴ gelince ne kim nebī geldi zāhir an nübüvvet birle ḥalkı ḥaḳ dīne da'vet ve delālet iderdi tā bātın 'āleminden velāyet¹⁵⁵ birle hem-sāye ve nigāh-dāşt olurdu¹⁵⁶ her kim iḳrār itdi mü'min muvaḥḥid oldu¹⁵⁷ ve kim¹⁵⁸ inkār itdi kāfir olup 'azāba

¹⁴⁰ şallallāhü te'ālā 'aleyhi ve sellim:'aleyhi's-selām B

¹⁴¹ 'Aliye'l-Murtaza: Ḥāzret-i 'Alī B

¹⁴² kerremallāhi vecheh: manası

¹⁴³ nübüvvetle:nübüvvet B

¹⁴⁴ nübüvvet-ü velāyet:nübüvvet-i vilāyet B

¹⁴⁵ ve Ebü Tālib'den Ḥāzret-i 'Alī: -A

¹⁴⁶ ḥāzretiniñ:ḥāzret B

¹⁴⁷ Levlāke levlāk lemā ḥalaḳtü'l-eflāk:Sen olmasaydın, sen lmasaydın kainatı yaratmazdım.(Hadis-i kudsi)

¹⁴⁸ lā ba'dī nebī:Benden sonra nebī yoktur.(Hadis-i şerif)

¹⁴⁹ 'āleminde:'ālemde B

¹⁵⁰ saçıldı :yaḳındı B

¹⁵¹ ṭaḳındı:daḳındı B

¹⁵² ile:birle B

¹⁵³ kendi:kendü B

¹⁵⁴ ḥātem-i nebiyyin :ḥāteme'n-nebiyyin B

¹⁵⁵ velāyet :nübüvvet B

¹⁵⁶ nigāh-dāşt olurdu:nigāh durdu A

müsteḥaḳ oldu. Eyvāh āna - kim nübüvvete inkār ¹⁵⁹ ide velāyete inkār itmişdir ve her kim nübüvvet ü velāyete inkār ide Allāhü Te‘ālā’ya inkār itmişdir. Ne’üzübillāh. Ammā Resül Ḥazreti ‘aleyhi’s-selām nübüvvete gelicek zāhir ‘āleminde ‘ālem-i şifāt birle Ḥazret-i ‘Alī kerremallāhü vecheh **[A11a]** velāyete maḗhar düşdü. Zirā Resül şānında Yāsīn münzel oldu ve ‘Alī şānında hel etā münzel oldu. Ve hem Resül Ḥazreti ‘Alī ḥaḳḳında buyurmuşdır enā ‘Aliyyün min nūrin vāḥidin ya‘nī dimek olur kim ben ‘Alī ile bir nūrdanuz didüğü olur. Öyle olsa velāyet nübüvvetin yoldaşı ve ḥāldaşdır. Ve hem Tañrı Tebāreke ve Te‘ālā Resül Ḥazreti’ne¹⁶⁰ ḥabībim dimişdür. [B3b] Ezherün mine’ş-şems ikisi bir nūrdan ḥalḳ olmışdır.

Nazm:

-.--/-.--/-.--

Muḗtafā’dur Ḥazret-i Rabbü’l-ḥabīb

Muḗtafā’dur dertlerine cümle ṭabīb

Muḗtafā şānındadır levlāke lemā

Muḗtafā’dur Ḥazret-i zıll-ı hümā

Muḗtafā’dur enbiyānuñ serveri

Muḗtafā’dur evliyanuñ bihteri

Muḗtafā’dur cümle ḥall-i müşkilāt

Muḗtafā’dur mü‘mine āb-ı ḥayāt

Muḗtafā’dur menba‘-ı luṭf u vefā

Muḗtafā’dur şādıḳ-ı şıdḳ u şafā

Muḗtafā’dur yoḳdurur ḥaddi anuñ

Muḗtafā’dur yoḳdurur zıddı anuñ

¹⁵⁷ oldu :oldılar B

¹⁵⁸ kim :her kim B

¹⁵⁹ -A: kim nübüvvete inkār B

¹⁶⁰ ḥazretine:ḥazrete B

Muṣṭafā' dur şāfi' i ümmetlerüñ
Muṣṭafā' dur rehberi milletlerüñ

Muṣṭafā' dur luṭfina yoḳdur 'aded
Muṣṭafā' dur ḳalmıṣa bilgil meded

Muṣṭafā' dur hem velāyet sāyesi
Muṣṭafā' dur iş bu dīn ser-māyesi

[A11b] ve hem Ḥazret-i Mürtezā 'Alī ḥaḳḳında Ḥaḳḳ Celle ve 'Alā arslanum
dimişdür.

---/--/--/--

Ey velāyet ma' deni şāhum' Alī
Ey Ḥudā'nuñ mazharı şāhum' Alī

Ki Tañrı arslanum didi sana
Ḳalmıṣam sen dest-gİR olğıl baña

---/--/--/--/--

Hem Muḥammed ḥaḳḳuña min nūri vāḥid söyledi
İkimiz bir nūrdanuz diyü¹⁶¹ Nebī şerḥ eyledi

Hem daḡı yetmiş iki kez nuşayrı ḳıldıñ memāt
Ol sa' at tekbİR idübeñ hem yine virdiñ ḥayāt

Hem dimişdir Muṣṭafā ben şehr-i 'ilmem ḳapusu
Ol 'Alī'dür heybetinden ḳopdı Ḥayber ḳapusu

Ve bir yirde daḡı Resūl Ḥazreti buyurmuşdur 'Alī ḥaḳḳında kerremallāhu vecheh
laḥmike laḥmī cismike cismī demmike demmī rūḥike ruḥī. Ya'nī eti etümden ḳanı
ḳanumdan rūḥu rūhumdan dimek olur. Ve daḡı buyurmuşdur ene medīnetü'l-'ilmi

¹⁶¹ diyü :çün A

‘Aliyyün bābuhā ya‘ nī ben ‘ilmūñ şehriyem¹⁶² ‘Alī ḳapusıdır dimek olur. Ve daḫı enā resūlun [B4a] bi’s-seyf didi. Ene resūlün didüḡi kendü ḫaḳḳundadır. Pes bi’s-seyf didüḡi¹⁶³ ‘Aliyyü’l-Mürtaẓānuñ¹⁶⁴ ve Zül-fikār’uñ ḫaḳḳında buyurmuşdur. Nitekim Cebrā’ıl Ḥazretleri Ḥaḳḳ ḳibelinden söyledi -lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zü’l-feḳār-.¹⁶⁵

Nazm:

-.--/-.--/-.--

Aḫmed eydür lā fetā illā ‘Alī

Sābit oldı naşşıla oldır velī

Mütteḳāsıdır serīr-i innemā

Kerremallāhdan cemālidür reh-nümā

[12a]

Ḥaḳḳ Resūlü Mürtaẓā bir nūr didi

Ben kelāmullāh-ı nāṭıḳun dir idi

Ve bir işbātı daḫı Ḥazret-i ‘Alī’nüñ velāyeti ve Zü’l-feḳār ḫaḳḳında oldır kim Uḫud ḡazāsında kim kāfırlar mü’minler üzerine ḡalib oldılar Ḥazret-i Risālet’iñ iki mübārek dişini taşla urup ḳıḳardılar ve bir ḫall ḳuyusu içine düşürdiler. Fi’l-ḫāl Cebrā’ıl, Resūl Ḥazretine geldi Ḥaḳḳ’uñ selāmını getürüp eyitdi kim yā Muḫammed ‘Alī’yi yāda getür kim yetişsüñ Ḥaḳḳ’ıñ ināyeti birle didi. Ol vaḳt Ḥazret-i Risālet ḡazāya niyet idüp revān olmışdı ki Ḥazret-i ‘Alinüñ mübārek gözleri ağrımış idi ve ḡazāya bile gitmedüḡinden murād ol¹⁶⁶ olmuşdı. Çün Ḥazret-i Risālet Ḥazret-i ‘Alī’yi yāda getürdi ve nādi ‘Alī’yi okıyup yād itdi. Hemān-dem Ḥazret-i ‘Alī’ye ilhām-ı Ḥaḳḳ ile ve cezbe-i velāyetle ma‘ lūm oldı ol sā‘ at Zülfikār’ı ḳuşanup Düldül’e süvār oldı ve daḫı ol demde ferishteler yirüñ tomarın dürdiler ve bir sā‘ at içre Ḥazret-i ‘Alī yitişdi ve bu ḫālî gördi ve daḫı yolda şınmış ve ḳaçmış aşḫāba uğradı ve eyitdi kim Ḥazret-i Risālet’i ḳoyup ḳande ḳaçarsız anlar daḫı eyitdiler kim Ḥazret-i Risāleti

¹⁶² şehriyem :mazhariyam A

¹⁶³ -A:Ḥazret-i Risālet’ün B

¹⁶⁴ ‘Aliye’l-mürtezā’nuñ:‘Alī’nün B

¹⁶⁵ Lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zü’l-fikār: Ali gibi yiğit, Zülfikār gibi kılıç yoktur.(hadis-i şerif)

¹⁶⁶ ol: -A

kāfirler şehīd itdiler¹⁶⁷ didiler. Pes Hāzret-i ‘Ali eyitdi kim yalan [A12b] Söylersiz, zīrā ol Hātemi’n-Nebiyyīndir levlāke levlāk lemā ḥalaqtü’l-eflāk’dür Hābīb-i Hūdā ve Resūl-i Bār-gāhdur [B4b] ve daḥı Hāḫḫ Sübhānehū ve Te‘ālā beni ve Zü’l-feḫārı aña yarlıḡa viribidi didi. Ve daḥı Zü’l-feḫārın çıkarup öyle na‘ra urdı kim taḡ taḡ yangılandı ve nice kāfirler ol āvāz heybetinden cānı cehenneme ıḡmarladı. Pes saḡdan ve ḡoldan Hāzret-i ‘Ali kāfirleri kırmaḡa baḡladı. Zü’l-feḫārı kāfirlere ḡaldıḡça yetmiḡ iki ‘arḡun uzunı uzardı her gāh. Su’āl itseler ki niḡün sā’ir kılnḡ ḡalındıḡça bir ḡardāl dānesi ḡadar uzamaz? Cevāb oldır ki enā rasūlün bi’s-seyf didüḡi Hāzret-i Risālet’iñ bu Zü’l-feḫār ḡaḡḡınadır ammā ḡayrı kılnḡ kim ālet-i fesād-ı ḡun‘-ı ādem birle bünyād olmuḡdur, ol ‘aḡl-ı cüz’ün ‘aynıdır, ammā Zü’l-feḫār nübüvvet ve velāyet ‘aynıdır kim Hātemi’n-nebiyyīn birle Hāzret-i ‘Ali ḡıfat ‘āleminde ‘alem-i taḡarruf eyledi ve ber-gerden-i müḡrikān-ı kāfirān ve hem lā fetā illā ‘Ali lā seyfe illā Zü’l-feḫār didiḡünden murād budur kim ḡāḡīb-i nübüvvet ve velāyeti kāfirler ve azḡunlar üzere niḡe ḡālib ise Hāzret-i ‘Ali daḥı velāyet ve Zü’l-feḫār birle¹⁶⁸ öyle ḡālibdür [A13a] Zīrā velāyet iḡhār olsa nübüvvedür ve ḡudreti ḡaḡdur.

Nazm:

-.--/-.--/-.--

Ḳudreti var evliyānuñ ḡudreti

Ḥaḡa dil virür dilerse ḡudreti

Mu‘cizātı Mūsā’nuñ āḡir ‘ayān

Ejdehā kıldı ‘asāyı ol dem hemān

Ḳudret-i Hāḡ’dan virilmiḡdür rızā

Ḳim ne dilerse olaydı ejdehā

Evliyānuñ ḡudreti daḥı ‘ayān

Bunlaruñ gibidürür āḡir hemān

¹⁶⁷ itdiler: eylediler B

¹⁶⁸ birle: kuvvetiyle B

Pes Hâzret-i Risâlet Hâkq'ın emri birle ve zarb-ı Zü'l-fekâr ile Hâzret-i 'Alî ve Aşhâb-ı Güzîn birle cihânı zulmetden ve şirketten ayırtladılar ve 'adl kaçtıyle ve nizâm-ı şer' ile tayyib ü tâhîr itdiler ve ol münkîr münâfıkların yirlerün nâr itdiler. Ve ol [B5a] mü'min ler kim nübüvvet ve velâyet görüp imâna gelmişler idi. Kılıç tarpatup -ataların ve anaların-¹⁶⁹ dîne da'vet itdiler tiz imân getürün Tañrı'nîñ vahdâniyyeti şıfâtını ikrâr idün ve enbiyâ ve evliyânun hâklığına ve Hâtemi'n-nebiyyîn'ün nuḡkına inanun ve gernî sizi helâk iderüz didiler. Pes niçeleri hârac kôrquşından diliyle ikrâr ve gönlüyle inkâr idüp 'âkıbet koltuqlarında hâçları zâhir oldı. Ve niçeleri 'alet-tahkîk imâna gelüp mü'min oldılar. Pes öyle olsa çün bu nev' ile cihânı [A13b] temiz itdiler ve şer'-i Muḡammedî istikâmet dutdı ve 'âlem münevver gül gülistan oldı. Ve bildiler kim hâk nedür ve bâtıl nedür. Ammâ Hâzret-i Risâlet'ün maḡşudı 'âlem-i zâtdan 'âlem-i şıfâta gelmekden murâd bu idi kim mübârek vücud-ı şerîfiyle ide ve daḡı 'âlem hâklığına Hâkq'un-¹⁷⁰ vahdâniyyetin bildürdi. Ve 'âlem-i gaybdan 'âlem-i şehâdete izhâr-ı Hâkq için gelmişdür. Ve hâkqı bâtıldan fark idivirdi. Ve cihânı şerîf ü müzeyyen kıldı ve hâtemi'n-nebiyyîn olup ve devr-i nübüvvet âhîr oldı. Pes nübüvvet velâyete deḡdi, tâ zamân-ı âhîr olınca. Andan şoñra Resül Hâzreti idrâk-i tayyib ile gördi kim nübüvvet kendüde hatm oldı ve kendüden¹⁷¹ şoñra çün velâyet bâkîdür. Pes diledi kim sırr ile esrâr-ı envâr ile kendüdeki nübüvvet-i genc-i nihânı mîrâş idüp velâyete ısmarlıya.

Pes Hâzret-i 'Ali ol dem mazhâr-ı velâyet idi Hâzret-i Risâlet kıızı kim Fâḡıma-i ḡayrû'n-nisâ'dur¹⁷² 'Aliye'l-mürtezâ'ya¹⁷³ virdi ve Hâkq rızası birle helâllığa teslim eyledi. Çün vâde tamâm oldı aşl ü neseb ü evlâd-ı tayyibünü't-tâhîrîn ki ḡasan¹⁷⁴ ḡüseyyin'dür vücûda geldiler ve ol genc-i hafî ve nûr-ı nübüvvet ü velâyet mübârek dîdâr-ı cemâllerinde berḡ urdı. Pes ḡasan mazhâr-ı nübüvvet ve ḡüseyyin [A14a] mazhâr-ı velâyet oldı. Ve daḡı çün nübüvvet Hâtemi'n-nebiyyîn'de tamâm oldı [B5b] ve hâkq-ı 'âlemi zulmetden ve şirketten hâlâş itdi. Pes nübüvvet velâyete deḡdi tâ kim cihânı sırta ve nizâm-ı 'adl üzere saklıya ve ḡudreti maḡribden tâ maşrıḡa¹⁷⁵ ḡalmışlara meded ü mu'âvenet kıla¹⁷⁶ ve ḡazâlara ve belâlara ḡalkın ola

¹⁶⁹ ataların ve anaların A : ataların ve anaların B

¹⁷⁰ şerîfiyle ide ve daḡı 'âlem hâklığına Hâkq'ın B:-A

¹⁷¹ kendüden: kendinden A

¹⁷² Fâḡıma-i ḡayrû'n-nisâdur: Fâḡıma'dur B

¹⁷³ 'Aliye'l-mürtezâ'ya: 'Ali'ye B

¹⁷⁴ ḡasan ḡüseyyin'dir : ḡasan ve ḡüseyyin'dir B

¹⁷⁵ maḡribden ta maşrıḡa: maḡribden maşrıḡa A

¹⁷⁶ kıla :irişe B

ve mü'min muvaḥḥidlere bāḥından kuvvet ola tā kim kāfirler ve azgünler üzere ehl-i imān olanlar gālib olalar 'ālemi tā devr-i kıyāmete deĝin zulmetden ve şirketten pāk ideler. Ve yüz biñ ve yigirmi dört biñ enbiyā ile hem-sāye ve nigāh-dāş idi. Pes bu dem velāyet nübüvvetüñ çobanıdır. Zirā kağı insān kim velāyete maḥzar düşe elbette nübüvvet¹⁷⁷ bāḥından ve velāyet zāhir den yardımcıdır. Zirā nübüvvet velāyete işmarlanmışdır. Çün Ḥazret-i Risālet ve Ḥazret-i 'Ali dār-ı fenādan -dār-ı beḳāya rıḥlet ittiler innā lillāhi ve innā ileyhi rāci' ün-¹⁷⁸ ḥükmi ile Ḥaḳḳ'a vāşıl oldılar. Pes 'āşıkları ma'şūḳına ma'şūk 'āşıka vāşıl olup 'ömr-i bākī birle muttaşif oldılar.

Nażm:

.---/.---/.---

Eĝer sen dağı ey dānende-i rāz
Dilersen kılmaşın aşlıña pervāz

Ḳo kılmasun seni ḳul nefsi-nāsut
Ola mülküñ cinān-ı ḳuds u lāhūt

[A14b] Çü¹⁷⁹ Rūḥullāh yolun Nāmūs'a iletdi
Muḥammed gel diyü Ḳuds'e iletdi

Bugün kılmaşın¹⁸⁰ bu yolda taḥlīt
Yārın yoldaş ola sana Faraḳlit

Çalap kıldı seni kendüye maḥzar
Niçün sen ey müselmān böyle kāfir

Pes andan şoñra İmām Ḥasan ve İmām Ḥüseyn Ḥazretlerine¹⁸¹ ehl-i imānuz diyenler ḥāin olup dünyā için ḳaşd itdiler Ḥazret-i İmām¹⁸² Ḥasan'a zehir virdiler ve Ḥazret-i İmām¹⁸³ Ḥüseyn'i Kerbelā'da şehīd itdiler ve dağı la'netullāhi 'alā

¹⁷⁷ nübüvvet: nübüvvetin B

¹⁷⁸ dār-ı beḳāya rıḥlet ittiler innā lillāhi ve innā ileyhi rāci' ün : -A

¹⁷⁹ çü: çün A

¹⁸⁰ kılmaşın: kıyamazsın A

¹⁸¹ İmām Ḥasan ve İmām Ḥüseyn ḥazretlerine :Ḥasan ve Ḥüseyn'e B

¹⁸² Ḥazret-i İmām Ḥasan'a: Ḥasan'a B

¹⁸³ Ḥazret-i İmām Ḥüseyn'i: Ḥazret-i Ḥüseyn'i B

ķavmi'z-zālimīn ehli oldılar ve anlara ķaşd idenleriñ¹⁸⁴ ekşeri Hāzret-i Rasūl¹⁸⁵ nazarında imān getürdik diyüp mübārek dīdārını görüp ve bilmişlerdi pes ķanğı mezāhib ü ķanğı hadīş ehli ola tayyibine ķaşd itdiler görmez misiñ bir dünyā beğiniñ eger bir kimse nān [B6a] nemeğın yise ve bir nev' ile hükmine ķā'il olmasa pādīşāha 'āşī oldı diyü anı¹⁸⁶ ħabs veyā helāk iderler pes Hāzret-i Hāsan ve Hüseyn ħod ol aşl neslidür kim -mecnū' 'ālem anın aşķına yaradıldı ve maĥbūb-ı Hūdā odur, ol sırr-ı velāyet kim-¹⁸⁷ Hāzret-i

'Ali'dür anuñ evlādı ve ciğer köşesidür ve evlādı olalar ve ol 'Ali'dür kim kāfirlere ġazab ķılıp Hāyber ķal'asınıñ ķapusını zārb ile ķopardı ve ol ķapuyı¹⁸⁸ mübārek eliyle mu'allāķ dutup durdı ve şāĥābeye köprī eyledi kim üzerinden geçüp [A15a] ħişārı feth itdiler ve Cebrā'il geldi¹⁸⁹ mübārek ķademi altında ķanādını zemīn ķıldı tā leşker üzerinden geçince pes öyle ķanğı ehl-i mezāhib ve ehl-i ķible kendü peyğamberleriñ aşlına ve nesline ķaşd eyledi hiç olmuş degüldür pes bu ma'nī ile¹⁹⁰ anlar la'nete müsteĥāķ oldılar ħuşūşān ki imān getürdik diyeler ve dünyā riyāsetinden¹⁹¹ ötüri sultān-ı enbiyā ve sultān-ı evliyā nesline ķaşd ideler nitelim Hāzret-i Risālet buyurmuşdur ed-dünyā cīfetün ve tālibuhā kilābün pes bu hadīş hükmi ile her kim ħāķķ-ı enbiyāyı ve evliyāyı perde-i ħişār idinüp ben müselmān ve ehl-i imānum dise daĥı dünyā muĥabbetinden ötüri zālim olup mazlūmlara ve ġarīb miskīnlere zūlm ve 'adāvet eylese -la'netullāhi 'ale'l-ķavmi'z-zālimīn-¹⁹² āyeti anuñ ħāķķı olur ve hem -ülā'ike ke'l-en'āmi ve -ülā'ike hümül ġāfilün-¹⁹³ ehli olur ve hem Mü'min ve muvaĥĥidüz diyenler fenā olmuşlar şāĥib-i velāyete ikrār itmişler ve anlar kim sīreti vü başīreti olmadığından inkār iderler ve Hāķķ'a 'āşī olurlar zīrā zūhd [ü] taķvā ve 'ibādet ehliyüz diyüp 'ibādetlerine mağrūr¹⁹⁴ olurlar menzīl-i tekebbürlükde muķīm olup nār ehli ve ġaflet ehli¹⁹⁵ olurlar ne'üzü billāh.

¹⁸⁴ idenleriñ:idenün B

¹⁸⁵ Hāzret-i Rasūl : Hāzret-i Risālet B

¹⁸⁶ ya: -B

¹⁸⁷ mecnū' 'ālem anın aşķına yaradıldı ve maĥbūb-ı Hūdā odur ol sırr-ı velāyet kim :-A

¹⁸⁸ ve ol ķapuyı: -A

¹⁸⁹ geldi: gelüp B

¹⁹⁰ ma'nī ile: ma'niden B

¹⁹¹ riyāsetinden: rüzından B

¹⁹² La'netullāhi 'ale'l-ķavmi'z-zālimīn: Allah'ın lâneti zalimler üstüne olsun. Araf S. Āyet:44

¹⁹³ -ülā'ike ke'l-en'āmi ve -ülā'ike hümül ġāfilün: İşte bunlar hayvan sürüleri gibidirler, hatta daha şaşķındırlar! İşte bunlar hep o ġāfillerdir! (Araf S. Āyet:179)

¹⁹⁴ mağrūr:ğırre B

¹⁹⁵ ve ġaflet ehli : -B

Nazm:

-.--/-.--/-.--

Fi' l ü ef' āli kamu zerķ u riyā

Zerķ ile ķul olmak ister Tañrı'ya

[A15b]

Zerķ ile ķulum diyenler ķul degül

Ehl-i zerķuñ tã' ati maķbül degül

Āciz ü miskîn ser-gerdândurur

Özi hayvân şüreti insândurur

[B6b] Kavlühü Te' ālā-¹⁹⁶ -evelem yetefekkerü nefsi mā ħalaķa's-semāvāti ve'l-arzı ve mā beynehümā illā bi'l-ħaķķi ve ecelün müsem mā ve inne keşiran mine'n-nāsi bi liķā'i rabbihim le kāfirun-¹⁹⁷ ya' ni şol kimseler kim tefekkür eylemezler mi kendü nefslerinden kim Ĥaķķ Te' ālā yaratmadı [ve mā ħalkna's] -semāvāti ve'l-arz ve mā beynehümā illā [bi'l- ħaķķı] ¹⁹⁸ ħaķķı ile yaratdı lākin insāndan ekşeri kendü ve Ĥudā'sınıñ¹⁹⁹ liķāsına kāfirlerdür pes ħāşıl-ı kelām Allāh oldır kim her kimse kim bu zamānda velāyete ve velāyet şāhibine inkār eylese nübüvete inkār itmiş olur ve her kim nübüvete inkār eylese Ĥaķķ Sübhānehü ve Te' ālā'ya inkār itmiş olur pes bi liķā'i rabbihim le-kāfirün olur nitekim devr-i nübüvete ol zamān inkār itdiler ve ehl-i nār oldılar ve bu zamān kim devr-i velāyetedür ve ehl-i imān İslāmuz diyenler velāyete inkār iderler küfre müsteħaķķ olurlar anuñçün kim Ĥazret-i Risālet ħadīşde buyurmuşdur ki –evliyā'ı tahte ķabāi lā ya' rüfühüm ġayri-²⁰⁰ bu ħadīşüñ ma' nāsı budur kim Tañrı Tebareke kendünüñ ķubbesi altında evliyaları vardur kim Ĥaķķdan ġayri [A16a] Kimse bilmez dimek olur imdi evliyā şol kimsedür kim cem' i şey'e taşarrufi geçer ve Ā'alem içinde maĥfī ve ħazīne-i Ĥaķķ'dur kim her Ā' ilme Ā' alimdür

¹⁹⁶ kavlühü Te' ālā : -B

¹⁹⁷ Evelem yetefekkerü nefsi mā ħalaķa's-semāvāti ve'l-arzı ve mā beynehümā illā bi'l-ħaķķi ve ecelün müsem mā ve inne keşiran mine'n-nāsi bi liķā'i rabbihim le kāfirun: nefislerinde bir düşünmediler mi? Allah gökleri, yeri ve ikisinin arasındakileri başka değil, ancak hak sebep ve belirli bir süre ile yaratmıştır. Bununla beraber doğrusu insanlardan birçoğu O'nunla karşılaşacaklarını inkār ederler.(Rum Suresi:8)

¹⁹⁸ [ve mā ħalaķna's]-semāvāti ve'l-arz ve mā beynehümā illā [bi'l- ħaķķı]: Öyle ya, biz gökleri, yeri ve aralarındakileri ancak hak ile yarattık.(Hicr Suresi: 85)

¹⁹⁹ Ĥudā'sınıñ :Ĥudā'sınıñ A

²⁰⁰ evliyā'ı tahtı ķabāi lā ya' rüfühüm ġayri:veli kullarım kubbelerimin altında gizlidirler, benden ġayrı kimse bilmez.(Hadis-i kudsi)

her kişinüñ dileğince bulunur ve her kişi ol sebebden anı fark itmeyüp şanur kim kendü gibi ve yâhūd²⁰¹ ednâdur ya' nî ki meczûbdur kelâmı añlamaz dîvânedür²⁰² ve bundan bedî' ve mekrûh beşer yoğdur dir öyle olsa ya kaçd ile ve ya bâtıl taşavvur birle inkâr ider ve küfre mülhâk olur anuñ için her evliyâi zamânında kimse bilmez tâ kendözi bildürmeyince ma' lûmdur kim halk taşavvur itdüğü degüldür evliyânuñ kimseye mihtâcı yoğdur ve bu meşâyıh dirilenler evliyâyuz diyüp halka yalan yañlış çürük ma' rifet şatarlar ve dünyâlar cem' idüp irşâd-ı mürîd bizimdür diyüp şerm-sâr-ı hağ olurlar ammâ ma' nîde kendüler ve anlara mütâba'at tarîk-i müstağim mürîdidür ammâ zâhir en müstağim²⁰³ mürîdidür ve tarîk-i müstağim Muhammed ve 'Ali velâyet mürîdidür meşâyıh dirilenler yalan söylemiş olur ve bu ma' nîdür kim toğşan biñ [B7a] meşâyıh kıyâmet güninde yüzi kara koyuserdür zîrâ bir kimesne evvel kendüni kırtarmayınca mürîdi ve muhibbi niçe kırtarır kim yüz biñ ve yigirmi dört biñ enbiyâ nefsi nefsi diyeler anlar bunca mürîdi muhibbiyle ne diyeler ve ne kıllalar ma' lûmdur.

Nazm:

[A16b]

Anhâ ki be-tağlîd mücerred gerdîdend

Der-pîş-i Hağ- zân be-ğaçîkat nersîdend

Hurşîd-i yağîn ez-ufk-ı ğayb ber-âmed

În kûrî-i meylân dîde be-puşîdend ve ne-dîdend

Nezdîk ter ez-merdüm-i cismet velîkin

Bî-mâ' rifetân ez-rûğ-ı ân mâh ba' id-end

Dîvânî bezminde ne be şüret be sîret

Her çend ki ez vey şîfat-ı şeyğ reşîdend

Mestân-ı hevâ zulmatında dalâlet

Ez-yümn-i nemî âb-ı hayât-ı şafâ zân ne-çeşîdend

²⁰¹ ve: -A , yâğud:dağı B

²⁰² dîvânedür:delüdüdür B

²⁰³ müstağim: -A

Pes öyle olsa tā devr-i Ādem'den tā H̄ātemi'n-nebiyyīne gelince şeytān 'aleyhi'l-lā' ne iğvāsıyla niçeler nübüvvete inkār itdiler kāfir oldılar pes bu zamān daḡı başiretsizlik āletinden ve iğvā-yi şeytān sebebinden velāyete inkār itseler hiç 'acib ve ġarib degüldür zīrā kim 'aql u taşavvur ve fehmi [ü] idrāk aña yol bulmaz anuñ için kim velāyet ilhām-ı H̄udādur ve āyet-i şāhib-i zamāndur ve her kimde kim velāyet tecellī eylese ol kimsenüñ şafluġunuñ ve şahāretinüñ nihāyeti olmaya ve aña maḡāmāt-ı insān²⁰⁴ ḡaşıl ola ve ādemilüġi tamām olup nihāyet-i menzile ire ve 'ālem-i 'ilm-i şaġiri tamām kılsa ol kişi 'ālem-i kebīrde ḡalife-i Ḥaḡ ola ve ma'cūn-ı ekber ve iksir-i a'zām ve cām-ı cihān-nümā ve 'aql-ı evvel ve mürşid-i bār-ġāh ol ola nitekim buyurmuşdur kim -min māliki'l-ḡayyi'lezi [A17a] Lāyemūt-²⁰⁵ ey mālikü'l-ḡayyillezi lāyemūt pes bu maḡāmdur kim ġāh ġāh vāsita-i vaşl olur kim 'aqlı Ḥaḡḡ ile söz söyler ve Ḥaḡḡ ile işidür ve Ḥaḡḡ ile görür ve daḡı ol vaḡt evliyā'ullāh dan ene'l-ḡaḡ cevābı [B7b] bī-ḡavf ü elem birle şudür olur ve ḡalb-i teklif ol demde evliyādan götürülür pes ne kim söylese ma'zürdür imdi ey 'ālim-i fāzil ve iy dervīş-i kāmil bilgil kim ḡuḡbu'l-aḡḡāb ve ḡalife-i H̄udā ol kimsedür kim her ne diliye veyāḡud eyliye hemān-dem ol nesne şifāt bulup bī-vāsita ve bī-mādde ve bī-dest ḡaşıl ola pes velāyet ve hidāyet bir kimseye tecellī kılıcaḡ anuñ herġiz 'ālem ḡalkına muḡtacı ḡalmaz ve Ḥaḡḡ'dan ġayri tecelliyātı ḡalmaz ve lezzet-i fāniden zevḡ u şafāsı ḡalmaz nitekim İbrāhim Edhem tācı taḡtı terk idüp iḡtiyācı ḡalmadı ve yeddi yıl ḡuḡbiyyete mazḡar düşdi ve H̄ünkār Ḥacı Bektāş-ı Velīyy ü Vālī ḡuddise sırrehü'l-a'lā ḡazretleri Rūm vilāyetinde ḡuḡb idi ve Sulḡan Şücā' ḡuddise sırrehü'l-celī -raḡmetullāhi 'aleyh Rūm velāyetüne ḡuḡb idi ve Sulḡan Şüca' raḡmetullāhi 'aleyh Sulḡān-²⁰⁶ ḡazretleri Sulḡan Bāyezīd zamānında Rūm velāyetünde ḡuḡb idi ve bu müşār-ileyh ol Sulḡan Bāyezīd'dir kim Timūr-lenk maşriḡ ḡarafından gelüp anı ḡabs eyledi ki meşhürdür ve gelüp Rūm'a ḡadem başdı²⁰⁷ Temūr-lenk vezir vüzerāsıyla ol kām-ı velāyet kim Sulḡan Şücā' dur naḡarına geldi ve ol kām-ı velāyetüñ naḡarına ḡatarıyla māl 'arz eyledi ve ol kām-ı velāyet aña celāl birle eyitdi kim tiz yüzüñ suyu ile Rūm'dan ḡık git yoḡsa sen bilürsin didi ve ol mālī ḡabül itmedi pes bunlaruñ emşāli veliler 'ālemden geldi ve geḡdi ve ḡuḡbiyyete mazḡar düşdiler ve

²⁰⁴ maḡāmāt-ı insān: maḡāmāt A

²⁰⁵ min māliki'l-ḡayyi'lezi lāyemūt:manası

²⁰⁶ raḡmetullāhi 'aleyh Rūm velāyetine ḡuḡb idi ve sulḡān Şücā' raḡmetullāhi 'aleyh sulḡān: -A

²⁰⁷ başdı :başdıḡda B

dağı -innā lillāhi ve innā ileyhi rāci' ün-²⁰⁸ hükmi ile dār-ı fenādan -dār-ı beḳāya rihlet itdiler ve ömr-i bākī ile muttaşif-²⁰⁹ oldılar gelmek gitmek ḥāşıl itdiler ve ṭālib-i mübeşşirū olup irşād ideler ve ḳalmışları Ḥaḳḳ'a irgürüp ḳulmetden ve şirketden ḥalāş ideler nitekim devr-i nübüvvetde enbiyāullah ḥalk-ı cihānı Ḥaḳḳ'a da'vet iderler idi pes şimdi kim devr-i velāyetdür evliyā'ullāh dağı keşf ü kerāmet ve ilhām-ı Ḥaḳḳ'dur kim ḳalmışlara ve nefsi emmāre ile muttaşif olanlara irşād-ı Ḥaḳḳ ve ṭarīḳ-ı müstekim gösterirler tā kim ḥicābı ḳat' ideler ehl-i [B8a] dīdār ve ehl-i müşāhede olalar ebedi'l-ebed bākī ḳalalar.Nazm:

.---/.---/..--

İnāyet devlet ü nuşret sa' ādet
Olupdur 'āleme her dem vilāyet
[A18a]
Velāyet çün ḳadīm oldı ezelden
Ḥaḳḳ'ıñ sırrı velāyetdi ezelden

Nübüvvet yoldaşı oldı velāyet
Bu dem dağı odur ḥalka hidāyet

Eğer bunda vü ger anda velāyet
Düşübdür mazhar-ı zātı 'ināyet

Dağı rahmet dağı ḳuvvet cihāna
Velāyetdür eyā şāhib zamāna

Eger su 'āl itseler ki evliyā'ullāh ve ḳutbu'l-aḳtāb ne ḥallü kimselerdür ve ḳutbiyyet ne maḳāmdur diseler cevāb oldır ki ḳuṭb olanuñ maḳāmı oldır ki ḳaçan kim evliyā'ullāh Resül Ḥazreti'nüñ mübārek rūḥından zāta müşāhede olurlar dā'imün ol maḳāmda vücūdunu fenā ḳıla ol demde eger küllī cihān ārāyişin aña virseler zerre miḳdārı cehennem²¹⁰ gibi gelür görünür zīrā kim ol fenā bulan vücūda kendü zātı 'ilminde öyle zevḳ ḥāşıl olur kim ḡayri nesne arzūsı²¹¹ ḳalmaz amma velī vardur kim

²⁰⁸ innā lillāhi ve innā ileyhi rāci' ün: Biz Allah'a āidiz ve sonunda O'na döneceğiz.(Bakara Suresi:156)

²⁰⁹ dār-ı beḳāya rihlet itdiler ve ömr-i bākī ile muttaşif: -A

²¹⁰ cehennem:-A

²¹¹ arzūsü :ḳayusı B

ol dīdār hoş gelür dā'imün ol maqāmı bekler 'ömrinde tūr-ı 'aqlıda yiryüzi ve 'ālem halkı aña ya delü veyāhud maşru'dur dirler ammā -ol fāriğdür 'ālemin halkından varından yoğundan egerçi mecmū' şey'de taşarrufı geçer ammā-²¹² şüret-i beşeriyyesinde dīvāne şeklidür kimse ile muşāhib olmaz ve kūtbu'l-aqtābdur on sekiz biñ 'āleme anuñ hükmi cārīdür andan ileri maqām yokdur ammā velī vardır ki süreti müteşerri' yürür fenāsı dağı vardır yine 'aql-ı külliyi dağı bekler ve muқтаzā-yı beşeriyyesi dağı teқаза kıılır zīrā kim her beşerün tabi'atı bir ola ve meşrebi dağı bir ola zīrā kim bu dört anāşır bir olmaz çāre degüldür elbetde dört anāşırın birisi ziyāde olur her vücūda ya'nī velī vardır ki [B8b] anda hākiyyet gālibdür ba'zı velī vardır kim anda mā'iyyet gālibdür ve evliyā vardır kim anda nāriyyet gālibdür ve ba'zı evliyā vardır kim anda hevā'iyyet gālibdür pes bu zıkr olınan anāşır-ı ihtilāfdadır kim bunların kimisi fenāyı sever ziyāde şāfi fenāda olur kimisinin fenāsı var tūr-ı 'aqlı dağı bekler bu degül kim fenāsı ola tūr-ı 'aqlı olmaya yā 'aql-ı tūrı ola fenāsı olmaya eger hākiyyet ve mā'iyyet gālib ise tūr-ı 'aqlı bekler ve hem fenāsı dağı olur veyāhud nāriyyet ve hevā'iyyet gālib ise dāimā fenāyı sever ziyāde taşarrufı fenāda olur ve kiminün fenāsı var tūr-ı 'aqlı dağı bekler zīrā kim nār ile hevā hākten ve mā'idēden laṭıfdir ve ol velī kim dā'imā dīvāne nāriyyet ve hevā'iyyet gālibdür ve şol velī kim şüret-i meşrū' [A19a] yürür anda hākiyyet ve mā'iyyet gālibdür ammā sevā'il vārid olur kim bunların kağısı kāmildür cevāb budur kim ikisi dağı kāmildür fark itmek olmaz cā'iz degüldür ikisi dağı fenā-ender-fenāda müteḥayyir ve ḥayrān dururlar. Şāhib-i taşarruflardır. Zīrā andan ulu maqām yokdur kim insān vardır diye. Ve dağı 'ālemde her ne olsa kendü vücūdında görür. Eger luṭf ise ve ger kahr ise ve rızā-i dost ne ise anıñ vücūdında sürülür. Ve dağı ol velāyet-i Muḥammediyenün mazharı olur kim velāyet-i Muḥammediyye andan sürülür. Anıñçün kūtbu'l-aqtāb dirler. Andan berü ne kadar merātiblü velī vār ise anların menzili kūtbu'l-aqtāba varır. Ve kūtbiyyet tahtında ervāh cem'inün içinde tahtı üzerindedür ve ḥimāyetindedür.²¹³ Nazar ider, görür, andan ilerü geçmez, tā şol vaḳte degin kim kūtbu'l-aqtāb olan vücūd-ı perdeye geçe Ḥaḳḳ'ın emri ile ol demde her kağı velinün maqāmı yaqın ise ve bir dağı kalmamışdur kūtbiyyetden gayri pes kūtbiyyet tahtına ol geçer. Ve maqām-ı kūtbiyyete her kim kadem başmadı ya'nī kūtbu'l-aqtāb olmadı ve ol maqāma irişmedi gönünde cennet arzısı henüz bāḳıdır, aḥretde

²¹² ol fāriğdür 'ālemin halkından varından yoğundan egerçi mecmū' şey'de taşarrufı geçer ammā: -A

²¹³ ve ḥimāyetindedür: -B

dīdāra müşāhede olurlar ammā da'īmūn degüldür. Velī olur kim haftada bir kez müşāhede olur, velī olur kim günde bir kez müşāhede ola, velī ola ki günde bir nice kere müşāhede [A19b] [B9a] kıla. Ehl-i dīdār-ı dā'īmūn anlardır kim 'ālem-i fenāda mākām-ı kuṭbiyyete²¹⁴ kadem başdılar ve ger bu cihānda dīdārdan ğayrıya muḳayyed olmazlar. Zirā cennet arzūsından geçüp ehl-i dīdār oldılar ve ebedi'l-ābād bāḳī ḳaldılar.

Nazm:

.---/.---/.--

Zihī devlet zihī şādī zihī ğam

Vişāl-i ma' şūḳ ola dem-ā-dem

Zihī zāt-ı ḳadīm kim bī-zevāldür

Ḳadīm ü Ḳādir ü Ḥayy ü Ezeldür

Kimüñ kim sırrına ḳıldı tecellī

Dü 'ālemde anuñ ḫālī tesellī

Anuñ yüzi ḳadīminden dü 'ālem

Olupdur cennet-i Firdevs-i Ādem

Seni her kim bu 'ālemde bilüpdür

İşi dā'im anuñ dīdār olupdur

-İlāhī rahmetüñ deryāsı bī-'add-²¹⁵

İlāhī ni' metüñ pāyānı bī-ḫadd

Daḫı vaşfuñ hüvallahü eḫāddür²¹⁶

Ḳamu ḳalmışlara 'avnüñ mededdür

²¹⁴ 'ālem-i fenāda mākām-ı kuṭbiyyete: 'ālem-i mākām-ı kuṭbiyyete A

²¹⁵ ilāhī rahmetiñ deryāsı bī-'add:-A

²¹⁶ Hüvallahü eḫādd: O Allah ki tektir

Ki 'ıŝyān eyleye uluñ gūnāhı

Anı sen rametūñle yu İlāhı

Bu bendeñ suına alma i ŝāhum

Ki sensūñ dā' imā pūŝt ũ penāhum

-Tecellallāhi ŝūreti merrateyni velā tecellallāhi fi ŝūreti'l-iŝneyn-²¹⁷ ya' nı Hā Sūbhānehū ve Te'ālā iki ŝūreti birbirine beñzetmez ve iki tecellı bir yerden ılınmaz demek olur. Ve hem öyledür -lā ya' lemū'l-gaybe illallāh-²¹⁸ [A20a] [B9b]

BĀB-I EVVEL²¹⁹ İBTİDĀ-İ VELĀYET-NĀME-İ UBU'L-AĀB SULTĀN OTMĀN BABA

Ey alibān-ı ŝādıkān-ı velāyet ve ey 'āŝıān-ı abdālān aa'l-yaın²²⁰ bilmiŝ ve āgāh oluñ kim tārı-i nebeviyyenūñ sekkiz yüz otuz ũçü yılından ŝoñra Rūm vilāyetinde bir ubu'l-aāb zāhir oldı ve da'vası bu idi kim Muammed ve 'Īsā ve Mūsā ve Ādem benüm dir idi. Evliyā'ullāh içinde aña Hūssām Baba²²¹ dirler idi. - İsm-i zāhir i 'avām içinde Otmān Baba dirler idi-²²². Ve kendözi Oğuz dilin söyler idi ve cism-i hey'eti yaŝŝı yağınlu ala gözlü ve ızıl beñizlü, mücessem heybetlü, nazarda 'ibretlü ve zāhir de uvvetlü ve bāında bı-nihāyet [idi] . Kimse sırrına iremezdi. Ve kendüniñ nuı daı abdāllarına öyle idi kim benüm sırruma sultānlar daı irmez siz açan iresiz dir idi. Ve beñ yirden göge demür diregüm benden key pehlevān gerekdür kim bir yonga opara dir idi. Öyle olsa var ıyāŝ eyle kim ne demek olur. Eger zāhir de ve ger bāında ve bir kimse bilmez idi kim ne semtden gelmiŝ²²³ ve ne yirliüdür. Bı-mekān [A20b] ve bı-nıŝān idi. Gāh ada ve gāh aŝda gāh külhānda gāh vırānda ve gāh 'imāretde ve gāh arābātde ve gāh mescidde kimse anuñ hālinden aber-dār degül idi. Zırā zāhir i gāyet vırān ve bı-nıŝān idi. Bu adıŝ

²¹⁷ Tecellallāhi ŝūreti merrateyni velā tecellallāhi fi ŝūreti'l-iŝneyn:Allah bir sūrette tecellı eder, iki sūrette tecellı etmez.

²¹⁸ Lā ya' lemū'l-gaybe illallāh:Gaybı Allah'tan başka kimse bilmez.

²¹⁹ Bāb-ı evvel: der-beyān-ı B

²²⁰ aa'l-yaın: aıāt A

²²¹ Hūssām Baba: Hūssām ŝāh B

²²² ism-i zāhiri 'avām içinde Otmān Baba dirler idi:-A

²²³ ne semtden gelmiş :andadır B

nağlınce ki -evliyā 'ı tahte kabā 'ı lā ya' rifehüm ğayrī²²⁴. Pes bu hadiş hūkmi ile s̄abit oldu kim bī-niřān idi.

Nazm:

.---/.---/..--

Nazirūñ yoğdur ey dilber nazirūñ
dağı gelmez cihāna uř nazirūñ

Zihī sultān kim her yirde bulunur
Gehī mescid [ü] deyr içre görünür

Ƙamu eřyā ile mevcūd olupdur
Eger Ƙatre ve ger zerre to olupdur [B10a]

Senūñ sırruñ gedālar niçe bilsūñ
Özine sensizūñ çāre ne Ƙılsun

Eger vařluñ irüp itmezse dermān
Diriğā vü diriğā āh efgān

Ammā ba' d²²⁵ rivāyet iderler kim ol vağt ki Temür Leng mařrık tarafından Rūm Ƙaşdına revān olup geldikde ol server-i Ƙuğb-ı ' ālem bile gelmiş idi. Ve kendünūñ nuğı dağı öyle idi. Kemāl-i mürüvvetinden kim ol řarklı Ƙoca benüm dir idi. Çün Rūm'a Ƙadem bařdı, mecmū' Rūm'uñ evliyāları haber-dār oldu kim mařrık tarafından bir er geldi, be-ğāyet heybetlü ve řalābetlü. Öyle olsa Rūm velileri ve řāhib-i Ƙudretleri rūğ-ı Muğammedī'den zāta müřāhede [A21a] oldılar. Ve Levğ'e nağar itdiler, gördiler kim bu gelen serverūñ hiç ğaddi pāyānı yoğ ve Ƙuğbu'l-ağğāb burcında oturur. Be-ğāyet ' ibretlü ve Ƙuvvetlü kimsedür ki hiç sırrına irilmez. Eger su'āl itseler kim řāhib-Ƙudret didüğüñ kimlerdür? Cevāp oldır ki ol mağāma yitiřecek Resūl Ğazreti'nūñ mübārek rūğından nağar ider, zātı müřāhede Ƙılır. Ol vağt ol veli řāhib-Ƙudret olur ve her ' ilm kim Levğ üzerinde zātullāhdan feyğ olmişdur görür ve

²²⁴ evliyā 'ı tahte kabā 'ı lā ya' rifehüm ğayrī: Veli kullarım gökkubbenin altındadırlar, benden ğayrı kimse bilmez.

²²⁵ ammā ba' d:-B

oğur. Nitekim bir kâtib hatt-ı sevâdı oğur gibi. Pes velî ve şâhib-ğudret olardır. Çün bu nev^ç ile müşâhede itdiler kim bu kimse pür-mehâbet ve bî-nihâyet ve kuttbu'l-ağtab-ı temâmet burcında oturur. Pes mecmû^ç velîler vehme ve ^çibrete vardılar ammâ ^çâlem halkı andan ġâfil idi.

Nazm:

-.--/-.--/-.-

Hey^çet-i zarbı çü düşdi Rûm ilinüñ ġaddine

Cümlesi vehme varuben ^çibret aldı aşlına

Şol kudret kuvvet virmiş aña bî-zevâl

Kim kamu şâhib-velâyet secde itdi bā-kemâl

Neylesünler çün ki geldi t̄alib üzre ġâlib uş

Teslim oldılar önünde secdeye baş itdi ġoş

El-ğadîş: -Lem yebğun mine'n-nübüvvetehü ille'n-nevmi'l mübeşşirân-²²⁶ ya^ç ni peyğamberlikden bākî nesne kalmadı [A21b] illa kim ġ'âb dimek olur. [B10b] Pes ol kân-ı velâyet ġâh Germiyân'da ve ġâh Saruğan'da ve ġâh İznik'de²²⁷ bu nev^ç ile müddet-i medîd²²⁸ ol diyârda yürüdi t̄a ol vağte değın kim Sultân Murâd Ĥân Pâdişâh teslim²²⁹ oldu ve alâyiş-i dünyâdan istirâhat buldı ve²³⁰ anuñ ol zamânda bir oğlı var idi.

Sultân Meğmed İbn-i Murâd Ĥân dirler idi. Ve ol vağt Ma^ç nisa'da olurdu. Pes Sultân Meğmed Ma^ç nisa'da bir düş görür kim yanına bir er gelür, heybetinden ve şâlâbetinden kimse yüzine bağamaz ve buña eydür kim beni bilür misin dir. Ol eydür kim bilmezem. Pes ol kân-ı velâyet aña eydür ki baña erenler içinde Ĥüssâm Şâh dirler ve ben seni Rûm'a pâdişâh eylemeğe geldim dir. Ve kırğ yaşuña giricek ben saña kend'özümü göstersem gerekdür ki eger beni bilebildüñse bildüñ, eger bilimez iseñ ziyân idersin diyüp hemân-dem ġâ'ib olur. -^ç Ağıbet nuğğ-ı yiriñ bulup-²³¹

²²⁶ Lem yebğun mine'n-nübüvvetehü ille'n-nevmi'l mübeşşirân:Nübüvvetten geriye müjdeleyici uykudan başka bir şey kalmamıştır.

²²⁷ İznik'de :şu kenârında A

²²⁸ müddet-i medîd: müddet müddet B

²²⁹ teslim: -B

²³⁰ Sultân Murâd Ĥân Pâdişâh teslim oldu ve alâyiş-i dünyâdan istirâhat buldı ve: Sultân Murâd Ĥân Pâdişâh oldu ve B

²³¹ ^ç ağıbet nuğğ-ı yiriñ bulup :-B

Nazm:

.---/.---/---

Zihî hükm ıssı kim Şāh-ı Qadīm'siñ

Qamu gizlü işe Hayy ü 'Alīm'siñ

Kime kılsañ nazār sen ey qadīm şāh

Olur ol devlet ıssı şāhib-i cāh

Besī cezbeñ irer sulţān ü qula

Kimi zār ağlaya vü kimi güle

Şu cān kim luţfıña mazhar düşer ol

İdinmez qahr-ı şirket milkine yol [A22a]

Cemālūñden gedālar şāh olupdur

Nitekim gün qatunda māh olupdur

Rāvī rivāyet ider²³² kim bir gün ol kān-ı velāyet Qaradeñiz kenārında zāhir olur. Ve bir bī-başıret ol kān-ı velāyeti görür. Dağı fi'l-hāl atından iner. Qaçgun kul diyü iki elin ardına bağlar ve boynuna bir ip daqıp öñüne bırağur, tā kim kendü köyine gelince. Çün köy içine girür. Mecmū' köy halkı başına üşür ve eydürler kim bu delüyi qanda bulduñ dirlar. Ol kişi eydür ki delü degül qaçğundur dir. Ve dağı ol kān-ı velāyet bunlaruñ içinden velāyet nazarıyla bir kişiyeye nazār eyler ol kişinüñ hicāb perdesi götürölüp derhāl

ol kān-ı velāyetüñ ayağına düşer, [B11a] -Ve izdihāmı giderir.-²³³ Zār zār ağlar. Çün bu hāli 'āvāmi'n-nās görürler, 'ibrete ve hayrete varurlar. Derhāl ol kişi ol kān-ı velāyetüñ elün ve boynın ipden hālās eyler ve öñine düşüp evine iletür ve yüziñ - ayağına sürer ve ol kişinüñ üç oğlu var idi ki gāyet-²³⁴ mücessem ve kuvvetli kimseler idi. Ve içlerinde bir Bāyezīd adlu bir civān var idi. Ol qıtb-ı 'ālem anı yanına çağırdı²³⁵ ve arqasını

²³² rāvī rivāyet ider: rivāyetdür B

²³³ ve izdihāmı giderir:-B

²³⁴ ayağına sürer ve ol kişinüñ üç oğlu var idi ki gāyet:-A

²³⁵ çağırdı: kığırdı B

sıgayup eyitdi kim arkañı kimse yire getürmesün qardaş [A22b] diyü aña şafâ-nazar²³⁶ eyledi. Şoñra ol kimse Sultân Murâd Hân nazârında cihân pehlevânı oldı. ‘Arab’dan, ‘Acem’den, Hıta ve Çin ’den kimse arkañı yire getüremmedi.

Nazm:

-.--/-.--/-.--/-.--

Oldı ‘aşq [u] şevk ile ‘âlemde her dem dāsītān
Her kime kıldı nazâr ol server-i şāh-ı cihān

Quvvetiyle qoparur her dem Yezid’üñ kökünü
Tā kim ol ‘adl ile ‘âlemin her dem sākini

Ger cihān Rüstemleri qaşd ide anuñ cengine
Qarşusunda diz çöküp qāyil ola nengine

Pes öyle olsa günlerde bir gün ol kân-ı velāyet ol aradan dağı gā’ib olur. Meger Āzerbaycān memleketinde Ağrı Tağı dibinde Sa‘id Çuqurı dirler anda zāhir olup bir müddet ol diyārda muqīm olur ve ol oldığı maqāmuñ şāhibine Er Hacı dirler idi. dağı kemāl-i mürüvvetünden bir gün anlara eydür kim ben tekrār Rūm’a giderüm. Ve buluda binüp yıldırımı qamçı idinürem dir. dağı gāyb olur. Ve ol aradan gelür İstanbul qarşusunda bir depede zāhir olur. Ve İstanbul’uñ üzerine nazâr şalup kemāl-i mürüvvetünden eyitdi kim ben bu şehri almağa geldüm ve ol içinde olan büyük kilisālerde bank-ı Muhammedī oqumağa geldüm didi. dağı kırq gün miqdārı ol kân-ı velāyet ol depede yüzün ve yönün İslāmbol’a eyleyüp [A23a] ol depe üzerinde yatdı. Ve ol vaqt ol civārda²³⁷ bir velī, başiret şāhibi var idi –aña Şāhqulı Baba dirler idi-²³⁸ gördi kim Rūm’a üç er gelmiş ve içleründen biri gāyet heybetlü ve şalābetlü [B11b] kimsedür kim ve hem qutbu’l-aqtāb burcında oturur ve bunların geldüği tarafa nazâr şaldı gördi kim gökten berü gelmişler. Meger bu hāl ol remz idi kim Sa‘id Çuqurı’nda Er Hacı nazârında ol kân-ı velāyet idi kim ben buluğa binerüm ve yıldırımı qamçı idinirüm didi. Rūm’a giderüm didüği nefes²³⁹ bu hāl ü haberden yaqın ve mu‘ayyen oldı. Çün Şāhqulı Baba bu hāli gördi ve ‘âlem halkına eyitdi kim

²³⁶ şafâ-nazar: nazâr B

²³⁷ civārda: yörede B

²³⁸ aña Şāhqulı Baba dirler idi: -A

²³⁹ didüği nefes: didüği A

Rūm'a gökden üç kişi indi ve biri kuṭbu'l-aḳṭāb burcında oturup ben Muḥammed'ūñ
 'İsā'nuñ ve Mūsā'nuñ sırrıyam dir ve ol iki yoldaşı epsem olup sındı didi. Çün
 'ālem ḥalḳı ol veliden bu ḥaberi işitdiler 'ibrete ve ḥayrete varup eyitdiler kim 'aceb
 ol kişi ne kişidür kim bu da'vāyı ider didiler.

Nazm:

.---/---/---

Zihī ṣāḥib-velāyet hem nübüvvet

Ki uş saña mīrāş oldı nübüvvet

Ḥaḳ'ūñ sen maḫharısın her dü 'ālem

Senūñ emründe oldı rūh-ı Ādem

[A23b] Felekler encüm u sitāre meh-ṭāb

Mūṭi' -i bendeñ oldı ra' d ü zuhhāk(?)

Velī vü ger nebīnūñ sırrı oldıñ

Çü milk-i 'āleme seyr idegeldüñ

Velāyet zāhir itseñ ey güzel ḥān

Nübüvvet mu' ciz olur ol bil ey cān

-Lev inne'l-'arşı ve mā ḳavlühü mi'ete elfi ḳurretin²⁴⁰. Eger su'āl itseler ki şavt-ı
 ene'l-ḥaḳ küfrdür beşeriyetde. Pes ol kân-ı velāyet niçün ol şavtı didi? Cevāb oldır
 kim yirde gökde Ḥaḳḳ'dan ğayri nesne görmez Ḥaḳḳ'la Ḥaḳḳ olur, gönlinde
 tecelliyāt-ı Ḥaḳḳ'dan ğayri görmez. Ol demde eger helākine ḳaşd itseler hiçbir vech
 ile helāk idemezler. Zīrā kim ol demde mecmū' şey'de dāḥıldür. Nitekim ehl-i
 velāyetüñ biri eydürmiş kim – leyse fī cübbetī sivāllāh.²⁴¹ -Ya' nī demek olur kim
 Ḥaḳḳ benim cübbem içindedür ve ol cübbe degül kim ziynet-i dünyā için-²⁴²
 [B12a] giyerler. Ol cübbedür kim Ḥaḳḳ Sübhānehü ve Te'ālā 'azametinle günde
 yitmiş kere aña nazar ider. Ve bir velāyet ıssı daḫı eydür imiş kim -mā fi'l-vücūdī

²⁴⁰ Lev inne'l-'arşı ve mā ḳavlühü miete elfi ḳurretin: Arş ve arşın etrafındakiler yüz bin defa olursa

²⁴² ya' nī demek olur kim Ḥaḳḳ benim cübbem içindedir ve ol cübbe degil kim ziynet-i dünyā için: -B

sivallāh.²⁴³ Ya' nī iki cihanuñ güneşi benüm vücūdım içindedür dimek olur. Pes bu vaḥdāniyyet ismi ile bilgil vaḥdet zāhir olur. Kimün kim gönli ve cāmı Ḥaḳḳ'ladur, aña her kim ḳaşd itse kendü [A24a] cānına ḳaşd itmiş olur. Ve hem dünyā ve āḫiret Ḥaḳḳ'a 'āşī ve ehl-i inkār olur ne' ūzū billāh.

Nazm:

.---/.---/.---

Ḥadīş-i ḳudsīde ol Ḥayy u Zü'l-men

Buyurdı işiden ü söyleyen ben

Gören ben hem tūtan dostlarumdan

Benüm mest-i ezelden mestlerümden

'İnāyet devlet ü nuşret sa' ādet

Velāyet ehline deġdi hidāyet

-BĀB-I DÜVŪM DER-BEYĀN-I ĀN KĀN-I VELĀYET GÜZEŞTEN-İ DERYĀ-RĀ BĪ-KEŞTĪ BE-CĪVĀR-I İSTANBUL

Ol mazḫar-ı sırr-ı zāt-ı İllāh, ol envār-ı mihr ile māh, ya' nī Otmān Baba Hüssām Şāh, ḫāk-i pāyi Mü'min lere oldu secde-gāh.²⁴⁴ Pes ol kân-ı velāyet ve menba' -ı hidāyet ol aradan tek ü tenhā deñizi bī-keştī geni yaḳaya²⁴⁵ geḳer ve ol geḳdüġi yere Terḳoz dirler idi. Meger ol diyārda bir ḳaç yigitler atların çayıra şalup gice ve gündüz anda - ve ol mevḳi' de²⁴⁶ yaturlardı. daḫı ol kân-ı velāyet ol arada zāhir olup toġrı ol kişilere sārī²⁴⁷ vardı. Çün ol kişiler ol serveri gördiler. Biribirilerine eyitdiler kim şol kişi kim gelür' acebā ḳaçgun mıdur didiler. Meger kim içlerinde bir gönli gözi açık kişi var idi. Eyitdi kim yok, hey zālimler, bu gelen erdir. Heybetün ve şalābetün görmez misiz diyüp ḳarşu [A24b] vardı. Pes kân-ı velāyetüñ elin ve ayaġın öpdi ve

²⁴³ mā fi'l-vücūdi sivā'llāh: Benim vücudumda Allah'tan başka bir şey yoktur.

²⁴⁴ ol mazḫar-ı sırr-ı zāt-ı İllāh, ol envār-ı mihr ile māh, ya' nī Otmān Baba Hüssām Şāh, ḫāk-i pāyi Mü'min lere oldu secde-gāh.: -B

²⁴⁵ pes ol kân-ı velāyet ve menba' -ı hidāyet ol aradan teñ ü tenhā deñizi bī-keştī geni yaḳaya : Pes ol kân-ı velāyet ol aradan teñ ü tenhā ol aradan deñizi berü B

²⁴⁶ ve ol mevḳi' de: -B

²⁴⁷ sārī: -B

evine iletüp ol kân-ı velâyeti ağırladı ve konuqladı. Ve eyitdi kim kıanden gelürsin ey iki cihân güneşi didi.

Ol kân-ı velâyet eyitdi kim Arık Çoban'ın arkasına bindim ve bu deñizi berü yakaya geçdim didi. Pes ol yigit eyitdi kim gemisüz bu deñizi âdem geçebilür mi didi. Ol kân-ı velâyet eyitdi kim [B12b] bu gördiğün deñiz Arık Çoban'ın topuğuna çıkmadı didi. Pes öyle olsa velâyete hicâb yoğdur ve 'âlem evliyanuñ barmağında yüzük gibidür. Pes ol kân-ı velâyetün Arık Çoban didüğü Otmânçık'da Koyun Baba'dur kim -mazhar-ı velâyetdür.²⁴⁸ Pes niçe gün -ol kân-ı velâyet ol mağalde²⁴⁹ anlarıñla oldı. dağı bir şabâh yaturken²⁵⁰ ol kân-ı velâyet ol yiğide eyitdi kim kâk²⁵¹ yukaru kıardaş ki atunu kıurd yimek ister didi. dağı fi'l-hâl ol yigit kâkđı, atlar arasında atını görmedi ve bir depe üzerine çıkdı. Gördi ki bir alay kıurd atını ortaya almışlar derhâl seğırdüp atını kıurtlardan hâlâş eyledi.²⁵² Secde-i şükrler idüp ol kân-ı velâyete nâz ü niyâzlar eyledi. Ve bildi kim ol kân-ı velâyet iki cihânuñ sırrıdır.

Nazm:

.---/.---/---

Zihî kıuţbu'l-aķtâb sırr-ı eşyâ

Olur her demde ol sırrına bînâ

İrersiñ şark ile²⁵³ ğarba hâķikâţ

Zirâ sensin 'âlim-i nür-ı hikmet

Meded kııldıñ çü miskîn-i ğaribe

Şanasın haste irdi hoş tabibe

Pes ol kân-ı velâyet birgün ol aradan dağı ğayb oldı ve kimse bilmedi kim ne semte²⁵⁴ gitdi. Nâ-gâh bir niçe gündend sonra Babaeski'den²⁵⁵ zâhir oldı kim ol yire - Şarı Şaltuķ hâzretleri gelmiş idi. Ol zât-ı muhteremün

²⁴⁸ mazhar-ı velâyettir :velâyet idi B

²⁴⁹ ol kân-ı velâyet ol mağalde:-B

²⁵⁰ yaturken:-A

²⁵¹ kâk: dur B

²⁵² hâlâş eyledi: alı koyup B

²⁵³ şark ile: şarkla B

²⁵⁴ ne semte: kıancarı B

²⁵⁵ Babaeski'den :Babaeskisi'nde B

ol şehirde bir çerāğı yanardı.²⁵⁶ Henüz fitili ol fitil idi kim-²⁵⁷ kendü mübârek eliyle yakmış idi.²⁵⁸ Pes çün ol kûtb-ı ‘âlem ol araya yitişdi. Ol çerāğa kim nazar şaldı. Ol sâ‘ at ol çerāğ diñlendi. Çün üzerindeki hâkimler bu sırrı gördiler dem-beste kaldılar. Kimi bu kimse ‘aceb ne kimsedür²⁵⁹ kim bu nev‘a kerâmet ü velâyet izhâr eyledi didiler. Pes ol arada ol kân-ı velâyet cevâba gelüp eyitdi kim bu çerāğı yağan Şarı Şaltuğ ve server-i cihân benem didi. Ve tekrâr ol kân-ı velâyet ol çerāğa nazar eyledi ve ol diñlenen fitil [B13a] girü ziyâ virüp²⁶⁰ yandı. Çün bu ‘alâmet ü velâyeti ol kân-ı velâyetden ol hâkimler gördiler, nazarında yüz yire urup nâz ü niyâzlar itdiler ve bildiler kim ol kân-ı velâyet iki cihânun sırrı ve serveridür, -şâhib-ķudret ve-²⁶¹ şâhib-i taşarruf-ı eşyâdur.

Nazm: [A25b]

.---/.---/.---

Zihî da‘ vâ ki kılduñ ey kadîm şâh

Zihî ma‘ nâ eyâ luţf ıssı āgâh

Sen evvelsin sen âhırsın hâķikât

Zirâ ‘aynıñdurur şer‘ ü tarîķât

Şıfâtı Hâķķ’a bâz ü gâr idersin

Bu nev‘a hâķķ ile²⁶² bâzâr idersin

Ne ğamz ü şive ehlisin ne mekkâr

Libâsın levnü levnen şun‘-ı Settâr

Senüñ vaşfuñ virilmez ‘aķl ile çün

Daķı ‘aşkuñ hevâsından döner gün

²⁵⁶ yanardı :yanarmış B

²⁵⁷ Şarı Şaltıķ hazretleri gelmiş idi ol zât-ı muhteremiñ ol şehirde bir çerāğı yanardı henüz fitil ol fitil idi kim: Şarı Şaltıķ gelmiş ol şehirde bir çerāğı yanarmış henüz ol fitildir kim B

²⁵⁸ yakmış idi:yakmışdır B

²⁵⁹ kimsedür :kişidür B

²⁶⁰ ziyâ virüp:-B

²⁶¹ şâhib-i ķudret ve:-A

²⁶² hâķķ ile:hâķķla B

Pes ol kân-ı velâyet ol aradan daḥı gâ'ib oldı ve kimse bilmedi kim kaçça²⁶³ gitdi. Nâ-gâh bir gün Ağaçdeñizi'nde Ulusu Kesriyye dirler bir şeh'r vardur ve daḥı ol kân-ı velâyet ol şeh're zâhir oldı. Ve ol şehriñ karşusunda bir mağara var idi.²⁶⁴ Çün bu şeh'r kavmi ol kân-ı velâyeti gördiler, kimi kaçgün ve kimi delidür diyü masḥaralığa aldılar. Pes ol kân-ı velâyet anlara eyitdi kim uş bu mağarada bir yılan vardur, şaḫınuñ ki sizi yir didi. Çün ol kân-ı velâyetden ol şeh'r kavmi bu ḥaberi işitdiler, kimi masḥaraya aldı ve kimi eyitdi kim²⁶⁵ düşün ise ḥayr ola didiler. Öyle olsa bu ḥâl üzerine üç gün geçdi, dördünci gün yağmurlıca ve tumanlıca bir gün oldı. Ol mağaradan gördiler ki bir ejderhâyı feleğe çekdiler ve 'azîm vehme varup ol şeh'r kavmi eyitdiler kim ol gördüğümüz [A26a] delü degül gerçek imiş, bizüm andan ḥaberimüz yoḫ imiş didiler. Ve ol şeh'ri ser-â-ser arayup ol kân-ı velâyeti bulımadılar. Gördiler kim şeh'rden gâ'ib olmış besî 'ibrete ve ḥayrete vardılar. -Bulmuş iken ḡayb itdiler-²⁶⁶.

Nazm: [B13b]

.---/.---/.---

Zihî sırr-ı velâyet şâh-ı merdân
Ki sensin cümle sırra emn ü emân

Ḳamuya remzini söyler virürsin
Çü her gâ'ib işi âsân bilürsin

Senüñ yoḫdur nazîrüñ devr içinde
Zîrâ sensin bu berr ü baḥr içinde

Pes öyle olsa çün ol kân-ı velâyet ol aradan daḥı gâ'ib oldı. Müsevri(?) diyârı dirler bir diyâr vardur ol diyârda zâhir oldı. Pes bir niçe velâyet ü kerâmet ol diyârıñ eşyâsına gösterip müteḥayyir eyledi.²⁶⁷ Ammâ her yirde gösterdüği remz ü rümüzâtı

²⁶³ kaçça: kânde B

²⁶⁴ var idi: vardır B

²⁶⁵ eyitdi kim:-B

²⁶⁶ bulmuş iken ḡayb itdiler:-B

²⁶⁷ müteḥayyir eyledi: nazar eyledi B

ve velāyet ü kerāmeti beyān olınsa ḥisāba²⁶⁸ şıgmaz. Hemān ‘acze varup bī-ṭāḳat olurlar, -maḳşūddan ḳalurlar. Taṭvīl-i kelām ḥācet degüldür-²⁶⁹ Pes öyle olsa -ol kân-ı velāyet-²⁷⁰ ol aradan daḫı ḡā’ib oldı ve Balkan Taḡı içinde zāhir oldı. Ve ol taḡda yürürken, Gerlüve dirler bir diyār vardur, meger ol diyārda bir kişinuñ oḡlanları ol Balkan Taḡı’na

aḡaç kesmeḡe gelürlerdi, nā-gāh ol [A26b] kân-ı velāyeti gördiler kim bir yirde oturup kendü kendüyle kelām eyler. daḫı ol kân-ı velāyetüñ yanına gelüp eydürler kim ne kişisiñ ki bu ıssuzlık taḡda oturursın dirler. Pes ol kân-ı velāyet ol arada cevāba gelüp eydür kim baña Ḥüssām Şāh dirler dir. Ve tekrār su’āl iderler ki bu ıssuz taḡda neylersin ve ne yir içersin dirler. Pes ol kân-ı velāyet ol taḡ aḡacınıñ yapraḡın ve nebāt ü mīvesin gösterüp eydür kim bu durānlar hep dutmaçdur ve ben bunları yirüm dir. Ve daḫı bu kişiler bu kelāmı işidicek eydürler kim ‘acebā bu kimse delü ve kaçgun mıdur diyüp bu şübhe ile köylerine bile alup gelürler. Ve bunlarıñ bir pīr ataları var idi. Çün ol kân-ı velāyeti gördi. Bildi kim bu kimse iki cihānuñ sırrı ve serveridir. Derḡāl nāz ü niyāzlar idüp aḡırladı. Meger ol kişiler yazın yaylaya göçer imiş, irtesi gün yaylaya göçme yaraḡın gördiler. [B14a] Bunlarıñ bir yavuz tosunı var idi. Derḡāl ol kân-ı velāyet yiründen ḳalḳup ol tosunuñ boynuzına ḳuşaḡın daḡdı ve libāsın ol tosun arḡasına yükledip bunlar ile²⁷¹ yola revān oldı. Çün bunlar bu ḡālî gördiler kim ol kân-ı velāyete ol yavuz tosun kendüyi ol nev‘a teslīm eyledi. Besī ḡayrete ve ‘ibrete varup bildiler ki ol kân-ı velāyet iki cihānuñ [A27a] sırrı ve serveridür.

Nazm:

.---/.---/..--

Zihī devletlü ni‘ met ıssı şāhum

Saña irgür²⁷² benüm derd ile āhum

Türā cennāt ü ni‘ met oldı devrān

Eyā göñlüm evi hükm ıssı sultān

²⁶⁸ beyān olınsa: beyān itseler kitāba ve B

²⁶⁹ maḳşūddan ḳalurlar. Taṭvīl-i kelām ḥācet degüldür: -B

²⁷⁰ ol kân-ı velāyet :-A

²⁷¹ bunlar ile: bunlarıñla B

²⁷² irgür: irişür A

Eger maqşūd-ı sırr-ı māsivānī
Bilüp zātuñda itdün hem nihānī

Velī derd ü riyāzāt kār idersin
Kamu taq̄vāyı zühdi māt idersin

Senün fażluñ kemālīñden dü ‘ālem
Olupdur ni‘ met ü raḥmet dem-ā-dem

-BĀB-I SEVŪM REFTEN-İ ĀN KĀN-I VELĀYET DER-ŞEHR-İ DIRNĀVĀ EZ BERĀ-YI FETH-İ İSTANBUL EZ-ĀN GŪFT

Ol şāḥib-i şerī‘ at, ol bānī-i tarīkat, ol kāmīl-i ḥaḳīkat, ya‘nī Otmān Baba hādī-i rāh-ı hidāyet.²⁷³ Pes günlerde bir gün ol kân-ı velāyet ol aradan daḡı ġayb oldı. Meger bir kaç kişiler Balḳan Taġı’na ava çıqdılar. Bu taġın bir tarafında seyrān iderek bir yerde gördiler kim bir kimse oturur. Derḡāl yanına vardılar, kimsin ve ne kişisin didiler. Pes ol kân-ı velāyet hiç dımadı. daḡı bu kişiler eyitdiler kim var ise bu kimse kaçgundur diyü. İki elin ardına baġlıyup ve ol kân-ı velāyetün boynına kemend daqdılar ve ol diyārda Dırnāva dirler bir şehr var idi²⁷⁴ ol şehriñ k̄zīsine götürdiler. Çün k̄zī ol serveri gördi ve eyitdi ki kimün k̄lusın? Ol kân-ı velāyet daḡı [A27b] eyitdi kim ya sen kimün k̄lusın didi. Çün k̄zī ol kân-ı velāyetden bu kelāmı işitdi, bildi kim bu kimse velāyet ıssı serverdir. Derḡāl emreyledi kim eli ve boynunu baġın çözdiler. Ve getüren kişilere ḡışm²⁷⁵ eyledi. Ol k̄zī tekrār ol kân-ı velāyete su’āl itdi kim eyā server-i ‘ālem [B14b] mübārek ismün nedür didi. Ve ol kân-ı velāyet eyitdi kim benüm adum Şomun Abdāl’dur didi.

Pes eger su’āl itseler kim abdāl kimdür ve ne ḡällü kimsedür kim ol kân-ı velāyet bu nev‘e kelāma geldi. Cevāb oldur ki Ḥazret-i Risālet sırrına Ḥaḳḳ Sübhānehū ve Te‘ālā buyurmışdur ben ki Ḥudā’yam mümeşşil olam ki beyne ‘ayneyhi ülā’ike’l-

²⁷³ ol şāḥib-i şerī‘ at, ol bānī-i tarīkat, ol kāmīl-i ḥaḳīkat, ya‘nī Otmān Baba hādī-i rāh-ı hidāyet.: -B

²⁷⁴ var idi: vardır B

²⁷⁵ ḡışm:gażab B

abdāl²⁷⁶. Pes abdāl oldır -mecnū^c -ı māsivā'llāhdan geçüp 'aşk-ı Hakk vişālinden²⁷⁷ bî-ķarār ola ki ğayra vücūd kılmaya. dağı kendüyi ve mecnū^c eşyayı ĥatt-ı İlāhî ve sun^c -ı pādişāhî²⁷⁸ bilüp ğayrı idrākı Hakk'dan ba' id ola ve şifāt-ı taķlıdden zā' il olup 'ayne'l-yaķîne ire. Ol kimse būdelā-yı emîn ola ki -el-abdālū mübeddelū'l-aĥvāl²⁷⁹ bu vechiledir. Pes öyle olsa çün ķāzî ol kân-ı velāyetden bu ĥaberi işitdi fi'l-hāl ni' met getirüp ol kân-ı velāyeti 'izzet ü ĥürmet birle aĝırlayup [A28a] konuķladı. Ve dağı ol kân-ı velāyet bir zamān ol şehrede sākin²⁸⁰ oldı. Pes ol vaķt şol vaķt idi kim Sulţān Murād Ĥān dünyādan āĥirete rücū^c idüp oĝlı Meĥammed Ĥān pādişāh oldı. Ve Ķaraman'ı feth idüp İstanbul üzerine düşmiş idi. Ve ol iki cihān güneşi kim ķuţb-ı 'ālemdür, bir cum^c a ğünü ol Dırnāva şehrinüñ köprisi başında 'ale's-şabāĥ bir ķaya üzerine çıķdı, būlend-āvāz ile eyitdi ki Allāhü Ekber İstanbul'u aldık didi. Ve ol ğün idi ki ķuşluk vaķtinde İstanbul'u Sulţān Meĥammed feth eyledi.²⁸¹ Ve bu remz ol ĥāl idi ki ol kân-ı velāyet İstanbul ķarşusunda bir depe üzere kırık ğün bir yanınıñ üzerine yatup eyitdi kim ben bu şehri almaĝa geldim dimiş idi. Zirā bu işiñ zāhir i nübüvvet, bātımlı velāyetdür. Ve ol vaķt yardımcıyı ķuţbu'l-aķţāb Sulţān Baba idi. Ve hem nübüvvet velāyete işmarlanmışdur. Şimdiki 'asrda velāyetden şürilür. Anuñ için kim rūĥ-ı Muĥammedî'den zāta müşāhede olur ve levĥ-i maĥfūz üzerindeki ĥattı okur. Her ne kim olmuşdur veyā olacaktur görür, ve 'alem ĥalkına ĥüküm ü²⁸² taşarruf ider ya' nî alur virür ve bir laĥza da [B15a] cihānı seyr ider ve ķalmışlara yitişür. Nitekim [A28b] ol kân-ı velāyet vaķtiĥā kelāmında eydür idi ķalmışlara yitürici ve şusuzlara ķandurıcı ve dertlülere dermān irici Hakk'ıñ sırrı ve ķudret eli benem dir idi. Pes ol kân-ı velāyet ben dest-i ķudret ve sırr-ı Hakk'um didüĝi ne nev^c iledür yukarıda şerĥ olunmuşdur, sözi uzatmaķ lāzım degüldür. Zirā 'ārif añlar aĥmaķ diñler. Öyle ise söz añlayanuñ, yol varanuñdur. Pes ol dem ki ol kân-ı velāyet Allāhü Ekber İstanbul'u aldık didi, sarrāclar içinde bir maĥbüb yigit var idi ve aña Sarrāc 'Alî dirler idi. dağı ol kân-ı velāyetüñ ol dem āvāzı ol yiĝidüñ ķulaĝına irdüĝi dem ol sā' at pes ol yigit oturduĝı dükkāndan aşĝa kend'özin pür-tāb itdi ve bir çul giyüp ol dükkānlar altında yigirmi yıl bir yanınıñ üzerine yatdı ve başınun şaçı fitil fitil

²⁷⁶ Beyne 'ayneyhi ülä'ike'l-abdāl: İşte abdal iki gözünün arasındadır.

²⁷⁷ mecnū^c -ı māsivā'llāhdan geçüp 'aşk-ı Hakk vişālinden:-A

²⁷⁸ pādişāhî: şāhî B

²⁷⁹ El-abdālū mübeddelū'l-aĥvāl: Halleri tebdil edici abdalıdır.

²⁸⁰ sākin :-B

²⁸¹ eyledi: itdi B

²⁸² ĥüküm ü: -B

olup topuğuna indi. Pes yigirmi yıl soñra başın tıraş itdürüp yülütüdi²⁸³ ve mecmū^ç şehri halkı ziyāretine geldiler. Pes ol civān²⁸⁴ dāhi bayram kutlu olsun diyü şehir halkına cevāb eyledi. Tā üç gün bu nev^ç a remz ü rümüzāt ü hāl geçirdikden soñra birgün gayb oldu. Ve bir niçe müddetden soñra tağlarda gördiler kim gā'ib erenleriyle seyrān ü devrān ider. Öyle olsa [A29a] çün ol kān-ı velāyetüñ ol şehir kavmi bu velāyet ü kerāmātını ve remz ü işārātın²⁸⁵ gördiler ve ol yigit tāt ü tahtını yire urup çün bir çul giydi besī ta^ç accübe ve taḥayyüre vardılar kim ^çaceb bu hāl ne hāldür ve ^çalāmetdür ki bu server bu nev^ç a izhār eyledi didiler. Bir niçe günden soñra haber geldi kim Sultān Meḥammed İstanbul'u cum^ç a günü feth itdi didiler. Çün ol şehir kavmi şādī [vü] ḥurrem olup bu şādī haberin işitdiler, be-gāyet ferah-nāk olup²⁸⁶ ol kān-ı velāyeti bildiler kim şāhib-ḳudret ve şāhib-i taḥarrufdur. Bunça keşf-i ilhāmāt ve bāz-geşt-i velāyet zuhūr eyledi.²⁸⁷ Pes nazarına nāza niyāza geldiler ve besī ni^ç met ü ḳurbānlar ve māl zekātlar sebīl idüp ḥāllü hāline revān oldılar. Ve ol günlerde²⁸⁸ bir gün ol kān-ı velāyet ol şehirden daḥı gayb oldu. Kimse bilmedi kim ne semte²⁸⁹ gitdi.

Naẓm: [B15b]

.---/.---/---

Zihī ḳādir ki nuṭḳuñla cihānı

Götürdüñ küfr ü şirk ile gümānı

Nübüvvet oldı çün ^ç ayn-ı velāyet

Sen oldıñ zulmete ^ç ayn-ı hidāyet

Çü düşüp Sultān Meḥammed ḳal^ç asına

Helāk irdi o küfrüñ nağmesine

Senüñ Allāhü Ekber nuṭḳuñ ile

Zafer buldı o sultān lutfuñ ile

²⁸³ yülütüdi:-A

²⁸⁴ civān:-B

²⁸⁵ işārātın: işārātın A

²⁸⁶ be-gāyet ferah-nāk olup :-B

²⁸⁷ eyledi: oldı B

²⁸⁸ ol günlerde:-B

²⁸⁹ ne semte: ḳançā B

Saňa āsān kamu müşkil ne kim var

Ki senden ğayri dağı leyse fid-dār [A29b]

-BĀB-I ÇEHĀRŪM²⁹⁰ DĒRD Ū MŪCĀHEDE-KEŞĪDEN-Ī ĀN KĀN-I VELĀYET DER KŪH-I BALĀKAN VE İZHĀR-I VELĀYET

Ol nŭr-ı mĀh-ı ʔal'at, ol ağter-i burc-ı sa'adet, ol defter-i sırr-ı hikmet, ya'nı Őomun Abdāl pŭr-heybet ve izhār-kerden-i bī-nihāyet, gŭnlerde bir gŭn²⁹¹ ol kĀn-ı velāyet çŭn Dırnāvā Őehrinden dāđi ğayb oldu. dađı²⁹² BalĀkan ʔađı'nda zāhir oldu.²⁹³ Pes nice mŭddet tek ū tenhā yŭridi. Kāh ābādānlıđda kāh vĕrānlıđda. Ve hiç kimse anuñ ħālŭnden ħaber-dār olmadı.²⁹⁴ Gŭnlerde bir gŭn meger bir kaç kiŐiler ađaç kesŭp bir Őu kenārında oturmuŐlar idi. Gŭrdiler kim karşıdan²⁹⁵ bir kiŐi gelŭr. Derĥāl birbirilerine eyitdiler bu kiŐi ne kiŐidŭr, Őol gelen? Kimi eyitdi ki ere beñzer ve kimi de eyitdi ki kaçđuna beñzer didi. Çŭn ol kĀn-ı velāyet onlara yağın geldi ve hiç dınmayup bir yire oturdu. Dağı bu kiŐiler ol kĀn-ı velāyete eyitdiler ki kıandan gelŭrsin ve ne kiŐisin didiler. Pes ol kĀn-ı velāyet tekrār²⁹⁶ hiç dınmadı. Őyle olsa ol kiŐiler Őŭbheye varup eyitdiler ki gelŭñ namāz kılalum. Eger kıalkŭp bizŭmle namāz kılursa kaçđun degŭldŭr ve eger kıılmazsa kaçđundur didider. Dağı ol kiŐiler kıalkŭp namāza durdılar. Derĥāl ol kĀn-ı velāyete bī-vāŐıta ol kiŐilerŭñ bu ħāl-i ittifağları [A30a] ma'lŭm oldu ve ol kiŐilerle kıalkŭp namāz kıldı. Çŭn namāzdan fāriđ oldılar pes dilediler kim ol kĀn-ı velāyetŭñ eline ve ayağına dŭŐeler. Meger ol arada bir deriñ Őu var idi. Ol kĀn-ı velāyet kendŭzin ol deriñ Őuya atdı, ğayb oldu. Pes ol kiŐiler çŭn bu ħāli gŭrdiler eyitdiler kim ey dirĕđ, bizŭm cihetimŭzden ol kiŐi Őuya boğuldu didiler. Ve ol Őuyuñ her ʔarafına seğirdim birle arayup bulımadılar ve biri birine eyitdiler kim [B16a] ne 'aceb ħāl ve sırr olur kim bu kimse ğayb oldu didiler. Bir nicesi eyitdi kim Őāyet dĕv yāĥŭd perĕ idi kim ğā'ib oldu ve bir nicesi eyitdi kim gerçek erenlerŭñ birisidŭr kim bizden incinŭp bu Őuda ğayb oldu didiler. Ve gerçek erenleri ne Őu boğar ne kılıç keser ne od yağar didiler. Cevāba gelŭp eyitdiler kim.

²⁹⁰ Bāb-ı çehārŭm: Der-beyān-ı B

²⁹¹ ol nŭr-ı mĀh-ı ʔal'at, ol ağter-i burc-ı sa'adet, ol defter-i sırr-ı hikmet, ya'nı Şomun Abdāl pŭr-heybet ve izhār-kerden-i bī-nihāyet, gŭnlerde bir gŭn: -B

²⁹² dağı :gelŭp A

²⁹³ zāhir oldu:-B

²⁹⁴ olmadı:deđŭldi B

²⁹⁵ karşıdan: karşıŭñ A

²⁹⁶ tekrār: giriŭ B

Nazm:

.---/.---/---

Zihî keşf ü velāyet sırr-ı Yezdān
Ki sensün server-i insān ü merdān

Göñülden geçeni her dem bilürsin
Şoloğ(?) dem göz göre ğā'ib olursın

Senüñ hükmüñde uş²⁹⁷ bu berr ü deryā
İdersün dertlüler derdine feryā(?)

Bilen bildi seni fānī cihānda
Ki sensin hāzır u ğā'ib zamānda

İki 'ālem senüñ 'aşkuñ meyinden
Durur ser-mest hālāş olup ğamundan

Pes ol kân-ı velāyet ol aradan dağı ğayb oldı. Aqçaqızanlıq dirler Balqan Tağı dibinde bir köyde zāhir oldı. Bir kişün hānesinde bir yıl miqdārı turup ol diyāruñ halkına ücretsiz hizmet eyler idi. Kiminüñ hārmanın sürüp kimine şu getirürdi ve kiminüñ şığır damın küreyip temiz iderdi. Ve qānde kim bir 'āciz ü miskīn ve işine bī-dermān vār ise aña meded iderdi. Ve Rūm vilāyetinde dağı hiçbir yir yoqdur kim qādem başup meded ü velāyeti ve keşf ü kerāmeti remz ü rumūzātı irişüp zāhir olmamış. Öyle olsa günlerde bir gün birkaç kişiler ol Aqçaqızanlıq'dan Balqan Tağı'na ava giderler. Giderek nā-gāh bir yire yitişürler görürler kim bir virān hişār burcı başından bir āvāz gelür, derhāl ol burcuñ başına çıkarlar, görürler kim ol kân-ı velāyet oturmuş ve ağıznuñ tudaqları yişil olup yüzünüñ nūrı berq urur. Çün bu hālī gördiler ol kân-ı velāyete su'al itdiler kim ne kişisin ve burada ne yir içersin didiler. Ol kân-ı velāyet eyitdi kim nice müddet kim ben bunda olurum didi ve mübārek eliyle oturduğı yirden bir kaç [B16b] nebāt qoparup eyitdi kim baq ben yidüğimden

²⁹⁷ uş :ol A

siz dağı yĩn didi. Pes ol kişiler nebātları ellerine alup gördiler kim müşk gibi rayhāsı var, lezzeti hiçbir ta‘āma beñzemez. [A31a] Pes ol kişiler bu remzi ve ‘alāmeti gördiler, derhāl²⁹⁸ ol kān-ı velāyetün eline ayağına düşüp nāz niyāzlar itdiler ve -cevāba gelüp eyitdiler ki-²⁹⁹ ey kān-ı velāyet kerem eyle gel köye gidelüm, bu ıssuzlık tağda neylersin didiler. Ol kān-ı velāyet eyitdi kim ıssuzlık yir yokdur siz varĩn gidüñ ki ben gitmezem didi. Çün ol kişiler ol kān-ı velāyetden bu kelāmı işitdiler girü ol kān-ı velāyetün eline ve ayağına düşüp ondan evlerine revān oldılar ve birbirine eyitdiler kim şükr [ü] minnet Bārī Hüdā’ya ki bu gün er didārĩn gördik didiler. dağı revān oldılar. Cevāba gelüp didiler.

Nazm:

.---/.---/.--

Zihĩ zāt-ı qadĩmsin her virānda
Çü sensün ger zamānda ger mekānda

Sen oldĩn maṭlūb-ı nebāt ü ḥayvān
Dađı sensün bu dem maṭsūd-ı insān

İzün tozına ger ire ṭebāyi‘
Hemān-dem ola ol toz şun‘-ı şāni‘

Zihĩ menzil zihĩ vasl-ı ḥaḳikāt
K’ola müşg-i türāb içre hüviyyet

Vişālũñ vuşlatın bulan kişiler
Seni dil ü cānı ü cānından göziler

Pes öyle olsa günlerde bir gün tekrār ol kişiler Balkān Ṭađı’na cemā‘atle ava gitdiler. Nā-gāh gördiler kim ol kān-ı velāyet bir şu üzerine ṭurmuş köprĩ yapar [A31b] Ve dağı ol kişiler birbirine eyitdiler ol geçende gördiğümüz serverdür didiler. -Pes

²⁹⁸ derhāl:-B

²⁹⁹ cevāba gelüp eyitdiler ki: ‘arz itdiler A

yanına varup selām virdiler.³⁰⁰ Çün ol kân-ı velāyet bunları gördi, cevāba gelüp eyitdi kim³⁰¹ şu şuya köprü yapalım didi. Pes ol kişiler derhāl yardım idüp ol şuya köprü yaptılar. Meger ol şu taşıcak ādem ve hayvān geçmez idi. Pes ol kân-ı velāyet ol köprüyi ol arada bünyād eyledi. Çün köprüyi temām itdiler, daḥı ol kân-ı velāyet ol kişilerle bir yire ārām eyledi. Vaḥdet üzerinde iken nā-gāh [B17a] ol kişilerün gönlinden şol remz³⁰² geçdi ki ‘aceb sünnetlü ve tahāretlü midür. Fi’l-hāl bī-vāşıta bunların bu fikirleri ol kân-ı velāyete ‘āyan oldı. daḥı ol ol şuyıñ kenārına vardı ve bunlara eyitdi ki abdest aluñ ki namāz kılalum didi. Dahī ol kişileruñ karşısına eteklerin serpüp tahāret eyledi. Çün ol kişiler nazār itdiler gördiler kim ol kân-ı velāyetuñ sünnetleri yirinde ve iki tarafında birer kıvılcık gül zāhir olmuş. Pes öyle olsa çün bu velāyeti ve kerāmeti gördiler. Derhāl ol kân-ı velāyetuñ eline ayağına düşdiler. daḥı nāzlar niyāzlar idüp ol aradan ol kân-ı velāyeti köylerine götürüp ni‘met ü kurbānlar ve māl ü zekātlar işār ü nişār itdiler. Nazārında yüz urup murādla ve maqşūdlarına irdiler [A32a] ve hācetleri qābūl olup ol kân-ı velāyetden himmet ü şafā-nazar aldılar. Nitekim³⁰³ Kara Şāmit ḥāzretleri³⁰⁴ eydür imiş³⁰⁵ kim kāfirler buğ dirler taparlar ve boğazlamadın yirler. Anlar er yüzün görmeyince yidükleri musmul olmaz dir imiş. Öyle olsa anlar daḥı ol dem şāhib-i velāyete ve kūtbu’l-aqtāb olan servere inkār itseler yidükleri ve kesb ü sa‘y itdükleri ḥarām olur³⁰⁶, temiz ve ḥelāl olmaz. Öyle ise nitekim nübüvvet zamānında nübüvvet inkār idenleruñ i‘tikādı ve kesb idüp yidükleri temiz ve ḥelāl olmaz idi.³⁰⁷

Bu dem daḥı her kim velāyete ve kūtbu’l-aqtāba şekk ve gümān³⁰⁸ itseler yidüğü ve kesb itdüğü ḥarām olur, temiz olmaz. Öyle ise nübüvvet velāyetden, velāyet nübüvvetden cüdā degüldür. Birbirinüñ ‘aynīdir. Zīra kim velāyet zāhir olsa nübüvvetdür ve hem ol zamān nübüvvet Hāḥḥ kıbelinden vāşıta Cebrā’il idi, ammā bu zamān velāyete vāşıta Cebrā’il hācet degüldür. Velāyet evliyāya ilhām-ı Rabbānī birle maḥşuş ve nüzül olur ve Hāḥḥ’la Hāḥḥ olup bī-vāşıta ve bī-madde Hāḥḥ Sübhānehū ve Te‘ālā evliyānuñ kılübüne tecellī ider. Pes ol dem evliyanuñ

³⁰⁰ pes yanına varup selām virdiler.: -A

³⁰¹ ve selāmlarını alup buyurdı geliñ: -B

³⁰² remz: -B

³⁰³ netekim: anuñ için B

³⁰⁴ ḥāzretleri : rahmetüllāhi ‘aleyh B

³⁰⁵ eydür imiş : maqāma anuñ için buyurmuş A

³⁰⁶ ḥarām olur: -B

³⁰⁷ olmaz idi: olmadı B

³⁰⁸ şekk ve gümān: -B

nuṭṭından ve fi‘linden ne kim şādır olursa Ḥaḫḫ’uñ emri ve ef‘āli ve rızāsıdır.
 [A32b] Öyle ise ol demde her kim evliyānuñ nuṭṭına ve fi‘line ve ḫāline inkār itse
 ne‘üzü billāh Ḥaḫḫ’a inkār itmiş olur ve nübüvvete daḫı inkār itmiş olur.

.---/.---/..--

Nübüvvetlen velāyet oldı yektā
 Bulardur maḫharı çün zāt-ı Mevlā

Cihānı zulm ü cevrinden ‘adūnuñ
 Temīz idüp yüzi ḫara ḫasūduñ

Nübüvvetlen velāyetdür ḫadīm şāh
 Dü ‘ālem milkine maḫkūm u āgāh

Ḥaḫḫ’un zātı münezzeḫ çün fenādan
 Bular geldi şehādetle beḫādan

Kim oldır evvel ü āḫir müberrā
 ‘Alīm ü Ḳādir ü Ḥayy ü Tüvānā

Pes günlerde bir gün ol kān-ı velāyet vaḫdet ḫālinle ve şevket ü vişālinle nā-gāh ol
 köyden daḫı ḡayb oldı. Ve girü ol diyārda bir demürçiniñ dükkānında zāhir oldı ve
 bir yire ārām eyledi. Çün ol demürçi ol kān-ı velāyeti gördi, bildi kim bu kimse
 erenler serveri şāḫib-velāyetdür. Derḫāl yanına gelüp elin ayaḡın öpdi ve nazārına
 ni‘met getirüp ḫonukladı. daḫı bir laḫzadan soñra ol kān-ı velāyet ol demürçiye
 eyitdi kim tiz var bir ḫovan sepedin bul ve benüm yanuma³⁰⁹ getir didi. Pes ol
 demürçi derḫāl varup bir seped getir di. daḫı ol kān-ı velāyet ol demürçiye eyitdi
 kim şol duran otdan ol sepedüñ içine sür ki leşker geliyürür didi. Çün ol demürçi
 derḫāl ol kān-ı velāyetden didüḡi otdan getirüp ol sepedüñ içine sürdi ve bir yire
 ḫoduḫtan soñra hevādan ol sā‘at bir gürüh arı leşkeri geldi. Ol sepedüñ içine girüp
 ārām eyledi ve bir laḫzadan soñra girü ol arı leşkeri hevāya āḡup gitdi. Öyle olsa
 derḫāl ol kān-ı velāyet ol demürçiye eyitdi kim var evden gersen getir ve şol

³⁰⁹ yanuma :nazaruma B

sepedüñ içinde olan balı çıkar didi. dağı şol kişiler öñine ilet yisünler didi³¹⁰. Meger o gün birkaç şüfiler ol demürkiye bir iş için gelmişler idi ki bir iş işledeler. Çün ol kân-ı velâyetden ol şüfiler bu kelâmı işitdiler ol demürki ile birbirine eyitdiler kim ne ‘aceb söz söyler bu kişi kim niçe arı bir sepede girüp çıkmağıla [B18a] bir lahzada bal mı hâşıl olur didiler. Öyle olsa bunların bu şübhesi ol kân-ı velâyete bî-vâsıta ‘ayân oldı. Ve dağı ol demürkiye tekrâr eyitdi kim yüri var nefes esle gersen getür ve sepedden ol balı çıkar didi. Çün demürki ol kân-ı velâyetden bu cevâbı tekrâr işitdi, derhâl varup bir gersen getürüp ve ol sepedi yirden bî-tekellüf götürmek istedi, götüremedi. Öyle olsa ol sepedüñ kapağın kaldırdı, gördi kim sepedüñ içi toptolu bal olmuş. Derhâl [A33b] secde eyledi ve sepedde olan balı ol getürdiği gersene bıçaq ile³¹¹ kınardı ve ol kân-ı velâyetüñ nazârına getürüp edeb birle yire kodı. Ol kân-ı velâyet mübârek bir barmağın bir kez ol bala bandı, dağı ol demürkiye eyitdi kim var bu balın kimisiñ ol kişilerle iftâr idüñ ve kimin evünde cemâ‘atıñle hõra geçirüñ³¹² didi. Çün ol sūfiler ol kân-ı velâyetden bu velâyet ü kudreti müşâhade itdiler, derhâl ol kân-ı velâyetüñ eline ayağına düşdiler³¹³ ve yüz yire urdılar.

Nazm:

.---/.---/..--

Zihî sırr-ı velâyet şâh-ı fağfūr

Senüñ hükmüñdedir bu cümle zenbūr

Haqq’uñ emri mübârek nuṭquñ oldı

Dü ‘âlem uş cünün-ı ‘aşkuñ oldı

Ne kim vardur dü ‘âlemde haqîkat

Saña irse tamâm ider tarîkat³¹⁴

Çü kâdîrsüñ kamu kâr-ı dü-cāya

Hâlık sırrına³¹⁵ mahremsin temâmet

³¹⁰ didi :emr itdi A.

³¹¹ bıçaq ile:-B

³¹² hõra geçirüñ: yigil B

³¹³ düşdiler:düşüp B

³¹⁴ saña irse tamâm ider tarîkat :Aña iderse tamâm bulur tarîkat A

³¹⁵ Hâlık’in sırrına:Hâlık u sırta B

Göriccek şūfiler ol dem velāyūñ

Şoloğ dem kıble itdiler ayağūñ

Pes bu hāl ü velāyetden şoñra ol kân-ı velāyet ol aradan dağı ğayb olup³¹⁶ Zağara Yeñicesi ve Yanbolı arasında bir kişi ol kân-ı velāyet kaçğun diyü evine götürüp mübārek ayağına bukağı urur ve kendözi -düşmān illerine yağma-³¹⁷ kaçdına gidip ol kân-ı velāyeti ‘avretine ışmarlar ol ‘avret dağı [A34a] ol kân-ı velāyete gündüzün kaç gütdürüp ve gice bir evde koyardı ve ayağunda bukağı birle ol evūñ kapusın muhkem bend iderdi. Pes bu nev‘ bir ay miğdārı -bu minvāl üzere anlara hıdmet ider-³¹⁸ murād virir kim şoñra [B18b] bir gün ol ‘avret gelür kim ol kân-ı velāyetūñ olduğı evūñ³¹⁹ kapusıñ açā ve çıkarup kaç gütdüre. Gördi kim ol kân-ı velāyet taşrada oturur ve kapunuñ kilidi niçe koyup gitdi ise hemān öyle durur. Ol ‘avret ta‘ accübe varup anahtar birle ol kapuyı açdı. Gördi kim içerüde ol ayağına urulan bukağı mühr ile dökülüp yirde yatur. Derhāl bu kerāmet-i velāyetden ol ‘avret serāsime olup ol kân-ı velāyetūñ eline ve ayağına düşdi, zār zār ağlayurağ vardı kim konuşlarına haber ide. Gidüp³²⁰ çün haber itdi. Geldiler, gördiler kim ol kân-ı velāyet ğayb olmuş ve her tarafa nazar şalup bulımadılar. Öyle ise ol kân-ı mürüvvet ol aradan çün ki ğayb oldu. Meger Gelibolu yollarında bir şeh-süvār atlu yigit karşıdan gelürken görür kim bir hālāyıkçı bir zincir

tolusu yesir alup gelür. Çün yağın gelüp birbirüne selām virdiler. dağı ol yigit görür kim bir elā gözli server-i cihānı ol hālāyıkçı zincirbaşı eylemiş, alup gider. Derhāl kılıcıñ

çıkārup ol hālāyıkçıya birkaç [A34b] kılıç arğası urur ve ol kân-ı velāyeti ağırlayup zincirden hālāş eyler ve mübārek kademinde baş yire koyup yola revān olur.

Nazm:

.---/.---/..--

Zihī her derdle yoldāş olan Hāğğ

Ğamu ehl-i belāyı yār iden Hāğğ

³¹⁶ olup :oldı A

³¹⁷ düşmān illerine yağma: ağın B

³¹⁸ bu minvāl üzere anlara hıdmet ider :-B

³¹⁹ olduğı evūñ :-B

³²⁰ Gidüp:-B

Fenā içre qadīm zāt-ı qadīmsin

Belā ehli belāsına ‘alīmsin

Gehī zincīr-i zindān içre pinhān

Olursın cümle derde yār ü mihmān

-BĀB-I PENÇÜM ³²¹AYĀN ŞÜDEN-İ AN KĀN-I VELĀYET DER-ŞEHR-İ İSTANBUL VE İZHĀR-KERDEN-İ KEŞF Ü RŪMŪZĀT

Çün ol kân-ı velāyet ol diyārlarda³²² bunça³²³ velāyet ü³²⁴ kerāmet ve remz ü rŭmŭzāt³²⁵ ve keşf ü ilhāmāt zuhūr eyledi kim vaşf u kıyāşa gelmez. Ammā güzīdesin tarḥ idüben dīvāna yazılmışdır. Tā kim ḫāliblere ol şāhuñ ef‘āl ü kelāmı yād-gār olup qala ve hem ne da‘vā-yı ma‘nī ve ne derd ü mücāhede birle ol kân-ı velāyet bu fānī ‘ālemden gelüp geçmişdir bileler ve ‘ālem ḫalkına ta‘rif ve mu‘ayyen ola kim evliyā‘ullāh ne ḫāllü ve ne ef‘āllü [B19a] kimselerdür. Tā ki evliyā‘ullāh gördikleri vakt idrāk-i ḫayyibe ile fehm idüp ehl-i inkār olmayalar. Pes öyle olsa ol kân-ı velāyet ve serefrāz-ı temāmet ol aradan çün ki ḡayb oldı ki Gelibolu yolundan daḫı mübārek zāt-ı şıfātından nā-gāh bir gün İstanbul şehrinde zāhir [A35a] oldı. Ve ol ma‘nāsı da gelüp zāhir oldı kim ol kân-ı velāyet Dırnāva köprü başına çıkup bir şabāh cum‘a günü Allāhü Ekber İstanbul’ı aldık didüğü bir bāz-geşt üzerine vücūd-ı zāhiri ile daḫı ol şehre geldi kim kendüniñ velāyet ü nübüvveti kudret ü kuvvet birle alınmışdır ve fetḥ olınmışdır. Pes öyle olsa ol kân-ı velāyet çün İstanbul’ın ‘imāret ü ḫarābātın temāşā eyledi. daḫı ol şehir kavmine eyitdi kim tiz³²⁶ bu şehriñ ḫarābelerine ve virānelerine evler yapuñ ve ḫışarıñı berkidüñ ki bu şehir Ḥasan ve Ḥüseyn şehridir ve ol Ḥüseyn didükleri benüm ki ḫanımı da‘vā itmeğe geldim didi. Çün şehir kavmi bu ḫaberi ol kân-ı velāyetden işitdiler kimi delüdür ve kimi bu ebleh³²⁷ kişi ne söyler didiler. Bu tefāvüt-i kelām içre her biri başireti

³²¹ bāb-ı pençüm: der-beyān-ı B

³²² ol diyārlarda: -A

³²³ gösterdi :-B

³²⁴ velāyet ü :-A

³²⁵ remz ü rŭmŭzāt:-B

³²⁶ tiz :-A

³²⁷ ebleh:maşrū‘ B

irdiğince bir dürlü kelām söylediler.

Pes āhiri'l-emr ol kân-ı velāyetüñ nefesi yirine geldi kim İstanbul'ı Sulţān Mehemmed 'imāret ve ābādān eyledi ve yıkuqlarun yaptırdı ki meşhürdür. Onca müddet ol kân-ı velāyet İstanbul şehrinde muķim oldu. Gāh külhānda ve gāh tekyelerinde olup kimse hālinden haber-dār degüldi. Zirā kim bî-nişān olup nihān yürürdi ve ol rüzigār içre İstanbul şehriniñ bir külhānında bir derviş [A35b] olur

idi bir cemā'at dervişler ile ve ismine Külhān Muştafası dirler idi ve ekşer evķāt ol kân-ı velāyet ol külhānda olur idi. Günlerde bir gün ol derviş Tañrı birdür diyü yād kıldı. Derhāl ol kân-ı velāyet ol dervişe [B19b] eyitdi ki neden bildüñ Tañrı bir olduğın didi. Ol derviş eyitdi Tañrı birdir nebileri velileri haķdır ve Tañrı'nuñ velisi ve kuţbu'l-aķtābı şimdi zāhir en sızsiz diyüp cān u dilden ol derviş secde-i iķrār gösterüp nāz u niyāzlar birle -şevķ ile cevāba gelüp eyitdi kim-³²⁸

Nazm:

.---/.---/..--

Zihī şāhib-ķadem nuţķ-ı mübārek
Saña kıldı tecellī Haķ tebārek

Çü fetħ itdüñ bu şehri nuţķuñ ile
Ķadem başduñ mübārek cismüñ ile

Bu milk-i esfel ü a' lā senüñdür
Haķīķāt 'ilmine fermān senüñdür

Çü irdüñ sırrına keşf-i Ĥudā'nuñ
Ol şehir içre 'ayān oldu nihānuñ

Tecellā-yı haķīķat kuţb-ı cānsın
Velī gāh āşķāre gāhī nihānsın

³²⁸ şevķ ile cevāba gelüb eyitdi kim :şevķe geldi B

-BĀB-I ŞEŞŪM³²⁹ FERMŪDEN-İ ĀN KĀN-I VELĀYET BER-SULŤAN MEĤEMMED VE İZHĀR-I KEŞF Ū RŪMŪZĀT

Ol şāhib-i celāl ü cemāl ol ‘āşık-ı mā‘şūk-vişāl ‘ārif-i şāhib-kemāl.³³⁰ Pes ol vakt kim Şulţan MeĤemmed İstanbul’u feth idüp şād ü ĥurrem olmuş idi³³¹ ve daĥı niyyeti³³² Engerūs Belġirādı’na itmiş idi, varup feth ide. Ve ol vakt³³³ ol kĀn-ı velāyet daĥı İstanbul’da idi. Öyle ise günlerde bir gün ol kĀn-ı velāyet İstanbul’uñ Silivri Ķapusı dirler bir Ķapusunda sedd-i İskender olup otururken meġer Sulţān MeĤemmed vezīri Maĥmūd Paşa ile ava çıkup girü İstanbul’a gelürken nā-gāĥ ol kĀn-ı velāyetüñ oldığı Ķapuya uğradılar kim ol kĀn-ı velāyet oturmuş idi. Ve birbirinle Belġirad’a varmaĶ şoĥbetün söyleşüp giderken çün ol kĀn-ı velāyete yaĶın geldiler. Hemān-dem ol kĀn-ı velāyet bülend-āvāz ile cevāba gelüp eyitdi kim saĶın MeĤemmed ĤĀn ol ĥişāra varma yoĥsa çañlaruña od dıĶarlar, Ķaçarsın didi. Çün bu cevābı Sulţān MeĤemmed işitdi, ġazaba gelüp Ķılıcına davrandı ve cevāba gelüp eyitdi kim ne kişidür bu kişi kim baña bu nev‘a kelām söyler didi. Ol sâ‘at [B20a] yanında Maĥmūd Paşa eyitdi kim hāy sulţānum neylersin, zinhār ve zinhār saĶinasun taşavvur itdüġin kimesne degüldür. Ġāfil olma kim bu kimse şāhib-i velāyettür didi. Çün Sulţān MeĤemmed Maĥmūd Paşa’dan bu ĥaberi işitdi derĥāl Ķılıcın Ķımına Ķatup sarāyına revān oldı. Āĥirü’l-emr ol kĀn-ı velāyetüñ bu ĥaberi Ķulaġına girmedi. [A36b] Ve gücine ve Ķuvvetine maġrūr olup da³³⁴ ol ĥişāra vardı kim feth ide, idemedi. Ve ol kĀn-ı velāyetüñ emr itdüġi gibi çañlaruña od dıĶayup Ķaçdı ve girü³³⁵ İstanbul’a geldüġi meşĥürdür. Pes ol kĀn-ı velāyetüñ bu emrinden ol ma‘lūm oldı kim bu zamān ki devr-i velāyettür. Zīrā nübüvvet velāyetüñ ve velāyet nübüvvetüñ çobanı ve nigāĥ-dāşıdır. Ammā anlar ki zāĥir en nübüvvetüñ ĥalīfesi ve ‘ulemā-i ehl-i şerī‘ atdür. Bu ĥikmetden ve bu merātibden ġāfillerdür ekşerī. Meġer ġāyet ‘ilme’l-yaĶınle ol müşāhidiye irişmiş olalar. Zīrā velāyet baĥri bī-pāyān ve kenz-i ĥafīdir ve ol maĶāma irenlerüñ zāĥir i vīrān ve bī-nişāndur. Tā kendözi bildirmeyince kimse anı fark idip temyīz idemez ey faĶīr miskīn.

³²⁹ Bāb-ı Şeşüm: der-beyān-ı B

³³⁰ ol şāhib-i celāl ü cemāl ol ‘āşık-ı mā‘şūk-vişāl ‘ārif-i şāhib-kemāl:-B

³³¹ olmuş idi:oldı B

³³² niyyeti: -A

³³³ ol vakt: ol maĥalde B

³³⁴ ve Ķuvvetine maġrūr olup da: görüp B

³³⁵ girü:-A

Nazm:

---/---/---

Dü cihāndan ierüdüür evliyā
Hāḫḫ ile ḫāḫdur ḫāḫīḫat evliyā

Ey olan münkīr ‘adū-yı evliyā
Evliyāsuz saña yol yoḫ Mevlā’ya

‘Arş Kürsī-yi Hūdā’dur evliyā
Hākīm-i ‘arz ü semādur evliyā

Evliyādur merkez-i zāt u şıfāt
Evliyā nuḫḫın içen bulur ḫayāt

Evliyanuñ nuḫḫı ḫāḫdur bī-gümān
Ol sebebden bildürür ḫalkā imān

Pes öyle olsa günlerde bir gün Sultān Meḫemmed İstanbul’u seyrān iderken bir soḫaḫ başında ol kān-ı velāyete tuş geldi. daḫı ol ḫuḫb-ı ‘ālem Sultān [B20b] Meḫemmed’uñ öñine geçdi. daḫı su’āl idüp eyitdi ki Sultān Meḫemmed imdi baña³³⁶ tiz cevāb vir ki sultān sen misiñ yoḫsa ben miyim didi. Çün Sultān Meḫemmed bu heybeti³³⁷ ol kān-ı velāyetden gördi dönüp Maḫmūd Paşa’ya eyitdi kim bu ol kimse degül midür ki Silivri Ḳapusında baña Belğırad’a gitme kim senüñ çañlaruña od dıḫarlar diyü cevāba gelüp didi. Maḫmūd Paşa eyitdi kim belı sultānum ol server-i ‘ālemdür didi. daḫı ol sā‘at Sultān Meḫemmed atından inüp ol kān-ı velāyetüñ elin öpdı ve eyitdi ki pādişāh sensin ve sırr-ı Hūdā sensin ve ben senüñ kemīne kemterüñüm babacığum didi. Ve daḫı tekrār ol kān-ı velāyet eyitdi kim hāy söyle bil ki pādişāh benüm, sen degülsin didi. Pes ol dem birbirinle çün ḫālleri ve rümüzātları -bu minvāl üzere-³³⁸ geçdi. daḫı derḫāl Sultān Meḫemmed girü atına süvār oldı ve ikrām birle revān olup ve bir ḫademesiyle³³⁹ ol kān-ı velāyete filori

³³⁶ imdi baña:-A

³³⁷ heybeti: velāyeti B

³³⁸ bu minvāl üzere:-B

³³⁹ ḫademesiyle:şolağıyla B

irsāl eyledi.³⁴⁰ Çün hādeme³⁴¹ kân-ı velāyete gelüp filoriyi ‘arz eyledi.

Hemân-dem ol kân-ı velāyet celāl birle ol hūddāme³⁴² eyitdi kim tiz yūri boķuñı üzerime getürme al git didi. Cevāb eyledi çün hādım³⁴³ ol kân-ı velāyetüñ bu kelām-ı heybetün gördi, derhāl Sulṭān Meḥemmed’e gelüp ol hādım ol kân-ı velāyetüñ cevābın **[A37b]** ve filoriyi qabūl itmedüğın ‘arz eyledi. Pes Sulṭān Meḥemmed ol kân-ı velāyetüñ bu kelāmına müstemi‘ oldı. ‘İbrete ve ḥayrete varup zamīrinde bildi kim kimse şāḥib-i velāyet ve şāḥib-i taşarruf-ı eşyādur, bilā şekk ve bilā şübhe didi.

Nazm:

.---/.---/---

Zihī sulṭān-ı kāmīl lūtf u iḥsān
Senüñ sırrunā irmez kul u sulṭān

Egerçi bī-nişānsın her gönülde
Velī ‘ārif nişān buldı sözüñde

Saña hergiz çü ‘aqluñ yolu yoķdur
Pes imdi zātuñuñ pāyānı yoķdur

Çü gizlü sīretüñ ḥalk-ı cihāna
Nihān oldı nihān içre niḥāna

Besī görmez kamu ḥayvan-ṭabī‘ at
Daḥı şeyḥ-i qabīḥ ü bī-başīret **[B21a]**

Meger günlerde bir gün ki ‘ālem enva‘ dürlü libāsın renk-ā-renk eyledi. Libās-ı siyāḥī iḥtiyār idüp ehl-i ‘uzlet oldı ki ol vaqıt ol kân-ı velāyet İstanbul’da Eskisaray altında bir tekye vardur ol tekyede olur idi. daḥı ol gice Sulṭān Meḥemmed şeb-

³⁴⁰ irsāl eyledi: viribidi B

³⁴¹ hādeme:şolağı B

³⁴² hūddāme:şolağa B

³⁴³ hādım:şolağı B

revāne donlar giyüp tekye-ber-tekye soġāk-ber-şoġaġ seyrān iderdi ki benüm haġġuma haġġ u dervīş ne söyler diyü diñler idi. Ve murādı bu idi kim beni hiç bu gizlü libās içinde idrāk ider ve sırruma vāġıf olur er var mıdur diyü nā-gāh ol tekyeye geldi kim ol kān-ı velāyet ol tekyede hużūr iderdi. Öyle [A38a] olsa tekye-şāhib dervīş gördi ki tekyeye birkaç misāfir geldi. Derġāl nazarlarına ni‘ met getirüp konuġladı. daġı ni‘ met iftār olundıġ dan şoñra fāriġü'l-bāl olup otururken nā-gāh³⁴⁴ ol kān-ı velāyet cüst ü çābüġ yirinden ġalkdı ve bir köşede dervīşlerüñ tayaġları tayanmış idi daġı aralarından birini eline aldı Sulţān Meġemmed’üñ üzerine yürüdi. Ve daġı eyitdi ki tiz söyle ki Otmān sen misiñ yoġsa ben miyin tiz haber vir didi. Derġāl Sulţān Meġemmed ol heybetden cevāba gelüp eyitdi kim Otmān sensün, ben degülem babacıġum didi. Pes ol arada ol kān-ı velāyet Sulţān Meġemmed’e hā zinhār inān Otmān benüm ve sen benüm oġulumsın didi. Çün Sulţān Meġemmed ol kān-ı velāyetüñ bu kelām-ı ġudretün müşāhede eyledi. Bildi kim ol kimsedür bu kimse ki şaġın Belġırad’a varma kim senüñ çañlaruña od dıġarlar, ġaçarsın didi ve daġı şehr içinde öñine geġüp³⁴⁵ eyitdi kim pādişāh sen misüñ yoġsa ben miyüm diyeñ bu kimsedür çünki bildi. Göñülden ol kān-ı velāyetüñ erliġine iġrār-ı şāfi birle ol aradan yine sarāyına revān oldu. Pes‘ ale’ş-şabāġ ol kān-ı velāyete bir kīse aġġe irsāl eyledi. Çün ol aġġeyi ol kān-ı velāyetüñ nazarına getürdiler. Ol kān-ı velāyet [38b] [B21b] celāl birle cevāba gelüp eyitdi kim baġ bire çirkin bunıñla beni cāzūlayamazsıñuz didi. Elindeki kütükle şol deñli zarb ile urdı kim ol kīse pāre pāre oldu ve içindeki aġġe tār-mār olup dervīş ve haġġ yaġmalaşdılar.

Çün bu ‘alāmeti ol aġġeyi getüren kişi gördi. Varup Sulţān Meġemmed’e eyitdi kim ey Sulţān-ı ‘ālem ol irsāl itdüġin aġġeyi ol server bir kötekle tār-mār eyledi ve haġġ u dervīş yaġmalaşdılar didi. Çün Sulţān Meġemmed bu haberi işitdi. ‘İbrete ve ġayrete varup biraz tefekkür eyledi ve bildi kim ol kān-ı velāyet şāhib-ġudret ve şāhib-i taşarrufdur. Pes ol kān-ı velāyetüñ ism-i zāhir i Otmān Baba diyü ‘ālemde mu‘ ayyen ve meşhūr oldu kim Sulţān Meġemmed’e

Otmān benüm ve sen benüm oġlumsın didi. Öyle ise bu isme daġı Sulţān Meġemmed vāġı‘ oldu ki beyān itdik.

³⁴⁴ nāgāh:nāgehān B

³⁴⁵ öñüne geġüp:elin alup B

Nazm:

.---/.---/..--

Zihî zât-ı muṭahhar nūr-ı Yezdān

Senūñ sırruñā irmez ḳul u Sulṭān

Rūḫun bağunda ‘ālem bir varaḳdur

Gül-istānı anuñ şāh-ı ‘Irakdur

Celālün heybetine kimse durmaz

Cemālün şevketine nesne irmez

Ḳamusu ḫükmine fermān olupdur

Ki göñlüñ beytine Sübhān giripdür.

Ki yoḳdur ḳıymeti dünyā önüñde

Cihān-gırlar zünüb oldu sözüñde

-BĀB-I HEFTŪM³⁴⁶ İSM-İ ZĀHİR ŞŪDEN-İ AN-KĀN-I VELĀYET VE MU‘ALLĪMĀN-I ŞĀHĪB-İ İRŞĀD VE MŪRĪD-İ GĪTĪ VE ṬARĪḲ-I ‘ULYĀ

Ol mazḫār-ı nūr-ı imān, ol rehber-i ḳul u sulṭān, ya‘nī ism-i zāhir oldu ‘ayān ve kimse bilmez idi ol an ki ol kān-ı velāyet kendüsi buyurdı Otmān pes bu isme bir sebep çün Sulṭān Meḫmed sebep düşdi ve ikinci sebep daḫı oldır kim ol kān-ı velāyet eşnā-yı şoḫbetinde gāh gāhī kelām-ı şerīfide Otmān şöyle Otmān [B22a] böyle diyü eydür idi ve hem kimseye Otmān diyü söyler idi.

Daḫı OtmānoḒlı isim virür idi. Pes bu vech ile bu cihetlerden ol kān-ı velāyetüñ ismi zāhir ī ‘ālemde Otmān Baba diyü mu‘ayyen ve meşhūr oldu ve ism-i bātını evliyā‘ullāh içinde Ḫüssām Şāh dirler idi ve ism-i şerīfi daḫı Kerbelā-yı mu‘allāda zāhir ve beyān olucaḳ seyyid-i sādāt ve mecmū‘-ı fuḳarā ol kān-ı velāyeti Otmān Baba ismi ile oḳurlar. Zirā kim ol kān-ı velāyet sırr-ı mazḫār-ı hidāyet ve şāh-ı bī-

³⁴⁶ bāb-ı heftüm: der-beyān-ıB

nihāyetdür. Ol ismi aña lāyık gördiler ve sened-i Şāh Hüseyn'de Otmān Baba diyü yazup şöyle hüküm itdiler kim ol der-gāh bu der-gāhdur, ol tarīk bu tarīkdir kim şeyhden ve meşāyihdan ve emīr ü ümerādan her kim Otmān Baba'nuñ tarīkına ve erkānına daħl iderse 'alā la'netullāhi 'ale'l-ķavmi'z-zālimīn la'neti anuñ üzerine olur didiler. Ve her şeyh meşāyih şofra ve çerağ ve 'alem benümdür diyüp ve şāhib-i [A39b] velāyetüñdür dimesse Hāzret-i Risālet'üñ hadīši mücibince anuñ şeyhi şeytāndur ki –bi vaşlı bi şeyhun mine'ş-şuyūhi bi ğayrı zürriyeti 'Aliyyün ve ālihī ve şeyhahi şeytānun ve hüve mel'ünun fi'd-dünyā ve'l-āhīrāti-³⁴⁷ Pes öyle olsa her kimse mazhar-ı velāyet ola şeyh ve meşāyih ve hutbe-i tarīkat ve erkān-ı meşāyih aña hācet degüldür. Zīrā kim nübüvvetle velāyetden yakīn ve a'lā mertebe yoķdur kim mecmū'-ı maħlūkatuñ ve revende-i perrendenüñ murādı maķşūdı nübüvvetle velāyetdür. Ve mecmū'sına şefi'ci rahmeten li'l-'ālemīn dürürler ey 'ālim ü fāzıl ve ey faķir ü miskīn.

Nazm:

.---/.---/--

Velīdür mazhārı envār-ı rahmet

Velīdür cümleye irşād ü rahmet

Velāyet 'āleme imān ü kıble

Degüldür dimegil digil ki öyle

Velinüñ sanma hırķa tācı vardur

Ya 'ālem ħalkına muħtācı vardur

Velinüñ cümle şüret hırķasıdur

Bu 'ālem çün velinüñ hırķasıdur

Velī gerçekdürür kelām içinde

Degül dilenci ol 'ālem içinde

³⁴⁷ Bi vaşlı bi şeyhun mine'ş-şuyūhi bi ğayrı zürriyeti 'Aliyyün ve ālihī ve şeyhahi şeytānun ve hüve mel'ünun fi'd-dünyā ve'l-āhīrāti:Ali'nin neslinden gelmeyen şeyhlerden birini şeyh tutanın şeyhi şeytandır ve o dünyada ve ahrette lanetlenmiştir.

Pes öyle olsa şāhib-i ma'rifet ve şāhib-i hırka ve tāk ıssı şāhib-i velāyet olmaz Zīrā ma'rifet kesbīdir, velāyet keşf ü kerāmet ve ilhām-ı rabbānīdür, kesb ile ve cidd ü cehd ile olmaz. Meger Hāḫḫ Sūbhānehū ve Te'ālā kıbelinden bir kişiye hidāyet [A40a] ve lezzāt-ı rūhānī yitişe ammā bu maḫām ve müşāhede oḫuyup çoḫ bilmekle olmaz. Vaḫt olur ki bu 'ālemde içinde öyle kişiler bu māḫāma irişür kim [B22b] yiryüzinde bir ḫarf nicedür ve nice yazılır bilmez, ammā velāyet şāhibidür. Vaḫt olur kim oḫumuş ve yazıcı daḫı şāhib-i velāyet olur. Tevhīd veya şī'r neşir şüretinde kitāblar yazarlar. Bu nev'a niceler muḫāla'a idüp andan fā'ide tutalar. Ve hem velāyet ḫāḫīḫatdur, ma'rifet 'ilmdür, velāyet degüldür. Evliyā ḫatında şāhib-i mā'rifet rāvīdir ve hem dellāldır, evliyā'ullāh sözleriñ tā mişḫāl kılıp söyleyicek söyler. Pes bir añ evliyā'ullāh sözün söylemekle velī olmaḫ lāzım gelmez ki eger tamām-ı Ḳur'ānı oḫusa ve ma'nāsın daḫı bilse şāhib-i ma'rifet menzilinüñ ḡāyeti budur kim evliyā sözleriñ rivāyet kılıcı olur. Ammā gördiḫin görüci olmaz. Zīrā evliyā mecmū' gördiḫin kitābete yazmaz ve evliyā'ullāh ol maḫāma varur kim anda dil söylemez olur ve cümle vücūdı dil ve göz olur ammā 'ibāreye gelmez. Şol nesne kim 'ibāreye gelür anı söyler ve ol daḫı anıñçündür kim kendüdeñ soñra gelen şāhib-i kemāller görsüñler kim kendülerden evvel ne zāt-ı muḫteremler [A40b] gelmiş ve geçmişdür. Tā kim kemāllerine maḫrūr olup der-gāh-ı ulūhiyetden şerm-sār olmayalar. Ve hem evliyā'ullāh kitābeti girü evliyāya mīrāş³⁴⁸ ḫoyar ve ḫalka rivāyet için ḫoymaz. Evliyā ḫanīdir ve mecmū'-ı 'ālemden. Ve daḫı evliyā mürīdi maḫbūl birdir, iki degüldür. Ammā anlar kim yeddilerdir anlar daḫı mürīd vardur ve meşāyih gibi ḫadīşle rivāyet degüldür. Bireḫü ma'rifetiyle ben velīyem ve şāhib-i kerāmetem diye.

Pes evliyā'ullāh ḫatında budur ki şāhib-i nübüvvet ve şāhib-i velāyetden ḫayrı³⁴⁹ bir kişiye beş kişi i'tikād itse i'tikād iden ve daḫı itdikleri mahcūbdur. Zīrā üçleriñ birisi ḫuḫbdur, ikisi ḫanıḫdur. Bu ikinüñ biri mürīd-i maḫbūldür, ḫuḫbdan soñra taḫta olgeçer. Pes yidileriñ biri mürīddür. Üçlere kırḫlarıñ birisi mürīddür. Yidilere üçyüzleriñ birisi mürīddür. Kırḫlara biñleriñ birisi mürīddür. 'Ālem ḫalkınıñ birisi mürīddür binlere. Pes terbiyyet-i evliyā budur, ḫayri degüldür, -ey faḫīr ü miskīn-³⁵⁰

³⁴⁸ mīrāş :-A

³⁴⁹ ḫayrı: -A

³⁵⁰ ey faḫīr ü miskīn :-B

Nazm: [B23a]

.---/.---/---

İ zāhid zühd ü taqvādan murādun

Velāyetdür velāyetdür velāyet

Şanursın tevḥīdi taḥkīk idersin

Kej okursın anı taşdıķ idersin

Velāyet sırrına erseñ i cāhil

Olurdı nefsunñ şirketi zā'ıl

Gel endiş ü ' uķūl u fikr terk it

daḥı ' aşķ-ı ḥaķīķa ' ömri berk it [A41a]

K'ire sırr-ı velāyet ' avnūñ için

Meded kıla vişāl-i zāti biçün

Ammā bir latīfe vardur kim ' aceb latīfdür. Şunlar kim evliyā diyü taleb iderler hemān kim evliyāya irişürler inkār iderler -kendülerin evliyā öñinde ḥor kılmazlar şeytān-ı la' in ki kendüleri izhār iderler-³⁵¹ çürük ma' rifet satarlar ve şāḥib-i ma' rifet ü velāyet dirilürler imānsız ḳalurlar ve zühd ü taqvāları ḥod zerķ riyādır. Evliyā'ullāha bunlaruñ fi' li latīfe gelür. Öyle olsa velāyet nazarında meşāyih dirilenler, da' vā-yı irşād idenler yalan söylemiş olurlar ve şerm-sār-ı Ḥaḳḳ olurlar. Su'āl idilirse ki meşāyih ne nev' le evliyā nazarında yalan söyler. Cevāb oldır kim anlar kim mürşid-i şāḥib-i tarīķat velāyet dirilür -velāyete irmedin ve irşāda müsteḥaḳ olmadın mürşid-i şāḥib-tarīķ dirilüp-³⁵² evliyā ḳatında yalan ve yüzi ḳara olurlar. Zirā ' ālemde mürşid ol kişidür kim mecmū' şey'de kendü vücūdını görmüş ola ve kendüden artık ' ālemde hiç kişi olmaya cem' şey'e taşarrufi geçe. Pes mürşid bu şıfatlu kişidür. Ve mürid daḥı şol kişidür ki mecmū' -ı berzāḥı ḳaḫ' itmiş ola ve hiçbir maḳām olmaya ki ol görmemiş ola. Hemān şol maḳām ki maḳām-ı ḳuḫbiyyet ola pes mürid daḥı ' ālemde³⁵³ bu şıfatlu kimsedür. Öyle olsa bu meşāyih ve şāḥib-i

³⁵¹ kendülerin evliyā öñinde ḥor kılmazlar şeytān-ı la' in ki kendüleri izhār iderler:B

³⁵² velāyete irmedin ve irşāda müsteḥaḳ olmadın mürşid-i şāḥib-tarīķ dirilüp:B

³⁵³ ' ālemde :B

tarîkat dirilenler ki mürîdleri da'vâ-yı irşâd iderler ve mürîdleri dağı filân şeyh [A41b] mürîdleriyüz dirler, evliyâ tarîkında külli maḥcûb ve kezzâbdur. Ve ba'zılar şeyh ü meşâyih ve ḥalifeyüz diyüp şofra vü çerâğ ü 'alem ü tâk ü³⁵⁴ tımturağ birle da'vâ-yı irşâd iderler [B23b] ve deccâl gibi başlarına ḥalkı dirilüp³⁵⁵

'âlemde bâz-geşt iderler, dünyâlar cem' iderler. Pes Ḥaḳḳ'ı her şey'de zâhir ü hâzır u nâzır³⁵⁶ bilseler da'vâ-yı irşâd kılmazlardı. Zirâ kendüniñ ne miqdârı 'ilmi vardur kendüleri bilürler, ḥod maḥall-i irşâd degüllerdür. -Miqdârlarınca dirilüp fâriğ olurlardı, pes bunlar ol degüllerdir-³⁵⁷ Evliyâ katında dellâllerdir ki evliyâ sözlerin ḥalka şatarlar ve kendüleriñ hoş 'azîz kişiler düşerler dağı kendüleriñ ḥalka velî bildirirler ki yalan söyler. -El-kezzâbü lâ-ümmeṭi-³⁵⁸ olırlar. Pes öyle olsa evliyâ ata binüp önünce varınca tazılar ve zağarlar ile av mı kıovarlar veyâḥud laṭif libâs giyüp sağına ve şoluna şalındı mı ve dünyâyı kabûl idüp kula ve qaravaşa ve güzel atlara mı virdi ḥaşâ evliyâdan kim lezzet-i bâkîyi lezzet-i fânîye deñiše ve ehl-i sefil ola. İştmez misiñ kim Ḥazret-i Risâlet'ün bir 'abası ve bir eski ḥaşırı var idi ve dâr-ı fenâda Ḥaḳḳ'dan ğayrı nesne kabûl itmedi. Ve şol ḥâli iştmez misin kim Ḥazret-i Risâlet bir gün otururken barmağında [A42a] nâ-gâh yüzüğün çevirdi derḥâl Cebrâ'il Ḥaḳḳ cānibinden irüp geldi ve eyitdi kim yâ Muḥammed Ḥaḳḳ Sübhānehū ve Te'ālâ saña selâm gönderdi³⁵⁹ ve eyitdi kim yâ Muḥammed baḳ seni dünyāya oynamaya mı gönderdim didi. Çün Ḥazret-i Risâlet bu ḥaberi iştidi. Hemān-dem istiğfâr eyledi. Pes ey kāmîl ü fâzîl ü vey dervîş ü abdāl Ḥazret-i Risâlet gibi kimsene bu ḥavf ü bu ḥâl üzerine olıcağ girü kıalan eşyāya ne ḥalifelik ne çelebîlik kıayğusıdır. Ne'uzü billāh min saḥṭallāh.

Nazm:

.---/.---/--

Ḥalife yirde gökde ḥâkim olur

Elinde olur anuñ her kim olur

Bu yolda mâ-şâ'allāh ehl-i cife

Kim ola ḥalk üstine ḥalife

³⁵⁴ tâk ü :B

³⁵⁵ ḥalkı dirilüb:ḥalk üşürürler kimi ḥalife kimi filân oğlu filân çelebî dirilüp B

³⁵⁶ ü hâzır u nâzır:-B

³⁵⁷ miqdârlarınca dirilüp fâriğ olurlardı pes bunlar ol değıllerdir:B

³⁵⁸ El-kezzâbü lâ-ümmeṭi:Yalancı kimse benim ümmetim değıldir. (Hadis-i şerif)

³⁵⁹ gönderdi.: viribidi B

Bularuñ kizbine vardur ‘alāmet
Ki degüldür yolu ehl-i selāmet

Ki korkarlar bu dünyā beglerinden
Çıkarmazlar bu havfi öglerinden [B24a]

Ƙılurlar HaƘ yolına halkı da‘vet
Mürīdi kimi oğlan kimi ‘avret

Ƙamu hengāme girer zerƘ u sālūs
Ne bunlarda edeb vardur ne nāmūs

Dirīgā kör köre çobān olupdur
Uyanlar aña ser-gerdān olupdur

Pes öyle olsa irşād Ƙuţbuñ ve şaħīb-i velāyetüñdür. Eger su’āl itseler kim Ƙuţb ve şaħīb-i velāyet ve şaħīb-Ƙudret ve şaħīb-i taşarruf didüğüñ meşelā [A42b] -Hażret-i Hünkār HaƘı Bektāş-ı Velī Ƙuddise sirruhu’l a’lā ve İbrāhim Edhem Ƙaddesallāhü sirrahu’l-celī hażretleri-³⁶⁰ bunlaruñ emşāli Ƙuţbu’l-aƘţāb ki geldi geƘti. Pes bunlaruñ mürīdleriyüz diyenlerüñ hāl ve merātibleri niçedür? Mürīd degül pes nedür? Cevāb oldır ki -men teşebbehe bi Ƙavmin fehüve minhüm -³⁶¹ -hükmiyle anlar teşebbeh ehliğür ve hem tālibleđür hālلی hālince velāyete-³⁶² hığmet iderler. Tā ol velāyet ve Ƙuţbu’l-aƘţāb irşādınla HaƘƘ’a yaƘın olalar. Ve naşıblü naşıbine ve tālible ve ‘aşıƘlardur ol merātib-i velāyete kim ol kimseden görmüşlerđür. Tā kim hālلی hālince derecāt şaħibi³⁶³ olalar. Öyle degül kim lāf ü güzāf ü bī-ma‘nā da‘vā ideler. dağı ol Ƙuţb-ı ‘ālem ne şoħbet-i naşihāt ve kelām-ı faşihāt itdi ise birbirine irşād ü naşihāt iderler ve kendülerden öñ gelen ‘aşıƘ u şadıƘlara ve yol içinde yegānelere şoñra gelen ‘aşıƘ u şadıƘlara ulu Ƙardaş dirler. Ol öñ gelen yegāne-i rāh olanlar şoñra gelen

³⁶⁰ Hażret-i Hünkār HaƘı Bektāş-ı Velī Ƙuddise sirruhu’l a’lā ve İbrāhim Edhem Ƙaddesallāhü Sirruhu’l-Celī hażretleri: Hünkār HaƘı Bektāş ve İbrāhim İbni Edhem: B

³⁶¹ Men teşebbehe bi Ƙavmin fe hūve minhüm: Kim ki bir kavme benzerse o kimse onlardandır, o kavimdenđir. (Hadis-i şerif)

³⁶² hükmiyle anlar teşebbeh ehliğir ve hem tālibleđdir hālلی hālince velāyete: B, mertebe ıssı olalar:-B

³⁶³ derecāt şaħibi: mertebe ıssı B

‘āşık u şādıklara kiçi kardaş dirler ve naşihātlar iderler. Nitekim K̄ara Şāmit Hāzretleri³⁶⁴ rahmetullāhi ‘aleyh abdallarına ve ‘āşıklarına eydür imiş ki öñünüzce dosta gider ulu kardaş u gözüm dir imiş. Anuñ gibi şāhib-i velāyet [A43a] öyle kelām da‘vā-yı tamām idicek girü kalanı ne dimek lāzım olur, h̄od ma‘lūmdur. Öyle olsa ‘āşık-ı şādık oldur kim üzerine derd ü miñnet ve ‘aşk-ı haķikīyi revā göre ve rızā-yı dost anda muķīm ola.

Nazm:

-.--/-.--/-.--

Ölüdür bī-derdi şanma derdi vār

Derd-mend olğıl dilerseñ i‘tibār

Lezzetüñ derdüñ Ebū Derdā bilür

Derdi olmayañ kişi nā-merd olur.

Derdi h̄aşıl kıl ger isterseñ devā

Derd ile olur kamū h̄acet revā [B24b]

-BĀB-I HEŞTŪM³⁶⁵ ĞĀ’İB ŞŪDEN-İ ĀN KĀN-I VELĀYET EZ-İSTANBUL VE ‘AYĀN-ŞŪDENEŞ DER-ŞEHR Ü KŪH

Pes iy t̄alib ü şādık ve iy şādık u ‘āşık ve iy kāmīl ü fāzıl her gāh dilerseñ ehlullāha olasıñ vāşıl. Bunca kelāmdan murād oldur ki şāhib-i velāyet ve ehl-i riyā ve mürīd ve şāhib-i irşād kimdür biline. Tā kim her kişi kendü h̄alini ve mikdārını bilüp insāf ide ve ayağını geliminden taşra uzatmıya kim Haķķ nazarında şerm-sār ve ‘āşī olmaya. Pes imdi geldik ol k̄utb-ı ‘ālem ve server-i āfāk kim Sulṭān Otmān Baba’dur ‘alallāhü maķāmeñ ve nevvirāllāhü merkadehü³⁶⁶ çün İstanbul’a mübārek cismi³⁶⁷ ile kadem başdı ve Sulṭān Meħemmed birle ki bunca remz ü rumūzāt ve velāyet ü³⁶⁸ kerāmāt işliyüp zāhir itdi. [A43b] ve ism-i zāhir i dağı Otmān Baba diyü ne nev‘

³⁶⁴ hāzretleri :-B

³⁶⁵ Bāb-ı heşṭüm : der-beyān-ıB

³⁶⁶ ‘Alallāhü maķāmeñ ve nevvirāllāhü merkadehü : nevvirāllāhi kabrehü B(Allah makamını yüceltsin ve kabrini nurlandırın.)

³⁶⁷ cismi: cism-i zāhiri B

³⁶⁸ velāyet ü:-A

ile zāhir oldu ise ta'rif ü beyān eyledim. Tā ol ismün haqīkāti 'ālem hālkına ve dervīş abdālına 'ayān ve beşāret ola. Pes andan şoñra ol kân-ı velāyet -günlerde bir gün-³⁶⁹ İstanbul'dan dağı ğayb oldu ve kimse bilmedi kim ne semte³⁷⁰ gitdi. Nā-gāh Aġaçdeñizi'nde bir kaç kāfirler aġaç kesmekden gelürken ol kân-ı velāyete tüş gelirler. dağı kaçgun ve yāhud ne kişidür diyü köylerine götürürler ve bir hāneye koyup kapusın berkidirler. Tā üç gün miqdāri³⁷¹ bu hāl üzerine geçdikden şoñra meger Vize şehrinden birkaç kişiler Qaradeñiz kenārında Ahyolu dirler bir şehr vardur. Andan 'araba ile tuz alup gelürken

ol kân-ı velāyeti dutdukları köye uğradılar. Pes ol kân-ı velāyeti dutan kāfirler bunlara eyitdiler kim Aġaç Deñizinde bir kişi dutduġ -getürdik ki-³⁷² üç gündür dutsaġ itdik³⁷³ burada ne kim ni' met virdik kendüsi yimez ve girü bize virüp ebsem oturur didiler. Çün bu 'arabacılar bu haberi işitdiler aralarında bir yigit derhāl bu kāfirler ile ol kân-ı velāyetüñ bulunduğı maħalle³⁷⁴ geldi ve gördi kim birkaç 'avretler bir evüñ kapusunda otururlar. Öyle olsa ol kân-ı velāyete ol yigit taşradan eyitdi kim ne kişisin ve bunda neylersin gel çık görelüm [A44a] didi. Pes ol kân-ı velāyet içerüden ol kişiye eyitdi kim şol oturan kişiler beni içerü koydılar ve bunları gözedip beklerim didi. Çün ol kân-ı velāyetden bu haberi [B25a] işitdi qalbine hayret ü tevehhüm düşüp içerüsine nazār

şaldı, gördi kim bir ala gözli mücessem server-i cihāndur kim oturur. Pes ol yigit tekrārol kân-ı velāyete eyitdi kim yā pes bunda neylersin, gel gidelüm didi. Derhāl³⁷⁵ ol kân-ı velāyet eyitdi kim gidelüm Aqbaş qardaş kim ben dağı seni beklerdüm diyüp ol yigit birle tā Vize -şehrüñ etrafından-³⁷⁶ köylerine bile geldi. Ve ol yigitle nice müddet bile olup ārām eyledi. Ve ol oldığı köyün qazlarını gündüz güdüp gice ol yiğidüñ evinde huzūr iderdi. Pes eger su'āl itseler ol hod qutbdur dirsın, sebeb nedür ki şuret-i hayvānide esfel şifātlara çobān oldu. Cevāb oldır ki qutbuñ her şeye taşarrufi geçer kim elbetde ol şifātlar ile maħaşilātı olmasa anları ol nev' ile gütmey idi. Ve evliyā 'ullah sırrına Haqq'dan ğayri bir eşyā vāqıf olmaz.

³⁶⁹ günlerde bir gün:-A

³⁷⁰ ne semte:kaçça B

³⁷¹ miqdāri:-A

³⁷² getürdik ki:-B

³⁷³ dutsaġ itdik: dutgun B

³⁷⁴ ol kân-ı velāyetüñ bulunduğı maħalle: ol kân-ı velāyete B

³⁷⁵ derhāl:-B

³⁷⁶ şehrüñ etrafından:yöresinden B

Nazm:

.---/.---/---

Zihî kûṭb-ı ḥaḳîkat rūḥ-ı eşyâ
Senüñ ḥükmüñ zebûnı külli eşyâ

Çü şarfuñ görünür cümle beşerde
Dahî vahş ü tıyûr ve her şecerde

Ḳamû insân ü ḥayvâna çobânsın
İn ü ânı degül illâ ki ânsın

Güneşle zerre gibidür mişâlün
Dü ‘âlem maḳşûdı oldı vişâlün [A44b]

Nihân ü bâ-nihân-ender-nihânsın
Gören göze velî şems-ü ‘ayânsın

Pes günlerde bir gün ol kân-ı velâyet ol aradan daḥı ḡayb oldı ve kimse bilmedi kim ne semte³⁷⁷ gitdi. Nâ-gâh Vize şehrinde zâhir olup ‘ayân oldı. Ol kân-ı velâyeti çün³⁷⁸ ol şehr ḳavmi gördiler kimisi delüdü kimisi maşrû‘ dur diyü her biri bir kelâm eyledi. daḥı ol şehrde bir değirmen var idi. Şehrden çıkup³⁷⁹ ol değirmene geldi. Bir nice müddet ol değirmende miḳim oldı. Gelüp gidenün buḡdâsın³⁸⁰ sepede koyup öḡdüdü ve unların çuvallara koyup şâhibine gel, al, git dir idi. Meger ol vaḳt ol değirmen ḳatında bir tekye var idi. daḥı ol tekyenün şâhibi bir gice yaturken nişfu’l-leylide³⁸¹ gözine uyku gelmedi. Ve eyitdi kim bâri varayum Otmân Baba göreyüm neyler didi. daḥı geldi gördi kim değirmen başdan ayaḡa [B25b] nür olmış, berḳ urur. Çün bu ḥâli ol derviş gördi, derḡal secdeye vardı daḥı secdeden baş ḳaldırdı çün oluḳ başına nazar eyledi. Gördi kim su buz gibi toñmış aḳmaz ve âvâzı kesilmiş

³⁷⁷ ne semte:ḳança B

³⁷⁸ çün:-B

³⁷⁹ çıkup:-B

³⁸⁰ buḡdâsın:buḡdayın B

³⁸¹ nişfu’l-leylide:dün buçuḡında B

çün bu hâli ol dervîş gördi, girü başı³⁸² secdeye indi tekrâr³⁸³ baş secdeden³⁸⁴ kaldırdı, gördi kim ol nūr-ı rüşenâyî zâ'ıl olmuş ve bayığı değirmendür kim yürür. dağı ol maḥalde ol kân-ı velâyet ve ol eşnâda içerüden kapuyı açup taşra çıkdı. [A45a] Mübârek nuṭṭ ile cevâba gelüp eyitdi kim geldüñiz mi? Pes dağı ol dervîş bağıdı, gördi kim üç kırt şuyun öte yaqasında tırur ayağ üzerinde. Bunlarun üçüne üç nesne atıvirdi yürün yoluñuza gidün didi. dağı ol kırtlar yollarına revân oldılar. Çün ol dervîş bu hâl ve 'alâmeti gördi, 'ibrete ve ḥayrete varup şevk ile cevâba gelüp eyitdi kim.

Nazm:

.---/.---/---

Zihî nūr-ı velâyet pâk-i Yezdân

Zihî 'ilm ü ḥaḳîḳât derde dermân

Senün vaşf ü cemâlünü çü Tevrât

Beyân ider dağı Furḳân ü âyât

Vişâlün 'âşıkuñ şıdḳ u şafâsı

Cefâsıdur anun luṭf u vefâsı

Ḥadîş ü naql ü işbât ü şehâdet

'Ayân eyler yüziñ nūrı temâmet

Gel ey münkîr olan ḳâlû ezelden

Sücüd eyle Ḥaḳ'a kırtul zeleden

Pes öyle olsa meger ol vaḳt Vize şehrinde iki velî var idi ki birine Aḥmed Baba dirler idi ve birine Ḳaraçoçaḳ Baba dirler idi. Pes bir gün ikisi dağı³⁸⁵ Sultân Baba'nun ḥuzûrına³⁸⁶ geldiler. Ol aradan ol kân-ı velâyetle Aḡaçdeñizi'ne -seyr ü seyâhât

³⁸² başı:-B

³⁸³ tekrâr:çün B

³⁸⁴ secdeden:-A

³⁸⁵ dağı:-B

³⁸⁶ huzûrına:nazarına B

itmeğe³⁸⁷ gitdiler. Öyle olsa bir gün meger ol Vize şehrinden birkaç kişiler çıkarlar kim şikār ideler. Nā-gāh bir yire yitişdiler, gördiler kim ol kân-ı velāyet [A45b] -ve şāhib-ķudret ü hikmet³⁸⁸ Aħmed Baba ve Ķaraķoķaķ Baba ile üç oturup yeşil çimen üzerine āteşsüz kebāb pişürirler. Ol kişiler çün bu hālī gördiler, daħı³⁸⁹ ta‘ accübe varup ol kân-ı velāyete eyitdiler kim āteşsüz [B26a] bu yeşil çimen üzere bu çığ et nice pişirdiler? Pes³⁹⁰ ol kân-ı zī-himmet³⁹¹ ol kişilere eyitdi kim gelüñ oturuñ kim şimdi pişer yiyelüm didi. Pes bir³⁹² nicesi oturdı ve niçesi inanmayup eyitdiler kim zihī delüler kim yeşil çimen üzerinde çığ et pişürirler didiler. daħı yollarına revān oldılar. Ve ol sā‘ at ol kân-ı velāyet Aħmed Baba’ya emr eyledi, ol kebābı toğradı ve orada қalan avcılar çün bu velāyeti gördiler, ‘ibrete ve ĥayrete [A46a] vardılar ve bildiler kim bu serverler iki cihānuñ sırları ve şeh-bāzlarıdururlar. Pes evvel³⁹³ ol kân-ı seħāvet³⁹⁴-eyitdi kim³⁹⁵ ol kişilere gelüñ, yimek yiyelüm didi. Ol kişiler ireli gelüp³⁹⁶ çün iftār idüp ve ol kebābı yidiler. –Pes andan soñra ol kişiler kalkup³⁹⁷ ol velāyetüñ nazārında nāz ü niyāz birle yüz yire urup yoldaşları ardınça revān oldılar ve yoldaşlarıñ ardından yitişüp ĥikāyeti anlara bir bir beyān eylediler.³⁹⁸ Çün ol kân-ı seĉā‘ atüñ³⁹⁹ bu velāyetün ol bī-nāşībler işitdiler peş-īmān olup -vāh u zār⁴⁰⁰ ü dirig⁴⁰¹ bī-başiretsüzlük itmişüz didiler.⁴⁰² Pes⁴⁰³ öyle olsa bu velāyet ü kerāmetden⁴⁰⁴ soñra ol kân-ı velāyet Aħmed Baba’ya ve Ķaraķoķaķ Baba’ya -eyitdi kim⁴⁰⁵ siz varuñ girü şehre gidüñ ki benüm bu tarafda қaydum ve hikmetüm ve ķudretüm vardır didi. Pes ol arada Aħmed Baba ve⁴⁰⁶ Ķaraķoķaķ Baba ol kân-ı velāyetden cüdā düşdiler. daħı Vize şehrine gelüp aylar ve yıllarla ārām kıldılar⁴⁰⁷. Pes Aħmed Baba mey-ħānelere düşdi. Ķaraķoķaķ Baba ‘üryān ve büryān olup ol

³⁸⁷ seyr ü seyāhāt itmeğe: seyrān ide B

³⁸⁸ ve şāhib-i ķudret ü hikmet:-B

³⁸⁹ daħı:-B

³⁹⁰ pes:-B

³⁹¹ zī-himmet: velāyet B

³⁹² bir:-B

³⁹³ evvel:-B

³⁹⁴ seħāvet: velāyet B

³⁹⁵ eyitdi kim:-B

³⁹⁶ ireli gelüp:-B

³⁹⁷ pes andan soñra ol kişiler kalkup:-B

³⁹⁸ eylediler:itdiler B

³⁹⁹ seĉā‘ atüñ:velāyetiñ B

⁴⁰⁰ vāh u zār:cefā B

⁴⁰¹ eyitdiler ki ne қadar:-B

⁴⁰² didiler: diyeler A

⁴⁰³ pes:-B

⁴⁰⁴ velāyet ü kerāmetden: velāyetden B

⁴⁰⁵ eyitdi kim:-B

⁴⁰⁶ ve:ile B

⁴⁰⁷ yıllarla arām kıldılar: yıllar B

şehrüñ vîrânelerinde rûzigârîñ geçirirdi. Tâ kim ‘avâmi’ n-nâs anlara inkâr ideler ve küfr içinde pinhân olup hazîne-i esrâr-ı Hâk olalar.

Nazm:

-.--/-.--/-.--

İ niçe küfr vardur ey Müselmân
Hemân-dem toğar andan nûr-ı îmân

Yüri hırkayla tâcı bâdeye vir
Dil ü cânuñı tersâ-zâdeye vir

Anun küfrinde olğıl kim beğâdur
Ki deyri o bütüñ nûr-ı Hudâ’dur. [A46b]

Saña tesbîh ü zikrûñ feyzi yoğdur
Harâbât râhına düş kim hikmeti çoğdur⁴⁰⁸

‘Aşâsın pes riyânuñ yire çalgıl
Diyâr-ı yâre pâk ü şâfi varğıl [B26b]

Çün ol kân-ı velâyet ol serverleri Vize şehrine gönderdi. Kendü mübârek vücûd-ı şerîfiyle Misivri diyârı dirler, ol diyâra zâhir oldı. Gâh virânında gâh ‘imârâtında ol ‘iqlîmi devrân ü seyrân iderken meger bir kişi deñiz kenârında bir gün bir maşlahata giderken teñ ve tenhâ bir yirde gördi kim bir kimse sâkin olup oturur. Çün yanına geldi, gördi kim kaçğuna beñzer. Ol kân-ı velâyeti õñine bırağdı ve zârb ile evine getürüp el-kışşa üç gün miğdârı hârmân sürdürdi. Pes ol kân-ı merhâmet⁴⁰⁹ gâh gâh ol kişie eydür idi kim hây Otmân oğlı utanursın ve peş-îmân olursın dir idi. Öyle olsa dördüncü gün meger İstanbul tarafından bir ehl-i başîret kaşşâb yiğidi ol diyârdan gelüp geçerken ol kân-ı velâyeti gördi kim bir kişinüñ hârmânın sürer. Derhâl atından indi, ol kân-ı

⁴⁰⁸ Harâbât râhına düş kim hikmeti çoğdur: Çü muñlak secde put õñi değildir B

⁴⁰⁹ merhâmet:velâyet B

mürüvvetüñ⁴¹⁰ eline ayağına düşüp yüz yire urdı. Çün ħarmān sürdüren bu ħālî görđi ta^c accübe varup ol kişiye eyitdi kim bu ne ħāl ve ne sîretdür kim bu kaçğuniñ eline ve ayağına düşdiñ didi. Pes ol yigit ol ħarmān sürdürene eyitdi kim ħāy zālîm sen saña neylemişsün kim bu görđiğün servere Otmān Baba dirler, şāĥîb-i velāyet serverdür didi. Çün ol kiři bu ħaberi işitdi fi'l-ħāl ol dağı ol kân-ı velāyetüñ eline ayağına [A47a] düşdi ve benüm yüzüm qarasına bakma diyüp niyāz eyledi. Ve ol gice ol kân-ı velāyet ol diyārdan dağı ġayb oldı. Kimse bilmedi kim -ne tarafa⁴¹¹ gitti. Pes āĥiri'l-emr bir müddet geçdikden şöñra⁴¹² ol kân-ı velāyete⁴¹³ ħarmān sürdüren kiři gelüp ol kân-ı mazĥar-ı velāyetüñ⁴¹⁴ nazārında⁴¹⁵ dervîş oldı, -göñli nūr töldi⁴¹⁶

Nazm:

-.--/-.--/-.--/-.-

Her kime kılduñ nazār sen iy hidāyet ma^c deni

Oldı göñli ^c aşkıla ^c ālemde sırıñ ma^c deni

Ĥānumānı terk idüp ^c ālemde çün irer saña

Ĥalk-ı ^c ālem irmeyüp - bu işe kıllurlar taña -⁴¹⁷

Raĥmetüñ deryāsına çün kim irişdi ol faķîr

Dünye vü ^c uķbāda oldı uş ĥaķîķat ol emîr

Evveli çün derd ü eķdār u cefādır şöñ ucı

Ecri Ĥaķ'dan vaşlı anuñ ĥüsn-i bāķî eñ güci [B27a]

^c Ābid ile zāhidiñ taķsîmi sâ^c at bāñ namāz

^c Āşıķuñ maķşüdü Ĥaķ'dan uş vişāl-i bî-niyāz

-Vallāhü yeķülü'l-ħaķķa ve hüve yehdi's-sebîl-⁴¹⁸

⁴¹⁰ mürüvvetüñ: velāyetüñ B

⁴¹¹ ne tarafa: kaçça B

⁴¹² bir müddet geçdikden şöñra:-B

⁴¹³ ol kân-ı velāyete:-A

⁴¹⁴ kân-ı mazĥar-ı velāyetüñ: kân-ı velāyetüñ B

⁴¹⁵ gelüp:-A

⁴¹⁶ göñli nūr töldi: -B

⁴¹⁷ bu işe kıllurlar taña: kaçğun dirler saña A.

-BĀB-I HEŞTŪM ⁴¹⁹DER-BEYĀN-I ĀMEDEN-Ī ĀN-KĀN-I VELĀYET DER-ŞEHR-Ī YANBOLİ VE İZHĀREŞ

Ol vāriş-i hayrū'l-beşer, ol şāfi' -i cinn ü beşer, ol hâkim-i hayr ile şer, ya' nî ol kân-ı velâyet hâdî-i baħr ü berr. Pes günlerde bir gün kim-⁴²⁰ ol aradan daħı ğayb oldu. Yanbolu dirler bir şehrdür, ol⁴²¹ şehirde zâhir ü 'ayân oldu. Çün ol şehir kavmi ol kân-ı velâyeti gördiler, kimi delü ve kimi maşrû' dur diyü müsaħħarlığa aldılar. -Pes ol kân-ı velâyet ol arada celâle gelüp ol şehir halkına eyitdi kim baħ-⁴²² bire murdâr çirkin şehirlü sırr-ı merdân ve kâşif-i esrâr-ı Yezdân olup geldüm ki sizden qorqar mıyum didi. Çün bu haberi ol şehir kavmi ol kân-ı velâyetden [A47b] işitdiler, kimi eyitdi kim delüdür ve kimi eyitdi kim ne 'aceb sözli kimse olur. Dirken aralarında bir kişi hây ne ta' accüb idersiz kim buña Otmân Baba dirler kim bu ol kimsedür kim İstanbul'da Sulţân Meħemmed'i -epsem ü müteħayyir-⁴²³ itmiş ve niçe velâyet ü kerâmet ü kudret ü ilhâmât göstermiş serverdür didi. Çün ol şehir kavmi ol kişiden bu haberi işitdiler ve bildiler kim ol kân-ı velâyet iki cihānuñ sırrı ve server-i 'âlem ü 'âmdür.⁴²⁴ Pes andan soñra - daħı nice-⁴²⁵ -ol kân-ı velâyeti halk u dervişler bildiler kim maşşud-ı kevn ü mekân ve şâh-ı dü-cihândur. Ve daħı bunca-⁴²⁶ halk u dervişler ol kân-ı velâyetüñ nazârında ve huzûr-ı sa'âdetinde libâs-ı fenâyı çıkarup kisvet-i abdâlı giyindi. Hıdmetinde muķim olup ve mütî' -fermânı⁴²⁷ 'âşık-ı ân-şâh-ı velâyet oldılar. Pes⁴²⁸ -bir müddetden soñra-⁴²⁹ günlerde bir gün ol kân-ı sırr-ı hikmet⁴³⁰ celâle gelüp -ol şehirde bir külhân var idi yanında olan-⁴³¹ dervişlere emr itdi kim külhânı şu ile söndüreler. Pes ol dem içre külhânı şu ile şöndirdiler. Hemân-dem⁴³² külhâncı bu heybet ü şalâbeti gördi. Derhâl hamâmcıya haber eyledi. Çün hamâmcı gelüp [A48a] ve bu 'alâmeti gördi hemân-dem seğirdüp kâzîye vardı.

⁴¹⁸ Vallâhü yeķülü'l-ħaķķa ve hüve yehdi's-sebîl:-A(Ahzab: 4 Allah ise hakkı söylüyor ve doğru yolu gösteriyor.)

⁴¹⁹ Bâb-ı heştüim : der-beyân-ıB

⁴²⁰ ol vāriş-i hayrū'l-beşer, ol şāfi' -i cinn ü beşer, ol hâkim-i hayr ile şer, ya' nî ol kân-ı velâyet hâdî-i baħr ü berr. Pes günlerde bir gün kim: ol kân-ı velâyet B

⁴²¹ şehirdir ol:-B

⁴²² pes ol kân-ı velâyet ol arada celâle gelüp ol şehir halkına eyitdi kim baħ:-A

⁴²³ epsem ü müteħayyir : süküt B

⁴²⁴ server-i 'âlem ü 'âmdür: serveridür B

⁴²⁵ daħı nice:-B

⁴²⁶ ol kân-ı velâyeti halk u dervişler bildiler kim maşşud-ı kevn ü mekân ve şâh-ı dü-cihândır ve daħı bunca:-A

⁴²⁷ ve huzûr-ı sa'âdetinde libâs-ı fenâyı çıkarup kisvet-i abdâlı giyindi. Hıdmetinde muķim olup ve mütî' -fermânı: hıdmete mütî' olup B

⁴²⁸ pes: öyle olsa B

⁴²⁹ bir müddetden soñra:-B

⁴³⁰ sırr-ı hikmet: velâyet B

⁴³¹ ol şehirde bir külhân var idi yanında olan:-A

⁴³² hemân-dem: çün B

Şikāyet idüp ve eyitdi kim ol Otmān Baba didükleri kimse [B27b] külhānı söyündürüp -Müselmānları hamāmnda susız-⁴³³ qodı didi. Çün qazī hammāmıdan⁴³⁴ bu şikāyeti işitdi bir ādemin virdi kim varalar ol Otmān Baba’yı ve dervişlerinle külhāndan -süreler ve çıkaralar-⁴³⁵ -Emr eyledi. Pes-⁴³⁶ ol kişi hamāmı⁴³⁷ ile külhāna geldi. Derhāl ol kân-ı velāyet⁴³⁸ celāle geldi. Bir külhān kösküsün eline alup taşra çıqıdı. Mā-ḥalakallāh eşyā cem⁴³⁹ olup tırurken ol demde köprī başından odun ‘arabası gelüp geçdi. Ol kân-ı velāyet ol ‘araba şāhibine⁴⁴⁰ derhāl⁴⁴¹ eyitdi kim tiz şol ‘arabada qoşulan öküzleri qoyuvir otlasunlar didi. ‘Arabacı ol kân-ı mürüvvetüñ⁴⁴² nefesin ḥaqlamadı.⁴⁴³ daḥı bir qaç qadem varduğı dem ol ‘arabanuñ dingili iki pāre olup ‘araba yıqıldı. Çün şehir ḥalkı bu velāyet-nefesi gördiler, ‘ibrete ve ḥayrete vardılar. daḥı tekrār ol hammāmıya eyitdi kim baq bire çirkin benden ne istersüñ ki ol ağaçları⁴⁴⁴ alup ‘avretüñ -felān yirine şimdi⁴⁴⁵ - -felliyeñ ben-⁴⁴⁶ degülim didi. daḥı ol -‘avāmi’n-nāsi-⁴⁴⁷ elindeki kötekle⁴⁴⁸ tār-mār eyledi. -Ve daḥı -⁴⁴⁹ bu kelām-ı pür-heybeti çün ol hamāmı işitdi, ḥor ḥaçil olup ve rüsvāy oldı⁴⁵⁰. -Pes bu remz ü rümüzı ol kân-ı velāyet kim [A48b] şimdi-⁴⁵¹ ey muḥibb-i velāyet meger ol hammāmıñ bir qulı var idi ve bir nice dirhem ü⁴⁵² dünyāsın alup qaçmış -ve ‘avret ile ne gerekse ider imiş-⁴⁵³ idi. Ve orada olan eşyayı tār-mār eyledi ve āḥiri’l-emr ol hamāmı -ol serverüñ remziñ-⁴⁵⁴ añlanmayup -qaşd kıldı-⁴⁵⁵ mecmū‘ ta‘alluqātı birle fenā vü tebāh olup bī-nişān oldı. Anuñ çün kim qaşd itdi ve velāyete inkār eyledi. -Hasre’d-dünyā vel uḥrā oldı-⁴⁵⁶.

⁴³³ müselmānları hamāmnda susız: müslümānlığı hamāmı B

⁴³⁴ hamāmıdan:-B

⁴³⁵ süreler ve çıkaralar: sür çıkardı B

⁴³⁶ emr eyledi pes:-B

⁴³⁷ hamāmı : külhāncı B

⁴³⁸ velāyet:-B

⁴³⁹ cem‘ : qulbe qulbe B

⁴⁴⁰ şāhibine: ıssına B

⁴⁴¹ derhāl :-A

⁴⁴² mürüvvetüñ: velāyetin B

⁴⁴³ ḥaqlamadı: eslemedi B

⁴⁴⁴ ağaçları: ağacın B

⁴⁴⁵ felān yirine şimdi:-B

⁴⁴⁶ felliyeñ ben:-A

⁴⁴⁷ ‘avāmi’n-nāsi:‘avām eşyayı B

⁴⁴⁸ kötekle : ‘aşā birle B

⁴⁴⁹ ve daḥı: çün B

⁴⁵⁰ oldı: düşdi B

⁴⁵¹ pes bu remz ü rümüzı ol kân-ı velāyet kim şimdi: diñle B

⁴⁵² dirhem ü:-B

⁴⁵³ ve ‘avret ile ne gerekse ider imiş:-B

⁴⁵⁴ ol serverüñ remziñ:-B

⁴⁵⁵ qaşd kıldı:-B

⁴⁵⁶ hasre’d-dünyā vel uḥrā oldı:-B

Nazm.

---/--/--/--/--

Her ki inkār eyledi sen şāh-ı hūbān emrine
Düşdi ol şeytān ilen nār-ı cehennem qahrine

Ger mu^ç ayyen görmese şāhuñ –celāl ü heybetin-⁴⁵⁷
Pes nite bileydi kâfir pāk-i Yezdān vaḥdetin

‘Aşq u şevk u hem velāyet ma^ç deninüñ gencisin
Ol sebebden ehl-i inkāruñ belā vü rencisin

Ehl-i ikrāruñ çün kim yiri yüziñ envāridur
Ol cihetden ḥāşılı her dem sözün esrāridur

Cān u bāş u tāc u ḥırkā ‘aşq meyine virmiyen
La^ç netüñ ṭavkı musallaṭ oldı aña irmiyen

Pes ol kân-ı velāyet bu bāz-geştiden şoñra günlerde bir gün ‘ālem leyl ü nehār ile berāber olmışdı [B28a] ve her gūşe -bāğ u bostān-⁴⁵⁸ gül-i tāze ve bülbül āvāzesiyle ṭolmışdı. Pes⁴⁵⁹ ol kân-ı velāyet -ol eyyāmda ölgün-⁴⁶⁰ bir ağaca arқasın viribidi. Bir dest-mal yüzüne niķāb idüp bir zamān kendüsiñ⁴⁶¹ murāqabeye çekdi. Meger Zagāra memleketinde bir kişi çift sürerken görür kim karşıısından bir boz atlu ve yeşil cıdalı bir kimse gelür ve yüzi niķāblı bir serverdür kim çün yakın gelüp selām virür. dağı ol kişi [A49a] āvāzından -ol serverüñ-⁴⁶² ol kân-ı velāyeti bilür. Zirā kim Yanbolu’da niçe kere şohbetin işitmişdi. Derḥāl gelür ol server-i kâ’inātuñ⁴⁶³ elin öpüp eydür⁴⁶⁴ ey güzel sulṭānum -ne cihetden-⁴⁶⁵ gidersin dir. Pes ol -velāyet ma^ç deni-⁴⁶⁶ -nuṭқа gelüp eydür

⁴⁵⁷ celāl-i heybetin: velāyet ü heybetin B

⁴⁵⁸ bāğ u bostān:-A

⁴⁵⁹ pes:-B

⁴⁶⁰ ol eyyāmda ölgün:-B

⁴⁶¹ kendüsiñ:-B

⁴⁶² ol serveriñ:-B

⁴⁶³ server-i kâ’inātuñ: kân-ı velāyetiñ B

⁴⁶⁴ eydür:-B

⁴⁶⁵ ne cihetden :қаңça B

⁴⁶⁶ velāyet ma^ç deni:kân-ı velāyet B

kim-⁴⁶⁷ Engerüs'e giderüm, qalmışlara -ve 'acizlere yardıma giderüm-⁴⁶⁸ dir. Ol kişi eydür kim beni dağı bile git babacığum dir. Ol kân-ı velâyet eydür, sen çiftüni süredur ki ben şimdi yine gelürem dir, dağı ğayb olur. Ol kişi girü gelür, çiftine meşğül olur. Bir lahzadan soñra görür kim ol kân-ı velâyet çıqageldi.⁴⁶⁹ dağı qarşu varup eydür kim ey güzel sultânüm meded -mürüvvet kerem eyle bir-⁴⁷⁰ mübârek yüziñi göreyüm dir. -Öyle olsa-⁴⁷¹ ol kân-ı mürüvvet⁴⁷² eydür kim beni isterseñ bulasñ -filân yire gel-⁴⁷³ dir. Derhâl⁴⁷⁴ ğayb olur. Pes⁴⁷⁵ ol arada ol kişi çiftini bıraqrur ve Yanbolu'da ol kân-ı velâyetüñ huzür-ı sa'âdetine⁴⁷⁶ geldi. Elin ayağın öpüp nâz ü niyâzlar eyledi. Ol kân-ı

velâyeti beyân itdüğimiz gibi ta'rif eyledi. Çün abdâl dervişler ol kişiden bu habere müstemi' oldılar, bildiler kim ol kân-ı velâyet ol sâ'at dest-mâli niqâb itdikde ol bâz-geşt üzerinde eylemiş kim bu kişi beyân ü şehâdet eyledi. Ve ol kişi ol demde⁴⁷⁷ ol kân-ı sırr-ı şevketüñ⁴⁷⁸ nazârında derviş ve âsüde-hâl⁴⁷⁹ bî-teşvîş oldu. [A49b] ve ol kâ'inâtüñ emrine⁴⁸⁰ cân ü dilden bende oldu.

Nazm:

-.--/-.--/-.--

Gel gör imdi ol velâyet ıssını

Kim ne nev'a gösterir hem cismini

Geh yürür her güşede insân ile

Geh görünür kimseye bu zât ile

-Hızr ile 'İsâ anuñ esrâridur

Her ne kim görseñ Haq'ıñ dîdâridur-⁴⁸¹ [B28b]

⁴⁶⁷ nuqqa gelüp eydür kim:-B

⁴⁶⁸ ve 'acizlere yardıma giderim:dermân irerim B

⁴⁶⁹ çıqageldi :girü geliyürür B

⁴⁷⁰ mürüvvet kerem eyle bir:-B

⁴⁷¹ öyle olsa:-B

⁴⁷² mürüvvet:velâyet B

⁴⁷³ filân yire gel:-B

⁴⁷⁴ derhâl: dağı B

⁴⁷⁵ pes:ve B

⁴⁷⁶ huzür-ı sa'âdetine: nazârına B

⁴⁷⁷ demde:dem B

⁴⁷⁸ sırr-ı şevketüñ: velâyetiñ B

⁴⁷⁹ âsüde-hâl: bî-sevâd ü B

⁴⁸⁰ emrine: taşarrufa B

⁴⁸¹ Hızr ile 'İsâ anuñ esrâridur /Her ne kim görseñ Haq'ıñ dîdâridur:-A

Lā şabāhü'l-emsā 'aşk 'ālemi
Öñi yokdur soñi dañı bu demi

'Aşk ile dem-sāz ü hem-sāz ol yañın
Ta ola nefsün saña rūhu'l-emīn

-BĀB-I NÜHÜM⁴⁸² EVSĀF-I ĀN-KĀN-I VELĀYET VE BĀ-MÜ'MİN DERVİŞ BĀ MĀ' BE-ZAĞĀRA REFTEN

Ol nūr-ı pāk-i Aḥmed, ol tācī-dār-ı ebced, ol zāt-ı pāk-i es'ād, ya'nī Otmān Baba mazhar-ı sırr-ı kul hüvallahü eḥad, ol diyārda bāz-geşt ider idi, gāh celāl gāh cemāl ile.⁴⁸³ Meger ol zamānda Zağara'da Bāyezīd Baba -nāmında bir zāt var idi. Ve müşār'ileyh Baba'nuñ⁴⁸⁴ dervişlerinden Mü'min Derviş -nāmında bir dervīşi vār idi.⁴⁸⁵ Tekye ve mürīd ü muḥibb şāhibi⁴⁸⁶ idi. Ve -dervīşleri ile⁴⁸⁷ -seyāhāt tarīkıyla gezerken ve⁴⁸⁸ ol maḥalde seyrān iderken ni' met ü qurbānlar ve da'vā-yı bī-pāyānlar birle Yanbolu şehrine geldikde⁴⁸⁹ meger ol kān-ı velāyet -ol dem⁴⁹⁰ ol şehirde muḥim idi. Nā-gāh⁴⁹¹ Mü'min Dervīş tāk u tūmturāqınla -ol şehre⁴⁹² gelüp -bir tekye vār idi [A50a] ol tekyede sākin oldı⁴⁹³ ve ol tekye şāhibine Etyimez Dervīşleri dirler idi. Ve dañı günlerde bir gün ol tekyenüñ dervīşlerinden bir nicesi ol kān-ı velāyetün vaşf-ı ḥālını ve velāyet [ü] kerāmetini ol Mü'min Dervīş'e bir bir beyān itdiler. Çün Mü'min Dervīş bu ḥaberi işitdi, derḥāl⁴⁹⁴ lā-teklīf ol kān-ı velāyete mürīdlerinden birkaçını⁴⁹⁵ gönderüp ol kān-ı velāyeti da'vet itdiler. Ol dem ol kān-ı velāyet bunlaruñ kaşdı üzere Naḳkāş Sinān dirler idi anuñ ḥānesinde gāh celāl gāh cemāl üzerinde oturup ḥuzūr itmişdi. Çün ol⁴⁹⁶ dervīşlerden bu ḥaber-i

⁴⁸² Bāb-ı nühüm : der-beyān-ıB

⁴⁸³ ol nūr-ı pāk-i Aḥmed, ol tācī-dār-ı ebced, ol zāt-ı pāk-i es'ād, ya'nī Otmān Baba mazhar-ı sırr-ı kul hüvallahü eḥad, ol diyārda bāz-geşt ider idi, gāh celāl gāh cemāl ile:-B

⁴⁸⁴ nāmında bir zāt var idi ve müşār'ileyh babanuñ:-B

⁴⁸⁵ nāmında bir dervīşi vār idi. :dirler idi bir şāhib B

⁴⁸⁶ şāhibi: ıssı dervīş B

⁴⁸⁷ dervīşleri ile: dervīşleriyle nāgāh B

⁴⁸⁸ seyāhāt tarīkıyla gezerken ve:-B

⁴⁸⁹ Yanbolu şehrine geldikde: Yanbolu'ya geldi ki B

⁴⁹⁰ ol dem:-A

⁴⁹¹ nāgāh: ve ol şehrin B

⁴⁹² ol şehre :-B

⁴⁹³ bir tekye vār idi ol tekyede sākin oldı-. : tekyesine kōndı B

⁴⁹⁴ derḥāl:-B

⁴⁹⁵ mürīdlerinden birkaçını: bir kaç mürīdlerin B

⁴⁹⁶ ol:-A

da' veti müstemî' oldı ve celâl ü heybet ile bunları târ-mâr eyledi. Çün dervîşler bu celâli heybeti gördiler derhâl Mü'min Dervîş yanına gelüp ol kân-ı velâyetüñ celâl ü heybetün birbir beyân itdiler. Pes Mü'min Dervîş tekrâr ol dervîşleri gönderdi kim elbetde varuñ getürüñ, kendü keyfine hâ kıomanı didi. Çün dervîşler tekrâr gelüp ol kân-ı velâyeti da' vet itdiler kim elbetde gelmek gereksin diyü. Pes ol kân-ı velâyet tekrâr celâl üzerine gelüp -eyitdi kim-⁴⁹⁷ yürü bire bî-edebler diyüp târ-mâr eyledi. Anuñ çün kim Mü'min Dervîş olan kimesne kendü bilüsinde şâhib-i irşâd ü şâhib-i⁴⁹⁸ keşf ü kerâmât iddi'âsında⁴⁹⁹ idi. Pes ol kân-ı velâyet anıñ [A50b] kedâretin ve zerâkatın görüp kelâmına i'tibâr itmedi. Ve hem enâniyyet birle kelâm [B29a] ü haber-i bî-şebât oldığı⁵⁰⁰ için hışm ü celâl eyledi. Çün ol dervîşler ol kân-ı velâyetden bu nev' celâl kelâmıñ işitdiler, hemân-dem Mü'min Dervîş'e gelüp ' arz-ı celâl itdiler. Çün Mü'min Dervîş bu haberi işitdi, bildi kim ol kân-ı velâyet onuñ⁵⁰¹ veyâ gayrı eşyâ hükümâtı birle hiç⁵⁰² bir yire qâdem başmaz. Pes ol dervîşlerine eyitdi kim bu kez varuñ ol serveri nâz ü niyâz birle dâ' vet eyleyüñ ki mürüvvet kerem eylesüñ, qâdem rencide kıilup gelsün didi. Çün ol dervîşler tekrâr⁵⁰³ ol kân-ı velâyetüñ huzûr-ı sa'âdetine⁵⁰⁴ gelüp⁵⁰⁵ nâz ü niyâz birle ol kân-ı sırr-ı⁵⁰⁶ velâyeti da' vet itdiler. Çün ol kân-ı velâyet bunlaruñ bu nâz ü niyâzları qâsdına mu'ttalı' olup⁵⁰⁷ derhâl kemâl-i mürüvvetinden qalkup ol dervîşler ile Mü'min Dervîş'e revân oldı. Çün kim yakın geldiler⁵⁰⁸ Mü'min Dervîş ol kân-ı velâyete qarşu çıkup elin öpdı ve ' izzet birle tekyeye getürdi. Ve -oturdılar hâl ü havâtırdan soñra⁵⁰⁹ ni' met gelüp yidiler ve içdiler, ba' de' t- ta' am Mü'min Dervîş kelâm iderken eşnâ-yı kelâmda⁵¹⁰ gâfillik ile ol kân-ı velâyet haqqına bir kaç kelâm-ı bî-şebât lisâne getürüp zuhûr eyledi. Pes⁵¹¹ ol sâ'at ol kân-ı velâyet Mü'min Dervîş'in bu kelâmından celâl üzere gelüp elindeki kötekle oturduğı yirde yire bir kaç kere⁵¹² [A51a] urdı. dağı Mü'min Dervîş'in üzerine heybet birle nazâr şaldı. Meger ol

⁴⁹⁷ eyitdi kim:-A

⁴⁹⁸ şâhib-i:-B

⁴⁹⁹ iddi'âsında: dirülür

⁵⁰⁰ bî-şebât olduğı: bî-tamâm itdüğü B

⁵⁰¹ onuñ : kendü B

⁵⁰² hükümâtı birle hiç: hükümü ile A

⁵⁰³ tekrâr :-B

⁵⁰⁴ huzûr-ı sa'âdetine: nazârına B

⁵⁰⁵ gelüp: geldiler dağı B

⁵⁰⁶ sırr-ı:-B

⁵⁰⁷ olup: oldı B

⁵⁰⁸ geldiler: geldi

⁵⁰⁹ oturdular hâl ü havâtırdan soñra : oturup B

⁵¹⁰ gelüp yidiler ve içdiler ba' de ez-ta' am Mü'min Dervîş kelâm iderken eşnâ-yı kelâmda : meğr Mü'min Dervîş B

⁵¹¹ pes: öyle olsa B

⁵¹² kere:-B

celāl ve heybet arasında Mü'min Dervîş'in içinden kan geçdi be-gāyet za'if olup niye uğraduğunu bilmedi⁵¹³. dağı mecmūc dervîşlerinle hemān-dem⁵¹⁴ ol kân-ı sırr-ı kudrete nāz ü niyāzlar eyledi. Tekrār⁵¹⁵ ol kân-ı velāyet girü luṭf idüp anuñ suçın bağışladı. dağı Mü'min Dervîş şihhat bulup nāz ü niyāzlarla ol aradan ol kân-ı velāyeti ata bindürüp Zağara memleketinde tekyesine revān eyledi

Nazm:

.---/.---/..--

Zihī şāh-ı mu' allā bī-nihāyet

Sen oldıñ mazhar-ı sırrı-ı velāyet

Nite bilsün seni her şeyh-ı salūs

Ki yok bunlarda uş neng ile nāmūs

Riyā vü zerḳ ile ṭolu pālāsı

Bu günden yārına bilmez n'olası [B29b]

Özin erdür diyü şatar mürīdi

Sanasın Şiblī vü Kerhī düridi

Seni her kim görüp itmedi ikrār

Ādīdir ol pelīden la' in küffār

Meger ol vaḳt kim 'ālem şifāt-ı sebze ve ḥaṭṭ-ı ḥeft ile levnen levn şerīf ü müzeyyen kılmışdı⁵¹⁶ ve her şey'i memātdan ḥayāta mübeddel olmuşdı. Çün zāhir oldı dağı ol gün kân-ı velayet Mi'min Dervîş ile Zağara tekyesine geldi bir nice zamān Mü'min Dervîş

ile -ol kân-ı velāyet-⁵¹⁷ ol diyārda biraz müddet mütemekkīn olup vaḥdet eyledi. Tā ol vaḳte değın kim Vardār'da Bāyezīd Baba ki Mü'min Dervîş [A51b] anuñ dervîşi idi, Hünkār Hacı Bektāş-ı Velī ziyāretine niyet idüp her ṭarafda olan dervîşlerine

⁵¹³ bilmedi: bildi B

⁵¹⁴ hemān-dem:-B

⁵¹⁵ tekrār: ve ol arada B

⁵¹⁶ kılmışdı : olmuşdı B

⁵¹⁷ ol kân-ı velāyet:-A

haber gönderdi kim Hünkâr Hacı Bektâş-ı Velî⁵¹⁸ ziyâretine giderüm⁵¹⁹, ta'cîl gelüñ nazârümde cem' oluñ didi. Ol vaqt Bâyezîd Baba'nuñ ol haberi dağı Mü'min Dervîş'e geldi kim gelsün diyü. Çün Mü'min Dervîş bu haberi işitdi derhâl gitmek yarağın hâzır eyledi ve ol kân-ı velâyeti dağı bir ata bindürüp dervîşleriyle revân oldı. Ve o kuşb-ı 'âlem ki Otmân Baba'dur nice velâyeti ve kerâmâtı zuhûra gelmiş⁵²⁰ menzil-be-menzil kona göçe tâ Vardar'da Bâyezîd Baba'ya varınca. Çün Bâyezîd Baba'ya haber geldi⁵²¹ kim Mü'min Dervîş geliyor ve bilesince ve yanınca⁵²² bir er var kim ismüne Otmân Baba dirler imiş didiler. Öyle olsa Bâyezîd Baba çün bu haberi işitdi⁵²³ derhâl cem'ân dervîşlerinle ol kân-ı velâyete karşı çıkdı ve ol kân-ı velâyeti 'izzet ü hürmet birle tekyeye getürdi ve nazârında nâz ü niyâzlar eyledi. dağı Bâyezîd Baba seccâdesi üzerine gelüp çün kim oturdı ni'met çekilüp iftâr olındıktan soñra -ol kân-ı velâyet - derhâl mesnedinden kalkdı ve nuşka gelüp Bâyezîd Baba'ya eyitdi kim tiz tır yukarı kim seni ulu ziyâretde isterler didi. [A52a] Ve tiz girü gel kim senüñle işim var sen bir ulu pürlü ağaçdıñ ki seni yirüñden kopardılar didi. Derhâl kelâm-ı heybet birle Bâyezîd Baba'yı yirinden kaldırup Mü'min Dervîş'i yirine [B30a] geçürdi. Çün Baba Bâyezîd ol kân-ı velâyetden bu hüküm-i velâyeti ve sırrı müşâhede itdi dağı dervîşlerinden ve 'avâmi'n-nâsden hicâb idüp halvet-hânesine gidüp bir lahzadan soñra Mü'min Dervîş'i Bâyezîd Baba yanına kığırdı ve eyitdi kim tiz bu getürdüğüñ -ğâlib-i pür-heybeti-⁵²⁴ nice getürdüñ ise girü öyle al git, buncılayın heybet ü şalâbet şâhibi⁵²⁵ yalıñ kılıcı üzerimize getürüp -ne güne çâre idersün idün-⁵²⁶ didi. Çün Mü'min Dervîş, Bâyezîd Baba'dan bu haberi işitdi, cevâbında Bâyezîd Baba'ya eyitdi kim benüm aña çâre vü dermânum yokdır didi.⁵²⁷ Zîrâ kim ben anuñ tekrâr tekrâr velâyet ü kerâmetin ve devlet-i vişâlin görmüşümdür. Ammâ meger biz sefere gidicek bu kişiyi bunda koyup gidelüm. Zîrâ kim celâl 'âleminde kimseye rağbet ü hürmet eylemez, be-ğâyet heybet ü şalâbet ıssı⁵²⁸ şâhib-velâyetdür -bilmiş olasın didi.-⁵²⁹

⁵¹⁸ Hünkâr Hacı Bektâş-ı Velî: Hünkâr Hacı Bektâş B

⁵¹⁹ giderüm:-A

⁵²⁰ zuhûra gelmiş: zuhûriyle B

⁵²¹ geldi: oldı B

⁵²² ve yanınca:-B

⁵²³ işitdi: müstemî' olıcağ B

⁵²⁴ gâlib-i pür-heybeti: gâlibi B

⁵²⁵ şâhibi:ıssı B

⁵²⁶ ne güne çâre idersün idün: niderdüñ B

⁵²⁷ didi:-B

⁵²⁸ ıssı:-A

⁵²⁹ bilmiş olasın didi:-A

[Nazm]

.---/.---/---

Zihî ‘aşk-ı hâkîkât rûh-ı eşyâ

Senüñ sırruña irmez cehl ü a‘ mâ

Ṭarîkat şâhısın millet içinde

Hâkîkat mâhısın vahdet içinde

Özini zann ile server şananlar

Hâk‘a irdim diyü da‘ vâ uranlar [A52b]

İricek hâzretüñe mât u bed-nâm

Olurlar kâdr-i haddinde kamû hâm

Eger şeyh ü ve ger şüfi kapuñda

Yürür kelbüñ gibi dâ‘im tapuñda

Eger su ‘âl itseler ki Bâyezîd Baba dağı evliyâ idi niçün Otmân Baba’nuñ celâlınden havf idüp halvetine gitdi, yâhüd niçün hicâb itdi ve yâhüt⁵³⁰ Mü’min Dervîş’e nice getirdüñ ise ol kân-ı velâyeti yine öyle al git didi? Bu şıfatlar evliyâ’ullâh katında ‘aciz ve ‘âcizlik ‘alâmeti nedür diseler cevâb oldır ki Otmân Baba hod kuşb idi kim niçe yir de kuşbiyyetine işbât olunmuşdur. Öyle olsa Bâyezîd Baba henüz zühd ü takvâ maķâmında idi. Yoķ müsellemler evliyâ idi dirler ise evliyâ oldıķda dağı ol maķâma irişmemişdir ki kuşbiyyetdür. Ve hem zâhir i zühd ü takvâ içinde idi ve murâdı maķşudı velâyet idi [B30b] ve ol vaķt ki ‘âlimler ğulüvv idüp üzerine geldiler ve eyitdiler kim sen bid‘ atsin ve ṭarîķuñ şerî‘ ata muhâlifdür diyüp Selânik’e oda yakmağa iletdiler. Ve kâzî ‘ulemâ nazarında havf hüzün birle ne kim ‘ulemâ-i zamân didi ise öyle olsun diyü müti‘ oldı. Pes eger şâhib-velâyet ve kuşbu’l-aķtâb eylemiş olsa Otmân Baba gibi mecmû‘ ‘ulemâ fuzelâsıñ mât [ü] ser-gerdân ider idi. Ve hiçbir kimse anuñ ṭarîķına [A53a] mâni‘ ve dâhil olmazdı. Ammâ ol maķâma

⁵³⁰ ve yâhüt : veyâ niçün B

henüz kadem başmış degül idi. -Nitekim işbât olunmuş kavlehü Te‘ālā⁵³¹ -elā inne evliyā‘allāhi lā havfün ‘aleyhim velāhüm yaḥzenün-⁵³² ehli ola. Eger ol maḳām ve ol merātib anuñ ḥaḳḳı ve merātibi olsa ol āteşe girse aña āteş gül ü gül-istān ve bağ ile bostān olur idi. Pes öyle olsa henüz ṭalib-i velāyet idi ve hem zāhir en gitdüği yol ehli-i kisbūñ idi. Ve hem Mü‘min Dervīş’e nice getürdiñ ise girü ol kân-ı velāyeti al git didüği ol ma‘niden ki nāzil üzerine gālib gelicek nāz ile vücūd ḳalmaz ve hem ḥicāb daḳı andandur. Ammā ol dem vācib ve işbāt⁵³³ ol idi kim Bāyezīd Baba ol dem ol kân-ı velāyetüñ heybet ü kelāmından vehm-i tevehhüm⁵³⁴ aldı. Zirā kim ḳuṭbu‘l-aḳṭābdur.

Nazm:

.---/.---/---

Zihī gālib iricek her velīye

Döner ḳatında hem çü bir deliye

-Çü irmez sırrına fehmi gedānuñ

Bilinmez ‘aḳl ile zātı Ḥudā’nuñ⁵³⁵

Ne şey’ kim göre yüzüñi ezelden

İşi iḳrār olur anuñ temelden⁵³⁶

Ḳadīm zāt-ı münevver levḥ-ı Yezdān

Yüzüñdür sözüñ ile nūr-ı imān

Pelid ü aḳmaḳ nākes ü pür-‘ārī aḳmaḳ

Ḥabīşdür kim dimedi saña şaddaḳ⁵³⁷

⁵³¹ nitekim işbât olunmuş kavlehü Te‘ālā:-B

⁵³² Elā inne evliyā‘illāhi lā havfün ‘aleyhim velāhüm yaḥzenün: Uyan! Allah’ın dostlarına ne korku vardır ne de onlar üzürlüler! (Yunus Suresi: 62)

⁵³³ ve işbât:-B

⁵³⁴ vehm-i tevehhüm:vehm B

⁵³⁵ Çü irmez sırrına fehmi gedānuñ/Bilinmez ‘aḳl ile zātı Ḥudā’nuñ:-A

⁵³⁶ temelden:geleden B

⁵³⁷ Ḥabīşdür kim dimedi saña şaddaḳ: o şeydür kim saña dimedi şadaḳ B

**-BĀB-I DEHŪM⁵³⁸SEREZ-ĀMEDEN-İ ĀN-KĀN-I VELĀYET EZ PES BĀYEZİD
BABA**

Ol server-i sırr-ı nebî, ol maẓhar-ı remz-i velî, ol bâṭın-ı nūr-ı celî ya' nî Otmân Baba evliyâlar bihteri, ol eyyâmda bir nice gün Vardar'da Bâyezîd Baba tekyesinde bâz-geşt ve remz ü rümüzât ve keşf ü kerâmât birle sâkin oldı.⁵³⁹ Pes andan şoñra Bâyezîd Baba -yarâķ-ı sefer tedâriğın-⁵⁴⁰ gördi kim -Hünkâr Hacı Bektâş-ı Velî Hâzretleri'nün-⁵⁴¹ ziyâretine gide. Ve daḡı ne ķadar dervîşleri varsa hâzır oldılar. Ve bir gice nişfi'l-leylide⁵⁴² yola revân oldılar. **[B31a]** Ol kân-ı velâyeti furun-ḡânesinde koyup gitdiler. Çün şubḡ-ı şâdiķ⁵⁴³ ķulle-i ķâfdan 'ayân oldı ve şems -pertevinden 'âlem münevver-⁵⁴⁴ oldı. Pes⁵⁴⁵ ol kân-ı velâyet mübârek ķademi ile taşra ķıkdı. Gördi kim mecmû' dervîşler ġayb olmışlar. Derḡâl iki eteğın beline şoķdı ve Bâyezîd Baba'nun ardınca yola revân oldı. Öyle olsa tâ Serez'e varınca cezbe-i velâyet ķuvvet ü ķudret birle ol kân-ı velâyet Bâyezîd Baba'nun bir nice dervîşleri emr-i Hâķķ ve cezbe-i velâyet ü nübüvvet birle toprağâ düşdi. Ve ol vaķt Serez'de Mecnûn Dervîş dirler idi Bâyezîd Baba'nun bir dervîşi var idi ki anun tekyesine gelüp Bâyezîd Baba çün dervîşlerinle ķondı ve semâ' ve şafâ eyleyüp oturmışlar idi ki⁵⁴⁶ nâ-gâh⁵⁴⁷ -ol kân-ı pür-heybet ü velâyet-⁵⁴⁸ ol dem teñ⁵⁴⁹ ü tenhâ yoluñ⁵⁵⁰ tozınla ser ü ķatlarına ķıķageldi⁵⁵¹ Lâ-teklîf bir yire oturup ârâm eyledi. Çün Bâyezîd Baba'nun rûḡı ve **[A54a]** dîde-i zâhir i ol ķân-ı velâyeti gördi hemân-dem⁵⁵² cemî' dervîşlerinle be-ğayet vehme vardılar. Ve Bâyezîd Baba'nun yanında⁵⁵³ -ol vaķt-⁵⁵⁴ -bir iḡtiyâr dervîşi-⁵⁵⁵ var idi ismine ķara Abdâl dirler idi. Derḡâl lâ-teklîf ol kân-ı velâyete eyitdi kim bize ne virüp alımsızın⁵⁵⁶ -ardımızça geldün-⁵⁵⁷ bire hey Yörük

⁵³⁸ Bâb-ı dehüm : der-beyân-ıB

⁵³⁹ Ol server-i sırr-ı nebî, ol maẓhar-ı remz-i velî, ol bâṭın-ı nūr-ı celî ya' nî Otmân Baba evliyâlar bihteri, ol eyyâmda bir nice gün Vardar'da Bâyezîd Baba tekyesinde bâz-geşt ve remz ü rümüzât ve keşf ü kerâmât birle sâkin oldı.-B

⁵⁴⁰ yarâķ-ı sefer tedâriğın: yaraķ B

⁵⁴¹ Hünkâr Hacı Bektâş-ı Velî Hâzretleri'nün: Hünkâr Hacı Bektâş B

⁵⁴² nişfi'l-leylide: dün buçuğında B

⁵⁴³ subḡ-ı şâdiķ: şabâḡ ķuşı B

⁵⁴⁴ pertevinden 'âlem münevver: münevver-feşân B

⁵⁴⁵ pes: daḡı B

⁵⁴⁶ ki: -A

⁵⁴⁷ nâgâh: -B

⁵⁴⁸ ol kân-ı pür-heybet ü velâyet: ol kân-ı velâyet B

⁵⁴⁹ tek: ten B

⁵⁵⁰ yoluñ: yol B

⁵⁵¹ ķıķageldi: girüp geldi B

⁵⁵² hemân-dem: -B

⁵⁵³ yanında: -B

⁵⁵⁴ ol vaķt: -A

⁵⁵⁵ bir iḡtiyâr dervîşi: iḡtiyârı B

⁵⁵⁶ alımsızın :-A

⁵⁵⁷ ardımızça geldün: -B

ķocası ki senden dağı ķurtulmaz mıyuz diyüp ol kân-ı velâyet e cevâb eyledi. Çün bu cevâbı⁵⁵⁸ ol kân-ı velâyet ol dervîşden işitdi, hemân-dem heybet ve kelâm üzere gelüp ol Ķara Abdâl'a eyitdi kim baķ bire çeñesi kışalası, ben Yörük ķocası mıyım ki ben senüñ Ķaķķ Te'âlâ emri ile cânüñ alıcıyam didi. Çün bu kelâmı ol kân-ı velâyet celâl şıfatından mu'ayyen eyledi. Hemân-dem oturduğı yirde ol Ķara Abdâl'uñ çeñesi kışalmağa başladı. Çün bu velâyeti ve 'alâmeti ĥalk ve dervîşler ol kân-ı velâyetüñ⁵⁵⁹ gördiler, 'ibret ve ĥayret birle mecmü'sı vehme vardılar. dağı - dervîşlerden birisi-⁵⁶⁰ ķalkdı, meydân ortasında nağara ağacı yitürdi. dağı eline alup ol Ķara Abdâl'uñ ķaşd itdi kim ağzına řoķa kim nefesi çıķsun diyü cehd eyledi. **[B31b]** Ol ağacı řoķamadı. Çün ol kân-ı velâyet ol dervîşüñ bu ĥâlini gördi, celâl birle ol dervîşe eyitdi kim baķ bire çirkin -emr-i Ķaķķ ile-⁵⁶¹ ben anuñ **[A54b]** çeñesin öyle bir şıķdım ki⁵⁶² sen anı ağaçla açasıñ didi. Pes ol dervîş aĥşâma varmayup cânüñ cehennem e işmarladı ve ol ağzına ağaç řoķan dervîş dağı ķuşluk vaķtı⁵⁶³ cân işmarladı. Öyle olsa bu velâyet ü heybetden mecmü' ĥalk ve dervîşler ĥavf [ü] 'ibrete vardılar ve bildiler kim ol kân-ı velâyet iki cihânun sırrı ve serveridür. Eger su'âl itseler kim niçün cân işmarladı ve hem ehl-i cahîm oldı dirseñ cevâb oldır ki⁵⁶⁴ -velâyete ve velâyet şâhibine inkâr itdi. Öyle olsa-⁵⁶⁵ her kim velâyete -velâyet şâhibine-⁵⁶⁶ inkâr itse nübüvvete inkâr ider ve nübüvvete inkâr iden Ķaķķ Te'âlâ'ya inkâr itmiş olur, ne'üzübillâh. Ve hem ol kân-ı velâyet ol arada ehl-i inkârüñ Ķaķķ Tebâreke ve Te'âlâ'nuñ emri birle taşarrufât-ı ervâĥ olup ehl-i inkârüñ 'ömrüñ tebâh itmekde murâd ol idi ki ya'cân mecmü' eşyânuñ -zâhir i ve bâtını-⁵⁶⁷ ķuķbu'l-aķķtâbuñ yed-i taşarrufundadır dimek olur. Ve hem Bâyezîd Baba'nuñ üzerine ĥâķim ü ķuķbu'l-aķķtâb olduđına⁵⁶⁸ işbâķ olındı⁵⁶⁹, bî-şekk ve bî-şübhe, ey faķîr miskîn.

⁵⁵⁸ cevâbı: kelâmı B

⁵⁵⁹ velâyetiñ: velâyetden B

⁵⁶⁰ dervîşlerden birisi: dervîşler arasından bir dervîş B

⁵⁶¹ emr-i Ķaķķ ile: Ķaķķ emri ile B

⁵⁶² ki: -A

⁵⁶³ vaķtı: vaķtinde B

⁵⁶⁴ ki: kim B

⁵⁶⁵ velâyete ve velâyet şâhibine inkâr itdi öyle olsa:-A

⁵⁶⁶ velâyet şâhibine:-B

⁵⁶⁷ zâhiri ve bâtını: zâhir ve bâtın B

⁵⁶⁸ olduğına: idüğüne B

⁵⁶⁹ olındı: -A

Nazm:

-.--/-.--/-.--

Evliyānuñ kudretidür⁵⁷⁰ her zamān

Münkire virmez murādınca emān

İrmedi münkir yüzi tefsīrine

Pes münāfiķ didiler ta' bīrine⁵⁷¹

Ol sebebden Hāķķ aldı cānını

Hāke koyupdı⁵⁷² tekebbür cismini

Ey Hāķķ'a ' āşī velāyet tā ne kim

Tā bilesin cümle şey'in cānı kim⁵⁷³

Zühd taķvā itmez derdüñe⁵⁷⁴ devā

-Tā velāyet olmayınca pişvā-⁵⁷⁵

Pes öyle olsa bu kuvvet-i velāyete Bāyezīd Baba ol kān-ı kerāmetden⁵⁷⁶ görüp tevehhüm⁵⁷⁷ eyledi. daķı ol ħavfinden⁵⁷⁸ ol gice -gine nişfi'l-leylide-⁵⁷⁹ yola revān oldu. Çün ol -velāyet ma' deni bunlaruñ bu ħāline-⁵⁸⁰ muţtali' oldu. Derĥāl iki [B32a] mübārek eteğın biline şoķdı ve Bāyezīd Baba'nuñ ardınca yola revan oldu. El-kışşa tā Kāraşu Yeñicesi'nden⁵⁸¹ Aķpuñar tekyesi dirler ol tekyeye gelince -rivāyet iderler ki -⁵⁸² ol kān-ı velāyet Bāyezīd Baba'nuñ emr-i Hāķķ ve cezbe-i velāyet ü nübüvvet birle yeddi nefer dervişin toprağa düşürdi. İkrāhen eger su' āl itseler kim bu ne ħāldir kim -ālet-i zāhir nesüz-⁵⁸³ ol kān-ı vālā-heybet⁵⁸⁴ ol dervişleruñ cānın ķabz itdi

⁵⁷⁰ kudretidür: kuvvetidür B

⁵⁷¹ ta' bīrine: ta' rīfine A

⁵⁷² koyubdı:koydı ol B

⁵⁷³ Bil velāyetle şıķ ile biter herşey':-B

⁵⁷⁴ itmez derdüñe:derdüñe itmez B

⁵⁷⁵ tā velāyet olmayınca pişvā:-A

⁵⁷⁶ kerāmetden: velāyetden B

⁵⁷⁷ tevehhüm :fehm B

⁵⁷⁸ ħavfinden :ħavfden B

⁵⁷⁹ gine nişfi'l-leylde: girü dün buçuğında B

⁵⁸⁰ velāyet ma' deni bunlaruñ bu ħāline: :kān-ı velāyet ħhāle B

⁵⁸¹ Kāraşu Yeñicesi'nden :Yeñicesi'ne berāber B

⁵⁸² rivāyet iderler ki:-A

⁵⁸³ ālet-i zāhir nesüz: ālet-i ħarb muķātele A

⁵⁸⁴ vālā-heybet:velāyet B

dürsen⁵⁸⁵ -ne sebep ile-⁵⁸⁶ cevāb oldır kim ol kân-ı velāyet vaḳtīhā eydürdi kim benüm temrenlü⁵⁸⁷ yeşil -örtülü ve sivrili-⁵⁸⁸ oḳlarum vardur ki her biriñ atıcaḳ cāndañ cihāndan öte geḳer dir idi. Öyle olsa var kıyās eyle kim ne dimeḳ olur. El-ḫāşıl⁵⁸⁹ çün Bāyezīd Baba -çoḳ tefekkür ve endişe itdi ise de bir şey' ḫāşıl olmadı-⁵⁹⁰. Bi'z-zarūrī -nāz niyāzlar idüp-⁵⁹¹ [A55b] ve eyitdi kim ey kerem kânı benüm eksikliğüme ḳalma ve siz bu tekyede biz gelince ārām ve ḫuzūr eyle didi. Zīrā kim gördi ki dervīşlerin ol kân-ı velāyet birbir toğan⁵⁹² arşlan gibi yemeĝe başladı. Öyle olsa Bāyezīd Baba'nuñ nāz ü niyāzıñ ol -kân-ı kerem-i 'ināyet-⁵⁹³ ḳabül idüp ol tekyede ārām ü ḳarār eyledi ve bir ḳaç ḳoyun derisin altına şaldı. Tā Bāyezīd Baba, Ḥünkār Ḥacı Bektāş-ı Velī ziyāretine varup gelince bir yanınıñ üzerine yatdı ve başınıñ şacı fitil fitil olup⁵⁹⁴ uzadı ve bardaĝile kim şü içerdı girü aşĝadan öyle dökülürdi. El-ḳışşa Bāyezīd Baba ziyāretten girü tekyesine geldi. daḫı eĝlenmeyüp dūnyādan aḫrete rücū' eyledi. Pes bu ol ma' nī ve ol remz idi⁵⁹⁵ ki aña ol kân-ı velāyet himmet itdi kim ṫur git seni ulu ziyāretten isterler, sen bir ulu ve pürlü ağaç idüñ ki seni yirinden ḳopardılar dimiş idi. Öyle olsa ol kân-ı velāyetüñ bu kelāmından ve emrinden ma'lūm oldı ki ol kân-ı ḫikmet⁵⁹⁶ ve şāhib-ḳudret ve velāyetdür⁵⁹⁷ ve ḳuṫbu'-l-aḳṫābdur -ve 'āleme şems ile māh-tābdur-⁵⁹⁸.

Nazm:

-.--/-.--/-.--

Ḳuṫb-ı 'ālem gör ne söyler bī-gümān

Ol işi kim oluserdür nā-gehān

Kimdür ol kim olmaya rāzī Ḥaḳ'ā

Olmaz ise kāfir oldır muṫlākā [A56a]

⁵⁸⁵ dürsen:-A

⁵⁸⁶ ne sebep ile:-B

⁵⁸⁷ temrenlü:-A

⁵⁸⁸ örtülü ve sivrili:-B

⁵⁸⁹ El-ḫāşıl:-B

⁵⁹⁰ çoḳ tefekkür ve endişe itdi ise de bir şey' ḫāşıl olmadı:-B

⁵⁹¹ nāz niyāzlar idüp:-A

⁵⁹² toğan:ḳaĝan B

⁵⁹³ kân-ı kerem-i 'ināyet :velāyet B

⁵⁹⁴ olup:-A

⁵⁹⁵ remz idi:ḫāldir B

⁵⁹⁶ ḫikmet :velāyet B

⁵⁹⁷ ve velāyetdir:-B

⁵⁹⁸ ve 'āleme şems ile māh-tābdur:-B

Zîrâ nutkı emr-i Hâk' dur ey civân
Raḥmet-i Yezdân özidir hem imân [B32b]

‘Ahd-i ikrâr ehli kâlûden gelür
Şerr-i la‘ net ‘aql-ı âlûden gelür

-Emrinün hükmi teḡayyîr olmaya
Lâ diyenler cân ü cânân olmaya-⁵⁹⁹

-BÂB-I YÂZDEHHÜM ⁶⁰⁰ BÂZ-GEŞT-İ NAŞŪḤ BÂBÂ VE NAŞİB-İ ḤOD RÂ TALEB-KERDEN EZ-OTMÂN BÂBÂ

Ol sırr-ı Ḥallâk-ı ‘âlem, ol mazhar-ı sırr-ı nebiyy-i ḥâtem, ol Mūsâ vü ‘İsâ sırrı ve Meryem ya‘nî Otmân Baba -⁶⁰¹-pes ol vaqt kim ol kân-ı velâyet-⁶⁰² mübârek zât-ı şîfâtınla ol Aqpiñar Tekyesi’nde yaturken -ol Qaraşu-⁶⁰³ Yeñicesi didüğimiz şehirde bir evliyâ var idi. İsmine⁶⁰⁴ NaşûḤ Baba dirler idi. Günlerde⁶⁰⁵ bir gün ol şehri kavmi ile ol NaşûḤ Baba ol kân-ı velâyetüñ yatduğı maḥâlle⁶⁰⁶ ol Aqpiñar Tekyesi’nün⁶⁰⁷ seyrânına geldi. - daḡı NaşûḤ Baba-⁶⁰⁸ lâ-teklîf ol şehri kavmi ile taşradan içeri girdi, -gördi ki-⁶⁰⁹ ol kân-ı ‘âlî-mâkâm⁶¹⁰ Sedd-i İskender olup oturur. Derḡâl giri taşra çıkdı ve yine içeri girdi. daḡı ol kân-ı himmete⁶¹¹ nazâr şaldı. Cevâba gelüp eyitdi kim ey hây ne yavuz ulu kişi olur⁶¹² gördüğimiz didi. daḡı giri⁶¹³ taşra çıkdı ve geldüğü şehre toḡrı revân oldı. Ve ol arada ol kân-ı velâyet -nutka gelüp-⁶¹⁴ NaşûḤ Baba için eyitdi kim baḡ hele⁶¹⁵ çirkinüñ gelişine baḡ didi.⁶¹⁶ Ol dem çün⁶¹⁷ NaşûḤ

⁵⁹⁹ Emrinin hükmi taḡyîr olmaya/Lâ diyenler cânı cânân olmaya:-A

⁶⁰⁰ bâb-ı yâzdehhüm : der-beyân-ıB

⁶⁰¹ Ol sırr-ı Ḥallâk-ı ‘âlem, ol mazhar-ı sırr-ı nebiyy-i ḥâtem, ol Mūsâ vü ‘İsâ sırrı ve Meryem ya‘nî Otmân Baba:-B

⁶⁰² pes ol vaqt kim ol kân-ı velâyet:-A

⁶⁰³ ol Qaraşu:-A

⁶⁰⁴ ismine : ve ana B

⁶⁰⁵ günlerde:-B

⁶⁰⁶ maḥâlle:-B

⁶⁰⁷ tekyesinün:-B

⁶⁰⁸ daḡı NaşûḤ Baba:-A

⁶⁰⁹ gördi ki:-A

⁶¹⁰ ‘âlî-mâkâm: velayet B

⁶¹¹ himmete: velâyete B

⁶¹² olur:-A

⁶¹³ giri:-A

⁶¹⁴ nutka gelüp:-B

⁶¹⁵ hele :bu B

Baba ile gelen şehir kavmi ol kân-ı kudretten⁶¹⁸ bu haberi işitdiler, ta' accübe varup eyitdiler kim ne 'aceb sözlü kimse olur –didiler. Herkes geçüp bir maḥâlde sâkin oldılar. Pes bir cüz'-i vaqt geçdi, gördiler-⁶¹⁹ [A56b] daḥı nice zamândan şoñra⁶²⁰ Naşûḥ Baba girü⁶²¹ çıka gelüp⁶²² ve içerü girüp kapuda secde eyledi ve üç güli bir yire bağlamış -ol kân-ı velâyetüñ nazarına-⁶²³ getürdi -ol kân-ı velâyetüñ nazarında-⁶²⁴ koyup geçüp⁶²⁵ kapuda bir laḥza peymânçeye durdı ve girü taşra çıkdı. -Ba' d içerü girdi-⁶²⁶ ve cevâba gelüp ol tekyede olan ḥalk u dervîşlere eyitdi kim gelüñ mürüvvet kerem eyleñ, şol yirde⁶²⁷ oturan şâh-ı serverden güllerüm isteyü virüñ didi. Pes ol gülleri ol kân-ı velâyet gâḥ ḳoynuna şoḳar ve gâḥ taşra çıkarırdı. Pes bu hâl üzerinde iken ol velâyet-şâḥibe⁶²⁸ eyitdiler kim ey iki cihânuñ şâḥı ve serveri gel mürüvvet kerem eyle Naşûḥ Baba'nuñ güllerini girü vir didiler. Çün ol kân-ı mürüvvet⁶²⁹ ol kişilerden bu kelâmı işitdi, ol üç gülün iki açılmış gülün kendü öz yanında⁶³⁰ [B33a] alıḳodı ve biri açılmadıḳ ḡonca gül idi, anı Naşûḥ Baba'ya virdi. Çün Naşûḥ Baba ol kân-ı keremden⁶³¹ ol güli aldı, hemân-dem ardına baḳmayup girü geldüḡi şehre revân oldı. Pes eger su'âl idüp⁶³² isteseler kim bu ne remz⁶³³ ve ne ḥikmetdür? Cevâb oldır ki zât 'âleminde kim bu rûḥlara ḥitâb olundu. Bir niceler belâ ve bir niceler lâ didiler ve bir niceler hiç dinmedi. Pes -ma' lüm oldı ki-⁶³⁴ belâ diyenler mü'min ve muvaḥḥid oldılar ve olar kim lâ didiler ma' lüm oldı ki ehl-i inkâr oldılar. Pes ya bu hiç [A57a] dinmiyen rûḥlar kimüñ rûḥıdur diseler cevâb oldır kim hiç dinmiyen rûḥlar enbiyâ ve evliyâ rûḥıdur kim velî ve nebî oldı⁶³⁵ ve ḥaḳḳına⁶³⁶ -men 'arafe nefsehü feḳad 'arafe rabbehü-⁶³⁷ hükmi ile yaḳîn oldılar. Öyle olsa Naşûḥ Baba'nuñ rûḥı daḥı ol hiç dinmiyen rûḥlardan idi kim bu dem daḥı

⁶¹⁶ didi:-B

⁶¹⁷ çün :-A

⁶¹⁸ kân-ı kudretten : kân-ı velâyetden B

⁶¹⁹ didiler herkes geçüp bir maḥâlde sâkin oldılar. Pes bir cüz-i vaqt geçdi gördiler:-B

⁶²⁰ daḥı nice zamândan şoñra:-A

⁶²¹ tekrâr:-B

⁶²² gelüp: geldi B

⁶²³ ol kân-ı velâyetüñ nazarına:-A

⁶²⁴ ol kân-ı velâyetüñ nazarında:-B

⁶²⁵ geçüp:-B

⁶²⁶ ba' d içerü girdi:-B

⁶²⁷ yirde :içerüde B

⁶²⁸ velâyet-şâḥibe : kân-ı velâyet B

⁶²⁹ kân-ı mürüvvet: velâyet B

⁶³⁰ öz yanında : nazarında B

⁶³¹ kân-ı keremden: velâyetden B

⁶³² idüp:-A

⁶³³ remz :ḥâl B

⁶³⁴ ma' lüm oldı ki: ma' lümdür ki B

⁶³⁵ velî ve nebî oldı : evliyâ ve enbiyâ oldılar B

⁶³⁶ ḥaḳḳına :ḥaḳḳa B

⁶³⁷ men 'arafe nefsehü feḳad 'arafe rabbehü: nefsin, kendini bilen rabbini bilir. (Hadis-i şerif)

şifāt ‘āleminde evliyā oldu. Ammā ol dem ki Naşūh Baba şehirden gelüp ol kân-ı velāyeti gördi ve ‘ayne’l-yaķın ile müşāhede itdi, gördi kim ol ķālū belāda rūhlara ħiṭāb iden Ḥudā-yı Rabbü’l-‘ālemin ol kân-ı velāyetün gönlünde tecellī eylemiş ve ‘ālem anuñ nūr-ı pertevinden şerīf ü müzeyyen ve gül ü gül-istān ve bāğ ile bostān olmuş ve ol ma‘nī idi ki Naşūh Baba ol kân-ı velāyetün nazārına ol güller ile niyāza geldi ve secde-i şükr idüp tekrār ol gülleri istemekden murād ol idi kim ol kân-ı velāyetden velāyet baĥşışinden naşīb istedi. Pes ol kân-ı velāyet daĥı nazār idüp ol bir açılmaduķ gül yüzinden Naşūh Baba’nuñ naşīb ü velāyetün ziyāde idüp nazār eyledi. Egerçi zāhir en ğonca güldür ammā bātında naşīb-i baĥşış-i velāyetdür kim o kân-ı mürüvvet ü velāyet ol zāta mürüvvet baĥşış eyledi. Ve hiçbir velī yoķ idi kim - ol ’ümürda-⁶³⁸ ol kân-ı velāyetün nazārında itmām ile teslīm olmayaydı ve kendüniñ daĥı mübārek nuṭķı öyle⁶³⁹ idi kimbenüm sırruma sultānlar daĥı iremez. Pes [A57b] girü ķalan eşyā nice ire. Sultānlar didüĝi evliyā’ullāhdur kim [B33b] iki cihānuñ serverleridür. Ve hem ol kân-ı velāyetün daĥı bir kelāmı taĥķiki oldır ki vaķtiḥā eydür idi kim ben gökden yire biñ yılda bir kez inerüm. Ve daĥı mecmū‘ maĥluķāta raĥmet eylemeĝe geldüm Ḥaĥķ Tebāreke emri ile dir idi. Ve hem abdāllarına dir idi kim müjde olsun ol sizüñ ĝarīb cāniñuza kim benüm mübārek dīdārımı gördiñüz ki size ve sizüñ yeddi ceddīñüze bile raĥmet oldı ve hem yalıñuz size degül ki sizüñ yüziñüzi görene bile raĥmet ola dir idi. Var kıyās eyle ki ol kân-ı velāyet ne -derecede olduĝın bī-şekk cemālüllāhuñ mazĥarıdur-⁶⁴⁰

Nazm:

-.--/-.--/-.--/-.--

Ey zihī zāt-ı mu‘ ayyen hem ķadīm ü bī-zevāl

Sen ĝanīsın uş ĥaķīķat mazĥar-ı luṭf-ı celāl

Āfitāb-ı ṭal‘ atün kim zerreye irdi tamām

Pes zebūn u benden oldı⁶⁴¹ heybetüñle ĥāşş ü ‘ām

Ķanĝı şāĥib-ma‘ rifet kim söylemez vaşfuñ senüñ

Çürüsün dili anuñ kim olmadı merdüñ senüñ

⁶³⁸ ol ’ümürda:-B

⁶³⁹ öyle :-A

⁶⁴⁰ derecede olduĝın bī-şekk cemālüllāhuñ mazĥarıdur :mazĥar-ı cemāldür B

⁶⁴¹ zebūn u benden oldı: zebūn oldı A

Ey ḥaḳīkāt menba‘ ı kân-ı vefâ
Senden ister uş naşîbin evliyâ vü enbiyâ

Bunda gördik çün yüzün ey sırr-ı Ḥaḳḳ
Anda daḥı yâd idüp unutmâ şâhum bî-nutk

-Enbiyâ vü evliyânunḥ ḥürmetiyçün yâ Ğanî
Bu faḳîrin çoḳdı ‘ işyânı sen bağışla suçunı-⁶⁴²

-BÂB-I DÜVÂZDEHÛM ⁶⁴³MÛ’MİN DERVİŞ ÂMEDEN VE ÂN-KÂN-I VELÂYET RÂ EZ-ANCA VE BER-VARDAR

Ol âfıtâb-ı evc-i ‘ izzet, ol mâh-tâb-ı burc-ı kamer-ḫal‘at, ol ḥurşîd-i cihân-ârâ-yı
‘ izzet ya‘nî Otmân Baba ma‘den-i ḥikmet ü velâyet, Naşûḥ Baba’nuḥ bu bâz-
geştündeñ soñra henüz ol maḳâmda [A58a] sâkin idi.-⁶⁴⁴ Pes ol vaḳt kim Bâyezîd
Baba dünyâdan rücû‘ eyledi. daḥı mecmû‘ dervîşleri Bâyezîd Baba’nuḥ kırkına
cem‘ oldılar ve Mü’min Dervîş daḥı tekyesinden ‘azm-i Vardar idicek işitdi ki ol
kân-ı velâyet henüz Aḳpınar Tekyesi’nde oturup hużûr ider ki ḳoyup gitmişler idi.
Ve daḥı derḥâl Tañrı Ḥaḳı dirler bir ḫaḳ vardur üzerinden geçüp⁶⁴⁵ ol dem Aḳpınar’a
geldi ve gördi kim ol kân-ı velâyet Sedd-i İskender olup oturur fi’l-ḥâl ol kân-ı
velâyetün nazarında secde eyledi ve nâz ü niyâz birle ol kân-ı pür-heybeti⁶⁴⁶
Mü’min Dervîş ata bindürüp yola revân oldu. Çün Vardâr’da Bâyezîd Baba
tekyesine geldiler ve ‘ izzet birle ol kân-ı velâyeti ḳondurıp çün ârâm itdiler ve ḫalk u
dervîşler⁶⁴⁷ ol kân-ı velâyetün nazarına nâz [B34a] niyâza geldiler, ni‘metler
pişürüp -yidiler ve içdiler-⁶⁴⁸ Bâyezîd Baba’nuḥ rûḫına ḫayr du‘âlar ideler. -Çün ol
ni‘meti ḫalk u dervîşler nazarına işâr itdiler kim ifḫâr ideler-⁶⁴⁹ ol sâ‘at ol kân-ı

⁶⁴² Enbiyâ vü evliyânunḥ ḥürmetiyçün yâ Ğanî/Bu faḳîrin çoḳdı ‘ işyânı sen bağışla suçunı :-B

⁶⁴³ bâb-ı düvâzdehüm : der-beyân-ıB

⁶⁴⁴ Ol âfıtâb-ı evc-i ‘ izzet/Ol mâh-tâb-ı burc-ı kamer-ḫal‘at/Ol ḥurşîd-i cihân-ârâ-yı ‘ izzet ya‘nî Otmân Baba ma‘den-i ḥikmet ü velâyet Naşûḥ Baba’nuḥ bu bâz-geştündeñ soñra henüz ol maḳâmda sâkin idi:-B

⁶⁴⁵ geçüp :güzeşt idüp B

⁶⁴⁶ pür-heybeti :velâyeti B

⁶⁴⁷ dervîşler :dervîş B

⁶⁴⁸ yidiler ve içdiler:-B

⁶⁴⁹ çün ol ni‘meti ḫalk u dervîşler nazarına işâr itdiler kim ifḫâr ideler:-A

velāyet celāl üzerine gelüp Vardār Yeñicesi dirler ol diyārda bir şehir vardır ol şehre doğru⁶⁵⁰ revān oldu. Çün bu hāli Mü'min Dervīş gördi ve dağı ni' met iftār olunca şabr eyledi. Du' ā ve şenā olındıktan sonra ol dağı ol kân-ı velāyetün der-pāyince mürīdlerinle revān oldu. Ammā bu tarafda ol kân-ı velāyet çün ol şehre geldi mā-ḥalki'llāh ol gün şehriñ bāzārına bī-nihāyet cem' olmuşdu⁶⁵¹ ki mübārek ḳademin başdı ve bir köşede⁶⁵² ārām birle ḥuzūr itdikden sonra meger -ol kân-ı velāyetün sākin olduğu maḥāalde-⁶⁵³ -bir ḥamām çirkefinün arḳı var idi ol arḳdan-⁶⁵⁴ çirkef⁶⁵⁵ aḳup geçer idi. – Ol dem -⁶⁵⁶ dağı ol kân-ı velāyet [A58b] ol ḥamām çirkefinden eğilüp şu içdi. Çün ol şehir ḳavmi bu ḥikmeti böyle müteḥayyir -mu'ayyen müşāhede-⁶⁵⁷ itdiler, besī 'ibrete ve ḥayrete varup eytdiler kim bu kişi ne 'aceb kimse olur kim bu ḥamām çirkefinden ikrāh itmeyüp şu içdi didiler. Dahi⁶⁵⁸ ol kân-ı velāyete aralarından bir kişi gelüp⁶⁵⁹ su'āl itdi kim bu ḥamām çirkefinden niçün şu içdüñ kim bu şu ādem çirkefinden murdār olmuşdur didi. Çün ol kân-ı velāyet bu ādemün ḥaberine müstemi' oldu ve cevāba gelüp eyitdi

kim murdār nesne yoḳdır, sen yalan söyleme didi. Pes -öyle olsa bu kelāmuñ mazmūnına göre-⁶⁶⁰ evliyā'ullāh nazarında dağı murdār nesne yoḳdur. Zīrā kim ḥaḳīḳat nazarıyla baḳsañ cümle Ḥaḳḳ'dur ve murdār didükleri nesne küllihā⁶⁶¹ aşlına rücū' idicek -seyri ve devr-i felekle-⁶⁶² gāh insān ve gāh nebāt ve gāh ḥayvān olur. Pes külli murdār aşlına rücū' itdikde ṭayyib ṭāḥir olur. Ammā zāhir en mürekkebātda murdār ve ikrāh⁶⁶³ görünür. Öyle olsa evliyaullāh dağı her nesnenün ḥaḳīḳatine ve aşlına nazar idüp fi'le getürür bilmiş olasın.

Nazm:

-.--/-.--/-.--/-.--

Ey zihī zāt-ı muṭahhar ve'y ḥaḳīḳat cism ü pāk
Sensün anāşır ḥākimi hem āb āteş bād ü ḥāk

⁶⁵⁰ doğru :doğrı B

⁶⁵¹ cem' olmuşdu :dermişdi B

⁶⁵² köşede :kenārda B

⁶⁵³ ol kân-ı velāyetün sākin olduğu maḥāalden:oturduğu yirde B

⁶⁵⁴ bir ḥamām çirkefinün arḳı var idi ol arḳdan:-B

⁶⁵⁵ çirkef:bir ḥamām çirkefi B

⁶⁵⁶ ol dem:-B

⁶⁵⁷ mu'ayyen müşāhede:-A

⁶⁵⁸ dağı:-A

⁶⁵⁹ gelüp:-B

⁶⁶⁰ öyle olsa bu kelāmuñ mazmūnuna göre:-B

⁶⁶¹ küllihā :külli B

⁶⁶² seyri ve devr-i felekle: seyr-i felekle B

⁶⁶³ ikrāh: müsmel B

Çün ki ikrâh necâset sırrınuñ sen dâhili
Pes saña zâhir olubdur cümle ‘ âlem menzili [B34b]

Ger âşâr-ı rahmetüñ irmese ‘ âlem çirkine
Dönmeyeydi pes necâset hûb zibâ rengine [A59a]

Ahşen-i takvîm insân zerre içre biñ cemâl
Sen nihân idüp bilürsin ey qadîm ü ber-kemâl

Sen haqîkat hâkisin şemsü’l-‘alâdır varlıguñ
Yir yüzinde gök felekde şâbit eyler haqlıguñ

Pes öyle olsa bu tarafda Mü’min Dervîş dağı ol kân-ı velâyetüñ der-pâyınca irüp cemâ‘atiyle ol kân-ı velâyetüñ⁶⁶⁴ nazârına geldi ve yüz yire urdı. Pes ol kân-ı velâyeti biñ ‘izz ü nâz ile ata birdürüp yola revân oldu. dağı -ol kân-ı velâyeti-⁶⁶⁵ şehr-be-şehr kırye-be-kırye seyrân itdürüp ni‘metler ve kırbânlar ve sîm ü zerler cem‘ itdiler. Ve ol kân-ı velâyet dağı ol dervîşlerüñ murâdlarınca olup murâd virirdi. Tâ Semendre haddine varınca. El-kıssa. Çün Semendre şehrine geldiler ve mecmû‘ şehh halkı işitdiler kim Mü’min Dede dirler bir dervîş şehrimüze gelmiş ve Otmân Baba dirler bir evliyâ var imiş didiler⁶⁶⁶ -pes ol şehh kavmi-⁶⁶⁷ ol kân-ı velâyetüñ nazârına geldiler nâz niyâz -birle ve-⁶⁶⁸ kırbânlar ve ni‘metler getürüp ol kân-ı velâyetüñ ‘aşkına işâr ü nişâr itdiler. dağı ol vaqt ol diyârüñ ‘Ali Beğ nâmında⁶⁶⁹ bir sancağ beği var idi ki çün işitdi ki bu nev‘ ile bir server-i ‘âlem -ve muşavver-i âdem-⁶⁷⁰ ve maşşûd-ı cihân gelmiş. Derhâl ol kân-ı velâyetüñ nazârına nâz niyâz birle gelüp mübârek elin öpdü ve diz çöküp bir yire oturduqdan şonra ol kân-ı vâlâ-naşîbet⁶⁷¹ celâl-i heybet birle ‘Ali Beğ’e nazâr şaldı. [A59b] ve cevâba gelüp eyitdi kim bilmiş ol bire Tatar sende on iki kırbân kıçum vardur tiz getür didi.

⁶⁶⁴ velâyetüñ : velâyet B

⁶⁶⁵ ol kân-ı velâyeti:-A

⁶⁶⁶ didiler :diyüp B

⁶⁶⁷ pes ol şehh kavmi:-B

⁶⁶⁸ birle ve:-B

⁶⁶⁹ nâmında :adlu B

⁶⁷⁰ ve muşavver-i âdem:-B

⁶⁷¹ vâlâ-naşîbet: velâyet B

Çün ‘Ali Beğ ol kân-ı velâyetden bu haberi işitdi derhâl varup sekiz çoç kırbân gönderdi. dağı ol vaqt ‘Ali Beğ Engerüs’e aqın yarağın niyet itmişdi⁶⁷² -ve yarağın görüp dağı⁶⁷³ eğlenmeyüp revân oldı⁶⁷⁴ -ve gitdiğı mağâlde feth nüşret muzaffer oldı⁶⁷⁵. Ve ol ğazâ ve seferde ğanîmet malından ğayri otuz iki bin kıyoun getürüp ğanî oldı. Çün ol ‘Ali Beğ ol otuz iki bin kıyounun hisâbını aldı bildi kim ol kân-ı velâyet on iki çoç kırbân diyü andan kırbân istediğı nefesinüñ ğaķıķati ol imiş ki her kırbân başına [B35a] dört biñ kıyoun emr itmiş imiş.⁶⁷⁶ -Ve ba‘d ‘Ali Beğ çoç⁶⁷⁷ peşimân olup ğayf-ı ‘azîm itmişim didi. Pes⁶⁷⁸ ol kân-ı velâyetün -ziyâretine ve⁶⁷⁹ -nazarına geldi ve bî-nihâyet kıyoun ve kızu ve çoç ve vâfir ni‘metlerle bir kıara at kırbân getürdi⁶⁸⁰ ve nâz niyâz birle ol kân-ı velâyete eyitdi kim benüm eksikliğıme kıalma ey iki cihânün -mağlûbı ve⁶⁸¹ mağşudı diyü niyâz eyledi. Pes ol kân-ı velâyet dağı ol ata Kıara Tırna diyü ad virdi. Pes ol aradan kıalkup⁶⁸² revân oldılar⁶⁸³ ve dağı⁶⁸⁴ ol kân-ı velâyet Mi‘min Dervîş ile Vidin şehrine geldiler. [A60a] ve ol şehriñ ğâzîleri ol kân-ı velâyetün nazarına gelüp ni‘metler ve kırbânlar getürdiler ve ol kân-ı velâyetün şafâ nazarıñ ve ğüsn ü ğimmetin ve şöğbet-i zaferiñ alup ğällü ğâlince revân oldılar ve ol [kân-ı] velâyet ol aradan kıalkup dağı ol Kıara Tırna didiğı ata süvâr oldı ve Mü‘min Dervîş’le -Niğbolı şehrine geldikde yaķin gelicek⁶⁸⁵ ol kân-ı velâyet Kıara Tırna didiğı ata binüp giderken bir dervîşiñ elindeñ celâl birle çerîdesin alup Barmağsızoğlı Meğemmed -Beğ dirlerdi anuñ ğânesine geldi ol çerîdeyi anuñ evinüñ ortasına sança kıodı ya‘nî dikdi ve ol Meğemmed⁶⁸⁶ Beğ’e eyitdi kim senüñle bu yirde çoğân olup kıyoun ğüdüğümüz ve penbe ekdiğümüz bilür misin didi. Ve bir depe gösterüp ol kân-ı velâyet ol Meğemmed Beğ’e eyitdi kim şol depenüñ üzeri olan yir senüñle benüm yirimdir didi -pes ve bu remzden öyle

⁶⁷² itmişdi:itdi B

⁶⁷³ ve yarağın görüp dağı:-B

⁶⁷⁴ revân oldı : aqın eyledi B

⁶⁷⁵ ve gitdiğı mağâlde feth nüşret muzaffer oldı:-B

⁶⁷⁶ imiş :-A

⁶⁷⁷ ve ba‘d ‘Ali Beğ çoç:-B

⁶⁷⁸ Pes: ve dağı B

⁶⁷⁹ ziyâretine ve:-B

⁶⁸⁰ nazarına geldi ve bî-nihâyet kıyoun ve kızu ve çoç ve vâfir ni‘metlerle bir kıara at kırbân getürdi: nazarına yüz sürüp nice ni‘metlerle bir kıara at kırbân getürdi B

⁶⁸¹ mağlûbı ve:-B

⁶⁸² kıalkup:-B

⁶⁸³ oldılar:olup B

⁶⁸⁴ dağı:-B

⁶⁸⁵ Niğbolı şehrine geldikde yaķin gelicek: Niğbolı şehrine geldi ve ol şehre yaķin geldikde B

⁶⁸⁶ Beğ dirlerdi anuñ ğânesine geldi ol çerîdeyi anuñ eviniñ ortasına sança kıodı ya‘nî dikdi ve ol Meğemmed:-B

añlaşıldı kim-⁶⁸⁷ āhiri'l-emr ol kişi ol depede şehid oldı ve ziyāreti şühedā olup toprağı derde dermān oldı. Ve ol şehir halkı dağı ol kân-ı sırr-ı kudretün⁶⁸⁸ nazarına besî ni' met ve qurban birle nāz ü niyāza geldiler -nāzlar niyāzlar itdiler-⁶⁸⁹ hüsni ü himmet ve şafā nazarın aldıqdan soñra herkes-⁶⁹⁰ hällü hālince revān oldıqdan soñra ol kân-ı velāyet ol şehirden dağı [A60b] Mü'min Derviş'le Dırnāvā şehrine geldi. - Bu şehir-⁶⁹¹ ol Dırnāvā şehridi kim ol kân-ı velāyet İstanbul şehrinün fethi cihetine kıya üzerine çıkup -bülend-āvāz ile eyitdi kim-⁶⁹² Allāhü Ekber İstanbul'ı aldıq diyü⁶⁹³ ezān oqumışdı. Çün ol şehir kavmi ol kân-ı velāyeti tekrār gördiler nazarına nāz ü niyāz birle gelüp eline ayağına düşdiler dağı besî qurbanlar ve ni' metler getürüp ol kân-ı velāyetün şafā -nazar ü-⁶⁹⁴ himmetin aldılar ve ol [B35b] arada meger Mü'min Dede'nün dervişlerinden bir derviş be-gāyet ulu günāh işlemiş ki kelāma gelmelü degül. Öyle olsa ol kân-ı velāyet ol dervişün fi' line nazar idüp celāl birle eyitdi kim baq bire cüzzām olası çirkin didi⁶⁹⁵ -ol kadar geçmedi kim-⁶⁹⁶ ol derviş cüzzām oldı ve ünsiyet-i insāndan cüdā oldı⁶⁹⁷.

Nazm

-.--/-.--/-.--

-Ey zihî hüküm ıssı ve şāhib-nefes

Lütf u qahrın mazharından oldı kes-⁶⁹⁸

Kimi qahrın heybetinden hür olur

Kimi lütfün şevketinden nür olur

Kimi şākir ni' metiçün Yā Kerim

Derd ü şabrın bize virgil Yā Raḥim

⁶⁸⁷ pes ve bu remizden öyle añlaşıldı kim:-B

⁶⁸⁸ kân-ı sırr-ı kudretün : kân-ı velāyet B

⁶⁸⁹ nāzlar niyāzlar itdiler:-A

⁶⁹⁰ hüsni ü himmet ve şafā-nazarın aldıqdan soñra herkes:-B

⁶⁹¹ bu şehir:-B

⁶⁹² bülend-āvāz ile eyitdi kim:-B

⁶⁹³ diyü: didi kim A

⁶⁹⁴ nazar ü: -B

⁶⁹⁵ didi:-A

⁶⁹⁶ ol kadar geçmedi kim dağı ol derviş ākıbet eğlenmeyüp B

⁶⁹⁷ oldı:düşdi B

⁶⁹⁸ ey zihî hüküm ıssı ve şāhib-nefes/lütf u qahrın mazharından oldı kes :-A

Cevr ü zulmi bî-hisâb iden kişi
Kör ve sağır leng ü nâkışdır işi

Ey qarındâş hâline itgil nazâr
Tâ bulasın hadd-i inşâf ü zafer

**-BÂB-I SÎZ-DEHÛM⁶⁹⁹ BER-ZAGÂRA ÂMEDEN-Î ÂN-KÂN-I VELÂYET VE
TÂLEB- KERDEN-Î ABDÂLÂN-RÂ VE ŞİHÂHTEN-Î ABDÂLÂN-I ÂN-ÂLÎ-
CENÂB-RÂ**

[A61a] Ol şâh-bâz-ı şehr-i sa' âdet, ol serefrâz-ı tarîk-ı hidâyet, ol râst ü râz-ı kudret velâyet, ya' nî ol kân-ı velâyet-i bî-minnet, çün ol kân-ı pür- hikmet Dırnava şehrinden hareket idüp-⁷⁰⁰ pes ol kân-ı velâyet ol aradan Mü'min Dervîş ile Zağara'ya geldi ve bir nice zamân ol kân-ı velâyet Mü'min Dervîş ile ârâm huzûr eyledi. Öyle olsa bu taraftan bir ' acîb ü ğarîb kışşa zühûr itdi -hikâyeti geldi ki-⁷⁰¹ ol vaqt kim ol kân-ı velâyet ol Akpınâr Tekyesi'nde yatup huzûr iderdi. Bâyezîd Baba'nuñ iki dervîşi Bâyezîd⁷⁰² Baba'nuñ kırkına giderken -ol kân-ı velâyete bi'l-kaşd uğradılar ve nazârında-⁷⁰³ yüz yire urup -her nev' ile-⁷⁰⁴ nâz ü niyâz itdiler ol kân-ı velâyet ol dervîşlerün birine Deli Umûr ve birine Kemâyil dir idi. Çün ol kân-ı nûr-ı velâyet⁷⁰⁵ ol dervîşlerün geldiğün cevâba gelüp eyitdi kim tur bire şeyh keskiñle -ya' nî usturyân ile-⁷⁰⁶ tiz başumı yülü didi -ya' nî tıraş it dimek olur-⁷⁰⁷. Çün ol abdâl bu haberi işitdi derhâl usturasıñ çıkarup ' izzet -ü hürmet-⁷⁰⁸ birle ol kân-ı velâyetün mübârek saçını ustura ile mübârek başından giderüp pâk eyledi ve hâzırda olan halk ve dervîşler [B36a] ol kân-ı velâyetün mübârek başınıñ mübârek saçını [A61b] yağmâ ve bahş idüp teberrüken⁷⁰⁹ hamâyil yirine taşdılar.⁷¹⁰ Pes andan soñra ol kân-ı velâyet ayak üzerine çalkup ol Deli Umûr didüğü abdâlñ bir yeñi kepenegi

⁶⁹⁹ bâb-ı sîz-dehûm : der-beyân-ıB

⁷⁰⁰ Ol şâh-bâz-ı şehr-i sa' âdet, ol serefrâz-ı tarîk-ı hidâyet, ol râst ü râz-ı kudret velâyet, ya' nî ol kân-ı velâyet-i bî-minnet, çün ol kân-ı pür- hikmet Dırnava şehrinden hareket idüp:-B

⁷⁰¹ hikâyeti geldi ki:-A

⁷⁰² Bâyezîd:-A

⁷⁰³ ol kân-ı velâyete bi'l-kaşd uğradılar ve nazârında:-A

⁷⁰⁴ her nev' ile:-A

⁷⁰⁵ kân-ı nûr-ı velâyet: kân-ı velâyet B

⁷⁰⁶ ya' nî usturyân ile:-B

⁷⁰⁷ ya' nî tıraş it dimek olur:-B

⁷⁰⁸ ü hürmet:-A

⁷⁰⁹ teberrüken:-B

⁷¹⁰ taşdılar : getürdiler B

var idi ol abdāldan -alup mübārek arçasına-⁷¹¹ şalup bir kuşağ ile kuşandı ve bir yire oturup ol abdāllara mübārek nuṭṭ-ı ḳadīmi ile cevāba gelüp eyitdi kim beni bilir misiniz beñ kimem didi. Ol abdāl⁷¹² eyitdi kim ey kân-ı sa'âdet⁷¹³ girü sen seni yeğ bilürsin ki bizim ol ḳadar ṭākātımız yoḳdur ki seni bilevüz didiler. Çün ol dem ol kân-ı velāyet abdāllardan bu ḳaberi işitdi derḫāl cevāba gelüp rüh-ı eşyā-i nuṭṭ ile ol abdāllara eyitdi kim inanuñ kim Tañrı inandırısın sizi size ben ol istediğüniz ol server-i 'âlem ve maḳşūd-ı âdem benüm bilmiş olasız ki hâ zinhār-be-zinhār ki benüm ḳoçlarımsız. Yine bilün baña inanun kim ben 'âlem ḳalḳına şāhlıgumı ve serefrāzlıgumı bildirsem gerekdir diyü⁷¹⁴ ol abdāllara bu nev' ṣoḫbet ve naşihāt eyledi.

Nazm:

.---/.---/..--

Zihî zāt-ı muḫaḳḳaḳ bî-nihāyet
Nübüvvet 'aynuñ oldu hem velāyet

Senün her kim cemālün göre şeksüz
Ḥaḳıḳat milkine ḫāndır o şeksüz

Çü ḳılduñ da'vî-yi sırr-ı ene'l-ḫaḳ
Ḳabül itdi ḳamu eşya-yı muṭlaḳ

Eger ḳuvvet ü ger ḳudret senündür
Eger firḳat ve ger vuşlat senündür

Ḳamu 'ulvî ve süflî mülkün oldu
Bularuñ üstine ḫükmün ḡālib oldu

Pes ol kân-ı velāyet ol abdāllara bu nev' kelām eyledi. Pes öyle olsa ol abdāllar daḫı kimi inanup⁷¹⁵ taşdiḳ eyledi ve kimi gümān birle inanmadı daḫı ol Deli Umur bu

⁷¹¹ alup mübārek arçasına:-A

⁷¹² abdāl: abdāllar B

⁷¹³ sa'âdet :velāyet B

⁷¹⁴ diyü:-A

⁷¹⁵ inanup:-A

şübhe ile Bāyezīd Baba'nun kırkına ol Kemāyil abdāl ile revān oldılar ve ol kân-ı velāyetün kelāmın anlamayup ġāfil oldılar ve bilmediler kim sırr-ı haķīkat-i eşyā ve ġālīķ-ı arz ü semāvāt ol kân-ı vālā-himmetün⁷¹⁶ gönlü levhinde [B36b] ve beyt ü 'arşında maġfi ve meşūr olmuşdır. Zīrā ne felek ne yeddi yıldız bu noķta-i merkez-i ġāke bi'l-ķuvvet ve bi'l-fi'l her laġza ve her sâ'at ġāşiyetleriñ Tañrı emri birle işār ü nişār ve feyz-i yek-bār iderler tā şüret-i ādem şıfatındañ zāhir olalar ve hem mecmû' -ı sâyir eşyānuñ ve nebāt ve ġayvānuñ murādı ve maķşūdı ādemdür ve ādem noķta-yı haķīkâtdür ve ġalīfe-i Ĥudā'dur ki mecmû' maġlukātı Ĥaķķ Sübhānehü ve Te'ālā anuñ 'aşķına ġalķ eyledi. Ve ādemi kendü için maġlûķ eyledi tā kim ġalbi'l-mü'min beytullāh ve 'arşullāh ola ve mülk-i şerīfiñ müzeyyen eylemek için⁷¹⁷ -ġalķ itdi ġavlühü Te'ālā-⁷¹⁸ -ġalaķallāhi ālā şüretihi-⁷¹⁹ muşavver⁷²⁰ eyledi. Pes mecmû' eşyānuñ murādı ve maķşūdı hemān ādeme⁷²¹ irincedür ve ādemün maķşūdı men 'arafe nefsehü feķad 'arafe rabbehü maķāmına irincedür. Zīrā her kimün kim talebi ma'rifet-i Ĥaķķ ve ma'rifet-i nefis olsa anuñ sa'yi 'abeş ola -nitekim ġaber virmiş-⁷²² -men kāne fi hāzihī a'mā vehüve fi'l-uġrā⁷²³ a'mā ve azallu sebīlā-⁷²⁴ āyeti anuñ [A62b] ġalķı olur. -El-ġāşıl biz gelemüm sözümiñ özine şerġ olunursa söz uzar maķşüdümüzden ġalırız-⁷²⁵. Pes geldük bu ġarafda ġün ol kân-ı velāyeti bu abdāllar bu nev' ile müşāhede itmediler ve bī-ġaber olup ol kân-ı ġudreti⁷²⁶ ol Aķpıñar Tekyesi'nde ġoyup yola revān oldılar. ġün ol kân-ı velāyet bunlaruñ yola revān olduķlarıñ gördi ardlarınca cevāba gelüp eyitdi kim yürün gidebilürseñüz varuñ gidün didi. Ve daġı ol abdāllaruñ yolda giderken kiminün ayaġına -'özür peydā oldu-⁷²⁷ ve kiminün ġasteliġi şiddet idüp bī-mecāl oldu ve anlar bu ġāl üzerinde iken Mü'min Derviş -ol kân-ı velāyet nefesinden muşallaġ oldu, öyle peşimān olup tekrār girü döndiler Aķpıñar Tekyesi'ne geldiler ve gördiler kim ol evliyā-i zamān ġayb olmuş. ġün tekye şāhibine su'āl itdiler kim ne semte gitdi. Pes ol tekye şāhibi ġaber virdi

⁷¹⁶ vālā-himmetün : velāyetin B

⁷¹⁷ eylemek için : itmeġiçün B

⁷¹⁸ ġalķ itdi ġavlühü Te'ālā:-B

⁷¹⁹ ġalaķallāhi ālā şüretihi:Allah onu (Ādem'i) kendi sūretinde halk etti.

⁷²⁰ muşavver:-B

⁷²¹ ādeme :-A

⁷²² netekim ġaber virmiş:-B

⁷²³ fi'l-uġrā: āġirati B

⁷²⁴ Men kāne fi hāzihī a'mā ve hüve fi'l-uġrā a'mā ve azallu sebīlā: Kim de bu dünyāda körlük ettiyse, o artık ahrette daha kör ve gidişçe daha şaşķındır. (İsra Suresi: 72)

⁷²⁵ El-ġāşıl biz gelemüm sözümiñ özine şerġ olunursa söz uzar. Maķşüdümüzden ġalırız:-B

⁷²⁶ ġudreti:velāyeti B

⁷²⁷ 'özür peydā oldu: zaġmet belürdi B

kim Mü'min Dervîş [B37a] gelüp⁷²⁸ ol kân-ı velâyeti ata bindürüp Bâyezîd Baba'nun kırkına revân oldu -ki beyân itdük idi. Ol abdâllar dağı çün bu nev'a haste ve bî-mecâl oldılar⁷²⁹. -Pes öyle olsa ol abdâllar cân u dilden ol kân-ı velâyete 'âşık oldılar ve taleb-i ân-şâh-ı velâyet idüp yola revân oldılar ve⁷³⁰ bildiler kim⁷³¹ ol kân-ı [velâyet] şâh-ı 'adâlet ve [A63a] şâh-ı bî-mişâl ve deryâ-yı muhîṭ ve 'arş-ı a'zâm ve cân-ı cihân-nümâ ve âyine-i gîti-nümâ⁷³² ve 'aql-ı evvel ve kuṭb-ı 'âlem ve mürşid-i bâr-gâhdur. Pes bu müşâhedenün şevk ü zevkinden cevâba gelüp eyitdiler kim

Nazm:

-.--/-.--/-.--/-.--

Ey zihî şâhib-velâyet ve'y murâd-ı nüh semâ
Şâhidiñdür lâ-tekellüf 'izz ü levlâke lemâ

'İzzet-i hüsnün getürdi çün ki eşyâyı temâm
Pes zebün-ı 'aşkun oldu 'âlem içre hâşş ü 'âm

Dört zıdduñ ihtilâfın hükümüñ itdi her nefes
Tâ olalar eşigünde hidmetün râyinde kes

Ger mübârek hüsnün üzre yazmayayduñ heft-kitâb
Kim bulurdi kenz-i sırıñ 'âlemine fetḥ-i bâb

Ey Kerîm ü ey Raḥîm ü ey Hudâ-yı bî-niyâz
Bir ğarîbüñ cürmi üzre raḥmüñ olsuñ kâr-sâz

⁷²⁸ ol kân-ı velâyet nefesinden muşallaṭ oldu öyle peşimân olup tekrâr girü döndiler Akpınar tekyesine geldiler ve gördiler kim ol evliyâ-i zamân ğayb olmuş çün tekye şâhibine su'âl itdiler kim ne semte gitti. Pes ol tekye şâhibi haber virdi kim Mü'min Dervîş gelüp:-B

⁷²⁹ ki beyân itdük idi ol abdâllar dağı çün bu nev'a haste ve bî-mecâl oldılar:-A

⁷³⁰ Pes öyle olsa ol abdâllar cân u dilden ol kân-ı velâyete 'âşık oldılar ve taleb-i ân-şâh-ı velâyet idüp yola revân oldılar ve:-B

⁷³¹ bu 'âlâmet siyâset anlara ol kân-ı velâyet nefesinden muşallaṭ oldu öyle olsa peşimân olup ol Akpınar tekyesine geldiler ve gördiler ol kân-ı velâyet ğayb olmuş çün tekye şâhibine su'âl itdiler kim kaçta gitti pes ol tekye şâhibi dağı haber virdi ki Mü'min Dervîş gelüp ol kân-ı velâyeti ata bindürüp Bâyezîd Baba'nın kırkına revân oldu didi öyle olsa ol abdâllar cân u dilden ol kân-ı velâyete âşık oldılar ve taleb-i an-şâh-ı velâyet idüp yola revân oldılar ve bildiler kim:-A

⁷³² âyine-i gîti-nümâ: âyine-i cân-nümâ B

**-BĀB-I ÇEHĀRDEHŪM⁷³³ REFTEN-İ ĀN KĀN-I VELĀYET BER TAŅRI TAĞI
BĀ-DERVİŞĀN U ABDĀLĀN**

Ol ḥallāl-i ‘acā’ib-i müşkilāt, ol ḥākim-i arz ü semāvāt, ol kāmīl-i cümle maḥlūkāt, ol ‘ālim-i ‘ilm ü kerāmāt, ya‘nī Otmān Baba ol kān-ı velāyet Zağara’da Mü’min Dervīş tekyesinde sākin olurken ol abdāllar leyl ü nehār bī-ārām ü bī-ḳarār-⁷³⁴ -pes ol kān-ı velāyete çün abdāllar ‘āşīḳ oldılar. Āḥirü’l-emr ol kān-ı velāyeti -ol tekyede-⁷³⁵ bulup ḥuzūr-ı mübāreğinde⁷³⁶ secde-i şükr itdiler. Çün ol kān-ı velāyet bu abdālları gördi kim iḳrāra gelüp teslim ü rāzī-ḥāl olmışlar. Derḥāl cevāba gelüp bunlara eyitdi kim hā zinhār şunu şöyle bilün ki ben ol istedigünüz sırr-ı Muḥammed’em ki ben size ve bu ‘āleme raḥmet eylemege geldim ve beni gören gözler -sağ olsun-⁷³⁷ var olsun ve görmeyen gözler kör olsun didi. Pes -ol kān-ı velāyetüñ -⁷³⁸ ben sırr-ı Resül’em didüğine işbāt ne nev‘ iledür yukarıda işbāt ve ḥall-i müşkilāt beyān⁷³⁹ olmışdur. [A63b] taṭvīl-i kelām ḥācet degüldür. Öyle olsa bu ḥāl üzerine geçince devr-i eyyām gelüp irince ol abdāllar Mü’min Dervīş tekyesinde ol kān-ı velāyeti bulup naẓarında ḥıdmet iderken bir gün Mü’min Dervīş bir iḥtiyār dervīşinle bir nice dervīşi Tañrı Tağı’na ve ahālisine ḳurbāna göndermek yarağın müheyyā⁷⁴⁰ eyledi [B37b] ve daḥı bir gün ḥāzır olup gitmek ‘alāmetin zuḥūra getirdiler. Pes ol kān-ı velāyet daḥı bile gitmesine remz eyledi. Çün bu dervīşler ol kān-ı velāyetüñ bu remzin gördiler şād ü ḥurrem olup ol kān-ı velāyete bir at ḥāzır itdiler naẓarına getürüp ol kān-ı velāyet ol dem ata süvār oldı ve ol dervīşler ile yola revān oldı. Çün bu hāli ol ‘āşīḳlar ki biri Deli Umur ve biri Kemāyil’dür gördiler kim ol kān-ı velāyet ata süvār olup ol dervīşler ile yola revān oldı anlar daḥı -yüz yire süriyerek-⁷⁴¹ ol kān-ı velāyet ile bile yola revān oldılar. Öyle olsa meger ol kān-ı velāyetüñ rāh-ı güzār-gāhı üzerinde Çeltikçi Köyü dirler bir köy var idi. Çün ol köye gelüp ol kān-ı velāyet -bir maḥālde-⁷⁴² ārām eyledi. Meger ol köyde bir çeltik re’isünüñ bir oğlı vār idi ki aña Sultān dirler idi kim şāḥib-i keşf ü kerāmāt ve velāyāt ıssı serverdür çün ol kān-ı velāyetüñ

⁷³³ bāb-ı çehārdehüm : der-beyān-ı B

⁷³⁴ Ol ḥallāl-i ‘acā’ib-i müşkilāt, ol ḥākim-i arz ü semāvāt, ol kāmīl-i cümle maḥlūkāt, ol ‘ālim-i ‘ilm ü kerāmāt, ya‘nī Otmān Baba ol kān-ı velāyet Zağara’da Mü’min Dervīş tekyesinde sākin olurken ol abdāllar leyl ü nehār bī-ārām ü bī-ḳarār:-B

⁷³⁵ ol tekyede: Zağara’da Mü’min Dervīş tekyesinde B

⁷³⁶ ḥuzūr-ı mübāreğinde : mübārek naẓarında B

⁷³⁷ sağ olsun:-A

⁷³⁸ ol kān-ı velāyetüñ:-B

⁷³⁹ beyān:-B

⁷⁴⁰ müheyyā:-B

⁷⁴¹ yüz yire süriyerek : yüz süriyü B

⁷⁴² bir maḥālde : ara yirde B

geldüĝin iřitdi nāz ü niyāz birle nazārına geldi. Biñ   izz ü nāz ile ve řevķ-i didār ile cevāba gelüp eyitdi kim   Azrā' il ne kiřidür řařd ide cānuma ben emānet řāhibinle⁷⁴³ uzlařup⁷⁴⁴ geldüm. daĝı ol kān-ı velāyetüñ [A64a] nazārında meskenetlik idüp edeb birle bir yirde řarār eyledi ve mecmū   ol köyüñ ĥalkı ol kān-ı velāyetüñ nazārında ni   met ü ĥurbān ve dide-i giryān birle yüz sürüyerek⁷⁴⁵ nāz ü niyāza geldiler. Pes ol kān-ı velāyetüñ řafā nazārın⁷⁴⁶ aldıĝdan řoñra ĥällü ĥālince revān oldılar. El-ĥāřıl ol kān-ı velāyet daĝı ol aradan revān oldı ve yolca -ol kān-ı velāyet süvār olup⁷⁴⁷ giderken at bařın çekdi derĥāl Kemāyil didüĝi abdāla eyitdi kim gel řol yirde yatan ĥoz ĥubuĝın baña alıvir didi. Ćün ol abdāl ol kān-ı velāyetden bu ĥaberi iřitdi derĥāl gelüp ol ĥoz ĥubuĝın yirden alup ol kān-ı vālā-řevkete⁷⁴⁸ virüp öñünce revān oldı. Meger ol gitdükleri yol üzerinde bir köyde bir evliyā var idi ki aña Umūr Baba dirler idi. Pes ol kān-ı ĥuĥb-ı hidāyet⁷⁴⁹ Ćün kim ol köye geldi daĝı ol Umūr Baba didikleri evliyānuñ [B38a] tekyesine ĥonup ārām eyledi ve ol vaĥt kim ol kān-ı sırr-ı kerāmet⁷⁵⁰ ol abdāla eyitdi kim řol yolda yatan ĥoz ĥubuĝın alıvir didikde ol Umūr Baba daĝı bu řarafda meger bir ĥaç ĥoz getürüp yeñi içinde pinhān eylemiř idi ki ol kān-ı sırr-ı ĥudrete⁷⁵¹ gelicek ol ĥoz ĥubuĝınuñ ma   nisin gösterüp řuĥūra getüre. El-ķıřsa Ćün ol kān-ı ĥařmet gelüp oturup ĥuzūr eyledi ve ol ĥoz ĥubuĝın mübārek elinde dutarken ol Umūr Baba ol kān-ı velāyete eyitdi kim sen anuñ aĝacın getürür misin biz anuñ yemiřin peydā ideriz didi daĝı ol yeñinde gizledüĝi ĥozları meydāna atdı. Ćün ol kān-ı velāyet ol Umūr Baba'dan bu kelāma müstemı   oldı nuĥķ-ı ĥadīm-i ezeliyyesi ile cevāba gelüp eyitdi kim sen anuñ yemiřiñ peydā idersiñ ben ĥalmıřlara yitürici ve řuřuzları ĥandurıcı ve aĥları toyorıcı sırr-ı Muĥammed'im didi. Ćün bu ĥaberi ol Umūr Baba ol -kān-ı veliyy ü vālādan-⁷⁵² bu nev   ile iřitdi daĝı ĝazab birle ol kān-ı merĥāmete⁷⁵³ eyitdi kim tiz řol elindeki ĥubuĝı beri vir didi. Ćün ol -kān-ı kerem-i   ināyet-⁷⁵⁴ ol Umūr Baba'dan bu kelāmi iřitdi eyitdi kim ben istemekle bir kimseye bir nesne virmezem didi. Ćün ol Umūr Baba ol kelāmi iřitdi ĥacālet birle

⁷⁴³ řāhibinle : ıssınla B

⁷⁴⁴ uzlaşup: yönde bitürüşüp B

⁷⁴⁵ sürüyerek :sürüyü B

⁷⁴⁶ nazārın: himmetin B

⁷⁴⁷ ol kān-ı velāyet süvār olup:-A

⁷⁴⁸ vālā-şevkete : velāyete B

⁷⁴⁹ ĥuĥb-ı hidāyet: velāyet B

⁷⁵⁰ sırr-ı kerāmet : velāyet B

⁷⁵¹ sırr-ı ĥudrete: velāyete B

⁷⁵² kān-ı veliyy ü vālādan : kān-ı velāyetden B

⁷⁵³ merĥāmete: velāyete B

⁷⁵⁴ kān-ı kerem-i   ināyet: kān-ı velāyet B

tebessüm eyledi dağı ol -kân-ı velâyet-i ebed-müddet-⁷⁵⁵ ol aradan gider olucağ
niyâz birle ol köz çubuğın tekrâr ol kân-ı mürüvvetden⁷⁵⁶ taleb eyledi. Pes ol kân-ı
sehâvet⁷⁵⁷ mürüvvet birle ol köz çubuğın ol dem Umür Baba'ya virdi ve abdâl ve
dervişler birle ata süvâr olup yola revân oldu. Pes kân-ı velâyet gitdükden soñra anda
hâzır olan halk ve dervîşe ve ol Umür Baba su'âl idüp eydür kim bu kişi 'aceb
kişidür kim ben hiç bu gelen kişinüñ sırrına irmedüm dir. dağı anlar eydür kim buña
Otmân Baba dirler be-gâyet kattâl pâdişâhdur dirler. Çün bu haberi ol kişilerden
Umür Baba işidir ve cevâba gelüp eydür ki bizüm eksikliğümize qalmayadı⁷⁵⁸ amân
ki biz ol serveri bilmedük kim biz dağı anuñ ğarîbiyüz didi. [B38b]

Nazm:

-.--/-.--/-.--/-.--

Ey zihî hikmet ü kudret ve'y mübârek pâk zât
Şun'-ı menşürin olubdur vâcib ile mümkinât

Luţf-ı qahrüñ ka' rında ğarq olubdur evliyâ
Ol sebebden 'acze vardı 'aklı fikri enbiyâ

Ger haqîkat güneşi toğmasa 'âlem leyline
Kim göreydi her kişinüñ hâli nedür meyli ne

Zülf-i hâlün vasfin ider hâcc ü şeyh ü namâz
Pes münâfik lâya düşmüş gice gündüz kış u yaz

Her ki yüziñ göriben dimedi şaddağ yâ ğanî
Oldı cism ü rûhı anuñ yeddi tamu ruğanı

Pes ol kân-ı velâyet ol aradan çün yola revân oldu dağı ol diyârda Tûrnacı Baba
dirler idi bir evliyâ var idi ol kân-ı velâyet ol evliyâyâ uğradı. Çün ol Tûrnacı Baba

⁷⁵⁵ kân-ı velâyet-i ebed müddet: kân-ı velâyet B

⁷⁵⁶ mürüvvetden : velâyetden B

⁷⁵⁷ sehâvet: velâyet B

⁷⁵⁸ qalmayadı : qalmasun ki B

ol kân-ı pür-ḥaşmeti⁷⁵⁹ görüp müşâhede eyledi. Gördi kim ol elest bezminde ve ‘âleminde rûhlara ḥitâb iden sırr-ı ḥaḳîkât ve zât-ı bî-miṣâl ol kân-ı ‘âlî-cenâbuñ⁷⁶⁰ yüzi ve gönli levhinde tecellî eylemiş daḡı naẓarında secde-i ‘izzet birle ol kân-ı vâlâ-rif⁷⁶¹ ate nâzlar

ve niyâzlar eyledi ve envâ‘ dürlü şoḡbet ve şevḳ-i muḥaḳḳıkâne ol şâhun naẓarında zuhûra geldi kim ‘aḳl ü kıyâş ve fikr ü libâsa gelmez -öyle olsa⁷⁶² -ve daḡı bir müddetden şoñra⁷⁶³ ol kân-ı hidâyet⁷⁶⁴ ol aradan daḡı revân olup şehr-i Filibe’ye geldi ve Hızırılık dirler bir tekyede ârâm ve ḥuzûr eyledi. daḡı celâl ve cemâl birle ol kân-ı pür-heybet⁷⁶⁵ seyrân iderek şehr içine revân oldı ve Meric dirler ol şehrde bir ulu şü vardır. daḡı ol kân-ı velâyet gelüp ol Meric şuyuna ‘üryân olup girdi ve karar idüp otururken ol şehrde ol zamân bir evliyâ var idi ve ismine Ḥasan Baba [A65b] dirler idi nâ-gâh gördi kim ol kân-ı vâlâ-neseb⁷⁶⁶ ol Meric şuyuna girüp oturur derḡâl şehr içine revân olup bülend-âvâz ile ol şehr ḡalḳına nidâ eyledi ve eyitdi kim eyâ maḡlûḳ-ı cihân bilüñ ve âgâh oluñ kim Muḡammed ve ‘Ali diyüp istedüḡiñiz kimesne uş Meric şuyuna girüp oturur gelüñ görüñ niye durursız didi. Çün ol şehr kavmi ol evliyâdan bu ḡaberi işitdiler ta‘accübe varup [B39a] eyitdiler kim yine Ḥasan Baba ne ‘aceb söz söyler daḡı ‘aḳl u fikri taşavvurı birle ḡayâle vardılar ammâ ol kadar sîreti başiretleri yoḡ idi kim ol evliyanuñ sözün fehm idrâk ideler. -zîrâ ki en-nâsü niyâmün fe izâ mâtüvâ intebihü kavmidür ya‘nî Âdem’ün oḡlanları ḡaflet⁷⁶⁷ ḡâbında bî-ḡuş olup uyurlar pes ölücek uyanırlar. Her ne kim ḡayr ü şerr kesb ü ḡaşıl itmişlerdür ol vaḳt göreler dimek olur. Öyle olsa ‘avâmi’n-nâsüñ zâhir gözünle görüḡi girü zâhir dür. Zâhir görüḡi olmasa hiç günâh idüp ehl-i ḡaflet olmaz idi. daḡı ‘ilme’l-yaḳından ‘ayne’l-yaḳîne ve ‘ayne’l-yaḳından ḡaḳḳa’l-yaḳîne irüp ehl-i dîdâr olurlar idi. Ammâ Ḥaḳḳ Sübhânehü ve Te‘âlâ bu devleti ichâle kendü zâlâletinden müyesser eylemez bilâ-şekk ve lâ-şübhe. Ey erenler himmet idüñ bu faḳîre. Medet mürüvvet kerem ‘inâyet. Baḳ ḡâlîme eyle merḡamet⁷⁶⁸

⁷⁵⁹ pür-ḥaşmeti : velâyeti B

⁷⁶⁰ ‘âlî-cenâbuñ : velâyetin B

⁷⁶¹ vâlâ-rif⁷⁶¹ ate: velâyete B

⁷⁶² öyle olsa:-A

⁷⁶³ ve daḡı bir müddetden şoñra:-B

⁷⁶⁴ hidâyet : velâyet B

⁷⁶⁵ pür-heybet : velâyet B

⁷⁶⁶ vâlâ-neseb : velâyet B

⁷⁶⁷ zîrâ ki en-nâsü niyâmün fe izâ mâtüvâ intebihü kavmidür ya‘nî Âdem’ün oḡlanları ḡaflet:-A

⁷⁶⁸ Medet mürüvvet kerem ‘inâyet/Baḳ ḡâlîme eyle merḡamet:-B

[Nazm] [66a]

Ey sîreti hayvân şüreti insân
Sen şanma özüñi sûre-i Raḥmân

İnsân-ı kâmil uş ḥaḳîkat-i eşyâ
Oldı nesnesin ey bî-ḥaber a' mā

Yoḳdır başîretüñ kim göresin Ḥaḳḳ'ı ' ayân
Menbâ' -ı Ḥudâi der-şüret-i ḥübân

Sîm ü zer nefis ü ejdehâ
Yutdı seni sen diyince hâ

Ġaflet ü uyḥuyı sen eyleme ḥû
Eylemeyince tâ kuş kafes üzre hû⁷⁶⁹

-BÂB-I PÂNZDEHÜM ⁷⁷⁰ṬARİK-I İZHÂR KERDEN-İ ÂN-KÂN-I VELÂYET BER-ABDÂLÂN-I ḤÜDEŞ VE BER-DERVİŞÂNEŞ

Ol şu' â' -ı ḥürşîd-i ḥâverî, ol meṭâ' -ı kenz-i kişverî, ol dürr-i yegâne-i peygamberî, ol vâriş-i nûr-ı Ḥayderî, Ya' nî ol kân-ı velâyet evliyâlar serveri-⁷⁷¹ pes ol kân-ı velâyet Filibe şehrinden girü ol abdâllar ile ve dervîşler ile yola girüp Tañrı Ṭağı'na revân oldı ve ṭağın üzerine çıkup nice müddet seyrân taşarruf-ı insân ve hayvân itdükten soñra meger kadem-ber-kadem el-ķişşa Zagara'ya gelüp karar eyledi. daḥı şol vakte değın kim ol kân-ı mürüvvet⁷⁷² ol kendüyi 'ayne'l-yaḳînle tanıyan abdâllara Mü'min Dervîş'üñ ṭarîķı erkânından ğayrı bir ṭarîķ-ı müstaķim gösterince. Çün Mü'min Dervîş bu abdâllardan ol erkânı [B39b] ve taşdıķ-i lisânı bu nev' a müşâhede eyledi. Ġazab birle ol abdâllara eyitdi kim siz bu meydân içre ne Felâṭunlarsız kim benüm ṭarîķum ve erkânım üzre ğayrı ṭarîķ gösterirsiniz ki hiçbir meşâyıḥ [A66b] göstermiş degüldür didi. Pes öyle olsa abdâllar ki biri Deli Umür ve biri Kemâyil'dür cevâba

⁷⁶⁹ Şiirde vezin problemlidir.

⁷⁷⁰ bâb-ı pânzdehüm : der-beyân-ıB

Ol şu' â' -ı ḥürşîd-i ḥâverî, ol meṭâ' -ı kenz-i kişverî, ol dürr-i yegâne-i peygamberî, ol vâriş-i nûr-ı Ḥayderî, Ya' nî ol kân-ı velâyet evliyâlar serveri :-B

⁷⁷² mürüvvet : velâyet B

gelüp Mü'min Dervîş'e eyitdiler kim bilmiş ve agāh ol kim biz bu tarîkı kıtbu'l-aķtāb ve server-i cihān ve 'aql-ı evvel ve mürşid-i bār-gāh ve halife-i Hudā'dan görüp zuhūra getürdük didiler. Çün Mü'min Dervîş ol abdāllardan bu haberi işitdi yine cevāba gelüp eyitdi kim bu didiğiz şıfatlar hod Bāyezīd Baba'nındur. Pes biz bu tarîkı andan görmedük didi. Çün abdāllar haberi bu nev'a işitdiler cevāba gelüp eyitdiler 'abeş söylersin ki bu şıfatlar ol serverün ki niçe evliyā ve meşāyih dirilenler anuñ nazarında māt ser-gerdān dururlar didiler. Çün Mü'min abdāllardan bu haberi işitdi cevāba gelüp eyitdi ki ol hod mecnūn budala kimsedür ki kendüden ğayrıya çāresi ve dermānı yokdur didi. Çün abdāllar Mü'min Dervîş'den bu haberi işitdiler, daħi cevāba gelüp eyitdiler kim her gün ve gice mübārek nazarında oturup dīdār u devleti sāyesinde mesrūren evkāt geçirirsin daħi bilmez misin didiler. daħi tekrār cevāba gelüp eyitdiler kim ol kān-ı velāyet kelām-ı kādīmi ile cevāba gelüp eydür kim benüm bir kırk boğunlu zekerim vardur ki her boğunu işledikçe bir budala düzerem dir. Pes böyle oldıķı hālde degül ki sen aña dirsın kimdür, ğayri kimseye çāresi yokdur ve bu güne kelām-ı bī-şebāt söylersin. Ve daħi didiler her kim evliyāya inkār iderse enbiyāyı inkār ider, enbiyāyı inkār iden ne'üzübillāh Hāķķ Te'alā'yı inkār ider. Pes her kim evliyāya şakī nazar ile nazar idenlerün hāķķında buyurulmuşdur kim ey mü'min ü muvāhħid bilgil ve āğāh olun kim evliyāyı bilmek ve tanımaķ dīniñ muhķemātıdur. Bilā-şekk ve lā-şübhe.

Nazm: [B40a]

.---/.---/--

Zihī nāķış zihī a' mā olan cān

Zihī münkir zihī nādān hayvān

Elestden gelüben gitdüñ bād-gār

Harām oldı saña 'aşķ ile dīdār

Yüri hey şāħib-i zerķ [u] riyā sen

Bu hāķ yolda virilmedi saña fen

Saña her gūşede meydān viren ol

Mededsiz derdine dermān iden ol

Zîrâ oldır kamu dillerde cānān
 Herîf ü dilber ü maķşūd-ı insān

Pes öyle olsa çün Mü'min Dervîş yine bu kelāmı ve i' tiķādı çün bu abdāllara 'ayān oldu. Cān ü dilden ol kān-ı velāyete nāz ü niyāz birle secde-i şükr idüp ol kān-ı velāyete eyitdiler kim her hāle ve ķaşd-ı zamīre sen muṭṭali' sin diyü niyāz itdiler. Pes ol abdāllaruñ niyāzı ol kān-ı velāyete bî-vāsita 'ayan oldu. Derḥāl celāl üzere gelüp eline bir kötek aldı ve Mü'min Dervîş'üñ [A67b] ne ķadar dervîşleri var ise tār-mār eyledi. Ve bu hāl üzere nā-gāh Mü'min Dervîş ṭaşradan çıķageldi ve ol kān-ı velāyete eyitdi kim bu abdālları ne ķovarsıñ ki bu abdāllar senüñ neñdir didi. Çün bu haberi ol kān-ı mehābet Mü'min Dervîş'den sāmī' olup işitdi Mü'min Dervîş'e eyitdi kim uş saña abdāl niçe olur göstereyim didi. Derḥāl Mü'min Dervîş'i daḥı ol kān-ı pür-şevket ḳuṭbu'l-aḳṭāb-ı temāmet elindeki kötekle birķaç kerre urup eyitdi kim baķ beni bilmediñ hemi ki ben saña bunca ķatarla deve virdim bilmediñ uş ḳoluñ budagıñ kırup kendümi saña bildüreyim didi ve ol hinde Mü'min Dervîş ol kān-ı velāyete inkār birle nażar itmişdi ise de amma 'avāmi'n-nās ḥacāletinden cevāba geldi. Zîrā kim kendüsi şāḥib-i irşādam dir idi. Pes bilmiş ve āgāh oluñ kim şāḥib-i irşād oldır kim ḥavf-i 'avāmdan ḥalāş bula ve i' tiķādı kāmīl ola ve bir güzīde-i insān ola, velāyete ķadem başup lāyık-ı ḥaḳ ola ve maķbül-i der-gāh ola ve ḳuṭb'ul-aḳṭāba ḳarīb ola, ya' nī ki ḳuṭbu'l-aḳṭāb-ı temāmet ola. Ammā ba' d her kim velāyete [B40b] ve şāḥib-i velāyete inkār ide nübüvvete inkār itmişdür, nübüvvete inkār iden Ḥaḳḳ'a inkār itmişdür, ne' üzübīllāh [A68a] Pes bu hāl-i remzden soñra bir gün ol kān-ı velāyet celāl üzerine geldi ve ne ķadar dervîş ve abdāl var ise tār-mār eyledi. daḥı ol dem meger Mü'min Dervîş'İN İḥtiyārı yirinde bir dervîşi var idi. Bir bî-başır ü bî-başar ve kem-nażar kimse idi. Lā-teklīf ol kān-ı velāyete eyitdi kim Mü'min Dede saña geçende ḥüccet ķodu ki bu dervîşleri incitme diyü, sen niçün gözsüzlük idersıñ didi. Çün ol kān-ı velāyet ol bî-edebden bu kelāmı işitdi ve cevāba gelüp eyitdi kim baķ bire gözü çıķası münāfık, gözsüz ben miyüm yoķsa sen misin didi. daḥı aḥşāma varmayup ol dervîşiñ iki gözileri soğulup gözsüz oldu. Ve Mü'min Dervîş'İN bir oğlı var idi. Be-gāyet za' if oldu. Dermān çāre ṭaleb itdilerse de hiç çāre ve fā'ide bulamadılar. Āḥiri'l-emr ol kān-ı velāyet birgün ol oğlanıñ üzerine geldi ve cevāb-ı

kaṭı' birle eyitdi kim ben Hakk izni ile emānetimi almağa geldüm siz dermānı kime idersiz didi. daḥı ol oğlan aḥşama varmayup cān teslim eyledi. Çün Mü'min Derviş ve 'avredi bu ḥāli gördiler, dād u feryād bize gerekmezsin diyüp 'avredi tāt taḥtını ḥāke şaldı ve ol kān-ı velāyete [A68b] gāflet nazarı birle nazār itdi. Çün Mü'min Derviş'in 'avreti küfre mülḥāk oldu ve ol kān-ı velāyete inkār itdi. Pes ol kān-ı pür-ḥikmet ol gice ol aradan ğayb oldu ve Mü'min Derviş bī-ḥaber oldu, dünyā başına tār oldu.

Nazm

.---/.---/---

Zihī ḳādir ki ḳabz-ı rūḥ-ı eşyā
Sen oldıñ mevt ü ḥayy ü fikr ü dānā

Sañā inkār iden buldı ḥısārāt
Gözi kör olur ve ḳalmaz başārāt

Ne taḳlīd ü gümān ehli ola ol
Ki vaşfiñ işidüp inkār ide ol

Vişālūñ 'āşıḳa devlet degül mi
Ḥayālūñ gönlüme vuşlat degül mi

Zirā sensün ḳamu dillere dermān
Herif ü dilber ü maḳşūd-ı insān [B41a]

-BĀB-I ŞĀNEZDEHHÜM⁷⁷³ CÜST CÜ KERDEN-İ ABDĀLĀN EZ-BERĀ-YI ĀN KĀN-I VELĀYET PEYDĀ KERDENEŞ DER-MŪHEYYĀ

Ol pervāne-i bezm-i sa'ādet,ol dürr-i yegāne-i velāyet,ol maḥmūr-ı piyāle-i vaḥdet ya'ni Otman Baba bā-celāl ü pür-heybet çün Mü'min Derviş'in ol vech üzere kim i' tiḳādıñ görüp ol aradan ğayb oldu. Ve Mü'min Derviş bu ḥāli göricek be-ğāyet

⁷⁷³ bāb-ı şānezdehhüm : der-beyān-ıB

melül oldı ve itdiği işe peşimân olup hayf-ı ‘azîm itmişem didi. Zîrâ ol kân-ı velâyetüñ sebebine mecmû‘ eşyâ aña muhibb olup vâfir ni‘metler ve nice qurbânlar işâr ve nişâr iderlerdi. Öyle olsa ol sâ‘at [A69a] bi’z-zarûre Mü’min Dervîş ol kân-ı velâyetüñ abdâllarına ki biri Deli Umûr ve biri Kemâyil’dür eyitdi kim ‘aceb ol kân-ı velâyet kaçça gitdi ola diyüp cevâb eyledi. Çün ol abdâllar Mü’min Dervîş’den bu haberi işitdiler, eyitdiler kim sen saña eyledüñ kim ol kân-ı sa‘âdetün kadr ü kıymetin ve dîdâr-ı devletin bilmeyüp eldeñ çıkardıñ. Pes buña ne çâre didiler. Çün Mü’min Dervîş bu abdâllardan bu haberi işitdi ol abdâllara eyitdi kim mürüvvet kerem eyleñ varuñ ol kân-ı velâyeti arayup buluñ ve benüm nazarıma getürüñ kim her ne murâduñuz var ise benüm cānum

başum üzerine olsun didi. Çün bu abdâllar Mü’min Dervîş’den bu haberi işitdiler ol kân-ı velâyeti cān ü dilden aramağa t̄alib oldılar ve yola revān olup her kime uğradılsar sordular.

Nazm:

.---/.---/..--

Eyā mahlûk senem-sā gördiñüz mi
Göñül milkine hem-sā gördiñüz mi

Anuñ her nefesi öli dirüldür
Fenā içre ol ‘İsā gördiñüz mi

İçümüz firqati yaqdı be-gāyet
Göñül t̄urında Mūsā gördiñüz mi

Haq̄ikat ma‘deni maq̄şud-ı ‘ālem
Cemāli kıble-i tersā gördiñüz mi

Haq̄q’uñ sırrı dü ‘ālem iştiyākı
Cānum cānı ol āsā gördiñüz mi [A69b]

Mededsüz qalmışuz hasret elinden
Bu derde ol çâre olsā gördiñüz mi [B41b]

Pes abdāllar her ʔarafa ol kān-ı velāyeti aramağa gitdiler. Ve bu hāl üzere üç dört ay geçince kimseden nām ü nişānın bulmadı meger ol kān-ı velāyet Balқан ʔağı içinde bir dervīşüñ tekyesinde Һuzūr idüp oturmışdı ki kimsenüñ ondan Һaberi yoқdı. Öyle olsa bu hāl üzerine bunça müddet ki geçdi meger Zağara'da Māl Oyuğu dirler bir köyde bir gürüh şūfiler müheyyā itmek Һaşdına her diyārdan Һalk ve dervīşler da' vet itdiler. Meger birҺaç kimse daҺı gitdi. Ol tekyedeki dervīşi ol müheyyāya da' vet idüp tenbih itdikde ol kān-ı velāyeti ol tekyede gördiler ve geldikleri vaқt 'ālem Һalkına daҺı söylediler. Meşhūr olup ve Һaber idüp eytdiler kim ol server-i 'ālem ve maқşūd-ı ādem

ki Otmān Baba'dur felān dervīşüñ tekyesinde Һuzūr vaҺdet eyler didiler. Çün ol abdāllar

daҺı işitdi kim ol kān-ı velāyet filān yirde müheyyā gelse gerekdür. Pes ol müheyyāya 'azm-i dil-ārām itdiler ve ol Māl Oyuğu didikleri müheyyā olıcaқ köye geldiler gördiler ki ni' met pişmiş ve Һalk ve dervīş cem' olmağa başlamış. Öyle olsa bir yire oturup [A70a] intizār ve ümīd birle yol gözetdiler ki bir laҺzadan soñra gördiler kim ol tekyesinde oldığı dervīşüñ ardınca ol kān-ı velāyet çoban-vāri bir ağaca mübārek çulunı geçirüp omuzına urmuş gelür ve bir tāc dikmiş yeddi terk üzerine ve mübārek başınuñ saçı ol tāc altında bir tutām miқdāri uzamış. Çün ol kān-ı velāyet gelüp bir yirde ārām ve Һuzūr eyledi. DerҺāl ol abdāllar gidüp yüz süriyerek ol kān-ı velāyetüñ nazārında secde-i şükr itdiler ve cevāba gelüp eytdiler kim -Һamd ü şenā olsun müyesser oldı dile kim-⁷⁷⁴.

Nazm:

.---/.---/---

Şükür minnet eyā sultān-ı 'ālem

Yüzüñ gördik zihī sübhān-ı ādem

Vücūdüñ sāyesi her cāna irse

Yeddi iqlīme ol sultān-ı Һākem

Senüñ her nefesüñ Һalk-ı cihāna

Cevabī der ki ben dermān-ı cānem

⁷⁷⁴Һarad ü şenā olsun müyesser oldı dile kim:-B

Saňa her kim yaķın itdi kemālin
 Kılur da‘ vī ki ben ‘ummān-ı zātem [B42a]

‘Ayān olan cemālün muşhāfidur
 Kitāb-ı ‘İsā ve Kır’ān-ı Hātem

Velī vü ger nebī iķrāruñ itdi
 Ki ben daķı şehā fermān-ı ānem

Bu abdāl ü ğarībe şorsañ iy cān
 Hāķir ü ğor ü ‘isyān-ı zamānem

-BĀB-I HEFDEHHŪM ⁷⁷⁵VAŞF-I HĀL-İ ĀN KĀN-I VELĀYET VE HİKĀYE-İ ‘ACĪBE VŪ ĞARĪBE

[A70b] Ol sākī-i bezm-i elest, ol mübāriz-i rezm-i tiz-dest, ol nere-şir ü zir est ya‘ nī ol kân-ı velāyet vāķıf-ı sırr-ı elest-⁷⁷⁶ pes ol vaķt kim Yanbolu’da Mü’min Derviş’le ol Etyimez Tekyesi’nde buluşmışdı ki yuķarıda beyān itdik. daķı ol Etyimezler didikleri iki ķardaş idi ki ol kân-ı velāyet birine Deli Cüdā birine Atā diyü isim virmişdi. Pes ol Deli Cüdā bir ğün rivāyet itdi eydür ğünlerde bir ğün kân-ı velāyet birğün tekyemizde otururken baňa eyitdi kim beni bilür misin kim ben ne kişiyem didi. Ben eyitdim kim -bilürem kim-⁷⁷⁷ efendim ve babamsıñ didim dir. Pes ol kân-ı vālā-şevket⁷⁷⁸ eyitdi kim beri yüzüme baķ yā didi. Çün mübārek yüzine baķdum gördim ki bir ķara atlu ve yeşil cidālu bir nev-civān yigit gözünüñ bebeğinde zāhir çıkageldi ve baňa eyitdi ki uşda beni gördiñ mi kim ben bir kişiyem ki ķara atlu ve bu cihānda benden artuķ kimse yoķdur didi. Çün bu velāyeti ve ķudreti ol kân-ı velāyetden gördim ‘aķl benden ğitmiş ve bir zamān bī-hüş olup yatmışam dir. Pes öyle olsa bu Etyimez dervişler daķı eyitmişler ki ol kân-ı velāyet [A71a] Mü’min Derviş’den ğayb olmuş ve filān yirde müheyyāya gelse gerekdür diyü. Pes ol Atā

⁷⁷⁵ bāb-ı hefdehhüm : der-beyān-ıB

⁷⁷⁶ Ol sākī-i bezm-i elest, ol mübāriz-i rezm-i tiz-dest, ol nere-şir ü zir est ya‘ nī ol kân-ı velāyet vāķıf-ı sırr-ı elest:-B

⁷⁷⁷ bilürem kim:-A

⁷⁷⁸ vālā-şevket : velāyet B

didükleri dervîş derhâl bir ata binüp birkaç dervîşleri önüne bırağup yola revân oldu ki ol kân-ı velâyeti nâz ü niyâz birle tekyesine getüre. Ve ol kân-ı vâlâ-rif⁷⁷⁹ atı ıssı serveri iki cihâna dağı virmiyе. Ve bu ittifâk ile çün ol müheyyâya geldiler gördiler ki ol kân-ı velâyet Sedd-i İskenderî olup oturur. Derhâl yüz ‘izz ü nâz ile ol kân-ı velâyetüñ eline ayağına düşdiler. Ve ol kân-ı velâyet dağı ol [B42b] Etyimez Dervîş’e şafâ geldüñ Atâ kıardaş diyü merhamet eyledi. Çün müheyyâ tamâm olup ‘avâmi’n-nâs hâllü hâline revân oldılar ve ol Etyimez dervîş derhâl ayak üzere kâlkup ol kân-ı velâyete ‘izzet birle cevâba gelüp eyitdi ki eyâ mürüvvet kerem ıssı babacığum ben ğarîbüñ mekânına bir kıadem başsan nola didi. Ba‘de bu tarafda ol kân-ı velâyetüñ ol iki abdâlı ki belî diyüp cân ü dilden bende olmışlar idi ki birine Deli Umür ve birine Kemâyil dirler anlar dağı gönülden ol kân-ı velâyete nâz niyâz iderler ki bizümle Mü‘min Dervîş’e gidelüm eyâ [A71b] şehâ kânı diyü hayâlât geçürürlerdi. Pes bunlaruñ bu fikr-i zamîrleri ol kân-ı velâyete bî-vâsıta ‘ayân oldu. dağı bu iki murâduñ arasında ol kân-ı erkân-ı devlet kâlkup berr ü beyâbâna revân oldu. Çün ol Atâ didikleri dervîş ol kân-ı hâll-i müşkilâtuñ bu remzin fehm idüp müşâhede eyledi. Ol Deli Umür ve Kemâyil abdâluñ eline ve ayağına düşüp eyitdi ki gelüñ siz mürüvvet kerem eyleñ benümle gönli bir gidüñ ki Sulţân Baba’yı nâz niyâzla benüm tekyeme alup gidelüm didi. Sizüñ her ne murâdıñuz var ise benüm başum yüzüm üzerine. Ben miskîn ü fûrümânde siz ‘aşıkларуñ bendesiyem didi. Çün ol abdâllar bu Āta Dervîş’den bu niyâzı kelâmı bu nev‘a işitdiler dağı bu ittifâka rızâ virüp teslîm oldılar ve gönül bir gidüp ol kân-ı pür-ııkmetüñ nazârına geldiler ve yüz ‘izz ü nâz ile atı çekivirüp bismillâh eyâ şâhib-i velâyet diyü üzengi dutuvirdiler. Çün ol kân-ı velâyet bunlaruñ gönül birliğin gördi fil-hâl ata süvâr olup ol dem ol dervîş ve abdâllarla yola revân oldu. -Meded mürüvvet kerem‘inâyet bu fakîriñ ‘ışyânı bî-hadd-⁷⁸⁰ [A72a]

Nazm:

.---/.---/.--

Zihî âhir zaman şür ü şer oldu

Sözüñ yâ Rab ne Mehdî server oldu

⁷⁷⁹ vâlâ-rif‘ati :velâyeti B

⁷⁸⁰ Meded mürüvvet kerem‘inâyet bu fakîriñ ‘ışyânı bî-hadd:-B

Çü bindüñ ata ey server dil-ārām
Cihān küfri daḡı kılmadı ārām

Sen oldıñ ma‘ den-i sırr-ı velāyet
daḡı Mehdī zihī gār-ı ‘ ināyet

Ḥaḡḡ’uñ zıll-ı hümāyūnı dü-‘ ālem
Vücūduñdur vücūduñ cān-ı ‘ ālem

Vişālūñ ‘ ālem-i bāḡı ne şekkdür
Bu sırra dāḡil olmayan eşekdür

Çün ol kān-ı vālā-‘ azīmeti ata bindürüp ol dervīş ve abdāllar yola revān oldı. Meger bir yörük şubaşısı ol Etyimez dervīşlerine Kızılaḡaç Yeñicesi yanında bir köye bir tekye bünyād idüp ol Yanbolu tekyesinden onları getirüp ol tekyeyi onlara teslim itmişdi. Öyle olsa ol kān-ı velāyeti ol Atā didikleri dervīş abdāllar ile ol tekyeye getürdi. Çün ol kān-ı velāyet ol yörük şubaşısı gördi derḡāl biñ dil ü cān ile ve fikr ü ḡayālle ol kān-ı velāyete ‘ aşıḡ olup nazarında yüz yire urup ni‘ met-i ḡurbān ve devlet-i imān birle ol kān-ı velāyetden şafā nazar -alup devlet-i sulḡāna ve raḡmet-i Raḡmān’a ḡarḡ-⁷⁸¹ oldı ve sāye-i hümāyūnunda ḡuzūr buldı. Ol şevḡle görüñ kim ne didi.

Nazm:

.---/.---/.--

Görüñ ol serveri şāh-ı velāyet [A72b]

Ne yire kim varır eyler ḡimāyet

Anı görüp bilen cān oldı āzād
Şirīn ü Ḥüsrev oldı hem çü Ferḡād

Aña vāşıl olan her dü-mekānda
Odur ḡākim eger ma‘ dīn ü kānda

⁷⁸¹ alup devlet-i sulḡāna ve raḡmet-i Raḡmān’a ḡarḡ:-A

Odur zāhir odur bāṭıñ hemān ol
 amū şeyde oludur bī-gümān ol

Zirā oldır amū dillerde cānān
 Herif ü dilber ü maşūd-ı insān

Pes ol kān-ı velāyet ol tekyede Sarāy diyü ism virdi. Ve nice müddet ol zāt-ı bī-miṣāl ol tekyede arār eyleyüp huzūr eyledi. Ve mecmū[‘]-i diyāra nadī münādi oldı kīm Otmān Baba dirler bir ṣāhib-i velāyet ve server-i cihān zāhir olmuṣ ve minvāl üzere diyü zāhir ü meṣhūr oldı. Pes ‘āṣıkān ve ṣādıkān biñ dil ü cān ile ol kān-ı ‘ālīṣānuñ dīdār-ı cemāline ve hūsn ü kemāline ve nūr-ı viṣāline [B43b] ‘āṣı oldılar. o o ve lezzet-i Őev ü zev ile gelüp her arafdan ol kān-ı raḥmetüñ didār ü cemālini ve add-i bālını vaṣf-ı hālını nāz niyāz birle müṣāhede ve teraı-i dārü’l-beā hāṣıl itdiler daı urbānlar ve ni‘met ü zekātlar ve dil-i biryānlar ve rūh-ı revānlar ve dīde-i giryānlar ol kān-ı deryā-yı muḥitüñ naarında iṣār ve niṣār ve ḥayāt-ı yek-bār sebīl itdiler ve ol ṣafā-baḥṣıñ luṭf-ı kemālin ve naar-ı viṣālin abül idüp raḥmet-i Raḥmān ve devlet-i [A73a] imān birle hālly hālince revān oldılar ve andan Őoñra ol kān-ı velāyetüñ naarında bī-nihāyet abdāllar ve Türkī aklar⁷⁸² ve zinetli ḥalılar cem‘i ve cem‘ oldı. daı günlerde birgün ol kān-ı velāyet celāl üzerine gelüp cemi‘ naarında olan abdālları elindeki kötekle tār-mār eyledi. Meger abdāllar arasında ol vat bir velī-ṣıfāt ‘alī ve rızā-yı belī var idi ve ismine urḥān Baba dirlerdi ve tekye iinde oturup huzūr iderken ol kān-ı velāyetüñ mübārek eṣmi ve bāṭın-ı bī-nihāyeti vāıf oldı. Derḥāl celāl birle üzerine geldi ve cevāba gelüp eyitdi kim urḥān Baba’ya dur bire oca tiz aṣraya ı didi. urḥān Baba ol kān-ı pür-heybetüñ ve ‘ayn-ı sa‘ādetüñ bu kelām-ı mübārekiñ iṣitdi ve cevāba gelüp eyitdi kim miskīnem arībem didi. Öyle olsa tā üç nevbet ol kān-ı velāyet ol velīye ol nev‘a nefes eyledi. Ol velī daı tā üç nevbet miskīnem arībem diyü cevāb virdi. ün ol kān-ı velāyet gördi kim aṣra ımaz. daı ol kān-ı velāyetüñ elinde ol vat demürden bir Őeṣ-peri⁷⁸³ var idi. Ol ol demür birle ol urḥān Baba’nuñ derḥāl baṣına arpdı. ün ol dem urḥān Baba ol dem ol kān-ı velāyetüñ ve celāl-i heybetiñ bu nev‘a sīret-i

⁷⁸² aklar:alllar B

⁷⁸³ Őiṣ-peri : Őiṣ-pāresi B

başireti birle [A73b] müşāhede ve fehm itdi. Fi'l-hāl yirinden alkup cān heybetiyle aşra ıdı ve eyitdi kim ey hāy ne heybetlü yavuz evliyā imiş bu evliyā diyerek ođru Yanbolu'ya revān oldu ve yolda kime uğrar ise cevāba gelüp eydürdi ki [B44a] zinhār-be-zinhār sađınuñ filān yirdi bir yavuz evliyā zāhir oldu sizi dōđer dir idi. dağı bu kelām-ı pür ikmeti işiden ta' accübe varup eydürdi kim bunu kim orđudmuşdur kim bu deli degül ve maşrū' degül ki bu kelām-ı muđālifi böyle söyler didiler ki böyle şikāyet eyler.

Nazm:

-.--/-.--/-.--

Gel gör imdi uţb-ı 'ālem neyledi
Ol velīye ikmet ile söyledi

Heybetünden orđdı anuñ ol zamān
Lā-tekellüf ol filān didi hemān

Zī-cemāl ü zī-celāl ü zī-kemāl
Kim amu şey'de ılır nuţk-ı vişāl

'Ālimü'l-esrār ü mevcüd-ı zamān
Varur gelür be in ü ān ü cihān

Zī-deñiz kim mevcı anuñ bī-kerān
Gösterür naqş-ı niđār ü oş-terān

-BĀB-I HİCDEHHÜM⁷⁸⁴ REFTEN-İ ĀN-KĀN-I VELĀYET BER-DOBRICA VE İZHĀR-KERDEN-İ NİDĀ-YI ALÜ BELĀ

Ol ākim-i arz ü semāvāt ol mānī' -i def' -i belıyyāt ol 'āmil-i külli-mađlūkāt ya' nī ol kān-ı velāyet ve nūr-ı seyyidü's-sādāt-⁷⁸⁵ ol diyārda zāhir ve meşhūr oldu. dađı cem'ıyyet-i abdāllar ve 'āşık-ı dīdārlar⁷⁸⁶ ol kān-ı velāyetüñ nazarında cem' olup

⁷⁸⁴ bāb-ı hicdehhüm : der-beyān-ıB

⁷⁸⁵ Ol sākī-i bezm-i elest, ol mübāriz-i rezm-i tiz-dest, ol nere-şir ü zir est ya' nī ol kān-ı velāyet vākıf-ı sırr-ı elest:-B

mūfī⁶ h̄idmet ve d̄ide-i an-şāh-ı velāyet oldılar. Öyle olsa günlerde birgün niyet-i sefer ve maqşūd-ı fetḥ-i zafer birle ol tekyeden revān oldu ve mübārek çulunu bir kütikle omzuna urup qadem-ber-qadem ol diyārda Yanbolu şehriniñ civārında⁷⁸⁷ bir sipāhi var idi. daḥı ol kān-ı velāyet derḥāl ol sipāhinüñ ḥānesine geldi ve ol dem ḥānesiniñ ortasında bir direk var idi daḥı ol kān-ı velāyet ol sipāhiye bir çapa getürdip ol direği tā düşmeli olunca qazdurdı ve andan sonra celāl üzerine gelüp ol sipāhiyi elindeki kütikle yalın ayak öñüne bırakıp tā köyünden Yanbolu'ya gelince yalın ayak yürüdü. Çün ol sipāhi kān-ı velāyetüñ bu celālin heybet-i kelāmın gördi gönülden bu ilticāyı taşavvur itdi kim ey kān-ı velāyet ben ğarīb ü miskinüñ evini yıqarsın ki baña bu celāli remzi gösterdüñ didi. Derḥāl ol kān-ı vālā-⁶ aẓamete ol sipāhinüñ zamiri bī-vāşıta ⁶ ayān oldu ve cevāba gelüp [B44b] eyitdi kim ol sipāhiye qorqma ki saña bir güzel oğul virdim adı Murād olsun ki ol benüm oğlumdır dedi. Çün sipāhi ol kān-ı velāyetden bu haberi kelāmı ve merḥamet ü selāmı cān ü gönül birle işitdi şād ü ḥurrem olup ve rāḥāt-ı rūḥ ve sermāye-i fütūḥ ḥāşıl itdi ki āḥiri'l-emr ol sipāhinün bir gönli gözi açık raḥmet-i Raḥmān ve qudret-i Yezdān ve şüret-i insān ve evliyā mānendi bir oğlı oldu. Ve ismini ol kān-ı sırr-ı qudretiñ⁷⁸⁸ emrinle Murād virdiler -ve murād-ı maqşūda irdiler-⁷⁸⁹. Ve bu şādlık üzerine ol kān-ı vālā-himmetüñ ⁶ aşqına nāz niyāz birle qurbānlar ve ni⁶ met ve zekātılar işār nişār itdiler ve şükr zıkr ile ol bī-niyāza ḥamd şenā itdiler. Ve cevāba gelüp ol kān-ı velāyet ḥaqqına eyitdiler kim.

Nazm:

.---/.---/..--

Zihī sırr-ı hidāyet vaḥy-i Mūsā

Senüñ her nefesüñ biñ rūḥ-ı ⁶ İsā

Qadem kim başasıñ ḥāk-i cihāne⁷⁹⁰

Ḥayāt irer memātī vü zamāne

⁷⁸⁶ ⁶ aşık-ı d̄idārlar :Türki qällar B

⁷⁸⁷ civārında yöresinde B

⁷⁸⁸ sırr-ı qudretiñ: velāyetin B

⁷⁸⁹ ve murād-ı maqşūda irdiler:-B

⁷⁹⁰ ḥāk-i cihāne: ḥalq-ı cihāne: B

Ėaybden çün kim geldiñ ‘ālemüñe
Nişān içre nişānsıñ t̄alibüñe

Eger ‘arş-ı vişāle gelmiyeydiñ
Nişān-ender-nişān olmıyaydıñ

Velī sensin k̄amu dillerde cānān
Ėerīf ü dilber ü maqşūd-ı insān

Pes ol k̄an-ı velāyeti çün Yanbolı şehirlüsi tekrār şehre geldüğin gördiler şād Ėurrem olup ve ol k̄an-ı velāyetüñ ve mazhar-ı zāt-ı şıfātuñ nazārına geldiler ve besī ni‘met ve k̄urbānlar getürüp ol k̄an-ı velāyetüñ ‘aşkına işār nişār itdiler. Ve ol k̄an-ı velāyetüñ nazārında rahmet-i RaĖmān’a batup ve devlet-i imāna müstağrak oldılar. Ėällü Ėalince [A75a] revān oldılar ve öyle olsa ol k̄an-ı vālā-nuşret heybetle ve şalābetle ve ‘avn-i ‘ināyetle ve leşker-i şāh ile Yanbolı’dan BalĖan Tağı’na toğrı ‘azm-i sefer eyledi. Meger ol k̄an-ı velāyetüñ rāh-ı güzer-gāhı üzere Mūsā BeĖ -dirlerdi bir şāĖib-i tekye var idi. dağı ol velāyet serdārı mübārek sāyesinle ol Mūsā BeĖ⁷⁹¹ tekyesine k̄adem başdı. Bir kaç gün ol tekyede āram [B45a] ve Ėuzūr iderken ol tekye için ol k̄an-ı velāyet cevāba gelüp eyitdi kim bu mek̄an-ı şerīf ve mevzī‘-i laţīf benüm k̄uzım ağılıdur ve cān-ı cem‘inün sāĖilidür diyü her tarafa nazār-ı güzer eyledi. Ve bu bāz-geştden şoñra bir uzun mişe ağacın ol tekyenüñ k̄apusına diküp bülend-āvāz ile ve nağme-i sāz ile ve biñ Ėamze-i nāz ile lāyıĖ-ı dīdār-ı cemāllerine ve elest meyinden ser-Ėoşlarına ve firĖat ıssı ‘aşığlarına Ėitāb ü nidā eyledi ve eyitdi kim gel sancağ dibine gel didi. Ve tekrār cevāba gelüp eyitdi ki gel ey Ėaste-i mecrūh olanlar ve bī-sermāye-i rūĖ olanlar⁷⁹² gel Ėakīme gel diyü nidā eyledi ki ol elest ‘āleminde olan nidānuñ ve ‘ahd ü iĖrāruñ ma‘nīsın -ol dem-⁷⁹³ ol k̄an-ı velāyet bu şıfāt ‘āleminde dağı ‘ayān eyledi ve hem gel sancağ dibine gel diyü çağırduĖı⁷⁹⁴ ol abdāllarıñ rūĖına nidā eyledüği kendü libāsından z̄uhūra gelse gerek idi ki geldi. [A75b] Öyle olsa bir ma‘nā dağı oldır ki gel Ėakīme gel didüği

⁷⁹¹ dirlerdi bir şāĖib-i tekye var idi. DaĖı ol velāyet serdārı mübārek sāyesinle ol Mūsā BeĖ:-B

⁷⁹² bī-ser-māye-i rūĖ olanlar: teşne-i ĖaĖıĖat-i rūĖ olanlar B

⁷⁹³ ol dem:-A

⁷⁹⁴ çağırduğı: çağırduğı A

ya' nî her derde dermân ve gönül milkine sulţân ve maqşûd-ı insân bendedür ve dağı cân derdine dermân ve 'ısyân havfına ve cehl şayrulıgınıñ jengine çäre vü şaygal⁷⁹⁵ benüm ve bendedür dimek olur. Ve bir ma' nâ dağı oldır ki ol vaqt ol kân-ı vâlâ- 'azametün nazârına -ve huzûr-ı sa' adetine-⁷⁹⁶ ol tekyede dört ve beş biñ âdem cem' oldı. Ve ol kân-ı velâyeti bî-nihâyet qurbânlar işâr nişâr itdiler. dağı ol kân-ı velâyetüñ şafâ nazârın ve âşâr-ı rahmetin alup hâllü hâlince revân oldılar. Ve ol cem' iyyet arasında ol kân-ı velâyet üç dört hasteye şafâ⁷⁹⁷ nazâr idüp mübarek nefesünüñ emri ile şu virin içsün didi. dağı içirdüp⁷⁹⁸ ol hasteler şıḥḥat birle mekânlu mekânına revân oldı. Ve bildiler kim ol kân-ı velâyet iki cihânun sırrı ve serveridür.

Nazm:

.---/.---/.--

Gel iy cân derdine dermân olan şâh
Ki sensüñ cümleñüñ gönlünden âgâh

'İsâ gibi nefesüñden dirilür

Ol cisme kim ecel câmı virilür [B45b]

Sen ol zât-ı haqîqatsin dü-' âlem

Kim itdüñ uş ḥıṭâb-ı rûh-ı Âdem

Belî cân derdinüñ dermânı sensiñ

Yir ü gök maqşûd-ı fermânı sensiñ

Zîrâ sensiñ kamû dillerde cânân

Herîf ü dilber ü maqşûd-ı insân

⁷⁹⁵ şaygal: dermân B

⁷⁹⁶ ve huzûr-ı sa' adetine:-B

⁷⁹⁷ şafâ:-B

⁷⁹⁸ içirdüp : şu içüp B

-Muḥalliḳine rū'üseküm ve muḳaṣṣırine lâ-teḫāfüne fe 'alime mā lem ta'lemü fe ce'ale min dūni zālike fethān ḳarībā-⁷⁹⁹ Pes öyle olsa ol vaḳt ol kân-ı velāyetüñ mübārek başında bir ṭutam uzunu ṣaç var idi. daḫı ol arada bir dervīşe emr itdi kim -gel ṣunları yolıvir. Pes dervīş gelüp mübārek ol kân-ı velāyetüñ -⁸⁰⁰ mübārek ṣaçını tıraş eyledi -ḫalk u dervīş ol kan-ı velāyetün mübārek ṣaçını-⁸⁰¹ kefareti 'iṣyān ve zaḫmet-i noḳsān ve sıḫḫat-i merdān için yağmalaşdılar. daḫı ol kân-ı velāyet kendü mübārek eli ile yeddi terkli bir tāk dikmiş idi. Ol arada mübārek eline ol yeddi terkli tācı alup eyitdi ki ḫaṭṭ yeddi gök yeddi yir yeddi ve kevākib heft kim terbiyyet-i eṣyādur ve fātihā kim seb'ül-meṣānīdür kim Ümmü'l-Kur'ān'dur evvel Tañrı āḫir Tañrı. Muḫammed'in 'aziz cānına ṣalavāt diyüp başına giydi ve mübārek elinle taṣnīf itdüḡi bir meftül ve ṣırāṭ-ı maḳbūlı ve zülf-i dil-āvīz-i ma'ḳūlı ol tāciñ üzerine ṣarındı ki -inne rabbī 'alā ṣırāṭın müstaḳīmdür-⁸⁰² ve ol sebebdür kim ol kân-ı velāyetüñ bir bölük abdālları tāk giyer -ve bir bölüḡi geven götürürdi-⁸⁰³ ve bir bölüḡi başı açık -yürürdi ve bir bölüḡi tac yirine başına sāde bir-⁸⁰⁴ meftül ṣarınurdu. [A76b] Zirā bu üç ṣuretiñ ma'nāsı ol kân-ı velāyetüñ emri ve maḫharından ve rızā-i fi'linden zāhir olmışdur ki leṣkeri daḫı üç gürühdur. Ammā ma'nide üçünüñ daḫı teṣbīhi bir kiṣidür kim ḳuṭbu'l-aḳṭāb ve ḫaḳīḳāt-i āfitāb ve raḫmet-i erbāb ve ḫākim-i eṣyā idi. Pes bu fānī 'āleme gelmekden murādı ol idi kim ḳalmışlara dest-i res olup Ḥaḳḳ'a yitüre ve ṣusuzları ḳandıra ve ṭālib-i ṭarīḳa mürşid-i irşād olup yol göstere. Öyle olsa bu mecmū' ṣıfātlar ol kân-ı velāyetüñ 'aynī olmışdı. Ḳādir ve ḫāzır ve mu'ine nāzır [B46a] olup ne'ulemā ve ne ümerā ve ne kādī ve müftī ve ne 'ārif ü cāhil ol kân-ı velāyetüñ naḫarında māt ser-gerdān idi ve her kiṣinüñ fikr ü zamīrinden ve fi'l ü ḫabīrinden ve ḳısmet taḳdīrinden āḡāh ve ḫaber-dār idi. Ve dürlü belā ḳazālara mānī' olup her kiṣinüñ Allāh Te'ālā emrinle derdine dermān ve münḳire eḡḡān olur idi. Ve bu ḫāl üzere ol kân-ı velāyet vaḳtiḫā cevāba gelüp eydür idi ki ben ādeme gelicek cāndan öte yeddi ḳat yir altından gelürem dir idi. Öyle olsa var ḳıyās eyle ki ne dimek olur ve ol kân-ı velāyet ne serverdür fehmi idrāk eyle. daḫı ey ṣāḫib-i 'aḳl ferāset ve ey ṣāḫib-i semī' baṣiret [A77a] bilmiş ve āḡāh ol ve

⁷⁹⁹ Muḥalliḳine rū'üseküm ve muḳaṣṣırine lâ-teḫāfüne fe 'alime mā lem ta'lemü fe ce'ale min dūni zālike fethān ḳarībā: ...başlarınızı kazıtarak, kırkarak, korkunuz olmayarak kesinlikle gireceksiniz. Fakat sizin bilmediğiniz şeyleri bildi de ondan önce yakın bir fetih yaptı. (Fetih Suresi: 27)

⁸⁰⁰ gel ṣunları yolıvir pes dervīş gelüp mübārek ol kân-ı velāyetüñ:-B

⁸⁰¹ ḫalk u dervīş ol kan-ı velāyetin mübārek ṣaçını:-A

⁸⁰² Inne rabbī 'alā ṣırāṭın müstaḳīmdür: Şüphe yok ki Rabb'im doğru yol üzerindedir. (Hud Suresi: 56)

⁸⁰³ ve bir bölüḡi geven götürürdi:-A

⁸⁰⁴ yürürdi ve bir bölüḡi tac yirine başına sāde bir:-B

ğaflet uyhusundan bî-dâr ol ve şeytân-ı telbîsün ve hîle-i zerķ şîfâtından âzâd ol kim Hudâ-yı Rabbü'l-âlemîn şimdiki eyyâm ü zamânda kevn ü meķânda ve 'imâret ü vîrânda velâyeti mazhar idinmişdür. Nitekim evvel zamânda nübüvveti mazhar idinmişdi. Pes lâ-cerem ol vaķt arada vâsîta Cebrâ'il -olmuşdı ve şimdiki devr-i velâyetde-⁸⁰⁵ Cebrâ'il Mikâ'il İsrâfil ve 'Azra'il hâcet degüldür. Ve hem Cebrâ'il gökden inmedüğine bir sebep daħı budur ki velâyet ilhâm-ı rabbânî ve esrâr-ı sübhânî ve maħrem-i Yezdânîdür ki Hâķķ'dan evliyâya mahşüş olur. Pes bu hâl ef'âlüñ arasına Hâķķ'dan ğayrı kimse vâsîta ve dâħil olmaz. Pes bu hâl ve maķâm şâhibi insânüñ hiç benliĝi ve senliĝi qalmaz ve Hâķķ'la Hâķķ olup fenâ-ender-fenâ ve 'ayn-ı bekâ içinde müstaĝraķ-ı zât olur. Öyle olsa ol kimse ol dem 'acziyyet maķâmından ħalâş olup ve bî-vâsîta ve bî-madde ħalîfe-i Hâķķ ola ve 'âlem-i kebîr ve şaĝîre 'âlim ve ħükmine dâħil ola ve her ne kim söylese emr-i Hâķķ ve kelâm-ı muṭlaķ söyler ve ne kim işlese Hâķķ'uñ fi'l-i rızâsı olur. Ve zât ve şîfât ve ef'alullâh ile muḫîṭ olur kim ve hem -innehü bi külli şey'in muḫîṭ-⁸⁰⁶ âyetine mazhar düşer ki mecmü' şey'e dâħil ve taşarruf olur. Bilâ-şek bilâ-şübhe

Nazm: [B46b] [A77b]

.---/.---/.---/.---

Haber-dâr ol velâyetden bugün ey câhil ü a' mā

Yarın şâhid ola Hâķķ'uñ çü nefsâ nefis ola dâñâ

Eger vardur naşîbüñ bil velâyetdür saña rehber

Zebün ü 'âciz oldıķda meded kılar saña çarâ

Velâyet rahmet-i Yezdân olupdur ey zihî münkîr

Gerek yas eyleyüp aĝla gerek nokşân ire saña

Ne ma' niyy ü kesâd ehli ola 'âlemde ol cân kim

Velâyet şâhını görüp çü ikrâr itmeye aña

Zamân ü ger mekân içre velâyet şâhibi sırdur

Hükümât-ı taşarruf uş elinde 'âlem ü eşyâ

⁸⁰⁵ olmuşdı ve şimdiki devr-i velâyetde:-A

⁸⁰⁶ innehü bi külli şey'in muḫîṭ: manası

-BĀB-I NŪZ DEHHŪM⁸⁰⁷ KADEM NĪHĀDEN-Ī ĀN-KĀN-I VELĀYET BER-KŪH-I BALKĀN VE ‘ALĀMETHĀ ZĀHİR-ŞŪDEN-Ī DER-ŞEHR-Ī KİLİĞRA

Ol ‘alem-dār-ı şerī‘ at ol sancağ-dār-ı tarīkat ol sırr-ı serdār-ı ma‘rifet-⁸⁰⁸ pes ol kân-ı velâyet ve nokta-i haqîkat ol Mūsā Beğ Tekyesi’nden ‘azm-i Balkân ve leşker-i abdālân ve mûṭī‘-hālân ve Türkî-kālân birle Balkân Tağı’na revân oldı çün kullesine kadem başdı. Ve ol gice ol kân-ı velâyet ol qall-i tağda⁸⁰⁹ ārām ve huzūr eyledi. -dağı o gice bu maħalde bir kışsa havâtırına zuhur itdi bu kışşadan soñra inşâ’allâh o gicenüñ vaşfinuñ ve şıfatı şerh ideriz-⁸¹⁰. Karadeñiz kenârında Kiliğra şehri dirler bir şehri vardur ki Şarı Şaltuğ hazretleri Ulu Abdâl [ve] Küççük Abdâl’ı birle Karadeñiz’i gemisüz geçüp velâyeti kuvvetinle ol şehirde bir ejderhâ var imiş. dağı ağaç kılıc ile ol ejderhâyı helâk iderler ve ol iklimüñ ol zamân bir pâdişâhı var idi ki ismine Dobra Hân dirler idi. dağı birgün aña haber olur kim ol hişârda olan ejderhâ gayb oldı. Ve üç kişi zâhir olup ol hişâruñ etrâfında⁸¹¹ yürür dimişler. Öyle olsa ol pâdişâh gelür görür kim üç kişi bir öyük üzerinde oturur ve bir ağacdan kılıcları var dağı bunlara su’âl ider ve eydür ki ne kişilersiz ve kandan gelürsüz ki bu arada zâhir oldıguz dir. Anlar dağı eydür ki şol deñizi öte yaqadan beri yaqaya geçüp bu hişârda olan ejderhâyı helâk itdik dirler. Ol pâdişâh bunlardan bu haberi işidür. Pes ol pâdişâhuñ memleketinde bir ulu keşişi ve ruhbânı var imiş. Derhâl aña haber gönderüp ol keşişi getürtmiş. dağı ol keşişe su’âl ider ki ‘aceb bu kişi ne kişidür ki bilinde ağaç kılıc vardur ve ol ikisinden [B47a] anuñ heybeti ve şalâbet-i devleti ziyâde ve a‘lâdur dir. Pes ol keşiş söziyle ve kelâm-ı nâkışıyle eydür ki vār ise bunlar câzûdur dir. -Pes pâdişâh-⁸¹²ol keşişden bu haberi işitdi derhâl emr ider ulularının boynuna taş bağlasunlar ve Karadeñize atsunlar dir -Ve dağı keşiş söyler ki-⁸¹³ câzû olmayan bunuñ gibi deñizi gemisüz beri yaqaya niçe geçer dir. Pes ol keşiş sözi ile Şarı Şaltuğ serverüñ boynına bir değirmen taşın bağlayup deñize atdılar. Ve ol server-i şâh-ı velâyet ol dem deñiz kenârında bulunup taşra çıkdı. [A78 b] Pes kâfirleri velâyete inanmayan zâlimleri mât ü ser-gerdân eyledi. El-kışsa üç nevbet ol

⁸⁰⁷ bāb-ı nūz dehhūm : der-beyān-ıB

⁸⁰⁸ Ol ‘alem-dār-ı şerī‘ at ol sancağ-dār-ı tarīkat ol sırr-ı serdār-ı ma‘rifet:-B

⁸⁰⁹ qall-i tağda : tağın kullesinde B

⁸¹⁰ Dağı o gice bu maħalde bir kışsa havâtırına zuhur itdi bu kışşadan soñra inşâallâh o gicenüñ vaşfinuñ ve şıfatın şerh ideriz:-B (Bu kısım A’da yankayıt olarak yazılmıştır.)

⁸¹¹ etrâfında :yöresinde B

⁸¹² pes pâdişâh:-B

⁸¹³ ve dağı keşiş söyler ki:-B

kān-ı sırr-ı hikmeti bu nev' a deryāya şaldılar. Pes dördüncü nevbette⁸¹⁴ Şarı Şaltuğ Baba⁸¹⁵ hazretleri ol padişāha eyitdi kim ey bī-ḥaber ve a' mā bu işleri baña kimüñ fetvāsiyla idersin didi. Ol pādīşāh eydür ki benüm bir evliyām vardır. Anuñ haberinle iderem didi. Çün Şarı Şaltuğ Baba⁸¹⁶ hazretleri ol pādīşāhdan bu haberi işitdi. Ol kāfir pādīşāhına eyitdi kim var ol evliyā'ın getür kim⁸¹⁷ eger ol evliyā ise anunla bir qazana girelüm ve ol qazanın altına vāfir āteş yaquñ tolu şu ile qaynaduñ çüş ü hurüş idinçe -ol dem qazana girelüm-⁸¹⁸ ki evliyā niçe olur ol vaqt göresiz didi. Çün bu haberi ol Dobra Hān işitdi 'aqlına be-gāyet hoş geldi. Ol dem bir qazan getürdüp ve şu ile taldırdılar altına āteş urdular. Çün çüş u hurüş idüp qaynarken Şarı Şaltuğ -Baba rahmetullāhi 'aleyh-⁸¹⁹ hazretleri ol keşişüñ iki bileğinden muhkem tutup⁸²⁰ ol keşişün birle şuya talar gibi ol qaynar şuya talar ve qazanın içine girerler. Çün bu 'alāmeti ol pādīşāh ve cemi' leşkeri gördiler 'ibrete ve ḥayrete varup -sermest ü ḥayrān oldılar. Ve ol vakt rāvī-⁸²¹ rivāyet ider kim Hünkār Hacı [A79a] Bektāş-ı Velī -ḳaddesallāhü sirrehü'l-'ālā-⁸²² hazretleri bir pınar başına⁸²³ oturup bir mermer üstine mübārek dest-i şerīfinle⁸²⁴ şu serperdi. Ol arada ol veliyy-i vālādan⁸²⁵ su'āl iderler ki bu şuyı mermer üzerine niçün serpersiz dirler -ol dem ol qutbu'l-aqtāb hazretleri-⁸²⁶ eydür ki kāfirler Şaru Şaltuğ'ı qazana qoyup qaynadırlar. Öyle [B47b] olsa bayılmasun diyü üzerine şu serperiz dimiş. Öyle olsa ol kāfir pādīşāhı bu intizār ü taḥayyür üzerinde iken Şarı Şaltuğ Baba⁸²⁷ hazretleri bu laḥza dan soñra qazan içinden çıkageldi. Selāmet ve sağ çıkup⁸²⁸ sedd-i İskender olup bir yire oturdu. Çün bu velāyeti ol qavm-i küffār gördiler derḥāl ol kān-ı velāyetün eline ayağına düşdiler. Ve daḥı gördiler kim -kendü keşişlerinün vücudı qalmamış sünükleri-⁸²⁹ çüş ile qaynar hemān-dem ol serdār-ı velāyete ol arada mecmū' küffār müṭī' ve muḥibb oldılar ki bu dem daḥı hem cānān.

⁸¹⁴ nevbette :-A

⁸¹⁵ Baba:-A

⁸¹⁶ Baba:-A

⁸¹⁷ kim :-A

⁸¹⁸ ol dem qazana girelüm:-B

⁸¹⁹ Baba rahmetullāhi 'aleyh:-A

⁸²⁰ tutup: qavrayup B

⁸²¹ ser-mest ü ḥayrān oldılar. Ve ol vaqt rāvī:-B

⁸²² ḳaddesallāhü sirrahü'l-'ālā:rahmetullāhi 'aleyh B

⁸²³ başına : kenārında B

⁸²⁴ dest-i şerīfinle : elinle B

⁸²⁵ veliyy-i vālādan : ol kān-ı velāyetden B

⁸²⁶ ol dem ol qutbu'l-aqtāb hazretleri : ol kān-ı velāyet B

⁸²⁷ Baba:-A

⁸²⁸ selāmet ve sağ çıkup: sağ selāmet çıkup B

⁸²⁹ kendü keşişlerinün vücudı qalmamış sünükleri:-A

Nazm:

.---/.---/---

Zihî kuvvet ü kudret hüküm ıssı sultân

Od u şu hâkimi ‘akl ıssı sultân⁸³⁰

Ƙılıcun ağacı sırruñ nihândur

Velî zarbı güneş gibi ‘ayândur

-Velâyet mazharı insân-ı taḥkîk

Sen olursın şehâ imân u tevfiḳ-⁸³¹

Pes imdi berr ü bahriñ şâhı sensin

Daḡı Haḳḳ’uñ ḥaḳîḳat mâhı sensin [A79 b]

Zirâ sensiñ kamu dillerde cânân

Herîf ü dilber ü maḳşûd-ı insân

-Çün ol kân-ı velâyet ol gice Balḳan Taḡı üzre ḥuzûr eyledi ve ol gice ol kânı velâyet-⁸³² ol Ƙiliḡrâ didüḡimiz ḥiṣârda Şarı Şaltuḳ serverüñ nişânları var idi ki mübârek ḳademin başup bir ḳayada nişân olmuşdı. Ve Hızır peyḡamberüñ atınuñ ayaḡı nişânı vār idi ki Şarı Şaltuḳ ḥazretlerine yardıma gelmişdi. Pes ol nişânlar ve ‘alâmetler -ol gice ki yuḡarda zıkr olındı ol dem ol sâ ‘at-⁸³³ ol kân-ı velâyetüñ ‘alâmeti ve heybeti üzere deñize uçdı. -Pes ol Kiliḡrâ ahâlisi ol gice be-ḡâyet vehm iderler-⁸³⁴ ve ol ḥiṣâr onuñ zarbı heybetinden ditredi . Çün ol ḥiṣâr ḡalkı bu heybeti müşâhede itdiler ‘ibrete ve ḡayrete varup eyitdiler ki yir ditremedin ve yıldırım urmadın bu ne ‘alâmetdür didiler. Öyle olsa ol kân-ı velâyet ‘ale’ş-şabâḡ ol aradan ḳalkup ḳadem-ber-ḳadem abdâllar daḡı ‘aḡabince ve mübârek ḳademince ve tarîḳı mücibince yola revân oldılar ve küh-i Balḳan’ı ḡüzeşt idüp ol deryâda Madara dirler ḳaşaba vardur ol ḳaşabaya⁸³⁵ geldiler ve ol şehirde [B48a] bir şâḡib-i vaḳf-ı idrâr ve bâḡını meḳkâr ve zâhir i aḡyâr bir dervîş var idi ki ol kân-ı velâyet ol dem anuñ

⁸³⁰ Derdimend derdime gel eyle dermân:-B

⁸³¹ Velâyet mazharı insân-ı taḥkîk/Sen olursın şehâ imân u tevfiḳ:-A

⁸³² Çün ol kân-ı velâyet ol gice Balḳan Taḡı üzre ḥuzûr eyledi ve ol gice ol kânı velâyet:-A

⁸³³ ol gice ki yuḡarda zıkr olındı ol dem ol sâ ‘at:-B

⁸³⁴ Pes ol Kiliḡrâ ahâlisi ol gice be-ḡâyet vehm iderler:-B

⁸³⁵ ol ḳaşabaya :ana B

tekyesinde konup bir kaç gün ol tekyede ārām ü huzūr eyledi ve ol tekye şāhibi dervīş aḥşām [A80a] olıcaḡ ol kām-ı velāyetüñ nazārında çerāḡ uyardı. Çün ol kām-ı velāyetüñ nazārında ol çerāḡ uyarıcaḡ ol kām-ı velāyet ol çerāḡı gördi hemān-dem celāl üzere gelüp bir abdāla emr eyledi ki bir bardaḡ şu ile ol çerāḡı sövündüre. -Pes ol abdāl emr mūcibince ol çerāḡı-⁸³⁶ söndürdi ve ol tekyenüñ -taşra çıkarken-⁸³⁷ ḡapusın çekdi ḡopardı⁸³⁸ ve ol dervīşe celāl birle eyitdi kim

baḡ bire çirkin beni bilmediñ ki Şarı Şaltuḡ didikleri server-i cihān maḡşūd-ı insān benüm didi. Āḡiri'l-emr ol kām-ı velāyetüñ ol remzinden ol ‘ayān oldı kim ol dervīşiñ vaḡf idrārın elinden aldılar ve hem -var ta‘ aluḡātı müteveffā olup ten ü tenhā ve bī-merḡamet ü şifā ḡaldı-⁸³⁹ -ne ḡadar baḡr-i taḡayyirde intizār ḡıldı-⁸⁴⁰

[Nazm:]

-.--/-.--/-.--/-.--

Çün celālî pertevinden ḡopdı ḡışmıñ heybeti
Aldı ol dem ol gedānuñ ni‘ metinden ḡısmeti⁸⁴¹

Zerḡ tezvīr üzere her kim sākın itdi ‘aşḡ ile
Ḥaḡḡ vişālin görmeḡe ḡalmadı yāri devleti

Pes ol kām-ı velāyet ol aradan daḡı ḡalkup şevḡ zevḡ ile öñünce ve ardınça ve ‘aşıḡ-ı dīdārlar baş açıḡ yalın ayaḡ ḡadem-ber-ḡadem ol kām-ı velāyetüñ ‘aşābinçe Ḗopuzcı Köy dirler bir köye geldiler. Çün ol köy ḡalkı ol kām-ı velāyeti gördiler şād ü ḡurrem olup nāz niyāz birle nazārına besī ni‘ met ü ḡurbānlar [A80b] ol kām-ı velāyetüñ ‘aşḡına isār nisār itdiler. Ve aralarından bir ḡişi ol kām-ı velāyetden oḡıl temennā eyledi ve ol kām-ı velāyet eli kirin yuyup ol ḡişiye iḡsān eyledi ve mübārek eli ile ocaḡdan bir üksi virdi. daḡı āḡiri'l-emr ol ḡişinün bir oḡlı oldı. Ve şād ü ḡurrem olup ol kām-ı velāyetüñ ‘aşḡına ni‘ metler ve ḡurbānlar isār ve nişār eyledi ve cevāba gelüp eyitdi kim.

⁸³⁶ Pes ol abdāl emr mūcibince ol çerāḡı:-B

⁸³⁷ taşra çıkarken:-A

⁸³⁸ ḡopardı:yapdı B

⁸³⁹ var ta‘ alluḡātı müteveffā olup ten ü tenhā ve bī-merḡamet ü şifā ḡaldı:-A

⁸⁴⁰ ne ḡadar baḡr-i taḡayyirde intizār ḡıldı:-B

⁸⁴¹ ni‘ metinden ḡısmeti : ḡısmetinden ni‘ meti B

Nazm:

.---/.---/---

Zihî insân kim ol eli kiridür⁸⁴²

Anıñ her nefesi ‘ İsâ düridür [B48b]⁸⁴³

İrür ‘ aşıkıların derdine dermân

Virür münkîr evine âh ü efgân

İzin tozı ne başa kim konarsa

Çamu fermânı yine kim dönerse

Ezelden nâzil oldıñ hikmet ile

Göñül beytine taldıñ sîret ile

Senüñ sırruñ hayâline irilmez

Nişânuñ ‘ akl ü zann ile virilmez

-BÂB-I BİSTÜM⁸⁴⁴ REFTEN-İ ÂN KÂN-I VELÂYET BER-ŞEHR-İ VARNA VE ŞAFÂ-NAZAR-KERDEN-İ BE-MURÂD HÂN

Ol serdâr-ı vâlâ-velâyet ol sipeh-sâlâr-ı sırr-ı kudret ol mesned-nişîn-i serîr-i hilâfet ya‘ nî Otmân Baba ol kân-ı velâyet-⁸⁴⁵ ‘ ale’ş-şabâh ki ‘ âlem -mihr-i dirahşânıñ nûriyla münevver oldı-⁸⁴⁶. Hevâ-yı laîf ve sebz-libâs-ı şahrâ oldı. -Pes abdâllar ve ‘ aşık-ı dîdârlar birle-⁸⁴⁷ ol aradan çalkup yola revân oldı ve dağı Çara [A81a] deniz kenârında Varna şehri dirler bir hişâr vardır. Pes ol kân-ı velâyet ve menba‘-ı sa‘ âdet kadem-ber-kadem ol Varna şehrine geldi ve bir -yeşil sebzezârda ve çeşme-i dîdârda-⁸⁴⁸ koñup ârâm eyledi. Çün ol şehir kavmi ol kân-ı velâyetüñ ol şehir geldüğinden bâ-ğaber⁸⁴⁹ olıcağ şâd ü hurrem olup nazârında nâz niyâza geldiler. Ve

⁸⁴² kiridür: hamîridür A

⁸⁴³ Şekkîm kalmadı ger Hâkq’dan ayırdur:-B

⁸⁴⁴ bâb-ı bîstüm : der-beyân-ıB

⁸⁴⁵ Ol serdâr-ı vâlâ-velâyet ol sipeh-sâlâr-ı sırr-ı kudret ol mesned-nişîn-i serîr-i hilâfet ya‘ nî Otmân Baba ol kân-ı velâyet:-B

⁸⁴⁶ mihr-i dirahşânıñ nûriyle münevver oldı:-B

⁸⁴⁷ Pes abdâllar ve ‘ aşık-ı dîdârlar birle:-B

⁸⁴⁸ yeşil sebze-zârda ve çeşme-i dîdârda: murğ-zârda B

⁸⁴⁹ bâ-ğaber :ğabîr B

besî ni' met ü qurbânlar ol kân-ı 'âlî-himmeti 'aşkına îşâr nişâr itdiler ve ol kân-ı velâyetüñ şafâ nazarın - ve hüsn-i himmetin-⁸⁵⁰ alup hâllü hâlince revân olup - hânelerine gitdiler⁸⁵¹ Ve ol etrâf köyleri dağı çok çok ve muhabbet-i şevk birle nâza ve niyâza geldiler. Ve ol kân-ı velâyet ol dem bir kişiye velâyet cezbesiyle nazar eyledi dağı mecmû'-ı ta'allukâtınla -âlâyiş-i dünyâdan geçüp-⁸⁵² dervîş oldılar. Ve rahmet-i Rahmân'a gark oldılar. Ve ol aradan dağı ol veliyy ü vâlâ kalkup bir mekân-ı şerîfe ve mevzî '-ı zarîfe geldi ve ârâm huzûr birle ol arada mecmû' abdâlları bir yire cem' eyledi ve dîvân-ı sultân birle cevâba gelüp eyitdi ki bu arada aq koyunla kara koyun birbirine qarışdı dağı şöyle urdum kılcı kim her şalmada biñini kıra urdum didi. Meger ol kân-ı velâyetün söylediği remz ü rümûzât Sultân Murâd Hân'la Engerüs kâfirleri cenk idüp ilki defâ kâfirler gâlib gelüp sonra ehl-i İslâm 'inâyet-i [A81b] nübüvvet ve velâyet kuvvetinle kâfire gâlib geldi ve muşallağ olup kâfirleri helâk itdiler. Ve ol kân-ı velâyetüñ [B49a] -söyledüğü remz ü rümûzât ya' nî-⁸⁵³ bir şalıma biñini kırdım didüğü bu ma' nî idi kim ol vaqt 'avn ü nuşret ve fetğ ü zafer için ehl-i İslâma -hîn ü hâcetde imdâda irişdi ve dağı -⁸⁵⁴ mu' ayyen olmışdı. Zirâ ol zamâniñ kuḫbı ol kân-ı velâyet idi. Ve ol arada ol kân-ı velâyet bir yiri abdâllara kazdırdı ve ol yirde bir çağur gövdeli⁸⁵⁵ kâfir cismi 'ayân oldı⁸⁵⁶ çün ol kân-ı velâyet ol arada nişân ve isbâḫ-ı mu' ayyen eyledi ve dağı cevâba gelüp eyitdi kim uş bu kâfir ile bu yirde yetmiş biñ kâfir kıra urdum didi. Bilâ-şekk -zâhir ü mu' ayyen oldı-⁸⁵⁷.

Nazm:

.---/.---/..--

Çü irdi ol velâyet ıssı devlet
Hemân-dem kâfiri bağıladı nikbet

Biñini bir şalıma kıra urdı
Şoloğ dem kâfire zulmet görindi

⁸⁵⁰ hüsn-i himmetin:-B

⁸⁵¹ rahmet-i Rahmân'a gark oldılar: hânelerine gitdiler B

⁸⁵² âlâyiş ve dünyâdan geçüp:-B

⁸⁵³ söylediği remz ü rümûzât ya' nî:-B

⁸⁵⁴ hîn ü hâcetde imdâda irişdi ve dağı:-B

⁸⁵⁵ gövdeli:çıkaḫallu B

⁸⁵⁶ hâk olmuş çıka geldi:-A

⁸⁵⁷ zâhir ü mu' ayyen oldı:-B

Zihî kuvvet zihî kudret zihî şâh
İrersin şarğa garba gâh-be-gâh

Nerimân ü Feridün-ı cihân-gîr
Bulamaz sensüzün firsâṭ ü tedbîr

Ḳamuya fetḥ ü nuṣret ʿizz ü iḳbâl
Olursın devr-i eyyâm içre meh sâl

DER-BEYÂN-I ÂN KÂN-I VELÂYET BER-KİLİĞRA ÂMEDEN VE BE-SENG-İ BÎ-ḤAREKET BER-EMR-İ FÜRÜ ÜFTÂDEN⁸⁵⁸

Pes ol kân-ı velâyet ol arada bu nişân ü ḥaberi ʿayân eyledi daḥı günlerde bir gün [A82a] ol aradan ḳalkup ḳadem-ber-ḳadem ʿâşık u şâdık abdâllarınla Balçık Hisârı dirler. Ḳaradeñiz kenârında bir diyâr-ı zarîf hevâ-yı laṭîf bir memlekete geldi. Ve bir murğ-zâr yirde ârâm ḥuzûr birle ḳarâr eyledi -ve birkaç gün ol kân-ı velâyet ol diyârda ârâm ḥuzûr birle ḳarâr eyledi-⁸⁵⁹ ve günlerde bir gün ol aradan daḥı ḳalkup Kiliğrâ tarafına revân oldu. Öñünçe ve ardınça abdâlları ḳadem-ber-ḳadem ol Kiliğrâ şehrine geldi ki Şarı Şaltuḳ ḥazretleri ejderhâyı ol şehirde helâk itmişdi. Çün ol şehir kavmi ol kân-ı velâyetüñ zıll-ı hümâyünün ve şîfât-ı maʿlûmın müşâhede itdiler ve nazarına nâz niyâz birle niʿmet ü ḳurbânlar ve dâde-i giryânlar sebîl ü nişâr itdiler. Ve ol kân-ı velâyetüñ [B49b] şafâ nazarın -ve ḥüsn-i himmetin-⁸⁶⁰ alup ḥâllü ḥâlince revân oldılar. Meger ol Şarı Şaltuḳ ḥazretleri ejderhâyı helâk itdüğü mekânın şâḥibi bir dervîş var idi ki ol kân-ı velâyetüñ abdâllarına bir gün bî-edebâne kelâmlar izhâr idüp ol kân-ı velâyet için söyler⁸⁶¹ ki eger Şarı Şaltuḳ ḥazretlerinüñ gösterdiği nişân ʿalâmetden bir velâyet gösterse ben daḥı iḳrâr ü teslîm-i yek-bâr iderem ve eger göstermese ana benüm iʿtikâdum ve naḳl-i şehâdetüm yoḳdur didi. Çün abdâllar bu ḥaberi işitdiler yüz yire urup nâz niyâz birle ol kân-ı velâyete eyitdiler kim ey kân-ı deryâ-yı kudret veʿy dürr-i baḥr-i ḥaḳîḳat sana her ḥâl maʿlûmdur ki sen bu inkâr ehline [82b] heybet ü velâyet ü ʿazametüñ göster didiler. Pes öyle olsa bu bâz-geşt

⁸⁵⁸ Der-beyân-ı ân kân-ı velâyet ber-kiliğra âmeden ve be-seng-i bî-ḥareket ber-emr-i fûrû üftâden:-A

⁸⁵⁹ ve birkaç gün ol kân-ı velâyet ol diyârda arâm ḥuzûr birle ḳarâr eyledi:-A

⁸⁶⁰ ve ḥüsn-i himmetin:-B

⁸⁶¹ söyler : eyitdi B

üzere günlerde bir gün ol kân-ı velâyet celâl cemâl ve devlet-i vişâl birle abdâllarına eyitdi ki saķınıñ sol taş Tañrıya secde kılmayun ki -sizden secde eylemek-⁸⁶² umar didi. Meger ki Şarı Şaltuķ hazretleri ejderhâyı helâk itdüğü dem mağaranuñ üzerinde bir kaya var idi ki ‘azametlü ve heybetde bir hâne miķdârı taş idi. Çün bu nefes üzerinden üç gün güzer kıldı. Dördünci gün bir şabâh ol kân-ı vâlâ-heybet ol taşa nazar şaldı. Ve cevâba gelüp eyitdi kim tiz Tañrı’ya secde eyle, niye turursın didi. dağı hemân-dem ol taş mancılıķdan atılır gibi bir kaç mil⁸⁶³ miķdârı yire düşdi. Mecmū‘ hişâr ol kaya zarbından lerzeve vardı. Çün bu ‘alâmeti ve heybeti dervîş ü abdâllar halk eşyâlar müşâhede itdiler yüz yire urup nâz

niyâz birle eyitdiler.

Nazm:

-.--/-.--/-.--/-.--

Ey zihî şâhib-velâyet mazhar-ı zât-ı Hudâ
Hâzretiñdür cümle sırruñ ma‘ deni vü hem seḫâ

Çün mübârek yüzüñi görmedi zerķ ehli yaķın
La‘ net oldı muṭâbıķ uş ezel tâ yevmi’d-dîn

İşidicek nuṭķuñı pes tağ u taş hem semâ
Secdeye iner bi-küllü uşül ü fūrū‘ u her gedâ

‘İlm ü vaşfuñ vaşfını ‘aql ıssı virmez vaşf ile
Zirâ ‘aķluñ çâresi irmedi fikr-i vaşş ile [B50a] [A83 a]

Zerre içre ‘âlem itdüñ ol nihân ü hem ‘ayân
Aḫsen ü taḫsîn şıddıķ ki ‘ilmiñe yoķdur gümân
Pes bu velâyeti ve heybetin ol hişâr halkı ve dervîş ve ehl-i inkâr dil-rîş ol kân-ı sa‘ âdetden müşâhede itdiler inşâf birle ol kân-ı velâyetüñ nazarında yüz yire urup nâz niyâzlar itdiler ve ol dem mecmū‘ abdâllar ol kân-ı velâyet nazarına cem‘ eyledi ve dīvân ü salṭanat birle nuṭķ-ı ķadım-i ezelisi ile cevâba gelüp eyitdi kim bu

⁸⁶² sizden secde eylemek:-B

⁸⁶³ mil : gönder uzunu B

ejderhāyı ve şıfāt-ı kākākāhāyı Şarı Şaltuķ olup ben öldürdim didi ve Kāradeñiz içinde bir depe gösterdi ve eyitdi ki ol deñiz içinde görünen İşilik Depesi'dür ki bu ejderhāyı helāk itmeye gelürken pabucum iliği kırıldı dağı ol depede oturup pabucum iliğın berk itdüm ve ol depe benim örsümdir didi. dağı hişārdan taşra bī-nihāyet taşlar yığılup yatur idi -ol taşlar için eyitdi kim benim babamun bir delü oğlı var idi-⁸⁶⁴ ki cenge girüp kılıcın şaldıķça yetmiş arşun uzunı uzardı ve bu yüz biñ kāfirlerin ol kırdı ki ol yığılup duran taşlar külli tamām kāfir başlarıdur didi. Pes ol kān-ı velāyetüñ bu kelāmundan ol ma' lüm oldu ki babamuñ oğlı didüği Hāzret-i 'Alī'dür ki ol diyārda zü'l-fikāriyle ğazāya [A83 b] geldüği bāz-geşt remzin beyān eyledi⁸⁶⁵ ve bir ma' nī dağı oldı ki ya' nī her ' ilme ' ālimem ve evvelallāh evvelem ve āhır lehū āhirem demek olur. Zīrā bu cümle beyān olınan şıfatlara kūtbu'l-aķtāb kādīr ve ' ālimdür ve āyine-i māzī [ve] müstaķbeldür. Pes bu bāz-geştten şoñra ol kān-ı velāyet ve deryā-yı bī-nihāyet bir gice Kiliğrā'da oturup hūzūr iderken nā-gāh celāl üzerine gelüp mecmū' abdālların nazarına cem' eyledi ve nuķ-ı ezeliyyesinle cevāba gelüp eyitdi kim tiz āteş yakun ki yir aşāđa geçmek umar didi. Pes bu cevāb nefes üzere der-hāl abdāllar āteş zühūra getürüp rüşenālīķ itdiler. Ve ol kān-ı velāyet tekrār cevāba gelüp Ob [B5] abdāllara eyitdi kim tiz gelüñ namāz kıluñ didi. dağı ol dem ol kān-ı velāyet namāza tırdı ve ne ķadar abdāllar var ise ol kān-ı velāyetüñ der-pāyınça şaf şaf tırup Allāhü Ekber imāma uydıķ didükleri gibi yir şöyle heybetle ditredi kim ol hişāruñ niçe burcı bedenleri zīr ü zeber olup hārāba vardı ve niçe mađlūķātı taş toprak başup helāk eyledi. Ve bu tarafından ol kān-ı velāyet kıyām rükū' birle der-hāl secdeye indi ve ol kān-ı velāyetüñ secdesinüñ berekātında yir sākīn [A84 a] olup ķarār eyledi. Çün şabāh maşrıķ tarafından güneş ' arz-ı cemāl eyledi ve nūrānī vişāl gösterüp ' ālemi zulmetden hālāş eyledi. dağı ol şehir ve hişār halkı ol gün ve ol şabāh ol kān-ı velāyetüñ nazarına nāza ve niyāza gelüp ni' met ve ķurbānlar sebīl itdiler. Ve cevāba gelüp abdāllara ol hişār halkı vaşf-ı beyān birle eyitdiler ķi bu gice yir ditremeden muķaddem⁸⁶⁶ gördiķ ki felek üzere ay altında bir bölük ādem şeklinde kimseler sema' eylerler tā ay tölünince didiler. Çün bu ' ibreti ve ' alāmeti ol kişilerden işitdiler hāyrete ve ' ibrete varup muħabbet birle eyitdiler kim.

⁸⁶⁴ ol taşlar için eyitdi kim benim babamun bir delü oğlı var idi:-A

⁸⁶⁵ eyledi:-A

⁸⁶⁶ muķaddem:öndin B

Nazm:

---/---/---

Ey zihî kâdir ki nuṭkuñ şâhısın
Her gönül burcı haḳıkuñ mâhısın

Kimse irmez sırruña kân-ı kerem
Hem odur leşkerleri âyâ 'alem

Secde idüben yire virdün qarâr
Odı yaḳdun nür ile tıldı diyâr

Zî-ḳıyâm [u] zî-rükû' [u] zî-ḳu'üd
Kim sen oldıñ aşl u Raḥmân u sücüd

Ḥavl ü kuvvet ıssısın şâh-ı kadîm
Yok zelev mülkiñ esâsı uş kadîm

-BÂB-I BİST Ü YEKKÜM⁸⁶⁷ ŞİLE REFTEN-İ ÂN KÂN-I VELÂYET EZ-KİLİGRÂ VE İZḤÂR-KERDEN-İ REMZ Ü RÜMÜZÂT

Ol ser-çeşme-i evliyâ ol ser-dehîne-yi aşfiyâ ol ber-güzide-i taḳıyyâ [A84 b] ve ol pîşvâ-yi şüleḫâ ya'nî Otman Bâbâ Ḥüşşâm Şâh ḫâzretlerinüñ gösterdüğü remz ve rumüzâtınun ve dürlü sırr-ı maḫfiyyâtınun beyânındadır⁸⁶⁸. Ey 'âlim fâzıl ve ey 'ârif kâmil bilmiş ve âgâh ol kim yukarıda şerḫ itmişimdür ki evliyâ 'ullâh ṭarîkında cezbe dirler bir maḳâm vardır. Her kim ol maḳâma irerse aña ehl-i cezbe dirler. [B51a] Ve ehl-i cezbe anlardır kim maḳâm-ı fenâyâ mürşidsiz irerler ki Ḥaḳḳ'dan bir nesne feyz olur ol demde ḫicâbsuz bulınlurlar, zâta nazar idüp kendüniñ ve mecmû' eşyânun ḫaḳıḳatın görür aña ma'nide 'âlemü'l-bist dirler ki evliyâ 'ullâh ol araya iriçek her ḫâl ü kelâmı ma'zürdür. Zîrâ ol demde enâniyyet ü bevâniyyetden ḫâlî olur. Ḥaḳḳ'la Ḥaḳḳ olur ve gönülünde Ḥaḳḳ'dan ḡayri tecelliyât ḳalmaz. Ol

⁸⁶⁷ bâb-ı bist ü yekküm : der-beyân-ıB

⁸⁶⁸ Ol ser-çeşme-i evliyâ ol ser-dehîne-yi aşfiyâ ol ber-güzide-i taḳıyyâ ve ol pîşvâ-yi şüleḫâ ya'nî Otman Bâbâ Ḥüşşâm Şâh ḫâzretlerinüñ gösterdüğü remz ve rumüzâtınun ve dürlü sırr-ı maḫfiyyâtınun beyânındadır:-B

demde eger helâkine kaçd ideler hiçbir vech ile helâk idemezler. Zîrâ ol demde mecmûc şeyde kâdir ve dâhildür bî-şekk. Pes bunça kelâm ü delîlden murâd ol kân-ı velâyet hâl-i cezbede veyâ ğayr-ı cezbede ne kim nuḡka veyâ fi'1 ü şifâta getürse cümle ma'zürdür -meğer ki-⁸⁶⁹ günlerde bir gün ol kân-ı velâyet ve menba' -ı nûr-ı hidâyet Kiliğrâ'da oturup abdâllar mübârek didâr-ı cemâlini⁸⁷⁰ müşâhede iderken aralarından [A85 a] bir abdâl ol kân-ı velâyete secde-i 'izzet birle eyitdi ki ey -iki cihân emîri sırr-ı haḡîḡati-⁸⁷¹ bu⁸⁷² hişârdâ niçe bir oturalum ki gönümüz seyrân ve teferrüc diler. Pes kemâl-i mürüvvet birle gel teferrüce ve seyrân ve tevveccühe gidelüm didi. Çün ol kân-ı velâyet ol abdâldan bu haberi işitdi cevâba gelüp eyitdi ki baḡ bire küstâh kaçça gidersin ki Haḡḡ'uñ evliyâsınuñ atın çekivirmedeñ ve üzengüsin tutuvirmedeñ ve ata bindürüp elin ayağın öpmedeñ ve nazârında secde idüp ağırlamadan. Pes iş başarup niye geldüñ ve niye gidersüñ didi. Çün abdâllar ol kân-ı velâyetden bu nev' a kelâmı işitdiler der-hâl ol kân-ı velâyete varup düldül-veş bir at hâzır itdiler. Ve nazârına getürüp üzengüsin tutuvirdiler ve 'izz ü nâz birle Bismillâh eyâ şâhibü'z-zamân didiler. Çün ol kân-ı velâyet ol atı ol nev' a pür-yaraḡ gördi ol sâ' at yirinden ḡalkup biñ şalâbet ve heybet birle ve daḡı fırsat ile ol ata süvâr oldı ve önünçe ve ardınça abdâllar revân olup hişârdan taşra çıkdılar. Ve ol kân-ı velâyet [B51b] celâl üzere gelüp mecmûc abdâlları bir yire cem' eyledi. [A85 b] ve elindeki kötekle önüne bıraḡup Dobrıca'ya revân oldı. Ve ol diyârda Şiblâ dirler bir köy vardır. Ol köyüñ keñârına geldi. Ve bir murğ-zâr şahrâsına nazâr şalup -ol maḡalde-⁸⁷³ ḡarâr eyledi. Ve hużür u vaḡdet birle ârâm itdikten soñra ol köy ḡalkı ol kân-ı velâyet nazârına nâz niyâza geldiler ve ḡurbân ve ni' metler sebîl itdiler. Ol kân-ı velâyetüñ şafâ nazârın aldılar ve devlet-i ebedî birle müstaḡraḡ olup hâllü hâlince revân oldılar. Ve ol gice ol kân-ı velâyet ol arada ârâm ü hużür birle vaḡdet bezminde⁸⁷⁴ ḡarâr eyledi ve bâz-geş-i velâyet izhâr eyledi.

Nazm:

.---/.---/.--

Eyâ gönlim gözüm nûrı ziyâsı

Sen oldıñ gönlimüñ milk ü esâsı

⁸⁶⁹ meğer ki:-B

⁸⁷⁰ didâr-ı cemâlini: cemâlini A

⁸⁷¹ iki cihân emîri sırr-ı haḡîḡati: iki cihân haḡîḡati B

⁸⁷² bu:-A

⁸⁷³ ol maḡalde:-B

⁸⁷⁴ bezminde:-B

Dü-^c âlemde elim dut ey qadīm ūāh

Ki vaşluñ olsa ben kulıñ kışāsı

Çün bu tarafda şubh-ı şādık şems-i hāver nūr atına süvār idüp⁸⁷⁵ leşker-i zulmeti tār-mār eyledi ve salṭanat ü devlet birle felek tahtında ūāh-en-ūāh hūkm ü hūkūmātı yürütdi. daḥı –ol kāb-ı ins ü cinn ve-⁸⁷⁶ ol kār-ı evvelīn ve āḥirīn ki qutbu'l-aqṭābdur -ve ḥaḳīkat burcında āfītābdur ol gūn celāl üzerine gelüp ol-⁸⁷⁷ ūāhrāda pīş ü pūştiye ipler gerdürdi ve ol ūāhrānuñ nebātıñ yoldırdı bir yire cem^c eyledi ve emr-i ma^c rūfinlaabdāllara eyitdi ki tiz şol [A86a] ūāhrāya çadır quruñ ki Muḥammedūñ olayum niye dururam didi daḥı bir lāḫzadan ūāhrā cemāl üzerine gelüp nuṭq-ı qadīm-i ezeliyyesinle cevāba geldi ve abdāllarına eyitdi kim başlu başıñuza biñer kāfir kırup uş gāziler oldıñuz didi ki āḥiri'l-emr yeddi yıldan ūāhrā Sulṭān Meḥammed İbn-i Murād Ḥān ol diyārdan geçüp giderken ol arada leşkerinle ve ^cazamet ü heybetinle çadırlar ve ḥaymeler ve tenefler gerdi. -Pes bu remz ü rümūzātıñ maḥalli ol vaḳt isbāt olundu ki yukarda terciḥ olundu. Amma Sulṭān Meḥammed İstanbul'dan küffār qaşdına giderken-⁸⁷⁸ -birkaç gūn qarār ārām iderken ol vaḳt-⁸⁷⁹ ol kār-ı velāyet İstanbul ūāhrinde muḳīm oturmışdı ki Sulṭān Meḥammed'in ardınça Qutlı Melik nāmında bir abdāl ile bir pelid āgacından serdesti ūāhrinde bir kōtek gönderdi [B52a] ve eyitdi ki var bu kesilenleri Meḥammed'e ilet ki qorqmasun ben varam ḥoşam didi. daḥı ol abdāl ol kār-ı velāyet nefesinle ol kuvvet-i velāyet kōteḡin Sulṭān Meḥammed'e ol qonaqda -ve ol maḥalde ki çadır kurup oturmışlar idi ol mekānda-⁸⁸⁰ ardından irüp nazarına qodı. Çün Sulṭān Meḥammed ol kār-ı vālā-himmetün bu remz ü rümūzāt nazarın nuşret ü zaferin ve dīde-i başiret birle gördi. Şād ü ḥurrem olup eyitdi kim -naşrun minallāhi ve fetḥun [A86 b] qarībun ve beşşiri'l-mü'minīn-⁸⁸¹ yā Muḥammed yā ^cAlī didi. Pes ol gāzāda Sulṭān Meḥammed kāfire gālīb olup nuşret ve zafer birle girü İstanbul'a geldi. Ve ol kār-ı velāyete ni^c met ü sīm zerler iṣār nişār eyledi ve bildi kim ol kār-ı velāyet

⁸⁷⁵ idüp:olup B

⁸⁷⁶ Ol kāb-ı ins ü cinn ve:-B

⁸⁷⁷ ve ḥaḳīkat burcında āfītābdur ol gūn celāl üzerine gelüp ol :-A

⁸⁷⁸ Pes bu remz ü rümūzātıñ maḥalli ol vaḳt isbāt olundu ki yukarda terciḥ olundu. Amma Sulṭān Meḥammed İstanbul'dan küffār qaşdına giderken:-B

⁸⁷⁹ birkaç gūn qarār ārām iderken ol vaḳt:-A

⁸⁸⁰ ve ol maḥalde ki çadır kurup oturmışlar idi ol mekānda:-B

⁸⁸¹ naşrun minallāhi ve fetḥun qarībun ve beşşiri'l-mü'minīn:Allah'tan düşmana karşı bir zafer ve yakın bir fetih... Hem, müminleri müjdele.(Saff Suresi: 13)

şāhib-i taşarrufdır. Pes şevk ü zevk birle ol kân-ı velāyet haqqına cevāba gelüp eyitdi kim.

Nazm:

.---/.---/.---/.---

Sen ol şāh-ı velāyetsūñ ki her remzi görüp itdūñ
Ne yire kim qadem başduñ hemān-dem nūr idüp gitdūñ

Qamuya fırsat-ı nuşret sen oldıñ ey qadīm şāh
Dağı hükm ü taşarrufla yiri göği alup yutduñ

Senün görküli cemālūñi gören ehl-i başiretler
Fenā-yı sırr-ı tevḥīde faqīr ü ḥor olup qatduñ

Çü ḥüsnūñ leşkeri her dem kıllur hengām-ı gavḡāyı
Hıḡā vü Sind ile Hind'i Ḥabeş bende kıllup şatduñ

Yedi iqlim-i küfr ehl-i saña inkār ider gerçi
Şaçūñ zencīrine şaf şaf zihī 'āşī diyü çatduñ

Qamu şey'i nişān içre mu' ayyen bī-nişān itdūñ
Şıfāt-ı zāt birle mülki şeref birle gelüp tutduñ

Ne şūfi 'ālim ü 'ābid ne millet mezheb ü zāhid
Ne irer sırruña ḡāsīd zihī cāhil diyü ütdūñ

-BĀB-I BĪST Ü DÜVVİM⁸⁸² REFTEN-İ YEÑİŞALI VE İNTİZĀR KerdEN-İ EHL-İ İNKĀR ĀN KĀN-İ VELĀYET

Ol serdār-ı sırr-ı Qāhhār ol şeh-süvār-ı rezm-i āteş-bār ol şayqal dili pür-ḡubār ya' nī
Otman Baba şīr-i gird-ḡār mişli berq-ı raḡşende ez-berā-yı ehl-i inkār-⁸⁸³ günlerde bir
gün ki felek-i mücellā ve āfītāb-ı mu' allā nūr-ı münevver birle şerīf ve müzeyyen

⁸⁸² bāb-ı bīst ü düvvim : der-beyān-ıB

⁸⁸³ Ol serdār-ı sırr-ı Qāhhār ol şeh-süvār-ı rezm-i āteş-bār ol şayqal dili pür-ḡubār ya' nī Otman Baba şīr-i gird-ḡār mişli berq-ı raḡşende ez-berā-yı ehl-i inkār:-B

olmuşdı. Ve ‘ālem gül-i gülistān ve bāğ ile bostān ve i‘tidāl-i hevā-yı tābistān olup bülbül-i şürīde figān iderdi. dağı ol gün ol kân-ı velāyet ol aradan alkup yola revān oldu. adem-ber-adem abdāllar birle Yeñi Şalı dirler bir şehir vardur ol şehre geldi. Ve

Şarı Şaltu Baba ile Ulu Abdāl ve Küçik Abdāl [B52b] ziyāreti ol şehirde ‘ayān ve mu‘ayyendür. Öyle olsa ol kân-ı velāyet abdāllarınla Şarı Şaltu -azretlerinüñ maāmına-⁸⁸⁴ ziyāret-i tekyesine adem-ber-adem gelüp adem başdı. Pes ol ziyāret bekcisi ol vat Amed -nāmında bir-⁸⁸⁵ derviş idi. Çün ol kân-ı velāyet mübārek ademi birle ol araya adem başdı ve bir yire oturup huzūr u vadet ve şafā birle cevāba gelüp eyitdi ki [A87 b] uş Şarı Şaltu didükleri benem ve bu yatan ziyāret benim ziyāretimdür ki şimdi Hüşşām Şāh olup geldüm didi. Çün ol Şarı Şaltu ziyāretin bekleyen derviş -ol kân-ı velāyetden-⁸⁸⁶ bu haberi işitdi. Zān u talīd gümān birle inkār eyledi. Çün ol kân-ı velāyetüñ haına inkār göstericek ol muallidiñ inkārı ol kân-ı velāyete bī-vāşīta ‘ayān oldu. Hemān-dem eyitdi ki ba bire başı kesilesi gördüñ bilimedüñ diyüp ol dem mecmū‘ abdālları önüne biraup yola revān oldu. -Pes evliyālar serfirāzı böyle nu eyledi-⁸⁸⁷. Āhiri’l-emr ol Amed Derviş’i ol tekyede kāfir eşiyāsı⁸⁸⁸ gelüp başın kesdiler. Ve cānı cehenneme teslīm oldu -Ol kân-ı velāyetüñ nuı yiriñ buldı-⁸⁸⁹. Ve ehl-i nār oldu. Zīrā velāyete inkār eyledi. Her kim velāyete inkār itse nübüvvete ve Ha’a inkār itmişdür. Ne ‘üzü billāh.

Nazm:

.---/.---/.---/-.-

Lā-yezāl oldu kelām-ı nuıñ ey sırr-ı Hudā

Zī-şerāb ü zī-ayāt ü zī-mübārek hoş-nidā

Her ki inkār eyledi nuuñdaki esrāruña

İrmedi hergiz güneş yüziñdeki envāruña

⁸⁸⁴ azretlerinüñ maāmına:-B

⁸⁸⁵ nāmında bir:-B

⁸⁸⁶ ol kân-ı velāyetden:-A

⁸⁸⁷ Pes evliyālar serfirāzı böyle nu eyledi:-B

⁸⁸⁸ eşiyāsı : mertülüsleri B

⁸⁸⁹ Ol kân-ı velāyetüñ nuı yiriñ buldı:-B

Remz ile itdũñ işāret bī-gümān ü bī-ḥilāf
Tā bile münkīr seni kim maẓharıñdur nũn [u] ḳāf

Ḥoş helāk itdũñ kesüben ol münāfiḳ başını
Küfr ü inkār ile ḳoduñ hem içini hem ṭaşını [A88 a]

Zī-muḳallid zī-tekebbür ol kişidür tā ebed
Kim şehādet eylemeyesin hüvallahüş-şamed⁸⁹⁰

-BĀB-I BĪST Ü SEVŪM⁸⁹¹ ĀMEDEN-İ ĀN KĀN-I PŪR-ḤĪKMET BER-ŞEHR-İ ḤĪRSĀVA VE ‘ADĀVET-KERDEN-İ AHĀLĪ

Ol şem‘ -i şebistān-ı risālet ol şehd-i şekkeristān-ı velāyet ol hem-dem-i hem-destān-ı ma‘ rifet ya‘ nī-⁸⁹² ol kān-ı velāyet ve maẓhar-ı celāl ü cemāl-i ‘ ināyet çün abdāllar birle ol aradan yola revān oldı. [B53a] Ve ol iḳlīmde Ḥırsovā dirler bir ḥişār vardur daḫı ol kān-ı sa‘ ādet gelüp ol Ḥırsovā şehrinüñ altına bir murḡ-zār kenārına ḳonup ārām eyledi ve celāl üzerine gelüp abdāllara eyitdi ki tiz şol ağaçları kesün od yaḳun kim Tañrı’ya temāşā olsun didi. Çün abdāllar bu ḥaberi ol kān-ı velāyetden işidüp müstemi‘ oldılar der-ḥāl balta ve nacaḳ birle ol eṭrāfiñ ağaçların kesüp bī-nihāyet āteş zāḫir itdiler. Çün ol şehir ḥalkı bu ‘ alāmeti gördiler vehme ve heybete varup birbiri ile ṭanışdılar ki eger bunlar bir ḳaç gün bu arada āteş yaḳarlarsa hep baḡ u baḡçemizi kesüp ḥarāb iderler didiler. Pes ol kān-ı velāyete ḡulüvv itdiler ve eyitdiler ki elbetde⁸⁹³ bu diyārdan çıḳuñ gidüñ didiler. Çün ol kān-ı velāyet ol ‘ avām-ı bed-nefes ehlinden bu cevābı işitdi. Celāl üzerine [A88 b] gelüp elindeki kötekle ol eşyāyı tār-mār eyledi ve cevāba gelüp ol şehir ḥalkına eyitdi ki uş bire çirkinler ‘ avretleriñüzü⁸⁹⁴ hep yef‘ alledeyin didi. -Ammā bu remz-⁸⁹⁵ ‘ āḳıbet zuhūr itse gerekdür. Pes bu cevābdan şoñra -ol kān-ı velāyet-⁸⁹⁶ mecmū‘ ḥalkı elindeki kötekle

⁸⁹⁰ hüvallahüş-şamed: O Allah Samed’dır. Her şey O’na muhtaçtır, O hiçbir şeye muhtaç değildir.

⁸⁹¹ bāb-ı bīst ü sevüm : der-beyān-ıB

⁸⁹² Ol şem‘ -i şebistān-ı risālet ol şehd-i şekkeristān-ı velāyet ol hem-dem-i hem-destān-ı ma‘ rifet ya‘ nī:-B

⁸⁹³ elbetde :-A

⁸⁹⁴ ‘ avretleriñüzü: ‘ avretüñüz B

⁸⁹⁵ ammā bu remz:-B

⁸⁹⁶ ol kān-ı velāyet:-A

perākende⁸⁹⁷ eyledi. daḥı abdālları öñine biraḥup ol diyārdan revān oldı ḳadem-ber-ḳadem Ḥüseyinli dirler bir köye geldi. Çün devlet ü iḳbāl ile ve ūşvet ü vişāl ile ol kān-ı velāyet ol köye ḥuzūr-ı ḳalb ile bir murğ-zār yire ḳonup ārām ü vaḥdet eyledi. Çün ol köy ḥalḳı ol kān-ı velāyeti gördiler. Nāz niyāz birle nazarına geldiler besī ni‘ met ü ḳurbānlar sebīl idüp ol kān-ı velāyetüñ şafā nazarın ve iḳbāl-i zaferün aldılar. Ve ol köyde meger bir ḳaç ḳişiler⁸⁹⁸ var idi. Ol kān-ı velāyetüñ vaşf u ḥālını ve heybet ü cemālını işidüp ‘āşık olmış idi. Çün ol kān-ı velāyetüñ mübārek cemālını gelüp müşāhede ḳıldılar⁸⁹⁹. Bī-ḳarār olup ol kān-ı velāyetüñ ‘aşḳına ḥān-mānların sebīl eylediler ve terk-i ta‘ alluḳāt idüp [B53b] üç oḒlı birle dervīş oldı ve bu oḒlanlarıñ bir ḥayıları var idi. Meger ol gün çift sürmeḒe gitmişdi nā-gehān⁹⁰⁰ pes aḥşām vaḳtinde çün köye geldi. Gördi ki ḥalḳ u dervīş bī-nihāyet⁹⁰¹ bir yire cem‘ olmış daḥı zamīrinle eyitdi ki [A89a] ‘acabā bu hengāme ve cem‘ iyyet ne ola diyü nazar eyledi. Gördi ki bir ala gözlü ve server-i cihān sedd-i İskender olup oturur. daḥı ol sā‘ at ol kān-ı velāyet bunça eşyānuñ arasında ḥururken ol ḳişiyeye nazar şaldı ve velāyet ḳuvveti ve cezbesei ol ḳişinüñ bātınına kār eyledi mest ü cünün ḳıldı⁹⁰² ve ol şarāb-ı esrārīñ müsemması derünundan cüş idüp ḳaynadı ve semā‘ birle meydāna girüp bir zamān raḳş urdı. Ve Manşūr-veş şürīde olup da‘ vā-yı ene‘l-ḥaḳ lisānına getürdi. daḥı ol ḥarāret-mestlik üzere ol ‘āşık u şādıḳlarıñ şādıḳı bir abdāl üzerine gelüp eyitdi ki Manşūr benüm ve terk-i cān ü baş iden benüm sen degülsin didi. Pes⁹⁰³ çün ol kān-ı velāyet ol köyden gidüp⁹⁰⁴ yolına revān oldı. Meger ol mest ḥayrān olan ‘āşıḳuñ bir ‘acūze mekkār ḥātunı var idi. daḥı ḥelālüm delü oldı diyü zincire urup bir ḥāneye ḳoymış ḳapusın berk idüp ḳonşı evine yatmaḒa gider. Meger ḳudret-i ilāhi ol ḥānenüñ ocaḒında āteş var imiş. daḥı ol ‘āşık u şādıḳ ve şehīd-i yār-i muvāfiḳ ol giçe ‘aşḳı Ḓalebesinden ḥāne içindeki āteşden bir āteş alup ḥāneye [A89b] āteş şalar ve daḥı evi içinde semā‘ u raḳş urup ol āteş içinde şehīd olur. - Ammā bu ḥarafda ol kān-ı velāyet-⁹⁰⁵ ol giçe bir ḥāneye girüp ḳapusıñ muḥkem⁹⁰⁶

⁸⁹⁷ perākende : tār-mār B

⁸⁹⁸ ḳişiler: ḥācī B

⁸⁹⁹ ḳıldılar : eyledi B

⁹⁰⁰ nā-gehān:-A

⁹⁰¹ bī-nihāyet:-A

⁹⁰² ḳıldı:oldı B

⁹⁰³ Pes: öyle olsa B

⁹⁰⁴ gidüp:-A

⁹⁰⁵ Ammā bu ḥarafda ol kān-ı velāyet:-B

⁹⁰⁶ muḥkem:-B

yapup⁹⁰⁷ ve apınuñ ardına bî-nihāyet aş oyup⁹⁰⁸ ol gice tā şabāh olunca iñiledi -
zîrā ālemde ne kim var ise eger derd ü dermān ve ger hkm ile fermān mecmu
[B54a] ubuñ vcudunda bile ilenr anun n ol kn-ı velāyet ol gice ol āun
derdinle terkb olup iñiledi -⁹⁰⁹ -n ben far bî-āre ki mellif-i kitābem bu sırra
vāıf oldum cevāba gelp eyitdm kim-⁹¹⁰

Nazm:

.---/.---/.---/-.-

Her kime virdn ezelden a ile envāruñı
Od aña glen olur n kim gre ddāruñı

Aql u dn ü fikr ü endi ehli olmaz ol yan
Zîrā valuñ zākirinden n ider esrāruñı

Cān ü bā ü dn ü dil orusu yodır ey gedā
Ha yolına sen daı gel tanı gr ebrāruñı

Her ki sen ma ş elnden bādeyi n itdi u
Tā fenādan ol beāya şāf ider irāruñı

ol peld nāıuñ grmedi gzi sen ehi
Kim zine hl at itdi cehl ile inkāruñı

rsn a n [u] ased ehli dilinn menbaı
Kim getre a n idben ol dile tekrāruñı

Eylesn Kk saña med ü senāyı tā ebed
Hem daı şkr mlāzım hem diler efkāruñı

⁹⁰⁷ yapup: yapı B

⁹⁰⁸ oyup: ygp B

⁹⁰⁹ zîrā ālemde ne kim var ise eer derd ü dermān ve ger hkm ile fermān mecmu ubuñ vcudunda bile ilenr anun n ol kn-ı velāyet ol gice ol āın derdinle terkb olup iniledi:-A

⁹¹⁰ n ben far bî-āre ki mellif-i kitābem bu sırra vāıf ol dem cevāba gelp eyitdi kim:-B

-Bu fakîr-i pür-şikesteden dūr kıılma himmetün
İsterem leyl ü nehâr hem himmet ü didâruñı-⁹¹¹

-BÂB-I BİST Ü ÇİHÂRÜM⁹¹² ÂMEDEN-İ ÂN KÂN-I VELÂYET TEKRÂR BE-ŞEHR-İ KİLİĞRA ÂMEDEN⁹¹³ VE DER-ĤÂLET-İ BE-ṬİYNET NAMÂZ GÜZERDEN

Ol ‘âbid-i ma‘būd ol sâcid ü mescūd ol zâkir ü mes‘ūd-⁹¹⁴ pes ol kân-ı velâyet aşl-ı maşşūd⁹¹⁵ çün bu ‘alâmetde fâriğ oldı dağı kadem-ber-ka-dem [A90a] tekrâr yine Kiliğrâ şehrine geldi. Çün Kiliğrâ halkı ol kân-ı velâyeti tekrâr gördiler⁹¹⁶ şâd ü hurrem olup ol kân-ı velâyetüñ nazârına geldiler ve besî ni‘met ü kurbânlar ol kân-ı velâyetüñ ‘aşkına -işâr ü-⁹¹⁷ sebîl ü nişâr itdiler. Hâllü hâline revân ve ğanâ’im-i imân oldılar. Ol kân-ı velâyet bir niçe müddet ol Kiliğrâ şehrinde muķim oldı. dağı günlerde bir gün ki şubḥ-ı âfâķ ve bād-ı nesîm bûy-ı zülf-i dil-ârâm getürüp çün ‘anber-efsün oldı. Ol gün ol kân-ı velâyet ve maşşūd-ı ‘âlem-i ceberüt celâl üzerine gelüp mecmû‘ abdâlları bir yire cem‘ eyledi ve sevdâ-yı hevâdan men‘ eyledi. dağı cevâba gelüp eyitdi ki tiz gelüñ ki namâz kılalum didi. Çün abdâllar bu ḥaberi müstemi‘ oldılar der-ḥâl nazârına gelüp şaf bağladılar. Ve ol kân-ı velâyet [B54b] önlerinçe imâm olup namâza ṭurdı el kâldurup Allâhü Ekber didüğü dem ol kân-ı velâyet mübârek cisminden ğayb oldı ve bir sâ‘at miķdârı geçdikden soñra girü mübârek cismine gelüp kıyâm rükû‘ birle secdeye indi. Namâzdan fâriğ olıcaķ cidd ü ḥâl ile ve zıkr-i vişâl ile cevâba gelüp eyitdi ki ârî Tañrı ğanî Tañrı yücelerden yüce Tañrı diyü nâz niyâz dırâz eyledi ki vaşf u kıyâşa [A90b] gelmez. Zirâ ol kân-ı velâyetüñ kelâmı üç dürlü libâs üzerinde idi ki biri ne söylese añlanurdı ikinçi kimi añlanur kimi añlanmazdı ve üçünçüsü ne ‘aql ü fikr ü ne fehm ü idrâk ile añlanurdı ki be-ğâyet muğlaķ ve bî-nişân idi. Eger su’âl itseler ki ol kân-ı velâyet Allâhü Ekber didükde bedenden kaçça ğâ’ib oldı. Cevâb oldır ki rûḥ-ı evliyâ ḥâl-i bî-dârlıķda beden-i evliyâdan seyr ider. ‘Âlem-i ‘ulviyye kim aña ‘âlem-i ceberüt dirler ol dem

⁹¹¹ Bu fakîr-i pür-şikesteden dūr kıılma himmetin/İsterim leyl ü nehâr hem himmet ü didâruñı:-B

⁹¹² bâb-ı bîst ü çihârüm : der-beyân-ıB

⁹¹³ âmeden-i:-A

⁹¹⁴ Ol ‘âbid-i ma‘būd ol sâcid ü mescūd ol zâkir ü mes‘ūd:-B

⁹¹⁵ aşl-ı maşşūd:-B

⁹¹⁶ gördiler :-A

⁹¹⁷ işâr ü:-B

evliyā ’ullāh zāta müşāhede olur. Pes ol kân-ı velāyet⁹¹⁸ daḥī rūḥı ol dem dīdāra müşāhede olmuşdı. Ve bu -namāz ol-⁹¹⁹ namāzdur ki her rek’ati yetmişbiñ rek’ate geçer ve ol namāz degüldür ki Allāhü Ekber diye daḥı kendü maşlahatına gide -öyle ki Haḫḫa’l-yaḫīndür-⁹²⁰ -öyle olsa maḫbül ’abdullāh olmaz-⁹²¹.

Nazm:

.---/.---/---

Çün ol şāh-ı velāyet oldı maḫhar
Hemān-dem diyicek Allāhü Ekber

Hiçāb-ı cismi ḫoyup zāta vardı
O zāt içre girü hem zāta irdi

Haḫḫ’uñ yüzinde körlükdür⁹²² hiçābiñ
Ve ger nī Haḫḫ ’ayān götür niḫābiñ

**-BĀB-I BĪST Ü PENCÜM⁹²³ EZ-KİLİĞRA BER-BALÇIḪİŞĀRI ĀMEDEN-İ AN
KĀN-I VELĀYET VE MEN’ –KERDEN-İ EJDEHĀ-RĀ BE İŞĀRET**

Ol ḫākim-i kāv ü semek ol ḫāfile-şālār-ı pīşek ol ḫātil-i inkār (ü) şekk ya’ nī ol kân-ı velāyet şāhib-i kötek-⁹²⁴ pes günlerde bir gün ki hevādan bārān-ı [A91a] nīsān ve şāmān-ı bülbül-i büstān ve nağme-sāz-ı hezār-destān olmuşdı. daḥı ol gün ol kân-ı velāyet celāl üzerine gelüp mecmū’ abdālları elindeki kötekle bir yire ictimā’ eyledi ve Belğrād⁹²⁵ şehrinden taşra çıkarup yola revān oldı [B55a] ve ḫadem-ber-ḫadem Balçık Hişārı’na geldi ki bir nevbet daḥı gelmişdi. Çün tekrār mübārek ḫademi ol diyāra ḫadem başdı. -Çün ol ’aşıḫ u şādıḫlar ol dem memnūn ferahiyyet ḫāşıl idüp şād ü ḫandān oldılar⁹²⁶ ol iḫlīm daḥı raḫmet-i Raḫmān’a ḡark olup ḡanī oldı. Ve ol dem ol kân-ı velāyetüñ nazarında bir iki üç yüz abdāl cem’ olmuşdı. Ve Dobrica memleketinüñ çobanları ol kân-ı velāyetden eger zāhir ve ger bātın velāyet ü heybet

⁹¹⁸ kân-ı velāyet: kân-ı A

⁹¹⁹ namāz ol:-B

⁹²⁰ öyle ki haḫḫa’l-yaḫīndür:-A

⁹²¹ öyle olsa maḫbül ’abdullāh olmaz:-B

⁹²² körlükdür :görlükdür A.

⁹²³ bāb-ı bīst ü pencüm : der-beyān-ıB

⁹²⁴ Ol ḫākim-i kāv ü semek ol ḫāfile-şālār-ı pīşek ol ḫātil-i inkār (ü) şekk ya’ nī ol kân-ı velāyet şāhib-i kötek :-B

⁹²⁵ Belğrād: Kiliğra B

⁹²⁶ Çün ol ’aşıḫ u şādıḫlar ol dem memnūn ferahiyyet ḫāşıl idüp şād ü ḫandān oldılar: şāz ü fırsat birle B

ü kudret görüp abdāl ü dervīş oldılar kimi dōrt biñ ve kimi beş biñ koyunla ve kīselerle aqçeler getirüpol kân-ı velāyetüñ ‘aşkına işār ve nişār itdiler. Pes ol kân-ı velāyet kaçan⁹²⁷ bu dünyā ni‘ metiñ görür cevāba gelüp abdāllara eydür idi kim tiz şol boğu yiñ yidüriñ kim qohusından öldüm dir idi. Çün abdāllar ol kân-ı velāyetden bu haberi işidüp müstemi‘ olurlar idi derhāl ol -muzaḥrefātuñ qalanuñ-⁹²⁸ ḥalk u dervīşe qurda ve kuşa işār ü nişār iderler idi. Ve o dünyā-yı bī-sebat ḥarc -olup temām -⁹²⁹ oldıqda ol kân-ı [A91b] velāyet āh rāḥat oldım diyü kelām iderdi. Pes ol sebebden abdāllar daḥı terk ü tecrīd ḥāl ef‘āl içre taqrīr olurlar. Pes zīrā dünyā ol nesne degüldür kim bir laḥza ve bir sâ‘at perīşān olduḡuña deḡe. Pes ey ‘āşık u şādık dilersin kim bākī ömründe berḥürdār olasın ve ‘āşık-ı dīdār-ı Ḥudā⁹³⁰ olasın ve kanā’ati ve ‘uzleti kendüñin⁹³¹ pişe eyle ve öziñi muḥtāc-ı ‘avām eyle ve şol maqāmı özüñe yār idin ki derd ü miḥnet ve mücāhede-i dost saña müyesser ola ve mevt-i qazā irmeden saña ‘ayān ola kendüyi temiz idip Ḥaqq’a teslīm olasıñ velī bu devlete irişen rızā-yı Ḥaqq ve liqā-yı cāvid içindedür ve sa‘ādet-i ebedī budur ki insān-ı kāmil ādemi⁹³² bu merātible muttaşif ola.

Nazm:

---/--/--/---

Ey birāder ḥoş naşihatdür işit

Vār ise ‘aqluñ buña göre iş it

Dünyeden el çek qabül it ‘uzleti

Tā bulasın Ḥaqq qatında ‘izzeti

Çün geçer eyyām-ı ‘ömr olur tamām

Cehilden cehd ile qurtul ve’s-selām [B55b]

Pes öyle olsa günlerde bir gün ol kân-ı velāyet Balçık Ḥişārı’nıñ bāḡ ü gülzārında oturup taşarruf-ı ḥükümātüñ geçürürken meger ol diyārıñ köylerinde bir ‘adū-yı ve

⁹²⁷ kaçan: çün B

⁹²⁸ muzaḥrefātuñ qalanuñ : ol dünyāların qalanun B

⁹²⁹ olup temām:-A

⁹³⁰ ‘āşık-ı dīdār-ı Ḥudā: ‘āşık-ı Ḥudā B

⁹³¹ kendüñin:-B

⁹³² ādemi :-A

münkir-i ol kân-ı velâyet var idi ki günlerde bir gün köylerinden [A92a] Belğrād⁹³³ bāzārına giderken nā-gāh ol Balçık Hişarı derelerinde bir ejderhā peydā olur ve bu kişiyi kıyruğıle biliden kuşadır ve daḥı atından aşağı indirip yire çarpar der-ḥāl ol kişi cān heybetinden mecmū^c erenler meded diyü çağırır daḥı hiç halāşına çāre bulmamış daḥı görür ki bu ejderhā ağız açar ki kendüyi yudup dünyā ğavğāsından ḥalāş eyleye ol sâ^c at ol kân-ı velâyet ^caklına⁹³⁴ gelüp eydür ki eyā gerçeğim Otman Baba meded baña gel yetiş dir daḥı hemān-dem ol kân-ı velâyet qarşudan zāhir olup bir ağac ile ol ejderhāya işāret eyler der-ḥāl⁹³⁵ ğayb olur ve bu ejderhā ol arada ol kişiyi şaluvirip hemān-dem nā-bedīd olur. Ve ol kişiniñ -ol arada -⁹³⁶ ^caklı zā'il olup bī-hūş olur ve daḥı⁹³⁷ ol kişiniñ atı ol ejderhādan bilinler⁹³⁸ -ürker kaçır ve-⁹³⁹ yola revān olup toğrı ḥānlarına gelür. Ve ol kişiniñ oğlanları çün bu ḥālī görürler der-ḥāl at izinle yola revān olup ol araya yetişürler ki atalarıñ ol ejderhā yire çarpmışdı çün babalarıñ bī-hūş olup ağızından ve yüzünden kan revān olmuş görürler der-ḥāl her nev^c ile ḥānlarına götürüp üç gün [A92b] miqdārı bī-hūş yatur dördünçi gün ^caklı başına gelüp su'āl iderler ki ne ḥāl ü ne seyrdir ki bu ḥāle giriftār olmuşıñ didiler. Pes ol daḥı cevāba gelüp eydür ki bir ejderhā beni helāk itmek istedi. Mecmū^c erenler meded diyü çağırdım hiç çāre olup kimse meded irgürmedi. Āḥiri'l-emr ol ejderhā kaşd itdi ki beni yudup cihān işinden ḥalāş eyleye.

Derḥāl cān heybetinden meded yā gerçeğim Otman Baba didim daḥı hemān-dem qarşudan şunu gördim ki ol kân-ı velâyet zāhir oldı. Ol ejderhāya bir ağac ile işāret eyledi daḥı ğayb oldı [B56a] ve ol ejderhā beni şaluvirip nā-bedīd oldı. Ve ol arada ^caklım zā'il⁹⁴⁰ olup bī-hūş olmuşım dir. Çün oğlanları babalarından bu ḥaberi işitdiler heybet ü ^cibrete varup eydürler kim şiddik eyā gerçeğim Otman Baba dirler ve daḥı niçe kurbān ve ni^c metlerle bir şabāḥ ol kân-ı velâyetüñ nazārına çıkageldiler ve nāz niyāz birle eyitdiler kim.

Nazım:

-.--/-.--/-.--

⁹³³ Belğrād: Kiliğra B

⁹³⁴ aklına:yādına B

⁹³⁵ derḥāl:daḥı B

⁹³⁶ ol arada:-A

⁹³⁷ daḥı:meğer B

⁹³⁸ bilinler:-A

⁹³⁹ ürker kaçır ve:-B

⁹⁴⁰ Zā'il :çäk B

Ey kamu kalmışlara feryād iren
Her kişiniñ hālini sensin gören

Ejderhālar hükmiñe oldı zebūn
Hem cemāliñden cihān oldı cünūn

Hızr'ı sensin mevt eriniñ her zamān
Şāhı sensin cümle şey'in bī-gümān [A93a]

Derd-i bī-dermānlaruñ dermānısın
Her dü-^ç ālem sırrınuñ fermānısın

Şükr ü minnet kim iriñdüñ ^ç āşıye
^ç Avn ü fazlıñ raḥmetünle cümleye

BĀB-I BĪST Ü ŞEŞŪM⁹⁴¹ BER-ŞEHR-İ VARNA ĀMEDEN-İ ĀN KĀN-I VELĀYET BER-^ç İSĀ BEĞ RŪMŪZĀTHĀ GŪFT

Eyā gönül kuşınıñ pervāzı gel diñleyü işit bu rāzı yā derd-i ^ç ışk ile idesüñ niyāzı gel
^ç ālem-i ^ç aşka güzār kılğıl raḥmet deñizi ve mevcini görgil çüş eyleyü ^ç aklıñı dir kıl -
ef ^ç āl-i zamīmeden ḥazer kıl ol esīr-i evliyā külliyeñ. Ol serīr-i ser-tāc-ı dīn ol pişvā-
yı ehl-i dīn ya^ç nī-⁹⁴² ol kān-ı velāyet şāhib⁹⁴³ -evvel āhir-⁹⁴⁴ zāhir ü bāṭın günlerde
bir gün ol Balçık Hişārı diyārından daḥı kılçup yola revān oldı. Kadem-ber-kadem
abdāllar birle girü Varna şehrine gelüp bir murğ-zār kenārında devlet ü nuşret birle
ārām ḥuzūr eyledi. Çün ol şehir kavmi ol raḥmet-i Raḥmān'ı ve şüret-i insānı gördiler.
Dostlar şād ve düşmānlar ğam-nāk oldılar. Ve ol maḥalde meger ol diyārın sancag
beği var idi. İsmine ^ç İSĀ Beğ dirler idi ve aña ol vaḫt Sulṭān Meḥemmed İbn Murād
Hān'dan emr olınmışdı ki Kiliğrā hişārınuñ var ḥarāb olan yirleriñ yapup ^ç imāret
eyle. Zīrā ol kān-ı velāyet [A93b] ol şehre vardıkda yir zelzelesinden ḥarāb olmuşdı.

⁹⁴¹ bāb-ı bīst ü şeşüm : der-beyān-ıB

⁹⁴² ef ^ç āl-i zamīmeden ḥazer kıl ol esīr-i evliyā külliyeñ ol serīr-i ser-tāc-ı dīn ol pişvā-yı ehl-i dīn ya^ç nī:-B

⁹⁴³ şāhib:-B

⁹⁴⁴ evvel āhir:-A

Çün yapup tamām eyledi. Ve ol aradan **[B56b]** alkup⁹⁴⁵ menzil-be-menzil çün Varna şehrine geldi. Ve ol k n-ı vel yet onup oturduğı murđ-z ra ol dağı gelup bir at oşumu miğd r    azametle bir yire  r m eyledi ve naz r şalup ol k n-ı vel yeti gördi ki abd llar birle ol murđ-z ra onup oturur der-h l bin dil   c n ile ata s v r olup ol k n-ı vel yete n z niy za geldi. Ve idmet-k rları atın utup atdan indi ki ol k n-ı vel yetden yaňa rev n olunca ol k n-ı vel yet arşudan elindeki kötekle gelme diyü cel l birle söyledi. Ve ayađ üzere alkup bađ bire oca irkin diyüp    s  Beđ'ı alkınla önüne birađdı⁹⁴⁶ ve    s  Beđ' n adırına bile geldi ve bir yire oturup d v n bağladı. Ve mecm    abd l ve alk ol k n-ı vel yet n naz rında yüz yire urdılar. Ol k n-ı vel yet ol arada    s  Beđ' n  demlerine⁹⁴⁷ ot yoldırdı der-dest⁹⁴⁸ eyled p bir yire yığdurdı ve  sl m d nine uvvet diyü du    kıldı. Ç n ol k n-ı vel yet n ol re' s-i eşy -yı g ziy n n⁹⁴⁹ bu  l   cem li n **[A94a]** m ş hede itdiler ş d   urrem fer hiyyet birle ol k n  vel yet n m b rek destin p s idip şaf  naz rın aldılar. Pes    s  Beđ dağı bu cem l   devleti m ş hede eyledi. bir ic oğl nına eyitdi ki var benüm niyyet me ol k n-ı vel yet n elin  p ki eger saňa m b rek elin  pd r rse ben dağı varup m b rek eline ve ayağına yüzüm s reyim ve k fir ellerine yine gözü i n dest r dileyeyim didi. Ç n ol ic oğl n  ol k n-ı vel yet n naz rına geldi ve m b rek elin öpüp diledi ki rev n ola derh l ol k n-ı vel yet ol oğlana eyitdi ki nire⁹⁵⁰ gidersin ki tiz şol meyd nda şoyun ve    ry n ol kim beğler g t n  tem ş  eylesünler didi. Der-h l ol ic oğl nı t nacağ    ry n eyledi. Ve cel l birle -eyitdi kim-⁹⁵¹ tiz t n n dağı ıkar diyü ilz m eyledi. Ç n oğl n **[B57a]** ol k n-ı vel yet n cel l ve heybetin gördi. avfinden bildi ki setr  t n n dağı ıkar. Pes ol k n-ı vel yet yine mer amet birle o dursın ıkarma didi. Tekr r ıkarduğı t nların giy r p yine ol oğlana m b rek elin  pd rdi. Ç n    s  Beđ **[A94b]** ol k n-ı vel yet n bu viş l   cem lini m ş hede eyledi der-h l oturduğı yirden alkup ol k n-ı vel yet n naz rına geldi ve m b rek elin  pd kden ş nra ol k n-ı vel yete bi n    zz   n z ile ve şevđ   niy z birle ol dem cev ba gelup eyitdi ki cih n n sırrı ve serveri ve ş hib-i taşarrufı ben bi- reye dest r virse n kim k fir illerine fetđ   zafer birle gözü eylesem didi. Ç n ol k n-ı vel yet    s  Beđ'den bu aberi işitdi. Cev ba

⁹⁴⁵ alkup:-B

⁹⁴⁶ Birağdı: birağup gitdiA B

⁹⁴⁷  demlerine: alkına B

⁹⁴⁸ der-dest : deste B

⁹⁴⁹ eşy -yı g ziy n n: g ziy n n A

⁹⁵⁰ nire : anča B

⁹⁵¹ eyitdi kim:-B

gelüp eyitdi ki şağın öyle dime kim Tañrı saña kaçır didi. Çün ‘İsā Beğ ol kân-ı velâyetüñ bu haberine sâmi‘ oldı ‘aqlı perâkende olup ol kân-ı velâyetüñ kelâmın fehm idemedi. Tekrâr girü bu nev‘le ol kân-ı velâyete cevâb-ı kıatı‘ eyledi. Pes öyle olsa bu kez cemâl birle ol kân-ı velâyet ‘İsā Beğ’e eyitdi ki eger şusız iseñ gel şu ic diyüp mübârek elinle ‘İsā Beğ’e şu virdi ve celâl üzerine gelüp ‘İsā Beğ’e -elindeki kötekle-⁹⁵² bir kötek urup bire toğunun kocası diyü celâl eyledi. Ol aradan kâlkup ol kân-ı velâyet girü ol evvel oldığı mekâna geldi. Pes [A95a] âhiri’l-emr ol kân-ı velâyetüñ ‘İsā Beğ’e şu virip bir kötek urduğundan ol ‘ayân ve zâhir oldı kim ‘İsā Beğ’e fetḥ ü zafer virip ve kâfir illerine ḥamle ve hücum⁹⁵³ eyleyüp bî-ḥisâb mâl ü yesîr birle şağ ü selâmet girü memleketine geldi. Şâd ü ḥurrem olup ol kân-ı velâyet ‘aşkına ni‘met ü qurbânlar ve sîm ü zerler işâr nişâr eyledi. Şevḳ ü zevḳ birle ol kân-ı velâyet ḥaqqına eyitdi ki.

Nazm: [B57b]

.---/.---/.---/-.-

Ey zihî kân-ı velâyet menba‘-ı fetḥ ü zafer
İşidüp almadı kimse zât-ı ‘aşkıñdan ḥaber

Çün teraḥḥüm idesin kemter kemîne ḳulıña
Fetḥ ü iḳbâl ü sa‘âdet ola senden ḥoş nazâr

Yir ü gök ḥükmüñ zebûnı ḳalmışa feryâd iren
Ḳudret ü destî virüp âh-ı Ḥudâ-ender-sefer

La‘ne-i merdûd olur iki cihânda ol kişi
Kim saña ḥaḳdur diyüp ḥavf ile itmiye ḥazer

Her ki sen şehâ olur münkîr ‘adû-yi düşmenüñ
Olmasun eksük belâlar bâş ü cânından teber

Şâdıḳ iḳrârüñ yolında her ki oynar cân [u] baş
Ol şırâḫ-ı müstaḳîm bî-ḥicâb eyler güzer

⁹⁵² elindeki kötekle:-B

⁹⁵³ hücum : aqın B

‘ Adl-i hüsnuñ sāyesi kaᅅı ĩula kim fetħ olur

Rūz anuñ rūzı ve ‘ ömri bī-hisāb olur gider

-BĀB-I BĪST Ü HEFTŪM⁹⁵⁴ BĀZ-GEŞT KERDEN-Ī ĀN KĀN-I VELĀYET DER-ŞEHR-Ī VARNA VE ŞĪKĀYET KERDEN-Ī AHĀLĪ-YĪ BE-ĶĀZĪ

Ol sāyebān-ı ebr-i ‘ ināyet ol baħr-i deryā-yı rahmet ol faħr-i faħr ü ĩarĭkat ya‘ nī Otman Baba bā-heybet ü pūr-ħikmet meger ki-⁹⁵⁵ pes⁹⁵⁶ günlerde bir gün ki āfitāb-ı sa‘ ādet ve perverde-i cem‘ ĩ eşyā-yı zulmet perdesin dest-i nūrānisiyle giderüp ‘ ālemi Ħabeş ü [A95b] siyāhī leşkerinden çün ħalāş eyledi daħı ol kān-ı velāyet celāl üzerine gelüp elindeki kötekle mecmū‘ abdālları bir yire cem‘ eyledi ve bir yola revān olup ĩadem-ber-ĩadem girü -ol kān-ı velāyet-⁹⁵⁷ Varna Őhrinūñ yanında bir baąçeye⁹⁵⁸ geldi ve celāl birle abdāllara eyitdi ki tiz Őol aąacları kesūñ āteşe urup od yaķuñ didi. Çün abdāllar ol kān-ı velāyetūñ cevāb-ı celālin gördiler derħāl balta ve nacaķ birle ol aąacları kesüp āteşe urdılar ve dūd u Őu‘ lesi felek-i mu‘ allāya revān oldu. Çün ol⁹⁵⁹ baąçe⁹⁶⁰ Őāhibleri bu ‘ alāmeti gördiler. Dād feryād diyüp ol dem ĳāzīye vardılar. ĳāzīye eyitdiler kim Otman Baba bāą ü bāąçemizi⁹⁶¹ bir bölük bid‘ at ĳırsuzlarına yaķdurup ĳarāb eyledi didiler. Çün ol Őehr ĳādısı bu Őikāyeti ol kiŐilerden diñledi. Der-ħāl bir kāąıd yazup ol diyārıñ sancaķ beąi kim ‘ ĩsā Beą’dür bir ādem birle ol kāąıdı irsāl ider⁹⁶² ve cevābında eyitmiŐ kim sulţānıma Őöyle ma‘ lūm olsun ki memleketūñuzden [B58a] bir bid‘ at ıssı⁹⁶³ ĳoca zāhir oldu. Ve ben Muħammed sırrıyam dir ve müslümānlaruñ bāą ü bāąçesiñ bir bölük bid‘ at ĳırsuza kesdirüp āteşe yakuñ dimiŐ. Çün ‘ ĩsā Beą bu ĳaberi cevāba müstemi‘ oldu ve cevāba gelüp [A96a] eyitdi ki bizüm ne ĳadd ü ĳākatimiz vardur ki ol kān-ı velāyete ne⁹⁶⁴ nev‘ ile māni‘ ve dāħil olalum⁹⁶⁵ didi daħı kāąıdı getüren kiŐiye ĳāzab eyledi.

⁹⁵⁴ bāb-ı bīst ü heftüm : der-beyān-ı B

⁹⁵⁵ ol sāye-bān-ı ebr-i ‘ ināyet ol baħr-i deryā-yı rahmet ol faħr-i faħr ü ĩarĭkat ya‘ nī Otmān Baba bā-heybet ü pūr-ħikmet meąer ki:-B

⁹⁵⁶ pes:-A

⁹⁵⁷ ol kān-ı velāyet:-B

⁹⁵⁸ bāąçeye: baąçeye B

⁹⁵⁹ ol:-A

⁹⁶⁰ bāąçe : baąçe B

⁹⁶¹ bāąçemizi: baąçemizi B

⁹⁶² irsāl ider: virdi B

⁹⁶³ ıssı:-B

⁹⁶⁴ ne:her B

⁹⁶⁵ olalum:olavuz B

Nazm:

-.--/-.--/-.-

Ey zihî şāhib-velāyet her dili

Söyledürsiñ sen pes rızāñ üzre ulı

Hükmüñdür çün işleyen her köşede

Ol sebep didük saña haqsın belı

Pes öyle olsa günlerde bir gün ki şems-i münevver ulle-i āfdan çün ki yüz gösterdi dağı bir kaç çobanlara ol kân-ı velāyet bir yirde zāhir olmuş ve eyitmiş ki baña Otman Baba dirler ve siz benüm ulum ve hidmet-kārlarumsız ve baña gereksiz ve tiz gelüñ baña yitişüñ yoħsa siz bülürsüz diyüben ğayb olur. Öyle olsa bir şabāħ ol çobanlar ol kân-ı velāyetüñ nazārına ıkağeldiler. Yüz yire urup nāz niyāz birle şükr el-minnetü lillāh ki sen şāh-ı velāyete irüp dıdār-ı cemālüñi müşāhede itdük didiler. dağı yaalarıñ ak idüp ol kân-ı velāyet nazārında derviş oldılar. Bı-hisāb sürüsünle oyunlar ve kiselerle açeler getirüp teslim itdiler. Öyle olsa ol kân-ı velāyet kim ayyib ü tāħirdür ve her ilmde māħirdür. Bir gün cevāba gelüp abdāllara eyitdi kim tiz şol boqları⁹⁶⁶ neylersenüz eyleyüñ kim [A96b] oqusundan incindim didi. Çün abdāllar ol kân-ı velāyetden bu haberi işitdiler der-ħāl ni meti bisyār getirüp udret āsiyābından geçürdiler ve bir zamān ol hidmet üzerine olup o dünyā-yı bı-sebātı harc itdiler. dağı günlerde bir gün abdāllaruñ bir aı Varna şehrine revān oldılar. dağı udret-i ilāhı meger lā-ya il mezkūr abdāllar ādı maħkemesi öñine uğrayup giderken ādı bunlaruñ sırlarına vākıf olur. Bunlara hüccet birle [B58b] eydür ki saınuñ artı bu şehre gelüp bu nev ile harekāt ve te şirāt eylemeñ yoħsa hep sizi zindāna döküp der-gāh-ı mu allāya bildirürem didi. Çün abdāllar kāzıden bu haberi işitdiler ol aradan gelüp abdāllara ādınüñ bu fı ü hüccetin beyān itdiler. Pes abdāllar bu haber ü fıle müstemı oldılar. Der-ħāl yüz yire urup āzınüñ bu ħāl ü ālinden ol kân-ı velāyete dil ü cānından şikāyet itdiler. Ol kân-ı velāyete bunlaruñ bu şikāyeti bı-vāsıta  ayān oldu cevāba gelüp mübārek nu-ı adım-i ezelisinle⁹⁶⁷

⁹⁶⁶ boqları: boı B

⁹⁶⁷ nu-ı adım-i ezelisinle: nu-ı adım-i B

eyitdi ki -korqmayuñ qayırmayuñ⁹⁶⁸ kim boynuzlı koyundan boynuzsuz koyunuñ haqqın alıvirici dest-i kudret ve sırr-ı Muhammed'em didi. Ve sırr-ı Muhammed'em dimekliğün [A97a] ma' nısi ne hāl ve ne işbāt üzeredür yukarıda beyān olunmuşdur. Taṭvīl-i kelām hācet degüldür. Öyle olsa çün abdāllar ol kân-ı velāyetden bu kelām-ı taḥkīki işitdiler yüz yireurup teslīm-i rızā-i an-şāh-ı velāyet -oldılar daḥı günlerde bir gün ol kân-ı velāyet⁹⁶⁹ celāl birle elindeki kötekle cemī' abdāllarıñ bir yire cem' eyledi ve ol Varna şahrāsında bir şu vardır ki ismine Devne Göli dirler daḥı ol kân-ı velāyet ol aradan abdālları öñine bırağup qadem-ber-qadem ol göl kenārına geldi ve bir murğ-zār mevzi' -i şerīfine nazār şalup huzūr-ı qalb ile ārām eyledi. Pes öyle olsa geldik bu tarafda bir ' acīb ü ğarīb -hikāyete ve⁹⁷⁰ velāyete kim çün ol kân-ı velāyet ol konağdan kim qalkup ol göl kenārına geldi daḥı bir kaç günden soñra meger bir kişi Varna şehrine giderken ol kân-ı velāyetüñ ocağı yirine gözi tuş gelür ve görir ki ol ocaq yirinde bir gül ağacı bitmiş ve üzerinde üç gül açılmış turur der-hāl atından inüp ol gülleri alur deste eyler ta' accübe varup eydür ki şimdi ḥarman vaqtinde gül bulunmaq ne ' aceb şeydür dir. Meger bu kişinüñ qādī katında bir maşlahātı var imiş ki çün Varna şehrine gelür. [A97b] ve qāzī katına varup ol gülleri [B59a] qādīye teklīf eyler. Çün qādī bu gülleri eline alur daḥı burnına iletüp koqladığı gibi ağziyle burnı eğilür rüsvāy-ı ' ālem olup hacīl düşer ve hem bir haftadan soñra qādīlıqdan daḥı ' azl olur. Pes öyle olsa bu velāyet ve bāz-geşt ol bāz-geştdür ki ol kân-ı velāyet abdāllara eyitdi kim boynuzlı koyundan boynuzsuz koyunuñ haqqın alıvirici yed'-i kudretem dimişdi ki ol arada haqlı haqqına ḥükm-i ' adl eyledi ve abdāllarıñ niyāzıñ redd eyledi ve ne qādīyi helāk eyleyip nā-bedīd eyledi. Zirā kuṭbu'l-aqṭāb eger şerī' at ve ger tarīkat ve haqīkat ' ilmine ḥākim ve ' ālimdür. Zihī emr-i ' ādil⁹⁷¹ zihī qādir.

Nazm:

.---/.---/.---/-.-

Ey zihī şāhib şerī' at ' adlüñ içre her gedā

Şükr ü minnet saña ey haq diyüben eyler nidā

Her kim saña oldı münkir hem ' adū-yı leşkerüñ

Qarğa gibidür kim ol bilmedi dādın şekkerüñ

⁹⁶⁸ korqmayuñ qayırmayuñ :korqmañ qayıрмаñ B

⁹⁶⁹ oldılar daḥı günlerde bir gün ol kân-ı velāyet:-A

⁹⁷⁰ hikāyete ve:-B

⁹⁷¹ emr-i ' ādil: ' ādil B

Bir gül ile eğilür ağız ve burnı bî-gümân
Devletinden ol düşer hem âşikârâ ü hem nihân

‘Adl [ü] dâduñ sâyesi irmese ‘âlem hâlkına
Çâr zıddı itmiyeydüñ hem-nefes birbirine

Şeş-cihet dâyiri kılduñ ber-vücüd-ı mümkünât
Âdem’i hâlk idüben hüküm itdi ender-kâ’inât

-Er-rü’ye’ş-şâlihâtü yürâhe’l-müslimi ev türâ lehü-⁹⁷²

-BÂB-I BİST Ü HEŞTÜM⁹⁷³ VÂKİ‘A DİDEN-İ ABDÂL DER-ĤÂĤĤ-I ÂN KÂN-I VELÂYET VE ĤÂĤĤÂTEŞ CİST FEHMİDEN [A98a]

Ol ġavvâş-ı ‘ilm-i şerî‘at ol bânî-i esâs-ı tarîkat ol vâris-i hilm-i ma‘rifet-⁹⁷⁴ pes ol kân-ı velâyet ve ma‘nâ-yı -zübde-i ĤâĤĤat ve müftî-yi-⁹⁷⁵ şer‘-i tarîkat ammâ ol tâbistânı abdâllar birle ol göl kenârında faşl-ı Ĥazân irince ârâm ü Ĥuzûr eyledi ve ol Ĥarâr Ĥâl üzerinde iken günlerde bir gün ki âfitâb-ı cihân-tâb⁹⁷⁶ cihân varlığın yoĤa⁹⁷⁷ şaydı ve rûy-ı zemîn ol fırkat için Ĥara giyüp meşhed-i zûlmete şem‘ ü Ĥandîl yaĤdı. Ve ‘âlem kesretten vahdeteye irip çün kim uykuya vardı. daĤı ol Ĥiçe ol vahdet-Ĥâb içinde bir abdâl bir vâkı‘a görür kim ol oturdıkları göl kenârında otururken [B59b] ol kân-ı velâyet ve sırr-ı şâhib-i şer‘ ü tarîkat ‘üryân olup ol gölüñ üzerine Ĥara yirde yürür gibi batmayup revân olur çün abdâllar ol kân-ı velâyetüñ bu velâyetüñ görürler kendüleriñ ġavvâş⁹⁷⁸ gibi -ol göl-⁹⁷⁹ içine pür-tâb iderler. Pes ol kân-ı velâyet gölüñ ortasına varduĤı dem ol gölüñ içine⁹⁸⁰ talar bir laĤzadan soñra zâhir - olup elinde bir ĤazîĤ tuta gelür daĤı bir elinle -⁹⁸¹ ol ĤazîĤ ol göl ortasına sancar

⁹⁷² Er-rü’ye’ş-şâlihâtü yürâhe’l-müslimi ev türâ lehü:-A(Sağlam rüya Müslümanların gördüğü rüyadır.)

⁹⁷³ bâb-ı bist ü heştüm : der-beyân-ıB

⁹⁷⁴ Ol ġavvâş-ı ‘ilm-i şerî‘at ol bânî-i esâs-ı tarîkat ol vâris-i hilm-i ma‘rifet:-B

⁹⁷⁵ zübde-i ĤâĤĤat ve müftî-yi:-B

⁹⁷⁶ ki âfitâb-ı cihân-tâb:ġüneş B

⁹⁷⁷ yoĤa:yoġa B

⁹⁷⁸ ġavvâş:baĤrî B

⁹⁷⁹ ol göl:-A

⁹⁸⁰ içine :-A

⁹⁸¹ olup elinde bir ĤazîĤ tuta gelür daĤı bir elinle:-A

[A98 b] ve bu gölden taşra ol kazığın bir miqdār vücūdı qalır. Ol kân-ı velāyetüñ elinde bir çubuk var imiş dağı ol kazığın dışına ol çubuğı sançup girü geldüği yire revān olur. Ve bu abdāllaruñ kimi kendüye yağın ve kimi yol ortasında yüzüp cehd iderler ki ol kân-ı velāyet olduğı yire varalar. Çün ol kân-ı velāyet ol kazığıyla ol çubuğı gölüñ ortasına sancar. Dağı geldüği yire revān olup olduğı mağalde huzūr ider. Çün ol kân-ı velāyet girü yirine geldüğün mecmū‘ abdāllar görürler yol ortasından girü dönüp ol kân-ı velāyet nağarına gelürler. Öyle olsa eger su’āl itseler ki bu rü’yānuñ hağıqatı nedür ve ‘alāmeti nedür ve ne ma’ nīdür diseler cevāb oldır ki ol göl Hāzret-i Risālet’üñ řerī‘atı deryāsınuñ ‘aynıdır ki ol kân-ı velāyet meřhūran⁹⁸² ‘ālemde da‘ vā-yı ene’l-hađ idüp ve ĥalife-i rüy-ı zemān -‘āciz qalup-⁹⁸³ lā diyüp kimesne zafer idemedi. Zīrā ol řerī‘at gölinüñ ortasında ene’l-hađ da‘ vāsınuñ kazığın dikdi. Ve ol kazık dibine sancıduğı çubuk oldır ki ya‘ nī mecmū‘ -ı eřyānuñ mezheb-i dīni ve ĥükm ü ĥükümātınuñ zabtı benüm elimde ve velāyetüm kudretindedür. [A99 a] demek olur zīrā eger kāmīl fāzıl eger emīr ü ümerā ve eger kāzī-i müftī ol kân-ı velāyet nağarına geldikte kelām ü cevābında ve fikr-i zamīrinde bī-tākat⁹⁸⁴ ve bī-irādet olurdı. Zīrā kim řuťbu’l-ađtāb mecmū‘ ālem-i kebirüñ ve ‘ālem-i řađırüñ ‘ilmine ‘ālim olur ve taşarruf-ı eřyā ve cām-ı cihān-nümā ve āyine-i cān-nümā ve ađl-ı evvel ve mürřīd-i bār-gāh olur. Öyle olsa [B60a] mecmū‘ ‘ulemā ve fuželā ve ‘āđl ıssı ĥalife-i Hūdā nağarında ne diye ne sü’āl ide kim aña malūm olmaya. ‘Ale’l-ĥuřuř ki mecmū‘ eřyānuñ fı’l-i řayyibesīne ve fı’l-i ĥabīşesine ve ĥayr ü şerrine kaza-i qaderine ‘ālim ve mālik ola ki niçe yirde iřbāt ile beyān olınmışdur ki dağı beyān olına. Ol kân-ı velāyet da‘ vāsında ne miqdārly kimsedür bileler. Eger nübüvvete ve velāyete ikrār ehli ise inřāf ide ve eger řasūd münkir ve vesvās-ı řeytānsa fı-nār-ı cehennem ehli ola. Ve bir ma’ nī dağı ol kân-ı velāyetüñ ve menba‘ -ı sa‘ ādetüñ hağıqatı üzere oldur ki mübārek nuťk-ı kadīmīnle öyle beyān -eyledi kim yüz yigirmi dört bin enbiyā vü evliyā -⁹⁸⁵ bir yire cem‘ oldılar ve beni ulu düzüp bu mülke gönderdiler dir idi. [A99b] öyle olsa ki eyitdüği güft kim Muĥammed ve ‘İsā ve Mūsā ve Ādem benüm didüği da‘ vānuñ rızāsında Hağığ’un emri ve yüz yigirmi dört biñ enbiyānuñ ma‘ nāsı ve rızāsı olmasa ĥayr-ı da‘ vā ehli gibi Sultān Meĥammed İbn-i Murād Hān ve ‘ulemā-yı müteahĥirīn ol kân-ı

⁹⁸² meřhūran:-B

⁹⁸³ ‘āciz qalup:-B

⁹⁸⁴ bī-tākat:-B

⁹⁸⁵ eyledi kim yüz yigirmi dört bin enbiyā vü evliyā :-A

velāyetüñ helāki katline dühül iderlerdi. Ammā ol kân-ı velāyet Hakk'ıñ ve mecmū' enbiyā vü evliyā'ullāhuñ ma'nāsı ve rızāsı tecellāsına muhīt ü maḥşuş olup ol da'vāyı iderlerdi. Ol sebebden aña mecmū' 'ālem kaçd itse bir kılına elem ve ḥaṭā irgürmezler idi ve māt sergerdān olup nazarında zebün ü fūrümānde olurlardı.

Nazm:

.---/.---/.---/-.-

Ey zihī şāhib hidāyet ve'y rızā-yı enbiyā
Hāzretüñ sırrına irmez fehm ü keşf-i evliyā

Çün kulübı beytinde her dem idüpdi Hakk nüzül
Ol sebebden fehm idüp ādını dutdı kibriyā

Sensin ey zāt-ı muṭahhar ger nihān ü āşikār
Sen şehūñ vaslını ister her gedā-yı Mevliyā

'İsā vü Mūsā vü Hātem çün sen oldıñ Muştafā
Hem şerāb ü şem' ü şāhid 'aşk rāz-ı külliyyā

Vaḥdete kısmet çü yoḡdur bu sebebden ey faḡıyā
Enbiyā-i Hakk ü Ādem bir olupdur ma'niyā [B60b]

Lā nüferriḡ ma'nāsı çün kim Hudā didi Hudā
Pes kamu millet ü mezheb ne cevāb ne diyā [A100a]

Gel berü cāhil veliden olma ey ehl-i yakīn
Hāşıl it vaḥdet serāyın cümle ḥaḡdan bī-riyā

**-BĀB-I BĪST Ü NÜHÜM⁹⁸⁶ NĪDĀ-KERDEN-Ī ĀN KĀN-I VELĀYET BER-VAḤY-
İ ŞEFĀ' AT-Ī⁹⁸⁷ ŞEHĪDĀN-I 'AŞK VE'Z ĀN-CĀ ĀMEDEN-Ī BER PĪREVĀDĪ**

Ol sākī-i 'aşk-ı hidāyet ol Burāk [u] Refref-i risālet ol şefiḳ-i bezm-i vaḥdet ya' nī ol kân-ı rahmet-i bî-nihāyet. Pes rāvi-i süḥān-dān kıtur rivāyet-⁹⁸⁸ meger ki⁹⁸⁹ günlerde bir gün ki şems-i ḥāver leşker çeküp Ḥabeş leşkerin mağrib zemīne sürdi⁹⁹⁰ ve heft-iḳlīmi müsahḥar idüp çün tahta geçdi. daḥı ol kân-ı velāyet ol göl kenārında bir yüce yire çıkup -nidā eylerdi-⁹⁹¹ ve bülend-āvāzınla çağırup eyitdi ki gel Tañrı'ya kırbān olan gel ve Ḥaḳḳ 'aşkına āteşe yanan ve zülf-i celī ile boğazından aşılın gelsün diyü emr eyledi. Ve şerāben ṭahūrī ni' met eyledi ve dīdār-ı dā'imūnī vuşlat eyledi. Öyle olsa bir gün ol kân-ı velāyet celāl üzerine gelüp ol aradan mecmū' abdālları önine bırağup yola revān oldı. Ḳadem-ber-ḳadem ol Devne Gölü'nün ğavr itdüği yire geldi ve ārām ḥuzūr birle ol kân-ı velāyet ol arada bir kaç gün ḳarār eyledi. daḥı bir gün ol kân-ı velāyet abdāllara ol arada bir yir gösterdi ve eyitdi ki tiz bu arayı ḳazıñ ki bu arada [A100b] benüm ḥazīnem vardur didi. Öyle olsa der-ḥāl abdāllar daḥı çapa ve kürek getürüp ol yiri ḳazdılar. Pes nā-gāh⁹⁹² ol ḳazdıḳları yirden bir şu çıkdı ki ayağında niçe değirmen yürüyecek şu oldı. Ve ol şu sebebine bî-nihāyet şāhib-i dünyā değirmenler yapıdılar ki henüz yürür. Pes öyle olsa ol kân-ı velāyet bir gün ol aradan ḳalḳup yola revān oldı. Ḳadem-ber-ḳadem Rūm abdālları ḳademinçe ve ṭarīḳinçe ol diyārda Pirevādī dirler bir şehir vardur ol şehre geldiler. Ve ol şehirde bir tekye vardur, toğrı ol kân-ı velāyet ol tekyeye gelüp ārām ḥuzūr eyledi. Ve ol demlerde kış yitişüp ol kân-ı velāyet ol zemistānı ol tekyede geçürdi ve bî-nihāyet [B61a] velāyet ve rümüzāt ve keşf ü kerāmāt ol şehir ḥalḳına gösterdi. Vaşf u ḥadd ü kıyāsa gelmez ammā 'aḳl u taşavvur irdüğünçe beyān idelüm. Tā kim bizden yād-gār ḳala. Ol kân-ı velāyetün ḳuvvet ü ḳudreti ve heybet ü şalābeti ve ne server-i āfāk ve ne ḳuṭbu'l-aḳṭāb bu şıfāt 'ālemine gelmiş ve geçmişdür bileler. Pes ol diyārda günlerde bir gün meger bir evliyā var idi. Ve ismine Mecüklü Baba dirler idi ki be-ğāyet başireti küşāde server idi. [A101a] ve ol kân-ı velāyet aña benüm

⁹⁸⁶ bāb-ı bīst ü nüḥüm : der-beyān-ıB

⁹⁸⁷ şefā' at-ı: -A

⁹⁸⁸ Ol sākī 'aşk-ı hidāyet ol burāk-ı refref-i risālet ol şefiḳ-i bezm-i vaḥdet ya' nī ol kân-ı rahmet-i bî-nihāyet. Pes rāvi-i süḥān-dān kıtur rivāyet: -B

⁹⁸⁹ meger ki : pes B

⁹⁹⁰ sürdi: kıoydı B

⁹⁹¹ nidā eylerdi: münādī oldı B

⁹⁹² Nā-gāh: nāgehānı B

yazıcımdur dir idi. daḥı ol kân-ı velâyetüñ bir gün üzerine gelüp ve cevâba geldi eyitdi ki bu bir ḥalvet-ḥâneye girüp niye oturursuñ ki ‘âlemi fesâda

virdüñ ve da‘vâ-yı ene’l-ḥaḳ kılup nizâm-ı eşyâyı tamâm yıḳduñ didi. Pes çün ol kân-ı velâyet ol Mecüklü Baba’dan bu ḥaberi işitdi celâl birle içerüden taşra çıḳdı ve elindeki kötekle Mecüklü Baba’yı bir kaç urur ve cevâba gelüp nuḳ-ı taḥḳîki birle eyitdi kim baḳ bire çirkin ki benüm sırr-ı Muḥammed oldıḳımı⁹⁹³ sen daḥı bilmez misiñ hemi ki uş ben sırr-ı Muḥammed ve dest-i ḳudret oldıḳımı⁹⁹⁴ ki ‘âleme ve ‘âlem ḥalḳına bildirmeḡe geldüm ve taḡa ve taşa bildürmeḡe gelmedüm didi. Çün Mecüklü Baba ol kân-ı velâyetden bu ḥaberi işitdi. Teslîm râzî olup eyitdi ki ey hây ne yavuz evliyâ imiş didi. daḥı çüş ü ḥurüş birle ol kân-ı velâyet ḥaḳḳına eyitdi ki.

Nazm:

.---/.---/..--

Zihî baḥr-i ‘amîḳ ü sırr-ı cānān

Zihî ‘aşḳ-ı ḥaḳîḳî nūr-ı imān

Çü kılduñ da‘vâ-yı sırr-ı Ḥudâ’yı

Pelîd münkire itdüñ her cezâyı

Ne bilsün kim sen oldıñ ‘arş-ı Raḥmān

daḥı tenzîl ü âyet remz-i Furḳān [A101b]

Ne şekk kim mescüd-ı ‘âlem feleksin

Ülü’l-‘azm-i cihān-gîr-i meleksin

Özüñdür Ka‘be ve hem Beyt-i Ma‘mūr

daḥı zulem-i cihāna vuşlat-ı nūr

⁹⁹³ oldıḳımı: idüḡim B

⁹⁹⁴ oldıḳımı: idüḡim B

**-BĀB-I SİYŪM⁹⁹⁵ ĀMEDEN-İ DERVİŞ BE-NAZARI ĀN KĀN-I VELĀYET VE
‘ALĀMET-İ FĪTNEHĀ-YI Ū**

Ol mazhar-ı feyyāz-ı muṭlaḳ ol mefhar-ı sırr-ı ene'l- ḥaḳḳ ol envār-ı ŧem‘-ı muḥaḳḳaḳ ya‘ nī ol kĀn-ı velāyet ḥalife-i bir Ḥaḳḳ-⁹⁹⁶. Pes öyle olsa günlerde bir gün ki mevsim-i bahār Ḥaḳḳ destūrı birle eyyām⁹⁹⁷ tāze ve mu‘aṭṭar oldı ve bād-ı ŧabā dost ḳoḳusın almıŧ nīm-cān⁹⁹⁸ tenlere āb-ı ḥayāt⁹⁹⁹ yitiŧdürdi. Ve ŧūr-ı İsrāfil’üñ nidā-ı ŧadāsından ölümler yirden baş ḳaldurdu. ŧükr minnet yā Rabbü’s-semāvāti ve’l-arz didiler. daḫı ol kĀn-ı velāyetüñ ol dem Cünün Sinān dirler bir abdālı var idi. daḫı birḳaç abdālla ol kĀn-ı velāyetüñ nazārında Dobrıca’ya revān oldı. Ḳadem-ber-ḳadem seyrān iderek ol iḳlīmüñ ḳurbānıñ cem‘ iderken bu ṭarafda meger Zağara’da Mü’min Dervīŧ didüġimiz dervīŧ iŧidür kim ol kĀn-ı velāyet nazārında abdāl leŧkeri bī-nihāyet cem‘ olmuŧ ġürüh-be-ġürüh ḳobanlar ḳoyun sürüsünle ve aḳçeler kīsesinde ol kĀn-ı velāyetüñ nazārında iŧār niŧār olunur [A102a] ki hiç ḥadd ü pāyānı yoḳ. Pes öyle olsa zu‘m-i fāsidiñçe eyitdi ki ol iḳlīme ḳurbān āvāzesinle varayum daḫı ol kĀn-ı velāyetüñ nazārında ne ḳadar abdāl ü dervīŧ vār ise ḥükm ü ḥükümāt ideyüm gelen ve giden dūnyānuñ taŧarrufı benüm elümde olsun didi. daḫı yaraḳ ḥāzır idüp kendü dervīŧlerinle yola revān oldı. Pes bu ṭarafda ol kĀn-ı velāyet günlerde bir gün - ki ŧems-i münevver kūh-i ḳāfdan ṭulū‘ idüp başına zerrīn külāh urundı ve maġrib zemīne nūr-ı rüŧenāyı büründü ki ol kĀn-ı velāyet-¹⁰⁰⁰ celāl üzerine gelüp mecmū‘ ḥāzır olan abdālları elindeki kötekle bir yire cem‘ eyledi öñine bıraġup Pirevādi ŧehrinden ḳadem-ber-ḳadem ol diyārda Bābuḳ nāmında bir memleket vardur ol iḳlīme geldi ve bir laṭif yirine ḳarār birle ārām ḥuzūr eyledi. Pes bu ṭarafda Mü’min Dervīŧ daḫı cem‘iyyetinle Dobrıca diyārında ḳurbān cem‘ idip seyrān iderken meger ol Cünün Sinān didiġümüz abdāla ṭuŧ gelürler ve üzerine ġulüvv idüp eydürler ki sen ne bilürsiñ ve ne ḳiŧisiñ [B62a] ve kimüñ destūrınla bu ḳurbānı ve nezri alup ḳabül idersin dirler. Ol abdāl daḫı eydür ki ḳuṭb-ı ‘ālem ve maḳŧūd-ı ādem destūrınla aluram dir. Pes öyle olsa anlar daḫı eydürler ki ve bu bizim ṭarīḳımız ki

⁹⁹⁵ bāb-ı siyüm : der-beyān-ıB

⁹⁹⁶ Ol mazhar-ı feyyāz-ı muṭlaḳ ol mefhar-ı sırr-ı ene'l- ḥaḳḳ ol envār-ı ŧem‘-ı muḥaḳḳaḳ ya‘ nī ol kĀn-ı velāyet ḥalife-i bir Ḥaḳḳ:-B

⁹⁹⁷ eyyām:-B

⁹⁹⁸ nīm-cān:-B

⁹⁹⁹ āb-ı ḥayāt: ḥayāt B

¹⁰⁰⁰ ki ŧems-i münevver kūh-i ḳāfdan ṭulū‘ idüp başına zerrīn külāh urundı ve maġrib zemīne nūr-ı rüŧenāyı büründü ki ol kĀn-ı velāyet:-A

meşâyih tarîkıdur ve erkân-ı erenlerden destür olmayup siz ne miqdârlu kimseler oldıñuz [A102b] ki kırbân ve nezır alasız didiler. dağı ol abdâln tâcını ve libâsını alup ‘üryân itdiler ve kırbânıñ alup kırbânlarına kıtdılar. Çün ol abdâllar hâli gördiler yüz yire urup niyâz birle eyitdiler ki bizim iki cihânda sultânımız uş saña ma‘lûmdur her hâlimiz didiler. Pes bu tarafda ol abdâlların nâlişi ve Mü’min Dervîş’in bu işi bu tarafda ol kân-ı velâyete bî-vâşita ma‘lûm oldı. Cevâba gelüp mübarek nuḡınla eyitdi ki bağı ol çirkinüñ işine ki benüm kıra kışumuñ kınmiş başına yünlerin yolup kıanca varalar didi. Pes öyle olsa bu tarafda Mü’min Dervîş seyrân iderek bu kıaşd-ı hâlle ol kân-ı velâyete yağıñ geldi. Çün ben fağır bu sırta dağı l oldım. Cevâba gelüp eyitdim ki.

Nazm:

.---/.---/..--

Zihî şâhib başiret fikr ü idrâk

Kamu ‘âlem kıatında ma‘rûf-nâk

Eger ğarb u ve ger şarkı görürsün

Mededsiz derdine dermân irersün

Ne fehm ide seni noğışân zerrâk

Ki büt olmış aña dünyâ ve çâr-ḡâk

Özi murdâr vü yidüğü harâmdur

Saña inkâr iden nağış hidâmdur

Zirâ sensin kıamu dillerde cânân

Herif ü dilber ü mağışûd-ı insân

[A103a] Çün Mü’min Dervîş ol kân-ı velâyete yağıñ geldi. dağı dervîşlerinle tanışıp bu ittifâkı eyledi ki mecmû‘ rağıt-ı dünyâ’i Otman Baba nazârına ol def’a teslîm ü ‘arz idelüm andan soñra her ne tarîk ü erkân işlersek bize âsân ola [B62b] didi. Pes bu ittifâkı idip ol kân-ı velâyetüñ nazârına geldiler. Çün ol kân-ı velâyet Mü’min

Dervîş'ün karşıdan geldüğü gördi. Der-hâl oturduğu yirden kalkıp abdâllar arasında bir yire oturdı ve abdâllara eyitdi ki sakınuñ yirünüzden kıymıldamañ diyüp sâkin oldı. Çün Mü'min Dervîş ol kân-ı velâyeti karşıdan gördi der-hâl secde-i 'izzet kılup dağı yaqın gelicek qaşd kıldı kim mübârek elin öpe. Hemân-dem ol kân-ı velâyet tekrâr ol oturduğu yirden kalkıp bir gayrı yire varup oturdı. Çün Mü'min Dervîş bu hâli gördi hacil olup yanında ol kân-ı velâyetün bir kaç abdâlnla merhabâ eyledi. dağı ol kân-ı velâyetün karşusunda oturup bir yire secde eyledi ve -ne kadar kendünün dervîşi var ise bir araya cem' eyledi ve¹⁰⁰¹ kendözi bir koyun postın arkasına alup kenâra çıqıdı. dağı müridlerine eyitdi ki ben dünyâ ve âhiret bu sultânı kulu kurbânıyım bilmiş **[A103b]** olasız dağı niçe bilürseñiz siz dağı öyle idün diyüp fâriğ oldı. Pes öyle olsa Mü'min Dervîş'ün müridleri dağı ol esbâb kurbânları ol dâhil-i sırr-ı eşyânuñ nazârına 'arz idüp¹⁰⁰² eyitdiler ki ey iki cihânuñ şâhı ve maqşüd-ı pîş ü penâhı¹⁰⁰³ uş bu ni' met ü kurbânlar ve biz kemîneler dağı sen şâh-ı velâyetün yisir ü mâliyüz diyüp ol kân-ı velâyete 'arz ü i'âm itdiler. Çün ol kân-ı velâyet bunlaruñ bu cevâbın işitdi. Cevâba gelüp eyitdi ki yalan söyler ve hurdeh geçirsiz diyüp kelâmlarına muqayyed olmadı. Tâ üç nevbet ol Mü'min Dervîş'ün dervîşleri ol kân-ı velâyete bu nev'a kelâm itdiler. Pes üçüncü kelâmlarında ol kân-ı velâyet girü hurdeh geçirsiz didi. dağı eyitdi ki ol atları ve koyunları şaliviriñ kim otlasunlar diyü emr eyledi. Çün ol kân-ı velâyetden bu haberi işitdiler ol -atları ve koyunları¹⁰⁰⁴ **[B63a]** şalivirdiler kim otlayalar. Pes kendüleri secde eyleyüp ol kân-ı velâyet nazârında bir yire oturdılar. Pes bu hâl üzerine bir kaç gün geçdikden sonra Mü'min Dervîş hisâb-ı ferhunde envâ' dürlü taşavvurlar hayâl iderken bir gün ol kân-ı velâyetün abdâlları bir yire **[A104a]** cem' oldı ve cevâba gelüp eyitdi ki ey 'aşık u abdâllar mübârek gönlünüz emîn olsun kim biz dağı Sultân Baba'ya kendümüzü tapşurup anuñ bendeleri oldık didi. Öyle olsa gelün imdi siz dağı bizüm kisvetimize girüp erkân-ı kavâ' idümüz içre oluñ didi. Çün ol kân-ı velâyetün abdâlları Mü'min Dervîş'den bu haberi işitdiler. Hâzır-cevâb olup eyitdiler ki ey bî-îmân-ı taşdıq ve bî-ikrâr-ı taḥkîk biz bu kelâma kâ'il ve râzî degüliz zîrâ ol kân-ı velâyet size yalan söylersiz ve hurdeh geçirsiz didi. Ve hem sizün kisvetünizi ol kân-ı velâyet zâhir idüp emr itdüğü mücib-i tarîk üzere teşebbehe

¹⁰⁰¹ ne kadar kendünün dervîşi var ise bir araya cem' eyledi ve:-A

¹⁰⁰² idüp:-A

¹⁰⁰³ maqşüd-ı pîş ü penâhı: maqşüdü B

¹⁰⁰⁴ atları ve koyunları:kurbânları B

degüldür. Öyle olsa siz yalan söylemiş olursuz ki eger siz ol kân-ı velâyetde kendüñizi tapşursañız idi ol kân-ı velâyetüñ giyüp gösterdüği kisvetden siz de bir nişân-ı tarîk olurdu dirler. Pes ki zîrâ ma'şûk ne dînde ise 'âşık dağı ol dînde ve ol meşrebde gerekdür. Öyle olsa siz gayrı kisvet ü hırkaylan ol kân-ı velâyetüñ kavlı muhibbiñüz demek ve da'vâ-yı bî-ma'nâ itmek noşşândur. Nitekim 'ârifler dimişlerdir ki .

Yârimüñ leblerine la' l-i bedahşân didiler

Da'vâya ma'nâ gerek 'âşıka nişân didiler [A104b]

Pes öyle olsa ol kân-ı velâyetüñ abdâlları Mü'min Dervîş'le bu nev'a kelâm-ı cevâb didiler ve virdiler dağı ol kân-ı velâyetüñ nazarına varup secde-i 'izzet itdiler ve ba'd eyitdiler kim eyâ her sırta vâkıf ve dâna saña her hâlümüz ma'lûm didiler. Çün ol kân-ı velâyet ol abdâllardan bu haberi işitdi ve cevâba gelüp eyitdi ki ol şeyh-i çirkin yalan söyler ki sizi çazûlamak ister didi. dağı eyitdi ki uş benüm tâcımı ve çulımı görüñ ve baña imreniñ ve beni biliñ ki [B63b] varam hoşam didi. Ve nazarında yanan âteşden virüp eyitdi kim şol tağda varuñ âteş yaquñ ve Tañrı'ya şükr idüp epsem oturuñ ki benüm emrimden taşra olmayasız didi. Çün abdâllar ol kân-ı velâyetden ve şâhib-i sikke-şüretten ki kuṭb-ı 'âlem ve ser-çeşme-i âdemden bu haberi işitdiler. Der-hâl varup emr itdüğü tağda bir yire od yaqdılar ve secde-i şükr birle karar ü arâm eylediler. Çün Mü'min Dervîş bu remzi ve 'alâmeti gördi beğâyet melûl ü şerm-sâr oldu. Ve mürîdlerin bir yire cem' eyleyüp eyitdi kim 'aceb bu hâli ve ef'âlüñ neticesi niçe olur didi. Pes öyle olsa Mü'min Dervîş'in mürîdlerinden bir ihtiyâr dervîşi eyitdi kim bunlar [A105a] bu nev'le bize boyun virmezler, öyle olsa buña çâre oldır ki bu yiriñ sancağ beğine varup her nev' ile añladavuz ki bir bölük çoban ve hırsuz bir yire cem' olmuşlar ve Otman Baba'ya Hudâ dirler diyü cevâb idelüm ve bu bâb ile bunlara yol bulup kimin aşdıralum ve kimin dağıdalum ve kimin zabṭ idüp emrimize müti' idelüm didi. Pes bu ittifâkı hoş görüp bu kaşdıñ üzerine ol diyârıñ sancağı beğine revân oldu. Ve Mü'min Dervîş mürîdlerinle ol kân-ı velâyetüñ nazarında hor ve ser-gerdân olup ol ihtiyâr-ı taklîdi girü gelinçe karar eyledi. El-kışsa ol dervîş-i bed-endîş ol diyârun sancağ beğine vardı, beyân eyledüğimiz gibi ol şâh-ı velâyetüñ abdâllarını i'lâm ü zemm eyledi ve ol yirüñ sancağı beğı dağı ol bî-edebden bu sözi kabûl 'amel idip ol kân-ı velâyetüñ

abdâllarınıñ haqqına Pirevâdî kâzîsine ol muqallid birle bir kâğıd viribdi. Ve eyitmiş kim ol Otman Baba'nuñ nazarında şol nev' a kimseler var imiş öyle olsa üzerlerine varup teftiş idesin ve habs idüp saklıyasın tã ben varınça tenbîh¹⁰⁰⁵ itmiş. Pes ol bî-edeb ol kâğıdı Pirevâdî [A105b] kâzîsine getürdi. dağı çün kâdî bu kaşdıñ nihâyetin görüp bildi. Ol dervîşe eyitdi kim sen var Mü'min Dede'ye bizden selâm eyle ki bir kaç günden soñra biz dağı ol tarafa [B64a] kadem başup ne emr olındı ise yirine getürevüz didi. Çün ol bî-edeb Mü'min Dervîş'e gelüp bu haberleri vaşf ü i'lâm eyledi. Pes Mü'min Dervîş çün bu haberi işitdi. Şad ü hurrem olup be-gâyet ferâhiyyet kesb eyledi. dağı ertesi gün¹⁰⁰⁶ -küçük bayrâm-¹⁰⁰⁷ olup ol diyârıñ halkı ve dervîşi ol kân-ı velâyet nazarına geldiler ve ni'met ve qurbânlar getürüp sebîl nişâr itdiler. Ve girü dağı ni'metler pişürüp ortaya geldikde ol kân-ı velâyet celâl üzerine gelüp ol diyârıñ bir tarafına revân oldı. Ve kenâra çıkup huzûr-ı kalb ile bir yire ârâm ü karar eyledi. Çün ol kân-ı velâyetüñ abdâlları ol hâli bu nev' a müşâhede itdiler ol dem anlar dağı ol kân-ı velâyetüñ der-pâyınça yüz sürüyerek¹⁰⁰⁸ nazarına geldiler. Çün ol kân-ı velâyet abdâllarıñ nazarına geldüğün gördi ve cevâba gelüp eyitdi ki gelüñ başımı keskinüñüzle pāk -ya' nî usturyâ ile tırâş [A106 a] idüñ dimek olur ve mefhûmı-¹⁰⁰⁹ kaşr idüñ didi. dağı der-hâl abdâliñ birisi ol kân-ı velâyet-i pür-âlâmetüñ ve başını ve şakalını ve kaşını kaşr idüp edeb birle secde-i 'izzet eyledi. Ve ol arada ol kân-ı velâyet muhallikîne rü'üseküm ve mukaşşırîne lâ-tehâfüne ma'nâsın zâhir idüp ol dervîş-i bed-endişleri mât ü ser-gerdân eyledi. Ve ne kadar abdâlân-ı ân-şah-ı velâyet var ise kaşr olup ol kân-ı velâyet nazarına tâcların ve çullarını getürdiler ki ol kân-ı velâyet mübârek elinle ve rızâ-yı hâlinle taşnîf itmişdür. dağı ol kân-ı velâyet evvel Tañrı, âhir Tañrı, Muhammed'üñ 'azîz cânına şalavât diyüp tekbîr eyitdi ve şafâ nazar kırup girü abdâlların tâcların ve çulların başlarına ve arqalarına giyürüp fâriğ oldı. Pes bu tarafda Mü'min Dervîş dağı halk ile bayram yirinde ni'mete meşgûl olup qalmışdı ki çün ni'meti iftâr itdiler ve erkân-ı kavâ'idleri ne ise yirine getürdiler -tunturaqınla Mü'min Dervîş ol kân-ı velâyet nazarına geldiler-¹⁰¹⁰ ve gördiler ki ol kân-ı velâyet -bâ-heybet ü şalâbet-¹⁰¹¹ mecmû' abdâllarınla [B64b] kaşr olmuş Muammed'üñ 'azîz cânına şalavât [A106b]

¹⁰⁰⁵ tenbîh:-B

¹⁰⁰⁶ gün:-B

¹⁰⁰⁷ Küçük Bayrâm: Kicçi Bayrâm B

¹⁰⁰⁸ sürüyerek:sürüyü B

¹⁰⁰⁹ ya' nî usturyâ ile tırâş idüñ dimek olur ve mefhûmı:-B

¹⁰¹⁰ tunturaqınla Mü'min Dervîş ol kân-ı velâyet nazarına geldiler:-A

¹⁰¹¹ bâ-heybet ü şalâbet:-B

diyüp abdâlların tâcların ve çulların giyürür. Çün bu hâli Mü'min Dervîş görüp haber-dâr oldu. Pes ol dağı müridleriyle bir yire oturup ol kân-ı velâyet karşusunda kaşır olmak ardınca oldu. Ve maşşûdı bu kim ben dağı ol kân-ı velâyetüñ bendesiyem dimeğe âsân ola ya' nî ol rübâhlığ ile ol kân-ı velâyetüñ nazârında olan dünyâ ve ni' mete abdâl ve dervîşe zâbı ü hüküm ü hükümât idüp ol kân-ı velâyeti Zağara'ya alup gide. Ammâ ol kân-ı sa' âdetüñ hikmetinden bî-haber ve gâfil - a' mādūr ki ne maşşûb ile ol kân-ı velâyet bunları 'azm ile almak içindedür çün -¹⁰¹² -hîle ve zerğ ile ol kân-ı velâyeti ve bu abdâlları kendü zu' m-i fâsidiñçe 'ırâbe ile avlamak efkâriyle der-hâl-¹⁰¹³ kendü müridlerine Mü'min Dervîş başını kaşır itdirüp fâriğ oldu. Ve dağı bir meşâyihâne uzun şakalı var idi anı yülütmeyp -oturduğı birle-¹⁰¹⁴ der-hâl¹⁰¹⁵ karşudan ol kân-ı velâyet celâl birle tiz şakğalın dağı kaşır idün diyü emr eyledi. Pes gerek gerekmez -çâr ü nâ-çâr-¹⁰¹⁶ ol kân-ı velâyet Mü'min Dervîş'İN şakğalın dağı yülütüdi. Ve dağı çerağ ü 'alemin alup bir yire sança kodı - ya' nî tikdi-¹⁰¹⁷ ve cevâba gelüp eyitdi kim bu 'alem benüm 'alemindür didi. Ve dağı Mü'min Dervîş'İN [A107a] dervîşlerinden bir dervîşi ol kân-ı velâyet ol 'alem dibine getürüp otur benüm 'alemimi bekle didi. Çün Mü'min Dervîş ol kân-ı velâyetden bu haberi işitdi. Şād ü hurrem -olup ol gice-¹⁰¹⁸ ol arada huzür itdiler. dağı seher vaqtinde ol kân-ı velâyet ve 'âlimü'l-esrâr-ı haqîkat celâl üzerine geldi, elindeki kötekle 'alem dibinde olan dervîşe bir kötek urdı kim ol dervîş biliñleyü kalkdı ve depesi üzere yıkılıp bî-hüd oldu. Ve dağı ol kân-ı velâyet diküli tıran 'aleme ve çıraqlara öyle bir kötek urdı kim 'alem iki päre oldu. Ve çıraqların başların top kulesi gibi meydâna yuvarladı. Çün bu 'alâmeti mecmû' abdâllar ve dervîşler gördiler tār-mār olup tağıldılar. Meger ol kân-ı velâyetüñ bu 'alâmeti ve celâleti gösterdüğinin sebebi ol imiş ki [B65a] Pirevādî kâzîsi bu tarafa gelmesine ol gün niyyet eylemiş ki ol kân-ı velâyete ol hâl ve ol remz 'ayân olup ol 'alâmeti ve velâyeti izhâr¹⁰¹⁹ eyledi. Ve hem ol çerağı ve 'alemi urup şikest itdüğü Mü'min Dervîş'İN riyâ vü zerğ-ı ef' âli idi kim evliyâyum diyü 'âlemde özin şerîf iderdi. Zîrâ evliyâ bu şifatlardan [107b] hîle ve zerğden münezze ve müberrâdur. Çün abdâllar

¹⁰¹² a' mādūr ki ne maşşûb ile ol kân-ı velâyet bunları azm ile almak içindedür çün:-A

¹⁰¹³ hîle ve zerğ ile ol kân-ı velâyeti ve bu abdâlları kendü zu' m-i fâsidiñçe 'ırâbe ile avlamak efkâriyle derhâl:-B

¹⁰¹⁴ oturduğı birle:-A

¹⁰¹⁵ derhâl:-B

¹⁰¹⁶ çâr ü nâ-çâr:-B

¹⁰¹⁷ ya' nî tikdi:-B

¹⁰¹⁸ olup ol gice:-A

¹⁰¹⁹ izhâr : zâhir B

bu sırra vāqıf oldılar andan şoñra velāyete inkār idenlerüñ haqqına ve fi'line göre diñle kim ne didiler.

Nazm:

.---/.---/..--

Zihî kör ü şağır ü lenk ü cāhil

Zihî göz göre haqqā 'āşī ğāfil

Riyā vü zerķ saña oldı müyesser

Oķur 'aşķ ile ta' n ile saña 'āķıl

Velāyet baħrine irmez çü 'āķluñ

Harām oldı saña deryā-yı sāhil

Velāyet çü Haqq' uñ sırrı olupdur

Ķamu sırra velāyet oldı dāhil

Çü 'arş u ferşi tutdı uş velāyet

Gel iķrār eyle bu sırra ey kāmil

Bu naķş-ı şūret ü hey'ete pür-kār

Velāyet tüşdı hem muħtār-ı fā' il

Zirā oldır muħit-i cümle-eşyā

'Alīm ü ķādir ü mes'ul sā'il

-Yeķülüne nü'minü bi ba'zin ve nekfürü bi ba'zin ülā'ike hümü'l-kāfirün-¹⁰²⁰

¹⁰²⁰ Yeķülüne nü'minü bi ba'zin ve nekfürü bi ba'zin ülā'ike hümü'l-kāfirün: Bazısına inanırız bazısını tanımayız derler. İşte bunlar tam kāfirlerdir. (Nisa Suresi: 150-151 Âyetlerin bazı yerleri alınıp birleştirilmiştir. Âyetlerin tamamı şöyledir: 150: İnnellzine yekfurüne billāhi ve rusulihî ve yurüdüne en yufferikū beynallāhi ve rusulihî ve yeķülüne nü'minu bi ba'zin ve nekfürü bi ba'zin ve yürüdüne enyettehizü beyne zālike sebilā. 151: Ülā'ike hümü'l-kāfirüne haqqan va'tednā li'l-kāfirine 'azāben mühinā: 150: O kimseler ki ne Allah'ı tanırlar ne peygamberlerini; ancak Allah'ı tanımak fakat peygamberlerini tanımayıp ayırmak isterler: 'Peygamberlerin bazısını inanırız bazısını tanımayız.' derler ve küfr ile iman arasında bir yol tutmak isterler.151: İşte bunlar tam kāfirlerdir! Biz de kāfirler için aşağılayıcı bir azap hazırlamışızdır.)

**-BĀB-I SĪ VÜ YEKŪM¹⁰²¹ ĀMEDEN-İ AN-ĶĀZĪ BE-VĀŞİTA-İ MŪ'MİN
DERVİŞ EZ-BERĀ-YI İMTİHĀN**

Ol 'ālim-i esrār-ı ğuyüb ol şāfi'-i 'isyān ü zünüb ol mazhar-ı Settār-ı 'uyüb ya' nī ol kân-ı velāyet ü pesendide vü mergüb muşannıf-ı kitāb böyle rivāyet kılup-¹⁰²² meger ol

gün ki felek-i çerḫ-i devlet seyyārelerin seyr itdürüp çün maşşūd-ı murādlarınça oldı. [108a] Pes nūr niķābın yüzlerine ḫicāb idip çün perde-i ğayba geçürdi. daḫı ol gün ol kân-ı velāyet 'ale'ş-şabāḫ celāl üzerine gelüp mecmū' abdālları bir yire cem' eyledi. Ve ol Babuķ didüğimiz diyārdan revān olup ğitdi. Bir menzil miķdārı yürüyüp bir yire geldi ve çüş u ḫurüş ile ārām eyledi. Ve yanına celāl ü heybetinden ol kân-ı velāyetüñ ḫuzūruna kimse varamazdı. [B65b] Pes bu ḫāl ve bu keyfiyyet üzerinde iken Pirevādi ķāzisi nā-gāḫ -bir kaç kimse-¹⁰²³ pür-hayf Suriçi ķāzisi ile müte' allik¹⁰²⁴ ol şehrüñ ekābirleri birle zāḫir olup çıkageldi. Çün Mü'min Derviş zāḫir en bunlaruñ geldiklerin gördi. Feraḫ-dil¹⁰²⁵ birle karşı varup 'izzet ü ḫürmet birle sitāyişle bir yire ḫondurdu ve ni' met pişürüp ḫonuḫladı. Ve daḫı şafā geldüñiz ve çirkin yüzüm ayağınız toprağı diyü kelām eyledi ve -bu nev'a kelāmları-¹⁰²⁶ Pirevādī ķādisi işitdi. Cevāba gelüp Mü'min Derviş'e su'āl eyledi ve eyitdi kim ḫanğı dervişlerdür kim Otman Baba'ya sırr-ı Yezdān dirler imiş ve saña teslim olmazlar imiş didi. Pes Mü'min Derviş daḫı eyitdi ki başları Delü Umūr bir abdāl vardur ve aña mutābi'at ider bir kaç dervişler vardur ve girü ḫalanı teslim ü rızā olurlar didi. Çün ķāzī bu kelāmı işitdi cevāba gelüp eyitdi ki [A108b] varuñ ol Deli Umūrı ve aña mutābi'at idenleri getürüñ ki şer' le ben daḫı şorayım didi.

Pes vardılar, Deli Umūr'a eyitdiler ki gel seni ķāzī ister didiler. Pes öyle olsa aralarında bir abdāl eyitdi ki Deli Umūr varmaḫ ne hācet ki ben varayım ne dirlerse cevāb vireyim ve ben ğarībi mi' rāc idüp ḫuzūr-ı sultāna ireyim didi.

Nazım:

.---/.---/---

¹⁰²¹ bāb-ı sī vü yekūm : der-beyān-ıB

¹⁰²² Ol 'ālim-i esrār-ı ğuyüb ol şāfi'-i 'isyān-ı zünüb ol mazhar-ı Settār-ı 'uyüb ya' nī ol kân-ı velāyet ü pesendide ve mergüb muşannıf-ı kitāb böyle rivāyet kılup:-B

¹⁰²³ bir kaç kimse:-B

¹⁰²⁴ müte' allik:-B

¹⁰²⁵ feraḫ-dil: feraḫ B

¹⁰²⁶ bu nev'a kelāmları: bu ḫaberi B

Benüm Manşūr bu gün ‘ aşkuñ yolında
Zīrā sensiñ ezel ‘ aşık dilinde

Ene’l-ḥaḡ da‘ vāsı meydān benümdür
Eger ber-dār olam şāhum ilinde

-Cānum ḡurbān olsun şāhum nazarında-¹⁰²⁷

Pes ol kān-ı velāyet nazarında ol abdāl varup ḡāzī öñinde çün diz çökdi ve ḡāzīye eyitdi ki bizi da‘ vet itmekden murād nedür diyü cevāb eyledi. Pes ḡāzī daḡı cevāba gelüp eyitdi ki Otman Baba’ya sırr-ı Yezdān dirler imiş, siz bu nev‘ a dürlü ḡarekāt idüp Mü’min Dede’ye teslīm ü rāzī olmadıḡuñızdan sebep nedür didi. Çün ol abdāl ḡāzīden bu kelāmı işitdi [B66a] pes cevāba gelüp eyitdi ki bilmiş ve āḡāh oluñ kim Mü’min Dede ol kimsedür kim Ḥāzret Risālet -nitekim buyurmuşdur-¹⁰²⁸ ed-dünyā cīfetün ve ḡālibühā kilābün didüḡi ḡāldür ve ol ḡāllü kimesne ve hem ḡuḡb-ı ‘ ālem ile sikke ve şüret [A109a] çekişür ve zerrāḡ ü sālūs münkīr-i velāyetdür, ḡaḡḡı ḡoyup bātıla ḡaḡḡ diyicidür pes anuñ ḡāline ve fi‘ line niçe teslīm rāzī olalum didi. Bārī ve hem sırr-ı Yezdān diyüp Otman Baba’ya i‘ ḡiḡād itdüḡümüziñ bir ma‘ nāsı oldır kim velāyete ḡicāb niḡāb vāsıta-i ḡaḡḡ ḡarafından ḡiç ahd yoḡdur kim ḡuḡb-ı ‘ ālem aña vāḡıf olmaya. Pes zīrā velāyet ilhām-ı Rabbānī ve maḡrem-i Yezdānī ve esrār-ı Sübhānīdür. Ba‘ d ve hem ol kān-ı velāyetüñ nuḡḡ-ı ezeliyyesi şöyledür kim ben Ḥaḡḡ’la Ḥaḡḡ ve rāh-ı muḡlaḡam dir ve hem sırr-ı Sübhān ve Muḡammed ve ‘ İsā ve Mūsā ve Ādem benüm dir ve daḡı elüñüzden ne gelürse işleyüñ diyü cevāb ider. Pes öyle olsa netekim¹⁰²⁹ Ḥāzret-i Monlā eyitdi “pirī men Ḥudāi men” didüḡi ma‘ nā ne ma‘ nā üzere işbāt ise ben daḡı pīrimizi ol isbātdan daḡı a‘ lā yaḡın ve muḡaḡḡaḡ bilürüz ve ‘ ayne’l-yaḡınümüz ile gördüḡimiz sırr-ı Yezdān’a ḡaparız. Nitekim Ḥāzret-i ‘ Alī kerremallāhü vecheh ḡāzretlerinden su’āl itmişler ki ḡanḡı Tañrıya ḡaparsın dimişler. Ḥāzret-i ‘ Aliyy-i Velī daḡı cevābında dimiş ki gördüḡim Tañrıya ḡaparam dimiş. Pes öyle olsa biz daḡı gördüḡimiz Tañrıya ḡapup Ḥaḡḡ’ı [A109b] şāḡib-i velāyetden tecellī ideriz didi. Ve çüş ḡurüşla cevāba gelüp eyitdi ki.

¹⁰²⁷ Cānum ḡurbān olsun şāhum nazarında:-B

¹⁰²⁸ netekim buyurmuşdur:-B

¹⁰²⁹ netekim:-B

Nazm:

---/--/--/---

Gel haber-dār ol bu gün Hakk'dan ki tā

Olmayasun Hakk Te'ālā'dan cüdā

Bil kim oldı genc-i pinhān āşikār

İste bul yoḥsa olursın ehl-i nār

Anda görmez görmeyen bunda Hakk'ı

Ger faḳīh olsun gerekse müttekī

Çün bu haberleri Pirevādī kâzîsi ol abdâllardan bu nev'a işitdi Mü'min Dervîş'e dönüp eyitdi ki bunları hakkına ikrâr ve şahidlük itdüğünüz ma'lûm oldı ki gerçekmiş [B66b] didi. daḥı -yanında getürdiği¹⁰³⁰ -kimselerün birisi¹⁰³¹ Ḥayf-ı Şuriçi (?) kâzîsi imiş. Meger ol Ḥayf-ı Şuriçi kâzîye -ol Pirevādī kâzîsi¹⁰³² eyitdi ki ya siz Otmān Baba'nuñ hakkına ne buyurursız ki bu dervîşler anuñ hakkına ne buyurup şahidlük itdiler ma'lûmuñuzdur didi. Pes ol muḳallid-i evliyā ol kân-ı velāyeti inkâr idüp ve eyitdi ki ol Otmān Baba diyüp i'tikād itdükleri ta'yin ve mu'ayyendür ki Raḥmānī degüldür ve buña i'tikād idenler mülhîd ve küfr ehlidür didi. Çün Pirevādī kâzîsi ol Ḥayf-ı Şuriçi kâzîden bu haberi işitdi. [A110a] dönüp Mü'min Dervîş'e daḥı su'âl itdi ki yâ siz ne şahidlük idersiz ki ol kişiye siz daḥı Raḥmānī degüldür diyü i'tikād¹⁰³³ ider misiz didi. Pes ol dünyā için imānıñ şatanlardan olup cevāba gelüp eyitdi kim belî -hem çün - biz daḥı öyle diriz didi. Çün Pirevādī kâzîsi ki lā farku beyne'l-hakkı ve'l-bâtıla ehlidür bu haberi Ḥayf-ı Şuriçi kâzîden ve menḥûş¹⁰³⁴ dervîşden işitdi emr itdi ki ol abdâlları ḥabs ideler. daḥı Mü'min Dervîş ol Deli Umūr didüğimiz abdāl ile beş abdāl gösterdi kim bend itdiler ol arada Pirevādī kâzîsi Mü'min Dervîş'le vedālaşup¹⁰³⁵ abdāl Pirevādī zindānına iletüp ḥabs eyledi. Çün bu tarafda Mü'min Dervîş ol kân-ı velāyetle ve bunça bed-kaşd dervîş ile -ol beyābānda¹⁰³⁶ tenhā ḳaldı. Şan mürde cismine cān

¹⁰³⁰ yanında getürdiği : yanındağı B

¹⁰³¹ kimselerün birisi:-B

¹⁰³² ol Pirevādī kâzîsi:-B

¹⁰³³ i'tikād:-A

¹⁰³⁴ menḥûş: Mü'min B

¹⁰³⁵ vedālaşup : esenleşüp B

¹⁰³⁶ ol beyābānda:-A

oldı. dağı der-l mrdlerinle ol kn-ı velyetn nazarına geldiler ve ol kn-ı velyetn ol vat Br-ı yek isimli bir atı var idi der-l ol kn-ı pür-ikmete ol atı ekvirp pes ol kn-ı velyet dağı hiç dinmiyp ol s'at ol ata svr olup [A110b] yola revn oldu. n Mü'min Derv bu cemli ve heybeti ol kn-ı velyetden mhede eyledi Őz ve feriyyet birle ol dağı ata svr olup ol kn-ı velyete yağın geldi. Ve berber olup yolca giderken ol kn-ı meramet M'min Derv'n boynına mbrek olun dolayup niesin hoş mısın Muammed ardaŐı diy yola revn oldu. Ve ol kn-ı velyet alan [B67a] abdlları nine gerp ol gie revn oldılar. Ve cŐa gelp eyitdiler ki.

Nazm:

-.--/-.--/-.--

Her kim kim maŐd dny ola

ki yüzi iki 'lemde ar ola

-zin toprağı kem-sy ola-¹⁰³⁷

n velyet ıssına inkr ola

Mste-ı la'net-i eŐy ola

-zi? d-cihnda ibtl ola-¹⁰³⁸

n ol kn-ı velyet ve menba' -ı nr-ı hidyet ol Aydos Őehrinn kenrında bir murđ-zr yire gelp -arr rm eyledi.¹⁰³⁹ Meger ol hevdan mh-ı nisn ebr-i bahr brnn 'lem teŐnelerine b-ı ayt in niŐr eyledi ve bd-ı nesm dimağları dost byndan tze ve mi'atar ılımiŐ idi ki ol kn-ı velyet ol gün nu-ı adm  ezeliyyesinle cevba gelp eyitdi ki -baun gr ki-¹⁰⁴⁰ görenler ol yılanı nie ekerler didi. dağı [A111a] bir lazadan Őora felekten bir Ő'ıa belürdi kim mecm' 'lem alı vehme ve 'ibrete vardılar ve 'lemi tfn ve dumn bağlayup bir ejdery feleğe çekdiler ve mecm' 'lem ol ejdery seyr itdiler. n ol gün ol gie gep Őab oldu ve güneş felek-i erba' a Őhiddr. Ol gün km  kmt birle

¹⁰³⁷ zin toprağı kem-sy ola:-A

¹⁰³⁸ zi? d-cihnda ibtl ola:-B

¹⁰³⁹ arr rm eyledi: ondı B

¹⁰⁴⁰ baun görüş ki:-A

bād-ı seheri farraşlığa gönderdi ki felek meydānınıñ hiçābın kat⁶ ide. Tā kim nūr-ı envāriyle yiriñ zulmetin mücellā ide. dağı ol gün ol kān-ı velāyet ve şāhib-i ⁶avn-i ⁶ināyet oturduğı yirden göge nazar eyledi ve eyitdi ki bağıñ görüñ ki ol sancaqlar benüm sancağımdur didi. Pes anda hāzır olan abdāl ve derviş gördi ki bir gürüh gayb leşkeri hevāda uçup giderler. dağı gitdükleri ve sancaqları ve atları Niğbolı maşrıq tarafına revān olup -çün abdāllar bu sırrı gördiler ⁶ibret birle cevāba-¹⁰⁴¹ gelüp eyitdiler ki.

Nazm¹⁰⁴²:

.---/.---/---

Sen ol şāh-ı dü-⁶ālemsin ey dilber
Ki vardur leşker-i gaybüñ ser-ā-ser

Yürür hükmiñ çü berr ü baħr içinde
Sen oldıñ rehber-i irşād içinde

Eger gā³ib ve ger hāzır seniñdür
Bu dā³ir nokta-i eşyā kuluñdur [B67b] [A111b]

Çü hüsñüñ bağladı dāyir-i nokta
Kalem çekdi yeddi ħarfini ħaṭta

Ki ya⁶nī oldıñ uş icād-ı eşyā
⁶Ālim ü kādīr ü hayy ü tüvānā

Pes ol kān-ı velāyet ve menba⁶-ı nūr-ı hidāyet girü Mü³min Derviş³le dağı ol gün yola revān oldı. dağı öñinçe ve ardinça abdāllar kadem-ber-kadem Qarīn Ovası dirler bir kaşaba vardur pes ol şehre gelüp Hüseyin Dede dirler anuñ tekyesine vārid olup¹⁰⁴³ ħuzūr-ı qalble¹⁰⁴⁴ ārām qarār itdiler. Çün ol şehir kavmi ol kān-ı velāyetüñ geldüğün gördiler biñ ⁶izz ü nāz ile ol kān-ı velāyetüñ nazarına geldiler ve ni⁶met ve

¹⁰⁴¹ çün abdāllar bu sırrı gördiler ⁶ibret birle cevāba :-A

¹⁰⁴² nazm:-A

¹⁰⁴³ vārid olup: gelüp B

¹⁰⁴⁴ ħuzūr-ı qalble :-A

kurbānlar getürüp ol kân-ı velâyetüñ aşkına sebîl nişâr itdiler. Çün Mü'min Dervîş bu 'izzet ü hürmeti ve ni' met ü devleti gördi, şād ü hürrem olup kendü zamîrinde eyitdi ki zihî devlet zihî ni' met ki benüm başıma kōndı diyüp hisāb-ı ferhunde iken ol kōndıkları tekye şāhibi dervîş Mü'min Dervîş'e su'āl idüp eyitdi ki ne hāl ve ne hikmetdür ki Otmān Baba sizüñle Balkān'ı beri yüze aşmış didi. Çün Mü'min Dervîş bu cevābı işitdi ol dervîşe kendü zu'mınça fikr ü zamîrin söyleyüp dağı eyitdi ki ol kân-ı velâyeti Zağara'da tekyeye iletürem ve mecmū' abdālların [A112 a] meşâyıh tārîkınça kâşr idüp benüm kisvetime tebdil iderem didi. Pes çün tekye şāhibi bu haberi işitdi Mü'min Dervîş'e eyitdi ki bu ne olmaz fikrdür ki bu gördüğüñüz server-i 'ālem başka sikke ve şüret -kâbül itmez ol sebebden ki 'aқıl-¹⁰⁴⁵ ıssı şāhib-i velâyet ve mürşid-i cem' bār-gāhdur¹⁰⁴⁶ -ve hükmi ve taşarrufâtı cemī' eşyāya-¹⁰⁴⁷ geçer. Pes öyle olsa bu senüñ fikr ü zamîrüñ hiç fā'ide virmez didi. Çün Mü'min Dervîş bu haberi işitdi, tekrār cevāba gelüp eyitdi ki bu işe çāre yokdur. Zîrā ki Pirevādî kâzisi ve 'İsā Beğ bu hāl ü ef'ālîñ üzerine baña destür virdiler ve hem beş abdālını habs idüp zindāna şaldılar tā kim şeri'āt kılıcınla helāk iderler [B68a] didi. Zîrā Otmān Baba Tañrı'nuñ sırrıdur diyüp dört kâzîñün nazarında ikrār itdiler diyinçe ol didüğü beş abdāllar kudret-i ilāhî ol dem taşradan içerü girüp geldiler. Çün Mü'min Dervîş bu kelām üzere ol abdāllaruñ çıkageldüğüñ gördi, beğāyet hacil olup rüsvāy düşdi, ta'accübe varup eyitdi ki 'aceb bunları zindāndan kim hālāş itdi diyü teşvîşe vardı. [A112b] Meger ol şāh-ı velâyet ki Otmān Baba'dur, hikmet ü kudretün gösterüp izhār itmeği çün 'İsā Beğ'ün kâzî-i bed-fi'ālüñ vāqı'asına girer ve Zü'l-fekār birle bunlarun başlaruñ kesmek ister ve dağı sizi uş helāk ideyim diyinçe meded el-amān sultānum amān vir ki suçumuz nedür bileyüm dirler. Pes ol şāhib-i seyfi Zü'l-fekār eydür ki benüm Hasan ile Hüseyinlerümi niçün zindāna şalup habs itdüñüz diyü şalābet ü heybet -birle ol kân-ı velâyeti görürler pes-¹⁰⁴⁸ havf-ı haşyetle uykudan biliñliyü uyanurlar. Der-hāl ol abdālları zindāndan çıkarup hālāş iderler ve ol hāl idi ki ol dem ol kân-ı velâyetüñ nazarına yitişüp yüz yire urdılar. Çün bu hāl üzere bir lahza ve sa'āt güzār eyledi. dağı ol kân-ı velâyet ve mazhar-ı celāl kudret birle oturduğı yirden kalkup Mü'min Dervîş'üñ bir ağacla üzerine geldi ve Mü'min Dervîş'i ol ağacla gözine dürtmek gibi

¹⁰⁴⁵ kâbül itmez ol sebebden ki 'aқıl:-B

¹⁰⁴⁶ mürşid-i cem' bār-gāhdur: mürşid-i bār-gāhdur B

¹⁰⁴⁷ ve hükmi ve taşarrufâtı cemī' eşyāya:-B

¹⁰⁴⁸ birle ol kân-ı velâyeti görürler pes:-B

eyledi ve cevāba gelüp -eyitdi ki senüñ ‘avretüñ var gidisün, benüm ‘avretüm nesnem yok gidi-¹⁰⁴⁹ degülem didi. dağı yanında oturan dervîşi¹⁰⁵⁰ elindeki ağac ile dürtivirdi ve ol dervîşüñ¹⁰⁵¹ yanında bir dervîşi urup bire cüdām olası didi [A113a] ki ‘ākıbet ol dervîş cüdām ve ol ağac ile dürttüğü dervîş dağı eğlenmeyüp cihāndan sefer ü güzār eyledi. Ve dağı ol kân-ı velāyet Mü’min Dervîş’iñ üzerine gelüp elindeki ağacla girü dürtmek gibi eyledi. Çün Mü’min Dervîş bu hāli gördi. Cem‘ olup duran halk ü dervîşden ‘ār itdi. Ve ol kân-ı velāyetüñ elindeki ağaca yapışup neylersin diyü cevāb eyledi. Çün bu hāli ve cevābı ve kelāmı ol kân-ı velāyetüñ bu hāli üzere hāzır olan [B68b] abdāllar gördiler der-hāl gulüvv idüp Mü’min Dervîş’e eyitdiler ki senün ne haddüñ ve ne miqdāruñ var ki bizüm sultānımız ‘aşāsına yapışup hamle idesüñ didiler. Çün Mü’min Dervîş bu hāli bu nev‘a görüp işitdi be-ğāyet hācil ve fūrümānde olup ve -şerm-sār oldı ve-¹⁰⁵² bu hāl üzere ol kân-ı velāyet tekrār cevāba gelüp Mü’min Dervîş’e eyitdi ki ey iki cihānda dīdār görme ve yüzüñ k̄ara olsun ki ben seni Miḥammed diyüp oḡşar ve imrirdüm, sen baña imrimezsın hemi didi. -Ya‘ ni oḡşar idim ve sever idim sen beni sevmezsın dimek olur-¹⁰⁵³ Pes¹⁰⁵⁴ Mü’min Dervîş ol kân-ı velāyetden bu cevāb ü nedāmeti ve bu heybet ü şalābeti gördi -hacil olup [A113b] ve rüsvāy düşdi-¹⁰⁵⁵ ‘avāmi’n-nās ve dervîş arasında ‘āriyyetinden hengāmeye girmiş rübah¹⁰⁵⁶ -ve tuzāğa tuşmış tilki gibi-¹⁰⁵⁷ mürīdlerinle -def‘ o [I] up-¹⁰⁵⁸ tā Zağāra’ya değin revān oldı -ve ifsād hīlesinden-¹⁰⁵⁹ abdāllar emīn olup āzād oldılar ve cūş u hurūş ile cevāba gelüp eyitdiler ki.

Nazm:

-.--/-.--/-.--

Ey zihī meclis ü meydān ıssı şāh

Cümle hālūñ sırrına sensin āgāh

Her ki seni cān göziyle görmedi

İşi onıñ renc ü zaḡmet āh ü vāh

¹⁰⁴⁹ eyitdi ki senüñ ‘avretüñ var gidisün benüm ‘avretüm nesnem yok gidi:-A

¹⁰⁵⁰ dervîşi :iḡtiyārın B

¹⁰⁵¹ ol dervîşüñ:-B

¹⁰⁵² şerm-sār oldı ve:-B

¹⁰⁵³ ya‘ ni oḡşar idim ve sever idim sen beni sevmezsın dimek olur:-B

¹⁰⁵⁴ pes:çün B

¹⁰⁵⁵ hacil olup ve rüsvāy düşdi: hacil ü rüsvāy olup B

¹⁰⁵⁶ rübah: rübahleyin B

¹⁰⁵⁷ ve tuzāğa tuşmış tilki gibi:-B

¹⁰⁵⁸ def‘ o[I]up:-B

¹⁰⁵⁹ ve ifsād hīlesinden:-A

‘ Āşık u şādık bilür her dem seni
Kim sen oldıñ kürsî-i ‘ arş-ı İläh

Ƙadīmā zāt-ı mu‘ ayyensiñ ne şekk
Rızāñ içre bulındı ‘ âlem ü mäh

Seni hırş u hasedden görmiyen şey’
Seg ü nâķış cüdām oldı rubāh

Çü şeyh ü zāhid ü bed-nām-ı ‘ āciz
İrer mi ‘ aql u fikri o be-dergāh

Ezelden kısmeti yokdur ne tağyir
Ki ola Hâķķ’a yakīn ü zinde vü rāh

-BĀB-U SĪ VÜ DÜVVİM¹⁰⁶⁰ MUĖĖAREBE KERDEN-İ SULTĖN MEĞEMMED BĀ UZUN ĖASAN VE VELĖYET Ü REMZ GÜSTER DĖDEN-İ OTMĖN BABA

Ol vāris-i AĖmed-i MuĖtār, ol mażhar-ı Ėayder-i Kerrār, ol şāhib-i Zü’l-feķār-ı ĖünĖār ya‘ nī ol kĖn-ı velāyet şāhib-i ‘ arş ü ferş ü her diyār-¹⁰⁶¹ çün Mü’min Derviş bu nev‘ ile oldı izĖār olup Ėālī miķdārını -kendüye ol kĖn-ı velāyet bildürüp-¹⁰⁶² - aňlayup kıldı firār-¹⁰⁶³ Ėubār-Ėahına -nüzü l eyledi-¹⁰⁶⁴ [A114a] dağı ol giçe ol kĖn-ı velāyet abdālları ile ol şehrde Ėuzür -idüp istirāĖat-¹⁰⁶⁵ eyledi. [B69a] Çün şabāĖ nūr deñizinüñ mevci zulmet keşĖisin kenāra atdı ve envā‘ dürlü eşyā ol mevcden çuş u Ėarekāt eyledi ve ol gün ol kĖn-ı velāyet celāl üzere gelüp elindeki kötekle mecmū‘ abdālları bir yire cem‘ eyledi ve ol Bār-ı yek didüği ata MeĖdī-vār süvār olup ve leşker-i mü’minān abdālları öñine bıraķdı ve yola revān olup Ėadem-

¹⁰⁶⁰ bab-u sī vü düvvim : der-beyān-ıB

¹⁰⁶¹ Ol vāris-i AĖmed-i MuĖtār ol mażhar-ı Ėayder-i Kerrār ol şāhib-i zü’l-feķār-ı ĖünĖār ya‘ nī ol kĖn-ı velāyet şāhib-i ‘ arş ü ferş ü her diyār:-B

¹⁰⁶² kendüye ol kĖn-ı velāyet bildürüp:-A

¹⁰⁶³ aňlayup kıldı firār:-B

¹⁰⁶⁴ nüzü l eyledi:-A

¹⁰⁶⁵ idüp istirāĖat:-B

ber-ka-dem ol diyardan Saray diyü ism virdügi tekyeye geldi ki yukarıda beyan itmişemdir. Ve ol tekyede nice aram ü huzur eyledi ve ol vakt ol zaman idi ki Sultan Mehemmed Uzun Hasan birle masrik tarafında birbirine lesker çekup cenk ü siyaset ve meydân-ı şalâbet birle muqâbele olmuş idi. Günlerde bir gün ol kân-ı velâyet yine celâl üzerine geldi. Ve ol Saray didügi tekyede be-gâyet ulu ağaclar var idi dağı ol kân-ı velâyet abdâllara emr eyledi ki balta ve nacağ birle ol ağacları kesüp qaddlerin lâm itdiler. Ve ol kân-ı velâyet bir yire oturup aram itmişdi. dağı bir abdâl meger bir karaagaciñ qaddini lâm eyledi ve ol karaagaciñ [A114b] budaqları uclarınıñ çırpışları ol kân-ı velâyetün oturduğı yirde mübarek sinesine toqunup qarâr eyledi. Çün ol kân-ı velâyet bu hâli gördi derhâl secde eyledi ve bir abdâla nuqk-ı qadim-i ezeliyyesi ile eyitdi ki gel bu ağacı senünle yudalum didi. Pes ol abdâl eyitdi kim ben yudamam¹⁰⁶⁶ babacığum saña ma'lumdur didi. Çün ol kân-ı velâyet ol abdâldan bu haberi işitdi. Tekrar cevâba gelüp eyitdi ki yudamazsın qo imdi qolları pâre pâre olsun yansun didi. Pes öyle olsa ol ağac Uzun Hasan'ın öz cismi idi ki eger karaagacı ol demde ol kân-ı velâyet nefes itdikde hoş ola yudalum babacığum dise idi ol abdâl Sultan Mehemmed ol cenk ü harbde Uzun Hasan'ı helâk idüp nâ-bedid ider idi [B69b] ve memleketin zabt idüp üzerine müti' iderdi. Ammâ ol abdâl yudamazam didikde ol kân-ı velâyet qo qolları pâre pâre olsun didügi bâz-geşt üzerine ol dem Uzun Hasan'ın bir oğlı cenk içinde nâ-bedid olup helâk oldı. Ve bu hâlden sonra bir giçe kim 'âlemi zulmet-i siyâhî zabt itdi ve meclis-i şöhet için felek şahını qandiller birle zeyn ü müzeyyen [A115a] itmişdi. dağı ol giçe ol kân-ı velâyet elindeki kötekle oturduğı yiri zarb ile bir nice zaman urdı ve nuqk-ı qadim-i ezeliyyesinle cevâba gelüp eyitdi ki şokman ad gülünüñ biniñi bir şalıma kıraurdım didi. -Ya'nî bir kerre şalım biniñ helâk itdüm demek olur-¹⁰⁶⁷. Ve dağı bir abdâla isminle eyitdi ki tiz var bir fitil yağ getür didi. Çün ol abdâl fitili yağup getürdi. dağı ol kân-ı velâyet ol abdâla eyitdi ki aç gör didi. Çün ol abdâl ol kân-ı velâyetün sağ uyluğın açdı gördi ki qazan qarası gibi ol kân-ı hizmetün uyluğı kapqara olmuş. dağı ol abdâl su'âl itdi ki babacığum mübarek uyluğın niçün böyle olmuş didi. Pes ol kân-ı pür-'âlâmet ol abdâla eyitdi ki ol ağ başlu kafirler beni dağı savaş içinde urdılar didi. Pes ol giçe geçüp çün şabâh oldı ve gülğule-i bülbül 'âleme toldı ve bād-ı nesim büyü birle 'âlem-i rûh hayât buldı. dağı ol gün ol kân-ı velâyet celâl üzerine gelüp

¹⁰⁶⁶ yudamam : yudamazam B

¹⁰⁶⁷ ya'nî bir kerre şalım biniñ helâk itdim demek olur:-B

eline bir nacağ aldı ve cevāba gelüp eyitdi ki yeddi iqlīmüñ sultānları benüm elimden ağlar ki sen bilmez [A115b] cellād nacağımı duymaz mısın ve benüm öñime kim durdı ki sen durasın ve ben seni depelerem didi. dağı ol kân-ı velāyet ol dem bir yire oturup eyitdi ki uş bir şalıma biñ qaba dülbendlü Tatar kıraurdım didi. Meger ol vaqt Uzun Hasan birle bir evliyā var idi ve ol evliyāya ‘Abdu’r-rahmān Baba dirler idi. Ol gün ki Uzun Hasan [B70a] Sultān Mehemmed’e muqābil olmağ niyyetinde idi. Ol ‘Abdurrahmān Baba’ya su’āl ider ki bu hāl ü gavğanıñ nihāyeti ve devlet ü taşarrufi niçe olur didi. Pes ol evliyā Uzun Hasan’a eyitdi ki Otmān Baba dirler bir büyük qarınlu Rūm tarafından geldi geçdi kim çäre olup yiñemedüm gel leşkerüñe tımār eyle didi. Pes ve hem dirler ki ol kân-ı velāyet ol leşker içinde Hızır-veş yüz at ile ol gün zāhir olmuş ve bir kaç Rūm beğlerine cenk yirinde qorqmayun diyü nidā eylemiş ki āhiri’l-emr ol kân-ı velāyeti ol leşkerde gören beğler ol kân-ı velāyetüñ nazārına geldiler ve besī ni’ met ve qurbān birle yüz süriyerek¹⁰⁶⁸ niyāz birle abdāllara ol kân-ı velāyeti niçe gördilerse beyān itdiler. Pes abdāllar dağı ol kân-ı velāyetüñ [A116 a] haqqına cevāba gelüp şevk ü zevk ile eyitdiler kim

Nazm:

.---/.---/.---/-.-

Ey zihī emr-i Hudā ve hem ma’ nī-i mü ’minān

Heybetüñ zarbı olupdur kışt u ‘ adl-i şarkiyān

Mazhar ider çün ki taqdir-i Hudā ol pādīşāh

Qādir olur qalmışa hem oluben püşt ü penāh

Qande kim Haqq’uñ rızası hüküm ile taqdir olur.

Her kişinüñ ‘ aql u fikri bātıl u tağyir olur

Sensiñ ol zāt-ı muhaqqak lā-şerīke oldı ‘ aceb

Pes neden ister seni halk-ı cihān ender-ṭaleb

Ger yüzün vaşfuna irse ‘ ābid ü zāhid şehā

Mest ü bī-‘ aql oluben sensin didi muntehā

¹⁰⁶⁸ süriyerek : süriyü B

-Senürîhim âyâtinâ fi'l-âfâk ve fi'l-enfûsühim hattâ yetebeyyene lehüm ennehü'l-
hakk-¹⁰⁶⁹

-BÂB-I SÎ VÛ SEVÛM¹⁰⁷⁰ BER-EDİRNE REFTEN-İ ÂN KÂN-I VELÂYET VE DA' VÂ-YI ENE'L-HAĞ KERDENİ

Ol Tanrı hâşşı yücelerden yüce, ol hük-m-i cārî Ye'cüc'e ve Me'cüc'e, ol Hüssâm Şâh Şomun Abdâl, Şarklı Koca, ya' nî Otmân Baba Büyük Karınlı Koca belî hük-m itdi ins ü cinn vahş u tıyūr u seng ü ağaca-¹⁰⁷¹ Pes öyle olsa günlerde bir gün şems-i mu'allağ hicâb-ı siyâhîden dîdâra cemâl ü nûrânî-vîşâli gösterdi ve 'âlem levnün levnen nağş-ı hayâl zâhir idüp tâ devr-i faşl-ı tâbistân geçmiş idi ki ol kân-ı velâyet ve deryâ-yı bî-nihâyet ol gün celâl üzerine gelüp mecmû' abdâlları [A116b] ol Sarây didüğü tekyeden taşra çıkardı. Ol tekyenüñ ocağına şu koyup bir kaç tahtasın kıopardı ve heybet ü şalâbet [B70b] birle eyitdi ki kim tiz atımı getürüñ ve Zü'l-feğârı getürüñ kim bu 'âlem halkına kim idüğim bildüreyim ve 'âşıkları şâz idip güldüreyim didi. Derhâl abdâllar Bâr-ı yek didüğü atı ol kân-ı velâyete pür-yarağ idüp nazârına getürdiler ve üzengüsin dutuvirip ol kân-ı velâyet Mehdî-vâr süvâr oldu. Ve ol aradan leşker-i velâyet birle kâdem-ber-kâdem gâh celâl ve gâh cemâl birle el-kışşa mübârek sâyesinle ve huccet ü bürhân nâmesinle üç yüz miğdârı ser ü pâ birehne abdâllara nuşret ü zafer birle bir gün ol kân-ı velâyet Edirne şehrine nüzül eyledi ve mübârek kâdemi çün ol şehre başdı. Ve da'vâ-yı ene'l-hağkı meydâna aşdı. Çün ol şehr kavmi ol kân-ı velâyeti gördiler 'ibrete ve hayrete varup eyitdiler ki 'aceb bu kişi ne kişidür ki biz hiç bunuñ gibi kişi ve leşker gördüğümüz yokdur didiler. dağı ol kân-ı velâyet ol şehirde Balaban Baba dirler bir evliyâ var idi ve anuñ tekyesine gelüp ârâm huzūr eyledi. [A117a] Ve Edirne şehri içine gülgüle doldı ki uş şehrümize bir 'aceb tâyife geldi ki hiçbir millete beñzemez ve içlerinde bir heybetlü mücessem koca var ve ismine Otmân Baba dirler imiş diyü mecmû'-i şehre haber oldu. Öyle olsa ol kân-ı velâyetüñ nazârına çok çok Edirne şehrinüñ halkı ol kân-ı velâyeti görmeğe gelürlerdi. Pes ol kân-ı velâyet dağı gâh gâhî celâl üzerine gelüp

¹⁰⁶⁹ Senürîhim âyâtinâ fi'l-âfâk ve fi'l-enfûsühim hattâ yetebeyyene lehüm ennehü'l-hağk: İleride biz onlara hem ufuklarında hem nefislerinde âyetlerimizi öyle göstereceğiz ki nihayet onun hak olduğı kendilerine açıkça belli olacak! Yeterli değil mi bu ki Rabbin her şeye şahiddir.(Fussilet: 53)

¹⁰⁷⁰ bâb-ı sî vû sevûm : der-beyân-ıB

¹⁰⁷¹ Ol Tanrı hâşşı yücelerden yüce/Ol hük-m-i cārî Ye'cüc'e ve Me'cüc'e /Ol Hüssâm Şâh Şomun Abdâl, Şarklı Koca/Ya' nî Otmân Baba Büyük Karınlı Koca/ Belî hük-m itdi ins ü cinn vahş u tıyūr u seng ü ağaca:-B

elindeki kötekle şingun leşker gibi ol şehir halkını tār-mār iderdi ve cevāba gelüp eydür idi kim bak bire filānuñ çirkin şehirlüsi bī-nişān sırrıñ zuhūr itdüğim için korkayın mı dir idi. Pes bunun ben bī-nişān sırrı benim didüğü kelāmuñ haqıqati ve işbātı bu kārıyede beyān olınmışdur. Tekrār taṭvīl-i kelām hācet degüldür. Çün ol şehir kavmi ol kān-ı velāyetden bu haberi işitdiler kimi eyitdi ki estağfirullāhe'l-aẓīm ādem bī-zevāl mi olur ve kimi eyitdi ki bu bir küfür-gāh kimsedür ancak -bu kadar-¹⁰⁷² diyü her birinüñ arasına gülgüle düşdi. Ve kimi eyitdiler ki bu kocayı oçağa [B71a] -atalım yansın-¹⁰⁷³ didiler ve velāyete inkār idüp küfre mülḥaḳ oldılar. Ve -ba' zıları ki-¹⁰⁷⁴ ol kālū [A117b] belādan berü ehl-i ikrār ve nübüvvete ve velāyete hem-rāh olanlar āmennā ve şaddaḳnā ki sensin mazḥar-ı zāt ü şıfāt ve maḳşūd-ı külliyyāt didiler. Pes ol kān-ı velāyetün bu haberi üzerine bir kaç şūfiler bir yire cem' oldılar ve buğz u melāl içinde mecmū' -ı gülüvv idüp kâzīye vardılar ve cevāba gelüp eyitdiler ki şehrimüze bir koca gelmiş ve da' vā-yı bī-zevāl kelām birle şehri fesāda virdi ve yanında bir gürüh ṭāyife var ki birer çul giyip öñinçe ve yanınça her taraf-ı diyāra revān olurlar ve ne zıkr ü ve ne tesbīḥ ü ne ta'at ü namāzları var ki hiçbir millete beñzemez didiler. Çün kâzī bu şūfilerden bu haberi işitdi ve kaç ādemin ol kān-ı velāyet nazarına gönderdi ve eyitdi ki varuñ görüñ ki ne mertebelü kimsedür ve kelāmınuñ evveli ve āḫiri nedür görüñ didi. Çün ol ādemler ol kān-ı velāyetün nazarına geldiler ve gördiler kim ol kān-ı velāyetün yüzi levḫinde velāyet ve hidāyet nūrı berḳ urur ve heybet ü şalābetünden kimse yüzine ve cemāline baḳamaz. Çün bu tecellāyı gördiler ol kān-ı velāyete edeb birle selām virdiler ve bir yire oturup ḳaşd-ı cevāb ü kelām itdikleri gibi ol kān-ı velāyet [A118a] abdāllara ni' met getirüñ diyü emr eyledi. Ve ni' met gelüp ifṭār olunduḳdan şoñra ol kān-ı velāyet cevāba gelüp bu kişilere eyitdi ki uşda ben bir başsuz atam ki gökden yire indim. daḫı uşda varam ḫoşam didi ve abdāllariçün eyitdi ki uşda şol oturanlar evliyālardur ve her biri bir peygamber cānıdur ki şehrüñüze geldiler didi. Ve tekrār libās-ı ḡaybdan lisāna gelüp bu kişilerin fi'l ü ef' ālin ve zamīr ü ḫayāllerin bī-vāşıṭa bir bir bunlara ' ayān eyledi ve māt ü ser-gerdān eyledi. daḫı o kişiler ol ān-ı velāyetün çün bu cevābın ve heybet ü ilḫāmın bu nev' a müşāhede itdiler edeb birle nazarından ḳalḳup kâzīye geldiler. Ve müşāhede itdikleri gibi ol kān-ı velāyetün vaşf ü ḫālını ve mübārek

¹⁰⁷² bu kadar:-B

¹⁰⁷³ atalım yansın: yaḳa idi B

¹⁰⁷⁴ ba' zıları ki:-B

lisānınuñ kālını **[B71b]** kâzîye bir bir beyān itdiler. Çün kâzî bu haber-i kelāmı bu gönderdiği kişilerden işitdi biraz vaqt tefekküre varup ol şūfîlere eyitdi ki ol Otmān Baba didüğüñüz kimse ‘aceb kimse imiş ki şer‘an şimdi biz aña cevāb u kelām idemeyiz. Zīrā dīvāne-veş harekāt ve te’sīrāt idüp her şey’e bir kelām ider imiş -ki şer‘an dīvāniye kalem yoqdur-¹⁰⁷⁵ ve hem ta‘rīfātından keşf-i kılūbe beñzer didi. **[A118b]** Öyle olsa lā-tekellūf biz aña ne diyelüm ammā şabr idün, görelim kim dağı ne izhār-ı ‘alāmet ider didi. dağı ol şūfîler hālū hālınçe revān oldılar ve abdāllar dağı çün bu hāl ü ef‘āle vākıf oldılar ve cevāba gelüp eyitdiler ki.

Nazm:

---/--/--/--

Çün kadem başdı o şehre cān bigi
Düşdi derd ile ğama dünyā segi

Şūfî-i zerrāk ü kelbān-ı raķīb
Oldı hınzır ü yezīdān-ı ceyb

Ba‘zı la‘net ehli vü şerr-i cihān
Hem ta‘aşşub cehl ile ender-nihān

Ṭā‘atidür zerķ hīle mekr ü āl
Dünyā için kur‘a şālar māh ü sāl

-Hāl erine şekk kılar bil ‘āyān-¹⁰⁷⁶
Özi şeytān gibi gizlūdür hemān

**-BĀB-I SĪ VÜ ÇEHĀRŪM¹⁰⁷⁷ DA‘VĀ-YI ENE’L-ĤAĖ KERDEN-Ī ĀN-KĀN-I
VELĀYET DER-ŞEHR-Ī EDİRNE VE CUMHŪRĪYYET-Ī ‘ULEMĀ**

Ol sırr-ı Muḥammed Resūlullāh, ol zāt-ı ‘Īsā Rūḥullāh, ol nuṭķ-ı Mūşā Kelimullāh,

¹⁰⁷⁵ ki şer‘an dīvāniye kalem yoqdur:-B

¹⁰⁷⁶ Hāl erine şekk kılar bil ‘āyān: Hāl erine bid‘at ıssı dir ‘āyān B

¹⁰⁷⁷ bāb-ı sī vü çehārüm : der-beyān-ıB

ol rüh-ı Ādem Şafiyullāh ya' nī ol kân-ı velāyet mazhar-ı cemālillāh bu güne vaşf eydür rāvi-yi şīrīn ehlullāh-¹⁰⁷⁸ günlerde bir gün ki bād-ı seher Cebrā'il-veş¹⁰⁷⁹ dost kıbelinden nūrānī huccet getürdi ve -bürhān-ı şefkat ü inzāl idüp ve-¹⁰⁸⁰ küfr-i nifāk zulmetin tehī idüp 'ālemi zulmetden ve şirketden hālāş eyledi. daḡı ol gün meger Edirne şehriniñ hişārı [A119a] içinde bir müheyyā ve da' vet-i fuḡarā-i eşyā oldu. Pes ol müheyyā şāḡibi gelüp ol kân-ı velāyetüñ abdāllarıñ daḡı da' vet eyledi. Pes abdāllar daḡı bī-iḡtiyār cem' iyyetinle ol müheyyāya geldiler. Ol kân-ı velāyet ol dem tekye içinde vaḡdet üzerinde idi ki bir demden soñra ol kân-ı velāyet taşra çıḡdı görđi ki mecmū' -ı abdāllar ḡayb olmış derḡāl celāl üzerine gelüp ve mübārek 'asāsın eline alup bir abdālı yanına geldi ve cevāba gelüp eyitdi ki [B72a] tiz ol şeyḡleri bulalum diyüp ol abdālı öñine ḡatup şehr içine revān oldu ve uğraduḡı şehirlüye bir kötek urdı kim başından dülbendi balçıḡa düşüp ḡacil olurdu. Ve daḡı bu ḡālī gören şehirlü ol kân-ı velāyetüñ öñinden güzer idip ḡaçardı. -Ve bu nev' le öñince giden abdāl yolu şaşırđıḡça ol kân-ı velāyet-¹⁰⁸¹ şol yola yürü diyü irşād iderdi. Tā kim hişār içine girdi ve şalābet ü heybet birle ol kân-ı velāyet ol müheyyā olan yire geldi. Ve içerü girüp elindeki kötekle anda olan ḡalḡ u dervīşi tār-mār eyledi. Ve şıḡun çerī gibi bī-zār eyledi ve daḡı kendünüñ abdāllarını ol [A119b] kân-ı velāyet elindeki kötekle öñine bıraḡup Edirne şehriniñ içine girdi ve nuḡḡ-ı ḡadīm-i ezeliyyesinle cevāba gelüp eyitdi ki baḡ bire çirkin şehirlü sırr-ı Muḡammed olduḡum için sizden ḡorḡayın mı ki bu şehri ben peydā itdüm ve daḡı niçe bunuñ gibi şehr peydā iderem ki nişān-ı bī-nişān ve Muḡammed ve 'İsā ve Mūsā ve Ādem-i Evvel benüm didi. daḡı eyitdi ki elüñüzden her ne gelürse işleyin ki cem' nüzüñ rüḡı ḡaḡḡ Te' ālā emri birle zabtumda ve ḡudretüm yedindedür. Ol

kimseyem kim beni od yaḡmaz ve kılc kesüp oḡ batmaz ve Manşür'uñ yayı benüm kepedemdür. -Ya' nī ḡudret şāḡibi velāyet dimek olur-¹⁰⁸². Ve Manşür gibi niçe pervānem vardur didi.

Nazm:

-.--/--/--/--

¹⁰⁷⁸ Ol sırr-ı Muḡammed Resūlullāh ol zāt-ı 'İsā Rūḡullāh ol nuḡḡ-ı Mūsā Kelimullāh ol rüh-ı Ādem Şafiyullāh ya' nī ol kân-ı velāyet mazhar-ı cemālillāh bu güne vaşf eydür rāvi-yi şīrīn ehlullāh:-B

¹⁰⁷⁹ Cebrā'il-veş : Cebrā'il oluben B

¹⁰⁸⁰ bürhān-ı şefkat ü inzāl idüp ve:-B

¹⁰⁸¹ ve bu nev' le öñince giden abdāl yolu şaşırđıḡça ol kân-ı velāyet:-A

¹⁰⁸² ya' nī ḡudret şāḡibi velāyet dimek olur:-B

Çün ene'l-ḥaḳ da' vāsı geldi dile
Düşdi şehriñ ḥalkına çok ğulgüle

Kimi eydür deli vü maşru' durur
Kimi eydür muṭlaḳā kāfirdürür

Kimi eydür nîk ü sersem olur
Kimisi fehm idüben ḥikmet görür

Kimi taşdıḳ idüben iḳrār ider
Kimi zühd ü da' vıye inkār ider

Elā inne evliyā 'illāhi lā ḥavfün 'aleyhim velāhüm yahzenün

Eger su'āl itseler kim bu da'vā ne da'vādur ve Maşşür'ün yayı benüm kepedimdür [A120a] didüğü ne ma'nīdür [B72b] diseler cevāb oldır ki evliyā 'illāh bir maḳāma yanaşur ki Ḥaḳḳ'la Ḥaḳḳ olur bî-vāşıta ve bî-madde. Ḥaḳḳ Sübhānehü ve Te'ālā ḳuṭbu'l-aḳṭābuñ göñline nüzül ve tecellā ider ve ol dem hiçbir şey aña dāḥil olmaz ve bi'l-fi'l ol olmış ve olacağına ve her ḥālün ve aḥvālün 'ilmine 'ālim olur ve ḳādir olur. Öyle olsa ol dem 'ālemi ve maḥlūḳatı ben yaratdum dise söyleyen hüviyyetdür enāniyyet degüldür. Ve eger bu enāniyyet olsa ol dem veyā ğayrı dem 'ālem ḥalkı aña zarar idüp helāk iderlerdi. Pes aniñçün ol kân-ı velāyet baña hiç nesne kār eylemez dir idi. Ve bu ma'nī üzerine bir gün bir abdāla ol kân-ı velāyet cevāba gelüp eyitdi ki sen ol beriyyede ṭavşana iren aḳsaḳ 'arab idün daḥı saña erenler -ulu naşib ve-¹⁰⁸³ ulu yük yükledüp dürirler idi ammā Ḥallāc-ı Maşşür ene'l-ḥaḳ didikde yirün göğün altın üstine döndermek istedi. daḥı ol dem saña ḥāy ṭut didüm ṭutmaduñ der-ḡāhdān sürüldiñ. Pes ben dutdım sırr-ı Muḥammed oldım didi. Öyle olsa bu da'vāyı ḳahr u ḥaberi tā Ādem'den Ḥātem'e ve Ḥātem'den tā bu nev'a bu deme gelinçe bi'l-ḳuvve taḥḳīḳ ile kimesne itmiş degüldür. Egerçi evliyā 'illāh [A120b] 'ālem-i lebişte varıcaḳ ğurre kelāmlar iderlerdi ammā girü 'ālem-i ḳabza gelicek istiġfār idüp niyāz birle ḳusūrlarına ṭālib olurlardı. Ve illā ol sırr-ı velāyet¹⁰⁸⁴ ve ḳuṭbu'l-aḳṭāb-ı

¹⁰⁸³ ulu naşib ve:-A

¹⁰⁸⁴ sırr-ı velāyet: kân-ı velāyet B

temāmet hergīz ‘ālem-i lebişden -hālī olmayup ki nişān-ı bī-nişān ve Muḥammed ve-¹⁰⁸⁵ ‘Īsā ve Mūsā ve Ādem benüm didüği kelām-ı qādīmi ile dā’imen şerīf ü müzeyyen idi ve bu da‘ vānīñ üzerine gelüp ‘ālemde kimse aña zarar irgürmedi. Zīrā her şey’üñ qüdreti ve qüvveti ve rūḥ-ı ef’ālī ve taşavvur-ı ḥayālī yed-i mübāreğinde¹⁰⁸⁶ idi. Nitekim ol kân-ı velāyet vaqtiḥā eydür idi kim ben Ādem’e gelmelü olıcaq cāndan cihāndan öte yeddi qat yir [B73a] altından gelürem dir idi. Pes ma‘lūmdur ki cāndan öte kim ola ve hem Manşūr’ıñ yayı benüm kepedemdür didüği oldır kim ya‘ nī da‘ vā-yı ene’l-ḥaḫ baña āsān ve bī-pervāyam dimek olur. Zīrā ben şunuñ gibi qüvvet ü qüdret ıssı qıṭbu’l-aqṭābam ki neçe Manşūr gibi kimse benüm ‘aşqıma cān u bāş virmişdür ve meydān-ı hünerde oynamışdur ve hem oynar. Ve hem ben bu milke sırr-ı Muḥammed idüğim bildürmeğe geldüm didüğünüñ ma‘nāsı üzere Manşūr’uñ da‘ vāsı [A121a] ve qüvveti bir kepede qüvveti qadar qüvvetdür dimek olur. Pes öyle olsa ol kân-ı velāyet çün şehr içine bu āvāzı bıraḫdı daḫı ol aradan girü Balaban Baba tekyesine gelüp bir kaç gün āram eyledi. Ve ol şehr qavmi çok çok gelüp ol kân-ı velāyetüñ her vaqt cünbüş ü ḥarekātın ve devlet ü berekātın¹⁰⁸⁷ temāşā iderlerdi. Ve ol kân-ı velāyet daḫı gāh gāhi celāl üzerine gelüp ol kendüye temāşā iden şehirlüyi elindeki kötekle tār-mār iderdi. Ve cevāba gelüp eydürdi ki sırr-ı Yezdān oldığumçün sizden qorqayın mı dir idi. Ve ben sırr-ı Yezdān didüğünüñ işbātı ve delīli ne nev’ ledür yuḫaruda şerḫ olınmışdur, taṭvīl-i kelām ḥacet degüldür. Öyle olsa çün şehr ḥalkı bu ḥaber-i bī-nihāyeti işidürlerdi ve birbiri ile söyleşüp eydür idi ki bu kimse ne ‘aceb kimse olur ki yüzine ve kelāmına baḫdığumuzça -baḫacağumuz gelür ve özümüzi unudup denk ü müteḥayyir oluruz-¹⁰⁸⁸ dirlerdi. Pes bu nev’ a bir niçe müddetden şoñra günlerde bir gün ki āfitāb-ı zerrīn altün külāhı tāc idünüp -‘arż idüp-¹⁰⁸⁹ raḫt-ı baḫt-ı şāḫāneye¹⁰⁹⁰ işār nişār eyledi ol gün ol kân-ı velāyet ve qıṭbu’l-aqṭāb-ı [A121b] temāmet celālet üzerine gelüp mecmū‘ abdālları elindeki kötekle oñine bıraḫdı. daḫı Edirne şehriniñ içine girüp heybet ve şalābet birle ol şehirlüye eyitdi ki baḫ bire çirkin kebe qarınlu şehirlüsü daḫı yüz kez yüz biñ yıldur ki [B73b] ben milke gelürem bir taşı bir taş üzerine qomadum, başıñuza yıqılsun ki baḫ köşklere baḫ saraylarına baḫ didi. Ve tekrār

¹⁰⁸⁵ hālī olmayup ki nişān-ı bī-nişān ve Muḥammed ve:-A

¹⁰⁸⁶ yed-i mübāreğinde:elinde B

¹⁰⁸⁷ Devlet ü berekātın: nī‘ met-i berekātın B

¹⁰⁸⁸ baḫacağumuz gelür ve özümüzi unudup denk ü müteḥayyir oluruz: ölüruz A

¹⁰⁸⁹ ‘arż idüp:-A

¹⁰⁹⁰ şāḫāneye :şāḫına B

cevāba gelüp eyitdi ki tîz şehri yıkuñ ki benüm atım arpasınıñ tarlasıdır ve ben yine atuma arpa eküp biçerem didi. ‘Āķıbet olsa gerekdür. Pes daķı Edirne’nüñ içindeñ geçüp Yıldırım ‘İmāreti dirler bir ‘imāret vardur aña toğrı Maķal Köprüsi üzerinden revān oldu. Her yirde kim bir gürüh şehirlü görse elindeki kötekle üzerine yürüyüp tār-mār iderdi. Ve cevāba gelüp eydür idi kim nişān-ı bî-nişān esrār olup geldüğümçün sizden qorķayın mı dir idi. Öyle olsa meger ol Yıldırım Yaķası’nda bir zerrāk-ı sālūsrek dervîş şekli var idi. İşıtdi ki bir iki üç yüz abdālla uş geliyor didiler derhāl ol Maķal Köprüsi’nüñ ortasında [A122a] bir kaç ekābirler ile gelmiş¹⁰⁹¹ oturmuş. daķı ol kār-ı velāyet ve qutbu’l-aķtāb-ı temāmet o köprüden gelüp geçerken ol bî-‘ār ve bî-nāmūs cevāba gelüp ol kār-ı velāyete eyitdi kim tūr üzerine gelme be qoca ki seni qonaķlıķa¹⁰⁹² almazam didi. Çün ol kār-ı velāyet ol bî-ķayādan bu ķaberi işitdi elindeki kötekle üzerine yürüdi ve cevāba gelüp eyitdi ki baķ bire kör baķ ki ben dırnaķ deñlü qoycaķ yir bulmazam diyü cevāb virdi.¹⁰⁹³ Ve daķı ol bî-edeb sālūsı elindeki kötekle¹⁰⁹⁴ gözine dürtmek gibi eyledi. Çün abdāllar bu ‘alāmeti gördiler derhāl ol kār-ı velāyet nazārında ol bî-edebi bir kaç urup ‘imāret içine qoydılar ve yüzine tükürüp la‘netullāhi ‘aleyh didiler.

Nazım :

.---/.---/---

Qanı bir ehl-i idrāk ü başiret

Qanı bir şāķib-i esrār ü hıķmet

Qanı ol tayıyb ü tāķir olan şey’

Ki ola göñli anuñ envār-ı vuşlat

Qanı ‘āşıķ qanı şādıķ olan cār

Hāķ’a toğrı vara andan tārıķat

Qanı derd ü riyāzet birle olmuş

İçi tāsı tecellā-yı hāķıķat [B74a]

¹⁰⁹¹ gelmiş:gelüp B

¹⁰⁹² qonaķlıķa: qonaķlıķa B

¹⁰⁹³ cevāb virdi :eydür idi B

¹⁰⁹⁴ kötekle:āģacla B

Ƙanı şol zāhid-i ĥod-bīn belā-keş
Ki ola ol mazhar-ı sırr-ı velāyet

Ƙanı ol zāta lāyık ‘arş [u] kürsī
Ki ola dāyim Hāĥĥ’a menzīl ü ģurbet [A122b]

Gel ey ‘āşık öziñi tayyib eyle
Eger saña gerek dīdār-ı ni‘met

Pes öyle olsa ol kân-ı velāyet ve ģuţbu’l-aĥţāb-ı ‘umūmiyyet¹⁰⁹⁵ ol gün ol aradan geçüp Yıldırım ‘İmāreti öñine geldi. daĥı Meriĥ kenārında ol giĥe ol kân-ı velāyet ol arada ārām ve ĥuzūr eyledi. Pes ol giĥe felek-i fa‘āl ebr-i bārān birle cihānı tūfān eyledi. Ve taĥ ve şahrā tūfan birle ģarĥ olup ve her soĥaĥ ve her dere Nīl ü Fırāt mişālī oldı. daĥı ol kân-ı velāyet ol Meriĥ şuyınuñ kenārında ol giĥe ĥiĥbir tarafa revān olmadı. Ćün şubĥ-ı şādık maşrıĥ tarafından yüz gösterüp tūlū‘ eyledi. daĥı ol gün ol kân-ı velāyet celāl üzerine gelüp elindeki kötekle abdālları öñine bıraĥdı ol Yıldırım ‘İmāreti’nün öñinde bir kişinuñ dükkānuñ elinden aldı. Ve içinde olan raĥt ü ni‘meti bir yire cem‘ idüp āteşe şaldı. daĥı üç gün miĥdārı ol dükkānda oturup ģarār eyledi ve celāl heybetinden kimse ĥuzūrına gelebilmezdi. daĥı dördinci gün ĥün ‘ālem nūr-ı vuşlat-ışükrān için ģara tonların ĥıĥardı ve ni‘met bāzārın ol ferĥunde eşyāya sebīl itdi. daĥı ol gün [A123a] ol kân-ı velāyet celāl üzerine gelüp elindeki kötek ile bir ģaşşāp dükkānuñ öñine geldi ve ģaşşāba bir kötek urup eyitdi ki bu ādem etlerin ayaĥından neye aşa ģoduñuz bire ādem etin yiyici münāfiĥlar didi. daĥı aşılıp tūran nimeleri balĥıĥa atdı ve cevāba gelüp eyitdi ki uşda ben sırrullāhem ve Muĥammed ve ‘īsā ve Mūsā ve Ādem benüm ki eliñüzden ne gelürse işleñ ki yanumda bir sinek ģadarı degülsiz didi. daĥı elindeki kötek ile ol bāzārı tār-mār eyledi. Pes öyle olsa ĥün bu ‘alāmeti ve cevābı Yıldırım ‘İmāreti’nün dānişmendīleri [B74b] görüp ve işitdiler ol kân-ı velāyetüñ üzerine ĥulüvv idüp eyitdiler ki bu kişi ne ‘aceb kimsedür ben Muĥammed’em dir, şer‘a muĥālif kelām ve da‘vā-yı itmām ider didiler. Pes bunı tūtup oĥaĥa āteşe yaĥmak gerek didiler. Pes öyle olsa

¹⁰⁹⁵ ģuţbu’l-aĥţāb-ı ‘umūmiyyet: ģuţbu’l-aĥţāb-ı temāmet B

aralarından bir ‘ālim ü haqāyık ve tarīk u muṭābık görmüş bir ‘ālim ü fāzıl eyitdi ki ey ‘ulemā-yı zamān bilmiş ve āgāh olıñ ki ben bu kişünñ ṭālī‘ in ve maḳām-ı tarīk-ı kuvvet ü ḳudretin ‘ilm-i usturlābda görmüşümdür ki bu kişi ḳuṭbu’l-aḳṭāb ve ṣāhib-i [A123b] taṣarrufdur ve yigirmi dört mürsel peygamberçe kuvveti vardır ve bunuñ her sözi gerçek ve ma‘zūrdır. Ve hem bir kitābda görmüşümdür ki Ḥāzret-i Risālet buyurmuş ki sekkiz yüz seksen yılumdan ṣoñra bir kişi gelse gerekdür ve da‘vā-yı ene’l-haḳ idüp ḥükmin geçürse gerekdür. Pes ṣāyed bu kimse ol kişidür ve ol ‘aziz ola didi. Çün bu ḥaberi ol dānişmendiler ‘ilme’l-yaḳin birle ol fāzıl kāmilden işitdiler. Pes bī-şübhe emin olup ḥāllü ḥāline revān oldılar. Ve ol kân-ı velāyeti bildiler kim ḳuṭbu’l-aḳṭāb ve ṣāhib-i taṣarrufdur ve maḳşūd-ı eṣyā-yı zemīn-i āsmāndur ve mürşid-i bār-gāhdur.

Nazm:

.---/.---/..--

Zihī sırr-ı derūnī ‘ilm-i cānān

Zihī baḥr-i muḥit zāt-ı yeksān

Vişālün perdesin her şeyi götürmez

Rızāñ içre seni ‘āşık yitürmez

Ne bilsün cāhil ü maḥrūm u nādān

Ki sensin cümle ḥalka dīn ü imān

Çü geldün keşrete vaḥdet ilinden

Şerif oldı fenā ḥikmet yolından

Ṭolusun berr ü baḥr içre muḥaḳḳaḳ

Senün vaşfuñ ider Kur’ān-ı muṭlaḳ

İlāhī genc-i sırruñ bī-nihāyet

Ne irsün ‘aḳl u fikr anda temāmet [A124a]

**-BĀB-I SĪ VÜ PENÇÜM EZ BERĀ-YI ENE'L-ĦAĦ KERDEN-İ ĀN KĀN-I
VELĀYET VE CUMHÜRİYYET-İ 'AVĀMĪ'N-NĀS¹⁰⁹⁶ [B75a]**

Ol maḥbūb-ı Ḥallāk-ı 'Ālem, ol memdūḥ-ı faḥr-i 'ālem, ol me' mūr-ı ādem ü 'ālem, ol maḥzar-ı nebiyy ü veliyy ü ibn-i ādem, ol da' vā-yı ene'l-ḥaḥda şābit ü muḥaddem, ya' nī ol kān-ı velāyet ḳuṭb-ı 'ālem-¹⁰⁹⁷ -pes ol kān-ı velāyet-¹⁰⁹⁸ çün ol nev' le ol arada bunça 'alāmet ve şalābet gösterdi. daḥı ol aradan abdālları öñine bıraḡup yine Edirne içine revān oldı ve ol celāl birle uğradıḡı ḳaşşāb dükkānınıñ nīmelerin balçık içine pūr-tāb iderdi. Ve cevāba gelüp eydür idi kim baḡ bire ādem etin yiyici münāfiḳlar diyü irdüḡi şehirlüye bir kötek urırdı ki dülbendi başından düşüp ḥacil olurdı. daḥı bu nev' le ol kān-ı velāyet girü Balaban Baba tekyesine gelüp ārām eyledi. Çün Edirne ḥalkı münkiri ve a' māsı ol kān-ı velāyetüñ bu 'alāmetin gördiler cumhuriyet ile ḳāzīye varup şikāyet itdiler ki dād feryād ol Otmān Baba'nuñ elinden ki dükkānda aşılp ṭuran etleri nimeyile balçıḡa atar ve irdüḡi kimseye kötek urup cihānı fenāya ḳoydı didiler. Çün ḳāzī ol başiretsizlerden bu ḥaberi [A124b] işitdi derḥāl birḳaç ādemın gönderüp eyitdi ki varuñ ol Otmān Baba'nuñ dervişlerinden birḳaç ihtiyārların nażaruma getürüñ didi.

Çün ol kān-ı velāyet nażarına gelüp ol kişiler ḥāl-i şikāyeti ḥaber virdiler ve abdāllara i' lām itdiler. Derḥāl bir gürūḥ abdāllar cem' olup ol kişilerle ḳāzīye vardılar. Çün ḳāzī ol abdālları gördi cevāba gelüp eyitdi ki ol içüñüzdeki ḳoca ne ḳocadur ve siz ne millet ü mezhebsiz didi. Çün abdāllar ḳāziden bu ḥaberi işitdiler cevāba gelüp eyitdiler ki ol āḥir zamān ḳocasıdur ve hem ḳuṭbu'l-aḳṭāb ve ḥaḳıḳat burcunda āfitābdur ve biz anuñ ṭālibi ve bendeleriyüz didiler. daḥı fāriḡ oldılar. Çün ḳāzī bu ḥaberi işitdi biraz tefekkür baḥrine vardıḡdan şoñra cevāba gelüp eyitdi ki bu şehir ḥalkı sizden be-ḡāyet incinmişler ve ol babañuz dükkānlardan ḳaşşābların¹⁰⁹⁹ etlerin nīmelerin birle yabana atarmış ve irdüḡine kötek urup ve Muḥammed ve 'Īsā ve Mūsā ve Ādem benüm dir imiş öyle olsa niçe ki bu şehre getürdüñüz ise girü öyle aluñ gidüñ [A125a] yoḡsa [B75b] sizi zindāna döküp dergāh-ı mu' allāya bildürürem didi. Çün abdāllar ḳāziden bu ḥaberi işitdiler ḥāzır-cevāb olup eyitdiler ki ol kān-ı

¹⁰⁹⁶ bāb-ı sī vü pençüm ez berā-yı ene'l-ḥaḥ kerden-i ān kān-ı velāyet ve cumhūriyyet-i 'avāmi'n-nās: der-beyān-ı ān kān-ı velāyet bāz der-şehir-i Edirne ve da' vā-yı ene'l-ḥaḥ zeden ve 'avāmü'n-nās be- ḳāzī ḥikāyet B

¹⁰⁹⁷ Ol maḥbūb-ı Ḥallāk-ı 'ālem/Ol memdūḥ-ı faḥr-i 'ālem /Ol me' mūr-ı ādem ü 'ālem /Ol maḥzar-ı nebiyy ü veliyyü ibn-i Ādem/Ol da' vā-yı ene'l-ḥaḥda şābit ü muḥaddem /Ya' nī ol kān-ı velāyet ḳuṭb-ı 'ālem:-B

¹⁰⁹⁸ pes ol kān-ı velāyet:-A

¹⁰⁹⁹ ḳaşşābların:-B

velāyet ve kuṭbu'l-aḳṭāb-ı mükevvinātdur¹¹⁰⁰

bilmiş olasız ki bizüm 'aqlumuz mücibinçe olup bu şehre gelmedi ve kimse sözünle daḫı gitmez. Ammā naẓarına varup niyāz idelüm ki -sırra vāḳıf u 'ālim serverdür-¹¹⁰¹ pes eger giderse hoş nūrın 'alā nūr ve eger gitmez ise elüñizden ne gelürse işleyiñ ki sizden degül daḫı ibn-i felātunuñızdan ol kân-ı velāyetüñ pervāsı yoḳdur ve biz daḫı anuñ 'aşḳına her ne gelse çekerüz didiler ve ol aradan revān olup ve ol kân-ı velāyeti yāda getürüp naẓarına geldiler ve gönülden ol kân-ı velāyete niyāz idüp eyitdiler ki zāhir ü bāṭın her sırra 'ālim ü ḳādırsın didiler. Derḫāl ol kân-ı velāyete bu abdāllarıñ niyāzı bī-vāsiṭa 'ayān-ı ḫāl olup celāl üzerine geldi ve nuṭḳ-ı ḳadīmi birle cevāba gelüp eyitdi ki tiz atumı getürüñ didi. Bu şād ü ferāḫiyyet birle cevāba gelüp eyitdiler¹¹⁰² kim

Nazm:

-.--/-.--/-.--

Gel gör imdi ol ğanī sulṭānumı

Ata binüp nidiser devrānımı¹¹⁰³ [A125b]

Ol bilür her ḫāl ü aḫvāli yaḳīn

Kim ne nev' a olıser ḫaḳḳa'l-yaḳīn

Her muḳallid ne bile ḫükmi nedür

Ya imān ü ḳahr ile küfri nedür

Ger şefā' at olmya andan ḳula

Gel gör āḫir ol ḳuluñ ḫāli nola

Ey kerīm ü ey raḫīm ü pür-kemāl

Sensin ol zāt-ı ḫaḳīḳat bī-zevāl

Kim ola kim ḫükmiñe zulum eyleye

Ya rızāñdan ṭaşra kim söz söyleye

¹¹⁰⁰ kuṭbu'l-aḳṭāb-ı mükevvinātdur: kuṭbu'l-aḳṭābdur B

¹¹⁰¹ sırra vāḳıf u 'ālim serverdür: sırra 'ālim ü ḳādir serverdür B

¹¹⁰² eyitdiler :eyitdi B

¹¹⁰³ devrānımı:Devrimi B

Emr ü nehyüñ mazharı seniñ ‘ ayān
Hükmiñ altında kamu eşyā nihān

-BĀB-I SĪ VÜ ŞEŞŪM¹¹⁰⁴ MĪSĀFİR KERDEN-İ MAĤMŪD PAŞA ĀN KĀN-I VELĀYET-RĀ DER-ĤASKÖY

Ol maĥzen-i deryā-yı raĥmet, ol ma‘ den-i envār-ı vuşlat, ol şefk-i şem‘ -i nübüvvet, ya‘ nī ol kân-ı sırr-ı velāyet ve-¹¹⁰⁵ ol kuţbu‘l-aqtāb-ı zamān-ı sa‘ ādet-i temāmet¹¹⁰⁶ çün atumı getürüñ diyü emr eyledi derĥāl [B76a] ol evvel-i nūr-ı hidāyetüñ¹¹⁰⁷ Bār-ı yek didüĝi atı abdāllar daĥı pür-yaraĥ idüp¹¹⁰⁸ nazārına getürdiler¹¹⁰⁹ bismillāh eyā şāĥib-i velāyet didiler. Pes ol kân-ı velāyet daĥı derĥāl bā-heybet ü şalābet birle ata süvār oldı ve mecmū‘ abdālları öñine bıraĝup yolarevān oldı ĥadem-ber-ĥadem Maĥmūd Paşa’nuñ [A126a] Ĥaşköy’ine gelüp Köprübaşı dirler bir yire geldi ve ārām ĥuzūr birle mütemekkīn olup ĥarār eyledi. Ve ol vaĥt Maĥmūd Paşa Sulţān Meĥmed birle Uzun Ĥasan seferin zafer idüp Ĥaşköy’de gelüp mütemekkīn olmuşdı. Çün işitdi ki ol kân-ı velāyet mübārek cism-i zāhir i ile ol Köprübaşı’na gelmiş¹¹¹⁰ ve ĥadem başmış. Pes şād ü mesrūr olup nāz niyāz birle ol kân-ı velāyet ve şāĥib-i taşarrüfiñ nazārına geldi. Pes¹¹¹¹ ol kân-ı velāyetüñ ĥarşusına bir yire diz çöküp oturdı. daĥı ol kân-ı velāyet ol dem celāl üzerine gelüp Maĥmūd Paşa’ya eyitdi ki uşda sen bir öldürmelü kâfir idüñ zirā ki ben seni ĥurtardum diyüp biraz sıĥdı ve mübārek ayaĥların uzadup eyitdi ki ĥurtulayum dir iseñ uş bencileyin eyle didi. Tekrār cevāba gelüp eyitdi ki hāy Maĥmūd bekçüñüz idi öldürdiler didi. Çün bu ĥaberi ol kân-ı velāyetden Maĥmūd Paşa müstemī‘ oldı be-ĝāyet melül ü melāmet vāĥı‘ oldı ba‘d andan sarāyına revān oldı. Pes beş biñ aĥça ĥāzır [A126b] itdi ki ol kân-ı velāyete götüre, ‘ ömr-ü füzün taleb ide, şafā nazār ala. Pes yanında olan dānişmendiler çün bunıñ bu hālinden ĥaber-dār oldılar. Maĥmūd Paşa’ya ĝulüvv idüp eyitdiler ki eger ol dīnārı¹¹¹² ol bid‘ at izĥār idenlere¹¹¹³ virürseñ biz

¹¹⁰⁴ bāb-ı sī vü şeşüm : der-beyān-tB

¹¹⁰⁵ Ol maĥzen-i deryā-yı raĥmet /Ol ma‘ den-i envār-ı vuşlat /Ol şefk-i şem‘ -i nübüvvet /Ya‘ nī ol kân-ı sırr-ı velāyet ve:-B

¹¹⁰⁶ kuţbu‘l-aqtāb-ı zamān-ı sa‘ ādet-i temāmet: kuţbu‘l-aqtāb-ı temāmet B

¹¹⁰⁷ evvel-i nūr-ı hidāyetüñ :ol kân-ı velāyet B

¹¹⁰⁸ idüp:itdiler B

¹¹⁰⁹ getürdiler:getürüp B

¹¹¹⁰ gelmiş:geldi B

¹¹¹¹ Pes:zirā B

¹¹¹² dīnārı :dünyāyı B

¹¹¹³ bid‘ at izĥār idenler: bid‘ atlere B

kitāblarımızu hep şuya -ataruz ve-¹¹¹⁴ tār-mār iderüz didiler. Çün Maḥmūd Paşa ol ‘ulemā-yı ṭamulardan bu kelāmı işitdi ‘āriyyetinden ol aqçayı dānişmendilere virüp fāriğ oldı. Pes ol kār-ı velāyet ‘aşkına ol dīnārı sebīl itmeyüp kendü ‘emrine [B76b] kem idrāk birle noqşān irgürdi. Öyle olsa ol kār-ı velāyet celāl üzerine gelüp Maḥmūd Paşa’nuñ bir ḥāş bağçesi var idi daḥı abdāllara emr eyledi ki ol bağçenüñ içinden ulu ağaçların bir bir kesüp ocağa yaqalar. Pes abdāllar daḥı balta ve nacaq birle ol bağçe¹¹¹⁵ ağaçların kesüp āteşe urdılar. Ve Maḥmūd Paşa bu ‘alāmetden müteḥayyir olup niçe oldıgun bilimedi. Pes ol kār-ı velāyetüñ bu remzinden ve kelām-ı nuṭkından añlamayup¹¹¹⁶ āḥiri’l-emr Sultān Meḥemmed eğlenmeyüp¹¹¹⁷ Maḥmūd Paşa’ya¹¹¹⁸ -şuç bulup-¹¹¹⁹ ḥabs idüp helāk eyledi ki inşāallah niçe itdüğin [A127a] daḥı maḥallinde beyān iderüz.

Nazm:

.---/.---/..--

Çü münkir görmedi Ḥaqq’ı yüzinde

Ne lezzet bula ol her bir söziñde

Senüñ hergiz ḥayālüñ görmediler

Eger ‘ālim ü ger cāhil didiler

Ne cāhildür o şey’ kim her söziñi

Ḥaqqat ki budur dimez öziñi

Pes öyle olsa şems-i felek-i çihārum nūr atına süvār oldı ve meydān-ı heft ‘iqlimi zulmet-i Ḥabeşī’den ḥālī eyledi. daḥı¹¹²⁰ ol kār-ı velāyet ve kuṭbu’l-aqtāb-ı temāmet çün ol aradan atına süvār oldı ve mübārek ‘aḥabince Rūm abdālları ḳadem-ber-ḳadem Ḳırḳkilise dirler -bir diyār vardır-¹¹²¹ ol şehre geldiler. Pes ol kār-ı velāyet ol şeherde üç gün sākın oldıḳdan¹¹²² soñra dördüncü gün celāl üzerine gelüp ol şehre içine

¹¹¹⁴ ataruz ve :-B

¹¹¹⁵ bağçe:bağçe B

¹¹¹⁶ añlamayup:-B

¹¹¹⁷ eğlenmeyüp :-A

¹¹¹⁸ Paşa’ya: Paşa’yı B

¹¹¹⁹ suç bulup:-B

¹¹²⁰ daḥı: çün B

¹¹²¹ bir diyār vardır:-B

¹¹²² sākın olduḳdan: durduḳdan B

revān oldı ve cum^ç a mescidinüñ öñine gelüp ol mescidüñ kapusın taşla işāret ü nişān itdi. Çün ol şehir halkı ol kân-ı velāyetüñ bu celāl ü haşmetin görüp haber-dār oldılar ol kân-ı velāyetüñ dā'iresine cem^ç oldılar. Pes ol kân-ı velāyet çün bu eşyāyı gördi tekrār celāl üzerine gelüp elindeki kötekle ol eşyāyı tār-mār eyledi. Ve cevāba gelüp eyitdi ki sırr-ı Yezdān olduğumçün korqayın mı didi ve bu ben sırr-ı¹¹²³ Yezdān'em dimeklüğüñ işbātı ne ma^ç nā üzere [A127b] ise¹¹²⁴ yuğarıda beyān olınmışdur, taṭvīl ḥācet degüldür. Pes öyle [B77a] olsa ol aradan ol kân-ı velāyet ol şehriñ gün ṭulū^ç undañ¹¹²⁵ yaña bir kenāra çıqdı ve mübārek elin gözine gölgelendürüp İstanbul tarafına nazar şaldı. Ve cevāba gelüp eyitdi ki biz ol taş ağılda gerek imişiz ki Ḥasan Ḥüseyn şehridür didi. Pes öyle olsa ol kân-ı velāyet ol aradan girü ata süvār oldı ve yola revān olup kadem-ber-kadem şehir-i Edirne -civārına geldi¹¹²⁶ çadu eyledi ve ol gice ol kân-ı velāyet bir yire gelüp ārām-ı ḥuzūr eyledi. Çün şabāḥ oldı -'ālem-i renk cilveler eyledi¹¹²⁷. Meger bu tarafda Miḥāloğlı çAli Beg Sulṭān Meḥemmed'den sancağ alup kaşd-ı Engerüs itmiş idi ki nā-gāḥ¹¹²⁸ ol kân-ı velāyet ārām itdüğü yire çıkageldi. Ve gördi ki Rūm abdāllarınla ol kân-ı velāyet bir kırdā āteş yaqup oturur. Derḥāl atından indi ki ol kân-ı velāyetüñ elin öpe. Öyle olsa ol kân-ı velāyet karşıdan celāl üzerine gelüp eyitdi ki bağ bire çirkin tatar ki ne araya gelürsin tiz atuña bin şol yanan odları öteden beri dolan gel¹¹²⁹ Pes - ol kân-ı velāyetüñ bu remzinden iki mā^ç nā izḥār olunur. Zāḥir en bāṭinen. Evvelā bāṭın mā^ç nāsı bu ki abdāllar gürüh gürüh [A128a] olmuş āteşler yanar idi ki gūyā yanar āteşin içine gelme eṭrāfından dolayı gel ki ya^ç nī gittiğüñ maḥalde fetḥ ü zafer ile gelesin bī-tedbīr olma demek olur. Pes zāḥir ma^ç nāsı bu idi kim¹¹³⁰ meger abdāllar taraf taraf gürühhli gürühhli āteş od yaqup oturmuşlardı -kimseyi āzerde-dil ve perişān-ḥāl itmesün¹¹³¹. Pes derḥāl¹¹³² çAli Beg ol kân-ı velāyetden bu ḥaberi işitdi fi'l-ḥāl¹¹³³ girü atına süvār olup ol āteşleri -ol kân-ı velāyet didüğünleyn¹¹³⁴ dolaşarak¹¹³⁵ -ol kân-ı

¹¹²³ Yezdān olduğumçün korqayın mı didi ve bu ben sırr-ı:-A

¹¹²⁴ ise:-B

¹¹²⁵ ṭulū^ç undañ: maṭla^ç ndan B

¹¹²⁶ civārına geldi:-B

¹¹²⁷ çālem-i renk cilveler eyledi:çālem renk-ā-renk oldı B

¹¹²⁸ nā-gāḥ:nāgehān B

¹¹²⁹ gel:-B

¹¹³⁰ ol kân-ı velāyetüñ bu remzinden iki mā^ç nā izḥār olunur. Zāḥiren bāṭinen. Evvelā bāṭın mā^ç nāsı bu ki abdāllar gürüh gürüh olmuş āteşler yanar idi ki gūyā yanar āteşin içine gelme eṭrāfından dolayı gel ki ya^ç nī gittiğüñ maḥalde fetḥ ü zafer ile gelesin bī-tedbīr olma demek olur. Pes zāḥir ma^ç nāsı bu idi kim:-B

¹¹³¹ kimseyi āzerde-dil ve perişān-ḥāl itmesün:-B

¹¹³² derḥāl: daḥı B

¹¹³³ fi'l-ḥāl: derḥāl B

¹¹³⁴ ol kân-ı velāyet didüğünleyn:-A

¹¹³⁵ dolaşarak: dolandı B

velāyetüñ huzūr-ı sa'ādetine nāz niyāz birle gelüp elin öpdi. Ba' d-¹¹³⁶ ol kân-ı velāyet sancağ dibinde olan eşyāya nazar şaldı. Ve cevāba gelüp eyitdi ki bağ ol çalguların çalarlar mı didi. Tiz ol çalgularuñızı çalıñ niye turursız didi. Pes ol sâ'at sancağ dibindeki tabl¹¹³⁷ kūs u şurna ve nefiri ser-āğāz idüp ol beyābānda çaldılar. Öyle olsa ol kân-ı velāyet yirinden çalkıp mecmū' abdāllara eyitdi ki tiz önüme düşüñ gidelüm didi. Ve kendözi piyāde yola revān oldı. Ve biraz yir gitdikden şoñra girü Bār-ı yek didüğü ata süvār oldı. Ve 'Ali Beğ der-pāyınça 'alem peykerini çeküp ol gün bir kār-vān-saray ile köye [A128b] geldiler ve ol [B77b] giçe ol köyde ārām idüp çün şabāh oldı. dağı 'Ali Beğ niyāz itmek vāsıtasıyle ve ol kân-ı velāyetüñ elin öpmek için kılıcın çıkardı ve yanındaki oğlana vireyüm diyinçe qarşudan ol kân-ı velāyet eyitdi ki ol kılıcı al gel ki ol kılıc benüm kılıcımdur ve ol sancağ benüm sancağımdur didi. Pes 'Ali Beğ ol kılıcı -ol arada-¹¹³⁸ -ol kân-ı velāyetüñ nazarına getürüp secde-i 'izzet birle ve dağı -¹¹³⁹ ol kân-ı velāyetüñ mübārek elin öpüp huzūr-ı sa'ādetinde¹¹⁴⁰ diz çökdi. Ve ol dem abdāllar ni' met getürüp ol kân-ı velāyetüñ nazarında işār nişār itdiler. Ve ol ni' meti yiyüp¹¹⁴¹ iftār olındıktan şoñra ol kân-ı velāyetüñ nazarında ol gün 'Ali Beğ'üñ halkınla Rüm abdālları ve gāzīleri dost dīvānıñ bağladılar ve naşīblü naşībüne tālīb olup otururken ol kân-ı velāyet 'Ali Beğ'e eyitdi kim uşda ben sırr-ı Yezdān'em vāram bu kılıc ile sancağ benümdür didi. Var turplıqda turpuñ yi git diyüp kılıcın eline virdi ki āhiri'l-emr ol kân-ı velāyetüñ ol emri üzerine 'Ali Beğ ol kış -niyet-i Engerüs qaşdı ile hücüm eyledi-¹¹⁴² ve bī-nihāyet -māl gānā'im ele geçürdiler-¹¹⁴³ gānī olup lākin ol hücümde azuğları¹¹⁴⁴ bulunmayup [A129a] azuğları¹¹⁴⁵ turp oldı ki ol kân-ı velāyet 'Ali Beğ'e turplıqda turpuñ yi git dimiş idi. Pes bu şevk birle cevāba gelüp eyitdiler kim.

Nazm:

.---/.---/.---/-.-

¹¹³⁶ ol kân-ı velāyetüñ huzūr-ı sa'ādetine nāz niyāz birle gelüp elin öpdi ba' d:-B

¹¹³⁷ tabl :-A

¹¹³⁸ ol arada :-A

¹¹³⁹ ol kân-ı velāyetüñ nazarına getürüp secde-i 'izzet birle ve dağı:-B

¹¹⁴⁰ huzūr-ı sa'ādetinde: nazarında B

¹¹⁴¹ yiyüp :-A

¹¹⁴² niyet-i Engerüs qaşdı ile hücüm eyledi:aqın eyledi B

¹¹⁴³ māl gānā'im ele geçürdiler:-B

¹¹⁴⁴ azuğları: züvādeleri B

¹¹⁴⁵ azuğları: züvādeleri B

Her kime kılsañ nazār sen ey şehī Sulṭān Baba
-Ol kişinüñ müşkili āsān olur kaḫdan kaḫa-¹¹⁴⁶

İrer ol maḫşūdına ḫāçeti olur ḫabūl
Yıḫar vü yapar ve bozar her işi şıdḫ-ı şafā

Şıdḫ u iḫrāruñ içinde -mesken idiniñ ey kiş-i-¹¹⁴⁷
İcrāsından her dem anuñ luṭf u iḫsānı vefā

Bu cihān u ol cihānda her ki görmedi seni
Çāhil ü maḫrūm olup ḫısmeti¹¹⁴⁸ cevr ü cefā

Zāhid ü şūfī gerekse cidd ü ceḫd itsün aña
Sen pūt-ı ra‘ nā önünde secdesüz yoḫdur şıfā

Ḥāce-i ‘ābid niçe tesbīḫ ü zıkr ü ārz ide
Çün degüldür maḫrem ü sırr-ı Ḥudā-yı ḫul keḫā

Ben ḫulıña raḫm ḫıl ey pādişāh-ı bī-zevāl
Vuşlatuñ zātında cānlar cem‘ olıcaḫ şaf şafā [B78a] [A129b]

**-BĀBU SĪ VÜ HEFTÜM¹¹⁴⁹ BER-EDİRNE DĀHİL ŞÜDEN-İ ĀN-KĀN-I
VELĀYET BĀ-MA‘ ‘ALĪ BEĞ SER-FÜRÜ KERDEN-İ CÜHELĀ**

Ol tācidār-ı ḫul keḫā, ol pāyidār-ı şıdḫ u şafā, ol serefrāz-ı luṭf u şehā, ol ḫüküm-dār-ı
mīr ü gedā, ya‘ nī ol kān-ı velāyet ser-‘ asker-i mīr-i livā-¹¹⁵⁰ pes öyle olsa günlerde
bir gün ki felek çenber-i hümāyūnuñ¹¹⁵¹ zemīn-i pādişāhī üzere sāye-bān itmişdi ve
bād-ı nesīm çāveş(/çavuş?) olup meydānı āreste ve müzeyyen ḫılmışdı ki ol aradan ol

¹¹⁴⁶ Ol kişinüñ müşkili āsān olur kaḫdan kaḫa:-A

¹¹⁴⁷ mesken idiniñ ey kiş-i: mesken idinen kiş-i B

¹¹⁴⁸ ḫısmeti :ḫısmı anuñ: B

¹¹⁴⁹ bābu sī vü heftüm : der-beyān-ı B

¹¹⁵⁰ Ol tācidār-ı ḫul keḫā ol pāyidār-ı şıdḫ u şafā ol serefrāz-ı luṭf u şehā ol ḫükümdār-ı mīr ü gedā ya‘ nī ol kān-ı velāyet ser-‘ asker-i mīr ü livā:-B

¹¹⁵¹ çenber-i hümāyūnuñ : çenber-i hümāyūnun B

kān-ı velāyet abdālları ve ‘Ali Beğ birle ‘alem-i peykerin açup tabl kūs şurna ve nefir şadāsınla yola revān oldılar. Ve Edirne’nün maşrıq tarafından yaña hasūd-ı dīn¹¹⁵² ve münkır ü ‘adū-yı evliyā üzerine velāyet leşkerinle Mehdī-vār gālīb olup Edirne şehrine nüzül itdiler. Çün şehr içine girüp Yeñi Cāmi‘ öñine geldiler. Ol arada ol kān-ı velāyet at başın çeküp biraz qarār eyledi. Çün ‘Ali Beğ ol kān-ı velāyetüñ ol arada at başın çeküp biraz turduğın gördi. Ol sâ‘at tabl ü kūs ve şurna vü nefirin diñdürüp ol kān-ı velāyete ikrām eyledi. Ve babasınıñ ‘imāretine toğrı revān oldı. Çün ol kān-ı velāyetüñ ol şehr kavmi girü geldüğün gördiler. ‘Ali Beğ bilünçe gelüp [A130a] ‘izz ü nāz ile ikrām itdüğün gördiler. Derhāl şehr içine gūlgüle düşdi ki ol Otmān Baba didükleri girü şehrumize geldi. dağı hasūduñ bağı başlu ve muhibbūñ rūhı şād oldı. Ve ol arada ol kān-ı velāyet hemān-dem celāl üzerine gelüp elindeki kötek ile bir alay şehrlü üzerine velāyet kuvvetinle yürüdi. Ve cevāba gelüp eyitdi ki baq bire çirkin şehrlü sırr-ı Yezdān olduğumçün sizden -korqayın mı ve-¹¹⁵³ korqar mıyım didi. Kaçım dağı kötek ile urup başındaki dülbendiñ balçığa düşürdi. Ol aradan abdālları elindeki kötek ile öñine bırağup girü Yıldırım ‘İmāreti yaqasına revān oldı. Evvel konduğı konağa Meriç kenārına geldi ve ol giçe ol arada ārām huzūr eyledi. dağı ‘ale’s-şabāh çün ‘ālem nūrula [B78b] münevver oldı ve eşyā mātem ve zulmet libāsından çıqup şād hurrem oldı. dağı ol kān-ı velāyet ve kutbu’l-aqṭāb-ı temāmet girü ol Bār-ı yek didüğü ata süvār oldı ve velāyet zü’l-fikārın beline bağlayup elindeki kötekle mecmū‘ abdālları öñine bıraktı ve tekrār girü Miḥāl Köprüsi üzerinden güzer eyledi ve şehr içine revān oldı¹¹⁵⁴ celāl ü heybet birle celāle gelüp [A130b] eyitdi ki sırr-ı Yezdān’em ve Muḥammed ve ‘İsā ve Mūsā ve Ādem benüm her ne kim elüñüzden gelürse işleñ ki beni od yakmaz kılc kesmez oq batmaz diyüben elindeki kötekle irdüğü şehrlüye bir kötek ururdı kim başından dülbendi düşüp hacil olurdu. dağı bu nev‘le ol kān-ı velāyet şehr içine -gūlgüle şaldı. Ve dağı kadem-ber-kadem-¹¹⁵⁵ Raḥmān Dede Tekyesi dirler ol tekyeye geldi ve ārām eyleyüp huzūr-ı qalble ol giçe ol tekyede abdāllar birle vahdet eyledi. Ve ol gün şehr içi gūlgüle-i velāyetle taldı ki Otmān Baba didükleri hiç bu dünyā ādemine beñzemez ve bu cihān salāṭinlerinden hiç gam ü pervāsı yok ve hem Tañrı sırrı ve

¹¹⁵² hasūd-ı dīn: hasūd B

¹¹⁵³ korqayın mı ve:-B

¹¹⁵⁴ oldı: olup B

¹¹⁵⁵ gūlgüle şaldı. Ve dağı kadem-ber-kadem:-B

Muhammed ve ʿİsā ve Mūsā ve Ādem benüm diyüp kimse bunıñ sırrına irmedi, ne ʿaceb kişi olur didiler. Pes var ise bu kimse şāhib-i taşarrufdur anuñçün kimse buña karşı gelüp cevāb idemez didiler.

Nazm

.---/.---/..--

Zihī bī-miṣl ü hem-tā vü qadīmsin
 Qamunuñ yoldaşı Hayy ü ʿAlīm'sin

Saña beñzer dü-ʿālem girü sensin
 Özüñ ʿilmine¹¹⁵⁶ ʿālim ʿālī sensin

Gel ey ḥod-bīn olup ḥod-rū olanlar
 Haqqı fetvā ile nā-ḥaḳ idenler [A131a]

Velāyet ıssına eyleñ niyāzı
 Ki Haqq yolına sıgmaz lehv ü bāzı

Nübüvvet devridür çün kim velāyet
 Anuñçün qalmıṣa¹¹⁵⁷ eyler ʿināyet [B79a]

-BĀB-I SĪ VÜ HEŞTŪM¹¹⁵⁸ EZ-EDİRNE REFTEN-İ ĀN KĀN-I VELĀYET BER-KŪHİSTĀN VE QURBĀN KERDEN-İ ESB

Ol sırr-ı Yezdān, ol şīr- ğarrān, ol pīr-i pīrān, ol nūr-ı imān, ol merd-i meydān, ol cihān-gīr-i devrān, yaʿnī ol kān-ı velāyet-i mīr-i fermān rāvī bu nevʿle ider tarḥ beyān-¹¹⁵⁹ pes öyle olsa seher yüzinden bād-ı nesīm çün bürqaʿı götürdi ve āfitāb-ı maşriḳ yüz gösterüp heybet şalābet birle çün Allāhü Ekber didi. daḥı ol kān-ı velāyet ve ḳuṭbuʿl-aḳṭāb-ı temāmet ol gün celāl üzerine gelüp elindeki kötek ile

¹¹⁵⁶ ʿilmine: milkine B

¹¹⁵⁷ Anuñçün qalmıṣa: anın şon qaluben B

¹¹⁵⁸ bāb-ı sī vü heştüm : der-beyān-ıB

¹¹⁵⁹ Ol sırr-ı Yezdān ol şīr- ğarrān ol pīr-i pīrān ol nūr-ı imān ol merd-i meydān ol cihāngīr-i devrān yaʿnī ol kān-ı velāyet-i mīr-i fermān rāvī bu nevʿle ider tarḥ beyān:-B

mecmū^c abdālları bir yire cem^c eyledi. Ve Bār-ı yek didüğü ata Mehdī-vār süvār olup şehrdən taşra revān oldı. Qadem-ber-ka-dem Çömlek Köyi dirler anuñ berāberliğinde Tunça şuyı dirler bir şu vardır. Pes ol kenārında bir murğ-zār yire gelüp ārām huzūr eyledi ve ol arada Dobrica memleketinden bir mü'min muvaḥḥid yigit gelüp derviş oldı. Dört beş biñ aqça ile vebī-ḥisāb koyun getürüp ol kân-ı [A131b] velāyetüñ nazārında sebīl nişār eyledi. Ve ol aradan daḥı ol kân-ı velāyet 'ale's-şabāḥ ata süvār oldı. Yola revān olup qadem-ber-ka-dem Ḥamzabeğli Tağı dirler bir tağ vardır pes ol kân-ı velāyet ol tağa geldi ve bir mişe-sitān içinde bir iki ay miqdārı mütemekkīn olup qarār eyledi. daḥı günlerde bir gün ol kân-ı velāyet celāl üzerine gelüp ol Bār-ı yek didüğü ism virdüğü atın evvel çul ve zeyn ü kemerin āteşe urup yaqdı¹¹⁶⁰ ba' d¹¹⁶¹ cevāba gelüp eyitdi ki Bār-ı yek ma' şüm olmağ diler ve hem sırr-ı Yezdān'ıñ atı eşeği olmaz imiş didi. Çün abdāllar -ol kân-ı velāyetden-¹¹⁶² bu ḥaberi işitdiler derḥāl ol Bār-ı yek didüğü -ve ism virdüğü-¹¹⁶³ atı -ol kân-ı velāyetüñ -¹¹⁶⁴ nazārına getürüp pes emri birle ol atı qurbān itdiler. daḥı rūḥı revān oldı. daḥı cism-i şefilini kendüler iftār itdiler ve qutb-ı 'ālem nazārında qabūliyyete geçdi. Pes ḥayf-ı 'azīm ol kimseye kim ne rūḥı Ḥaqq'a vāşıl ola ve ne cismi qabūliyyete geçe. Öyle olsa -ol kimse-¹¹⁶⁵ ḥayvāndan kemter belhüm azall ola. Ve bu bāz-geştiden soñra günlerde bir gün ol [B79b] kân-ı velāyet celāl [A132a] üzerine gelüp eyitdi ki tiz şol araya odun getürüñ od yaqıñ ki Tañrı'ya temāşā gösterüp 'ālemi münevver idüñ didi. Çün abdāllar ol kân-ı velāyetden bu ḥaberi işitdiler balta ve nacağ birle ağac kesdiler ve yuvarlayup āteşe getürdiler ve qubbe-i ḥirmān mişālinde bir yire cem^c idüp ve idicekleri vaqt qullesine bir fuçı miqdārı kütüğü çıkardılar ki qarār ve mütemekkīn itdüreler. Ol dem ol kân-ı velāyet ol āteşe bir adım miqdārı yaqın gelüp oturmuşdı. Nā-gāh ol fuçı miqdārı kütüğü abdāllar ol āteşiñ qullesinden ol kân-ı velāyetüñ üzerine qaçurdılar. daḥı perrān olup gelürken ol kân-ı velāyet aşğadan yuqarı ol kütüğü dürdiyü işaret eyledi. daḥı ol sâ'at ol fuçı miqdārı ol ağac hevāda mu'allağ qarār eyledi. Çün abdāllar ol kân-ı velāyetden bu velāyet ü devleti gördiler yüz yire urup secde itdiler ve nāz niyāzlar birle ol kân-ı velāyetüñ nazārından ol

¹¹⁶⁰ urup yaqdı: urdı B

¹¹⁶¹ ba' d:-B

¹¹⁶² ol kân-ı velāyetden: -A

¹¹⁶³ ve ism virdüğü: -B

¹¹⁶⁴ ol kân-ı velāyetüñ: -B

¹¹⁶⁵ ol kimse: -A

kütükleri hevāda mu‘allağ iken alup bir yire dağı mümekkin ve qarār itdürdiler ve abdāllar dağı ol kān-ı velāyet haqqına cevāba gelüp zevk şevk ile eyitdiler kim.

Nazm :

.---/.---/---

Eyā kıadır ki ol demde işāret

İdüben kün diyüp milke temāmet [A132b]

Senüñ mu‘ciz velāyetüñle tağ taş

Turur dā’im sücüd içre selāmet

Nazar-ı kıahruñ cemālüñden iriçek

Yir ü gök lerze idüp eyler ‘alāmet

Ne yire kim düşse sāyeñ hümāsı

Olur cennet dağı nür-ı hidāyet

Yir ü göği götürendir ayağıñ

Anuñçün nev‘ olup olmaz kıasāret

İzüñ tozına kim ki ire bayık

Olur ol devlet ü şāhib-velāyet

Saña inkār iden merdūd ü kezzāb

İşi kıahr ü cefā ile nedāmet [B80a]

-İñ eşābethü seyyi’etün yestehziü ve in eşābethü kıasetün yefrehü bihā kıāsiri’lezi ed-dünyā¹¹⁶⁶ ve’l ākıreti-¹¹⁶⁷. Pes günlerde bir gün ki āfitāb-ı ‘ālem-tāb maşrıķ¹¹⁶⁸

Hindistān pādışāhın zarb ile Şām memleketinden heybet-i şalābet birle mağrib

¹¹⁶⁶ kıāsiri’lezi ed-dünyā :kıāsiri’d-dünyā B

¹¹⁶⁷ İñ eşābethü seyyi’etün yestehzi’ü ve in eşābethü kıasetün yefrehü bihā kıāsiri’lezi ed-dünyā ve’l ākıreti: İnsanlardan kimi de Allah’a kıyıda kıyıda ibādet eder, eğer kendisine bir hayır isabet ederse ona yatışır ve eğer bir sıkıntı isabet ederse yüzüstü dönüverir, dünyası da ahreti de hüsrān olur; işte açık hüsrān olur!(Hacc Suresi:11)

¹¹⁶⁸ āfitāb-ı ‘ālem-tāb maşrıķ: āfitāb-ı maşrıķ B

zemîne kaçurdı ve nūrı envārı birle ‘ālemi şerīf ve müzeyyen¹¹⁶⁹ idüp çün ‘ayān oldı. dağı ol gün ol kân-ı velāyet celāl üzerine gelüp mecmū‘ abdālları bir yire cem‘ eyledi. Ve önine bırağup qadem-ber-qadem Rümbeğli dirler bir köy vardur aña geldi ve kıble tarafından yaña ol köyiñ bir kenārında ulu yol üzerinde mütemekkīn olup bir niçe gün müddeti qarār eyledi. Ol maḥal ol yirde zemistān irişüp qarlar ve yağmurlar -ve tūfānlar-¹¹⁷⁰ oldı ki hiç ol kân-ı velāyet bir tarafa revān olmayup [A133a] ol arada qar ve yağmurları üzerinden geçürdi. Vaḫtīhā cevāba gelüp eydür idi ki biz bu mülke derd çekmeğe geldik dir idi. Ve hem Tañrı’yı sevenler tağlarda ot otlasun veyā āteşe yansun ve yāhūd bir yirde belürüp qalsun dir idi. Öyle olsa abdāllar dağı bu kelām-ı naşīhat üzere qarında ve yağmurunda ol kân-ı velāyetüñ nazarında s̄abit-qadem olup ol derd ü mecāhede ile qarār itdiler ve bu ḥāl üzere qanāatler çekdiler ki bulamacı bişürüp yir yalaq iderler idi. Ve bulamacı içine qoyup ağac qabuğundan qasuq birle ol bulamacı yirler idi. Öyle olsa çün ol arada bu nev‘le derd ü mecāhede çekdiler. dağı günlerde bir gün ki hevā-yı bahār ve mevsīm-i gül-zār oldıqda her şey’ ki ḥāllü ḥālīne tālib olup teveccüh eyledi. Ol gün ol kân-ı velāyet ve qutbu’l-aqtāb-ı temāmet ol köyden mecmū‘ abdālları önine bırağup qadem-ber- qadem yola revān oldı. Ve bir inişden inüp bir meydān şıfatlu yire

geldi. dağı celāl birle cevāba gelüp [B80b] eyitdi ki şol inişden buraya gelince Ḥaqq emri birle yüz biñin bir şalıma kırdum ve yine dirgürdüm didi. Pes ol diyārda Qara Yaşılı dirler bir köy vardur ki üçüncü [A133b] gün diyinçe ol kân-ı velāyet ol köye geldi -ol köyde-¹¹⁷¹ bir çay kenārında bir ḥarman var idi ve ol ḥarman içinde bir kenārda bir şamanluq var idi. Dağı ol kân-ı velāyet ol ḥarmana gelüp qalbi ḥuzūr ile ārām eyledi. Ve emr itdi ki abdāllar āteş yaqup şu‘lesi dā’ireye revnāq virdi. Pes ol köyüñ ḥalqı ol kân-ı velāyetüñ nazarına gelüp ni‘metler ve qurbānlar sebīl itdiler. Ve ol kân-ı velāyetden şafā nazar alup ḥāllü ḥālīnce revān oldılar şevq birle abdāllar¹¹⁷² eyitdiler kim.

[Nazm:]

-.--/-.--/-.--

Gel gör imdi ey velāyet ‘āşığı

Kim ne kıılır ol ḥaḫīkat müşfīki

¹¹⁶⁹ müzeyyen:ma‘ mūr B

¹¹⁷⁰ ve tūfānlar:-A

¹¹⁷¹ ol köyde:-A

¹¹⁷² abdāllar:-B

Halk-ı ʿālem bir yaña olur ise
Kaşd idüben cāniñ için gelürse

Bu şehüñ zarbı elinden ol zamān
Diyeler kim el-amān ü el-amān

-Ve mā ceʿalnā er-ruʿyelleti eraynāke illā fitneten liʿn-nās-¹¹⁷³

-BĀBU SĪ VŪ NŪHŪM¹¹⁷⁴ RŪʿYĀ-DĪDEN-İ ABDĀL DER-ḤAḤḤĀN ĀN KĀN-I VELĀYET VE BĀZ-GEŞTEŞ BĀ-SULTĀN MEḤEMMED

Ol şemʿ-i encümen-ārā-yı hidāyet, ol genc-i sırr-ı bī-nihāyet ü ḥikmet, ol server-i ʿāşıkān derd ü riyāzet, ol şafder-i meydān-ı şecāʿat, yaʿnī ol maʿden-i nūr-ı ḥikmet çün ki ʿaleş-şabāḥ-¹¹⁷⁵ -pes öyle olsa-¹¹⁷⁶ maşrıḳ tarafından üç yüz altmış altı kanatlu nūr kuşu on iki nişāne ile ve kırık sekiz dīnār [A134a] gösterüp ʿālemi sāyesinle şerīf ü müzeyyen eyledi. daḡı ol gün ol kān-ı velāyet ve kuṭbuʿl-aḳṭāb-ı temāmet ol ḡarman içinde olan şamanlıḡa ḡadem başdı. Ve içine girüp ḡapusın muḡkem bir ağac ile içürüden berkitdi. Derd-i mücāhede ile üç ay miḡdārı ol şamanluḡda muḡim oldı. daḡı günlerde bir gün bu ḡāl üzerine olurken bir şabāḥ bir abdāl cünün ü ser-mest olup bir -mīşe ṭalın-¹¹⁷⁷ eline alup taş ḡaya ve ağac dimeyüp ḡırar¹¹⁷⁸ -ve şikest ider ve-¹¹⁷⁹ naʿralar ḡayḡırup? yapar¹¹⁸⁰. Ve daḡı mecmūʿ abdāllar taʿaccübe varup eyitdiler ki ʿaceb ol abdāla ne vāḡıʿ oldı ki bu nevʿe ḡarekāt ve ʿālemetler eyler didiler. Daḡı [B81a] bir laḡzadan şonra ol abdāl sākin olup abdāllar arasına geldi. Çün abdāllar ol abdālı girü ṭūr-ı ʿaḡılda -ve evvelki ḡālinde-¹¹⁸¹ ḡördiler cevāba gelüp suʿāl itdiler ki ne ḡāle muṭṭaliʿ oldıñ ki iki cihān serveri Sulṭān Babaʿnuñ nazarında sālūsluḡ idüp hay huy idersüñ. Pes ol kān-ı

¹¹⁷³ Ve mā ceʿalnā er-rūʿyelleti eraynāke illā fitneten liʿn-nās:-B(Sana gösterdiğimiz rüya insanlar için ancak fitnedir.)

¹¹⁷⁴ bābu sī vū nūhūm : der-beyān-iB

¹¹⁷⁵ Ol şemʿ-i encümen-ārā-yı hidāyet ol genc-i sırr-ı bī-nihāyet ü ḥikmet ol server-i ʿāşıkān derd ü riyāzet ol şafder-i meydān-ı şecāʿat yaʿnī ol maʿden-i nūr-ı ḥikmet çün ki ʿaleş-şabāḥ:-B

¹¹⁷⁶ pes öyle olsa:-A

¹¹⁷⁷ mīşe ṭalın: bir kōteḡi B

¹¹⁷⁸ ḡırar:ḡırup B

¹¹⁷⁹ ve şikest ider ve:-B

¹¹⁸⁰ yapar:ider B

¹¹⁸¹ ve evvelki ḡālinde:-B

velāyetden işitmedüñ mi kim ƙan idenüñ ve uğuruluk ve zinā idenüñ şuçı bağışlanır fe ammā sālūslık idenüñ şuçı bağışlanmaz ĥod didüğün işitdün didiler. Ya sen niçe öyle idüp edebsüzlük ve günāh-ı ‘azīm idersün didiler. Pes öyle olsa ol [A134b] abdāl dağı Rüm abdāllarından bu ĥaberi işitdi ve müstemi‘ oldı cevāba gelüp eyitdi ki ey ‘aşıƙān-ı şādıƙān-ı velāyet yüzüm ayağunuz toprağı ve didārıñuz gözüm göñlüm çerāğı ki ben ġarīb ü miskīn buñça bir vāƙı‘a gördim ki Sultān Baba Zü’l-feƙārı biline bağılamış ve bu ĥarman içinde sedd-i İskender gibi bağıdaş ƙurup oturur mecmū‘ Rüm abdālları ol kān-ı velāyetüñ ƙarşusunda ayağ üzere dīvān bağılayup edeb maƙāmına tururken nā-gāh İstanbul tarafından üç atlu çāpük-süvār olup kimesneler heybet ü şalābet birle bu ĥarman ƙapusına geldiler ve at başın çeküp bir zamān bize nazār şaldılar. Pes biz dağı gördik ki biri Sultān Meĥemmed ve biri oğı Muştafa Çelebi ve biri Maĥmūd Paşa. Pes öyle olsa hemān-dem Sultān Meĥemmed Maĥmūd Paşa’ya işāret eyledi. dağı Maĥmūd Paşa atından inüp bu ĥarman ƙapusından içerü girdi ve Sultān Baba’nuñ yanına gelüp sağ omzından yañadan Sultān Baba’ya Maĥmūd Paşa omuz urdı. Ve cehdi bu kim ol omuzı urmağla Sultān Baba’yı bu ĥarmandan taşra çıkara. Çün kim Maĥmūd Paşa bu nev‘ ile ol kān-ı velāyeti ziyāde inçitdi. Hemān-dem ol kān-ı velāyet [A135a] celāl birle Maĥmūd Paşa’nuñ yüzine bağıdı. Ve bilindeki Zü’l-feƙārı mübārek elinle ƙınından bir ƙarış miƙdārı çeküp çıkardı. [B81b] dağı Zü’l-feƙārıñ bir şu‘lesi zāhir oldı kim gözlerimiz ol nūrından ƙamaşdı dağı mecmū‘ımız ol heybetden secdeye varduğ. Çün Maĥmūd Paşa Zü’l-feƙārıñ bu heybet ü şalābetin gördi cān heybetinden iki elin yüzine urup Sultān Meĥemmed’e seğırdim birle eldi. Çün Sultān Meĥemmed paşanuñ ƙaçup yanına geldüğün gördi. Su’āl eyledi ki neyledün ve nittün didi. Maĥmūd Paşa dağı eyitdi ki nesne başaramadum didi. Çün Meĥemmed¹¹⁸² Maĥmūd Paşa’dan bu ĥaberi işitdi oğı ki Muştafa Çelebi’dür aña işāret eyledi. Çün Muştafa Çelebi babasından bu işāreti gördi derĥāl atından inüp ol dağı ĥarmandan içerü girdi. Ol kān-ı velāyetüñ yanına gelüp sağ omuzı ile ol kān-ı velāyete ol dağı omuz urdı ki ol kān-ı velāyeti omuz urup bu ĥarmandan taşra çıkara. Çün ol kān-ı velāyet bu kez bunıñ şerliğün ziyāde gördi hemān-dem celāl birle Muştafa Çelebi’nuñ yüzine bağıdı. dağı Zü’l-feƙārı mübārek elinle bu kez iki ƙarış miƙdārı çeküp çıkarınça Zü’l-feƙārıñ yine şu‘lesi zāhir [A135b] oldı kim gözlerimiz ol şu‘leden

¹¹⁸² Meĥemmed :-A

kamaşup yüz yire urduğ. Çün bu heybeti Muştafa Çelebi gördi. Cān heybetinden iki elün yüzine tutup babası Sultān Mehemmed'e geldi. Çün Sultān oğlınıñ geldüğün gördi. Su'āl eyledi kim neyledüñ nittüñ didi. Ol dağı eyitdi kim¹¹⁸³ hiç nesne başaramadum didi. Çün Sultān Mehemmed oğlandan bu haberi işitdi bu nev'e müstemi'c oldu. Hey miħannetler hey diyüp fi'l-ħāl kendözi atından indi ve ħarman kapusından içerü girdi¹¹⁸⁴ Sultān Baba'nuñ yanına geldi -ve sağ tarafından oturup ol kān-ı velāyete ol dağı -¹¹⁸⁵ öyle omuz urdı kim ol kān-ı velāyeti oturduğı yirden ayırmağ dereçesine getürdi¹¹⁸⁶. Çün ol kān-ı velāyet Sultān Mehemmed'üñ bu kaçdı [B82a] cehdin gördi celāl birle yüzine bakup hemān-dem sağ elinle Zü'l-feķārı kınından bu kez temām bi'l-külliyeye çıkarup Sultān Mehemmed'üñ başına¹¹⁸⁷ ħavāle eyledi ki iki pāre eyleye. Ol sā'at ol kān-ı velāyetüñ mübārek elün ardından bir abdāl tutup¹¹⁸⁸ meded babacığum çalma diyü niyāz eyledi. Çün ol kān-ı velāyet ol abdāldan bu ilticāyı¹¹⁸⁹ işitdi yüzine bakup Sultān Mehemmed'e¹¹⁹⁰ eyitdi ki yüri [A136a] var seviñ ki şimdilik -bu abdāluñ yüzi-¹¹⁹¹ şuyına bağışladum didi. Pes dağı bu kez Zü'l-feķārıñ öyle bir şu'lesi peydā oldu ki mecmū'c 'ālem ol şu'le heybetünden ditreyüp secdeye indi. Ve dağı ol şu'le heybetünden Sultān Mehemmed dağı iki elün yüzine urup kaçaraq ħarmandan taşra çıkdı. Ve atına binüp cān heybetinle Sultān Baba Zü'l-feķārı şalābetünden üçü dağı at başın dönderüp girü İstanbul tarafına kaçaraq nā-bedīd oldılar. Pes öyle oldığı ki ben dağı bu heybetden 'alem-i ħābdan bī-dār oldım ve ser-mest cünün olup bu nev'le ħarekāt itdüm -ki anuñ çün-¹¹⁹² didi. Çün abdāllar ol kān-ı velāyetüñ Sultān Mehemmed ile bu nev'e bāz-geştin ol abdāl-ı ser-mestden işidüp ħaber-dār¹¹⁹³ oldılar. Secde-i rızā ve teslim idüp eyitdiler ki şükr minnet sen şāh-ı velāyetden her ne gelürse -memnün ve mesrūrız-¹¹⁹⁴ didiler. dağı cüş ħurüş ile cevāba gelüp şevķ ü zevķ birle eyitdiler kim.

¹¹⁸³ kim:ki B

¹¹⁸⁴ girdi: girüp B

¹¹⁸⁵ ve sağ tarafından oturup ol kān-ı velāyete ol dağı:-A

¹¹⁸⁶ getürdi:eyledi B

¹¹⁸⁷ başına: depesine B

¹¹⁸⁸ tutup:ħarvayup B

¹¹⁸⁹ ilticāyı: ħaberi B

¹¹⁹⁰ Sultān Mehemmed'e:-B

¹¹⁹¹ bu abdāluñ yüzi : senüñ yüziñ B

¹¹⁹² ki anuñ çün:-B

¹¹⁹³ ħaber-dār: ħabir B

¹¹⁹⁴ memnün ve mesrūrız:-B

Nazm:

.---/.---/---

Zihî sulţān ki cümle şāh zebūnuñ

Cümle¹¹⁹⁵    alem mazharuñla k f   n nuñ

Nübüvvet  atm olı aq iy güzel m h

Sa a değdi vel yet iy¹¹⁹⁶ b t n  ş h [A136b]

O demde z hir idi Z 'l-fe  aruñ

Bu yüzde bütün oldu Z 'l-fe  aruñ

Sal t nler zeb n   a k n yolunda

Ki sensün tesb hi d 'im dilinde

Ne Rüstem Z l  ne  od Key ub d'ı

 odiñ kim almadın   km ile d dı [B82b]

Sa a ink r idenün c nı yoğdır

 a ı at hem dağı  m nı yoğdır

-Ne bilsün her  as s   c hil   m ye

Ki cism n z ta olmuş hem  u s ye -¹¹⁹⁷

Pes  yle olsa dağı günlerde birgün ki ş h-ı maşrı   c yüz altmış altı sip h  env r ile  c yüz altmış altı Hind  leşkerin t r-m r eyledi ve n r u zer n-lib s ile  'Isı-veş dördinci felekden r c ' idüp  n rev n oldu.

-B B-I  İHİL¹¹⁹⁸ DER-BEY N-I EDİRNE REFTEN-İ  N K N-I VEL YET B Z-GEŞT-İ SIRR-I ENE'L- A 

Ol server-i bezm-i riy zet, ol ma' den-i k fiyy-i ker met, ol riy zet-keş-i b b-ı

¹¹⁹⁵ Cümle: d  B

¹¹⁹⁶ iy:-B

¹¹⁹⁷ Ne bilsün her  as s   c hil   m ye/Ki cism n z ta olmuş hem  u s ye:-A

¹¹⁹⁸ b b-ı  ihil : der-bey n-ıB

kanā' at ya' nī-¹¹⁹⁹ ol kân-ı velâyet ve kûtbu'l-aqţâb-ı temâmet ol gün şamanluğdan taşra çıkdı ve girü geldiği tarafa meyl idüp revân oldı. Meger ol vaqt evvel-bahâr mevsîmi kadem başup ' âlemi celâlden cemâle tebdîl itmişdi. Ve ol şamanluğ yanında olan ol çay bî-niyâyet taşgun olmuşdı ki âdem at birle köprüsinden gayrı **[A137a]** yirden geçemez idi. Ve her çay Nil ü Fırâţ olup çüş hürüş ile deryâya meyl itmişdi. dağı ol kân-ı velâyet ol dem ki şamanluğdan taşra çıkdı mecmû' abdâllar serâsime olup kendüleriñ cem' idinçe ol kân-ı velâyet ol şuyun öte yakasında bulunup revân oldı. Çün abdâllar geldiler ki ol velâyetün geçdüğü yirden anlar dağı geçeler. Cehd idüp geçemediler. Pes bir abdâl geçmek dileyicek ol şu gâltân eyledi götürdi¹²⁰⁰. Pes girüden abdâllar ip atup çıkardılar ve mecmû' abdâllar ol arada niyâza vardılar ve bildiler ki -ol kân-ı velâyet-¹²⁰¹ Şarı Şaltuğ olup Karadeñiz'i geçdüğü gibi bu şuyı dağı geçdi revân oldı. Pes öyle olsa ol şuyun yukarısında köprüsi var idi dağı mecmû' abdâllar tolaşup ol köpriden geçdiler ve ol kân-ı velâyetün aqabinçe¹²⁰² yitişüp gördiler ki bir yire gelüp kıbleye qarşu ârâm eylemiş. Pes nazârına niyâza vardılar anlar dağı karar eylediler. Pes eger öyle olsa **[B83a]** su'âl itseler ki abdâluñ gördüğü vâkı'a¹²⁰³ ki ol Otman Baba Zü'l-fekârı biline bağlayup harman ortasında bağdaş kurup oturmuşdı ki Sulţân Mehemmed ve oğlu Mustafa Çelebi ve Maĥmûd Paşa ol kân-ı velâyet **[A137b]** birle bu nev' ile bâz-geşt ki geçürdiler, bu ne 'alâmetdür ve şalâbetdür diseler cevâb oldur ki ol harman ve bu dünyâ velâyet meydânınınuñ şeklidür ki ol kân-ı velâyet ve kûtbu'l-aqţâb-ı temâmet velâyet Zü'l-fekârı birle ki nuţk-ı kadîm-i ezeliyyesiyle ve şekl-i zâhir inün 'aynıdur ki bağdaş kurup oturmuşdı ve anlar zâhir en bu dünyâ ĥalîfesi ve vezîri idi ki geldiler ol kân-ı velâyeti ol harmandan taşra çıkaralar. Pes ol kân-ı velâyet Zü'l-fekârı birle ol arada onları işâretle fenâ eyledi ki bir bir beyân iderüz¹²⁰⁴. Öyle olsa ol kân-ı velâyeti her gâh ol harmandan taşra çıkarsalar idi zâhir en ol kân-ı velâyeti ene'l-ĥağ ve Muĥammed ve 'İsâ ve Mûsâ ve Âdem da'vâsında Manşûr-veş -dün-yâ meydânından tarĥ idüp-¹²⁰⁵ şehîd iderler idi. Ammâ ol kân-ı velâyet ol dem onları kuvvet-i velâyet ve zarb-ı Zü'l-fekâr-ı bâtinî ile işâret-i fenâ eyledi. Ve bu cihânda sırr-ı Yezdân'em ve Muĥammed ve 'İsâ ve Mûsâ ve Âdem benem didi. Geldi ve geçdi. Ammâ

¹¹⁹⁹ Ol server-i bezm-i riyâzet ol ma' den-i kâfiyy-i kerâmet ol riyâzet-keş-i bâb-ı kanâ' at ya' nî:-B

¹²⁰⁰ götürdi:-B

¹²⁰¹ ol kân-ı velâyet:-A

¹²⁰² aqabinçe:der-pâyınca B

¹²⁰³ vâkı'a:-A

¹²⁰⁴ iderüz: idevüz B

¹²⁰⁵ dünyâ meydânından tarĥ idüp:-A

ma' nide hāzır u ğaybdur ki -ve nāzırdur lākin yirde ğaybidedür nitekim¹²⁰⁶ el-
mü'minün lā-yemütün ma' nāsınca¹²⁰⁷ olıcağ ol ğod kütbu'l-aqtāb ve haqıkat-i
eşyādur ki mevt-i kāzib birle ğayba geçüp nihān oldu. [A138a] Ve merkebe-i bākıye
süvār olup ebdālü'l-ebdāl¹²⁰⁸ qaldı.

Nazm:

.---/.---/---

Eyā fikr ü taşavvur ıssı ' aqıl
Sağın kim haqqı görüp olma çāhil

Yürür şark-ı Habeş'de fikrüh ile
Velāyet şāhibi insān-ı kāmil

Şanursın deli vü maşrū' durur ol
Niçün ebleh gibi oldıñuz ğāfil

Seni her küşe vü meydān içinde
Velāyet sağlar ü bekler iy fāzıl [B83b]

Qara donla seni bend ü kafesden
Halāş idüp saña irer muqābil

Gam u endiş için her dem velāyet
Nüzül ider ferāh şāzī vü māyil

Gel ey Küççük velāyet şāhibine
Sücüd eyle sağın olma ' azāzil

-Tariq-ı faqrıde şābit-ka-dem ol
Melāmet hırqasına baqma kāhil-¹²⁰⁹

¹²⁰⁶ ve nāzırdur lākin yirde ğaybidedür nitekim:-B

¹²⁰⁷ ma' nāsınca:-B

¹²⁰⁸ ebdālü'l-ebdāl: ebed'ül-ābād bākī B

¹²⁰⁹ Tariq-ı faqrıde şābit-ka-dem ol/Melāmet hırqasına baqma kāhil:-B

DER-BEYÂN-I ÂN KÂN-I VELÂYET REMZ KERDEN BER-ABDÂLÂN Kİ ZÜ'L-FİKÂR-I BER-Â-BER 'ARABA BE-YÂVEREND¹²¹⁰

Pes öyle olsa diñle bu sırrı tâ bilesin fikr ü haberî ve öziñe hem-râh itmiyesün şerri ki -ammâ ba^c d-¹²¹¹ çün ol kân-ı velâyet ol kıbleye karşı yirde biraz ârâm eyleyüp abdâllarda envâ^c dürlü şöhet naşihat taşarruf eyledi. Ba^c d kalkup ol aradan kadem-ber-kadem abdâllarınla ve 'aşk u sevdâsında giryânlarınla Kiçi Bayram Konağı dirler bir yire geldi ve ol arada bir niçe müddet [A138b] huzûr ârâm eyledikten sonra günlerde bir gün ol kân-ı velâyet ve kuşbu'l-aqtâb-ı temâmet mecmû^c abdâlları bir yire cem^c eyleyüp dîvân bağladı ve şöhet ü şevk içinde abdâllara eyitdi ki varuñ ol çatal kılıcı şoykaşup götürüñ ki -ya^c nî hep dutuñ dimek olur ki-¹²¹² getüremezseñüz 'arabaya yükledüp götürüñ didi. Pes zihî hâkim ve maḥkûm pâdişâha kim emir anuñ emridür ve ol emre girü kendü maḥzar düşüp kullarınuñ yüzinden fi^c le getirür. -Pes ol kân-ı velâyetüñ -¹²¹³ ol çatal kılıç didüğü kendünüñ mübârek şıfat ü zâtıdır ve bir ismi Zü'l-feḫâr düşüp ki âḫiri'l-emr Sultân Meḫemmed 'araba ile İstanbul'a götürüñ diyicek emr-i zâhir î birle. Pes öyle olsa ol arada abdâllar yüzinden emr eyledi ki 'âkıbet olsa gerekdi ki zühûr itdi. Zîrâ Sultân Meḫemmed'i ol nev^c e kendü söyledüp işledürdi. Tâ ol cihetden ve sebep-i ḫikmetden tâ kendünüñ ismü ve velâyeti ve da^c vâ-yı ḫaḫkı birle 'âlemde meşhûr ve ma^c mür ola. Pes ol nev^c e 'ayne'l-yaḫîn ile velâyet ü kuvvet-i kudretüñ bildirmeğiçün [A139a] Ol eşyâ-i bî-başiretlere lu^c bet-bâzlığıdır ve ḫâdir ü serefrâzlığıdır ki 'âkıbet ol sebeble [B84a] mecmû^c eşyâyı mât ü ser-gerdân itse gerekdür ki itdi. Pes murâd maḫşûd bu olıcaḫ daḫı günlerde birgün ol kân-ı velâyet ol aradan daḫı kalkup abdâllar ile kadem-ber-kadem Ḥamzabeḫli Taḫı'nuñ ḫullesinde bir ulu ağaç dibinde gelüp ârâm eyledi ve nice müddet ol ağacuñ dibinde huzûr iderken bir gün nâ-gâh ol kân-ı velâyet mecmû^c abdâlları bir yere cem^c idüp dîvân tutup ve bir abdâlı -huzûrına istedi-¹²¹⁴-derḫâl abdâl naḫarına gidüp ol dem ol kân-ı velâyet-¹²¹⁵ bir gök dest-mâli ol dem ol abdâluñ başına şardı ve kelâm ü ḫadîm-i ezelliesinle cevâba gelüp eyitdi ki ey zihî pehlivân kim benüm meydânuma girüp adım başan benüm ve arḫamı kimse yire getürmeyüp kızıl yayları

¹²¹⁰ Der-beyân-ı ân kân-ı velâyet remz kerdem ber-abdâlân ki zü'l-fikâr-ı ber-â-ber 'araba be-yâverend:-A

¹²¹¹ ammâ ba^c d:-B

¹²¹² ya^c nî hep dutuñ dimek olur ki:-B

¹²¹³ pes ol kân-ı velâyetüñ:-B

¹²¹⁴ huzûrına istedi :naḫarına ḫıḫırup B

¹²¹⁵ derḫâl abdâl naḫarına gidüp ol dem ol kân-ı velâyet:-B

çeken benüm ve ulu beğleri yudup sarāyları ıssız kıoyañ benüm didi. Ve dağı eyitdi ki Qaradeñiz taşdı ve gelüp eñsemden aşdı ve nideyim ey oğul Mehemmed seni. Pes böyle diyüp hāy hāy ağladı hāy yüreğimizi dağladı ve andan soñra abdāllara bir meşhed beñzer¹²¹⁶ -qabir gibi yire-¹²¹⁷ iletdi. Pes çün ol kân-ı velāyetüñ bu remz-i ‘alāmetin bu nev’ e gördiler **[A139b]** ‘ibrete ve hayrete varup eyitdiler ki ‘aceb ne hāl ve ne sırdur ki ol kân-ı velāyet bunça remzi rumūzāt ‘ayān eyledi. Pes bu taħayyür arasında ol kân-ı velāyet tekrār cevāba gelüp eyitdi ki uş kızıl yay zamānesi geldi ol kızıl yaylaruñuzı buluñ ve tonuñuz kızıl olsun didi. Pes böyle diyü envā’ dürlü şöhet ü naşihat itdükdün soñra günlerde bir gün Edirne tarafından bir pādişāh kıulı gelüp ol kân-ı velāyetüñ mübārek elin öpdü ve libāsın mecmū’ a’ zāsında siyāh idüp giymiş idi. Çün mātem libāsın abdāllar ol kişide¹²¹⁸ müşāhede itdiler ve cevāba gelüp eyitdiler ki sebep-i mātem ne oldı ki bu nev’i şıfātlanup geldüñ didiler. Pes ol pādişāh kıulı dağı cevāba gelüp eyitdi ki siz bākī oluñ ki Sultān Mehemmed’üñ ortançı oğlı ki Muştafa Çelebi’dür dünyādan **[B84b]** aħrete rücu’ eyledi. Pes ol sebebdendür ki ben ve ‘ālem halkı yas mātem tonuñ giyüp mātem içindeyüz didi. Çün abdāllar bu haber-i şahīhi ol pādişāh kıulından işidüp müstemī’ oldılar bildiler ki bu hāl oldur ki ol kân-ı velāyet Qarayāşılı şamanlığında yaturken ol abdāllar gördüğü vāki’ada Muştafa Çelebi’yi zü’l-fikār birle remz-i **[A140a]** fenā eylemiş ki zāhir en dağı eğlenmeyüp dünyādan rıhlet itdi ve Maħmud Paşa dağı ol mātem üzerine Haşköy’den aq libāsla¹²¹⁹ -İstanbul’a geldi çün Sultān Mehemmed Maħmūd Paşa’yı aq libāsla-¹²²⁰ geldüğüñ gördü hātırına hoş gelmeyüp emreyledi. Maħmūd Paşa’yı habs itdiler āhiri’l-emr helāk eyledi. Ol hāl dağı Maħmūd Paşa’ya ol kân-ı velāyetüñ Zü’l-fekārı zarbından vāki’ oldı ki beyān itdükdün. Ve Sultān Mehemmed dağı andan soñra yeddi yıl ‘ömr ü devrān geçürdi ki āhiri’l-emr ki ol rumūzāt-ı ecilleden sefer-i āhiret idüp bu saltanat meydānından tarh eyledi. Çün abdāllar ol kân-ı velāyetüñ bu heybet ü kudretüñ müşāhede itdiler secde-i ‘izzet ü niyāz birle ol kân-ı velāyetüñ haqkına cevāba gelüp eyitdiler ki.

Nazm:

.---/.---/---

¹²¹⁶ beñzer: süretin B

¹²¹⁷ qabir gibi yire:-B

¹²¹⁸ kişide: kişiniñ B

¹²¹⁹ libāsla : libāslar birle B

¹²²⁰ İstanbul’a geldi çün Sultān Mehemmed Maħmūd Paşa’yı aq libāsla:-A

Zihî kuvvet cihân-gîr-i velâyet
Ki hükümün sırrı gizlü uş temâmet

Senün çün kûtb-ı ‘âlem oldu adun
Kamu ‘âlem töludur fi‘l ü hâlün

Dilerüz sen ganiden gâh gâhî
Kâbül ola kapuñda kulün âhı

Meded senden şoñ uçı ey kadîm şâh
Ki sensün qalmışa dermân ü âgâh

Kamunın mevt ü hayyi sensiñ ey cân
Velî qahruñ elinden dâd ü emân [A140b]

Pes öyle olsa günlerde bir gün ki mevc-i deryâ-yı velâyet ve âfitâb-ı nûr-ı sa‘âdet çüş eyleyüp haqîkat ‘âleminden mecmû‘ eşyâ baş kaldırdı ve nefis-â-nefis olup her şey’ hâllü hâlüne revân oldıqda -ve neşv ü nemâ bulduqda-¹²²¹

-BÂB-I ÇİHİL-YEK¹²²² KEŞF-İ RÛMÛZÂT ÂN KÂN-I VELÂYET BE REFTEN İSTANBUL SECDE-İ TESLİM-İ ABDÂLÂN

Ol kâşif-i sırr-ı rumûzât ol mükeşşif-i ‘ilm-i gaybiyyât ol hâll-i uqde-i müşkülât ya‘nî-¹²²³ ol kân-ı velâyet ve kûtbu’l-aqtâb-ı temâmet. Pes öyle olsa günlerde bir gün ki mevc-i deryâ-yı velâyet ve âfitâb-ı nûr-ı sa‘âdet cüş eyleyüp haqîkat [B85a] ‘âleminde mecmû‘ eşyâ baş kaldırdı ve nefisâ nefis olup her şey’ hâllü hâlüne revân olduqda ve neşv ü nemâ bulduqda dağı ol gün celâl üzerine geldi ve mecmû‘ abdalları elindeki kötek ile oñine birağup qadem-ber-qadem Tunça kenârında Ekrek Konağı dirler bir yire geldi ve bir niçe müddet ol yirde ârâm huzûr eyledi. dağı bir gün yine ol kân-ı velâyet geldüğü tarafa ve ol yola düşüp qadem-ber-qadem bir yoquş başında bir mişe dibinde qarâr ârâm eyledi ve bir sâ‘at huzûr itdükden şoñra tekrâr

¹²²¹ ve neşv ü nemâ bulduqda:-B

¹²²² bâb-ı çihil-yek : der-beyân-ı B

¹²²³ Ol kâşif-i sırr-ı rumûzât ol mükeşşif-i ‘ilm-i gaybiyyât ol hâll-i uqde-i müşkülât ya‘nî:-B

yine ol yoğuŝuñ iniŝin inüp ol revān olduğı yoluñ bir kenārına gelüp Һuzūr-ı ƣalble āram eyledi. Ve bir ay miƣdārı ol yirde sāyebānsuz oturup derd ü mücāhede birle tābistān-ı riyāzetin dağı özinden¹²²⁴ geçürdi ve ol ıssıdan abdāllar sāyebānsuz öyle siyāh [A141a] Oldılar kim Һabeŝi ‘Arab’a teŝbīh oldılar . Ve ol mağalde niçe ādemler ıssıdan helāk olup -el-mevtü ŝerbetün külli’n-nāsi ŝerābühā derecesine geçdiler ve-¹²²⁵ nā-bedīd oldılar. Ammā ol kān-ı velāyet velāyet sebebinle ve ƣuvvet-i himmetinle ol ıssı abdāllara zarar irgürüp kār eylemedi. Öyle olsa bu bāz-geŝten ŝoñra ol kān-ı velāyet ol aradan ayađ üzerine gelüp ƣadem-ber-ƣadem ol Tunça kenārına geldi. Ve ol geldiği yirde bir ulu değirmen var idi. dağı ol kān-ı velāyet ol değirmen öñine gelüp ƣarār eyledi ve bir niçe müddet¹²²⁶ Һuzūr üzerindeyiken bir gün emr eyledi ki bir yire cem‘ olup dīvān bağladılar ve ol kān-ı velāyet nuƣƣ-ı ƣadīmınle cevāba gelüp abdāllara eyitdi ki size Muđammed’deñ ƣul gelür niçe idersiz didi. Çün abdāllar ol kān-ı velāyetden bu Һaberi iŝitdiler secde-i ŝükr idüp eyitdiler ki Tañrı’ya çođ ŝükür babacığum ki Tañrı’dan her ne gelürse çekeriz didiler. Çün ol kān-ı velāyet ol abdāllardan bu Һaberi iŝitdi cevāba gelüp eyitdi ha ŝöyle siz Tañrı’ya ŝükür eyleyüñ ki ol gelen ƣul ile ben söyleŝürem didi. dağı bir niçe [B85b] müddeti ol arada -Һuzūr eyledi ve ol mağalde-¹²²⁷ Һuzūr iderken meger bir giçe ki ‘ālem [A141b] Nūr-ı vuŝlatınıñ firƣat için yas tonun giyüp mātem eyledi ve ol giçe bir abdāl bir vāƣı‘a görür ki gökden bir ‘Aliyyü’l-Murtażā ŝıfatlu bir kiŝi iner ve başına ƣızıl tāv¹²²⁸ giyüp belinde bir ƣılıcı var dağı ol kān-ı velāyetüñ nażarına gelüp eydür ki ey iki cihānuñ sırrı ve serveri gel mürüvvet kerem eyle bize destūr vir ki ŝol münāfiƣları ƣıralum dir. Öyle olsa ol kān-ı velāyet dağı eydür ki ŝabr idün sā‘ati degüldür. Pes tekrār ol kiŝi eydür ki nice ŝabr idelüm bunlaruñ cevri zülmi cānımuza kār eyledi diyü secde eyler. Çün ol kān-ı velāyet o kiŝiden bu Һaberi iŝidür cevāba gelüp eydür ki varuñ hele ŝimdilik ŝabr eyleyüñ ki vaƣtı olıcağ ben size dirüm diyü ol kiŝiye cevāb virür. Çün ol kiŝi ol kān-ı velāyetden bu Һaberi iŝidür ol arada girü gök semtine ‘urüc ider revān olup nā-bedīd olur. Pes öyle olsa bu ‘alāmetler dağı ol kān-ı velāyetüñ ƣuvvet ü heybeti ve Һikmet ü ƣudreti ‘alāmetleridür ki Һalife-i rüy-ı zemīn ile ‘ulemā-yı müte’ahđirīn ile meydāna girüp mecmū‘ -zāhir ü

¹²²⁴ özinden :üzerinden B

¹²²⁵ el-mevtü ŝerbetün külli’n-nāsi ŝerābühā derecesine geçdiler ve:-B(el-mevtü ŝerbetün külli’n-nāsi ŝerābühā: Mevt bir ŝerbettir ki bütün insanlar onu içerler. Ölüm herkesin içtiği bir içecektir.)

¹²²⁶ müddet:-A

¹²²⁷ Һuzūr eyledi ve ol mađalde:-B

¹²²⁸ tāv:börk B

bâṭın-¹²²⁹ mât ser-gerdân itse gerekdür [A142a] -ki ‘ākıbet itdi-¹²³⁰ Pes ol kân-ı velâyet ol aradan kalkup köteğın daḥı eline alup çul-ı mübâreki omzına urdı daḥı Edirne’ye toğrı revân olup kadem-ber-kadem abdâllarınla ve lâyıķ-ı dîdârlarınla Benefşelü Qaya dirler bir yire geldi ve altı yanında saḥrâ şıfatlu bir mevzı‘-i şerîfe nazâr şalup qarâr ârâm birle velâyet ḥaymesin ve bâr-ı nağmesin kurup ḥuzûr birle sâkin oldı. Ve mecmû‘ abdâllar daḥı ol kân-ı velâyetüñ dâ’iresinde qarâr itdiler.

Nazm:

.---/.---/.--

Gel ey Ḥaķ yolına bâş oynayanlar¹²³¹

Özin ‘aşk ile hem fâş eyliyenler

Görün sırr-ı velâyet n’idiserdür

Ḥaşûd kaşrın başına yıkısdur

Özi kaşdın özine çâh iden ol

Yeẓîd’ün başına mîḥı kaķan ol [B86a]

-Ne bilsün her ḥasîs ü câhil ü mâye

Ki cismüñ zâta olmuş hem çü sâye-¹²³²

Hem o bozar pâdişâh tedbîrini

İşledür her dem Ḥaķ’uñ taķdîrini

İrmedi sırrına çün ‘aql ü fikâr

Dergehinde biñ Süleymân ḥ’âr zâr

Ol bilür kim keşret ü vaḥdet nedür

Kâ’inâta ‘illet ü ğâyet nedür

¹²²⁹ zâhir ü bâṭın:-A

¹²³⁰ ki ‘ākıbet itdi.: eyledi B

¹²³¹ oynayanlar: alınanlar A

¹²³² Ne bilsün her ḥasîs ü câhil ü mâye/Ki cismüñ zâta olmuş hem çü sâye:-B

Emr anuñdur hüküm anuñdur bî-gümân

Қудрет-i қабзında ‘alem ins ü cān

**-BĀB-I ÇİHİL-DÜVÜM¹²³³ BER EDİRNE TEŞRİF ĀVERDEN-İ ĀN KĀN-I
VELĀYET VE NĀME-FİRİSTĀDEN-İ ҚAVM-İ CÜHELĀ VÜ ‘ULEMĀ BER-
SULṬĀN MEḤEMMED DER-ḤAҚҚ-I ENE’L-ḤAҚ OTMAN BABA
ḤAZRETLERİ-**

[A142b] Pes öyle olsa günlerde bir gün ki āfitāb-ı maşrıķ çün vaḥdetden keşret burcına zāhir olup ‘ālem-i hāli hāy hūy u ğavġāya bırakdı. Ve meydān-ı fenāda niçe zālumlere fırsat virüp mazlūmları şehīd itdiler. Ol ‘āşem-i ‘ilm-i evvelīn āḫirīn, ol a‘zam-ı pīşvā-yı ehl-i dīn, ol aқdem-i ‘ulemā-i şeyḫ-i kāmīlīn, ol ekrem-i güzīde-i kān-ı bihterīn, ol eşref-i şürefā-i müttekīn, ki ol kān-ı velāyet қуṭbu’l-āşıķīn-¹²³⁴ -ol gün ol kān-ı velāyet-¹²³⁵ nazarından bir alay abdāllar Edirne şehrine inerler ve bir şeyḫ ü meşāyiḫ ve ṭāyife-i ‘ulema-i şeri‘āt¹²³⁶ ol arada cem‘ olup otururken bu abdāllar ol tekyeye girüp nā-gāh varurlar lā-teklif ol tekyenüñ bir kenārında oturup ārām iderler. Çün ol tekyede olan şeyḫ ü meşāyiḫ ve ‘ulemā-i şeri‘āt çün bu abdālları görür daḫı kelām ü kelīme arasında bu abdāllara ol şeyḫ ü meşāyiḫ ve ‘ulemā-i şeri‘āt su‘āl iderler ki ‘aceb sizüñ babañuz ki Otmān Baba’dur ne millet ü ne mezhebsizdür ki hiçbir millete benzemez ve kendü daḫı beñzemez diyü bunlara su‘āl cevāb iderler. Pes ol ‘āşık-ı şādıķlar daḫı su‘āllerine cevāb öyle dirler ki ol kān-ı velāyet ve қуṭbu’l-aқṭāb-ı cihān ve server-i āfāķ ve mürşīd-i bār-gāhdur dirler. Zīrā ki kendü mübārek nuṭqınla cevāba gelüp eyder ki ulu beġleri ve ulu şeyḫ ü meşāyiḫleri yudup ol ulu sarāyları Ḥaққ emri birle ıssız қoyan benüm dir ve mecmū‘ şeyḫlerüñ şofrasın cem‘ eyledüm bir қazuġa aşup hükümlerin қaṭ‘ eyledüm ki ben kendümi ve şoframı yaysam ve nişār itsem gerekdür izḫār ider ve söyler. Pes bu nev‘e cevāb iderler ve daḫı kendülerinüñ ḥaққına eydürler ki biz ol şāh-ı velāyetüñ ve қуṭbu’l-aқṭāb-ı temāmetüñ leşkeri ve kırқlarıyuz [B86b] ve yedileri ve

¹²³³ bāb-ı çihil-düvüm : der-beyān-ı B

¹²³⁴ Ol ‘āşem-i ‘ilm-i evvelīn āḫirīn/Ol a‘zam-ı pīşvā-yı ehl-i dīn/Ol aқdem-i ‘ulemā-i şeyḫ-i kāmīlīn/Ol Ekrem-i güzīde kān-ı bihterīn/Ol eşref-i şürefā-i müttekīn/Ki ol kān-ı velāyet қуṭbu’l-āşıķīn:-B

¹²³⁵ ol gün ol kān-ı velāyet:-A

¹²³⁶ ṭāyife-i ‘ulemā-i şeri‘āt: ‘ulema-i şeri‘āt B

ücleriyüz ki abdālān-ı Rūm olup ‘ālemde ve vesvās şeytāndan ve hīle vü mekrden ve zerķ ü riyādan āzād ve fāriğ oldıķ dirler. Çün bu kelāmı ol tekyede olan şeyh ü meşāyih ve ‘ulemā-i şerī‘ at işidürler ğulüvv idüp eydürler ki kelām-ı da‘ vāya kāyil degülüz diyüp içleri buhl ü ğasedle tolar ve bir yire gelüp ittifāk ile Sultān Meĥammed İbn-i Murād Ğān’a bir nāme yazup İstanbul’a irsāl iderler. El-ķışsa nāme gidüp Sultān Meĥammed Ğān’a arz olundu. Nazarında çün açup nāmeyi oķudılar ki der-ġāh-ı mu‘ allāya ‘arz-ı bendegī oldır ki memleketünde Otmān Baba ismlü bir kimse zāhir oldı ve da‘ vāsı oldur ki sırr-ı Yezdān ve Muĥammed ve ‘İsā ve Mūsā [A143b] ve Ādem benüm diyü da‘ vā ider ve yanında bir bölük bī-nihāyet uğrı ve ğırsuz cem‘ olmiş ki kimi yol başıçı ķanlı ve kimi baş kesici ğuyulu ve da‘ vāları bu kim üçler ve yeddiler ve kırķlaruz dirler ve sākin oldıķları dā’irenüñ yolları kesilüp ‘ālem fesāda vardı dimişler. Çün Sultān Meĥammed bu ğaberi işidür celāl birle bir ķulıñ eline bir ğışım kāġıdı virüp ve cevābında eydür ki Edirne ķāzisi ve şubaşısı bilmiş olasız ki Otman Baba’yı ve yanındaki abdālları ve şaķi-ĥālleri ve ķil ü ķālleri Edirne taĥtında mecmū‘ sını fenā-ender-fenā idesin dimiş. El-ķışsa ol ğün ol pādışāh ķulı çün yola revān olur ve İstanbul yanında Küççük Çekmece dirler ol ğiçe ol pādışāh ķulı gelüp ol köyde ārām eyler. Ve ol ğiçe ki āfitāb-ı nūrānī cihān varlıġından yüz çevürüp çün terkin urdı¹²³⁷ ķarañıdı¹²³⁸. daĥı ol ğiçe ol kān-ı velāyet ve ķuţbu’l-aķţāb-ı salţanat Sultān Meĥammed’üñ vāķı‘ asına ġirüp celāl üzerine gelüp eydür ki tiz cevāb vir ki kime ve kimüñ ķoyun ve ķuzusına degersin şimdi şol arada emr-i Ħaķķ birle cānuñ alayın mı dir. [A144a] Çün Sultān Meĥammed bu heybet ü şalābeti ol kān-ı velāyetden ġörür ve işidür. [B87a] Cevāba gelüp eydür ki tövbe olsun babacıġum diyüp niyāz iderken biliñliyü uyķusundan uyanır ġörür kim şabāh olmiş. daĥı derĥāl ol kān-ı velāyete ġönderdüġi ğışım ķulınuñ ardından bir ulaķ ġönderür ki tiz ġirü ġelsün diyü. Çün ulaķ ol ğışım ķulınuñ ardından yitişür -ve Sultān Meĥammed’üñ emri mucibinçe ol ķulı ġirü çevirüp -¹²³⁹Sultān Meĥammed’üñ nazarına ġetürüp ikrām iderler. Pes ol arada daĥı bir ġayrı nāme yazup bir ĥalīm-nefs ķulıñ eline virürler ki bu nāmeyi var Edirne ķāzisine ve şubaşısına ġöster ve Otmān Baba’yı nazarıma ġetürsünler dimiş. Pes öyle olsa ol kān-ı velāyet daĥı bu ţarafda ol beyābānda ki beyān itdük oturup vaĥdetde iken ġāh ġāhi celāl üzerine

¹²³⁷ urdı: -A

¹²³⁸ ķarañıdı: -B

¹²³⁹ ve Sultān Meĥammed’iñ emri mucibinçe ol ķulı ġirü çevirüp: -B

gelüp envā^ç dürlü velāyet ü heybet ü kudreti zāhir iderdi.

Nazm:

.---/.---/.--

Gelün taḥsîn idelüm ^ç aşıkāne
Hü men yāhū diyelüm şādıkāne

-Ne sırrı server-i ^ç ālemdür ol ḥaḳ
Olur ol ḥaḳḳa bār ü kār-ḥāne-¹²⁴⁰

Metā^ç -1 künti kenzī şatmağıçün
Kılur ḥalkı ara yirde baḥāne [A144b]

Bu dört unşur nüh eflāk-ı mu^ç allā
Anuñ ^ç aşkı meydāndür tenāne

Eger şun^ç ıssı oldur pes arada
Ne gavgā hāy hüydur mestiyāne

Gel ey ^ç ākıl ıssı şāhib-naḫarsañ
Özün tanı daḫı gitme yabāne

Var ey Kūççük gārīb ü bī-nevāsın
Şekker dādın bulup ḳalma şogāne

-Hevā-yı nefisden ey faḳir ḫazer ḳıl
Eger irmek dilersen ol cān ü cānāne-¹²⁴¹

Pes öyle olsa günlerde bir gün ki ol āfitāb-ı cihān-tāb nüh felek devr idüp çün kūh-u ḳāfdan envār-ı ilāhī birle zāhir oldı. Ve ol heybet ü şalābetden zulmet gicesinüñ māh ü sitāreleri maḫv olup nā-bedīd oldılar. daḫı ol gün ol kār-ı velāyet ve ḳuḫbu'l-

¹²⁴⁰ ne sırrı server-i ^ç ālemdür ol ḥaḳ/Olur ol ḥaḳḳa bāzū kār-ḥāne:-A

¹²⁴¹ Hevā-yı nefisden ey faḳir ḫazer ḳıl/Eğer irmek dilersen ol can ü cānāne:-A

aķtāb-ı temāmet celāl üzerine gelüp mecmū‘ abdālları elindeki kötekle bir yire cem‘ eyledi ve Edirne tarafına biraz yir revān itdükden şöıra ol kān-ı velāyet mübārek elin gözlerine gölgelendürüp Edirne tarafına nazar şaldı. Ve girü geldüğü yire meyl idüp revān oldu. [B87b] dağı abdāllar birle gelüp ol evvel olduğı yirde karar eyledi. Meger ol mağalde ki ol kān-ı velāyet mübārek elin gölgelendürüp Edirne tarafına nazar itmekden -murād itmiş ki-¹²⁴² ol pādişāh kulu ol dem Edirne’den gelmesine meyl itmiş ki ol kān-ı velāyet [A145a] nazarına gele. Pes öyle olsa ol gün ‘aşr vaķtinde nā-gāh Edirne tarafından bir altun üsküfli pādişāh kulu bir kaç ādem ile çıkageldi ve bir kenāra turup abdāllara selām virdi çün ‘aleyke aldılar. dağı ol kul cevāba gelüp abdāllara eyitdi ki şol köyde bu gice konaram bir kaç ihtiyar dervişlerle ol kōndüğüm yire gelüñ ki size haberüm vardır didi. dağı köye toğrı revān oldu. Pes öyle olsa -çün nūr deryāsınınun mevcinden sākin oldu ve keştī-i Hindistān sāhil bulup-¹²⁴³ -ğurüb-ı āfitābdan şöıra ol leşker-i nuşret-penāhuñ içinden birkaç ihtiyār abdāllardan-¹²⁴⁴ ol gice pādişāh kulu nazarına geldiler selām virüp ārām itdüklerinden şöıra ol pādişāh kulu yanından¹²⁴⁵ bir kāğıd çıkardı ve abdāllar eline virüp sākin oldu. Çün abdāllar ol kāğıdı açup nazar şaldılar ve okuyup gördiler ki Edirne kāzisi ve şubaşısı bu nāme size vāşıl olduķda bilmiş olasız ki hadd-i sınırıñuzda ve tarafıñuzda Otmān Baba adlu bir kimse zāhir olmuş. Öyle olsa anı baña inçitmediñ ve ağrıtmadın dergāh-ı mu‘ allāya irsāl idüñ. Ya siz dağı ve yanında yöresinde olan mürīdlerinüñ şafası olan bile gelsün. Çün abdāllar bu haberi [A145b] huccet-haberden işitdiler derhāl huccet-nāmeyi girü pādişāh kulu eline virüp eyitdiler ki semi‘ nā ve eṭā‘ nā diyüp hāmüş oldılar. Çün pādişāh kulu abdāllardan bu haberi işitdi cevāba gelüp eyitdi ki diñ imdi şabāh hāzır oluñ ki gidelüm. Çün abdāllar ol kuldandan bu haberi işitdiler cevāba gelüp eyitdiler ki eger bizimçün dirseñ şimdi dağı gidelüm ammā bizüm ol miķdārimuz yoķdur ki ol kān-ı velāyete bir kelām idüp toğrı yüzine bakmaķa didiler. Çün abdāllardan ol pādişāh kulu bu haberi işitdi cevāba gelüp eyitdi ki yoķ elbetde babaya söyleyün ki gidelüm didi. dağı ol dem ol köy halkı gelüp cemā‘atinle dīvān bağlamışlar idi. [B88a] Çün ol kuluñ abdāllara bu ilzāmıñ görüp işitdiler cevāba gelüp eyitdiler ki bilmiş ve āgāh oluñ kim bu abdāllar ol kān-ı velāyet nazarında şol niķāblu sarāy mađbūbları gibi edeb birle oturup dururlar ve

¹²⁴² murād itmiş ki: murād ol imiş ki B

¹²⁴³ çün nūr deryāsınınun mevcinden sākin oldu ve keştī-i Hindistān sāhil bulup:-A

¹²⁴⁴ ğurüb-ı āfitābdan şöıra ol leşker-i nuşret-penāhuñ içinden birkaç ihtiyar abdāllardan:-B

¹²⁴⁵ yanından: koynından B

yüzine bakmazlar degül kim kelām-ı kelīme itmek didiler. Çün ol pādişāh kulu ol köy halkından bu şehādeti işitdi daḡı bir laḡza ḡamūş olup tefekküre vardı. Pes bir laḡza dan soñra ḡāmūş şıfātından kelāma gelüp ol köy [A146a] ḡalkına su'āl itdi ki ya bu diyārda hiç bunlardan incinüp şikāyet ider kimse var mıdur didi. Ol köy ḡalkı eyitdi ki ma'āzallāh ki bunlardan bir kimsenüñ yatur kelbi daḡı incinüp şikāyet itmedi diyü şāhidlik itdiler. Pes bu kelāmdan soñra abdāllar ol pādişāh kulu eyitdiler ki bilmiş ve āgāh olñ kim ol kān-ı velāyet senüñ taşavvur itdügün kimse degüldür ki bizüm aqlumuz ve rāy-ı tedbīrümüz birle bir yire ḡadem başup revān ola didiler. Ammā sen kendün varup ol kān-ı velāyete ḡaberiñ söyle ve gör ki ne cevāb virir didiler. daḡı ikrām idüp ol abdāllar girü ol kān-ı velāyet nazarına geldiler ve secde-i şükr idüp abdāllara ḡāl-i ḡaberi bir bir beyān itdiler. Çün abdāllar bu ḡaberi işidüp müstemi' oldılar ve secde-i şükr birle birbirine eyitdiler ki Otmān Baba'ya¹²⁴⁶ ḡod kimse zārār ve ziyān idemez. Zirā Zü'l-feḡārı zārbına kimse tāḡat getüremez. Ammā bizi ḡalīm kelāmı birle iletüp şāyet ki helāk ideler diyü biraz fikr ü teşāvüşe vardılar. Ve hem fi'l-vaḡı' ol ittifāḡı daḡı itmişler ki kimi ḡırsuz ve kimi ḡanlı oldıḡdan soñra teftiş idüp kimün ḡazuḡa ve kimün çengāle uralum ki mecmū'-ı 'ālem [A146b] onlardan 'ibret alup ḡavfe varalar dimişler. Pes abdāllar bu ḡāl üzere teslīm rāzı oldılar.

Nazm:

-.--/-.--/-.--

Gel gör imdi nidiser ol cān bigi
Kim niçe māt iyler ol ulu begi

Her kişinüñ ḡaşdını ol pādişāh
Kendüye zindān ider ey bī-günāh

ḡalk-ı 'ālem fikri ger tedbīr ola
Bu şehün emri ḡamu taḡdīr ola [B88b]

ḡaşd ü noḡşān belā üter cānına
İde ol kim lā diye sulḡānına

¹²⁴⁶ Otmān Baba'ya: Sulḡān Baba'ya B

Ger bu şāh ü qahramān ü ehremān
Görse şol dem pes diyeydi el-amān

Pes öyle olsa çün pādişāh qulı abdāllardan bu haberi işitdi ki bu kimse sen taşavvur itdüğiñ server-i cihān degüldür diyü cevāb virdiler. Pes ol haber üzerine ol pādişāh qulı nişfu'l-leylde¹²⁴⁷ kalkup Edirne şehrine revān olur ve qāzī ve şubaşına varup eydür ki ben yalıñuz varup nesne başaramadum pes baña bir kaç ādem qoşup yardım virüñ. Çün qāzī ve şubaşı ol quldañ bu haberi işitdiler şehriñ nāyibinle kethüdāsın qula bile qoşup gönderdiler ki varuñ yoldaşlık idüñ didiler. dağı 'ale's-şabāh ol kān-ı velāyet bu tarafda şehir-hiz elindeki kötekle mecmū' abdālları önine birağup [A147a] Biraz yol Edirne cānibine revān oldu ve mübarek elin gözine gölgelendirüp Edirne tarafına nazar şaldı. El-kışşa genc-i kuşluk maħallinde Edirne tarafından pādişāh qulı birle eşyā-i a' mā çıkageldiler.

-BĀB-I ÇİHİL Ü SİYYŪM¹²⁴⁸ REFTEN-İ ĀN ŞĀH-I VELĀYET EZ-EDİRNE BĀ-SİTANBUL VE VAŞF-I 'ALĀMETİ

Ol emīr-i emīra'l-mü' minin ol şerīf ü eşref-i dīn ol re'is-i zāhir in ü bātinin ya' nī ol veliyy ü mülk-i dīn¹²⁴⁹ ol kān-ı velāyet hużūr-ı sa' ādetinde¹²⁵⁰ ol pādişāh qulı atından inüp ve sār-i eşyā ile qarşusunda dīvān bağladılar ve ol pādişāh qulı ol eşyānın içinden şeçilip ol kān-ı velāyetün otırdığı yire yaqin geldi ve ol kān-ı velāyete ikrām birle selām virdi ve cevāba gelüp eyitdi ki ey gerçeğim Otmān Baba oğluñ Meħemmed saña selām eyledi seni düşünde görmüş öyle ise beni saña gönderüp eyitdi ki mürüvvet kerem eylesün mübarek qademin şehrimüze başşun ki zāhir en dağı dīdārımı göreyim dir didi. Çün ol kān-ı velāyet pādişāh qulundan bu haberi işitdi. Cevāba gelüp eyitdi ki çok herze ve yalan söyleyüp ħurdeh geçersin didi. Pes ol pādişāh qulı tekrār [A147b] niyāz birle eyitdi ki ey gerçeğim Otmān Baba uşda oğlun Sulţān Meħemmed iki biñ aqçe virüp eyitdi ki babam ata binse at

¹²⁴⁷ nişfu'l-leylde: dün buçığında B

¹²⁴⁸ bāb-ı çihil ü siyyüm : der-beyān-ıB

¹²⁴⁹ Ol emīr-i emīra'l-mü' minin ol şerīf ü eşref-i dīn ol re'is-i zāhirin ü bātinin ya' nī ol veliyy ü mülk-i dīn :-B

¹²⁵⁰ hużūr-ı sa' ādetinde: nazarında B

alivirem ‘ arabaya binerse ‘ araba alivir daħı ağrıtmadan incitmeden al gel didi. Çün ol kân-ı velâyet ol ıuldan bu ħaberi işitdi ve müstemı‘ olup celâl heybet birle cevâba gelüp eyitdi ki kimdür ol Meħemmed didüğüñ didi. Ol pâdiřâħ ıulı eyitdi ki beğdür ħünkârdur didi. Ol kân-ı velâyet eyitdi ki ya ol Meħemmed didüğüñ ıandedür. Ol ıul eyitdi ki İstanbul Őhrinde pâdiřâħ olup oturur didi. Pes öyle olsa ol kân-ı velâyet eyitdi ki yalan Őylersin eger ol didüğüñ kişi senüñ elüñe girse etini çeke çeke yirdiñ didi. Çün ıul bu ħaberi ol kân-ı velâyetden işitdi daħı ğazaba gelüp derħâl ıoynundan daħı ħuccet kâğıdın ııkarup aħmaı-mişâl ol kân-ı velâyete ol ħucceti gösterdi ve cevâba gelüp eyitdi ki inanmazsañ uşda pâdiřâħ ħükmü didi. Çün ol kân-ı velâyet ol ıuldan bu ħaber ü kelâmı işitdi ol sâ‘at celâl üzerine gelüp kôteğıñ eline aldığı gibi ol ıul ol kân-ı velâyetüñ heybetiñden girü çekilüp abdâllara eyitdi ki [A148a] ne ‘ aceb heybetlü yavuz kimse olur didi. Pes abdâllar daħı eyitdi ki saıın celâl üzerine gelüp saña degül ki Sulıan Meħemmed’e daħı ħürmet itmez didiler. Pes öyle olsa var bu gice köyde ârâm eyleyüp řabâħ gelüñ ki bu gün İbn-i Felâıunlar yanına gelüp kelâm idemezler didiler. Çün pâdiřâħ ıulı abdâllardan bu ħaberi işitdi melül olup ol bile gelen eşyâ ile köye revân oldı. Ve ol gice girü Edirne şubaşısına âdem irsâl itdi ki Otmân Baba değıme nesne ile el virmez baña daħı âdem virsüñ diyü kelâm itmiş ve daħı ol gice ol diyâruñ ħalkına ol kân-ı velâyet birle abdâlları bekletdi ki kaçmasunlar diyü. Pes ol kân-ı velâyet ħaberinle ve bu eřyânuñ fi‘l ü ıaşdından ma‘lûm oldı kim gerçi Sulıan Meħemmed ol kân-ı velâyeti düşünde görüp ıorkmışdı ammâ henüz göñlinde bu ıaşd-ı şübhe muıım idi kim ol kân-ı velâyet İstanbul’a gelicek [B89b] beñ anı ol da‘vâ üzere şöyle ideyüm böyle ideyüm diyüp zann u kıyâs iderdi. ‘ Âlem ħalkına daħı i‘tiıâdı bu ıaşd ü ħâl üzere idi ki Otmân Baba’yı ve yanında olan abdâlları Sulıan Meħemmed helâk idüp ‘ âlemde nâ-bedîd eyleyirler idi. Ve bu ħâlden ħeberleri yoğ idi kim [A148b] ol kân-ı velâyet ħod ıuıbu‘l-aıııâb-ı ‘ âlem ve řâħib-i taşarruf-ı eşyâ olup mecmü‘ eşyânun rûh-ı kuvveti ve zâmîr-i niyyeti ol kân-ı velâyetüñ elinde idi ki ‘ âlem bir yaña olsa ol bir yaña olsa aña ve leşkerlerine zârâr irgürebilmezler idi. Bî-şekk ve bî-şübhe.

Nazm:

-.--/-.--/-.--

-Gel gör imdi ol velāyet serveri
Niçe māt eyler vezīr ü leşkeri –¹²⁵¹

Çün celāl-i şıfātı olur ‘ ayān
Pes cemāl-i şüreti ola nihān

Zāhir üñ gözü ne göre hikmeti
Yā şıfāt içre haķıķat vuşlatı

Zülf-i hāli gibidür ender-mişāl
Lütf kahrüñ mazharı nehr ü leyāl

‘ Ālimü’l-gāyb haķıķat genci ol
Hem şeri‘āt kıblesi vü hāccı ol

Oldur āhir şüretü’l-ma‘nā olan
Cümle şey’de kıl ü kıāl da‘vā olan

Ol sebebden zāhir oldı hāy ü hūy
Der-miyān-ı cümle eşyā cengi ü

Pes öyle olsa çün ol gice geçüp şubh-ı şādık felek deryāsınun lā’l ü cevāhirin nūr hazīnesine teslīm itdi. daħı envā‘ dürlü eşyā çün kim ol nūr hazīnesinden murādı maķşūdına irdi. daħı ol gün ol kân-ı velāyet ‘āle’s-şabāh celāl üzerine gelüp mecmū‘ abdālları elindeki kötekle oñine birāğup Edirne tarafına beri biraz yir revān itdi. [A149a] Ve mübārek elin gözine gölgelendirüp girü Edirne tarafına nazar şaldı. daħı geldüğü tarafa girü dönüp abdāllar birle kendözi evvel oturduğı yire gelüp mübārek çulunu dört kat eyledi ve üzerine bağdaş kurup sedd-i İskender gibi qarār [B90a] ārām eyledi. Pes öyle olsa bu tarafda meger Edirne şubaşısı bir hāş ādeminle bir yigirmi miķdār ādem birle daħı şehrüñ cellādını bile koşmuş ki eger gayri kimse nefsinde havf idüp Otmān Baba’ya yapışmazsa ki ata ya ‘ arabaya bindürmeğe pes cellād varup ol dem yapışsun ki bahāsın yimiş kimsedür. Ve hem Otmān Baba’nuñ

¹²⁵¹ Gel gör imdi ol velāyet serveri/Niçe māt eyler vezīr ü leşkeri :-A

nefesine uğrar ise ol uğrasun ki kimseye hayf olmasun dimişler. El-kışşa çün kim şehrden bunça eşyâ ol köye gelüp ol pâdişâh kulı ve nâyib ve kethüda birle buluşdılar ve bir yire cem' olup ittifaqla ol kân-ı velâyet nazârına geldiler. dağı pâdişâh kulı girü bu eşyâdan seçülüp ol kân-ı velâyete yakîn geldi ve selâm birle cevâba gelüp eyitdi ki ey gerçeğim Otmân Baba mürüvvet kerem eyle ki oğlñ Sulţân Mehemmed gidelüm didi. Çün ol velâyet ma' deni kuldan bu haberi işitdi cevâba gelüp eyitdi ki uş beñ [A149b] sizüñ korıduğunuz tarafda oturup sizi beklerem ve bende ne maksüd u hâl istersiz didi. Çün pâdişâh kulı ol kân-ı velâyetden bu haberi işitdi. Tekrâr cevâba gelüp eyitdi ki ey gerçeğim Otmân Baba biz hıdmet-kâruz hod saña ma'lümdur gel mürüvvet kerem eyle ata binerseñ at getürelüm ' arabaya binerseñ ' araba getürelüm didi. Çün ol kân-ı velâyet ol pâdişâh kulından bu haberi işitdi cevâba gelüp eyitdi ki ben ata binicek siz hep toprağa düşersiz ve benüm kılıcum ağırdur dir ki at çekmez ammâ ' araba dirseñüz olur evlâ didi. Çün ol kul ol kân-ı velâyetden bu haberi işitdi şâd olup derhâl bir şu şıgırı ' arabasın hâzır idüp ol kân-ı velâyetüñ nazârına getürdi. Ve tekrâr cevâba gelüp eyitdi ki gel imdi babacığum uş ' araba getürdüm bin gidelüm didi. Pes öyle olsa ol kân-ı velâyet kulıñ bu haberinden celâl üzerine gelüp abdâllara eyitdi ki tiz şol ağaçları âteşe uruñ ki Tañrı'ya temâşâ olsuñ didi. dağı bir abdâla celâl birle eyitdi ki ne oldı ki zühreñ çâk oldı ki korıarsın. Hâ zinhâr korıma [B90b] ki kayırma ben bî-pervâyem ve benüm da'vimle mülküme zevâl yokdur [A150a] didi. Meger ol abdâl havf itmiş ki ' aceb bizüm hâlimüz niçe ola diyü gönülden geçürürmüş ki ol kân-ı velâyete bî-vâsita ol dem ' ayân olup ol nev' a cevâba geldi. Pes mecmû' abdâllar bir yire cem' olup ol kân-ı velâyet emr itdüği ağaçları âteşe urdılar ve dūd u şu'lesi eflâk-i mu'allâya rücû' itdükte ol kân-ı velâyet derhâl yirinden kalçup elindeki kötekle ol duran eşyâyı târ-mâr eyledi ve mübarek çulın omzuna urup köye toğrı revân oldı. Çün pâdişâh kulı ol kân-ı velâyetüñ köye toğrı revân olduğun gördi derhâl su şıgırı ' arabasın ardınça revân idüp anlar dağı ol kân-ı velâyetüñ der-pâyınça kadem-ber-kadem revân oldılar. Pes öyle olsa ol kân-ı velâyet ol pâdişâh kulı¹²⁵² konduğı köye gelüp ve ol köyüñ kenârında bir şamanluk var idi dağı ol şamanluk dīvârına gelüp mübarek arkasıñ virdi ve ayağ üzere tırup bu gelen eşyâya nazar şaldı. Çün pâdişâh kulı ol kân-ı velâyetüñ bu ' alâmetini müşâhede eyledi. Derhâl emreyledi ki ' arabayı ol kân-

¹²⁵² kulı:-B

ı velāyetüñ nazārına iledüp turgurdılar. Pes kendüsi ol kân-ı velāyetüñ yanına gelüp eyitdi ki uş [A150b] ‘araba emr itdüñ getürdük mürüvvet kerem eyle babacığum bin gidelüm didi. Çün ol kân-ı velāyet bu kıldan ol haberı işitdi celāl birle herze yime diyü hışm eyledi. Çün ol pādīşāh kılı ol kân-ı velāyetüñ hışm eyledüğın ve celāl ü heybetin gördi, hemān-dem¹²⁵³ şehir ketHudāsı ve nāyibinle danışup eyitdi ki ‘acaba niçe idelüm ki biz bu serveri ‘arabaya bindürelüm didi. Anlar dağı eyitdi ki bir kişiye emr eyleyün ki varsun yapışsun ‘arabaya bindürsiñ didiler. Pes her kime didilerse eyitdiler ki vallāhi kuşça cānımuza kıyamazuz diyüp kimesne varup yapışmasına kāyil ve rāzī olmadılar. El-kışsa şol hāle vardılar kim eyitdiler şehir şubaşısı şöyle emr itdi ki eger kimse korusundan varup yapışmazsa hāzer iderse cellādı bile koşdı ki ol vara yapışa didi ve didiler. Pes öyle olsa derhāl pādīşāh kılı cellāda emr itdi ki [B91a] tiz gel babaya yapış ‘arabaya bindür didi. Pes derhāl cellād bu haberı işitdi gelüp ol dem ol kân-ı velāyete lā-tekellüf yapışmak istedi. Pes öyle olsa ol kân-ı velāyet ol bī-başar cellād-ı hūn-hāra velāyet ü nübüvvet kuvveti birle [A151a] Ol cellāda bir müşt urdı sīnesine kim dem ü nefesi tütölüp cān-ı cehenneme ısmarladı. Pes eger su’āl itseler kim bir müşt zārbından ol cellād ne için cān virdi diseler cevāb oldır ki şāhib-i velāyet ve kuţbu’l-aqtāb-ı temāmet olan hüküm-ü rabbānī birle bir şalıma yüz kere yüz biñ eşyānuñ cānın tarh ider ol hod bir eşyā idi öyle ise çün kim ol kân-ı velāyet ve kuţbu’l-aqtāb-ı temāmetiñ ol pādīşāh kılı ve yanında olan maḥlūkāt¹²⁵⁴ bu heybet ü şalābetin müşāhede idicek cemī‘ endāmılarına lerce düşüp el-‘azametü lillāh diyüp secde-i niyāz itdiler. Āḥiri’l-emr ol pādīşāh kılı yüz biñ niyāz birle ol kân-ı velāyete eyitdi ki ey gerçeğim Otmān Baba zāhir ü bāḥın bildük ve tanıduğ kim bu rüy-ı zemīnde senden ulu kimse yokdur ki her yaradılmış hāzretüñ taşarrufundadır diyüp şevk birle cevāba gelüp eyitdi ki

Nazm:

-.--/-.--/-.--

İy ki Hakk’uñ kudreti şāhib-zamān

Münkırüñ alduñ cānıñ bu dem hemān

Dest-i kudret müştı ile bir şalıma

Kim idüğın bildirürsiñ zālime

¹²⁵³ hemān-dem:-B

¹²⁵⁴ maḥlūkāt:-B

Zirā yüzün muşhāfın gördi ‘ ayān
Kim haḫdur dimeyüp kıldı gümān [A151b]

Kim ki inkār ider sen şāha
Cānun algıl cismini şal¹²⁵⁵ çāha

Kim idügiñ bildürıbsin ‘ ālemüñ sulṭānına
Halk-ı ra‘ iyyet ne diye ne i‘ tibār ḫalanına

Sen Haḫḫ’uñ sırrısın ender-zamān
Bildügiümüz budurur bizüm hemān

Hep eşyā rūḫını külli alasıñ
Ferd ü yektā āḫiri sen ḫalasıñ

Pes öyle olsa ol pādīşah ḫulı bu nev‘ a nāz niyāz idicek ol kān-ı velāyet ve ḫuṭbu’l-akṭāb-ı temāmet fi’l-ḫāl şāhin-vār ol ‘ arabaya şıçrayup bindi. Ve Nāyib adlu bir abdāla gel sen daḫı yanıma çık diyü [B91b] emr eyledi ve ne ḫadar şu ḫabı var ise yanına yukarı çıkardı ve içlerinde olan şuları yabana dökürüp eyitdi ki bu yolda Ḥasan ve Ḥüseyn olan şusuzuñ ölmek gerekdür didi. Ve celāl üzerine gelüp ‘ arabacınıñ elinden öğendiresin aldı ve eyitdi ki ‘ arabacı sen degülsiñ benem diyü ‘ arabacıya ḫışm eyledi. Ve mübārek elindeki öğendire ile şıgırın dürtüp ‘ arabayı revān itdirdi -ve abdāllara ol kān-ı velāyet eyitdi-¹²⁵⁶ ki ne oldıgunuz kim zühreñüz çāk olur tiz önüme düşüñ ki gidelüm didi. Çün abdāllar ol kān-ı velāyetden bu ḫaberi işitdiler ḫavf olanıñ ḫorḫusu ḫalmadı. [A152a] emīn oldı. Ol kān-ı velāyetüñ öniñçe yola¹²⁵⁷ revān oldılar. daḫı ol kān-ı velāyet celāl birle dāiresinde olan eşyāya eyitdi ki tiz bire çirkinler gözüme gözükmey yohsa sizi hep ḫırarum diyü na‘ ra urdı. Çün ol pādīşah ḫulı¹²⁵⁸ ol kān-ı velāyetden bu ḫaberi işitdi dā’irede olan eşyāyı gürz ile tār-mār eyledi ve yola revān olup ḫadem-ber-ḫādem el-ḫışşa Edirne şehrine geldi. Pes bu

¹²⁵⁵ şal: şalgā B

¹²⁵⁶ ve abdāllara ol kān-ı velāyet eyitdi:-A

¹²⁵⁷ yola:-A

¹²⁵⁸ ḫulı:-B

hāl ol hāldür ki ol kân-ı velāyet Kiçi Bayram Konağı'ndaki abdāllara eyitdi ki varuñ çatal kılıcı şoykaşup getürüñ eger getüremezseñüz ' arabaya urup getürüñ didüğü bārgeşt üzerine bu zāhir oldı kim kendü mübārek cismi ' arabaya binüp İstanbul'a vardı ki Sultān Mehemmed yüzinden emr olunsa gerek idi oldı. Ol çatal kılıç didüğü kendüniñ mübārek cism-i zāhir i ve şifāt-ı zātıdur ki ' ālem içinde mu' ayyen ve müşhürdur -ve ma' rüfdür¹²⁵⁹.

Nazm:

.---/.---/.---/-.-

Ey olan müştāk u tālīb Mehdī-i şāhib zamān
Gel bu şāhib-zü'l-fiķārı gör dağı itme gümān

-Milk-i ev ednā anuñ ' arş u ferşi cümle bil
Vuḫuş u tıyūr ins ile hükminde dā'im Kāhramān-¹²⁶⁰

Oldur āhir mazhar-ı sırr-ı velāyet menba' ı
Hem delīl-i nuṭk-ı Hāḫḫ hem kıble-i dīn ü imān [A152b]

Şek degül kim bu cihānuñ şekli eşkālī aña
Zāhir ü mazhar düşüp ' adl ile dāyim bā-emān [B92a]

' Ālemüñ kuṭbı çü oldur bī-gümān bī-şerīk¹²⁶¹
Mağrib ü maşrıḫ elinde evvel āhirdür hemān

Budur ol ' arş-ı Hudā ve kürsiyy-i Rabbü'r-raḫīm
Beyt-i ma' mūr-ı ḫaḫīḫat secde-gāh-ı āsımān

Ey ğarīb ü bende Küççük ğāfil olma bil yaḫīn
Şāh u sālār-ı vilāyet kim ola cerr-i merdümān

¹²⁵⁹ ve ma' rüfdür:-B

¹²⁶⁰ milk-i ev ednā anuñ ' arş u ferşi cümle bil/Vuḫuş u tıyūr ins ile hükminde dā'im Kāhramān :-A

¹²⁶¹ bī-şerīk:-B

-Şıdķ ü ihlāş ile ey faķır tūt dāmenin
Sen bu şāhuñ tā ola derdine dermān-¹²⁶²

Pes ol kān-ı velāyet ve ķuţbu'l-aķţāb-ı temāmet ķün Edirne şehrine abdāllar ve pādīşāh ķulı birle ķadem başdı. daķı mecmū^ı şehr halkı ķarşu geldi. Kimi gelüp nāz niyāz eyledi ki himmetüñ ve nazaruñ bizümle bile olsun ey gerçeğim Otman Baba didi ve kimi sırr-ı Yezdān ve Muħammed ve ı İsā ve Mūsā ve Ādem benüm didüğüñ bilür misiñ diyüp¹²⁶³ buğz u kin birle hezārsuz söyleyüp eyitdiler ki şimdiki hālide ı arabaya bindürüp helāk itmeğe alup giderler ölümü için didiler. Ol münķir-i ı avām-ı ā^ı mā böyle diyicek ol kān-ı velāyet ve ķuţbu'l-aķţāb-ı temāmet hemān-dem işāret itdi ol ı araba sākin olup ķarār dutdı. Ne ķadar kim ceħd itdiler ol şu şıgırı öküzleri ol ı arabayı yirinden hareket itdirüp ayıramadı¹²⁶⁴ aşlā ve niçe ādemiler daķı dört etrāfından sōkün **[A153a]** idüp ķāre vü dermān olmadı. Ćün kim şehr halkı bu ı alāmeti ve velāyet-i heybeti müşāhede itdiler ol kim muħibbī müştāķ idi eş-şalātü ve's-selāmü eyā sırr-ı Muħammed diyü şavt ile gür gür şalavāt virüp nāz niyāzlar idüp şafā nazar -ve hūsn ü himmet-¹²⁶⁵ taleb itdiler. Ve ol kim münķir-i velāyet-i nübüvvet idi hacil ü rüsvāy olup bildiler ki zān-ı fāsīd itdiler¹²⁶⁶. Pes öyle olsa ol pādīşāh ķulı bu velāyet ü kerāmeti ol kān-ı velāyetden ve ķuţbu'l-aķţāb-ı temāmetden göricek kelām ü niyāz birle ol kān-ı velāyete eyitdi kim ey gerçeğim Otman Baba mürüvvet kerem eyle emr idün ve himmet idün ı araba yürisün didi. Pes öyle olsa ol demde meger bir ehl-i zirā^ı at kimesne iki lāğar ve ķara şıgır öküzün bir ı arabaya ķoşup ol hāinde ol araya kim ol ķuţbu'l-aķţāb ol şu şıgırı -camuzları çekemedüğünden¹²⁶⁷ ı āciz-i nā-ķār olmuşlar idi -derhāl ol ı arabacı ve zirā^ı atçı öküz ı arabasıyla-¹²⁶⁸ ķıķageldi. Hemān-dem ol kān-ı velāyet ve ķuţbu'l-aķţāb-ı temāmet emr itdi ki şol ı aruķuk öküzleri -ya^ı nī ol za^ı if ü nā-tüvān ü iķtidārsuz öküzleri-¹²⁶⁹ **[B92b]** getürüñ diyü. Derhāl varup getürdiler ol ķuvvetlü¹²⁷⁰ şu şıgırı **[A154b]** öküzlerin giderüp ol aruķık ķara şıgır öküzlerin ķoşdılar hemān sā^ı at ol sulţān-ı dü-serā ol ı arabaya yürü deyü işāret idicek ol tōricikler revān olup çekdiler. Mā-

¹²⁶² Şıdķ ü ihlāş ile ey faķır tūt dāmenin/Sen bu şāhuñ tā ola derdüñe dermān:-B

¹²⁶³ diyüp:-A

¹²⁶⁴ ayıramadı: irgüremedi B

¹²⁶⁵ ve hūsn ü himmet:-B

¹²⁶⁶ zān-ı fāsīd itdiler : nitdiler B

¹²⁶⁷ camuzları çekemedüğünden: öküzleri irgüremeyüp B

¹²⁶⁸ derhāl ol ı arabacı ve zirā^ı atçı öküz ı arabasıyla:-B

¹²⁶⁹ ya^ı nī ol za^ı if nā-tüvān ve iķtidārsız öküzleri:-B

¹²⁷⁰ ķuvvetlü: ferbüh B

halaqallāh. Ol maḥlūk bu velāyeti göricek ‘ibrete ve ḥayrete varup eyitdiler kim velāyet ü kerāmet ise ancak olur deyü her biri müteḥayyir baḥrine ṭalup dem-beste oldılar. El-kıṣṣa ol kân-ı velāyet zümre-i abdāllar ve pâdişāh ḳulı birle şehir içine revān olup ḥattā Balaban Baba tekyesi yanına geldiler ki ol kân-ı velāyet ol şehre aḳdem gelişinde ol tekyeye ḳonup ārām ḥuzur itmişdi. Pes öyle olsa abdāllar dilediler kim ol kân-ı velāyeti girü ol tekyeye göndereler. Ol kân-ı velāyet rızā virmeyp şehirden ṭaşra Meriç kenārında ulu yolñ üzerinde bir yere ‘arabdan aṣḡā indi ve biraz ayaḡ üzerine durup her ṭarafā naḡar ṣaldı. Andan ṣoñra ol kân-ı velāyet bir yire ḥuzūr birle oturup ārām eyledi. daḡı mecmū‘ abdāllar ol kân-ı velāyeti dāyireye alup ṭaraf ṭaraf oturdılar. Çün ‘avāmi’n-nās ol kân-ı velāyetün bu ṣalābetin ve ṣevketin müṣāhede [A155a] itdiler ve nice ḳurbān u ni‘ metler getürüp naḡarında işār niṣār idüp ḥällü ḥāline gitdiler. Ve abdāllar daḡı rāḡat ‘ālemine varup ḥuzūr itdiler ki pes öyle olsa çün ṣubḡ-ı ṣādıḡ İsrāfil-veṣ ṣūr urdı ve ‘ālem ol nūr ṣadāsınla muḡit olup müṭi‘ ḡābden mecmū‘ eṣyā çün baş ḳaldurđı. Ve daḡı ol gün ol pâdişāh ḳulı ol kân-ı velāyete bir ḡayri ṣu ṣıḡırı ‘arabasin ḡāzır idüp naḡarına getürdü ve ol kân-ı velāyet daḡı lā-teklif ol ‘arabaya binüp revān eyledi¹²⁷¹ ve önünçe pâdişāh ḳulı birle abdāllar ḳadem-ber-ḳadem ol diyārda Sazludere dirler bir yire geldiler. Ve ol kân-ı velāyet ol arada ‘arabdan aṣḡā indi ve bir laḡza ārām itdükdēn ṣoñra girü yola [B93a] revān oldu tā ol aradan İstanbula varınca ‘arabdan inüp bir ḡayrı yire oturmadı. Pes āḡiri’l-emr ol kân-ı velāyet indüḡi yire ki Sazludere dirler Sulṭān Meḡemmed bir tekye yapıdurup ol arayı ṣerif ü müzeyyen eyledi. Öyle olsa çün ol kân-ı velāyet ol aradan yola revān oldu daḡı yolca giderken yanında olan abdāllara su’āl itdi ki ḳanḡa gidersiz. Abdāllar daḡı eyitdi ki uṣ babacıḡum [A155b] ṭutḡun olup İstanbul’a gideyürürüz didiler. Çün ol kân-ı velāyet abdālardan bu ḡaberi işitdi cevāba gelüp eyitdi ki yalan ṣöylersiz ki ben anları ṭutup giderüz didi. Çün abdāllar ol kân-ı velāyetden bu ḡaber-i taḡḡiki bu nev‘a işitdiler ṣād ü ḡurrem olup secde-i ṣükr itdiler. daḡı ol gün ki Babaeskisi’ne uğrayup şehir ḡalkı ‘araba üzerinden gelüp ol kân-ı velāyetün elin öpdiler ve besī ni‘ met ü ḳurbānlar sebīl idüp ol kân-ı velāyetün ṣafā naḡarın aldılar. Ve ol aradan ḳadem-ber-ḳadem yolca giderken girü ol kân-ı velāyet abdāllara su’āl itdi ki ḳanḡa gidersiz diyü. Abdāllar daḡı eyitdi ki uṣ ṭutḡun olup İstanbul’a gideyürürüz. Çün ol kân-ı velāyet abdāllardan bu ḡaberi işitdi

¹²⁷¹ eyledi :oldı B

cevāba gelüp eyitdi ki yalan söylersiz ben ādem kişi olmağa giderüm, benüm adum şanum var, beni anda eyletüp hoş dutarlar didi. Ve dağı eyitdi ki ben anda ādem buldum kırarum, seçme buldum kırarum, kāfir buldum kırarum, varam hoşam, uşda şöyle iderem didi. Ve ol pādīşāh kulumıñ üzerine tutup ol kân-ı velāyet ana eyitdi ki bu kuşandugıñ kılıç ve başuñdağı börk kimiñdür cevāb vir diyü su'āl itdi. Çün ol pādīşāh kulu bu su'ālin işidicek cevāba gelüp eyitdi ki bu giydüğüm börk Hünkār Hācī Bektāş kisvetidür ve bu kuşandugum kılıç Mürtezā-yı 'Alī kılıcıdur didi. Pes ol kân-ı velāyet eyitdi ki bağ bire çirkin bu oturan kimdür didi. [B93b] El-kışşa çün ol kân-ı velāyetle kadem-ber-kadem Küçükçekmece'ye geldiler ve ol gice ol kân-ı velāyet ol pādīşāh kulu birle ol köyde āram huzūr eyledi ve gel temāşā-yı velāyeti gör kim neyledi.

Nazm:

.---/.---/..--

Gel ey sālīk sülūk eyle bu sırrı

Nice kıldı ihātā baħr ü berri

Bu işüñ hākimidür uş velāyet

Ki dutdı 'arş ü ferşi bil temāmet

Zuhūr itdi cihānı kim görürsin

Bu meydān-ı velāyetdür bilürsin

Aña hācet degüldür ālet-i cenk

K'ola ismi olaruñ top u tüfenk

Velāyet emri taqdīr-i Hudā'dur

Degül diyen belī Hağ'dan cüdādur

BĀB-I ÇİHİL Ü ÇEHĀRŪM¹²⁷² TEŞRĪF ĀVERDEN-İ ĀN KĀN-I VELĀYET BER İSTANBUL BĀ AZAMET BĀ ŞEVKET¹²⁷³

Ol tĀc-dār-ı sipihr-i sa' ādet, ol bergüzār-ı nübüvvet ü velāyet, [A156b] ol şehensāh-ı livā-yı nuşret, ol sipihr-sālar-ı 'avn ü 'ināyet, ya' nī ber-Ḳonstantiniyye āmeden-i ān kĀn-ı velāyet.¹²⁷⁴ Çün seher kuşu perr açup kulle-i kâfdan sî-murg-veş pervāz urdı ve zulmet ejderhāsın yudup 'ālemi nūrı sāyesinle zāhir ü şerif eyledi. daḡı çün seher vaḡtinde ol kĀn-ı velāyet ve ḡuḡbu'l-aḡḡāb-ı temāmet ol 'araba içinde ayaḡ üzerine ḡalkup mecmū' abdāllara nuḡḡ-ı ḡadīm-i ezeliyyesinle cevāba gelüp eyitdi ki ḡuruñ oḡlanlar ki ḡiḡārı alalum ve ḡasūd leşkerin ḡıralum ve münkīrleruñ baḡrın keselüm didi. Çün abdāllar ol kĀn-ı velāyetden bu ḡaberi işitdiler ol sâ'at secde-i 'izzet birle 'arabaya ḡoşdılar ve henüz pâdişāh ḡulı yaturken ol kĀn-ı velāyetle yola revān oldılar. Eger su'āl itseler ki Otmān Baba'nuñ abdāllarına ḡuruñ ḡiḡārı alalum ve yolca gelürken biz anları ḡutup giderüz didüḡi ne ma'nidür diseler cevāb oldur ki ol ḡiḡār içindeki olan eşyā' ol kĀn-ı velāyetuñ velāyetünden zāhir en ḡāfillerdür, henüz ol kĀn-ı velāyete inanmayup andan velāyet ḡaleb itseler gerekdür ve hem biz anları ḡutup giderüz didüḡi oldur ki ya' nī ol kĀn-ı velāyetuñ velāyeti ol eşyā' üzerine ḡālibdür ki ḡālib olup mecmū' 'ulemā ve emīr ü ümerā ve ḡāzī ve müftī ol kĀn-ı velāyetuñ nazarında [B94a] māt ü ser-gerdān olsa gerekdür ki oldı. Pes öyle olsa ol ḡiḡār eşyāsı ol kĀn-ı velāyetuñ dūşmānlarıdır, tā velāyet görüp iḡrāra gelince. Nitekim devr-i nübüvvetde enbiyā'ullāhdan ba'zı kāfirler mu'cize görmeyince ehl-i imān olup müselmān olmazlardı ve hem şimdi ki devr-i velāyettür ba'zı ehl-i islāmuz diyenler şāḡib-i velāyetden velāyet görmeyince ehl-i velāyete taşḡiḡ itmezler ve nübüvvet zamānında ba'zı kāfirler mu'cize gördüḡünde daḡı imāna gelmeyüp ehl-i inkār ve ehl-i nār olurlar. Pes bu dem daḡı ba'zı islāmuz diyenler bir şāḡib-i velāyetden velāyet göricek de ehl-i inkār olup küfre mülḡāḡ olurlar. Ne'üzü billāh. Pes öyle olsa ol kĀn-ı velāyet ol zamān ḡuḡbu'l-aḡḡāb ve ser-leşker-i mü'minān u abdālan idi. Öñince ve ardınca olan velāyet leşkeri idi ki ol ḡiḡārı velāyet ḡuvveti ve leşkeri ḡudreti birle fetḡ idüp ehl-i inkār-ı velāyet üzerine ḡālib oldılar. Nitekim ol zamān ol kĀn-ı velāyet Dırnāvā'da köprī başına ḡıḡup nübüvveteye yardım ve nigāh-

¹²⁷² bāb-ı çihil ü çehārüm : der-beyān-ı B

¹²⁷³ Bāb-ı çihil ü çehārüm teşrif āverden-i ān kĀn-ı velāyet ber İstanbul bā azamet bā şevket: Bāb-ı çihil ü çehārüm ān kĀn-ı velāyet fetḡ kerdn-i ḡiḡār-rā ber İstanbul ya'nī Ḳonstantiniyye āmeden-i şāḡib-kerāmet B

¹²⁷⁴ Ol tĀc-dār-ı sipihr-i sa' ādet ol bergüzār-ı nübüvvet ü velāyet ol şehensāh-ı livā-yı nuşret ol sipihr-sālar-ı 'avn ü 'ināyet ya' nī ber-ḡonstantiniyye āmeden-i ān kĀn-ı velāyet:-A

dāşlık için Allāhü Ekber İstanbul'u aldık diyü ezān [156b] Virdügi bāz-geşt üzerine ki Sultān Mehemmed dağı zāhir en nübüvvet kuvvetine mazhar düşüp ol hişarı kāfir elindeñ zāhir āletinle ki aldı. Pes bu dem dağı ol kân-ı velāyet leşker-i velāyet birle ehl-i islāmuz diyüp velāyete inkār idenlerin üzerine gālib düşüp velāyet zü'l-fikāri ve leşkeri birle hişarların elinden alup dağı māt ü ser-gerdān eyledi. Ve hiçbir ahd ol kân-ı velāyetüñ sırrına ırmeyüp 'āciz ü fūrümānde kaldılar. Ol ma' nīdür ki ol şehir evvel küffāruñ tahtı ve kā' besī idi. Pes rızā ve maqşūd ol idi ki ol şehirde kuvvet-i nübüvvet evvel Sultān Mehemmed yüzinden zāhir ola. Āhiri'l-emr kudret-i ve rızā-i Hudāi öyle oldu kim kuvvet-i velāyet ve da'vā-yı ene'l-ḥaḳ bī-ḥavf ü elem ol kân-ı velāyet mazharından mecmū' 'āleme ol şehrden tā mağrib ü maşriḳ zāhir ü meşhūr ola. Pes ol vaḳt ol şehir dağı Rūm velāyetüniñ ḥalīfesi tahtı idi ki ol kân-ı velāyet Sultān Mehemmed'e ve ehl-i inkār-ı velāyete [B94b] bī-ḥisāb ol şehirde bunca velāyet gösterüp fetḥ-i mübīn birle velāyetüne ikrār itdürdi. Ve hem Sultān Mehemmed'e ma' nāsında ve vāḳı' āsında dimişdi ki beñ saña kırık yaşında kendözimi göstersem gerekdür, eger ikrār [A157a] birle bildüñ ise bildüñ, eger bilmez iseñ kendöziñe ziyān idersiñ dimişdi ki bu dem bildürse kendözini ve gösterse gerekdür. Nitekim ki bildürdi ve gösterdi. Pes bunça ḥikmet ve bāz-geşt ki beyān itdük, mecmū' ol kân-ı velāyetüñ zātı ve şifātı ve nuḳ u ef' āllerine her şey' ikrār itmekdür, tā kim bilüp āgāh olalar ki 'ālem ve evliyā'ullāh ene'l-ḥaḳdan ḥālī degüldür ve hem mülk mālikiñden cüdā degüldür. Nitekim buyurur -limeni'l-mülkü'l- yevme lillāhi'l- vāḥidi'l- ḳahhār dūr-¹²⁷⁵. İy faḳir ü miskīn.

Nazm:

-.--/-.--/-.--

Ey ene'l-ḥaḳ sırrına münkīr olan

Küfr ü inkār üzre ḳālūdan gelen

'Aşık u ma' şük muḥabbet birdürür

Hem Ḥaḳḳ'uñ iş bu kudret şārıdır.

'Aşık u ma' şük muḥabbet birdürür

Bilmedüñ mi irte gice yokdurur

¹²⁷⁵ limeni'l- mülkü'l- yevme li'llāhi'l- vāḥidi'l- ḳahhār:MANASI(Mümin: 16)

Gāh nebī gāh velī ol pādīšāh
Sırr ile seyrān idüp yoğdur āgāh

Nübüvvet evvel oldı hātım [ü] āhır
Velāyet āhır evvel oldı zāhır

Bu sırrı añlayan ‘ārif katında
Cehālet qalmaya hergiz yolında

Pes öyle olsa ol kân-ı velāyet ve kütbu’l-aqtāb-ı temāmet yolda giderken pādīšāh kulu abdāllaruñ ardından irişüp¹²⁷⁶ su‘āl itdi ki bu gün ne tiz kılğup yola revān oldıñuz didi. Abdāllar dağı eyitdi ki ol kân-ı velāyet [A157b] emr-i ma‘rūfınla böyle emr itdi didiler. Çün pādīšāh kulu abdāllardan bu haberi işitdi kim cevāba gelüp eyitdi ki siz baba ile āheste¹²⁷⁷ geleduruñ ki ben varayum pādīšāha haber virüp sizüñ için bir konacağ yir bulsunlar didi. dağı şehir içine revān oldı. Pes öyle olsa ol kân-ı velāyet Rūm abdāllarıyla ve ceş-i velāyetünle İstanbul şehrinüñ gün batısından yaña Silivri Kapısı dirler bir kapu vardır dağı ol kapudan içerü girüp kadem başdı. Çün şehir [B95a] halkı ol kân-ı velāyeti gördiler. Kimi eyitdi ki gelmekliğün mübārek olsun ve kimi eyitti ki ne ‘aceb kimse olur ki hiç biz bunuñ gibi kimse ve kişi gördüğümüz yoğ diyü her biri bir nev‘a temennā vü tevellā eyledi. Pes el-kışsa ol kân-ı velāyet çün İstanbul içinde kadem-ber-kadem Dikülü Taş dirler ki mināre şeklinde kâfir zamānında çanlığı imiş ki ol araya geldi ve ol aradan dağı geçüp Hāş Murād Hammāmı’nun ardında Hindistāniler Tekyesi var idi ki ol kân-ı velāyet çün ol araya geldi ve celāl birle eyitdi ki tūruñ bire oğlanlar diyüp ‘arabayı ol arada eğledi ve turgurdu. dağı ol kân-ı velāyet elindeki [A158a] öğendireyi iki mübārek elinle yire dayayup bir zamān tutdı, tırdı ve mübārek dīdārınufñ ve cemālinüñ levni gāh kızarurdu ve gāh bozarup kararurdu ve levnen levn şifātlar bağladı kim ol mağālde ādem yüzine bakamazdı. Çün abdāllar ol kân-ı velāyetden bu heybeti gördiler derhāl secdeye varup şükür Hağğ’dan ne gelürse sen şāh-ı velāyet ‘aşkına çekerüz didiler.

¹²⁷⁶ irişüp: yitüşüp B

¹²⁷⁷ āheste :-A

Bu tarafda çün pâdişâh kulu pâdişahuñ vezîrlerine varup eydür ki uş Otman Baba'yı emriñüzle getürdim ne buyurırsız dir. Çün -pâdişahuñ vezîr ve paşası-¹²⁷⁸ ol dem bu haberi işidür. Meger ol sâ'at paşanuñ meclîsi dîvânı kurulup¹²⁷⁹ ulu beğler cem'iyeti var imiş. dağı paşa bu beğlere eyitmiş ki bunlaruñ hod kazuk ve çengâller hâzır olmışdur ki içindeñ bed fi'lüñ teftîş idüp siyâset ve helâk itmeğičün. Öyle olsa getürsünler At Meydânı'na kondurup dâ'ireden beklesünler dimiş. Çün pâdişâh böyle cevâb ider derhâl birkâç âdem gönderürler ol kân-ı velâyeti karşılayup At Meydânı'na konduralar¹²⁸⁰. dağı ol âdemiler gitdükden soñra ol sâ'at paşanuñ gönline bir ilhâm dağı [A158b] gelür ki bu hâli pâdişâha bildirmek dağı efzaldır diyüp ol kân-ı velâyetüñ geldüğün Sultân Mehemmed'e 'arz i' lām¹²⁸¹ ider. Çün Sultân Mehemmed ol kân-ı velâyetüñ geldüğün işidür dağı biraz tefekküre varup cevâba gelür ve eydür ki varuñ şol beñ hişâr kapusıñ bulup açduğım kapunuñ yanında bir manastur vardur dağı cemâ'atinle ol manastura [B95b] kunsurıñ diyü emr eyler. Pes bunlardan muqaddem ol paşanuñ gönderdüğü âdemler geldiler ol kân-ı velâyet için abdâllara eyitdiler ki sizüñ içüñ paşa efendi emr itdi ki At Meydânı'na gelüp kunsunlar didi. Çün abdâllar bu haberi işitdiler dilediler ki 'arabayı ol tarafa revân itdüreler. Pes ol kân-ı velâyet celâl üzerine gelüp 'arabayı ol tarafa revân itdürmeğe komadı. dağı bu hâl üzerinde iken girü ol kân-ı velâyet birle gelen pâdişâh kulu ol dem çıka geldi ve cevâba gelüp eyitdi ki Kılıc Manasturı'na kondurıñ diyü pâdişâh emr eyledi didi. Meger ol kân-ı velâyet 'araba üzerinde ol vaqt ki gâh kızarurdu gâh bozarurdu ki levnen levnü şîfât bağlamışdı ki ol dem velâyet kuvveti birle Sultân Mehemmed'üñ rûhına ve fi'l ü şaşdına muqâbil olmuşdı ki zamîrin ve fikr ü endîşesiñ bir dürlü [A159a] eyidüp ol kân-ı velâyet ve abdâllarınuñ haqqına bed-kaşd ve nâ-ma'kül kelâm itdürmiye. Zirâ ol dem ol kân-ı velâyet şâhib-i taşarruf ve kutbu'l-aqtâb idi ki 'âlem bir yaña ve ol bir yaña olursa aña mümkün yoğ idi ki bir kılına elem ve keder irgüreler. Pes öyle olsa ol kân-ı velâyeti -abdâlları birle-¹²⁸² ol bile gelen pâdişâh kulu Kılıç Manasturı'na getürüp kondurdu ve ol manasturıñ yanında dört servi ağacı var idi ve gün maṭla'ında öñi şuffalu bir uzun kilisâ var idi ve kapusı gün batısına olup karşıusunda bir ulu meydânı var idi ve ol kân-ı velâyet ol

¹²⁷⁸ pâdişahuñ vezîr ve paşası: paşa B

¹²⁷⁹ kurulup: turup B

¹²⁸⁰ konduralar: -B

¹²⁸¹ i' lām: -B

¹²⁸² abdâlları birle: -B

arada ‘arabdan aŝga inüp ol meydānuñ kenārında mağrib cihetinde bir servi ağacı var idi daħı ol ağaca arķasın virüp qarār ārām eyledi. Pes ‘araba ve ķul gitmelü olıcaķ ol ķul abdāllara eyitdi kim siz sākın oluñ oturuñ ki biz varalum sizüñ içüñ ni‘ met tedāriki görelüm diyüp revān oldılar. El-ķıŝŝa çün aħŝam yitiŝdi, gördiler ki ol manasturuñ dā’iresin bir iki yüz miķdārı ādem ķuŝadup ķılıc ve ķalkān birle ol kān-ı velāyetle abdālları beklıyeler tā teftiŝ olunca. Öyle olsa ol kān-ı velāyet ol servi dibinde [A159b] otururken celāl birle cevāba gelüp eyitdi ki baķ bire siçme(?) ķoca ki kimün ile urģan [B96a] çekıŝürsiñ ki uŝ sarāyuñı baŝuña yıķup kendözümü saña bildüreyim ki baña köteği büyük āħir zamān ķocası dirler didi. daħı elindeki kötekle yiri birķaķ żarb ile urup sākın oldı. Çün abdāllar ol kān-ı velāyetden bu ħaberi iŝitdiler ŝād ü ħurrem olup secde-i ŝükr-i Yezdān eylediler.

Nazm:

-.--/-.--/-.--

Gel gör imdi ħikmet ıssı ol ķadīr

Ne ķılur ħük-m-i cārī ol emīr¹²⁸³

Yir ü gök emrinde ser-nigün

Seyr iderler çerħ uruben ay ü gün

Bil ħaķīķat şüret ü ma‘ nī odur

Hem kelām-ı nātıķ u muṭlaķ budur

Ĥān u ŝāh u ger vezīr ü ketĤudā

Bu ŝehā virür ħarāc-ı ķan-bahā

Kimdür ol kim ħikmete ķā’il degül

Bil ħaķīķat merdine mā’il degül

¹²⁸³ ħük-m-i cārī ol emīr: ħük-m idüben bālā vü zir B

**-BĀB-I ÇİHİL Ü PENCÜM¹²⁸⁴ ‘ALĀMET-HĀ ZĀHİR-ŞÜDEN-İ EZ-HEYBET-İ
ĀN KĀN-I VELĀYET EZ-RŪY-BED**

Ol merd-i meydān-ı şecā‘at, ol qahramān-ı rezm-i siyāset, ol şāhib-kırān-ı bezm-i sa‘ādet, ol keşf-i rāz-ı sırr-ı ‘alāmet, lerziden-i Sultān Meḥemmed ez-heybet-i an kān-ı velāyet-¹²⁸⁵ Pes öyle olsa ol gice ki nūr-ı ‘ālem taḥte’l-‘arzı altına dīvār [A160a] olup bu ‘ālem nakş u ḥayālinden yüz çevirdi ve felekden ebr-i bārān çāvuşları rŷy-ı zemīne inüp meydānı nā-maḥrem gubārından pāk itdiler ve ra‘d ü berķ āsmāndan na‘ra urup cūşa geldükde ve ol demde ol kān-ı velāyet oturduğı servi ağacı dibinden qalkup ol öñi şuffalı kilisāye geldi ve celāl üzerine gelüp elindeki kōtekle oturduğı yiri birkaç kerre urdı ve bī-nihāye cevāblar söylerken feleğe üç taraftan üç kara heybetlü bulut hevāya ağdı ve ra‘d u berķ birle bir Nūḥ tūfānı oldu kim İstanbul şehrinüñ ḥānelerine girüp -ve eşyāsı ol kadar ḥavf itdi ve qorqđular kim mecmū‘an ġarqa varup helāk olalar. Ve daḥı -¹²⁸⁶ Sultān Meḥemmed oturduğı sarāyuñ bir köşesiñ yıldırım urup vaḥş u tŷyūr¹²⁸⁷ envā‘ kuşlarıñ helāk eyledi. Ve bir şaḥn-ı çemen qōşki var idi tŷrduğı yirden aşğa geçdi. Ol gice ol şehrüñ zelzelesi felek-i ‘ayyuqa çıkup şan kim ‘araşāt idi. Ve soñra rivāyet itdiler kim Sultān Meḥemmed yatduğı sarāyuñ içinde ism-i a‘zām okuyup [B96b] gāḥ ol köşeye ve gāḥ şol köşeye revān olurdı didiler. daḥı çün şubḥ-ı şabūḥ ve sermāye-i āfītāb-ı ḥayāt yüz ‘izz ü nāz ile ebr-i bārān perdesinden [A160b] ki çıkageldi. Ol gün Sultān Meḥemmed İbn Murād Ḥan ol ḥavf sebebine çün taḥta geçdi daḥı mecmū‘ vezīr vŷzerāsıñ ve emīr ü ŷmerāsıñ yanına cem‘ idüp dīvān bağladı. Ve cevāb u su‘āl itdi ki bu ne ‘alāmetdür ki benüm sarāyuma buñca vāqı‘a oldu ve ḥasāret oldu. Tiz baña ḥaber virüñ ki ne hāl ve ne keyfiyetdür ve bu ‘alāmetüñ işāreti nedür didi. Ve ne kadar ‘ilm-i hey‘et ü mŷneccim ve ‘ulemā-i fużalā var ise cem‘ eyledi. daḥı ‘akl ü firāsetleri irdükçe ‘ilm-i hey‘ete ve usturlāba nazār şalup eyitdiler ki zihī ‘ibret ve zihī kuvvet ve zihī heybet didiler. daḥı ḥāmūş olup biraz tefekkŷre vardılar. Çün Sultān Meḥemmed bunlaruñ bu kelām-ı tefekkŷrlerin görüp işitdi su‘āl idüp eyitdi ki bu ne ḥāldür ki

¹²⁸⁴ bāb-ı çihil ü pencüm : der-beyān-ıB

¹²⁸⁵ Ol merd-i meydān-ı şecā‘at/Ol qahramān-ı rezm-i siyāset/Ol şāhib-i kırān-ı bezm-i sa‘ādet/Ol keşf-i rāz-ı sırr-ı ‘alāmet/Lerziden-i Sultān Meḥemmed/Ez-heybet-i ān kān-ı velāyet:-B

¹²⁸⁶ ve eşyāsı ol kadar ḥavf itdi ve qorqđular kim mecmū‘an ġarqa varup helāk olalar ve daḥı : ādemisi bim oldu kim ġarqa vara ve B

¹²⁸⁷ vaḥş u tŷyūr : tŷrna ve ġayrı B

cevāba geldüñüz dağı fikr ü taşavvura vardıñuz didi. Pes anlar dağı eyitdi ki uş kılıcuñ uş başumuz ki devlet-i nuşret birle meger sen kimesne ile meydāna girüp güreşmek kaçd idesiñ ve ba'd ol kimesne ve ol kişinüñ mecmū' 'ilmi ba'd yigirmi dört biñ mürsel peygamberce kuvveti vardur ve nübüvvet ile velāyet burcında oturur ki eger yüz biñ kere anuñla görüşüp karşı düşersüñ seni bir elinle alup tāt u tahtıñla yire şalup helāk olursın dirler. Çün Sulṭān Meḥemmed ol kişilerden [A161a] bu haberi işitdi cān başına şıçrayup fikr ü vehme vardı. dağı bir iki gün 'ulemā-i fużalāsınla ve ümerā ve kâzīsınla tanışdı ki ol kişi ne kişidür ki benümle meydāna girüp güreşmek kaçdıñdadur didi. Pes her biri bir nev' a kelām eyitdiler ki Sulṭān Meḥemmed hiç birin maḳbūl tutmadı. Pes kendü fikri ve zamīrinle bildi kim meydāna girüp muḳābil olduğı ol kān-ı velāyetdür ki gāh envā' dürlü vehme varup inşāf ve gāh girü kaçd ider ki ol kān-ı velāyetüñ abdāllarına el urup siyāset ide. Zīrā 'ulemā [B97a] tā'ifesi Sulṭān Meḥemmed'e eyitmişler ki elbetde şerī' at nizām için Otmān Baba'ya el urup siyāset itmez iseñ bāri birince abdāllaruñ ḥarb ile kimün kazuga ve kimün çengāle urmaḳ gerek tā bir kimse dağı bu da'vāyı idüp cihānı fesāda ve şerī' at kavmin kesāda düşürüp gāvḡā ve şenā' at itmeye dimişler. Öyle olsa Sulṭān Meḥemmed dağı ol kaçd üzere çengāl ve kazuklar müheyyā itdürüp bu kaçda niyet bağlamışdı. El-ḳışsa bu hāl üzere bī-nihāyet elvān-ı tefekkür tedārik idüp hiçbir nev' a yol bulmadı ki siyāset idüp ol kānı velāyet birle abdāllarına [A161b] noḳşān irgüremedi. Pes māt ü ser-gerdān oldu ve dağı ol kān-ı velāyetüñ şıfāt u heybetüñ gören kişilerden su'āl itdiler ki ol kān-ı velāyet ne hey'et ü şıfātdadır diyü nişān istedi. Pes gören kişilerden her biri bir nev' a şıfāt u hey'etinden bildükleri gibi nişān virdi. dağı aralarında üç kişi seçüp ol kān-ı velāyet nazarına gönderdi ki Otman Baba'nın ne şıfatda olduğın her ḳanğıñuz şāḫiḥ haber virürse ve nişān gösterürse bī-nihāyet dīnār ve tımār vireyüm dir. Pes ol üç kişiler ol kān-ı velāyetüñ nazarına geldiler. Mübārek elin öpüp girü Sulṭān Meḥemmed'e vardılar. Çün Sulṭān Meḥemmed ol üç kişilerün girü geldiğün gördi. Cevāba gelüp su'āl itdi ki ol kān-ı velāyeti ne ḥālde ve ne sıfatda gördiñüz diyü. Pes biri eyitdi ki beñ bir maḥbūb-ı ümerā şıfatında müşāhede itdüm didi. Ve biri dağı eyitdi ki ben bir nev-civān yigit şıfatında müşāhede itdüm didi. Ve biri ki üçüncisi¹²⁸⁸ eyitdi ki beñ bir nūrānī pīr şıfatında görüp müşāhede itdüm didi. Çün Sulṭān Meḥemmed ol kişilerden bu kelām

¹²⁸⁸üçüncisi: üçüncünin A

haberleri bu nev' a işitdi [A162a] tefekkür ü hayrete dolup dem-beste ıaldı. Ve bu tarafda ol kân-ı velâyet ol Kılıc Manasturı'nda abdâllar birle fetî-i velâyet ve intizâr-ı [B97b] hidâyetde iken ol gicelerde meger bir abdâl bir vâkı' a görür ki ol kân-ı velâyet ve kûtbu'l-aqtâb-ı temâmet Zü'l-feķârı biline bağlar ve ol oturduğı kilisâ meydânıñ orta yirinde bağdaş kurup otururken nâ-gâh abdâllar görürler ki Sultân Mehemmed leşker çeküp ol kân-ı velâyet üzerine gelür. Çün abdâllar bu 'alâmeti görürler fi'l-hâl ol kân-ı velâyeti araya alup çepiçevre kuşadurlar. dağı ol kân-ı velâyet oturduğı yirden abdâllara kudret hazînesinden boyundırık emşâli yoğun yaylar üleşdürüp ellerine yişil oğlar virür. Ve bu tarafda Sultân Mehemmed dağı leşkerinle ol kân-ı velâyetüñ üzerine oğlar atarlar. Çün abdâllar bu hâli görüp dilediler ki bunlar dağı kıızıl yaydan yişil ođlarıñ Sultân Mehemmed leşkeri üzerine atalar. Pes ol kân-ı velâyet abdâllara eydür ki şakınuñ siz anlara oğ atmân ki tâ anlar sizden bir altı yeddi kişinüzi düşürmeyince dir. Pes abdâllar dağı hiç dinmeyüp turalar [A162b] tâ yeddi abdâlı Sultân Mehemmed leşkeri oğ ile urup düşürince. Ve hem zâhiren dağı yeddi abdâl ol bâz-geşt üzre İstanbul'da vefât eyledi ki 'âlem-i bâtında ol cenk içinde şehîd olmışlar idi. Çün yeddi abdâl ol arada ki şehîd olur ol kân-ı velâyet dağı cevâba gelüp abdâllara eydür ki diñ siz dağı size virdüğim yayla yişil ođlarıñızı anlara atuñ dir. Derhâl abdâllar dağı yişil ođlarıñ kirişe urup Sultân Mehemmed leşkerine atarlar ve her bir atdığları oğ elli altmış âdemden geçüp helâk olurlar. Çün bu 'alâmeti Sultân Mehemmed görür leşkerinle târ-mâr olup kaçarlar ve bu kez -ki ikinci kerre şadr-ı a' zâmı-¹²⁸⁹ bir ejderhâ şüretine girüp mecmû' leşkeri içi boş yılan olurlar. dağı alay bağlayup girü ol kân-ı velâyetle abdâllarıñ üzerine gelürler. Pes çün abdâllar bu 'alâmeti görürler derhâl girü kıızıl¹²⁹⁰ yayları birle yişil oğları bu yılan leşkerine atup bî-kıyâş yılan [B98a] helâk iderler. Çün bu heybeti bu yılan leşkeri görürler târ-mâr olup İstanbul şehri içine kaçarlar ve pâdişâhları kim ol ejderhâdur abdâllar önlerine bırağup tâ Sultân Mehemmed'in sarâyı kurbına varınca kovarlar. Ve ol ejderhâ dağı inine girüp nihân [A163a] olur. Pes abdâllar dağı dilerler ki içerü inine ardınca girüp ol ejderhâyı helâk ideler. Pes ol kân-ı velâyet abdâllara rızâ virmemiş ki inine girüp ol ejderhâyı helâk ideler. -Pes ol hinde bî-dâr olur-¹²⁹¹. Çün bu vâkı' ayı müşâhede iden abdâl bu nev' a abdâllara bu vâkı' ayı beyân

¹²⁸⁹ ki ikinci kerre şadr-ı a' zâmı:-B

¹²⁹⁰ kıızıl :-A

¹²⁹¹ pes ol hinde bî-dâr olur:-B

eyledi. Pes abdāllar dağı bildiler ki ol kān-ı velāyet Һamzabeđli Һađında kıızıl yay zamānı geldi didüği bāz-geřt bu ‘alāmetdür ki ol eřyā-yı münkiri kuvvet-i velāyetle bāđından ol kıızıl yay ve yişil oğlar ile bu nev‘a cenk idüp Һor Һacil itse gerek idi nitekim itdi. Čün abdāllar bu sırra vākıf oldılar cevāba gelüp řevk ü zevk birle eyitdiler kim münkire şarşu cenk itdiler.

Nazm:

.---/.---/.---/-.-

Ey zihī bāđın ü zāhir serveri řāh-ı cihān
Heybetüñ zārbına durmaz leşker-i řāh-ı mārān

Senseñ ol řāh-ı Һaķıķat luř u řahr ü cebr ile
Dād alurlar cümle řāhdan abdālān-ı rümīyān

Gerçi řūfi zāhid ile seni görmez ey řanem
Ėam degül kim ol dağı bağunda Һār-ı gül-sitān

Gel Һaķıķat tālibi mařlūb-ı eřyā uř budur
Kařd u mařřūd-ı felek hem řiř cihāt-ı mü‘minān

Ėāl ü ef‘āl ü Һaķıķat Һākimi sensen yaķın
Gerçi bilmez řāh ü leřker nā-bekār-ı kūfiyān

Ėudret ü kaşdında eřyā uş müřī‘ bendedür
Bu sebebden her dem işe gāh ‘ayān u gāh nihān [A163b]

İy kerim ü iy şadim ü pādiřāh-ı bī-zevāl
Ėahr u lütfuñ ma‘nāsı vāhid bi-Һaķķı ‘āřıķān

**-BĀB-I ÇİHİL Ü ŞEŞŪM¹²⁹² FİRİSTĀDEN-İ SULṬĀN MEḤEMMED VEZİR-İ
ḤOD-RĀ BE-NAZAR-İ ĀN KĀN-İ VELĀYET MĀT KERDEN-İ İŞĀN RĀ**

Ol server-i ‘ayān u nihān, ol ser-çeşme-i mīr ü mü’minān, fūrūstāden-i vezīr Sulṭān MeḤemmed Ḥān ber-nazar-ı an-kān-ı velāyet şüden-i māt ü ser-gerdān-¹²⁹³ Pes öyle olsa dördinci gökden ki şems ü eflāk ve zemīn cemāl ve celāl atına süvār olup felekden kaza ve kader ḥālleriñ ḥalk-ı ‘āleme çün izhār¹²⁹⁴ eyledi. daḥı ol gün ol kān-ı velāyet ve kūtbu’l-aqtāb-ı [B98b] meskenet¹²⁹⁵ seḥer-ḥiz olup abdāllara eyitdi ki tiz şol meydānı silūñ süpürūñ ki ādem kişi geliyor didi. Çün abdāllar ol kān-ı velāyetden bu haberi işitdiler derḥāl ol kilisānuñ öñindeki meydānı pāk itdiler ve dil ü cān birle ol kān-ı velāyetūñ nazārında secde-i ‘izzet idüp oturduḡları gibi Sinān Paşa dirler idi Sulṭān MeḤemmed’ūñ ol vaḡt bir ḥāş vezīri var idi. daḥı bir yüz miḡdārı ādem ile ol kān-ı velāyetūñ nazārına çıkageldiler ve meydāndan taşra atından inüp ve kızı‘ asker ve defter-dār ve seḥrūñ şubaşısı Sinān Paşa ile [A164a] ol kān-ı velāyete toḡrı revān oldılar. Çün ol kān-ı velāyet bunların kendüye toḡrı revān oldıḡın gördi kemāl-i mūrūvvetinden kendözi daḥı üç adım karşı geldi. Anlar daḥı ol kān-ı velāyetūñ elin öpüp kademine tapu itdiler. Pes öyle olsa ol kān-ı velāyet ol öñi şuffalu kilisānuñ öñinde bir yire oturup anlara daḥı oturuñ diyü emr eyledi. Pes anlar daḥı ol kān-ı velāyetūñ şol tarafına edeb birle oturdılar ve bunlarıñla bile gelen sipāhi vü beḡler ḥacılar ol kān-ı velāyetūñ şol tarafına edeb birle dīvān baḡlayup durdılar ayaḡ üzere. Öyle olsa andan soñra kızı‘ asker ol kān-ı velāyete edeb-i ra‘iyyet birle cevāp idüp eyitdi ki babacıḡum yol zahmetinden nicesiñ ve ḥoş mısın ve ne taraftan geldüñüz didi. Çün ol kān-ı velāyet kızı‘ askerden bu kelāmı işitdi cevāba gelüp eyitdi ki biñ yıldır ki yukarı gökde idim ki uş yire indüm, uş ol kapudan içerü kodılar ve tolandurup şol araya kondurdılar. daḥı bir bölük Ḥorasān tenbelleriyüz varuz ḥoşuz uş vaḡdetdeyüz didi. Çün kızı [A164b] ‘ asker ol kān-ı velāyetden bu haberi işitdi girü cevāba gelüp eyitdi ki babacıḡum Tañrı’yı bilür misin didi. Ol kān-ı velāyet eyitdi ki şimdi beñ Tañrı ile söyleşüp gelürem didi. Çün kızı‘ asker ol kān-ı velāyetden bu ḥabere müstemī‘ oldı [B99a] tekrār cevāba gelüp eyitdi ki gel imdi ol söyleşdüḡiñ Tañrı’yı bize daḥı

¹²⁹² bāb-ı çihil ü şeşüm : der-beyān-ıB

¹²⁹³ Ol server-i ‘ayān u nihān/Ol ser-çeşme-i mīr ü mü’minān/Fūrūstāden-i vezīr Sulṭān MeḤemmed Ḥān/Ber-nazar-ı ān-kān-ı velāyet-şüden-i māt ü ser-gerdān

¹²⁹⁴ izhār:nüzül B

¹²⁹⁵ kūtbu’l-aqtāb-ı meskenet: kūtbu’l-aqtāb-ı velāyet B

göster didi. Ol kân-ı velâyet eyitdi ki ya bu söyliyên kimdür didi. Pes kâzî^c asker bu cevâbı işidüp biraz tebensüme vardı. dağı Sinân Paşa cevâba gelüp eyitdi ki babacığum üçlerüñ kırıklarüñ ve irmişlerüñ görelüm didi. Çün ol kân-ı velâyet bu haberi işitdi cevâba gelüp emr eyledi ki manastur içinde olan abdâlları çağırup¹²⁹⁶ huzûrunda dîvân bağılyalar. Pes ne kadar abdâl var ise -haber virildi-¹²⁹⁷ ol dem taşra çıkup ol kân-ı velâyetüñ karşısına yüz yitmiş üç abdâl dîvân bağıladı ve Sinân Paşa tarafına ki ol kân-ı velâyetüñ yesâr cihetidür ayağ üzere tûrup edeb birle baş aşığa eylediler. dağı Sinân Paşa bu tûran abdâlları başdan ayağa ol dem verendâz eyledi. Ba^c d ol kân-ı velâyete su^c âl itdi ki ne çok abdâllaruñ var didi. Pes [A165a] ol kân-ı velâyet eyitdi ki uş meydân kes başlarıñ ur boyunlarıñ didi. Çün Sinân Paşa ol kân-ı velâyetden bu haberi bu nev^c a işitdi cevâba gelüp eyitdi ki revâ mîdur ey sultânım ki biz Rûm abdâllarınıñ boynun uralum biz Rûm abdâllarınıñ hâk-i pâiyüz didi. Pes ol kân-ı velâyet celâl birle eyitdi ki eger sen Rûm abdâllarınıñ ayağı hâki olsañ oturduğıñ yirde haramîlik mi iderdüñ. Çün Sinân Paşa ol kân-ı velâyetden bu haberi işitdi mîzâcı biraz mütelevvin olup girü ol kân-ı velâyete su^c âl itdi ki babacığum bu abdâllar hiç yukaru bakmazlar mı didi. Çün ol kân-ı velâyet Sinân Paşa'dan bu haberi işitdi cevâba gelüp eyitdi ki diñ bire oğlanlar başıñuzu yukaru kaldıruñ ki bu yanıñuzu ursunlar didi. dağı kendü mübârek boynun yukaru kaldurup hevâya uzatdı. Çün Sinân Paşa ol kân-ı velâyetden bu haberi işitdi cevâba gelüp eyitdi ki hâşâ lillâhi babacığum biz ol kaşda gelmedük didi. Çün ol kân-ı velâyet bu haberi işitdi [B99b] celâl üzerine gelüp Sinân Paşa'ya eyitdi ki ol kendü abdâllarıçün tiz şol tûranları bir şalıma alıbilürseñüz aluñ eger alımazsañuz beñ [A165b] sizüñ yüz biñinüzi bir şalıma alurum didi. Ve dağı abdâllarıçün eyitdi ki bunlar anlardur ve önlerine şufre getür konağla ki eger konağlayımazsıñ ellerine kılıclarıñuzu virüñ ki Muhammed'üñ oğlancıklarını kırsunlar didi. Çün Sinân Paşa ol kân-ı velâyetden bu haberi işitdi beñzi mütelevvin olup tekrâr cevâba gelüp eyitdi ki hâşâ lillâhi ki babacığum biz ol kaşda gelmedük didi. Pes ol kân-ı velâyet celâl birle karşısında şubaşıya nazar şaldı ve cevâba gelüp eyitdi ki beñ kimem ve baña neye geldüñüz didi. Çün şubaşı ol kân-ı velâyetden bu haberi işitdi cevâba gelüp eyitdi ki uş nazaruña niyâza geldük ki Otmân Baba'sın ersin didi. Çün ol kân-ı velâyet şubaşidan bu haberi işitdi cevâba gelüp celâl birle eyitdi ki yalan söylersin ki Otman sensin ve ben sırr-ı Yezdân'em ki

¹²⁹⁶ çağırup:kıgurup B

¹²⁹⁷ haber virildi:-B

tiz sen dağı öyle di didi. Pes celāl ü heybetinden ŐubaŐı bî-iĥtiyār cevāba gelüp eyitdi ki eyvallāh babacığum Tañrısın didi. dağı ol kân-ı velāyete girü Sinān PaŐa su'āl itdi ki abdāllar Őānında babacığum sen bunlara ne oğudursın ve bizi dağı bunlarcılayım eyle didi. **[A166a]** ol kân-ı velāyet eyitdi ki bunlar Tañrı'ya secde idüp Őükr iderler didi. Ve tekrār su'āl itdi ki babacığum sen řanđı iĥlîmden geldüñ ve ne yirlüsiñ didi. Pes ol kân-ı velāyet eyitdi ki lā-mekān sultānım varım hoŐum ve Tañrı'yı görmedüñüz ise 'ayne'l-yaĥîn ile müşāhede eyleñ ve ben bî-zevāl sırrıyam ve gāh miŐçüklere -ya' ni kömüşlere demek olur-¹²⁹⁸ binüp Őol şapudan beri geldük didi. Çün Sinān PaŐa ol kân-ı velāyetden bu ĥaberi iŐitdi dağı dutup řāzi' askere āheste kelām birle birĥāç cevāb iderken ol kân-ı velāyet celāl birle bunlara eydür ki ne fisılđaşursız ki biz Otmanlıyuz fisıldı sevmezüz. Pes her ne sözüñüz var ise āŐikāre [B100a] söyleñ didi. Pes öyle olsa bu şarafda Sinān PaŐa yanında defter yazıcısı ayađ üzre şalküp dest-mālinden bir yüz miĥdārı aĥçe çözdü ve ol kân-ı velāyete 'arz eyledi. Çün ol kân-ı velāyet ol aĥçeyi gördü celāl birle eyitdi ki bu elüñdeki nedür didi. Ol dağı eyitdi ki řurbān bahāsıdur babacığum didi. Pes ol kân-ı velāyet celāl birle eyitdi ki baĥ bire çirkin yiğrençi beni cazulıyayım diyü idersiñ hemi didi. dağı eyitdi ki şanı ol size müddet ile virdüğim aĥçeyi getirüñ ve nazarumda **[A166b]** kile ile ölçüñ didi. Ve İstanbul ĥiŐārın gösterüp eyitdi ki Őol ĥiŐārı beñ yapdım ve ırĥādum ĥaĥĥın yüz göz Őuyınla nazaruma getirüñ didi. Ve dağı defter yazıcısına celāl birle eyitdi ki ol boĥunu boĥuña řat diyü elindeki aĥçeyi ĥiŐm ile girü dest-mālîne bağlatdı. dağı celāl üzerine gelüp ol kân-ı velāyet Sinān PaŐa'ya eyitdi ki řur bre yef' alledüğüm řumārı -ya' ni ĥimārî demek olur ve dağı -¹²⁹⁹tiz¹³⁰⁰ geldüđiñ yola didi. dağı Nā'ib adlu bir abdāla emr eyledi ki tiz atını bunda getirüñ ki binsüñ didi. Pes ol abdāl derĥāl varup Sinān PaŐa'nuñ atını nazarına getürdü ve tekrār ol kân-ı velāyet Sinān PaŐa'ya eyitdi ki řur tiz atuña bin ve geldüđiñ yola didi. Pes Sinān PaŐa eyitdi ki babacığum nazaruñda ata binmek küstāĥlıĥdur didi. Ve ol kân-ı velāyet eyitdi ki çok söyleme ve girü söyleme atuña bin ve geldüđiñ yola didi. dağı ol abdāla üzengüsin şutuvirip ol arada Sinān PaŐa'yı zarb ile ata bindürdü. Pes Sinān PaŐa at üzerinde ol kân-ı velāyete ikrām idüp ol aradan geldüği yola revān oldı ve mecmū' bile gelen beğler der-pāyınca bile süvār olup yola revān

¹²⁹⁸ ya' ni kömüşlere demek olur:-B

¹²⁹⁹ ya' ni ĥimārî demek olur ve dağı:-B

¹³⁰⁰ tiz:-A

oldılar. dağı yolca giderken [167a] beğler Sinān Paşa'ya su'āl itdiler ki ey 'aql ıssı dānā Otmān Baba'yı niçe bildüñ ki huzūrında ene'l-hāk da'vāsın idüp hiç havf hüzn itmedi didiler. Pes Sinān Paşa dağı eyitdi ki hāy ne söylersiz ki gerek Tañrı ve Muḥammed ve 'İsā ve Mūsā ve Ādem [B100b] benem disün. Bu bir tamām olmuş kimse ancak buña kimsenün sözi yokdur didi. dağı Yeñi Cāmi öñine uğrayup geçerken 'ülemā tā'ifesi Sinān Paşa'nuñ öñin aldılar ve cevāb idüp eyitdiler ki xanı ol da'vā-yı Ḥudā ve Muḥammed ve 'İsā iden kimseyi ne iyledüñüz ki elbette şerī'at aḥkāmın yirine getürüñ ki aşikār-ı zamāndur didiler. Çün Sinān Paşa bu 'ulemānuñ bu kelāmıñıñ diñledi ve işitdi, cevāba gelüp eyitdi ki ey 'ülemā-yı zamān benüm dağı sizler kadar 'aqlum ve fehm ü idrāküm vardır didi. Ammā ol kimse siz fikr ü taşavvur irdüğüñüz kimse degüldür. Ki zīrā Tañrı ol Tañrı birledür ki -men kāne lillāhi kānallāhu lehu-¹³⁰¹ ve hem pādişāh emrinle varup nuṭṭ u cemālini müşāhede itdüm. Pes niçe görüp bildümse varayum pādişāha 'arz-ı beyān ideyüm didi. dağı rāha revān oldı. Vārid-i sarāy olup Sulṭān Meḥemmed'e geldi. [A167b] Ve ol kân-ı velāyetden her ne görüp işitdi ise bir bir beyān eyledi. Ve eyitdi ki ey ḥānum ve sulṭānum bilmiş ve āgāh olasın kim yir ü gök arasında bir buncılayıñ kuvvetlü ve heybetlü şāhib-i velāyet ve kudret ü keşf ü ilhāmāt ehli kimse yokdur ki yanına varup kelām itdüğim gibi rūḥum cismümde lerze eyledi ve vaşfi ḥadd ü kıyāsa gelür kimse degüldür. Kim her ne ki 'ālī ḥazretüñ ben faḳīre emr itdüğü ve bizüm göñlümüzden geçen fikr ü zamīrleri bir bir yüzümüze urup 'ayān eyledi didi. Ve andan şoñra 'ulemā tā'ifesi ol kân-ı velāyet ḥaḳḳına gūlüvv idüp eydürler ki elbette aḥkām-ı müteşerri' yirine getürüñ didüklerin dağı bir bir Sulṭān Meḥemmed'e 'arz eyledi. Çün Sulṭān Meḥemmed bu ḥaberi işitdi cevāba gelüp eyitdi ki babam rūḥiçün her kim gelüp ol serverden gelüp şikāyet iderse ba'd iki baḥr ü deñize atdururum didi. dağı kīselerle aḳçeler ve ni'met ü qurbānlar ḥāzır idüp ol kân-ı velāyete gönderdi. Ve eyitdi ki benden babama selām eyleyüñ ki benüm eksiklüğüme ḳalmasun diyü niyāz eylemiş. Çün abdāllar bu velāyeti müşāhede itdiler ve cevāba gelüp eyitdiler kim

Nazm: [B101a]

.---/.---/.--

¹³⁰¹ men kāne li'llāhi kānallāhu lehu:MANASI?

Zihî sulţān-ı bāṭın sırr-ı Yezdān
Zebūn u bendeñ oldı ıul u sulţān [A168a]

Saña hergiz ber-ā-ber kimse olmaz
Olursa dağı hergiz yüze gelmez

Çü irmez sırrına kimse Hudā-veş
Alayında(?) kamu şāhlar gedā-veş

Zirā kabzındadır bu cümle eşyā
Faķır ü bende vü sulţān-ı dünyā

Alur cisminden evvel kuvvetini
dağı başdan yıķar devlet tācını

Senüñ bir zerre sırruña iren cān
Olur terk-i dü-‘ ālem var ü yeksān

Zirā sensiñ kamu dillerde cānān
Herif ü dilber ü maķşūd-ı insān

Pes öyle olsa çün Sulţān Meĥemmed ol kān-ı velāyet haķķına bed-ķaşd idenlere bu nev‘ a hüccet ķodı. dağı bunca dünyā vü ni‘ met gönderüp çün nāz niyāz eyledi. Pes ‘ulemā-i şūfī ve zāhid-i kūfīden ġayrısı ol kān-ı velāyetüñ mübārek nazarına geldiler. Ve mecmū‘ ümerā vü vezirler ve i‘tiķādlarından lā-nazirler gelüp ol kān-ı velāyetüñ şafā nazarıñ aldılar. Her birinüñ ol kān-ı velāyet şol nev‘ la hükm ü taşarrufātın eylerdi ki -ziyāde muĥibb ve şād olup-¹³⁰² ve münķir ‘adū ve bed-nām ve hūr-ı ‘ālem olup giderdi. Ve her ne kim Sulţān Meĥemmed’üñ bir müşkil işi ve yāĥud bir kimsenüñ haķķında ve bed-ķaşd ü ef‘ ālinde bir hāl-i müşkilātı olsa aña var babanuñ elin öp ve şafā [A168b] nazarın alup her nev‘ la murāduña ir, dir idi. dağı der-pāyından ve ‘aķabinden ol kişinüñ cāsus gönderürdi ki eydürdi var babam ol kişinüñ haķķına ne emr ider ise dağı Sulţān Meĥemmed ol kişiye ol nev‘ a eger ‘adl

¹³⁰² ziyāde muĥibb ve şād olup:-A

ü ve ger siyâset ya şefkat ü ya hisâret iderdi. Ve kendünün dağı ne müşkili olsa bir âdem vâsıtasıyla müşkili âsân olup emîn olurdu. Her haftada kîselerle aqçeler gönderüp gönülden oturduğu yirden nâzlar ve niyâzlar iderdi. Zîrâ ki bir iki üç nevbet ata bindi ki ol kân-ı velâyetün nazârına gelüp **[B101b]** dest-i bûs ide ve mübârek didâr ü cemâlin müşâhede ide. Pes üç kere dağı yolda gelürken atınuñ ayağı haţâ idüp te'sîr-i velâyet olup atından düşüp vâkı'-ı hacîl olup gelmeğe mümkin olmadı ve bildi kim kendüye ol kân-ı velâyetün nazârına gelmeğe ki destür-ı rızâ yokdur. dağı oturduğu yirden nâz niyâzın ve tã'at ü nemâzın iderdi. El-hâşıl-ı kelâm çün bu velâyet-i kerâmâtı ve kudret-i ilhâmâtı 'ulemâ zühedâ emîr her gedâ ol kân-ı velâyetden gördiler besî hased ve ta'aşşub eyleyüp bir yire cem' oldılar. Ve eyitdiler kim -bir bid'at küfr-gâh 'âlemi fesâda virdi-¹³⁰³ bir bid'at zâhir idüp zâhir en kitâblarımıza i'tibâr kalmadı didiler. dağı bir kaç seyyidler **[A169a]** bulup bir kaç dânişmendiler birle ol kân-ı velâyetün nazârına gönderdiler ki varuñ ol Otmân Baba'nuñ şâyed bir küfriñ bulup dutasız, kimüñüz da'vâcı oluñ ve kimüñüz şahid oluñ ki Sulţân Mehemmed'ün üzerine gulüvv idüp gidelüm. Ve bu tarîkla ol bid'at-i küfr-gâhı âteşe yakıp 'âlemi anuñ şerrinden halâş idelüm didiler. dağı ol seyyid ü dânişmendiler bu ittifâqla ol kân-ı velâyetün nazârına geldiler ve bir yire oturup ol kân-ı velâyete bir kaç kelâm söylediler. Çün ol kân-ı velâyet bunlarun bu kelâm u qaşdlarına nazâr şaldı, derhâl celâl üzerine gelüp ol seyyid ve dânişmendilere eyitdi ki baq bire çirkinler sırr-ı Hudâ ve Muhammed ve 'îsâ ol 'aşâ birle Mûsâ olup geldüğimçün sizden korqayın mı? Elüñüzden ne gelürse işleyiñ ki beni od yakmaz ve kılıç kesüp oq batmaz varam hoşam didi. dağı elindeki kötekle bunları târ-mâr eyledi -'âkıbet bu habîşler gidüp şikâyet eyledi-¹³⁰⁴.

Nazm:

-.--/-.--/-.--

Çün celâle getürdi ol velâyet kütübünü

Gör niçe mât eyler hasûdın sözini

Her ki aña qaşd ider mel'ündürür

Özini hem bilmedi mağbündürür

¹³⁰³ bir bid'at küfr-gâh 'âlemi fesâda virdi:-A

¹³⁰⁴ 'âkıbet bu habîşler gidüp şikâyet eyledi:-B

Bâtil inkârı kamu tezvîr olur
Dîv ile şeytâna hem vezîr olur

-Kâllâhü te'âlâ, innallâhe lâ yağfirü en yüŝrike bihî ve yağfiru mädüne zâlike limen yeŝâü-¹³⁰⁵ [B102a] [A169b]

-BÂB-I ÇİHİL Ü HEFTÜM¹³⁰⁶ BAŞ-I 'ULEMÂ BER-SULTÂN MEHEMMED VE SULTÂN MEHEMMED ÂN İŞÂN-RÂ KERDEN-İ MÂT

Ol cây-nişîn-i Hâzret-i Risâlet, ve ol post-nişîn ü şâh-ı velâyet, ol pîş-namâz-ı râh-ı haķîkât,ve ol keşf-i râz-ı sırr-ı ulûhiyyet ya'nî-¹³⁰⁷ ol kân-ı velâyet çün seyyid ve dâniŝmendîleri -bu nev'a itdi siyâset pes öyle olsa-¹³⁰⁸ -bu hâl ve kelâmı bu minvâl üzere görüp işitdiler-¹³⁰⁹. dağı ol vaķt¹³¹⁰ Monlâ Kırmî ve Mollâ Gürânî dirler idi 'ilm içinde -ğâyet meşhûr u ma'rûf monlâlar-¹³¹¹ idi. Pes anlarun kıatına gelüp ittifaķ-ı külli ile ol kân-ı velâyetden işitdükleri kelâmı bir bir beyân itdiler ki uş bu nev'a küfrin dutduķ pes siz dağı gelüñ ğayret-i dîn için Sultân Mehemmed'e varup üzerine ğulüvv idelüm ve ol bid'at-i küfr-ğâhı âteşe yaķup 'âlemi anuñ şerrinden halâş idelüm didiler. Çün anlar dağı bu haberi işitdiler hoş ola diyüp mecmû' ulemâ vü zühedânuñ önüne düşüp Sultân Mehemmed'üñ nazârına vardılar. Ve cevâba gelüp eyitdiler kim ey şâh-ı heft-kiŝver bugün halîfe-i Rûm olasın revâ mıdur ki bir bid'at küfr-ğâhı pây-i tađtuña getüresin ve mâl ü zekât virüp mecmû' 'âlemi fesâda virdüresin. dağı ene'l-haķ da'vâsın [A170a] kılup Muħammed ve 'İsâ ve Mûsâ ve Âdem benüm diye ve seyyid ü 'ulemânuñ aĝzına söĝüp şer'a muħâlif fi'l ide didiler. Çün Sultân Mehemmed bu 'ulemâ-i sâdâtdan bu haberleri işitdi cevâba gelüp eyitdi ki ey 'ulemâ-i âħir zamân bilmez misiz ki Hâzret-i Risâlet sırrına Haķķ Te'âlâ buyurmışdur ki -u' iddet li 'ibâdiye'ŝ-ŝâlihîn mâ lâ 'aynün ra'et velâ üzünün semi'at

¹³⁰⁵ Kâllâhü te'âlâ: İnnallâhe lâ yağfirü en-yüŝruke bihî ve yağfiru mädüne zâlike limen yeŝâ'u: Allahü Teâlâ buyuruyor ki: Doğrusu Allah kendinde şirk koŝulmasını baĝıŝlamaz; onun dışında dilediĝini baĝıŝlar. Kim Allah'a şirk koŝarsa, pek büyük bir cinayet işlediĝinde ve iftira ettiĝinde şüphe yoktur. (Nisa Suresi: 48)

¹³⁰⁶ bâb-ı çihil ü heftüm : der-beyân-ıB

¹³⁰⁷ Ol cây-i nişîn Hâzret-i Risâlet/Ve ol post-nişîn ü şâh-ı velâyet/Ol pîş-namâz-ı râh-ı haķîkât/Ve ol keşf-i râz-ı sırr-ı ulûhiyyet ya'nî:-B

¹³⁰⁸ bu nev'a itdi siyâset pes öyle olsa:-B

¹³⁰⁹ bu hâl ve kelâmı bu minvâl üzere görüp işitdiler: bu hâl ü kelâmı bu nev'a gördiler ve işitdiler B

¹³¹⁰ vaķt :-A

¹³¹¹ ğâyet meşhûr ma'rûf monlâlar : feylesoflar B

velā ḥaṭara ‘alā ḳalbi beşerin-¹³¹² dimişdür ki ma‘lūmuñuzdur. Pes ol ḥod bu gün ḳuṭbu’l-aḳṭāb ve şāḥib-i taşarrufdur. Anuñ nuṭḳundan bu ḳadar kelām çok mıdur size ve hem siz ol kân-ı velāyeti bilmeyüp şanursız ki siz merātiblü ve siz ‘aḳıllu zamirlü kimsedür didi. Pes cevābında anlar daḫı eyitdiler ki Manşūr ve Nesīmī gibi ‘ālimleri ki ‘ilmiñ ḳuṭubları olmuş iken şerī‘ate muḥālif kelām itdiler. Pes bu anlardan daḫı efzāl midür didiler. Pes öyle olsa Sultān Meḥemmed daḫı eyitdi ki [B102b] ey ‘ulemā bilüñ -ve āgāḥ oluñ-¹³¹³ kim benüm ‘ayne’l-yaḳīnümle ‘ilme’l-yaḳīnümde müşāhedem şol yire irmişdür ki bu kimse ilhām-ı Ḥaḳḳ’la maḥşuş olup şāḥib-i velāyet ve şāḥib-i taşarrufdur ve her ‘ilme ‘ālimdür ki zīrā baña zāḥir bāṭın kendözin [A170b] gösterüp bildürmişdür ve ben andan ḳorḳaram. Pes sizüñ cihetüñüzden cān ü başuma ve tāc ü taḥtuma noḳşān ve ḥisāret mi -irgürüp yapmazam-¹³¹⁴ didi. Ve degül mi siz aña Manşūr’ı ve Nesīmī’yi teşbīḥ idersiz ki şimdiki ‘asrīde eflāk encüm ve çehār erkān u tebāyi‘ -ki ‘anāşır-ı erba‘adur-¹³¹⁵ ol kân-ı velāyetüñ yed-i taşarrufundadır bilmiş olasız. Çün ‘ulemāi sādāt Sultān Meḥemmed’den bu ḥaberi işitdiler cevāba gelüp eyitdiler ki eger evliyā-ı şāḥib-i taşarruf-ı eşyā bize velāyet göstereñ ve ger nī ol bunça da‘vā içinde lāf ü güzāf idüp şerī‘ate muḥālif kelām itmesün ki biz ḳā’il degülüz didiler. Çün Sultān Meḥemmed ol ‘ulemā vü sādātdeñ bu ḥaberi işitdi cevāba gelüp eyitdi ki gelüñ imdi bugün ‘ilm içinde her biriñüz -Felātün-ı ‘aşr yirine-¹³¹⁶ geçersiz. yaluñuz benüm göñlüm içinde zamīrime ve niyet ü tedbīrime yol buluñ degül ki ḡayri eşyā zamīrime didi. Pes anlar daḫı eyitdi ki lā ya‘lemü’l-ḡaybi illallāḥ ki biz ḡaybe ḥükm idemezüz didiler. Çün Sultān Meḥemmed bu ḥaber-i ‘aczi ol ‘ulemādan bu nev‘a işitdi cevāba gelüp eyitdi ki şimdi ben ki bu gün ḥalīfe-i rüy-ı zemīnem ol kân-ı [A171a] velāyet ki Otmān Baba’dur benüm fikr ü zamīrime ve ḳısmet ü taḳdīrime –inneḥü ‘ilmun bi-zāti’ş-şudūr-¹³¹⁷ ḥükmü ḳuvvetinle veya ḡayri kişi vāsıtāsınla her ḥālimden bu gün ve bu zamān ḥaber virüp ḥükm iden ve benüm vāḳı‘ama girüp baña bu ḥāllerden ḡayri zāḥir ve bāṭın velāyet göstereñ evliyā degül midür didi. Çün ol ‘ulemā tā’ifesi bu ḥaberi işitdiler tekrār cevāba gelüp eyitdiler ki hā müselleminizin sözüñüz ve yaḳīñizle velī ve şāḥib-i taşarruf imiş yā pes evliyā ve şāḥib-i taşarruf olan kimse

¹³¹² a‘dedtü li ‘ibādiye’ş-şāliḥin mā lā ‘aynün ra‘te velā üzünün semī‘at velā ḥaṭara ‘alā ḳalb-i beşerin: Salih kullr için gözün görmediği, kulağın duymadığı, insanların hayal edemeyeceği bir yer hazırlanmıştır.

¹³¹³ ve āgāḥ oluñ:-B

¹³¹⁴ irgürüp yapmazam : irgüreyim B

¹³¹⁵ ki ‘anāşır-ı erba‘adur:-B

¹³¹⁶ Felātün-ı ‘aşr yirine :Felātünler B

¹³¹⁷ inneḥü ‘ilmun bi-zāti’ş-şudūr: Muhakkak o sadırlarda olan bir ilimdir.

küfr-gāh ve şerī'ata muhālif iş mi işler dağı Tañrı sırrı ve Muḥammed ve 'İsā ve Mūsā ve Ādem benem mi dir. Öyle olsa velāyetden ḥod nübüvvet a' lā ve efzaldür. Pes bu niçün bu nev'a [B103a] bī-edebāne kelāmlar ider didiler. Çün Sulṭān Meḥammed ol 'ulemā vü sādātden bu ḥaberi -bu nev'a-¹³¹⁸ işitdi cevāba gelüp eyitdi ki yā siz eydür misiz ki Ḥaḳḳ Sübhānehü ve Te'ālā yarın kıyāmet güninde k̄zāi olup dād ü istād ü 'adl ḳaşṭ idecekdür didi. Pes anlar dağı eyitdiler ki āmennā ve şaddeḳnā dirüz didiler. Çün Sulṭān Meḥammed bunlardan bu ḥaberi işitdi cevāba gelüp eyitdi ki gelüñ imdi bu gün 'ilm kitāblarda arayup bulñ ki Ḥaḳḳ Sübhānehü ve Te'ālā ol vaḳt k̄zāiligi [A171b] ne şıfatlu ve hey'etlü idüğüñ beyān eyleyüñ. Anlar dağı eyitdi ki bu su'āle cevāb yoḳdur ki sen didüñ didiler. Eger ol 'ālemde ve ger bu 'ālemde -leyse kemişliḥidür-¹³¹⁹ ve şıfatı -ḳul hüvallahü aḥaddür-¹³²⁰ didiler. Çün Sulṭān Meḥammed bu ḥaberi işitdi cevāba gelüp eyitdi ki yā çün ki ne şıfat ü ne hey'etle Ḥaḳḳ Sübhānehü ve Te'ālā k̄zāilik itdüğüñ bilmezsiniz şimdi ki ben Rüm pādīşāhıyam bir ḥāşş leşkerümi bir iḳlīme göndersem ki var şunu şöyle eyle diyü. Pes ol varsa benüm ḥükmüm ile kimün aşşa ve kimün başşa ve niçe iḳlīmleri ḥarāb vīrān eylese ki eger müselmān ve eger kāfir memleketi olsun, kimse aña māni' olur mı ve yā siz aña ḳā'il olur mısıñuz ki bu İstanbul şehrini bir ḳulıma ḥarāb yā 'imāret itdürem. Pes şehrüme ve memleketüme ḥākim ü ḳādir miyem didi. Anlar dağı eyitdi ki belī ḳā'ilüz ki bir kimse pādīşāhına 'āşī olsa ve ḥükm ü emrine muṭī' olmasa başı ve māli ḥelāldür ve hem memleketinde ḳanğı şehri ḥarāb ve ḥarābatı ma'mūr itdürseñ veya ḥükmüñ ile itseler kimüñ cāni ve ne kelāmü ef'āli vardır ki emriñe muṭī' ve münḳādi olmaya didiler. Çün Sulṭān Meḥammed 'ulemā vü sādātdan bu ḥaberi işitdi, ḥāzır [A172a] cevāb olup eyitdi ki pes imdi Ḥaḳḳ Sübhānehü ve Te'ālā bu zamān ve ḡayrı zamān içre evliyā'i bu fānī 'āleme 'ālem-i beḳādan bu nev'le gönderdi ki her memleket ü eşyā' anuñ emrinle kimün ma'mūr ve kimün ḥarāb eyleye ve dest-i ḳudreti olup kimün aşa ve kimün başa. Gāh celāl ve gāh cemāl birle ene'l-ḥāḳ ve ḥākim ola. Pes anı siz küfrdür diyüp evliyāya [B103b] günāh ve küfr işbāt idersiz ḥāşā didi. Pes öyle olsa Ḥaḳḳ Sünḥānehü ve Te'ālā ḥod Ādem'i bu milke getürüp ḥalḳ itdükde -innī cā'ilün fi'l-arzı ḥalīfetün-¹³²¹ ḥükmiyle ve emriyle ḥalīfe ḳıldı. Tā yir ü gök melā'ike secde ide kendünüñ bī-vāsıta menzil-gāhı ve

¹³¹⁸ bu nev'a:-A

¹³¹⁹ leyse kemişliḥi: O(Allah)'nun benzeri gibi bir şey yoktur.(Şūra Suresi:11)

¹³²⁰ ḳul hüvallahü aḥad:De ki o Allah birdir.(İhlas Suresi: 1)

¹³²¹ innī cā'ilün fi'l-arzı ḥalīfetün: Ben yerde kesinlikle bir halife yapacağım. (Bakara Suresi: 30)

nazar-gāhı ve beyt ü vuslat-gāhı ola. Ve hem mecmū‘-ı eflāki encüm ve çihār-erkān ü tebāyi‘ ve şış-cihāt ü zamān aña hıdmet-kār ola ve yüz yigirmi dört biñ enbiyā ve evliyā anuñ zühürından ve mażharından zühūra gelse gerek idi nitekim geldi. Pes ol demden şimdiki zamānda aşlı nesli tayyibin ve t̄ahirin evliyā‘illāh kalmışdur ki velāyete mażhar düşerler tā zamān āhir olunça. Ve her ‘ilm ki zātullāhdan feyz olur oçurlar ve bilürler ve her derde dermān ve kalmışlara fermān olurlar. Pes niçe ki [A172b] benüm bir hāşş ādemüm hūkmüm ve emrümle bir iqlim ü şehri vīrān ve ‘imāret iderse ol velāyete ve taşarrufa kadem başan ādem dağı Hāķķ Te‘ālā hūķmiyle Hāķķ’uñ mülk ü memleketine innī cā‘ilün fi’l-arzı halifetün delili ile pes hūķm taşarrufāt ider. İlham-ı rabbānī birle ne kim söylese ve fi’le getirse Hāķķ’uñ rızāsı ve kemāl-i ‘azametidür ki izhār ü beyān eylersiz. Onı yañlış añlarsız ki -men kāne lillāhi kānallāhü lehūdur-¹³²² didi. dağı eyitdi ki ol sizūñ ağızıñuza söğdüğü sizūñ bed-ef‘āl ü zamiriñüz şıfātı ağızdur ki nā-maħremdür. Ve hem ol küfr ile kendüni nihān ider ki her şey’ dāhil olmasun dir didi. dağı ol ‘ulemā vü sādāta eyitdi ki varuñ hāllü hālūñüzde oluñ ki ol serverūñ nefesine uğramayasız. Zirā ol kār-ı velāyet kelām-ı ‘ayne’l-yaķin ve hāķķa’l-yaķin üzerindedür. Ammā sizūñ kelāmuñuz ‘ilme’l-yaķinden öte geçmez didi. Ve hem niçe gāziler ve mażlūmlara bend ü zindān içinde kāfir memleketinde Hızır gibi irmişdür. Pes hāşıl-ı kelām benüm rūhum ve kudretüm ol kār-ı velāyetden kōrķmişdur ki Bāyezid Dede gibi kişinūñ veyā ğayrı emşāli kimselerūñ eli elümde ditremişdür ve hiç anlardan havf itmedüm illā ki bu serverden [A173a] kōrķaram. Zirā envā‘ hāllü şıfāt ile tecrube itmişimdür bilmiş olasız didi. [B104a] dağı eyitdi ki şafāsı ve muħibb-vefāsı olmayanıñuzun yanına varmayıñ ha hāllü hālūñüzde oluñ didi. Çün ol ‘ulemā vü sādāt bu ğaberi bī-nihāyeti Sultān Meħemmd’deñ aşlı ve fer‘inle işidüp ve müstem‘c oldılar. dağı kelām ü kelimeleri kalmayup Sultān Meħemmed Hān nazarından hāllü hāliline revān oldılar ve rüsvāy māt olup gitdiler. Çün abdāllar bu hāl ü sırta vāķıf oldılar ol kār-ı velāyet hāķķına eyitdiler ki.

Nazm:

.---/.---/.---/-.-

İy zihī kuvvetlü insān kim anuñ bir kuvveti

Söyledür sultān dilinden ‘aşķ u nāz-ı kudreti

¹³²² men kāne li’llāhi kānallāhü lehū: Kim Allah içirse Allah da onun içindir.

Ol dem anuñ gönline girübeñ eyler qarār
Nuṭṭı ile cümle ‘ilmi māt ider hem ḥ’ār zār

Olmaz ol dem kendözi ol ḥāl ü ḳālūñ dāḥili
Nitekim mest olubeñ bir kişi bilmez ‘āḳili

‘Aşḳ u şevḳ u çüş ile ‘ālemde hoş mesrūr olur
Kim ki yüzüñ tāriḥinden oḳuyup āgāḥ olur

Heft-zemīn ü nüḥ-semā yoluñda ḥāk oldu bu dem

Tā mübārek feyz ü vaşluñ ire esrār-ı ḳadem

Pes öyle olsa mecmū‘ ‘ālimler ve zāhidler bu ḥālde māt oldıḳdan soñra ol kār-ı velāyetüñ da‘vāsı ve ḥükm-i velāyeti ‘ālem ḥalḳınuñ üzerine ḡālib ve musallaṭ oldu. daḥı ni‘met ve ḳurbānlar ve kīselerle aḳçeler bī-nihāyet ve bī-ḥisāb oldu. Ve ol [A173b] kār-ı velāyetüñ nazārında vezīr ü ümerā -ḳul u ḡulām oldu. Māl-i dünyāyı-¹³²³ sebīl itdiler. Ve ol bī-nihāyet dünyālar cem‘ oldıḳça ol kār-ı velāyet mübārek nuṭṭınlı eydür idi şol necāset yiyisinden buñaldım diyüp abdāllar ol dünyāları iftār idüñ diyü emr eylerdi. Zīrā dünyā bir murdār nesnedür, anuñ ṭālibleri kelb ibni kelbdür. Nitekim Şāḥib-sa‘ādet buyurdi -ed-dunyā cīfetün ve ṭālibühā kilābün-¹³²⁴ dendür. Öyle olsa abdāllar daḥı ol dünyāları enva‘ dürlü ni‘metlere virüp iṣār nişār itdiler ki yitmiş iki millet ve kelbiler doylanup giderdi. Öyle olsa ol kār-ı velāyet bir gün nuṭṭı-ı ḳadīm-i ezelisinle cevāba gelüp eyitdi ki oḡlanlar size taş uranlara daḥı siz de taş uruñ ki piñarı başdan bend itdük didi. Pes öyle olsa günlerde bir gün bir ḳaç abdāl İstanbul şehrinde seyr iderken bir ḳaç evliyā [B104b] münkiri ve ḥāricī ol abdāllara ve şādıḳī-ḥāllere bir ḳaç bed-keḷāmlar iderler. Ḥāşıl-ı kelām ḥayli nizā‘ vāḳi‘ olup ḳāzī‘ askere şikāyet iderler. Ḳāzī‘ asker daḥı ol şehir ḳavmine eydür ki sizüñ bunlar ile ne ta‘alluḳıñuz var, bunlar dīvānelerdür ve bunlara ḳalem yoḳdur diyüp [A174a] ve raḥm idüp eydür saḳ u saḳḳaluñuzdan utanmaz mısız ki abdālları benüm nazāruma getürürsüz diyü azār eyledi. Ve ḥāl üzere niçe müddet ve

¹³²³ ḳul ü ḡulām oldu māl-i dünyāyı:-B

¹³²⁴ ed-dunyā cīfetün ve ṭālibühā kilābün: Dünya leştir, onun talipler köpeklerdir. (Hadis-i şerif)

eyyām geçdi. Ve kimse abdāllaruñ māni⁶ ve dāhili olmadı. Ve mecmū⁶ ‘ulemā-i fużalānuñ ve rāy-ı tedbīr ehli ‘ukalānuñ velāyet kudretinle ol kānı velāyet başiretlerün bağlayup bī-tākat itmişdi ve fikr ü kaşdıleriñ kaṭ⁶ idüp fūrümānde ve sergerdān qoymuş idi.

Naẓm:

.---/.---/---

Zihī cānlar beğisin ey ğani şāh

Gelür cānlar devā-yı derd için¹³²⁵ gāh-bī-gāh

Ḳamusı ḥükmüñ ile zabt olupdur

Çü yir ü göğ ile ḥükmiñ toplupdur

-Çü küfri zātıña perde kılırsın

O küfr içre belī nihān olursın¹³²⁶

Ḳoduñ zulmet içinde uş cihānı¹³²⁷

K’içüp ‘aşık bula ‘ömr-i şebātı

-BĀB-I ÇİHİL Ü HEŞTŪM¹³²⁸ ĀDEM FİRİSTĀDEN-İ SULTĀN MEḤEMMED BE-NAZAR-I ĀN KĀN-I VELĀYET EZ-BERĀ-YI BŪNYĀD-KERDEN-İ TEKYE BA‘D ĀMEDEN-İ MŪDERRİS Ü ‘ACEM BE-ḤUZŪR-I OTMĀN BABA

Ol server-i sipāh-ı ḥidiv ü ḥaşem, ol safder-i şucā⁶ül-‘Arabī ve’l-‘Acem, ol envār-ı çerāğ-ı dīn ü muḥterem, ya⁶nī ol kān-ı velāyet-i zī-muhteşem¹³²⁹ -pes öyle olsa günlerde bir gün şems-i ḥāver-zemīn leşker-i envārını rŷy-ı zemīne işār eyledi ve Şām memleketiniñ ābādānlığın tārāc idüp ḥarāb itdiler. dağı ol gün ol kān-ı velāyet ve ḳuṭbu’l-aḳṭāb-ı temāmet¹³³⁰ -pes günlerde birgün¹³³¹ Ḳılıc Manasturı’nda oturup vaḥdetde iken nā-gāh Sultān Meḥemmed’üñ bir ḥāşş ādemi gelüp ol ol kān-ı

¹³²⁵ devā-yı derd için: devā-yı muḥtāca B

¹³²⁶ Çü küfri zātıña perde kılırsın/O küfr içre belī nihān olursın:-A

¹³²⁷ cihānı:ḥayātı B

¹³²⁸ bāb-ı çihil ü heştüm : der-beyān-ıB

¹³²⁹ Ol server-i sipāh-ı ḥidi-yü ḥaşem ol safder-i şucā⁶-i el-‘Arabī ve’l-‘Acem ol envār-ı çerāğ-ı dīn ü muḥterem ya⁶nī ol kān-ı velāyet-i zī-muhteşem:-B

¹³³⁰ pes öyle olsa günlerde bir gün şems-i ḥāver zemīn leşker-i envārını rŷy-ı zemīne işār eyledi ve Şām memleketiniñ ābādānlığın tārāc idüp ḥarāb itdiler dağı ol gün ol kān-ı velāyet ve ḳuṭbu’l-aḳṭāb-ı temāmet:-A

¹³³¹ pes günlerde birgün:-B

[A174b] velāyetüñ mübārek elin öpdü ve cevāba gelüp eyitdi ki oğlūñ Sulṭān Meḥemmed saña selām eyledi ve eyitdi ki eger babam dileyüp destür virirse sarāy gibi bir tekye yapıvireyüm ve vaḳflar idüp ‘ulūfeler bildireyüm ve her ne buyurur ise başum ve yüzüm üstüne ki babamuñ emrine muṭī‘ yem dir didi. Çün ol kân-ı velāyet bu cevāb-ı ḥaberi işitdi cevāba gelüp eyitdi ki saḳınuñ bir taṣı [B105a] bir taṣ üzerine ḳomayuñ ki peṣ-īmān olursuz ve baña tekye gerekmez ki varam ḥoṣam didi. Çün ol kiṣi ol kân-ı velāyetden bu ḥaber-i taḥḳīḳi işitdi daḥı Sulṭān Meḥemmed’e varup ol kân-ı velāyetün cevābın bir bir beyān eyledi. Çün Sulṭān Meḥemmed ol kân-ı velāyetüñ bu ḥaber-i taḥḳīḳlerüñ işitdi cevāba gelüp eyitdi ki şükr ḥamdülillāh ki bu gün ‘ömrüm içinde dünyā için baña ihtiyāc itmez bir servere yitişdüm ve mecmū‘ erenlerüñ güzīdesi oldıgıñ bildüm didi. daḥı eyitdi ki eger şeyḥ ü meṣāyīḥa bu nev‘a kelām itsem ilāhī şükr ki biz ġarībūñ başına devlet ḳondurdıñ diyü rāzī olurlar idi didi. Pes ol maḥalde bu kelām üzerinde iken meger ‘Acemden bir ulu ‘ālim müderris gelmişdi. daḥı Sulṭān Meḥemmed’e ol kân-ı velāyeti ol dem şorup su‘āl itdi ki ‘aceb ol Otmān Baba didüğüñüz kimse ene’l-ḥāḳ da‘vāsın ider imiş pes ne ma‘nī ile ene’l-ḥāḳ ṣavtıñ dir ola didi. Çün Sulṭān Meḥemmed ol müderrisden bu kelāmı işitdi cevāba gelüp eyitdi ki ben daḥı bilmezem ammā bir ḳaç ‘ālimlerle nazārına varup su‘āl itseñ ki ne ma‘nī ile ene’l-ḥāḳ ṣavtın dir didi. daḥı bu müderrisi bu nev‘ ile ol kân-ı velāyetüñ nazārına gönderdi. Çün müderris bir ḳaç ‘ālimler ile ol kân-ı velāyetüñ nazārına geldi ol kân-ı velāyete selām virüp ikrām eyledi. Pes ol kân-ı velāyet ol müderrisüñ selāmın almayup celāl birle otur aṣḡa didi. Çün ol müderris ol kân-ı velāyetüñ bu kelāmın işitdi, oturup cevāba geldi ve eyitdi ki Otmān Baba ene’l-ḥāḳ ṣavtın eydür imişsin señ, pes ne ma‘nī ile diyersin gel baña ḥaber vir didi. Pes ol kân-ı velāyet ol müderrisden bu kelāmı işitdi cevāba gelüp eyitdi ki ben şol ma‘nī ile ol ene’l-ḥāḳ ṣavtın diyerem ki üç yıldan berü sende beş - aḳçe pārem-¹³³²var beri vir didi. Çün müderris ol kân-ı velāyetden bu ḥaberi işitdi derḥāl barmağın [A175b] ıṣurup eyitdi ki zihī da‘vā ve zihī ma‘nā ki buyurdıñ didi. daḥı elin ḳoynına şoḳdı [B105b] ol beş aḳçeyi ol kân-ı velāyetüñ nazārına ḳodı ve edeb birle ḳalkup Sulṭān Meḥemmed nazārına geldi. Ve eyitdi ki ey sulṭān-ı ‘ālem zihī şāḥib-velāyet ki üç yıldan berü başuma bir ḥāl gelmiş idi ve ol ḥāl üzerine beş aḳçe nezr idüp Ḥāḳḳ için virem dimiş idüm. Ve ben anı ferāmuş itmiş idüm ki ol

¹³³² aḳçe pārem:aḳçem B

kān-ı velāyet baña ol hālūmi ‘ayān eyleyüp ol sâ‘āt ol aqçeyi benden aldı didi. Çün Sulţān Mehemmed ol müderrisüñ bu kelāmın işitdi cevāba gelüp eyitdi ki hāy gördiğüñ server iki cihānun şāhı ve ser-defteridür bilmiş olasın ki eger zāhir ve eger bāṭın kuṭbu’l-aqṭāb ve şāhib-taşarrufdır didi. ve bu kelāmın şevkından cevāba gelüp ol kān-ı velāyet haqqına eyitdi kim.

Nazm:

.---/.---/--

Erenler serverisin şāh-ı merdān

Haqıkat kuṭbı dağı derd ü dermān

Ne maqşūd-ı velāyetsin pes ey cān

Ki düşdi mazhar-ı envār-ı insān¹³³³

-BĀB-U ÇİHİL Ü NÜHÜM¹³³⁴ ĀMEDEN-İ AḤMED PAŞA BE-NAZAR-İ ĀN KĀN-İ VELĀYET DESTÜR ṬALEB-KERDEN-İ ĞAZĀ-¹³³⁵

Pes öyle olsa günlerde bir gün ki felekden āsmān-ı qazā ve qader zemīn üzerine qazā tīrin yağdurup eşyā-i cihānı levnen levn hālden [A176a] hāle çün tebdil ü tağyir eyledi. dağı ol gün Sulţān Mehemmed diledi kim AḤmed Paşa’yı keştiler birle Qaradeñiz’den Tatar iqlimine Kefe dirler ol şehriñ fetḥine göndere. Pes Sulţān Mehemmed ol paşaya eyitdi ki var babanuñ elin öp ve benden selām eyle. Gör ki saña bu hāl ü qaşd için ne söyler didi. El-qışsa çün AḤmed Paşa ol kān-ı velāyetüñ nazārına geldi. dağı ol kān-ı velāyetüñ mübārek elin öperken ol kān-ı velāyet aña gel Mehemmed’üñ devleti didi. Mübārek çulını altına döşedüp otur didi, oturddı. dağı ol kān-ı velāyet ol sa‘āt secde eyledi. Çün AḤmed Paşa bu sırra vaqıf olmayup secde eylemedi. Pes ol kān-ı velāyet cevāba gelüp eyitdi ki la‘net şeyṭāna didi. dağı tekrār secde eyledi. Çün AḤmed Paşa ol kān-ı velāyetden bu remzi ‘alāmeti gördi hacil olup [B106a] ol kān-ı velāyet nazārından kalkup Sulţān Mehemmed’e geldi ve ol kān-ı velāyetüñ kendüye gel Mehemmed’üñ devleti didüğün didi ve altına

¹³³³ Ki senden olur ‘āleme rahmet-i Raḥmān:-B

¹³³⁴ bāb-u çihil ü nüḥüm : der-beyān-ıB

¹³³⁵ bāb-u çihil ü nüḥüm āmeden-i AḤmed Paşa be-nazar-ı an-kān-ı velāyet destūr ṭaleb-kerden-i Ğazā:-B

mübârek çulın döşedüp nazâr itdüğün didi. Çün Sulţân Meĥemmed ol kân-ı velâyetüñ bu remz ü ‘alâmetin ve kelâm-ı taĥķikın işidüp müstemî‘ oldı, bildi kim Aĥmed Paşa ol sefere varıcaķ fetĥ u nuşret birle şağ sâlim ve bî-nihâyet [A176b] ġanîmet mâlinle girü nazârına gelür. El-kışşa çün bî-nihâyet leşker birle varup ol şehri Sulţân Meĥemmed ‘aşķına fetĥ itdi. Ve bî-nihâyet bî-ĥisâb ġanîmet mâli gelüp Sulţân Meĥemmed’üñ ĥazînesine doldı. Ve döküldükden şoñra mecmü‘ leşker ol Aĥmed Paşa’nuñ zılm ü cevrenden Sulţân Meĥemmed’e şikâyet itdiler. Pes Sulţân Meĥemmed daĥı anı ĥabs idüp bir niçe zamân zindânda yaturdı kim ol kân-ı velâyetüñ la‘ net şeytâna didüğü kelâm anuñ ol enâniyyeti ve zılm ü cevri şifâtınuñ ĥâlî idi kim âĥiri’l-emr başına geldi. Öyle olsa Sulţân Meĥemmed çün ol kân-ı velâyetüñ bu remz ü ‘alâmetin ve kelâm-ı ĥaķikâtin müşâhede eyledi, ni‘met ü ĥurbânlar ve bî-ĥisâb kîselerle aķçeler gönderüp ol kân-ı velâyetüñ ĥimmet-i ‘âlisiñ taleb eyledi. Ve ĥaķķına niyâz idüp eyitdi kim.

.---/---/---

Gel ey sulţânlaruñ sulţânı sulţân
Yir ü gök ĥalkınuñ imânı sulţân

Velî vü ger nebî müştâķuñ oldı
Ķamunuñ secdesi dergâhı sulţân

-BÂB-I PENCÂHÜM¹³³⁶ ÂMEDEN-İ SÜLEYMÂN PAŞA BE-NAZAR-I ÂN-KÂN-I VELÂYET VE DESTÛR TALEB-KERDEN-İ ĞAZÂ

Ol pâdişâh-ı ‘âlî-himem, ol şehinşâh-ı ‘âlî-maķâm, [A177a] ol vâris-i resül-ü enâm, pes Ķılıc Manasturı’nda kıldı arâm-¹³³⁷, çün bu üzere geçdi devr-i eyyâm, ve Ĥaķķ emri birle irdi bahâr-ı tamâm. daĥı ol vaķt evvel bahâr içre Sulţân Meĥemmed diledi ki ol ĥinde bir ser-leşkerin Ķara Boğdân iķlîmine ġazâyaya göndere. Ve aña Süleymân Paşa dirler idi. Pes bir gün ol Süleymân Paşa Sulţân Meĥemmed emrinle ol kân-ı velâyetüñ nazârına geldi ve mübârek elin öpüp daĥı karşıasına oturdı ve

¹³³⁶ báb-ı pencâhüm : der-beyân-ıB

¹³³⁷ Ol pâdişâh-ı ‘âlî-himem/OL şehinşâh-ı ‘âlî-maķâm/OL vâris-i resül-ü enâm/Pes Ķılıc Manasturı’nda kıldı arâm:-B

cevāba gelüp eyitdi ki ey kân-ı kerem, oğlın Sultān Mehemmed beni saña viripdi ki ben ġarībūne kâfir illerine ġazāya gitmeğe destūr ü himmet idesin didi. [B106b] Çün ol kân-ı velāyet ol Süleymān Paşa'dan bu ġaberi işitdi cevāba gelüp eyitdi ki uşda çobansın varsın ki ol şuyı öte yaķaya geçme ki yoħsa seni ne gerekse iderler didi. daħı celāl üzerine gelüp ol Süleymān Paşa'yı naźarından reddeyledi. Ve ol nedāmet üzere Sultān Mehemmed'e varup ol kân-ı velāyetün didüġi kelāmları ġacāletinden ġayrı libās ile beyān eyledi ve yalan söyledi ki dimesünler ki sâhib-şecā'at ve şâhib-i leşker degül imiş diyü. Pes [A177b] el-kışşa bunca biñ sipāhī leşker ile varup Tuna şuyıñ öte yaķaya geçdi. Ol kân-ı velāyetün nefesin ġaķlamayup¹³³⁸ ol Ķara Boġdān kâfirinle çün muķābil oldı. Ve ol muķābil oldıġı ġüniñ ġicesi bir ġöñli ġözi açık ġāziler serveri bir nev-civān ol ġice bir vāķı' a müşāhede eyler. Ve görür ki bu iki leşker birbirine muķābil olmış. Ve daħı Şarı Şaltıķ Baba raġmetullāhi 'aleyh elli yeddi biñ Rüm Abdāllarınla kılıc tartup bu iki leşker birbirinle cenk iderken kâfir leşkeriñ kıрмаġa başladılar. daħı bu ġāl üzerinde iken bu iki leşkerün arası ġarçaşur -ve ġarışur¹³³⁹ gibi olur. daħı Şarı Şaltuķ Ĥazretleri¹³⁴⁰ elli yeddi biñ Rüm abdāllarınla kâfir ceysi tarafından yaña olup bu ehl-i İslām'a seyf ururlar. Çün bu ġālī ol ġazī bu nev' a görür Şarı Şaltuķ yanına varur, eline ayaġına düşüp eydür ki ey ġüzel sultānum ne ġāldür ki biz ġarīblerūne yardım iderken döndüñ şimdi kâfire yardım idüp bizi kırsın dir. Öyle olsa ol kân-ı kerem daħı eydür ki ol vaķit Ĥaķķ'uñ emri öyle olmuş idi ve şimdi böyle oldı [A178a] dir. Çün ol yigit ol Şarı Şaltuķ serverden bu ġaberi işidür, cevāba gelüp eydür ki ey kân-ı kerem yā benüm ġālüm nice olur, neyliyeyim dir. Şarı Şaltuķ daħı cevāba gelüp eydür ki atuña bin geldüġiñ yola, tırma kaç dir. Çün ol ġice geçdi, şabāħ 'ālem nūr u envār ile şerīf ü müzeyyen olur, daħı ol iki leşker birbirine muķābil oldıķda evvel küffār üzerine ehl-i İslām ġālib olur, sonra ehl-i İslām üzerine [B107a] küffār ġālib olup vāķı'adan muķaddem bir ġün İstanbul'da ol kân-ı velāyet Kılıc Manasturı'nda bir meydāna çıkup oturdı ve mecmū' abdālları naźarına cem' idüp dīvān baġladı. Ve saltanāt ü eyvān birle şoġbet-i ezeliyyesin söyledikden sonra Ķara Boġdān tarafına naźar şaldı ve mübārek elin ġözine ġölgelendürüp üç kez ol tarafa mübārek elin şalladı ve gel Şarı Şaltuķ gel didi üç kez böyle çağırdı. Pes bu remz idi ki ol kân-ı velāyet bu arada

¹³³⁸ ġaķlamayup :eslemeyüp B

¹³³⁹ ve ġarışur:-B

¹³⁴⁰ ġazretleri:-B

işāret idüp cevāba

geldi. Ol ehl-i İslām'un hāli öyle olıcağ idi ki oldı. Zīrā ki her 'ilme 'ālim olup ol zamānuñ kuṭbı ve şāhib-i taşarrufı ol kân-ı velāyet idi ki gel Şarı Şaltuğ [A178b] diyü emr birle ol hāli ceng ü gavğāyı fi'le getürdi. Ammā ol nesne ki taqdīr ü rızā idi. Ol kân-ı velāyet Süleymān Paşa'ya nazarına geldikde dimiş idi ve ol hod-bīnlik idüp kazāya karşı vardı ve hor ve melāmet¹³⁴¹ olup Sultān Mehemmed nazarına geldi. Çün Sultān Mehemmed ol Süleymān Paşa'yı gördi su'āl itdi ki xanı Otmān Baba'm saña nefes itdüğü remz ü nefes 'aceb niçün muḥālif geldi diyü cevāb itdi. Çün Süleymān Paşa Sultān Mehemmed'den bu haberi işitdi cevāba gelüp eyitdi ki uş başum uş kılıcuñ ki Otmān Baba ol vaqt baña bu iş böyle olacağı dimiş idi ammā ḥazretüne bir nev'le beyān itdüm ki beñ bir iş başarup nazaruña yüz aqlığı ile gelem şandım didi. Çün Sultān Mehemmed bu haberi ol paşadan bu nev'a işitdi ḥatırına be-gāyet güç gelüp ol paşayı 'azl eyledi. daḥı ol kân-ı velāyetüñ her işe kādir ü muṭṭali' oldığına¹³⁴² çün vākıf oldı. Ve cevāba gelüp -evşāf-ı velāyetüñ ḥaqqına-¹³⁴³ eyitdi kim.

Nazm:

.---/.---/.---/-.-

İy zihī sultān ki düşmiş luṭf u ḳahruñ mazharı

Bāṭın ü zāhir düşüpdür çünki nuṭk-ı mazharı

Emri şarfıdur cihānda ger celāl ü ger cemāl

Ol sebebdeñ ḥükm idüp kādirdür neh [ā] r ü leyāl

Çün kelāmullāh imiş nuṭkı anuñ 'ayne'l-yaḳīn

Pes ḥaḳīḳat noḳtası ol oliser ḥaḳḳa'l-yaḳīn [B107b] [A179a]

Her ki la' l-i şerbetini cūş idübeñ içmedi

Naḥs u naḥsen ṭālī' devlet ḳapusın açmadı

¹³⁴¹ melāmet:bi-selāmet B

¹³⁴² olduğına: idüğüne B

¹³⁴³ evşāf-ı velāyetüñ ḥaqqına:-B

Şeytān u vesvāsa lāyık olubeñi gitdi ol

Bu cihān u ol cihānda bulmayup dīdāra yol

-BAB-I PENCĀH Ü YEK¹³⁴⁴ HASTE-ŞÜDEN-İ SULTĀN-I MEHĒMMED VE İŞĀRET-İ ĀN-KĀN-I VELĀYET VE DIRAHT-HĀ RĀ KAṬ' KERDEN ĀTEŞ-SŪHTENEST

Ol ṭabīb-i ḥāzīk, ol ṭayyib ü şādık, ol ḥabīb-i Ḥālīk-ı müşfik, ya' nī ol kĀn-ı velāyet-i emīr-i külli maḥlūk.-¹³⁴⁵ Pes öyle olsa günlerde bir gün ki ḳazā-yı āsmān u felek tīr-keşinden ḳudret ḳuvvetinle tīr ü kemān ḥadeng atarken Sultān Meḥemmed'i ol oḳ ile nā-gehānī¹³⁴⁶ şeşt idüp per-tāb ü cehtinden cismi za' if düşüp ḥaste oldı. Ve şol ḥāle vardı ki oḒlanlarına paşalardan ḥaber vardı ki babañuz ḥālet-i nez' dedür, ḡāfil¹³⁴⁷ olmayñuz¹³⁴⁸ diyü. Pes öyle olsa bu ṭarafda ol kĀn-ı velāyet ve ḳuṭbu'l-aḳṭāb-ı temāmet bir gice ki zulmet perdesi 'ālemi niḳāba çekmiş idi. Ve dün buçuḒında ki 'ālem aḒyārdan ḥālī olmuş idi. daḒı Ḳılıc Manasturı'nda ol gice ol kĀn-ı velāyet celāl üzerine gelüp abdāllara eyitdi ki tiz āteş yaḒuñ ve şol çamları kesüñ ocaḒa uruñ ki ḳarañulık -ve ḳaranlık-¹³⁴⁹ gitsün ve Meḥemmed ḥoş olsun diyü emr eyledi. Pes abdāllar daḒı balta ve nacaḒ birle ol dün buçuḒında ol dört serv aḒacın kездiler [A179b] ki yuḒarıda beyān olınmışdur. daḒı pāre pāre idüp ol kĀn-ı velāyet nazarında āteşe urdılar ki bir budaḒın kesenüñ Sultān Meḥemmed elin keserdi. Çün ol dört servi bir kezden pārelenüp āteşe uruldu. Pes şu'lesi mecmū' İstanbul'ı basup şehr āteşe yandı şandılar. daḒı 'asesbaşınla şubaşısı ol şehrüñ ol dün buçuḒında ḳırk elli ādem ile kĀn-ı velāyetüñ nazarına çıkageldiler. Çün bu 'alāmeti gördiler abdāllara su'āl itdiler ki bu servi aḒaçlarıñ siz mi kesdüñüz didiler. Anlar daḒı eyitdi ki belī, Sultān Baba celāl üzerine gelüp emr eyledi ki tiz şol çamları kesüñ, āteşe yaḒuñ, ḳarañulık -ve ḳaranlık-¹³⁵⁰ götürülsün ve Meḥemmed şaḒ olup ḥoş olsun didi didiler. Çün şubaşı abdāllardan bu ḥaberi işitdi daḒı 'ale's-şabāḥ Sultān Meḥemmed'e ḥaste yaturken varur, bir bir añladur ki Otmān Baba [B108a] ol dört

¹³⁴⁴ bab-ı pencāh ü yek : der-beyān-ıB

¹³⁴⁵ Ol ṭabīb-i ḥāzīk ol ṭayyib ü şādık ol ḥabīb-i Ḥālīk-ı müşfik ya' nī ol kĀn-ı velāyet-i emīr-i külli maḥlūk:-B

¹³⁴⁶ nāgehānī:-A

¹³⁴⁷ ḡāfil: mübāş B

¹³⁴⁸ olmayñuz:-B

¹³⁴⁹ ve ḳaranlık:-B

¹³⁵⁰ ve ḳaranlık:-B

servi ağacın dün buçuğında abdāllara emr idüp kesdürmiş ve tiz āteş¹³⁵¹ yaķuñ ki karañulıķ karanlıķ¹³⁵² götürülsün ve Mehemmed -hoş olsun dimiş dir. Çün Sulţān Mehemmed-¹³⁵³ bu haberi işidür, şād u ħurrem olup yaturken şan mürde cismine cān virildi. daķı ol ferāĥiyyetle kaķıup şükr-i Yezdān eyledi ve cevāba gelüp eyitdi ki yine babam baña şafā nazār eyledi [A180a] ve dört kāfir pādişāhınun memleketin zabı idivirdi didi. daķı şubaşı birle ol kān-ı velāyete üç yüz flori irsāl eyledi. Ve daķı cevāb-ı tenbīhinde eyitmiş ki babam benüm ħusūrıma ħalmasun ki biz daķı anuñ ġarīb ü miskīnüyüz dimiş. Ve daķı bu kelāmı şevķinden ol kān-ı velāyet ħaķķına eyitmiş ki.

Nazm:

-.--/-.--/-.--

Ey zihī insān ü ilhām-ı Ĥudā

Ĥazretindür ma‘ nīde sırr-ı Ĥudā

Eşiğüñde cān u baş her dem fidā

Senden ister devletin şāh ü gedā

-BĀB-U PENCĀH Ü DÜVVÜM¹³⁵⁴ ĀMEDEN-İ ĶĀZĪ-‘ ASKER BE-NAZAR-I ĀN-KĀN-I VELĀYET BA‘D EZ-SU‘ĀL Ü CEVĀB RUĤŞĀT ŦALEB KERDEN-İ ĠAZĀ

Ol şeb-çerağ-ı bezm-i sa‘ādet, ol serv-i bāğ-ı risālet ü velāyet, ol pervāne-i ‘aşķ, kenz-i ħikmet, çün Kılıc Manasturı’nda ol kān-ı velāyet gāh gāh ħılurdu vaĥdet-¹³⁵⁵ Pes öyle olsa günlerde bir gün ki mevsīm-i bahār olup bād-ı nesīm dost cāvidanlığı haberiñ getürdi. Ve ol feraĥ u şādlığından¹³⁵⁶ ölüler ħāk-i sükūnetden baş ħaldırıp levnen levn envā‘ dürlü şüret ü eşķaller zāhir oldı. daķı ol gün Sulţān Mehemmed şād u ferāĥiyyet birle diledi ki Ķara Boğdān kāfirinden dād ü istādın alup māt eyleye

¹³⁵¹ āteş:od B

¹³⁵² karanlıķ :-B

¹³⁵³ hoş olsun dimiş dir çün Sulţān Mehemmed:-A

¹³⁵⁴ bāb-u pencāh ü düvvüm : der-beyān-iB

¹³⁵⁵ Ol şeb-çerağ-ı bezm-i sa‘ādet ol serv-i bāğ-ı risālet ü velāyet ol pervāne-i ‘aşķ kenz-i ħikmet çün Kılıc Manasturı’nda ol kān-ı velāyet gāh gāh ħılurdu vaĥdet:-B

¹³⁵⁶ şādlığından:şādiden B

ki ol Süleymān Paşa sebebinden bunca leşkerin hisāret ve tār-mār eylemişdi. Pes k̄āzī^c asker birle ol gün beş biñ aqçe hāzır idüp göndermiş ve nazārına varmağa [A180b] destūr virirse mübārek didār ü cemālin müşāhede ideyüm dimiş. Pes öyle olsa ol k̄ān-ı velāyet ‘ale’ş-şabāh Kılıc Manastur’ıñ meydānına çıqup oturdı ve cevāba gelüp abdāllara eyitdi ki gelüñ başumı yülüñ ya^c nī qaşr idin didi. Derhāl abdāllar dağı ol k̄ān-ı velāyetüñ şaçını ve şaçalını ve gözi üzerinde qaşını yülüyüp tırāş itdiler çün fāriğ oldılar. dağı mecmū^c abdāllar ol k̄ān-ı velāyetüñ nazārında [B108b] dīvān bağladıqdan soñra Sulţān Meħemmed tarafından ol şabāh k̄āzī^c asker çıqageldi ve ol k̄ān-ı velāyetüñ mübārek elin öpüp ol beş biñ aqçeyi ki Sulţān Meħemmed virmişdi ol k̄ān-ı velāyete ‘arz eyledi. Çün ol k̄ān-ı velāyet kīsesinle ol aqçeyi gördi eline alup Meħemmed’dür bu, Meħemed’dür bu diyüp bir qaç kere hevāya qałkıtdı dağı k̄āzī^c asker ol k̄ān-ı velāyetüñ çün bu kemāl ü cemālin müşāhede eyledi, cevāba gelüp eyitdi ki babacığum ođluñ Meħemmed saña selām eyledi ve eyitdi ki babam destūr virirse varup mübārek elin öpeyüm didi. Çün ol k̄ān-ı velāyet k̄āzī^c askerden bu ħaberi işitdi, cevāba gelüp eyitdi ki hāy yođ hāy ki ol bunda neyler ve ol bunda geldügi gibi şaçalın yolaruz ya^c nī tırāş¹³⁵⁷ iderüz [A181a] anı dağı bizcileyin eyleyüp dervīş iderüz didi. dağı ol k̄ān-ı velāyet k̄āzī^c askeriniñ şaçalın aşğādan yuqarı şığadup eyitdi ki uş biz yolunup şağuz varuz, sen dağı şol yüziñdeki it tüyiñ giderseñe didi. Pes k̄āzī^c asker eyitdi ki eyvallāh babacığum it tüyidir ammā Meħemmed’den yolıtmağa qorqarum didi. Çün ol k̄ān-ı velāyet bu ħaberi işitdi cevāba gelüp eyitdi ki qoy imdi tarađıñ var ise tara didi. dağı k̄āzī^c asker ol k̄ān-ı velāyete bu cemāl üzerine bir su^c āl dağı itdi ki babacığum ođluñ Meħemmed eyitdi ki bu Tañrı didüğüümüz kimsenüñ ki Ĥudā-yı rabbü’l-‘ālemīndür qānde olduğın ve nice olduğın bilmedük, pes babam bize ħaber virsün ki Tañrı kimdür ve qānedür didi. Çün ol velāyet k̄ānı ol k̄āzī^c askerden bu kelāmı işitdi, cevāba gelüp eyitdi ki Tañrı siz degül misiz didi. K̄āzī^c asker eyitdi ki estađfirullāh, ħāşā babacığum ki tek biz qul olalum didi. Pes ol k̄ān-ı velāyet eyitdi ki yā çün Tañrı degülsin bu ħaıqı niye qırarsın didi. Pes ol k̄ān-ı velāyet böyle diyicek k̄āzī^c asker eyitdi ki yā nice idelüm babacığum ki ezelden resm-i qānūn bunuñ [A181b] üzerine qonılmış didi. Çün ol k̄ān-ı velāyet k̄āzī^c askerden bu kelāmı işitdi cevāba gelüp [B109a] eyitdi ki hā uş imdi Tañrı ve Muħammed’i ve Ādem yutdı. Ve ol Ādem

¹³⁵⁷ tırāş :qaşr B

didükleri uş benüm didi. Çün kâzî' asker bu kelâmı ol kân-ı velâyetden işitdi haq buyurduñ babacığum diyü biraz tebessüm eyledi. dağı bir demden soñra girü su'âl itdi ki babacığum oğluñ Muḥammed eyitdi ki babama şor ki Qara Boğdân dirler bir kâfir beğı bizüm ile cenk iyler bize ne himmet iylersin ki qangumuz yiñer ol kâfiri didi. Pes ol kân-ı velâyet eyitdi ki qanguñız öñürdi ya' nî evvel Tañrı'ye secde iderse ol yiñer didi. Çün kâzî' asker ol kân-ı velâyetden bu haberi işitdi, derḥâl secde eyledi. Çün ol kân-ı velâyet kâzî' askeriñ secde itdüğün gördi, cevâba gelüp eyitdi ki hâ uş siz yiñersiz didi. Ve hem âḥiri'l-emr öyle oldu ki meşhürdür. Pes bu şâzîlük haberinle ol kân-ı velâyet nazarından qalkup Sultân Meḥemmed nazarına geldi ve cevâba gelüp eyitdi ki ey sultân-ı 'âlem saña müjdegânî olsun kim küfr ü zalâlet memleketin fethini Otmân Baba bize virdi, böyle nuṭk itdi ve öñürdi qanguñuz Tañrı'ye secde iderse ol yiñer **[A182a]** didüğün çün kâzî' asker Sultân Meḥemmed'e 'arz eyledi. Derḥâl Sultân Meḥemmed dağı ol dem iki rek'at ḥacât namâziñ kılup nâz niyâz eyledi . dağı kâzî' askere su'âl itdi ki babam dağı ne cevâb eyledi didi. Pes kâzî' asker eyitdi ki sizüñ için eyitdi ki hâ ol bunda neyler, ol bunda gelicek anı dağı qaşr idüp bizcileyin iyleriz diyü cevâb eyledi. Çün Sultân Meḥemmed bu haberi işitdi, qaḥqaha birle tebessüm idüp şâd u ḥurrem oldu. dağı kâzî' askere girü su'âl itdi ki babam dağı ne dir didi. Qazî' asker eyitdi ki ol buyurduğıñuz su'âli sordum ki Tañrı qandedür ve nice beyân idersiñ didim. Ol eyitdi ki Tañrı'yi ve Muḥammed'i Âdem yutdı ve ol Âdem didikleri mazḥâr-ı Ḥaqq benüm didi dir. Sultân Meḥemmed bu haberi işidür, biraz tebessüm itdükden soñra kâzî' askere eyitdi ki 'aceb babam kelâmı ne qaşd üzere bu nev'a cevâb virdi ola didi. Qazî' asker eyitdi ki sultânım ḥazreti [ñüz] **[B109b]** ḥod dağı laṭif bilürsiz ammâ ben bî-çâre babanuñ bu kelâmından şunu añladum ki ya' nî Ḥaqq Sübhânehü ve Te'âlâ'nuñ zâtı ve şıfâtı ve ef'âli ol dem ki nihân idi, diledi ki kendözini bildire. Pes Âdem'i ḥalk itdi. Bu âyet delîli ile ki qâlallâhü te'âlâ -vemâ ḥalaqtü'l-cinnü ve'l-insü illâ li-ya'büdüni li-ya'rifün-¹³⁵⁸ **[A182b]** Pes Âdem'i Ḥaqq Sübhânehü ve Te'âlâ 'âlem-i gaybden 'âlem-i şehâdete kendü ma'rifeti zuhûriçün göndermişdür. Tâ kim zât ü şıfât ü ef'âl-i ḥaḳîkî bu şüret-i Âdem'le biline. Ḥaqq ondan, ol Ḥaqq'dan cüdâ olmaya. Ve dağı Âdem'e ḥalîfe diyüp mecmû' eşyâ-i sâ'irenün üzerine ḥâkim eyledi. Ve Ḥazret-i Risâlet ḥaqqına levlâke levlâk lemâ ḥalaqtü'l-eflâk dimişdür. Pes bunca ta'zîmât ve

¹³⁵⁸ Vemâ ḥalaqtü'l-cinnü ve'l-insü illâ li-ya'büdüni li-ya'rifün: Ve ben cinleri, insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım. (Zâriyat Suresi: 56)

teslīmāt bu şūret-i Ādem içündür, ğayrı şūret haqqına degüldür. Ammā ba‘d öyle olsa Haqq’uñ hayr ve şerrin Ādem temyīz idüp bildi ve şifāt ü ef‘āline Ādem mazhar düşdi ve şehādeti -ennehū lā ilāhe illā hū-¹³⁵⁹ āyetine şahid olup ‘ālemi şirketden halāş itdi. Pes ol kân-ı velāyet Ādem Tañrı’yi yutdı didüği bir ma‘nī bu ola ve ikinci oldur ki devr-i nübüvvet geldi ve hāteme’n-nebiyyīn’de temām oldı ve şimdi ki devr-i velāyetdür. Pes Haqq Sübhānehū ve Te‘ālā evliyānuñ kulübına ihātā vü nüzül ider. dağı ilhām-ı Haqqānī ve şifāt-ı Rabbānī birle kendü kendüyi bildürmeğiçün kemāl-i kudretiñ ol şifātdan izhār ider. Görmez misiz ki ol kân-ı velāyetden ne velāyetler ve ne keşf ü kulübler ve ne olmuş olacağıları zāhir ü bāṭın ‘ayān iyer. Pes bunca [A183a] hikmet ki Haqq’dan bu şūret-i Ādem’e virilüp taşarruf olunur, hiçbir eşyāya virilmiş degüldür. Pes Ādem Tañrı’yi yutdı didüği ilhām-ı Haqq ve nüzül-ı kalb ma‘nāsıdur ki kalbü’-l mü’min beytullāh ve ‘arşullāhdur. Muḥammed’i dağı Ādem yutdı didüği ya‘nī oldur ki devr-i nübüvvet hātme olıcağ velāyet ki bākī kaldı, nübüvvetüñ çobanı ve nigāh-dāştı olmağıçün. Pes nübüvvet velāyete ışmarlanmışdur, tā devr-i āḫir olunca. Öyle olsa velāyete kadem başan insān-ı Muḥammedī -nitekim kavlühū Te‘ālā elā inne evliyāillāhi lā ḥavfin ‘aleyhim ve lāhüm yahzenün ve dağı kālē’n-nebiyyi (ş ‘)-¹³⁶⁰ -el-‘ulemā’i vereşetü’l-enbiyāi-¹³⁶¹ ma‘nīsiyle yutsa hiç ‘aceb olmaya. Zīrā ‘ālim ve fāzıl ve ehl-i mīrās-ı nübüvvet evliyāullāhdur ve ol ‘ālim degül kim ‘ilmi ‘amelin dünyāya sata ve kendözi maḥrūm ve mağbūn [B110a] ola. Ne‘üzü billāh. Çün Sulṭān Meḥammed kâzī‘askerden bu haberleri taḥkīkī diñledi, taḥsīn, āmennā ve şaddeknā diyüp inşāf iyledi ve ol kân-ı velāyet haqqına şevk u zevk birle cevāba gelüp eyitdi kim.

Nazm:

.---/.---/.---/-.-

İy zihī insān ü Ādem mazhar-ı zāt ü şifāt

Ḥazretüñdür kıble-i cān ‘arīfān-ü mü’mināt

‘Arş-ı Haqq’sın iy şanem hem levḥ-i maḥfūz-ı Ḥudā

Şūretüñ naqşı nüzül-i āyet ender-kā’ināt [A183b]

¹³⁵⁹ [Şehidallāhū] ennehū lā ilāhe illā hū: Allah kendisinden başka tanrı olmadığı gerçeğine şahiddir. (Al-i İman Suresi: 18)

¹³⁶⁰ nitekim kavlühū te‘ālā elā inne evliyā’illāhi lā ḥavfün ‘aleyhim ve lāhüm yahzenün ve dağı kālennebiyyi (ş ‘):-B

¹³⁶¹ El-‘ulemā’i vereşetü’l-enbiyā: Âlimler nebilerin vârisleridir.(Hadis-i Şerif)

Zāhir üñdür gerçi her ādem gibi naqş u hayāl
Bātınuñ bî-ḥadd ü kāmīl kim aña yoqdur cihāt

Ādem ü ḥātem özüñdür hem ‘Alī şīr-i Ḥudā
Uş Hüseyñ ü hem Ḥasan zübd-i ḥalāş-ı tayyibāt

Evvel olduñ āḥirisin ma‘nide hem cümleñüñ
Ebrū-çeşm ü zülf ü ḥāl ü ḥaṭṭ u naqş-ı külliyāt

‘Āşık u ma‘şūk olursın arada ḥaṭṭ u cemāl
Cebra’ıl hem peyküñ olmışdur miyān-ı mümkünāt

İçmiyen ‘aşkuñ elinden cur‘a-i mā-i ṭahūr
Yoq naşibi bu fenāda hem beḳā için ḥayāt

-BAB-I PENCĀH Ü SIYÜM¹³⁶² EMR KERDEN-İ ĀN-KĀN-I VELĀYET DER- MĀH-I RAMAZĀN ‘IYDEŞ-İ DER-RŪZ-I ‘AREFE

Ol server-i ‘ālī-cenāb, ol mażhar-ı muḳaddes el-ḳāb, ol eşref-i şerāfet-me’āb, ol izhar-ı zuhr-ı āfitāb, ya‘nī ol kân-ı velāyet ü ḳutbu’l-aḳṭāb, ol ‘ālim ü fāzıl ü şeyḫ ü şebāb-¹³⁶³ Pes öyle olsa günlerde bir gün ki ‘ālem şāf ü mücellā olmışdı ve dīn-i nebevīñüñ māh-ı şiyāmı bist heşt temām olmışdı ki ol kân-ı velāyet ol Kılıc Manastırı’ndan İstanbul şehri içine revān oldı. Ve eski saray altında bir cu‘de ulu yol var idi ki mecmū‘ mā ḥalaḳullāh ol aradan gelür geçerdı. daḫı ol kân-ı velāyet ol yoluñ üzerine gelüp ḳarār eyledi ve abdāllara emr eyledi ki ḳazanlar ile ni‘met getürüp ol arada [A184a] sebīl nişār itdiler. Ve kendüñüñ mübārek nażarına şofra ile çün ni‘met ḳondı daḫı gelüp geçene ol kân-ı velāyet eyyām-ı şerīf mübārek olsun diyü nażarında ṭurana zārb-ı ni‘metden yidürdi. Ve abdāllara daḫı -diñ bire oğlanlar bu gün bayramdur Tanrı ḥünün yīñ dir idi. Pes abdāllar daḫı -¹³⁶⁴ ḳağan arslanlar gibi münkīr ü ḥasūdlar ḳarşusunda ol ni‘meti iftār iderken ḳomañ bire ḳoçlarum yīñ

¹³⁶² bab-ı pencāh ü siyüm : der-beyān-iB

¹³⁶³ Ol server-i ‘ālī-cenāb ol mażhar-ı muḳaddes el-ḳāb/Ol eşref-i şerāfet-me’āb ol izhar-ı zuhr-ı āfitāb/Ya‘nī ol kân-ı velāyet ü ḳutbu’l-aḳṭāb ol ‘ālim fāzıl ü şeyḫ ü şebāb:-B

¹³⁶⁴ diñ bire oğlanlar bu gün bayramdır Tanrı ḥünün yīñ dir idi pes abdāllar daḫı:-A

diyü kelâm iderdi. Ol maḥâlde meger bir nâ-maḥrem ve ḥasûd-ı evliyâ var idi ve aña İstanbul'da Şücâ' Dervîş diyü ism okurlar idi [B110b] ki bir fuzûl ü nâ-muvâfiḳ idi. Geçerken gördi ki ol kân-ı velâyet abdâllarınla bâzâr içinde ni' met yir ve gelüp geçene bayramdur diyü zarb ile ni' met yidürür. Pes ol sa'ât içi buğz u melâl ile doldı. daḥı ol aradan toğrı Yeñi Câmî' öñine varup 'ulemâ tâ'ifesine niçe ḥûb ü latîf şerî' atüñüz var imiş, mâ ḥalaḳullâh, bâzâr içinde bir iki yüz ehl-i kerîhlerinle koca orucın yiyüp şerî' atinñ aḥkâm-ı erkânına hiç 'izzeti yokdur didi. Çün dânişmendîler bu ḥaber-i vesvâsı ol nâ-dervîşden işitdiler ğayrete gelüp cem' iyyetinle Sultân Meḥemmed [A184b] ḳapusına varup ḳapucıbaşına eyitdiler ki gel bizümçün Sulṫân Meḥemmed'e içeri girüp eyit ki sizi bir kaç 'âlimler taşra taleb iderler di gel didiler. Çün ḳapucıbaşı ol dânişmendîlerden bu ḥaberi işitdi, cevâba gelüp eyitdi ki şimdi vaḳti degüldür, ammâ ne ḥaberüñüz var ise baña söyleyiñ ki vaḳti olıçak ben i' lâm idüp size ḥaber vireyüm didi. Çün dânişmendîler bu ḥaberi işitdiler cevâba gelüp eyitdiler ki ol Otman Baba didükleri bid'at bir iki yüz dervîşinle mâ ḥalaḳullâh bâzâr içinde oturup oruçlarıñ yir ve şerî' ati ḥorluyup hiç ḥavf itmez didiler. Çün ḳapucıbaşı bu ḥaberi işitdi, cevâba gelüp eyitdi ki beñ Otmân Baba'dan ötüri pâdişâha söz söylemeğe ḳorḳaram didi. Ammâ paşaya varuñ ki bu sizüñ ḥaberiñüzi pâdişâha ancak ol söyler didi. Çün dânişmendîler ḳapucıbaşından bu ḥabere müstemi' oldılar cem' iyyetinle ol arada paşaya gelüp ḳapucıbaşına didikleri gibi ol kân-ı velâyetden şikâyet itdiler. Çün Aḥmet Paşa dânişmendîlerden bu ḥaber-i şikâyeti işitdi cevaba gelüp eyitdi ki pâdişâh emrine ḳâ' il olur mısız didi. Anlar daḥı eyitdi ḳâ' ilüz diyü cevâb [A185a] virdiler. Çün Aḥmet Paşa dânişmendîlerden bu ḥaber-i iḳrâra müstemi' oldı, cevâba gelüp eyitdi ki imdi pâdişâhdan emr öyledür ki Otmân Baba'dan ötüri şikâyet ideni iki biçüp deñize atmaḳ gerekdür. Çün ol dânişmendiler Aḥmed Paşa'dan bu ḥaber-i ḥucceci işitdiler ḥavfe varup dem-beste oldılar. Ḥor u ḥacâlet birle ḥâllü ḥâline [B111a] revân oldılar. Ve bildiler ki ol kân-ı velâyete hiçbir vech ile zarar ve elem yokdur. Pes öyle olsa ol bâzâr içinde ol dem ol kân-ı velâyetün elin öpmeğe Dâvud Paşa dirler idi bir paşa geldi. Ol kân-ı velâyetün mübârek elin öpüp oturdıḳdan soñra ol kân-ı velâyet ol Dâvud Paşa'nın arḳasından bir şamur cübbe ḳürkin çıkarup kendözi mübârek arḳasına giydi ve binüp geldiği ata süvâr oldı. daḥı bir iki üç yüz abdâl öñine düşüp mehdî-vâr şehriñ içinden ol gün yine Kılıc Manastırı'na geldi. Ve irtesi üç gün

diyince pey-ā-pey bir yağmur tūfanları oldu ki İstanbul halkı hāneli hānesinden taşra çıkamadı ve huzūr birle bayram idüp şāzī ve feraḥiyyet idemediler. Mecnū^ç şehir halkı inşāf vech ile eyitdiler ki Otmān Baba ol gün bayram kutlu olsun diyü ni^ç metler şarf [A185b] itdükde ta^ç yün ve mu^ç ayyen ol gün bayram imiş didiler ki bu hāl bu nev^ç a olacağın bilüp ol işāret-i hālleri ^ç ayān eyledi didiler. daḥı ol kān-ı velāyetüñ bu nev^ç a her nesneye vākıf oldığına ^ç aşığ oldılar ve cevāba gelüp eyitdiler kim

Nazm:

.---/.---/..--

Zihī keşf ü velāyet kim kılursın

Neyi neye gerekdür hoş bilürsın

Ḳamu ^ç ilm ü şerī^ç at senden oldı

Şerī^ç at çün ḥaḳīḳat ^ç aynı geldi

Saña inkār idenüñ dīni yoḳdur

Ne dīni bil ki hem imānı yoḳdur

Çü her taḥḳīḳuñ ^ç aynısın belī şāh

Saña şāhid ḳamu insān ü eşbāh

Zirā sensin ḳamu dillerde cānān

Ḥerīf ü dilber ü maḳşūd-ı insān

BĀB-I PENÇĀH Ü ÇEHĀR ELLİ DÖRDİNCİ BĀB¹³⁶⁵ CENK-KERDEN-İ ĀN KĀN-I VELĀYET BE-ḲARAMĀNİYĀN DER-İSTANBUL.

Ol āfitāb-ı ^ç ālem-tāb, ol envār-ı ḥurşid ihticāb, ol ḥelāl-i müsebbübü'l-esbāb, ya^ç nī ol kān-ı sa^ç ādet-meāb ve serefrāz-ı ḳuṭbu'l-aḳṭāb. Pes öyle olsa günlerde bir gün ki eflāk-i lācüverd mücellā olup maşrıḳ-ı ḳulle-i ḳafdan çün baş kaldırdı. Yiñikapu dirler İstanbul ḥişārınuñ bir ḳapısı vardur, daḥı aña toğrı ol gün ol kān-ı velāyet

¹³⁶⁵ bāb-ı pençāh ü çehār elli dördinci bāb : der-beyān-ıB

revân oldu. Ve celâl üzerine gelüp ol Kılıc Manasturı'nda olan abdâlları önine bırağup diledi ki ol kapudan taşra çıkup revân [B111b] ola. Pes ol kapununı kapuçısı [A186a] karşı gelüp ol kân-ı velâyeti taşra çıkmasun diyü kapuyı muhkem kilid birle bend eyledi. Çün ol kân-ı velâyet kapuçıdan bu hâli müşâhede eyledi derhâl ol kapuçıyı elindeki kötekle urup dülbendin balçığa düşürdi. Pes bu heybetden kapuçı dağı ol kân-ı velâyetüñ yaçasına yapışdı. Çün abdâllar bu 'alâmeti gördiler derhâl yetişi gelüp ol kapuçınuñ dülbendiñ boğazına tutup bir kaç urdıklarından sonra ol kapuçı meded müslimânlar diyü feryâd eyledi. Meger ol kapu yöresinde bir maħalle miqdârı Karamanlu tã' ifesi var idi. Çün kapuçınuñ feryâd itdüğün işitdiler hemân-dem yitişüp abdâllar birle cenge başladılar ki niçün kapu başarsın ve başarsız diyü. Çün abdâllar bunlaruñ cenk itdüğün gördiler kağan arşlan gibi her biri nereden yapışursa tutdukları yiri hâk ile yeksân iderdi. Turdıklararı yirde haykırup kükrerlerdi. dağı bir yüz miqdârı Karamanlu'nuñ üzerine yürüş idüp yarup ve kaftanlarını pâre pâre itdiler. Ve hişâr kapusın açup taşra çıktılar ve ol kapunıñ karşusunda bir depe vardur dağı ol kân-ı velâyet ol depe üzerine çıkup arâm eyledi ve ol kapuçı Karamanlar birle şehir şubaşısına şikâyete vardılar ve cevâba [A186b] gelüp eyitdiler ki dâd feryâd Otmân Baba ile yanındağı dervişlerinden ki zarb ile hişâr kapusın başup mecmû' mızı târ-mâr itdiler ve kaftan ve dülbendlerimizi pâreleyüp başlarımızı yardılar diyü şikâyet itdiler. Çün şubaşı bu haberi ol kişilerden işitdi ve cevâba gelüp eyitdi ki sizüñ neñüze gerek idi ki mâni' olup cenk idesiz didi. dağı gażab birle şikâyet idenlere ta'zîr eyledi ve rehmi(?) itdi. Pes bu tarafda ol kân-ı velâyet ol depede bir kaç gün arâm huzûr itdikden sonra girü ol hişâr kapusının taşrasında dört yoluñ üzerine gelüp bir yire arâm huzûr eyledi. Öyle olsa günlerde bir gün meger ol kapuda olan Karamanlularuñ bir meyyitleri vaqı' oldu ve üzerinde hatim du'âsın okumağıçün bir gürüh şüfileri da'vet itdiler ve hatim du'âsı temâm oldıktan sonra [B112a] girü tesbîh ile ol meyyiti hişârdan taşra çıkardılar ki defn ideler. Meger ol şüfileriñ bir halîfe-i bed-endîşi var imiş. Diledi ki ol kân-ı velâyetüñ üzerine enâniyyet ve tekebbürlük birle gelüp dest bûs ide. Pes ol kân-ı velâyet karşudan gelme diyü elindeki kötekle işâret [A187a] eyledi. Çün bu şüfiler halîfesi bu işâreti gördi 'âriyyetinden ol kân-ı velâyetüñ üzerine yürüdi. Çün ol kân-ı velâyet ol şüfîniñ üzerine geldüğün gördi, derhâl yirinden kalkup ol şüfiyi elindeki kötekle bir kötek urdı. Çün ol şüfi-i bed-fi'l ol kân-ı velâyetüñ urduğın gördi, gayret-i

cāhiliyyetinden ol kân-ı velāyetüñ yaqasına yapışdı. Pes öyle olsa çün abdāllar ol şūfīniñ ol kân-ı velāyete yapışduğın gördiler derhāl qağān arşlanlar gibi yirlü yirinden kükreyüp derhāl şūfiye yitişdiler ve dülbendiñ boğazına taqup yüziñ yire sürdiler. Çün girü qalan şūfiler bu hāli gördiler halīfeleri ‘izzetine ve gayretine cenge hamle itdiler. Çün ol kân-ı velāyet bunlaruñ bu hālini ve cenk ü qālını gördi cevāba gelüp abdāllara qomayıñ bire oğlanlar diyü na‘rā urdı ve elindeki kötekle qağı şūfiye kim bir kötek urdı qaltān olup bī-hūd olurdı. El-kışşa bir iki yüz miqdārı hāq ve şūfī bir yirde ol kân-ı velāyete hamle itdiler. Çün bu ‘alāmeti bu abdāllar bu nev‘a müşāhede itdiler her birinüñ heybet ü kuvveti celāle gelüp na‘ra urdılar ve taş kesek birle [A187b] ol hāq ve şūfileri tār-mār idüp başlarıñ yardılar ve bir niçesin düşürüp bī-hūd itdiler ve meyyitleriñ bırāqdurup hor zār itdiler. Ve mecmū‘ şūfiler ve hāq u ‘avāmi’n-nās emān diyü qağrışdılar. Çün ol kân-ı velāyet bunlaruñ emān didüklerin işitdi. Cevāba gelüp abdāllara eyitdi ki qoñ bire oğlanlar ki yollarına gitsünler diyü cevāba geldi. Pes abdāllar dağı fāriğ olup emīn oldılar. Ve anlar dağı meyyitlerin bırākduqları yirden alup defn itdiler. Ve ol tās zarbından düşen kişileri soyqaşup hānelerine iletdiler. Ve bir qaç şūfiler bir yire gelüp ittifaqla [B112b] Sulţān Mehemmed’e şikāyete vardılar ve eyitdiler ki ey pādişāh-ı ‘ālem dād ü feryād Otmān Baba ile dervişlerinden ki meyyitümüzi başup kimümüzüñ başın yardılar ve kimümüzü ölüm haddine yaturdılar. Çün Sulţān Mehemmed ol şūfilerden bu haberi işitdi su‘āl itdi ki anlar sizüñ üzeriñize mi geldi, yā siz anlaruñ üzerine varduñuz didi. Anlar dağı eyitdi ki biz anlaruñ üzerlerine varduk didiler. Çün Sulţān Mehemmed bu haberi işitdi, qazaba gelüp eyitdi ki iy kākşi bir qaçuñızı helāk ideler idi didi. dağı hışm birle bire müzevvirler düvletsüzler hāllü hālünüzde oluñ [A188a] diyü ol şūfileri nazarından reddeyledi.

Nazm:

.---/.---/--

Görüñ ol şūfī-i zerrāk u sālūs

Hāq’a inkār ider bī-neng ü nāmūs

Hāq’uñ sırrına cehl ü zulmi yüzler

dağı dünyā vü mülk ü ‘izzi gözler

Saqqalıñ beñzedirsıñ kıyruğına
Velı yok tākati Hakk buyruğına

Fesād ü hiledür teşvış ü fikri
Dil ucıyla ‘ ayān eyler o zikri

Nizā‘ u kibre olmış çün hār-ı bār
Velı gönlinde yok zerre ğam-ı yār

BĀB-I PENCĀH Ü PENÇÜM¹³⁶⁶ ĀMEDEN-İ MAHMŪD ÇELEBİ BER-PİŞİ ĀN- KĀN-I VELĀYET VE RAĖBET NE YĀFTEN Ü REFTEN

Ol kıtbu’l-‘ārifin, ol ser-tāc-ı dīn, ol ser-çeşme-i ‘ālemīn, ya‘nı ol kān-ı velāyet serefrāz-ı evliyā-i mükemmilīn. Pes öyle olsa günlerde bir gün ki bād-ı şabā çapük-süvār olup ‘ademden ‘āleme çün büy-ı dilber getürdi. dağı ol gün ki ol kān-ı velāyet ol hisār kıpusında oturup vağdetde iken nā-gāh Hacı Bektāş Velı Hāzretleri’nün dervīşlerinden bir kaç dervīşler çıka geldi. Ve ol kān-ı velāyetün nazārına varup elin öpdiler. dağı ol kān-ı velāyete eyitdiler ki iy iki cihān serveri bilmiş ve āgāh ol ki uş Hünkār hālīfesi Maħmūd Çelebi nazārına geliyor ki ziyāret ide ve yüzün süre didiler. Çün ol [A188b] kān-ı velāyet ol dervīşlerden bu haberi işitdi cevāba gelüp eyitdi ki Hünkār kimmiş didi. Ol dervīşler eyitdiler ki bizüm Hünkār Hacı Bektāş Velı’dür didiler. Pes ol kān-ı velāyet eyitdi ki yā bire çirkinler ben kimem ki [B113a] beñ yeddi deñizi yürüyüp geçen göğsi büyük gökçe¹³⁶⁷ güğerçin degül miyim didi. dağı abdāllara nazār şalup eyitdi ki bu oturanlar gökçe güğerçinün öksüzçeleridür, bilmiş olasız didi. Pes bu cevāb üzere ol dem bir gürüh dervīşler ile ol Maħmūd Çelebi didükleri kimse bir ata binmiş ve önünçe ‘alemi çekilüp çıkageldi. dağı abdāllar dilediler ki karşı varup ‘izzet ideler. Derhāl ol kān-ı velāyet celāl ü hışm birle abdāllara varmañ diyü cevāb eyledi. Pes Maħmūd Çelebi atdan inüp diledi ki ol kān-ı velāyetün mübārek elin gele öpe. Fi’l-hāl ol kān-ı velāyet celāl birle cevāba gelüp eyitdi ki gelme bire yiğrenci ki girü atına bin ve geldüğin yola didi. dağı eyitdi ki başında dülbendine bađ, kıaftānına bađ ki ol ad ü şānına niçe yaraşur bire ne turursın

¹³⁶⁶ bāb-ı pencāh ü pençüm : der-beyān-ıB

¹³⁶⁷ gökçe:göde B

didi. Çün Maḥmūd Çelebi ol kân-ı velâyet nuṭkından bu nev‘a cevâb-ı ḥaḳ işidüp hacâlet birle girü atına süvâr olup [A189a] bağlar içinde Edhemî Tekyesi dirler aña toğrı revân oldı. Pes öyle olsa ol kân-ı velâyet girü cevâba gelüp eyitdi ki dört ol bir göziñ daḥı çıkar bire çirkin münâfiḳ didi. Meger ol vaḳt Maḥmud Çelebi didüklerinüñ bir gözi zâhiren ağıryup gök dest-mâl ile perde dutup bağlamış idi ki ol kân-ı velâyet didikde. Pes eger su’âl itseler ki anuñ gibi ḥalife olan kimseye¹³⁶⁸ Otmân Baba niçün ‘izzet eylemeyüp ol nev‘a kelâmlar eyledi diseler cevâb oldır ki zâhir en egerçi mürîd ü muḥibb ıssıdur ammâ bâtında enâniyyet ve tekebbürlük ve riyâ ve ṭama‘dan münezzeḥ ve ḥalî degüldür. Anuñ içün dört göziñ çıkar didüğü bî-başıretliğidir ki ḥaḳıḳatinle ne ol kân-ı velâyeti ve men ‘arafe nefsehü feḳâd ‘arafe rabbehü ḥükmi ile kendözin tanımış ve evliyâ diyü ‘âlem ḥalkına kendüyi bildürir ki ‘âlem ḥalkı i‘tikâd ü ‘izzet ide. Ve hem lezzet-i dünyâ içün yalan söyleyüp Ḥaḳḳ rızâsına a‘mâlık ve bî-pervâlık eyler. Ve mu‘ayyendür ki Ḥaḳḳ rızâsından lezzet-i nefsanî ziyâdedür.

Nazm:

.---/.---/---

Eger aḣl u neseb ehlinin ey yâr

Ṭaleb kıll ma‘rifet gencine zinhâr [B113b]

İdinme özünâ put câme-i zer

Ki zerdürür kibr ile put i server [A189b]

Ḥaḳḳ’a ‘arz-ı riyâzat derdüñ iyle

daḥı fikr idüp menzilin izle

Geç aṭlâs ü renk ü bûden bî-nişân ol

Erenler serveri Ḥaḳḳ’a feşân ol

Saña zerḳ ü riyâ virmez murâdı

Ki yokdır gülşeninüñ renk ü dâdı

¹³⁶⁸ kimseye:-A

**-BĀB-I PENCĀH Ü ŞEŞŪM¹³⁶⁹ ĞĀ'İB ŞŪDEN-İ ĀN-KĀN-I VELĀYET VE
TALEB CŪST Ü CŪ KERDEN-İ ABDĀLĀN**

Ol velāyet burcınıñ şāh-bāzı, ol hidāyet tarīkının dem-sāzı, ol fakīr ü miskīn ġarībler hem-rāzı, ya' nī ol kān-ı velāyet mīr ü gedā serfirāzı-¹³⁷⁰ Gel ey cān gülistānınıñ baġ ü gül-zārı, gel diñle ben bülbülden bu 'aşq-rāzı, tā bilesin ne imiş cān bāzārı, -zerk u riyā ile kılma ihzārı-¹³⁷¹. Pes günlerde bir gün ol kān-ı velāyet ve kūtbu'l-aqtāb-ı temāmet mecmū' abdāllarıñ bir yire cem' eyledi ve dīvān-ı saltanat birle cevāba gelüp nuṭk-ı kādīm-i ezeliyyesinle eyitdi ki biz bu milke iki kişiyüz ki birimüz Hüssām Şāh ve birimüze Şefgüllü Beġ dirler ve hem ol benüm çoçumdur didi. Ve abdāllara eyitdi ki ol Şefgüllü Beġ sizün dīn ü imānıñuzdur didi. Ya' nī velāyet mazharı kūtub oldıġıçün ki ol şıfātdan zāhir olmışdı. Pes perestiş ve i' tiķād cihetinden dīn ü imān lāzım olur ve ol degül ki şüret beñzedüp anuñ filāniyem diyesin ve hem eyitdi ki Şefgüllü Beġ' i dost dutuñ ki daġı sizi sevem didi. Çün abdāllar ol kān-ı velāyetden bu şöhet ü naşihati bu nev' a işidüp vāķı' oldılar. Pes cān ü dilden ol Şefgüllü Beġ' e ' aşık olup taleb-i ziyāret-i kubbūr-ı an-şāh-ı velāyet itdiler. Ve niyāz birle ol kān-ı velāyete gönülden eyitdiler ki iy kān-ı sehā sen naşib eyle ki varup mübārek kubbūrına yüz sürelüm diyü yüz yire urdılar. Ve daġı ol kān-ı velāyetün Şefgüllü Beġ didüġi Sulṭān Şüca' 'dur. Raḫmetullāhi 'aleyh. Pes bu hāl üzerine niçe müddet geçdüken soñra abdāllaruñ nāz niyāzları ol kān-ı velāyet nazarında maķbūliyyete geçüp hācetleri revā oldı. Ammā gel temāşā-yı ḫikmeti ve bāz-geşti lu' bet-bāzlıġı gör ki ol kān-ı velāyet ne çihet ü bābla bunça abdāl ol Sulṭān Şüca' ziyāretine gönderüp maķşūd u hācātlarına **[B114a]** irgürür ki hiç ' aql ı fiķār irmeye. Pes öyle olsa günlerde bir gün ol kān-ı velāyet İstanbul ḫisārınıñ üzerine nazar şalup cevāba geldi ve eyitdi ki gel Meḫammed gel bu oturan şeyḫleri berāmeye -ya' nī kayıķa-¹³⁷² koyup deñizün öte yaķasına at didi. Çün abdālar **[A190b]** ol kān-ı velāyetden bu ḫaberi işitdiler ta' accübe varup eyitdiler ki ' aceb ol kān-ı velāyetün bu remzi ve Meḫammed didüġi ne kişi ola didiler. daġı secde-i şükr birle teslim olup bildiler ki kendülerin bir nev' le ol kān-ı velāyet öte yaķaya atdurur. Pes bu hāl üzerine bir kaç gün geçdüken soñra ol kān-ı velāyet ol Yiñiķapu' dan bir gün ayag

¹³⁶⁹ bāb-ı pencāh ü şeşüm : der-beyān-ıB

¹³⁷⁰ Ol velāyet burcınıñ şāhbāzı/Ol hidāyet tarīkının dem-sāzı/Ol fakīr ü miskīn ġarībler hem-rāzı/Ya' nī ol kān-ı velāyet mīr ü gedā serfirāzı:-B

¹³⁷¹ Zerķ u riyā ile kılma ihzārı:-B

¹³⁷² ya' nī kayıķa:-B

üzerine kalkan Eyyüb-i Ensârî dirler İstanbul'dan taşra Karadeniz çihetinde bir şerîf ü murğ-zâr yire geldi ve ol maķâm-ı şerîfde vahdet birle karar ârâm iderken bir gün ol kân-ı velâyet be-gâyet za'îf düşüp haste oldu ve niçe abdâl şol taşavvura vardı kim 'acebdür ki Sultân Baba âhirete rücû' itmezse diyü¹³⁷³ bu hayâle vardular. Ve bu hâlde iken ol kân-ı velâyet aķşam vaķtinde girü şihhât atına süvâr oldu. daķı ol gice ki ol kân-ı velâyet mecmû' abdâllar vahdetde iken aralarından ğayb oldu. Hiçbir abdâl bilmedi kim kaçça gitdi.

Nazm:

.---/.---/---

'Aceb şol cân-ı cânân kaçça gitdi

Yâdunla mâh-ı tâbân kaçça gitdi

Vişâli derdimüz dermânı iken

Göñül milkine mihmân kaçça gitdi

Yüzi cennet sözi şeker o şahuñ

Bu şehir ü kula sultân kaçça gitdi [A191a]

Gelün isteyelüm âb-ı hayâtı

Dudağı çeşme-i hayvân kaçça gitdi

Karañlukda bulalum şeb-çerâğı

Dişi lü'lü [ü] mercân kaçça gitdi

Güneş yüzli habîb mağrib ilinde

Nihân oldu o pinhân kaçça gitdi

Kamumuz abdâliyuz Rûm içinde

Şehümüz şâh-ı merdân kaçça gitdi

¹³⁷³ diyü :-A

Pes öyle olsa çün ki şubh-ı şâdık pertev-i nür-ı Hüdâ ile âşikâr olup her küşe-i mişe ‘ayân [B114b] oldıktan sonra üç abdâl ol kân-ı velâyeti Qaradeñiz tarafında bir çeşme üzerine otururken arayup bulmuşlar. Ve biri cân atup abdâllara haber götürdi ki ol kân-ı velâyet falân yirde bir çeşme üzerinde oturup ârâm huzûr eyler didi. Çün abdâllar ol abdâldan bu beşâreti işitdiler şâd ü hurrem olup secde-i şükür itdiler. Ve ol kân-ı velâyetüñ ardınca yola revân oldılar. dağı nazarına gelüp yüz yire urdıktan sonra cevâba gelüp eyitdiler ki şükür minnet ey şâh velâyet ki mübârek¹³⁷⁴ dîdâr-ı cemâlünü müşâhede eyledük didiler. Pes ol gün ol gice ol kân-ı velâyet ol orada ârâm huzûr eyledi. dağı ‘ale’ş-şabâh ol aradan yola revân olup qadem-ber-qadem Qaradeñiz tarafına revân oldı ve bir şu geçidiniñ¹³⁷⁵ üsti yanında [A191b] bir murğ-zâr yire gelüp qarâr ârâm ve cemâl ü celâl ve heybet ü vişâl birle ol mevzî‘ de birkaç gün qarâr ârâm itdükdün sonra ol aradan dağı qalkup qadem-ber-qadem ol kân-ı velâyet bir depe üzerine geldi. Ve qarâr ârâm birle bir niçe zamân ol depe üzerinde huzûr idüp mütemekkîn oldı. Ve ol depenüñ altı yanında Sulţân Mehemmed’üñ bir şuşğırı kışlıcaq maħalde ulu ağaçlar qorusu var idi. dağı abdâllar ol qorunuñ ağaçların gündün güne qorularından kesüp ol kân-ı velâyetüñ nazarında âteş zühür iderlerdi. Ve her hafta Sulţân Mehemmed’den kîselerle aqçeler gelüp işâr nişâr olunırdı. Ve bu hâlle abdâllar dağı ol kân-ı velâyetüñ nazarında hidmet ve dîdâr-ı vuşlat birle muqîm olmışlar idi. dağı Qaradeñiz tarafına giden abdâla eydür idi ki ol yaña gitme ol tarafda qurt vardur saqın seni yir diyü çevâp iderdi. Çün abdâllar ilk defâ ol kân-ı velâyetden bu haberi işitdiler, ‘ibrete ve hayrete varup eyitdiler ki Qara Şâmit Hâzretleri rahmetullâhi ‘aleyh kâfir elinde şehîd olmalu olıcaq -yanında olan abdâllara-¹³⁷⁶ bir haftadan evvel¹³⁷⁷ eyitmiş idi ki saqınuñ qurt gelüp ve sizi yir diyüp abdâllara tenbîh eylemiş. Öyle olsa Sulţân Baba [A192a] dağı bize bu tenbîhi itdüğünden bir ‘alâmet ve şiyâset bizüm üzerimize musallaq olur didiler. dağı secde-i [B115a] şükr birle her hâle teslim ve râzî oldıklarından sonra günlerde birgün bir abdâl köylerden aqçe ile qurbân almağa giderken ol kân-ı velâyetüñ ol dem nazarına uğradı. Öyle olsa ol kân-ı velâyet -ol abdâla-¹³⁷⁸ su‘âl itdi ki qança gidersin didi. Ol abdâl dağı eyitdi ki köylere qurbân getürmeğe giderem didi. Pes ol kân-ı velâyet bu

¹³⁷⁴ mübârek :-A

¹³⁷⁵ Geçidinüñ:germesinüñ B

¹³⁷⁶ yanında olan abdâllara:-A

¹³⁷⁷ evvel: öğürdi B

¹³⁷⁸ ol abdâla :-A

cevāb üzere ol abdāla nazar şalup diş kısdı. Meşelā hiç dinme kimse haber-dār olmasun dir gibi işāret eyledi. Çün ol abdāl¹³⁷⁹ anlamayup¹³⁸⁰ köylere vardı, dört beş pāre köy gezdi, dağı çāre idüp aqçesinle şātun alaçak qurbān bulmadı. El-kışşa girü ol maqām-ı şerīfe gelüp abdāllara eyitdi ki hic davar ele girmez didi. Abdāllar dağı didi ki ol kār-ı velāyet hod saña¹³⁸¹ remz itdi ki niderdün gidüp didiler. El-kışşa bu hāl üzere bir kaç gün geçdükden soñra gel temāşā-yı hikmeti gör ki bir şabāh ol kār-ı velāyet abdāllara ol yana gitmeñ ki ol tarafda qurt vardur sizi yir didüğü çihetden biri meger ol Süleymān Paşa didüğimiz kimse şikār tonlarıñ giyüp bir kaç avcılar birle çıkageldi ve ol kār-ı velāyetün huzūrına [A192b] gelicek ol bī-edebāne o tonlarıñ çıkarmayup -diledi ki gele-¹³⁸² dest būs eyleye. Çün ol kār-ı velāyet bu şifāt ile ol paşayı gördi ki gelür celāl birle qarşudan cevāba gelüp eyitdi ki baq bire çirkin benüm birle görüşmeğe mi gelürsün he mi diyü hışm eyledi. Çün ol Süleymān Paşa ol kār-ı velāyetden bu celāl ü haberi görüp işitdi hacālet birle girü atına süvār oldı. dağı atına mahmız urup revān oldığı gibi meger kudret-i ilāhī bindüğü at uşurup cevlan urdı. Meger ol maḥāalde ayağ üzere durur birkaç dīvāne vü sermest abdāl işidür fi‘l-hāl dirler ki berişi Hudāvend diyü kelām eylediler. Çün Süleymān Paşa bu kelāmı işitdi ol arada hic hacāletinden cevāba gelmeyüp Sulṭān Meḥemmed nazarına varur dağı başından tēcını yire urup eydür ki dād feryād Otmān Baba’nuñ abdāllarından ki bugün üzerlerine vardum ki babanuñ elin öpem hiç baña ‘izzet ü iltifāt itmediler dağı atım uşurduğıçün ıssı sakālına diyü cevāb itdiler. Pes Sulṭān Meḥemmed dağı ol paşaya su‘āl ider ki bu şikāyetden murāduñ nedür dir. Ol dağı eydür ki emr eyle babanuñ [B115b] nazarından mecmū‘sın getürüp öte yaqaya atsunlar diyer. Pes öyle olsa Sulṭān Meḥemmed dağı bu cevāp üzere emr eylemiş ki bir niçe [A193a] abdāl ile babamı girü İstanbul’a getürsünler girü qalanıñ götürüp¹³⁸³ öte yaqaya geçürsünler diyü hükm eylemiş. Pes bu qaşd üzere gelüp ol kār-ı velāyet nazarında toqsān üç abdāl seçüp deñizi öte yaqaya geçürdüler ve ol kār-ı velāyete niyāz birle eyitdiler ki oğluñ Sulṭān Meḥemmed saña selām eyledi ve eyitdi ki babam mürüvvet kerem eylesün girü şehrimüze gelüp şafā nazar eylesün dir. dağı ata binerseñ at getürelüm didiler. Çün ol kār-ı velāyet bu haberi işitdi eyitdi ki

¹³⁷⁹ abdāl :-A

¹³⁸⁰ anlamayup:-B

¹³⁸¹ saña:-A

¹³⁸² diledi ki gele: geldi ki B

¹³⁸³ İstanbul’a:-A

ben ata biniçek siz girecek delük bulamazsınız didi. Bu haberi ol kân-ı velâyetden bu nev' a işitdiler, bir şuşığı kömüş¹³⁸⁴ ' arabasın hâzır idüp ol kân-ı velâyet nazârına getürdiler ve ol kân-ı velâyet dağı ol arabaya lâ-teklif süvâr olup yolça revân oldı. Öyle olsa yolça gelürken ol ' araba çeken şuşığı kömüşleri bî-tâkat olup ol kân-ı velâyeti çekemediler. Çün bile olan eşyâ ve beğler bu hâli gördiler ' ibrete ve hayrete varup bir gayrı şuşığı kömüşlerin¹³⁸⁵ getürüp ' arabaya koşdılar ve ol arada girü ol kân-ı velâyet ol ' arabaya yürü diyü işâret itmeyinçe çekemediler ve cevâba gelüp eyitdi ki sırr-ı Yezdân' ı götürmek kârîñuz mıdur [A193b] görüñ didi. dağı ol Edirnekapusu' ndan duhûl idüp girü ol kân-ı velâyeti Kılıc Manasturı' na getürdiler ki niçe kez beyân olınmışdur taṭvîl-i kelâm hâcet degüldür. Pes öyle olsa egerçi zâhir en bu işe Süleymân Paşa sebep oldı ammâ bâṭından fa'âl olup fi'le getüreñ ol kân-ı velâyetdür ki mazhar-ı luṭf celâl olmışdur. Ve ol vaḫt ki ol kân-ı velâyet abdâllara eyitdi ki Şefgüllü Beğ' i dîn ü imānuñuz bilüñ ki ben dağı sizi sevem didükde abdâllar dağı varup ziyâret itmeğe ḫaşd taleb birle niyâz itdiler ki ol kân-ı velâyet bâz-geşt birle gel Meḫemmed gel diyü çağırdı âḫiri' l-emr Süleymân Paşa sebep düşüp Sultân Meḫemmed ol abdâlları öte yakaya geçürüp Sultân Şüca' ziyâretine gönderdi. Pes bu hâlüñ zâhir i gerçi melâmet-i cihândur ammâ bâṭını vaḫdet hâl ü rızâ-yı fa'âldür bilmiş olasız.

Nazm:

.---/.---/.--

Gel ey cân bâğı gül-zârı ḫabîbi

Nazar kıl nitedür vaḫdet ṭabîbi [B116a]

Bu keşret âleti vaḫdet bulundı

Nitekim her eşyâ âlet düzildi

Egerçi zâhiri keşret görünür

Velî ' ayn-ı rızâ vaḫdet bulunur

Ne keşret keşret-i ' aşḫ-ı velâyet

Kim andan ḫâşıl olur uş hidâyet

¹³⁸⁴ kömüş :-B

¹³⁸⁵ kömüşlerin: öküzlerin B

Bu keşret haymesi gitse aradan

Ƙamu şey' ğarƘ olur vasl-ı Ƙudā'dan [A194a]

Pes öyle olsa çün ol kân-ı velâyetüñ abdâlları öte yaƘaya geçdiler ve geçdiklerinde yatsu ile aĥşâm arası vaƘtı olmışdı ki ol kân-ı velâyet ve sebeb-i paşa ve be niyâz-ı iyşân vâkı' oldı. Öyle olsa ol yaƘanuñ ol zamân gözçisi ŞâhƘulı Baba idi ki dünyâdan âhirete gitmelü olıƘaƘ dervîşlerine vaşıyyet eylemiş ki benüm bunça yılumdan şoñra bu Üsküdar yaƘasınun iskelesine yatsu ile aĥşâm arasında bir mehdî-i zamân şıfatlu sâhib-velâyet ve Ƙutbu'l-aƘtâb-ı temâmet leşkeri çıƘsa gerekdür ve kisvetleri ve libâsları hiçbir millete beñzemeye ve 'âlem anlarun nişân ü isimlerinle toptolu ola. Pes onlardan gâfil olmayasız diyü vaşıyyet eylemiş. Çün ŞâhƘulı Baba'nuñ ĥızır olan dervîşleri ol kân-ı velâyetüñ abdâlların ğördiler âmennâ ve şaddeƘnâ eyâ velâyet mehdîsinün leşkeri diyü yüz yire urdılar. daĥı bir ay miƘdârı ol kân-ı velâyetüñ abdâllarını ağırlayup Ƙonukladılar ve ol aradan bir Ƙaç ğürüh olup Ƙadem-ber-Ƙadem ol kân-ı velâyetüñ abdâlları şehrden şehre ve köyden köye -ve sâ' atden sâ' ate-¹³⁸⁶ -'azm-i ziyâret-i Ƙubür-ı Sulţân Şücâ' itdiler ki ol kân-ı velâyet aña Şefğüllü Beĝ dir idi. Öyle olsa ğünden ğüne ve sâ' atden sâ' ate-¹³⁸⁷ el-Ƙışşa ol âsitâne-i velâyete gelüp çün Ƙadem başdılar ve yüz yire [A194b] urup nâz niyâz birle secde-i şükr itdiler ve şevâb-ı Ka'be ĥaşıl itdiler¹³⁸⁸ çün murâd u maƘşûdlarına irdiler. daĥı Sulţân Şücâ' abdâllarınla ol kân-ı velâyetüñ abdâlları bir yire gelüp -bâr-ı muĥabbet birle-¹³⁸⁹ dîdâr-be-dîdâr oturduklarından şoñra Sulţân Şücâ' abdâllarından bir pîr-i 'azîzi cevâba gelüp eyitdi ki Sulţân Şücâ' 'un mübârek nuƘından bize vaşıyyetdür ki Börklice Muĥammed [B116b] zamânı ve faƘr içinden aĝaç el çıƘmaya ve 'âlem ĥalkı anuñ elinden zebün ola ve ol vaƘt Otmân Baba adlu bir kimse ki fuƘarânın ĥükmin yürüde ve abdâllar zâĥir idüp 'âlemde meşhür ola. Öyle olsa biz daĥı andan olup ĥükmine muƘî' ve fermân olavuz ve Mehdî şıfatı ol ola ve siz anuñ abdâlların ğörüp müşâhede idesiz diyü bize bu nev' a tenbîh itmiş idi. Pes şükür ki siz 'aşıklara bu ğün irüp dîdâr-ı cemâlünizi müşâhede eyledük didi. Ve

¹³⁸⁶ ve sâ' atden sâ' ate:-B

¹³⁸⁷ azm-i ziyâret-i Ƙubür-ı Sulţân Şücâ' itdiler ki ol kân-ı velâyet aña Şefğüllü Beĝ dir idi öyle olsa ğünden ğüne ve sâ' atden sâ' ate:-A

¹³⁸⁸ itdiler: idüp B

¹³⁸⁹ bâr-ı muĥabbet birle:-B

ol vaqt h ac at bayram ihy ası ve mahy ası vaqti idi ki mecm u   ulem -i fuk ara ve seyyidi s-s ad at mahy ayı tem am itd uklerinden sonra ol k n-ı [A195a] vel yet n ab alları dağı ol bayramda ün farz v acibleri n Şefgüllü Beğ'e teslim ve h acc-ı kebir itdiler ve  ahd-i k al  bel yı yirine getürüp h acc-ı erv h ve ziy ret-i k b r k lup ve niyet-i ezeli¹³⁹⁰ birle el-k ıŐŐa girü İstanbul'a geldiler ve ol k n-ı vel yet nazarında yüz yire -urdılar secde-i Ő kr ne idüp cev ba geldiler-¹³⁹¹ Şükr minnet ki sen Ş h-ı vel yet-i bi-nih yeti ¹³⁹² yine¹³⁹³ gördük didiler. Pes  yle olsa ol vaqt ki ol k n-ı [vel yet] K lıc Manasturı'na gelüp  r m ve h z r¹³⁹⁴ itdikde cih n-ı serdiyyeti zemist n kaplamıŐdı. dağı ol zam nı ol k n-ı vel yet K lıc Manasturı'nda -ge ird kden sonra evvel bah r ün k dem başdı dağı ol k n-ı vel yet K lıc Manasturı'ndan-¹³⁹⁵ k lkup At Meyd nı dirler İstanbul içinde bir yire geldi ve  r m h z r birle ol bah rı At Meyd nı'nda geçirdi. dağı günlerde bir gün ol k n-ı vel yet ol At Meyd nı'nda otururken feleğe nazar Şaldı ve ol At Meyd nı'nu  ortasında  ar k Őe Dikil  Taş dirler bir taş vardır dağı ol k n-ı vel yet ondan sonra ol taşa nazar Şaldı ve cev ba gelüp eyitdi ki g r n Şol taşı oğ ile urayım g r n didi. [A195b] dağı ol s  at hav da bulut z hir olup ra  du ve Ő  i a birle ol taşı yıldırım urdı ve bir k Őesin  oparup yabana atdı. ün İstanbul halkı bu  al meti bu nev a gördiler  ibrete ve hayrete varup ol k n-ı vel yet n hükm-i nefesine taŐdik itdiler ve ol k n-ı vel yet emrin n vel yet ne  aŐıđ olup İstanbul Őehrl si Ő f Ő f ayağ üzerinde [B117a] t rup ol k n-ı vel yet n cünbüş-i harek ti n tem Őa iderlerdi. Ve bu h l-i hikmet üzerinde iken bir gün ol k n-ı vel yet nazarına ittifağ-ı niyyet birle bir kaç ek bir   d niŐmendiler kaşd itmişler ki geleler ve gönüllerinde Ő ret-i ber ti t talar ki eger bilüp  ay n iderse Ş hib-vel yetd r ve eger bilmezse Őeyt n-ı sağh rdur ve k ltuğında c z lik kit bı vardır dimişler. Bu tedbir   niyyet birle ol k n-ı vel yet n nazarına geldiler ve oturup  r m itd ukleri gibi ol k n-ı vel yete bi-v sıta bunlaru  bu fikri kaŐdileri ol dem  ay n oldu ve cev ba gelüp eyitdi ki h  uş ol başsuz Ő re-i ber  et¹³⁹⁶ ve sevilici kel mull h benüm ve siz anı kime sorarsız diyü cev ba geldi. Ol s  at hem F ti  s resin [A196a] oğuyup secde eyledi ve ol d niŐmendilere eyitdi ki siz Ta rı'ye secde eylemeyüp uş Őeyt nsız. Pes benüm nirem Őeyt ndur

¹³⁹⁰ niyet-i ezeli:k b r B

¹³⁹¹ urdılar secde-i Ő kr ne idüp cev ba geldiler:-B

¹³⁹² Ş h-ı vel yet-i bi-nih yeti: Ş h-ı bi-nih yeti B

¹³⁹³ yine:-A

¹³⁹⁴ h z r : kar r B

¹³⁹⁵ ge irdikden sonra evvel bah r ün k dem başdı dağı ol k n-ı vel yet K lıc Manasturı'ndan:-A

¹³⁹⁶ Ő re-i ber  et: Ő re-i ber t B

didi. daḥı ʿuryān olup ayağ üzere qalkdı ve iki mübârek qolların yuqaru qaldurup eyitdi ki benüm nirem çazū sehḥârdur didi. Çün ol dânişmendiler ol kân-ı vâlâ-himmetden bu ḥaqqâʿl-yâkîni gördiler inşâf birle ol kân-ı velâyetüñ eline ve ayağına düşüp -eyitdiler kim ey gerçeğim Otmân Baba bizim-¹³⁹⁷ quşurumuza qalma diyü niyâz itdiler. Bu bâz-geştiden şoñra günlerde bir gün bir qaç dânişmendiler daḥı ol kân-ı velâyetüñ nazârına geldiler ve gönülden şol niyyeti qaşdı taşavvur itmişler ki ʿaceb bu Otmân Baba daḥı abdest alup namâz kılmı ki dimişler. Pes bunlaruñ bu zamîrleri bî-vâsiṭa ol kân-ı velâyete ʿayân oldı ve cevâba gelüp eyitdi ki ey ḥocalar ve ṭâlib-i ʿilmler bilüñ ve âgâh oluñ ki deñizler şü olalı elümi şuya şoqmâdum ve abdestsüz yire basmadum didi. Vemâ ḥalaqallâh eşyâ qalb-â-qalb tûrurken ol kân-ı velâyet kıyâm üzere qalkup ol eşyâyâ qarşu ifşân eyledi. Öyle ise ol tûrân eşyânuñ [A196b] arasında bir bî-başıret ü kem-idrâk ḥerîf eyitdi ki zihî utanmaz ki bunça ḥalk qarşusunda ayağ üzere tûrup ifşân ider didi. Çün ol kân-ı velâyet ol ḥerîfden bu ḥaberi işitdi cevâba gelüp eyitdi ki baq bire âdem olmaduq şıgır şıfatlı [B117b] âdem ol qarşuma gelüp niye tûrursun ki uş âdem degül hep şıgırsuñuz didi. daḥı celâl üzerine gelüp elindeki kötekle ol tûrân eşyâyı târ-mâr eyledi ve bülend-âvâziyla arqalarından¹³⁹⁸ çağırup eyitdi ki yürün bire insân olmaduq evliyâ ve enbiyâyâ taşdıq itmedük tahâretsüzler didi ve cevâp eyledi. Pes abdest ve tahâret evliyâ qatında ol degül kim zâḥirin yuyup temiz ide ve bâḥını iğvâ-yı şeyṭân mekr ü ḥîle ve muḥabbet-i dünyâ ile lezzet-i nefsanî ile toḫtolu ola.

Nazm:

-.--/-.--/-.--

Âdemîdür şüretüñ fiʿlüñ eşek

Ol qalur senüñ ile her ne şek¹³⁹⁹

Cehd kılmâ şüret-i insânüñi

Bulasın teslim idicek cânüñi

Her ne ṭona lâyıq olsân bî-gümân

Bunu alup anı virürler hemân

¹³⁹⁷ eyitdiler kim ey gerçeğim Otmân Baba bizim:-A

¹³⁹⁸ arqalarından: artlarından B

¹³⁹⁹ her ne şek: durma tek A

Ey Kerîm ü ey Raḥîm ü pâdişâh
Gerçi kılduk iylüğüne çok günâh

Lâkin uş şıgınuben raḥmetüñe [A197a]

Şükr iderüz devlet ü ni' metüñe¹⁴⁰⁰

-BÂB-I PENCÂH Ü HEFTÜM¹⁴⁰¹ TEŞRİF ÂVERDEN-İ ÂN KÂN-I VELÂYET BER-SARÂY-I SULTÂN MEḤEMMED

Ol kuṭb-ı velâyet sırr-ı eşyâ, ol kenz-i ḥikmet sırrına bînâ, ol baḥr-i velâyet içre hem-tâ ya' nî ol vâlâ-ḥikmet luṭf 'atâ-¹⁴⁰². Pes ol vaḳt ki faşl-ı ḥazân ve mâtem-i cihân oldu. daḥı ol kân-ı velâyet ol vaḳt At Meydanı'ndan girü Kılıc Manasturı'na geldi. daḥı ḥuzûr-ı vaḥdet birle şol vaḳte dek qarâr ârâm eyledi ki Sultân Meḥemmed Kara Boğdan seferinden ayak tozinla ve fetḥ ü 'izzetle ve nuşret-i feyzinle gelüp Edirne'den girü Engerüs Bilgrâdı'na vardı. Ve ol kış kâfirün iki ḥavâle ḥişârın alup ḥarâp eyledi. Ve ol aradan mâh-ı zemistân-ı bahârda girü İstanbul'a geldi. daḥı bir beş on günden soñra ol kân-ı velâyet ve kuṭbu' l-aḳṭâb-ı temâmet bir gice ki güneş 'âlem-i şehâdetden 'âlem-i muğayyibâta rücû' eyledi ve 'âlem-i zulmet deryâsına¹⁴⁰³ ğarḳa virüp eşyâ çün o uyḳu mevtinle bî-ḥarekât eyledi. daḥı ol Kılıc Manasturı'ndan seḥer vaḳtinden öñürdi ol kân-ı velâyet celâl üzerine geldi ve bir kaç abdâlları öñüne birağup Sultân [A197b] Meḥemmed'ün sarây ḳapusına vardı ve öñinde sarây için dökülmiş ağaclar dökülüp yaturdı. [B118a] Derḥâl ol kân-ı velâyet ol ağaçları abdâllara emreyledi ki pâreleyüp âteşe yaḳalar. daḥı ol sâ'at abdâllar balta ve nacaḳ birle ol ağaçları pâre pâre idüp âteşe yaḳdılar ve dūd u şu'lesi havâyâ ağdıḳda meger Sultân Meḥemmed yatduğı ḥalvet-ḥânenün rüznesinden âteşin şu'lesi içeri düşür. Çün Sultân Meḥemmed bu şu'leyi görür su'âl ider ki bu ne şu'ledür ki taşradan içeri düşüp zâhir oldu dir. Cevâb virirler ki Otmân Baba gelüp sarây ḳapusındaki ağaçları âteşe urdı didiler. Çün Sultân Meḥemmed bu

¹⁴⁰⁰ İsteriz imdâd şıgınurız zâtına:-B

¹⁴⁰¹ bâb-ı pencâh ü heftüm : der-beyân-ıB

¹⁴⁰² Ol kutb-u velâyet sırr-ı eşyâ ol kenz-i ḥikmet sırrına bînâ ol baḥr-i velâyet içre hem-tâ ya' nî ol vâlâ- ḥikmet luṭf 'atâ:-B

¹⁴⁰³ deryâsına:tüfânı B

haberî işidür cevāba gelüp eydür ki çoñ hiç dinmeyüñ ki içerü da'vet kılalum dir. Şāyed ki mübārek kademî sarāyımıza başa dimiş. Pes öyle olsa bir lahzadan soñra abdāllar gördiler ki kapuçıbaşı gelüp ol kân-ı velāyete ikrām eyledi ve cevāba gelüp eyitdi ki ey kân-ı mürüvvet oğlıñ Mehemmed sanā selām eyledi ve eyitdi ki mürüvvet kerem eylesün içerü girüp mübārek kademî sarāyımıza [A198a] başsun dir didi. Çün Sulţān Mehemmed'den -tenbîh olınan-¹⁴⁰⁴ kelāmı ol kân-ı velāyet işitdi derhāl ayak üzerine kılup kapuçıbaşını önüne bıraktı dağı sarāy içine revān oldı. Çün kadem başdı üçüncü kapuda -Sulţān Mehemmed kararısız ol kân-ı velāyete karşı-¹⁴⁰⁵ geldi. dağı mübārek elin öpüp ol kân-ı velāyeti oturduğı halvet-hānesine iletđi. Pes Sulţān Mehemmed çün -oturduğı yire geçdi ve döne geldi ki -¹⁴⁰⁶ -istedi dağı ol kân-ı velāyete kendü oturduğı yire-¹⁴⁰⁷ teklîf ide. Gördi ki ol kân-ı velāyet ilerü tırup halvet-hānesinüñ oçağına işān eyler. Pes ta'accübe varup şehādet barmağın ağızına aldı ve 'ibret ü tahayyire varınça ol kân-ı velāyet dönüp Sulţān Mehemmed'e eyitdi ki yā bu mülki ıssuz mı şandıdı didi. -Ya'nî bî-sāhib mi zann iderdiñ demek olur-¹⁴⁰⁸. Çün Sulţān Mehemmed ol kân-ı velāyetden bu haberî işitdi cevāba gelüp eyitdi ki niçün ıssuz olsun babacığum ki sizüñ gibi erenler serverleri var iken didi. Pes ol kân-ı velāyet eyitdi ki hā şunı şöyle bil diyüp tekrār Sulţān Mehemmed eyitdi ki yā kanı hunçañ(?) kandedür didi. Pes Sulţān Mehemmed çün bu cevābı işitdi, [B118b] derhāl emr itdi ki [A198b] sofrā ilen ni'met getürdiler. dağı Sulţān Mehemmed ol kân-ı velāyetüñ nazārına koyıñ diyü işāret idince ol kân-ı velāyet ol ni'meti Sulţān Mehemmed'üñ nazārına kodurtdı. Ve Sulţān Mehemmed yi gel diyü emr eyledi. Pes Sulţān Mehemmed bir kaç loğma yidükden soñra ol kân-ı velāyete babacığum sen dağı bu ni'metden yi gel diyü teklîf eyledi. Pes ol kân-ı velāyet eyitdi ki uş sen yidüñ ben toydum ve hem ben hoşam varam didi. Çün Sulţān Mehemmed ol kân-ı velāyetden bu haberî işitdi ve cevāba gelüp eyitdi ki şükür babacığum yine birlik ma'nîsin gösterdün didi. dağı su'āl itdi ki babacığum ya sen ne yir içersün babacığum didi. Pes ol kân-ı velāyet eyitdi ki ben cān yiyerem ādem şüretinde sırr-ı Yezdān müşāhede itmedüñ ise uş gör didi ve celāl ü cemāl birle tekrār Sulţān Mehemmed'e eyitdi ki sen Mehemmed nesne degülsiñ ki Mehemmed ve üç

¹⁴⁰⁴ tenbîh olınan: denilen B

¹⁴⁰⁵ Sulţān Mehemmed kararısız ol kân-ı velāyete karşı :-A

¹⁴⁰⁶ oturduğı yire geçdi ve döne geldi ki:-A

¹⁴⁰⁷ istedi dağı ol kân-ı velāyete kendü oturduğı yire : kendi yanına B

¹⁴⁰⁸ Ya'nî bî-sāhib mi zann iderdiñ demek olur: -B

eri benüm didi. daḡı eyitdi -sen bir şehrlüsin pâdişâh benüm didi ve-¹⁴⁰⁹ ol kân-ı velâyet ol sarâyıñ naqş-ı dîvârına ve zîba vü kâşânına nazar şalup Sulţân Meḡemmed'e eyitdi ki bu ḡânedede güğerçin kışlıyaçağın ku ku diyüp öteçeğın añmadıñ mı kim bu sarâyı böyle [A199a] yapduñ didi. Çün Sulţân Meḡemmed ol kân-ı velâyetden bu ḡaberi işitdi cevâba gelüp eyitdi ki babaçığum bu dünyânuñ âḡiri fenâdur didi. Öyle olsa Sulţân Meḡemmed'üñ bu kelâmından ol kân-ı velâyet celâl üzerine gelüp Sulţân Meḡemmed'e eyitdi ki uş benüm sırr-ı Yezdân idüğüm ve şavt-ı ene' l-ḡaḡum mecmû' ' âlem işidüp ḡabül eyledi. Pes senüñ cânıñ var ise taşra çıḡup Meḡemmed'em di gel ki oturduğın yirde andan Meḡemmed'em Meḡemmed'em diyü eydürsin didi. daḡı eyitdi ki baḡ bire çirkin tatar ki kılıcım kılıcım vardur dirsın pes sen kılıcı ḡande bulduñ ki aşl-ı şimşîr-i kılıc benüm var ve Dımışķi Bozdağın benüm var ve umlu topuz benüm var ben şol pâdişâhum ki boynuzlu boynuzsuz ḡoyuna ḡaḡḡın alıvirir ve kelbi öldürene sürüdüriñ didi. daḡı ayağ üzerine ḡalkup sarâydan taşra ḡadem-ber-ḡadem revân oldu. Çün Sulţân Meḡemmed [B119a] ol kân-ı velâyetün taşra revân olduğın gördi cevâba gelüp ol kân-ı velâyete eyitdi ki ben daḡı senüñle bile gideyin mi babaçığım didi. Ol kân-ı velâyet eyitdi ki şimdi sen otırı dur ki ben saña girü gelem ki saña sen gereksin ve benüm ile [A199b] bile gereksin diyü cevâb virdi. daḡı ol aradan ol kân-ı velâyet revân olup At Meydânı'na geldi ve ârâm ḡuzür birle bir yire oturup ḡarâr eyledi ve bu ḡarafda Sulţân Meḡemmed abdâllara eyitdi ki ' aceb babam baña gelmekden murâd ve maḡşûdı ve remz ü bâz-geşti ne ola didi. Pes abdâllar daḡı eyitdi ki soñ el-vidâ' saña mübârek didâr ü cemâlini göstermek için geldi ki bize ' Arab şehrine gidelüm oğlanlar diyü remz iyler. Tâ kim size daḡı ma'lûm ola ki bu şehrüñ ḡalkı ḡâkimleri eydürler ki pâdişâh Otmân Baba'yı İstanbul şehrine getürdi. Pes niçe evliyâ ve şâḡib-ḡudretdür ki anuñ elinden ve ḡükm-i ḡâlınden ḡalâş olup şehrdin taşra çıḡamaz didiler diyü cevâb virdiler. Çün Sulţân Meḡemmed abdâllardan bu ḡaberi işitdi cevâba gelüp eyitdi ki ḡâşâ revâ mıdur ki ben babama ḡükm ü ḡükümât eyliyeyüm ki benüm ḡaşdum ve maḡşûdum ol idi ki pâ-y-i taḡtuma gelüp şafâ nazar ide. Ve hem anuñ gibi ḡuḡbu' l-aḡḡâb-ı cihân yanumda olup sâye-i devleti üzerümde olsun diyü babamı bu ḡadar incitdüm, yoḡsa benüm ne miḡdârum vardur ki ol kân-ı velâyetün rızâsına ḡarşu ḡurup mâni olam didi. daḡı [A200a] tekrâr su'âl itdi ki yâ babam ' Arab şehri didüğü ' aceb ḡanğı

¹⁴⁰⁹ sen bir şehrlüsin pâdişâh benim didi ve:-A

şehr ola. Pes abdāllar daḡı eyitdi ki ‘Arab şehri didüḡi ol kân-ı velāyetüñ Edirne şehridür didiler. Çün Sulṡān Meḡemmed abdāllardan bu ḡaberi işitdi biraz ta‘accübe varup tebessüm eyledi. daḡı emr eyledi ki ḡazāyinünden abdāllara beş biñ aḡçe virdiler. daḡı cevāba gelüp eyitdi ki babamuñ ḡod bu dūnyā çirkine ihtiyācı yoḡdur, ammā size varuñ ḡarçlık olsun diyü abdāllar ile ol arada muşaffālaşdı¹⁴¹⁰. Pes abdāllar daḡı Sulṡān Meḡemmed’e ‘izzet birle ṡapu idüp ol aradan ol kân-ı velāyet nazārına geldiler ve şevk ile ol kân-ı velāyet ḡaḡḡına eyitdiler ki **[B119b]**

Nazm:

.---/.---/---

‘Aceb nuṡḡında ḡādir ḡoş ḡanīsin
Ki ḡayber Ḳal‘ası’n yıḡan ‘Alī’sin

Meḡemmed yüzüñi gördükde ey cān
ḡaḡīḡāt bildi kim şāh-ı velīsin

Bu fānī dūnyāda maḡrūr u ḡāfil
Niçünsin diyü māt itdüñ belīsin

Çü şāh u salṡanat didüñ benümdür
Sen ālet oluben zāḡir beḡisin

Belī şiddīḡ diyüp iḡrāruñ itdi
Meḡemmed daḡı ‘ālem cān şehisin

Ḳamu ‘ālem nidāsı uş innā lillāh
İşitdi bildi vü ḡaḡ mazḡarısın **[A200b]**

ḡasūd ü cāhilüñ ḡa‘r-ı zemīnde
Helāk oldı zihī ḡudret elisin

¹⁴¹⁰ muşaffālaşdı: esenleşdi B

Saňa ikrār iden her dü mekānda
Unutmaz ‘ ahd ile kālū belīsin

Aduñ Otmān Baba gerçi cihānda
Velī kuṭb-ı haḳīkat Haḳ yolısın

-BĀB-I PENCĀH Ü HEŞTŪM ¹⁴¹¹EZ-İSTANBUL BİRŪN ŞŪDEN-İ ĀN KĀN-I VELĀYET ĀMEDEN-İ VĪZE

Ol hükm ıssı sulṭān, ol ‘ aql ıssı ‘ irfān, ol ḥucceṭ ü bürhān ü raḥmān, ya‘ nī ol kān-ı velāyet kuṭb-ı cihān-¹⁴¹² Pes öyle olsa günlerde bir gün ki āb-ı ḥayāt-ı ‘ adem kıbelinden varlık zemīnine kaṭre-i bārān olup her zerreye ebr-i bahārda nüzül itdi ve yağdı. daḫı ‘ ālem ol ferāhdan levnen levn kızıl ve yeşil libāslar giyüp nāz ü¹⁴¹³ ‘ itāblar ve maḥbūb-ı meh-tāblar gösterdükden soñra ol kān-ı velāyet ve kuṭbu‘ l-aḳṭāb-ı temāmet ol gün abdāllara ve yār-i müşfik-ḥāllere cevāb-ı ḳatı‘ birle cevāba gelüp eyitdi ki tiz aşkār-ı ser-çeşmeyi ve bād-ı pāy-ı ḥaşemi getürüñ ki ‘ Arab şehrine gidelüm didi. Zīrā ol kān-ı velāyetüñ maḳşūdı İstanbul şehrine gelmekden murād ol idi ki bunça velāyet ü kerāmāt ve keşf-i ḳabūl-ı ilhāmāt birle da‘ vā-yı [A201a] ene‘ l-ḥaḳ idüp mecmū‘ı ‘ ulemā vü fużalāya ve ednā vü a‘ lāya imān ü küfrin ve da‘ vā-yı ḥaḳḳın ve bāṭın u zāhir in ‘ ayān eyleye ve maḡribden maşrıḳa mübārek ismi ene‘ l-ḥaḳ da‘ vāsınla meşhūr ola. Pes mecmū‘ ḥucceṭ ü bürhān ve ehl-i şehādet-i imān ve ‘ aqlı ıssı ‘ irfān ve hükm ıssı sulṭān ol kān-ı velāyetüñ [B120a] her ḫāline ger celāl ü cemāline ger imān u küfrān her ne ise inşāf idüp ‘ ale‘ t-taḫḳīḳ bildiler ki ol kān-ı velāyet ve kuṭbu‘ l-aḳṭāb-ı temāmet taşarruf-ı eşyādur ve hem mişl ü ḫarīfī ve kendünden ḡayri zarīfī ve nazīri leyse fi‘ d-dār idüḡin bildiler. Ve hergiz bir ‘ abes ḫareket ve te‘ şirāt itmedüḡine ‘ ālim oldılar ve bildiler ki ‘ ālemde lā-nazīr ü bī- hem-tādur. Pes kelām-ı zamīrleri ol kān-ı velāyetüñ ḫaḳḳına temām olup i‘ tiḳād-ı küllī birle sākin oldılar. Pes öyle olsa çün ol kān-ı velāyet abdāllara emr itdi ki tiz atımı getürüñ. Derḫāl abdāllar daḫı Düldül-veş bir at getürüp ol kān-ı velāyet Mehdī-vār süvār oldı ve öniñçe ve ardınça Rūm abdālları ḳadem-ber-ḳadem yola revān olup el-

¹⁴¹¹ bāb-ı pencāh ü heşṭüm : der-beyān-ıB

¹⁴¹² Ol hükm ıssı sulṭān, ol ‘ aql ıssı ‘ irfān, ol ḥucceṭ ü bürhān ü raḥmān, ya‘ nī ol kān-ı velāyet kuṭb-ı cihān:-B

¹⁴¹³ nāz ü:-A

kıŝsa Pınarhısāra geldiler ve ol ŝehr ü diyārun eŝyāsı [A201b] gürüh-be-gürüh ni' met ü qurbānlar birle gelüp ol kān-ı velāyetüñ ŝafā nazarın ve himmetin¹⁴¹⁴ aldılar. Ve hāllü hāline revān olduqdan ŝoñra ol kān-ı velāyet girü ol aradan süvār olup qadem-i mübāreğınle abdāllar birle yola revān oldı ve niyyet-i ŝehr-i Vize idüp gelürken -pes ol memleketde bir ŝāhib-baŝiret evliyā var idi, ismine Aḥmed Baba dirler idi-¹⁴¹⁵ ol¹⁴¹⁶ Aḥmed Baba'ya ol kān-ı velāyetüñ geleceği hāli 'ayān olup ŝehr ḥalkına eyitmiş ki tiz ŝehr soqākların pāk pākize iyleyüñ ki pādiŝāh ŝehrüñüze geliyor dir. daḥı ol kān-ı velāyete bir ŝabbāḥ qarŝu çıqdı ve ol kān-ı velāyetüñ atı ayacağına secde eyledükden ŝoñra ol kān-ı velāyete eyitdi ki iy ser-çeŝme-i velāyet ve iy maqŝūd-ı seb' hidāyet nitesin, ḥoŝ mısın ve ŝafā-nüş mısın didi. daḥı ol kān-ı velāyetüñ öñine düşüp ŝehre getürdi ve mekānına qondurup ağırladı ve qonukladı, biñ dil ü cānla ol kān-ı velāyetüñ didār ü cemāline 'āŝıq olup eyitdi ki.

Nazm:

.---/.---/---

Gel ey devlet güneşi ŝāh-ı ahter

Qamuniñ 'izz ü iqbāli server

Erenler serveri ŝāh-ı velisin

daḥı ŝir-i Ḥudā nūr-ı 'Alī'sin [A202a]

ŝehā maqŝūd-ı fethüñ qutlu olsun

Cihānda ism ü resmün bellü olsun

Ḥasüdiñ bağırı dāyim seng ü āhen

K'ola yiri cehennem mişl-i āhen [B120b]

şükür minnet ki gördük iy qadīm ŝāh

Ki sensin her quluñ ḥālinden āgāh

¹⁴¹⁴ ve himmetin:-B

¹⁴¹⁵ pes ol memleketde bir ŝāhib-başiret evliyā var idi ismine Aḥmed Baba dirler idi:-B

¹⁴¹⁶ ol : meğer B

-BĀB-I PENCĀH Ü NÜH ¹⁴¹⁷BER-EDİRNE ĀMEDEN-İ ĀN KĀN-I VELĀYET VE MĪSĀFİR ŞÜDEN-İ ÇEND RŪZ-I DIRĀZ-I DŪNYĀ-YI DENĪ

Ol mehdī-i şāhib-zamān, ol şāhib-i emn ü emān, ol maqşūd-ı külli cihān, ol ma' būd-ı ins ü cān, ya' nī ol kān-ı velāyet ü sırr-ı Sübhān 'aleyhi' s-selāmu'llāhü Melikü'l-Mennān-¹⁴¹⁸. Pes öyle olsa günlerde bir gün ki mäh-ı bedr hilāl olup ebr-i bahār bārān-ı rahmetin rüy-ı zemīne işār nişār iderken ol kān-ı velāyet ve kuṭbu'l-aḳṭāb-ı temāmet ol Vīze şehrinden daḡı ata binüp yola revān oldı. Ve öñinçe ve ardınça Rūm abdālları ḳadem-ber-ḳadem el-ḳışsa Edirne şehrine geldiler ki ol kān-ı velāyet aña 'Arab şehri dir idi. Pes ol kān-ı velāyet çün Edirne şehrine ḳadem başup nüzül eyledi. daḡı gün maṭla'ından yaña bir tekye vardur ki aña Ḳoyuḳ Tekyesi dirler ki ol kān-ı velāyet devlet ü nuşret birle ol tekyeye gelüp ārām ḥuzūr eyledi. Çün Edirne [A202b] ḡalkı ol kān-ı velāyetüñ şehre geldüḡin işitdiler besī ni' met ü ḳurbānlar ve dŷnyā vü zekātlar birle gürŷh-be-gürŷh gelüp ol kān-ı velāyetüñ şafā nazarıñ aldılar ve rahmet-i Raḡmān'a ḡarḳ olup ḡällü ḡālinçe revān oldılar. Ve bī-hisāb ol kān-ı velāyet ol şehrde keşf-i ḳulŷbler ve velāyet ü bāz-geştler ve olmiş ve olacaḡlar izḡār eyledi ki vaşf u ḳıyāşa gelmez ammā biz ol kān-ı velāyet deryāsınuñ mevc ü sāḡilinden miḡdārımız irdükçe beyān itdük. Tā 'āşıḳ u şādıḳlara tenbīh ve beşāret ü işāret ola ki kān-ı velāyet bu cihānda ne ḡälle ve ne maqşūd-ı fi'l ile mecmū'-ı eşyānuñ ŷzerine ḡŷkm ü ḡŷkŷmātı her da' vā ile geçürdi ve kimse bir ḳıluna kendü rızāsı olmadıḡça elem getürüp ḡaṭā irgürmedi. Zīrā ki mecmū' eşyānuñ fi'l ü ḡāli ve ḡudret ü cānı elinde idi. Bi-emr-i ilāhī her ne kim Ḥaḡḡ'üñ 'ilm-i taḡdīrinde ve ḡŷkm-i emrinde ne var ise iḡāṭa ve muḡiṭ ve ilḡām ü nüzŷl birle anuñ nuṭḡından ve fi'l ü ḡālinden zāḡir olup işlenürdi, bī-vāsıṭa ve bī-kitāb ve's-selām. Pes öyle olsa ol kān-ı velāyet günlerde bir gün Edirne şehrinden daḡı piyāde abdāllar birle Yıldırım 'İmāreti yanından Çirmen'e ṭoḡrı yola [A203a] revān oldı. Ḳadem-ber-ḳadem [B121a] Meriç kenārında bir murḡ-zār yire gelüp arām ḡuzūr eyledi. Ol arada ol kān-ı velāyet Ḳara Boḡdān tarafına namāz ḳıldı. Ve İslām dīnine ḳuvvet, Muḡammed'üñ 'azīz cānına şalavāt diyü du' ā ḳıldı. Pes ol bāz-geşt ŷzerine Ḥasan Beḡ oḡlı 'İsā Beḡ Ḳara Boḡdān illerine ḡazāya gidüp fetḡ u sefer-i zafer eyleyŷp -bī-

¹⁴¹⁷ bāb-ı pencāh ü nüḡ : der-beyān-ıB

¹⁴¹⁸ Ol mehdī-i şāhib-zamān ol şāhib-i emn ü emān ol maqşūd-ı külli cihān ol ma' būd-ı ins ü cān ya' nī ol kān-ı velāyet ü sırr-ı Sübhān 'aleyhi' s-selāmullāhü melikü'l-mennān:-B

nihāyet eşyā ma^ç k̄ulāt ve ğanāyim ele gelüp-¹⁴¹⁹ ğanīlikler oldı. Ve sağ selāmet leşker-i İslām girü mekānlu mekānına gelüp emiñ oldılar. Ve bu hāl üzere bir kaç gündən şöıra ol k̄an-ı velāyet ol aradan dağı k̄alkup k̄adem-ber-k̄adem Çirmen yanında Tatarköy dirler bir köye geldi ve bir niçe müddet ol köyde mütemekkīn olup otururken ol k̄an-ı velāyet mecmū^ç abdālları bir yire cem^ç eyleyüp dīvān bağladı ve nuṭq-ı k̄adīm ü ezeliyyesinle cevāba gelüp abdāllara¹⁴²⁰ eyitdi ki siz iki ğürühsıñuz ki bir bölüğiñüzü Deli Baḫşı gelür şol tağa alur gider ve bir bölüğiñüzü Ḥasan gelür alur gider. dağı ol Şarklı K̄oca'yı ortadan iki bölüp öylelik idinüñ didi. dağı tekrār cevāba gelüp eyitdi ki ol Deli Baḫşı olayum niye t̄ururam diyü bülend [A203b] - āvāzınla gel Deli Baḫşı gel ki dedelerüñ seni ğörsün diyü çağırđı ki ^çākıbet¹⁴²¹ ol k̄an-ı velāyetden şöıra ol Deli Baḫşı didüği abdāl zāhir olup ve velāyet ve derd ü mücāhede birle ^çālemde meşhūr oldı ki başıñ saçı fitil olup leylen ve nehāren ol k̄an-ı velāyet gibi zamānıñ k̄arında ve yağmurında ve tağ u taşında ve köy ü şehrinde ^çālemin meşhūru oldı.

Nazm:

.---/.---/..--

Gel ey cān göğünün envārı abdāl
Ḥaḫḫ'üñ ^çilm-i ledün esrārı abdāl

-Saña kıldı velāyet çün tecellā-¹⁴²²
Ḥaḫ'üñ sen mazḫar u dīdārı abdāl

Senüñ ^çarş-ı mu^ç allā oldı aduñ
Zihī çerḫ u felek devvārı abdāl

Kamu ḫizmet saña eyler t̄ebāyi^ç
Yir ü gök maḫsūdı iḫrārı abdāl

¹⁴¹⁹ bī-nihāyet eşyā ma^ç k̄ulāt ve ğanāyim ele gelüp:-B

¹⁴²⁰ abdāllara :-A

¹⁴²¹ ^çākıbet:-A

¹⁴²² Saña kıldı velāyet çün tecellā: saña kıldı tecellā çün velāyet B

Nazîrûñ gelmedi devr-i kamerde
Gerek münkir kıla inkârı abdâl [B121b]

Çü kuşbuñ mazharı düşdüñ haķıķat
Velîler başı vü reftârı abdâl

Ne hûb zîbâ Deli Baħşı'dur aduñ
Ġanî Tañrı bu dem izhârı abdâl

Pes ol kân-ı velâyet ve kuşbu'l-aķtâb-ı temâmet çün bu şöhet ü naşihâti ve menzelet-i 'âķıbeti bir bir 'âşık abdâllarına beyân eyledi. [A204a] daħı bir kaç günden şöra ol kân-ı velâyet ol aradan daħı kalķup kadem-ber-kadem Efrâm Tağı dirler anuñ dibinde bir dervîşe geldi. Ve ol dervîşe şafâ-nazar idüp cismine ve cânına hayât virdi. Ve ol aradan daħı Ķâzîköyi dirler bir köye geldi ve niçe müddet ol kân-ı velâyet ol köyüñ gün batısından yaña ulu yoluñ kenârında ârâm qarâr eyleyüp mütemekkîn oldı. Ve devr-i felek muķtezâsı ve rızâ-i rûhânîsi birle ol arada ol kân-ı velâyetüñ mübârek cismi be-ġâyet za'îf oldı. Ve derd ü mücâhede birle bir abdâla su'âl itdi ki ol ulu ulu taġlar henüz görünür mi didi. Ol abdâl eyitdi ki belî, görünür babacıġum didi. Öyle olsa bu kelâmdan şöra ol kân-ı velâyet kelâm-ı kadîmi birle cevâba gelüp firķât ü hasret ve sefer ü rihlet yüzinden Oġuz-nâme şavtınla eyitdi ki esen kaluñ hey yüce taġlar ve yüce taġdan çağlıyup inen çaylar ve esen kaluñ hey fenâ dünyâda devrân sürüben gözyaşın dökkenler didi. daħı cevâb ü kelâm arasında eyitdi ki bu cihân fenâsından geçüp gitmek ki gerek idi. [A204b] İllâ igen ġayret vardur didi. Çün abdâllar ol kân-ı velâyetden bu kelâm ü cevâbı işitdiler gözlerinden yaş yirine kan revân oldı. Ķorķdılar ki ol kân-ı velâyet mübârek libâsın bıraġup aralarından hümâ kuşu gibi -ġayb olup âsitâne-i lâ-mekâna ve âşiyâne-i cânâ Sîmurġ gibi-¹⁴²³ kûh-ı Ķâfa pervâz ide. Zîrâ ol kân-ı velâyet abdâllara vaķtîhâ cevâba gelüp eydürdi ki uş arañuzdan çıkup göġe uçayum ve karañulıķ gicelerde çerâķ yaķup beni istiyesiz ve bulumayup eydesiz ki âh bulmuşıduķ bilebilmedük¹⁴²⁴ diyersiz [B122a] dirdi ki 'âķıbet öyle oldı. Pes ol kân-ı velâyet ol aradan daħı kalķup kadem-ber-kadem Tañrı Tağı kenârında Ĥaşköy dirler anuñ kıble tarafından yaña Ulu Dere

¹⁴²³ ġayb olup âsitâne-i lâ-mekâna ve âşiyâne-i cânâ simurġ gibi:-A

¹⁴²⁴ bilebilmedük: bilemedük B

ismlü bir dereye geldi. Ve ol dere yanında mişeler içinde bir zemistân faşlını geçürüp karâr eyledi. Ve ol aradan evvel-bahâr bağ ü gül-zâr irdükde ol Ulu Derre'nün başından yaña ol kân-ı velâyet kalkup kadem-ber-kadem ol diyârda Aqpiñar dirler ol Aqpiñar'a geldi ki Āb-ı kevşer -gibi ve bî-emsâl¹⁴²⁵ bir piñardur ve Cennet-i fürdevs'e [A205a] beñzer bir diyâr-ı şerîf ve hâvâ-yı hûb ve laţîf ve bağ u bağçesi bî-nihâyet ü lâ-nażîr gül-i gülistan sîm ü zer ü zebercetden ve tağ u taşu la' l ü

yağutdan ve bülbül ü güğerçin derd ile öter ve şığırçın ki envâ' dürlü şadâlar 'aşıklarıñ göñlüni rubûde idüp urur süz-nâk¹⁴²⁶ iderler.

Nazm:

.---/.---/.---/-.-

Cennete teşbîh eyliyen bilmedi ol mevzi' i

Yönünü ol cihete iyliyü kı l irci' i

Āb-ı revân-ı bî-nażîr yokdur cihânda şöyle bil

Öykünmiye aña hem Nîl ü Furât u Selsebîl

Pes ol kân-ı velâyet çün Aqpiñar didüğü mevzi' -i şerîfe geldi ve huzûr arâm itdikden soñra ol aranuñ her tarafına nazar şaldı ve ol etrâfiñ¹⁴²⁷ taşlarıñ görüp abdâllara ol taşlar için eyitdi ki bu taşları şakınuñ päreleyüp tağıtmañ ki bu taşlar sizün meşhedüñüz taşı ve buğdayuñuz haccıdur didi. Ve ol Aqpiñar'ın gün batısından yaña bir depe vardır ki ol depe Hızır İlyâs Depesi'dür didi. Ve kıble tarafında dağı iki depe vardır ki ulusına Tañrı Depesi ve küççiğine Evliyâ Depesi didi. Ve dağı ol Hızır İlyâs Depesi yanında bir gün otururken ol kân-ı velâyet [A205b] mecmû' abdâlları bir yire cem' idüp ve dîvân bağladılar. Ve cevâba gelüp nuţq-ı kâdiminle eyitdi ki beñ bu ulu derede ziyâret oluram ve sizün bunda değırmenlerüñüz vardır dağı şol turan kozları -ya' nî ceviz ağacı dimek-¹⁴²⁸ kesüp yirine bağ u bağçe eyleyiñ ve elüñüz toprağa urup şol piñarı şuña ağıduñ ki bunda şehr olsa gerekdür ve hem Tañrı yapduğın kimse yıkamaz ve Tañrı yıkduğın [B122b] kimse yapamaz didi. dağı ol kân-ı velâyet el kaldırıp du' â kıldı ve eyitdi ki dîn açılmağıçün ve yiñi dil

¹⁴²⁵ gibi ve bî-emsâl: mişillü B

¹⁴²⁶ Süz-nâk : süzân B

¹⁴²⁷ etrâfiñ:yöreniñ B

¹⁴²⁸ ya' nî ceviz ağacı dimek:-B

söylenüp yiñi kitāb oqunmağıçün didi. dağı eyitdi ki şöyle¹⁴²⁹ geldüm qorqduñuz. Pes kılıç ile gelicek niçe idersiz didi. - dağı eyitdi ki-¹⁴³⁰ ben evvelden sırr idüm, yine sırr oluram ve dağı ne önümçe gider var ne ardumça gelür var didi. Pes bu ma' nī ile ol ma' lüm oldı kim ol kân-ı velāyet ser-çeşme-i ibtidā ve hâtemü'l-evliyādur. Ve tekrār abdāllara eyitdi ki şaķınıñ ağlaşmañ ki ben ölmezem ve yorulup açkımazam ve üşenüp qalmazam. Beñ yirden göge giderem ki aslum atamdur ve menzilüm hâtemdür ve mekānum ' ademdür didi. Çün abdāllar ol kân-ı velāyetden bu haber-i taħķiki işitdiler firķāt ü hasret birle hāl-i perişān ile cevāba gelüp.

Nazm:

.---/.---/.---/-.-

İy zihī sultān-ı ' ālem hem vişāl-i zāt-ı pāk
Hidmetüne qāyil olmış āb u āteş bād ü hāk

Çün ki geldüñ perde ile mülküñü kılduñ şerīf
Hem yine gitmek dilersin ey güzel şāh-ı zarīf

Raħmetüñ deryāsını çün kim nişār itdüñ nişār
Uş velāyet güneşin yüzinde gördi il ü şār

Perde-yi ğayb-i ilāhī nuṭķı uş nuṭķıñdadur
Zirā ol genciñ tılısmı gün yüzüñ haṭṭındadur

Sen fenā içre beķāsın gerçi ey şāh-ı beķā
Liki vaşluñ firķati cānımuza kıılır cefā

BĀB-I ŞEŞT ¹⁴³¹NAŞİHAT KERDEN-İ ĀN KĀN-I VELĀYET BER-ABDĀLĀN BE-ṬARİK-İ MÜSTAĶİM

-Ol mazhar-ı sırr-ı kuṭbiyyet, ol ser-defter-i ṭarīķ-i hidāyet, ya' nī pend ü naşihāt-kerden-i ān-kān-ı velāyet ez-rüy-ı şefķat-¹⁴³² [A206b] Pes öyle olsa ol günlerde bir gün ol kân-ı velāyet şoḥbet ü naşihātle abdāllara eyitdi ki şaķınıñ ol Allāh'a hūb

¹⁴²⁹ şöyle:çomağla B

¹⁴³⁰ dağı eyitdi ki:-B

¹⁴³¹ bāb-ı şeşst : der-beyān-ı B

¹⁴³² Ol mazhar-ı sırr-ı kuṭbiyyet/Ol ser-defter-i ṭarīķ-i hidāyet/Ya' nī pend ü naşihāt-kerden-i an-kān-ı velāyet ez-rüy-ı şefķat:-B

dilençi şeyhlerden olmān ki sizi döğerem didi. dağı eyitdi ki Őađınıñ yürüdüđüñüz yirde yüzüzlenmeñ ve řarnıñuz açığıcağ bir hāneye varup řarnıñuz doyuruñ ve yatduđıñuz yirde sākin yatuñ yoğsa sizi döğerem didi. Pes öyle olsa ol Allāh'a hūb dilençi şeyhler anlardur ki iğlimlerde ve Őehr ü köylerde yürüyüp kendülerden 'āciz ü bī-hāl ve ser-gerdānı üsti yanına geğürüp filān evliyā babadur diyü halka Őatarlar. Ve Allāh, Muđammed, 'Ali diyüp semā'lar eyleyüp deccāl-Őıfāt halkı başlarına üşürürler. Ve dağı -el-ķanā'atü kenzün lā-yefnā-¹⁴³³ [B125b] mertebesin koyup inřāfsuzlıķla hırs atına süvār ola. Pes elbette mağsüm olan hōd nađnū ķasemnā-¹⁴³⁴ hūkmi ile yitişür. Nitekim günlerde bir gün ol kān-ı velāyet nazārında bir abdāl bir zann u ķıyāřla bir niđe hırmān-ķarlıķ idüp hayli bār buđda¹⁴³⁵ cem' eyledi ve ol kān-ı velāyetüñ nazārında gelüp çün secde eyledi. Ve öyle olsa ol [A207a] kān-ı velāyet abdāla nazār şalup eyitdi ki iyle mi bađ bire sikdüğüm dilençi şeyh ki bize dilençilik etmeğin yidürür oldıñ he mi didi. dağı ol abdāl añlamayup tekrār diledi ki varup hırmānlıđa gide. Pes ol kān-ı velāyete ma'lüm olup ol abdāla eyitdi ki Tañrı'yi seversen gel otur ki ķandasına gitme diyü ķasem¹⁴³⁶ virdi. Pes öyle olsa -fađrī fağran-¹⁴³⁷ üç mertebedür birisi -istek idüp-¹⁴³⁸ almağ ve biri istenmeyüp rızā ile geleni almağdur ve üçüncü ne isteyüp¹⁴³⁹ almağ ve ne rızā ile geldüğün almağdur. Pes bu üç mertebenüñ efzali üçüncüsidür ki ol hāl evliyā'ullāh fenāsinuñ güzide mađāmıdır ki değme fenā-ender-fenā olmıyan ol mađāmı ķadem başamaz. Öyle olsa bu mađāmlardan ve ol kān-ı velāyetüñ kelām u nařihātinden ma'lüm oldı ki 'āřıķ u řādıķ olan kimesne Hāķķ'dan ğayri eger zāhir ve ger bāđın hālinde hiđ nesneyi murād idinmeye, temām hālını dünyadān tecrīd ü 'uryān eyleye. Zīrā [A207b] bir dünyā murādınıñ -arķasına ķořan on kere peřimān ü nādim olmuşdur-.¹⁴⁴⁰ Ve ol sebebden evliyā'ullāh lezzet-i fāniyi ve murād-ı bī-beķāyı terk idüp ğayri mu'āmilden berī olmuşlardur ve dost řariķında şayyib ü řāhir olup piř-rev-i mürşid-i bār-gāhdururlar.

¹⁴³³ el-ķanā'atü kenzün lā-yefnā: Kanāat bitimsiz bir hazinedir.(Hadis-i şerif)

¹⁴³⁴ nađnū ķasemnā: biz taksim ettik (Zuhuf 32: Ehüm yeķsimüne rağmete rabbike nađnū ķasemnā beynehüm ma' şetehüm fi'l-hayāti'd-dünyāve rafe'nāba'zahüm fevķa ba'zin derecātin li yetteħize ba'dühüm ba'zan süħriyyen ve rağmetü rabbike ğayrun mimnā yecme'un: rabbinin rahmetini onlar mı taksim ediyorlar? Onların o dünya hayatındaki geğimlerini aralarında biz taksim ettik ve bir kısmını diğerinin derecelerle üstüne çıkardık ki bazısı bazısını tutsun çalıştırsın! Rabbinin rahmeti ise onların toplayıp durduklarından daha hayırlıdır.)

¹⁴³⁵ buğda: buğday B

¹⁴³⁶ ķasem:and B

¹⁴³⁷ fađrī fağran:Fakirliğim övüncümdür.(Hadis-i şerif)

¹⁴³⁸ istek idüp: dileyüp B

¹⁴³⁹ isteyüp:dileyüp B

¹⁴⁴⁰ arķasına ķořan on kere peřimān ü nādim olmuşdur: on nā-merdlik tābiye olmuşdur B

Nazm:

.---/.---/.---/-.-

Çün naşibüñ irüşür elbetde ey şāh-ı ‘azīz
Kısmetünden taşra nesne isteyen maḥrūm olur

Kıl tevekkül az ile Ḥaḳ’dan aşırma hırşuñı
Müstemi‘ olan kelāma her söze maḳsūm olur

DER-BEYĀN-I ĀN KĀN-I VELĀYET NAŞİḤAT KERDEN-İ BER-ABDĀLĀN BE-ENVA‘ ÇEND GER MĪ BĀYED¹⁴⁴¹

Pes öyle olsa günlerde bir gün ol kân-ı velāyet mecmū‘ abdālları bir yire cem‘ idüp dīvān bağladup otururken nuḳ-ı kâdīm-i ezeliyyesinle cevāba gelüp eyitdi ki bu milkde bir kaç gün sağ ü selāmet yürüyelüm dirseñüz uşluça olñ ve beni sevüp baña yaḳīn olan yitmiş iki millete Ḥaḳ baḳsuñ ve benüm ḳanum cānum olan kimsiye yavuz şanmasun didi. Ya‘ nī daḳı düşmenüm olursa ḥor baḳmayıñuz demek olur. Ve daḳı eyitdi ki fırşāt ile iş [A208a] işlemeñ. [B126b] Eger ben fırsat ile iş işlesem yirüñ altını üstine döndereyüm diyem. Pes bu ḥalka ḥulḳ ḳılınça ḳılınç, ḳılınça ḳılınç didi. daḳı eyitdi ki erlik oldur ki düşmānuñla dost dirile ki zīrā dostunla kim gerekse dost dirilür didi. Ve hem daḳı eyitdi ki bir kişi neye doyarsa doyar, ‘izzete ve ḥürmete doymaz ki ben daḳı ‘izzete ve ḥürmete doymadum didi. Ve bir kelām-ı taşdıḳı daḳı ol idi ki bir gün cevāba gelüp eyitdi ki bu Tañrı didükleri kimse bu maḥlūḳ elinden Muḥammed’üñ ḳoltuḡında küçilinçe ḳurtuldu didi. Ya‘ nī her millet ü mezāhib bir nesneye teşbīh idüp taḳlīdātla perestiş itdiler, tā Ḥazret-i Risālet (ş ‘) vücūda gelinçe. Çün Ḥazret-i Risālet’e vaḥy geldi. daḳı mecmū‘ ehl-i taḳlīde - şehidallāhū ennehū lā ilāhe illā hū-¹⁴⁴² ḥükmi ile ḥaḳḳı farḳ idüp temyīz idivirdi. Ve ‘ālemi düşmen-i Ḥudā’dan ve ehl-i şirkden pāk eyledi. Ve idrāk-i tayyibe, idrāk-i ḥabīşenüñ üzerine ḡalīb oldu. El-ḥamdü li’llāh. Pes ey ferzend-i Ādem ve ey maḳşūd-ı [A208b] ‘ālem bilmiş ve āḡāḥ ol kim ol kân-ı velāyet ve ḳuṭbu’l-aḳṭāb-ı

¹⁴⁴¹ der-beyān-ı ān kân-ı velāyet naşīḥat kerden-i ber-abdālān be-enva‘ çend ger mī bāyed:-A

¹⁴⁴² şehidallāhū ennehū lā ilāhe illā hū: Allah kendisinden başka tanrı olmadığı gerçeğine şahiddir. (Al-i İman Suresi: 18)

temāmetüñ hiç evliyā`ullāh içinde mişli ve nazîri yoğ idi. Egerçi zāhir i vîrān görünürdi ammā bātını bî-nihāyet idi ve şerāfiyyet-i kudret-i velāyet birle mecmū` şey`e taşarrufı geçerdî. Ve da`vā-yı ene`l-ḥaḳı Meḥemmed İbn Murād Ḥān nazarında ve iḳlīm ü pāy-i taḥtında cezbe-i bātın kudretinle ve zabt-ı rûḥlarınla ḥükm ü tarîḳın ve da`vā-yı taḥḳîḳın geçirüp ülü`l-`aẓm evliyā`ullāh ve ḥātemü`l-velāyet oldu. Ve ol kân-ı velāyetden ğayri kimse ki Otmān Baba`dur bu da`vāyı cebren ḳahren izḥār u maḳbūliyyette geçürüp bî-ḥavf ü elem kimse yoḳdur. Meger evvel zamānda enbiyā`ullāh velī anlar daḥı kendülerden ilerü dost u vuşlat gösterürler idi. Ammā ol kân-ı velāyet da`vā-yı ene`l-ḥāḳ ve Muḥammed ve `İsā ve Mūsā ve Ādem benüm ve mecmū`sinuñ cemi` ma`nāsı bendedür dir idi. Pes da`vā-yı külliyyātı ki zāhir bātın ol kân-ı velāyet itdi, hiç kimse itmiş degüldür. Ve sırr-ı taḥḳîḳine hiçbir şey` muḩḩali` ve dāḥil olmadı. Ve nazarında külli eşyā `āciz idi ki niçe [A209a] yirde beyān ve ta`rif olunmuşdur. Pes öyle olsa evliyā`ullāh sırr-ı ḥaḳāyîḳına muḩḩali` olmayıcaḳ ol kân-ı [B127a] velāyetüñ zāhirin gören ḥod ma`lūmdur ki ne miḳdārı göre. Pes her ḥayvān-ḩabi`at ehl-i başar ehl-i `ibret ü ḥikmet olup mertebe-i insāniyet birle ehl-i müşāhede-i taḥḳîḳ ü tevfiḳ mi olur, evliyā`ullāh ı mı bilür ki ne derd ü mücāhede ile Ḥaḳḳ`a miḳdārılu miḳdārınça müşāhede ve yaḳîn olmuşlardır. Nitekim ol kân-ı velāyete bir gün bir abdāl eyitdi ki ey kân-ı mürüvvet beñ ğarîb ü miskîne bir şemme ve bir müşāhede göster ki lâ-teklîf her sırta vāḳıf muḩḩali` olam didi. Çün ol kân-ı velāyet ol abdālladan bu ḥaberi işitdi cevāba gelüp eyitdi ki baḳ bire aḳzımı yef`alledüğüm ki rāygān nesne mi olur Tañrı sırrı olmaḳ, geñez midür ki ben sırr-ı Yezdān olunça yeddi kerre āteşe yandum, sen ḥod daḥı bir kerre oda yanmaduñ didi. Pes öyle olsa eger zāhir āteşi ve eger derd ü mücāhede āteşi dost `aşḳına ḳanḳısın ḳabül iḩtiyār iderse Ḥaḳḳ nazarında maḳbūliyyete geçer ki ḳālallāḥü te`ālā femen ya`mel mişḳāle zerratin ḥayrañ yerah ḥükmü ile zerre ḳadar Ḥaḳḳ nazarında her şey` ḥayruñ ecriñ bulıcaḳ, ma`lūmdur ki suḩte-i aşḳ-ı Ḥaḳ ne ola. Pes ey `aşıḳ u şādıḳ yā yeddi ḩamu `azābınca dost yolında eger zāhir ve eger bātın derd ü mücāhede çekmeyinçe ol Zāt-ı Ḳadīm Melîk-i Müte`āl `aşıḳuñ gönline tecellā ve nüzül-i ilhām itmez. Meger hidāyet-i Ḥaḳḳ irüşe ki lâ-teklîf tecellā-i zāt ḥāşıl ola ve ol maḳāmuñ şāḥibi daḥı ol araya iriçek eger mecmū` `ālemüñ pādişāhlıḳın aña `arz itseler ḳabül itmez. Ammā üzerine derd ü mücāhede ve lezzet-i `aşḳ-ı Ḥudā'yı ḳabül ider. Zîrā bu ḥāl tecellānuñ teḳāzāsı lezzet-i fāniyi terk idüp lezzet-i bâḳi birle şerîf ü müzeyyen

olmağdur. Yok eger lā-müsellem sa'y ü cehd ve derd ü riyāzet fā'ide virmez. Zīrā ki hayr u şer Haqq'dandur dirler ise pes evliyā vü enbiyānuñ haberi emr ü nehyi bātil olmağ lāzım olur. Ammā hāşā ki anlaruñ haberi ve emri nehyüñ hākiqāti bir dürlü ola. Pes her kimse ki bu araya i'tikād itmese hiç bir nesneye i'tikādı olmayup münāfiğ ola. Ammā hayr ü şerden murād altı dürlü hāl vākı' olur ki ikisi Haqq kıbelinden nüzül olur ve ikisi emr ü nehyi hālidür ve ikisi ihtiyār-ı cüz'î ile nefsi emmāre mevzi'inden hāşıl [A210a] olur. Pes ol iki hayr ü şer ki Haqq kıbelinden nüzül olur ki Haqq Te'ālā kıbelinden insāna ve 'ālem ü hayvāna luğf şifātından envā' dürlü hāl ü cemil ü cemāl nāzil olur. Pes ol luğf şifātından ger 'ālem ü insān ger nebāt ü hayvān şād ü hurrem ve şerif-i muhterem olur ve 'ömr-i zindegānī birle 'ömr-i fāniyi sürer. Pes ve şerrü dağı Haqq'dan olduğına berā-yi maḥlūkat ol ma'nīdür ki Haqq'ın ḳahr şifāti eşyāya musallağ olur ki aña tağdir-i ḳazā dirler ki eger 'ālem ü insān ve eger nebāt ü hayvān tağdirüñ muḳtezāsından -yā leytenī küntü türābā-¹⁴⁴³ olur. Ve hem envā' dürlü ser-gerdān ü müteḥayyir eyler. Pes ol ḳahr-ı celāline evliyā vü enbiyādan ve mü'min ü muvaḥḥidden ḡayrisi teslīm ü rāzi olmazlar. Nitekim evliyā'ullāh eydür 'ulemā-i zāhir 'āşık-ı mecāzī mertebesine henüz iremediler dir. Zīrā bir 'āşık-ı mecāziye ma'sūḳından luğf ü ger ḳahr gelse ol 'āşık niçün diyü ḥuccet eylemez, ammā Haqq tarafından 'ulemā-i zāhir ī ve 'avāmi'n-nās üzerine tağdir-i ḳahr celāl gelse eydürler ki kāşki bu böyle olmayaydı diyü şikāyet iderler [A210b] ve küfre mülhāk olup maḥrūm-ı dīdār olurlar. Pes ol iki hayr ü şerr ki emmāreden hāşıl olur. Ḥayr-ı evvel oldur ki 'aql-ı ma'āş ḳuvvetinle māl ḫavārimuñ yimeği içmeği zevk u safā ve maḥbūb-ı bā-vefā hāşıl olup nefsi murādı üzerine tena'um bulur. Ve envā' dürlü enāniyyet ve şeytāniyyet hāşıl olur. Zīrā saltānat ve şeytānat arasında iki ḫurūf ḫicāb olmağdur ki ḫaḳ meydānuñ serefrāzi gerekdür kim ol iki ḫurūfı tertīb itmeyüp saltānatı şeytānata deñişürmiye. Ve ol hālde ki şerri zāhir olur nefsi emāre mevzi'inden oldur ki murād-ı nefsi için re'y-i tedbir iderken ve fi'l ü ḳāl iderken ol ḫama' zinciri boynına ve dest [ü] pāyine bend urup belāya giriftār ider ve āh zārī ḳılıp hiç derdine dermān olunmıya. Ve āhiri'l-emr ol hevā-yı nefsi ecel çāhına düşürüp helāk ide. Ve ikisi ki ihtiyār-ı cüz'üñ ḫaḳḳına gelmişdür ki kālallāhü tebāreke ve te'ālā -femen ya'mel mişkāle zerrātin ḫayrān

¹⁴⁴³ yā leytenī küntü türābā: Ah ne olurdu, keşke ben toprak olsaydım. (Nebe Suresi:40)

yerāh ve men ya' mel mişkāle zerratin şerran yerah¹⁴⁴⁴ dinilmiştir. Pes eger şey'ün bir ihtiyārı olmasa bu nev'a emr ü nehy ü evliyā vü enbiyā vü tefāvüt-i etkīyā olmayaydı ve cennet cehennem [A211a] ve 'azāb rāhāt ve dīdār-ı vuşlāt olmayaydı. Nitekim ol kân-ı velāyet kim Otmān Baba'dur celāl birle abdāllara eydür ki siz benüm odlu topuzlarum ve ıssı kışaçlarumı görmedüñüz, gāfil olmañ ki sizün ile körükçi dükkānında buluşuram. Hā zinhār toğrı yoluñuzça yürüñ dir idi. Pes her kişi ki nefsi murādı [ve] hevāsın Hākk'dan bile enbiyā ve evliyāya i'tikād itmiye ve tarīk-ı rızā-yı Hūdā'da muķim ve ķadir olmya. Ol kimse ehl-i şirk ola ve bir hayvān-ı beyābāndur ki hic bir menfa'ate yaramaz ve yāhud bir eşekdür kemhā çulıyla çayırda otlar veyā bir tilkidür ki boyaçı küpine düşüp renk-ā-renk oldu, tilkiler arasında ben tāvūs oldum diyü da'vā-yı bī-ma' nā¹⁴⁴⁵ eyler, ammā hemān tilki oğlı tilkidür. Pes key i'tikād-ı külli ile sa'y ü belīg gerekdür ki bir ādem sūret-i insānını şifāt-ı hayvāniyyeden hālāş ide ki -men kāne fi hāzihī a'mā ve hüve fi'l-āhīreti a'mā ve ezallu sebīlā¹⁴⁴⁶ tāt ifesinden olmaya. Zīrā her kişi kim 'ilme'l-yākīnden 'ayne'l-yākīne ve ef'āl-i rızā-i Hūdā'ya irişmiye ol 'ilmiden aña fā'ide yok. [A211b] Ve hem ol 'ilm aña vebāl ve habs-i zindān ola. Lā-cerem yevmi'd-dīnde anuñ hākkından Hākk'dan cezā vü kışāşın görse gerekdür. Zīrā cennet ü cehennem ve rāhāt ü elem ba'dehū ez-cezā-i beden yahşı yaman insāna fikr ü fi'linden ve i'tikād ü kavlınden hāşıl olur. Pes her kimüñ kim kavlı ü fi'li ve fikr ü zamīri hūb ola, ol ehl-i cennet ve ehl-i dīdārdur. Ve ol kimse kim kavlı fi'li bedī' ola, ol kimse ehl-i süflī ve ehl-i cehennemdür ve kārne-i şeytāndur. Pes her kim bu i'tikād üzere Tañrı'yi severem dise ve dünyāya muħabbet eylese kezzābdur. Ve her kim Muħammed'i severem dise, faķrile durup oturmasa kezzābdur. Ve her kim zühd ü taķvā da'vāsın itse, hikmet virilmese kezzābdur. Ve her kim mürīdlik da'vāsın itse, rahātlik dilese kezzābdur. Ve her kim ma'rifet da'vāsın itse, dilin her söze şalıvirse kezzābdur. Ve her kim ķorķu da'vāsın itse ve uyuķu ile ta'amı çok yise kezzābdur. Ve her kim şıdķ da'vāsın itse ve çok söylese kezzābdur. Ve her kim 'aşķ da'vāsın itse daħı hālvette mülāzimet itmese kezzābdur. Ve her kim muħāsebe da'vāsın itse ve ehl-i gāfletle [A212a] olsa kezzābdur. Ve her kim ihlāş da'vāsın itse [B128b] daħı ğıybetin

¹⁴⁴⁴ femen ya' mel mişkāle zerratin hayrān yerāh ve men ya' mel mişkāle zerratin şerran yerah: Her kim zerre miktarı bir hayır işlerse onu görecektir! Her kim de zerre miktarı bir şer işlerse onu görecektir! (Zilzal Suresi: 7,8)

¹⁴⁴⁵ da'vā-yı bī-ma' nā: da'vā B

¹⁴⁴⁶ Men kāne fi hāzihī a'mā ve hüve fi'l-āhīreti a'mā ve ezallu sebīlā: Kim de bu dünyada körlük ettiyse, o artık ahrette daha kör ve gidişçe daha şaşkındır. (İsra Suresi:72)

söyliyecek ğazaba gelse kezzābdur. Ve her kim ‘ilm da‘ vāsın itse, uykusın gice az ve hırşın gündüz az itmese kezzābdur. Ve ir ertesüz mürīd māli yoĝ ‘aşıka beñzer. Ve ma‘ rifetsüz misāfir kıanatsuz kıuşa beñzer. Ve ‘ilmi yok zāhid kıapusız hāneye beñzer. Ve ‘ilmi olup ‘ameli yoĝ yimişşüz ağaca beñzer. Ve hıdmetsüz ādem yaban ādeme beñzer. Edebsüz ādem ‘uryāna beñzer.

-BĀB-I ŞEŞT-YEK ¹⁴⁴⁷EZ-DĀR-I FENĀ BE-DĀR-I BEKĀ SEFER KERDEN-Ī ĀN KĀN-I VELĀYET-

Pes eyā gönül meşĝ¹⁴⁴⁸ ile dem-sāz, iyleyü derd ile ser-āĝāz, tā kevnı mekān içre tolu āvāz ki ol vaĝt ki ol kān-ı vilāyet -bā-‘izz ü nāz-¹⁴⁴⁹ ol Aĝpıñār didüĝimüz yire ki gelmişdi. Hāzret-i Risālet’üñ sekkiz yüz seksen üçinçı yılı olmuş idi ki ol diyāra çün kıadem başdı. daĝı evvel bahār -ve berāber ve leyl ü nehār olmuşdı ki ol bahār-¹⁴⁵⁰ mevsümünde¹⁴⁵¹ Sultān Meĝemmed niyyet-i ĝazā idüp İskenderiye adlı bir hışār üzerine düşmişdi. Pes ol kān-ı velāyet daĝı ol Hızır İlyās Depesi didüĝi depenüñ üzerine çıkup oturmuş idi. [A212b] Öyle olsa [B123a] bir gün ol kān-ı velāyet celāl üzerine gelüp abdāllara çalu çırpı kesdürdi ve āteşe yaĝdurup ve ol etrāfin daĝı taşın ol āteşe urdı. Ve andan şoñra bir yire mütemekkīn olup cevāb ü celāl ü cemāl birle eyitdi ki uş düşmānı düşmānladıĝ ve aĝ bōrk ile kıızıl bōrke kim bakar ki şaçılıp yatur didi. Pes āĝiri‘l-emr ol hışārı Sultān Meĝemmed żarb ile -ele getürmeyüp-¹⁴⁵² bī-nihāyet leşker hışāret oldı ve Sultān Meĝemmed girü İstanbul şehrine gelüp arām itdikden şoñra -şol memleketiñ-¹⁴⁵³ sancaĝ beĝi ol hışārı beklemele zebün eyledi. daĝı Sultān Meĝemmed birle ol hışāruñ pādışāhı -barışuĝ idüp¹⁴⁵⁴ şoñra ol hışārı Sultān Meĝemmed’e teslim eyledi. Pes ol kān-ı velāyet düşmānı düşmānladıĝ didüĝi bāz-geşť bu nev‘le izhār oldı. Ve daĝı Sultān Meĝemmed’üñ ol hışārı żarb ile alamadıĝına ol kān-ı velāyet celāl üzerine gelüp Sultān Meĝemmed için eyitdi ki bu kāfirleri sen mi kırarum şanursın ve bu hışārları alup beĝliĝi sen mi iderem şanursın [A213a] veyā dünyā senüñ mi şanursın ve bu hüküm-i hükümātı iden öziñ mi

¹⁴⁴⁷ bāb-ı şeşť-yek : der-beyān-ıB

¹⁴⁴⁸ Meşĝ:‘aşĝ B

¹⁴⁴⁹ bā-‘izz ü nāz:-B

¹⁴⁵⁰ ve berāber ve leyl ü nehār olmuşdı ki ol bahār:-A

¹⁴⁵¹ mevsümünde:-B

¹⁴⁵² ele getürmeyüp :alımayup B

¹⁴⁵³ şol memleketiñ:ol yiriñ B

¹⁴⁵⁴ barışuĝ idüp: barışup B

şanursın ki gönlünde oturan ve dilünde söyleyen ve gözleründen görüp kulağında işiden benüm didi. Pes bu bāz-geştiden sonra ki faşl-ı hazān irüp cemādiye⁶ l-āhiriñ onıncı gün oldıķda ol kān-ı velāyet ol Hızır İlyās Depesi'nden alup onakı Ky dirler bir ky berāberliğinde ol Ulu Dere'nüñ öte yaasında bir murğ-zār yire gelüp arār [u] arām eyledi. daı ol kān-ı velāyet -recebü'l-mürecceb māhı yeñi-¹⁴⁵⁵ olınça ol arada mütemekkin oldı. Pes öyle olsa günlerde bir gün ol kān-ı velāyet emr eyledi ki tiz şol derenüñ şuyına köprü yapuñ, ol evvel olduğumuz yire varalum didi. Pes derāl abdāllar daı emr itdüğü gibi ol derenüñ şuyına köprü yaptılar ve ol kān-ı velāyet bir iki üc nevbet ol köprniñ üzerine gelüp abdāllara eyitdi ki bu köprüyi daı büyük yapuñ didi. daı ol köprnüñ üzerinden geçmek eyledi geçmedi. Pes ol kān-ı velāyetüñ bu remzi hod K ol imiş ki -kālū innā lillāhi ve innā ileyhi rāci' ün-¹⁴⁵⁶ hükmi ile **[B123b]** dār-ı fenādan dār-ı beāya rılet ide ve ebedi'l-ebed bāı olup vücūd-ı adīme muttaşif ola. Pes ol sā'at-i mübārek ire mecm' abdālları bir yire cem' eyledi ve dīvān-ı saltānat birle cevāba gelüp eyitdi ki ey faır ü miskinler siz ölmekden orarsız ve ben ormazam ki ben evvel ü āır zāhir ü bāın b-zevālem. Ve benüm bir atum vardur ki aña binüp göge giderem didi. Çün abdāllar ol kān-ı velāyetüñ bu remz ü nukın iitdiler secde-i şükr birle rızāya teslim oldılar. daı recebü'l-mürecceb ayınuñ sekkizinci günü seher vatinde ki şub-ı kāzib¹⁴⁵⁷ olmışdı ol kān-ı velāyet mübārek libāsın bırağup āirete rüc' eyledi. Çün ol zāt-i pāk 'ālem-i şifātdan cüdā olmak diledi. Pes mübārek cisminden bir nidā-yı hū zāhir oldı ve ol hū sadāsınuñ pertevinden bir nūr peydā oldı kim mecm' 'ālem ol nūr şu'lesinden zāhir ü münevver oldı. daı ol demde ki meger bir abdāl 'ālem-i h'ābda iken vāı'asında görür kim **[A214a]** gökden iki baş au yalın ayak şifātında kimseler gelüp ol kān-ı velāyet için bir ır at getürürler ki yişil anatları var, ol abdāllarun ellerinde birer demürden 'aşāları var ve bu aralıķda bir aç ızıl börklü kimseler ıa gelüp feryād iderler ki ey şāh-ı velāyet sen bu anatlu ata binicek göge gidersin, öyle ise senüñ firat ıssı asretlerüñ ve dīdāruña müştāqlaruñ çokdur, pes bu ata binme ki saña Hızır atın getürsünler dirler. Daı ol sā'at bir deñizden bir apu aılır ve bir dülbendlü ādem bir ata biner ve bir atı yedüp getürür. Daı Sultān Baba ile ol dülbendlüñüñ arası bir anda vāı' olur. Ve ol maālde bir iki biñ gā'ib leşkeri ol

¹⁴⁵⁵ recebü'l-mürecceb māhı yeñi : receb ayı yaın B

¹⁴⁵⁶ kālū innā lillāhi ve innā ileyhi rāci' ün: ...Biz Allah'a aidiz ve O'na döneceğiz derler... (Bakara Suresi: 156)

¹⁴⁵⁷ şub-ı kāzib: şub A

kān-ı velāyete karşı dīvān durmuşlar ki ‘aceb ol kān-ı velāyet göge mi gider yoħsa deñize mi gider diyü intizār tıururlar. daħı ol kān-ı velāyet ol arada mecmū‘ abdāllar ile bayramlaşup elin öperler. Ve cevāba gelüp eydür ki beni isteyüp seven benden ötürü göz yaşı dökmesin dir. daħı ındaķuñ ol yaķasına Hızr atınuñ üzengüsine başup bir elinle abdālları arķalarından [A214b] bir tıumanlu [B124a] yire inivirür. Daħı ol kān-ı velāyet ol ata süvār olup deñizden açılan ķapu tarafına revān olur. Ve ol ğā‘ib leşkeri hāş ‘ām ne kim var ise ğā‘ib olur. Daħı bu hāl üzerinde ol abdāl uyanup gördi ki ol kān-ı velāyet dār-ı fenādan dār-ı beķāya sefer itmiş. Pes ol sā‘at abdāllara beyān itdüğümüz gibi hāl ü vaşıyyeti bir bir ol abdāl söyleyüp abdālları tesellī eyledi. Ve ol ğiçe ol kān-ı velāyet ol iķlīmüñ bir a‘yān kimsesinüñ vāķı‘asına girüp eydür ki ben bu şabāh āhirete sefer iderem, öyle olsa beni halk çığnemesün, tiz gel yitiş dir. Pes hın-i seherde ol kişi gelüp ol kān-ı velāyetüñ mübārek cismine abdāllar kefen şarup giyürinçe müvekkil oldu. Ve nā-maħrem eşyādan ol kān-ı velāyeti nihān ve men‘ eyledi. Pes ol kān-ı velāyetüñ mübārek cismini tabut birle müzeyyen eyledi. daħı bir iki biñ ādem cem‘ olup ol kān-ı velāyetüñ namāzına hāzır oldılar. Ve ol kān-ı velāyetüñ namāzı cihetine imāmetlige bir gürüh dānişmendiler birbirine teklif itdiler ki āhiri‘l-emr bir alçaķ boylu dānişmende müştāk¹⁴⁵⁸ oldılar ki elbetde imāmetligi sen eyle didiler. Meger bu hāl olmazdan muķaddem¹⁴⁵⁹ ol dānişmend bir vāķı‘a görür [A215a] ki bir güneş toğmuş ve kendözi ol güneşe karşı tıurup namāz kıılır. Pes bu vāķı‘anuñ hikmetinden ta‘accübe ve hayrete varmışdı ki çün ol kān-ı velāyetüñ namāzı teklifi anuñ üzerine düşdi. Bildi ki ol vāķı‘asında gördüğü güneş ol kān-ı velāyetüñ mübārek cismidür. daħı ol arada ol kān-ı velāyetüñ namāzın kıılıp ol aradan tekbir ü tehlil birle göturdiler. Ol kān-ı velāyeti ol Hızr İlyās Depesi didüğü depenüñ gün toğusu ve fıryān(/foryaz) ağızına münāsip bir yere getürüp ol kān-ı velāyeti tabut birle Hāķķ’ına teslim itdiler. Pes ve daħı ol kān-ı velāyeti götüren bir gürüh eşyā ve derviş ile şehādet itdiler ki ol kān-ı velāyeti götürüp gelürken ol kān-ı velāyet tabut içinde āheste āvāzınla söyleyüp gülerdi didiler. Pes ol arada mecmū‘ ‘ulemā fuķarā āmennā ve şaddeķnā ey zihī dūnyā vü āhiret yā şāh-ı velāyet ki ‘ālī-hikmetüñ ve şafā-nażaruñ iki cihānda üzerimizden hālī ve eksük olmasun didiler. [B124b] Pes bu hālden ma‘lüm oldu kim ol kān-ı velāyet abdāllara eyitdi ki köprü yapuñ ki evvel olduğumuz yire varalum

¹⁴⁵⁸ müştāk : lāzım B

¹⁴⁵⁹ muķaddem : ön B

didüğünün ma' nāsı [A215b] iki dürlü hāle mübeddel oldı. Biri ol ki mübārek cismi ol aradan defn olunan mekāna geldi ve biri dağı oldur ki şıfāt köprüsünden geçüp ki 'ālem-i zāta rücū' eyledi. Pes ol kân-ı velāyetüñ ol bir remzi hem zāt ü hem şıfāt ile rücū' 'ālemine hüküm eyledi. Zirā evliyā'ullāha mevt hāli irmeden ol hāl aña 'āyān olur ve kendü elinle yarağın görür. -' Ale'l-ğuşuş ki-¹⁴⁶⁰ ol kân-ı velāyet iki cihānuñ şāhı ve haqıqat burcınıñ māhıdur.

Nazm:

-.--/-.--/-.--

Gel fenā milkine gırre olma gel

Yok cefāyı zāt-ı sırra itme gel

Gerçi maqşūd-ı felek sensin şehā

Bu deriñ deryāda garğa varma gel

Qalmadı hergiz buña 'āşık kişi

Sen dağı ol bed-ğayāle qalma gel

Bu fenāda ol beqā bünyādını

Lā-tekellüf cehl ü şerre şatma gel

Ten hişārın devr-i eyyām u zamān

Yıqmadın fırsat fenāya¹⁴⁶¹ virme gel

'Aşq u derd ile cefā hüsn-i gamı

Var iken gayrı şafāya talma gel

Rāhat ü vuşlat gerekse bil yaqın

Cehl ü noqşān u ħabise girme gel

¹⁴⁶⁰ 'ale'l-ğuşuş ki :-B

¹⁴⁶¹ fırsat fenāya: fenāya fırsat A

Nazm-ı diđer¹⁴⁶²:

Eyā gönül kuşunuñ hümāsı

Yokdur bu fenā bekāsı

Ger vār ise şafāsı

Diñle nedür cefāsı

Hoş tāk-ı mu‘ allā

Hem kubbe-i mücellā [A216a]

Zībā durur illā

Hüküm ile kazāsı

Sīmurğ-ı lā-mekānī

Gel taleb eyle anı

Terk eyle bu kānı

Haqq ola bahāsı

Kim dād ala bundan

Hem şād ola andan

Çok dadını dadan

Zehr olur şafāsı

Ol yār ile ağıyār

Hem turre-i tarrār

Yok nāmūs u ‘ār

Qahr ile cezāsı

¹⁴⁶² Nazm [-i] diğer: Nazm B

Zehr ile virür balı
Ol nev^c durur çalı

Cenk ile dürür kıalı¹⁴⁶³
Yoğ zerre hayası [B125a]

Sen Küççük-i zemāne
Gelseñ dilā figāne

Raħm ide şehāne
Cümle şey`ün Hudā'sı

Pes ey t̄alib u ^c aşıq, yol ağır ve menzil irāk. daħı varlığın birisine şatup fārıg olup gice gündüz ma^c şūkı taleb eyle, maṭlūbı tā ele geçir. Niçe maḥbūb derdüñi virme ciḥāne. Tā bendiñ ola zamāne. Öz özüñe hem-rāh ol. Öz maqşūdına vefā-dār ol. Ger çekesin bunca cefāyı hergiz bulmasañ hūr-likāyı. ^c Uzleti iḥtiyār it. Şabruñı hem-rāh it. Ğaybetini gözleme kişinüñ. Şaķıñ uruđı¹⁴⁶⁴ olma nā-merd işinüñ. Hālünçe söyle kelāmı. Söyleme zinhār yalānı. ^c Ahdüñe vefā eyle. Nefsüñe cefā eyle. Ķul ol bul sulṭānı. Gel taleb eyle anı. Zinhār aldanma māle. ^c Aşıq-ı Ħaķķ ol cemāle. Kim didi kim bu mekān benüm didüği hemān. Bu fenāda kıılma qararı. Hem yapma ķošķ ü sarāyı. [A216b] Ħaķıķat menzilin isteyen cān fenāda kıılmadı mekān. Fırşat ele girmiş iken, el dutup göz görmiş iken kesb eyle kemāl-i faķrı. Ķün ĝanisin olma cimri. Dü ^c ālem maqşūd-ı ḥaķāyıq, sen oldiñ her yire envār-ı Ħālıķ. Ķü baħr-i muḥit cem^c i sensin, Ħaķķ'a yār ol, daħı idinme dīdār, özüñde iste sen vuşlat-ı dīdār. Bu ađu¹⁴⁶⁵ bardağından iĉme şuyı. Sür gider sende her hūyı. Veliyy-i merdān öñinde kııl sücüdi tā kim baħtuñ kııla su^c üdi. ^c Āşıq olana söz oldı temām, yitmez cehālete yir ü gök ṭolu kelām. Daħı ^c aşıq u şadıķlara bizden selām.

¹⁴⁶³ kıalı: Kııl u kıalı B

¹⁴⁶⁴ Uruğı: -A

¹⁴⁶⁵ Bu ağu: bireğü B

DER-BEYÂN-I VEFÂT-I SULṬÂN MEḤEMMED BA‘D EZ-OTMÂN BABA

Çün ol kân-ı velâyet recebü‘l-mürecceb mâhınıñ¹⁴⁶⁶ sekkizinci günü dâr-ı fenâdan¹⁴⁶⁷ dâr-ı beḳāya rıḫlet itdi. Pes Sulṭân MeḤemmed daḫı iki yıl sekkiz aydan şoñra rebı‘u‘l-evvel ayınıñ dördüncü gününde dünyâdan âḫirete rücü‘ eyledi. Eger su‘âl itseler ki bu kelâmdan murâd nedür ki cevâba gelüp söylendi. Cevâb oldur ki ol [A217a] vaḫt ki ol kân-ı velâyet Sulṭân MeḤemmed’üñ sarâyına girüp ocağına¹⁴⁶⁸ ifşân eyledi. Ma‘nâ ‘aşıḳa nişân ma‘nâsı ile armağanımız bu ḫâl olsun didiler, kendülerin aşḳuñ ğalebesinden şehîd-i Ḥaḳḳ idüp bi-küllî mâsivâ’llâh muḫabbetinden el-vedâ‘ itdiler. Ve ikrâr-ı taḫḳîḳ ile teslim olup cihân-ı fânîden güzer itdiler ve vâşıl-ı beḳâ buldılar.

Nazm:

.---/.---/..--

Eyâ zâhid vera‘ ehli ne sevdâ
İdersin zıkr-i hüyu hây ğavgâ,

Eger ‘aşḳ-ı ḫakîḳa ire ‘aḳluñ
İdeydüñ cânı başı küllî yağmâ

DER-BEYÂN-I SİLSİLE-İ ḤOD ÂN-KÂN-I VELÂYET BER ABDÂLÂN VE TENBİHEŞ

[B126a] Pes öyle olsa günlerde bir gün ol kân-ı velâyet -mecnû‘ abdâlları nazarına cem‘ eyledi ve-¹⁴⁶⁹ cevâba gelüp nuḫḳ-ı ḳadîmi ile eyitdi ki eger size eyitseler ki kimüñ oğullarıñuz diseler siz eydüñ ki Otmân Baba’nuñ muḫıbb ü şadıḳlarıyuz diyüñ. Otmân Baba kimün oğlıdur diseler siz eydüñ ki Tañrı Te‘âlâ’nuñ sırrıdur diyüñ didi. Ya‘nî Ḥaḳḳ benden ve ben Ḥaḳḳ’dan cüdâ degülem dimek olur. Ve hem el-mâlû mâlün ve‘l-fuḳarâ ‘ıyâlün ma‘nâsına daḫı işbâtdur. Zirâ K evliyâ’ullâh kelâmı vaḫtîhâ bir libâsla söyler ki ne ehl-i şerı‘at ve ne ehl-i tarîḳat añlayup fehm idemez. Ve taşavvur-ı abdâlla eydür ki küfr söylendi. Pes öyle olsa bir kimse ki şâḫib-

¹⁴⁶⁶ Recebü‘l-mürecceb mâhınıñ: receb ayınıñ B

¹⁴⁶⁷ dâr-ı fenâdan : dâr-ı dünyâdan A

¹⁴⁶⁸ ocağına :-A

¹⁴⁶⁹ mecnû‘ abdâlları nazarına cem‘ eyledi ve:-A

velāyet ve k̄utbu‘l-aḳṭāb-ı cihān ola ve mecmū‘ şey’ e taṣarrufı geçe, ol kimsenüñ ḥaḳıḳati ḥaḳ degül yā nedür. Pes ol kimse ki ulü‘l-‘azm-i velāyet ola ve maḡribden maşrıḳa mededsüzlere dermān ire, ol ḥällü kimseden meşreb ve ser-rişte istemek ḡāyet a‘ mālıḳdandır bilmiş olasız. ‘Ale‘l-ḥuşuş ki sırr-ı Yezdān ve Muḥammed ve ‘İsā ve Mūsā ve Ādem benüm diye daḡı ma‘ nāsın ve da‘ vāsın göstermiş ola. Öyle olsa mecmū‘ ehl-i tārīḳatunñ nihāyātı ve kemālātınunñ nihāyeti ve ser-çeşmesi bunlardur.

.---/---/---

Eyā şeyḡ ü ger şūfıyy ü derviş

Niçün idrāk içindesün bed-endiş

Velāyetdür ḳamununñ ḳible-gāhı

Saḡa daḡı olur dermān u teşvış

DER-BEYĀN-I ḤATM-I VELĀYETNĀME-İ SULTĀN OTMAN BABA ḲADDESALLĀHÜ SIRRAHÜ‘L-‘AZİZ

Pes ey ‘āşıḳān u abdālān ve ey ‘aḳl ıssı ‘irfān-ı kāmیلān¹⁴⁷⁰, bunça kelām ḡaberden murād oldur ki ol kān-ı velāyetünñ vaşf u ḡālını [A218a] ve ‘ayne‘l-yaḳīn içre ḳālını beyān idüp kendünden şoñra gelen tāliblelere [B129a] şāḡib-i velāyeti bilüp āḡāḡ olalar ki ne server-i cihān bu fānī āleme gelüp güzer eylemişdür. Pes bunça velāyet ü naşīḡat ve bāz-geşt-i şoḡbet ki ol kān-ı velāyet bu cihānda söyledi. Ben faḳīr ḡaḳīr ü ‘aḳl içre bī-nevā‘yī kim zamīr-i ‘aḳl u tākāt irdükçe beyān itdüm. Ve şol ‘āşıḳlar ki ḳuşur bulup ıslāḡ ide, hemān kendü kemālīdür ve mürüvveti keremīdür. Zīrā ‘āşıḳunñ ḳuşūrı ve ma‘rifetinünñ nūrı girü ‘āşıḳ u insān-ı kāmīl nazarında temām olur. Öyle olsa bu nev‘ üzere risāle ve tārīḳ-i vuşāle her devr-i zamāne dinilmiş degüldür ki bir şāḡib-velāyeti da‘vāsındaki ḳuvveti beyān ideler. Zīrā bu da‘vā-yı ḡaḳḳı bu nev‘ a kimse itmiş degüldür. Pes bu risāle-i velāyet-nāme-i şāḡihī bu nev‘ a olmasına sebep oldur kim bir abdāl görür kim Sultān Baba bir uzun boylu geven¹⁴⁷¹ ser-abdālla bir ḳaç abdāla emr itmiş ki tiz benüm vaşf u ḡālümü ve ḳudret ü velāyetümü defter ü

¹⁴⁷⁰ ‘irfān-ı kāmیلān: kāmیلān B

¹⁴⁷¹ geven:-B

dīvān eyleyüñ dir. daḥı ol uzun boylu abdālla bir kaç abdāllar ellerine kalem ve kāğıd [A218b] alup ol kān-ı velāyetüñ vaşf u ḥālını defter dīvān ideler. Pes bu vākı‘a-i taḥkik üzere Rūm abdālları ben faķir ü ḥaķire kim ismümi ol kān-ı velāyet Küççük Abdāl dimişdür pes eyitdiler ki gel elüñden ve ‘ilm ü hünerüñden bu emr-i ilāhī gelürse bu ḥıdmete sebep olup defter ü divān-ı mu‘ayyen ve meşhūr eyle didiler. Pes faķir ü ḥaķir daḥı secde-i velāyet idüp eyitdüm ki ‘ināyet-i ezeli ve ‘aşk-ı ebedi yār-i vefā-dār olursa bu velāyet-nāmeyi nazm ü nesr üzere elden geldükçe medḥ ü ta‘rif ve şoḥbet-i ‘acib idüp ‘aşıq u şadıqlara yādigār ideyüm didüm. Pes bu Velāyet-nāme-i Sulṭān Baba’nuñ ta‘riḥi üzere altı yıl temām içre recebü’l-mürecceb¹⁴⁷² ayınuñ evāḥiründe temām itdüm ki beyān olındı. Ve tāriḥi sekkiz yüz seksen sekkizi temām olmasına beş ay kalmış idi ki velāyet-nāmeyi temām itdüm. Ve şükr minnet ol Şāh-ı Qadīm’e kim fırsat u nuşret birle bu devleti ben ğarib ü miskine müyesser oldı. Nitekim ol kān-ı velāyet bir abdāla eyitdi kim yoḫluğa kimesne eli irmez, bāri miskin ü ğarib olalum ḳardaş diyü naşihat eyledi. Öyle olsa fenā fi’llāh ki yoḫluğdur ol maķām-ı evliyā ‘ullāhdur. Ve miskinden murād oldur ki ‘aşıkuñ sükünü Ḥaķķ ile ola ve mu‘āmele-i ğayrıdan münezzeh ü müberrā ola. Nitekim Ḥazret-i Risālet (ş.‘a.) du‘ā kıldı [B129b] eyitdi kim -allāhümme aḥyinī miskinen ve emtinī miskinen¹⁴⁷³ ve aḥşurnī fi zümreti‘l-mesākīn yevme’l-ḳiyāmeti-¹⁴⁷⁴. Pes insān-ı kāmil oldur ki maķām-ı menzilin maķām-ı meskenet ü ḥulḳ-ı ‘azim birle şerif ü müzeyyen ola. Öyle olsa dost didāri ol ‘aşıq u şadıkuñ naşib ü ḳismeti olsun kim biz ğarib ü faķiri du‘ā-i ḥayrdan unutmaya. Zirā bir serverüñ yüzi şuyınla ve nefes ü kelāmınla yüz biñ benüm gibi ‘aşıye raḥmet olur, bī-şekk ü bī-şübhe. Pes cümle-i ‘aşıq-ı şadıqlara ben faķir ü bī-çāreden yüz biñ du‘ā vü selām olsun kim bu kelām-ı ḥāḳ bu arada ḥitām buldı oldı temām.

¹⁴⁷² recebü’l-mürecceb: receb B

¹⁴⁷³ ve emtinī miskinen: -A

¹⁴⁷⁴ allāhümme aḥyinī miskinen ve emtinī miskinen ve aḥşurnī fi zümreti‘l-mesākīne yevme’l-ḳiyāmeti : Allah’ım, beni miskin olarak yaşat, miskin olarak öldür ve kıyamet gününde miskinler zümresi içinde haşret.

MÜNACĀT-I ĀĦİR BER-ĶUŞŪR-I ĦODEŞ

---/--/--

Ey Ħudā-yı Ħālīķ-ı Rabbü'l-‘alā
Raĥmetüñ innī irişdi her ķula

Sensin āĥir evvel içre bā-ĥayāt
Bu ĥayātuñ dirliğinde hiç memāt

Evvelüñ çün evvelisin bī-zevāl
Āĥirüñ hem āĥirisin bā-kemāl

Mālīķi‘l-mülķ-i ebedsin hem ezel
Ķādir ü Ħayy ü İlāh ü Lem-yezel [A219b]

Milk-i zātuñ nūrına yoķdur ĥicāb
Gice gündüz olmaz u hem māh-ı tāb

‘Ālimā ‘ilmüñ derūnı ĥaķķıçün
‘Āliyā ‘izz ü cemālüñ ĥaķķıçün

Ādem-i evvel daĥı Ķur‘ān için
Ħātem-i āĥir daĥı Furķān için

Evliyā vü enbiyā sırrı ĥaķķı
‘Aşķ yolunda ‘āşıkun ķahrı ĥaķķı

Nā-murād itme Raĥīm’sin sen bizi
Vuşlata lāyık vişāl itgil bizi

Gerçi kılduķ cürm ü ‘ısyān u ĥaṭā
Fażl u iĥsānuñ bize yiter ‘aṭā

Ꞑul olanuñ her işi noꞑşān olur
 Şāh olanuñ baꞑşısı ihsān olur

Şükr minnet ey Hüdāyā her zamān
 Hükümüñe fermān olupdur ins ü cān

Kendü fikr ü zannımız kılma hiçāb
 -^ç Avn ü faꞑluñ dā^ç imā olsun necāt-¹⁴⁷⁵ [B130a]

Ꞑoma ^ç isyān içre ꞑalduꞑ yā Ğanī
 Sen ḫalāş it lütfüñ ile her ğamı

Didük ü itdük niyāzı yā İlāh
 Pes ꞑabül it ^ç izzüñ içün pādişāh

^ç Işꞑ-ı esrār-ı ḫaꞑāyık ehline
 Yüzüm olsun ḫāk-i pāy-ı vaşlına

Taḫsīn ü sābāş-ı ꞑuvvet ^ç āşıꞑa
 Cān u başı kim virüpdür ma^ç şuꞑa

Bu fenā meydānı içre ꞑan u yaş
 Düb(?) olupdur ^ç aşꞑ elinden cān u baş

Aĝzuñı yum dāne nesne isteme
^ç Arş u kürs ü esfel ü a^ç lā dime [A220a]

-Ꞑıl recā-¹⁴⁷⁶ kendü muḫīṭüñ baḫrine
 -Tā iresin vaşl-ı cānān şehrine-¹⁴⁷⁷

¹⁴⁷⁵ ^ç Avn ü faꞑluñ dā^ç imā olsun necāt:-B

¹⁴⁷⁶ Ꞑıl recā : yavu var B

¹⁴⁷⁷ Tā iresin vaşl-ı cānān şehrine:-A

Tā¹⁴⁷⁸ fenā ol Küççük'üñ hāli zebūn

Hak̄k ire yārī kıla 'aşk-ı cünūn

-Bu fak̄ir ü kemteri rah̄metüñden kıılma dūr

Yā Rah̄im ü Yā Kerim Yā 'Afüvvün Yā Ğafūr-¹⁴⁷⁹

Tā ola ender-cihān nuṭk-ı kelām

Bizden olsun rāh-ı 'aşka şad selām

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Kendüñi yitir ki olasin fütün

-Temmetü'l-kitāb bī-'avnillāhi'l-meliki'l-vehhāb [el-] harrarahu el-ḥak̄irü'l-fak̄ir bende-i 'āli-cenāb ya'nī ḥademe-i Ḥazret-i Ḥünkār kuṭbu'l-aḳṭāb müznibi'l-'āşiyi ü kemterü'l-fak̄ir Ḥasan el-Ḥüznī Tebrizi. Ğafarallāhü zünübehü ve setera 'uyübehü Vakf-ı Dergāh-ı Hacı Bektāş Velī-i Sānī Balım Alevi(?) fi evāyil-i zi'l-ḥiccetü'l-ḥarām yevm-i dü-şenbe temām sene 1316 fi-evāyil-i nisān sene 1315. Sehv ü noḳşān varsa oñaralar oḳuyanlar diñliyeñler ḥayr du'ā ile añalar-¹⁴⁸⁰.

¹⁴⁷⁸ Tā:var B

¹⁴⁷⁹ Bu fak̄ir ü kemteri rah̄metiñden kıılma dūr/Yā Rah̄im ü Ya Kerim yā 'Afüvvün ya Ğafūr:-B

¹⁴⁸⁰ Temmetü'l-kitāb bī-'avnillāhi'l-meliki'l-vehhāb [el-]harrarahu el-ḥak̄irü'l-fak̄ir bende-i 'āli-cenāb ya'nī ḥademe-i Ḥazret-i Ḥünkār kuṭbu'l-aḳṭāb müznibi'l-'āşiyi ü kemterü'l-fak̄ir Ḥasan el-Ḥüznī Tebrizi. Ğafarallāhü zünübehü ve setera 'uyübehü Vakf-ı Dergāh-ı Hacı Bektāş Velī-i Sānī Balım Alevi(?) fi evāyil-i zi'l-ḥiccetü'l-ḥarām yevm-i dü-şenbe temām sene 1316 fi-evāyil-i nisān sene 1315. Sehv ü noḳşān varsa oñaralar oḳuyanlar diñliyeñler ḥayr du'ā ile añalar: Temmetü'l-kitāb bī-'avni'llāhi'l-meliki'l-vehhāb ḥādīmü'l-fuḳarā Eş-şeyḥ 'Ömer İbn-i Derviş Ahmed Min Selāmik Muḥammed Eş-şeyḥ Muḥammed Ğafarallāhü zünübehü ve setera 'uyübehü sehv olmuş varsa oñaralar oḳuyanlar hem du'ādan añalar Ḥor el-fak̄ir Şeyḥ 'Ömer Karakürklü fi evāyili'l-muḥarremü'l-ḥarām fi yevm-i dü-şenbe sene şülüş ve seb'ün ve miye ve elf B

(A nüshasında olan ve fakat B'de olmayan manzum bir bölüm vardır. Bu bölüm farklı bir hat ve kalemlle yazılmıştır. Yazısı oldukça kötü ve düzensizdir. Metin şöyledir:

Destür Yā Pīr-Münācāt

Yā Rabbī beni fahr-i cihān şeh-i enbiyā ḥak̄kı bağışla

Çokdur günāhım şāh-ı evliyā ḥak̄kı bağışla

Hem Ḥadice Fāṭımā Ḥayrū'n-nisā 'ismetine Yā İlāh

Şāh Ḥasan şāhım şehid-i Kerbelā ḥak̄kı bağışla

Şāh Zeynel 'Ābidin, Bākır u Ca'fer ḥak̄kiçün

Mūsa-i Kāzım, 'Ali Musa'r-rızā ḥak̄kı bağışla

Şāh Taḳıyy ve Bā Nāḳıyy Bedrullāh cānibiñ 'aşkıma

Şāh Ḥasan El-'Askeri ve Mehdī-i Şāhib-livā ḥak̄kı bağışla

Hüznî-i bi-çârenîñ bu-ricâsîñ kıl kabûl
Hem cihârde ma'şûm pâk âl ü 'abâ hâkķı bağışla

Münacât ber Kâziye'l-Hacât

Hüdâvendâ bi-hâkķı Server-i Din
Ayırma rahmetiñden ilâ-yevmi'd-dîn
Bu mücrim pür-kuşuruñ kesme ümmidin
Bi-hâkķı Mürtezâ hem hâdi-i dîn
İlâhî bi-hâkķı Muḥammed Muştafâ
İlâhî bi hâkķı âyet-i kul kefâ
Bu mahzûn gönîlüme virgil şafâ
İlâhî bi-hâkķı câmisi âl ü 'abâ
Eyzan
İlâhî bi-hâkķı Fâtıma Ümmü'l-mü' minîn
İlâhî bi-hâkķı İmâmeyni'l-harameyn
Taḥayyürde koyma yevmü'l-maḥbûbîn
İlâhî bi-hâkķı Şehideyn-i Ma'sumeyn
Eyzan
İlâhî bi-hâkķı seyyidü's-sâdât
İlâhî bi-hâkķı nürü's-semâvât
Mu' inim ol yevmi'l-'arâşât
İlâhî bi-hâkķı Muşḥâf ü İncil ü Tevrât
Eyzan
İlâhî bi-hâkķı enbiyâ-i 'izâm
İlâhî bi-hâkķı evliyâ-i kirâm
Bırakma birr ü taḥayyürde kalam
İlâhî bi-hâkķı Resül-ü Enâm
Eyzan
İcâbetde kabûl eyle ricâsîñ
Taḥarrüb-i bâr-gâh kıl ilticâsîñ
Kabûl eyle bu Hüznî'ñ du'âsîñ
İlâhî bi-hâkķı Süre-i Tâhâ ve Yâsîn
Meded yâ şîr, meded yâ şeyḥ, meded yâ şâh, yâ şehinşâh kütâh,
Nazar-ı himmetiñ eylegil hem-râh
Dest-i ümmîdimi dâmen-i şefâ'atüñüzden..... kemterin
'Abd-i fakîrim pür-günâhım pür-günâh
Gelmişim 'aciz ile dâd el-amâna merḥamet kıl ey pâdişâh

RİCÂ-NÂME

Muḥammed Muştafâ enbiyâlar serveri
Kabûl-ü dergâh eylesün ḥıdmetleri
Rahmete mübeddel kılsun zaḥmetleri
'Aliyyü'l-Mürtezâ evliyâlar rehberi
Kabûl-ü dergâh eylesün ḥıdmetleri
Rahmete mübeddel kılsun zaḥmetleri
Ḥadice, Fâtıma Zehrâ-yı Beḫlül
Ḥasan, Hüseyin, âl-i Resül
Kabûl-ü dergâh eylesün ḥıdmetleri
Rahmete mübeddel kılsun zaḥmetleri
İmâm-ı Zeynel Seyyidü's-.....(?)
Muḥammed Bâkır çün oldır üstâd
İmâm-ı Ca'fer şâhib-i irşâd
Kabûl-ü dergâh eylesün ḥıdmetleri
Rahmete mübeddel kılsun zaḥmetleri
Musâ-i Kâzım belânîñ bekçisi
Mu' inimiz ola imâmlarıñ hepisi
İmâm Rıza Ḥorasân'ın gözcisi
Kabûlü dergâh eylesün ḥıdmetleri
Rahmete mübeddel kılsun zaḥmetleri
Muḥammed Tâkî dîniñ serveri
'Aliyyü'n-Nâkî Ḥasanü'l-'Askerî
Çaḫarından dür itmesün bizleri
Kabûl-ü dergâh eylesün ḥıdmetleri
Rahmete mübeddel kılsun zaḥmetleri
Muḥammed Mehdi-i şâhibü'z-zamân
Her dem Hüznî fakîriñ dir el-amân
Hazret-i Hünkâr'ım hem Balım Sulḫân
Kabûl-ü dergâh eylesün ḥıdmetleri
Rahmete mübeddel kılsun zaḥmetleri
İntihâ

Dergâh-ı pîrde hîdmet idenler
 Pîr Balım Hacı Bektâş dervîşleri
 Râh-ı Hâk' a toğru gidenler
 Pîr Balım Hacı Bektâş dervîşleri
 Kûşe-i ' uzletde iderler vahdet
 Bâb-ı bâbânda kılan muhabbet
 Pîr Balım Hacı Bektâş dervîşleri
 Ey gönül gel bu esere eyle kıyâm
 Zikrullâha kıl sen de devâm
 Şıd' ile çağırın yâ On İki İmâm
 Pîr Balım Hacı Bektâş dervîşleri
 Rûz-ı elestiden beri
 Yoluna virmişler cân ile seri
 Dil-şâd iden Hüzni fakîr kemteri
 Pîr Balım Hacı Bektâş dervîşleri

TEŞEKKÜR-NÂME

Muhammed Muştafâ enbiyâlar serveri
 ' Aliye'l-Murtażâ evliyâlar rehberi
 Muhammed ' Ali kırklar serdârı
 Kırklar huzurunda virdik ikrârı
 Ol dem gösterdiler yârı ağyârı
 Şükür gördük o dem didârı
 Kıldık ziyâret Pîrim Hünkârı
 Hünkâr maķâmında sâkindi kırklar
 Ser virir sır açmaz bağrı yanıklar
 İkrârlarında muhkem kul u şadıklar
 Şükür gördük o dem didârı
 Kıldık ziyâret Balım Hünkârı
 Kırklar menziline olur dervîşler
 Haseneyn ' aşkına cân baş virmişler
 Pîrim Hünkâr'a karşı dîvân durmuşlar
 Şükür gördük o dem didârı
 Kıldık ziyâret zât-ı Hünkârı
 Dervîşlerin zikri Zeynel ' Abâ'dır
 Muhammed Bâkır u Bedre'd-dücâ'dır(?)
 Bunları sevmeyeñ Hâk' dan cüdâdır
 Şükür gördük bu dem didârı
 Kıldık ziyâret Ganî Hünkârı
 Dervîşler sever âl-i Resûli
 İmâm Ca' fer'den almışlar uşülü
 Bir mürüvvete bağışlar onlar biñ kusûru
 Şükür gördük bu dem didârı
 Kıldık ziyâret pîrim Hünkârı
 Dervîşlerin gönülde pinhândır râzı
 Mûsâ-i Kâzıma virdim niyâzı
 İmâm Rızâ'dır cihânın serfirâzı
 Şükür gördük bu dem didârı
 Kıldık ziyâret Balım Hünkârı
 Dervîşler sever âl-i ' Ali'yi
 Muhammed Tâkî, ' Aliyen-Nâkî'yi
 Hasanü'l-' Askerî hem Muhammed Mehdî'yi
 Şükür gördük bu dem didârı
 Dervîşler zikri âl ü ' Ali'dir
 Gönülde fikri hem yirlidir
 Pîrimiz Hünkâr Bektâş Velî'dir
 Şükür gördük bu dem didârı
 Kıldık ziyâret Pîrim Hünkârı
 Dervîşlerin muhabbeti Âl-i Resûl'e
 Hüzniyâ baķsaña sağ ile sola
 Şefâ' atcidir Muhammed mücrim ü ' âşî kula
 Şükür gördük bu dem didârı
 Kıldık ziyâret Pîrim Hünkârı
 Balım Hünkârı Ganî Hünkârı
 Zât-ı Hünkârı
 İntihâ
 Meded ey Allâh'im meded
 Derdime dermân eyle
 Bi-hâk'ki âl-i Muhammed
 Derdime dermân eyle
 Hâdice Fâtımâ ' işmetine

Hasan Hüseyin hürmetine
 ‘Ali Zeynel ‘Abā fırkatine
 Derdime dermān eyle
 Muḥammed Bākır’ın ḥaḳḳıçün
 Ca’fer-i Şādık’ın şadāḳatiçün
 Kāzım Rızā’nın ğurbetiçün
 Derdime dermān eyle
 Taḳıyy ü bā Nakīden ey Hüdā
 Hasanü’l-‘Askeri’den itme cüdā
 Muḥammed Mehdī’yi kıl reh-nümā
 Derdime dermān eyle
 Yā Rabb bi-ḥaḳḳı Āl-i Resül
 Hüzni mücrimi itme melül
 Bi-ḥaḳḳı Sülāle-i Betül
 Derdime dermān eyle
 Nefsimi işlāḥ eyle
 İntihā
 Muḥammed, ‘Ali koydu bu yolu
 Cümledeñ evveli ḥasbünallāḥ
 ‘Ali, Muḥammed şāḫib-i himmet
 Meded mürüvvet ḥasbünallāḥ
 Pirim Velī’dir, nūr-ı celidır
 Sırr-ı ‘Ali’dir, ḥasbünallāḥ
 Virdik bu cānı, gördik şultānı
 Oldık mihmānı, ḥasbünallāḥ
 Geçdim her vārdan, dönmem bulardan
 İllā ḳatārdan, ḥasbünallāḥ
 Bu dem dīdāre, irdik Hünkār’e
 Uyduk ḳatāre, ḥasbünallāḥ
 Āl-i ‘Ali’den, rāḥ-ı velīden
 İkrārimız evveliden, ḥasbünallāḥ
 Hüzni’niñ zikri, dilinde şükrü
 Gönüldeñ fikri, ḥasbünallāḥ

Saḳī-nāme

Şun ey sākī baña mā’ı
 Tuhūr-ı müctebāda señ Ḥaḳḳ’ı severseñ
 İçenler ḳatresin buldu serveri
 İ’āde ideseñ Ḥaḳḳ’ı seversen
 Muḥabbet bezminde oturan cānlar
 Cem’ olmuş bir yire hūrī ğilmānlar
 Gönüller ziyālınsın Ḥaḳḳ’ı seversen
 Tekbīr ile tığlanır ḳuzu ḳurbānlar
 Gönüller ziyālınsın Ḥaḳḳ’ı severseñ
 Muḥabbetden Muḥammed oldı zāḫir
 Muḥammed ‘Ali’niñ himmeti ḥāzır
 Olayım dirseñ bu yolda māḫir
 Huzūr gözle señ Ḥaḳḳ’ı severseñ
 Böyle ḳurulmuş ezelden ‘ādet
 İdeli(?) üstāddan budur vaşıyyet
 Nādān ile itme gel ülfet
 Pişmān olmayasıñ soñ...
 Zaḫmet çekmeyince olunmaz zāhid
 Zaḫmeti raḫmet sayarsın Ḥaḳḳı severseñ
 Elest bezminde kālū belādan
 Bir dem ayrılmazız herğiz uludan
 Gel sun bize şāḫım toludān
 Gönüller feraḫlınsın Ḥaḳḳ’ı severseñ
 Muḥammed ‘Ali’dir yoluñ atası
 Eksik olur mu efendim kuluñ ḫatāsı
 Ḳalur mı ḳuşūruna ḳuluñ aḳası (/atası)
 Gönüller ğuşşalanmasıñ Ḥaḳḳ’ı severseñ
 Muḥammed ‘Ali’ dostluğuna vār oldı eflāk
 Şānında nāzil olunmuşdur levlāke levlāk
 Hüzniyā ‘āḳıl iseñ eyle idrāk
 Bunları seversin Ḥaḳḳ’ı severseñ
 İntihā
 Allāḫ Muḥammed ‘Ali’ üçü bir nokḫa
 Bunlardan ğayrı yol gitmez öte

 Söyleyen Muḥammed söyleden ‘Ali

Şanem didikleri bil ki şeytândır
 Cümle 'âkıllar burada hayrândır
 Cihâna hüküm iden iki şultândır
 Söyleyen Muhammed söyleden 'Alî
 Nür-ı nübüvvetle nür-ı vilâyet
 İki bir durur yevme'l-kıyâmet
 Bunları seven çekmez nedâmet
 Söyleyen Muhammed söyleden 'Alî
 Rûz-ı ezelden böyle kurulmuş
 Kâ'inâta haber şöyle virilmiş
 Cümle ervâhlar şaf şaf derilmiş
 Söyleyen Muhammed söyleden 'Alî
 Hüzniyâ nokta için düşme 'inâda
 Münkîr olanlar hergiz yitmez murâda
 Mü'minlere şefî' dir rûz-ı cezâda
 Söyleyen Muhammed söyleden 'Alî
 İntihâ
 MÜNÂCÂT
 İsm-i pâkiñ levh-i kudretde görelî
 Âteş-i 'aşkıñla öldü hem yüreğim yârelî
 Âşık-ı dîdârîñim bu ciğerim yârelî
 Derdime çâre bulunmaz değmedikçe yâr eli
 El-amân el-amân yâ Muhammed meded yâ 'Alî
 El-meded ed-dağıl yâ Pîrim Hacı Bektâş-ı Velî
 Ehl-i beytiñ serdârîñ enbiyânîñ serveri
 İbn-i 'Ummuñ Murtaza'dır evliyânîñ rehberi
 Rûz şeb evrâdımız ezkârımız medh Haydârî
 Rûz-ı maşşerde yarlıgâyîñ bu kemteri
 El-aman el-aman Yâ Muhammed meded Yâ 'Alî
 El-meded ed-dağıl yâ Hüseyn ibn-i 'Alî
 Mağlûkâtîñ eşrefîñ kâ'inatîñ efzâlî
 (?) yokdur sensîñ şefî' yevm-i ezeli
 Şefâ' atîñizden ayırmañ bu fakîr mübtezeli
 Bi-hakkı bi-hürmeti Pâdişah-ı Lem-yezeli
 El-amân el-amân yâ Muhammed meded yâ 'Alî
 El-meded ed-dağıl yâ Pîrim Hacı Bektâş-Velî
 Nür-ı zâtındır 'âleme baş ü ziyâ
 Şehr-i 'ilmem buyurdu bâbı 'Aliye'l-Murtaza
 Rûy-ı dildârîñ görüp oldım şehim rızâ
 Hâk-i pâyinden maşşadım ber-tahsil-i rızâ
 El-amân el-amân yâ Muhammed meded yâ 'Alî
 El-meded ed-dağıl yâ Balım yâ Hacı Bektâş-Velî
 "Laşmeke lahmî" buyurduñ ey Fahr-ı Cihân
 Bu rumûza âşinâ oldı ins ile cân
 Nür-ı vâhid bilinir yüzi günden 'ayân
 Zîkr [ü] fikri budurur Hüzni' nin hemân
 El-amân el-amân yâ Muhammed meded yâ 'Alî
 El-meded ed-dağıl yâ Hüseyn ibn-i 'Alî
 İntihâ
 Gönül ne batarsîñ gam bahrine şâdmân ol bir dem
 Göz dikme mülk-ü Süleymân tahtına kendüne lâyıq bul hemdem
 Fikr itseñ bulursuñ yârî gözedirseñ 'ahdi ikrârı
 Şidkile çağırsañ pîrim Hünkâr'ı zañmileriñ şalur elbette
 Pîrim gelür irişir elbet
 Saña budur benüm vaşiyet
 Nâdân ile itme gel ülfet
 Peşimân olmayasan son dem
 A'nın sonunda farklı bir kalem ve hat ile yazılmış olan manzum kısım şudur:
 Mürüvvet hey erenler mürüvvet kerem-i luţfuñ bol eyle
 Hâlimize kıl merhamet kerem-i luţfuñ bol eyle
 Hünkâr efendim efendim
 İsm-i şerifiñdir Seyyid Muhammed
 Şâhib-i himmetsîñ meded mürüvvet
 Hâk-i pâyinden umarız himmet
 Kerem-i luţfuñ bol eyle
 Eyzan
 Egerçi şâdir olur ise benden haţâ
 Senden luţf u 'atâ bi-hakk-ı cedd-i Muhammed Muştafâ
 Eyzan
 Günâh şâdir olursa bizden düşer misiñiz elden ayakdan gönülden
 Dâ'imâ himmet umarız sizden kerem-i luţfuñ bol eyle

Eyzan
 Uşandı cânım ağıyar elinden
 Ayırma beni didârından yolundan
 Müyesser eyle fakîre kendi hâlerinden
 Kerem-i luţfuñ bol eyle
 Eyzan
 Derviş Hasan El-Fakîr El-Hüzni
 Hak-i pâyiñize sürer yüzünü
 Divân-ı dergâhında kabûl eyle sözünü
 Kerem-i luţfuñ bol eyle
 Hünkâr efendim efendim
 Sultân efendim efendim
 İntihâ
 Pîrim gelür irişir elbet
 Saña budur benim vaşyyet
 Nâdân ile itme gel ülfet
peşimân olmayasın
 Böyle buyurmuş ol Faḥr-i Kâ' inât
 Seyyidim sâdâtsâdât
 Âl-i eṭhârîñ severseñ virgil şalavât
 Şefâ'atine mahzar olmak dilerseñ
 Hem monlâ şeyhu lehû buyurdu.
 Resûl gerçek sözün gel eyle kabûl
 'Arif iseñ bir şeyh ara da bul
 Şeyhsıza şeytân didiler bil
 Hem şeri'atle tarîkat ikisi birdir
 Ma'rifetle haḳîkat bunlarda sırdır
 Dört kapu kırk makâmı da vardır
 Bu remzi fehm itdi İbrâhim Âdem
 Himmet olsa pîrim Balım'dan
 Muḥabbeti çıkmaz hayâlimden
 Hüzniyâ zikriñ eksik itme dilinden
 Muḥaḳḳaḳ sırrına olursın maḥrem
 İntihâ
 Meded yâ pîr-i deste-gîr
 Meded yâ şâh-ı hayber-gîr
 Meded yâ şeyh ḥaḳîr fakîr
 Nazar-ı himmet-i ber-hâl-i pür-taḳşîr
 Baḥrve kebîr
 Eyzân
 Meded yâ Muḥammed meded yâ 'Alî
 Meded yâ pîrim el-Hacı Bektâş Velî
olmuş çerâğ-ı dîn münclî
 Dîdârî ayırmayıñ bu fakîr mübtezeli
 Eyzan
 Meded yâ seyyidi'l-Hayber
 Yâ seyyid hayri'l-beşer
 Meded yâ şâh-ı maḥşer
 Meded yâ sâḳî-i Kevşer
 Meded yâ sâni-i hayder-i şafder
 Meded yâ şâhib tîğ ü teber
 Meded yâ şağîr ü ekber
 Meded yâ ciğer-küşe-gân zâhir
 Meded yâ şebîr ü müşebbîr
 Meded yâ nesl-i pâk âl ü evlâd-ı peygamber
 Meded yâ şeyh ḥaḳîr fakîr pür-keder
 Luţfen eyleyiñ pür-nazar
 Bî-ḥaḳḳ-ı pâdişâh-ı cinn ü beşer
 Kemterin 'abd-i fakîrim
 Pür-günâhım pür-günâhım pür-günâh
 Gelmişim 'aciz ile dâd el-amâna merḥamet kıl ey pâdişâh
 Meded yâ pîrim meded yâ şeyhim meded
 Yâ şâhim meded yâ pâdişâhım meded
 Her dü-'âlem meded pür-günâhım meded
 Meded meded rû-siyâhım meded
 Meded meded yâ pîr meded yâ şeyh meded yâ şâh meded yâ şâhenşâh
 Nazar-ı himmetiñ eylegil hem-râh
 Dest-i ümidimi dâmeniñizden eyleme kütâh
 Kemteriñ 'abd-i fakîrim pür-günâhım pür-günâh
 Gelmişim 'aciz ile dâd el-amâna
 Merḥamet kıl ey pâdişâh

SÖZLÜK

Âdem: İlk insan ve ilk peygamber Hz. Âdem(AS), insan, herhangi bir kimse.

Abd: Kul, köle.

Abdal: Derviş, Kalenderî derviş.

Abdalın sözlük anlamı; dünyadan habersiz,safderun, alıktır. Bunların dışında akıl yormaz, kalendermeşrep ve derviş adam anlamı da vardır. Abdal kelimesinden başka bir de ebdâl vardır. Ebdâl; halkın mesalihinde tasarrufa izinlievliyâullah zümresinden olan bir cemaate denir. Yani ebdâl belli bir evliyâ zümresidir. Ebdâl kelimesi zamanla galatlaşarak evliyâ geçinen mukallitlere, kalendermeşrep miskinlere de abdal denmiştir. Bu şekilde akli ve zihni kısa kâra akli ermeyenlere de abdal denmektedir.(Aslıyüce, 2002; 401)

Abdalân-ı Rûm(Rûm Abdalları): Yalın ayak başı kabak dolaşan bir Kalenderî zümresinin adıdır. Yalnız bir tennûre giyerler. Zaman zaman ellerindeki dâyire ve kudümleri çalıp boynuzlar öttürerek gruplar halinde dolaşırlar. Bir omuzlarında Ebûmüslîmî nacak tabir edilen bir balta, ve Şücâî çomak

Meded yâ pîr-i mu' azzam meded

Yâ şeyh-i muhterem meded

Yâ nebiyy-i ekrem meded

Yâ Mevlâ-yı külli 'âlem

Kemteriñ 'abd-i fakîr pür-günâhım pür-günâh

Gelmişim 'aciz ile dâd el-amâna merhamet kıl ey pâdişâh

Meded yâ dahîlek dâr-ı haber (hayber) ez-aşvâlim

Ez-şerr-i nefis perîşân hâl-i dârım

Nazar-ı himmet ber-hâlim

Bî-hürmet-i eşrâfân ü benî-Âdem

ZİYÂRET-NÂME

Eş-şalât ve' s-selâm 'aleyke yâ mevlâyâ yâ Ebâ ' Abdullâh

Eş-şalât ve' s-selâm 'aleyke yâ mevlâyâ yâ İbn Rasûlullâh

Eş-şalât ve' s-selâm 'aleyke yâ mevlâyâ yâ İbn Emîre'l-mü' minin ' Aliyyen Veliyyu'llâh

..... Rasûlullâh haqqan imânen ve taşdikâ

Es-selâm 'ale'l-Hüseyn ve 'alâ ' Aliyy İbni'l-Hüseyn

Ve 'alâ evlâdi'l-Hüseyn ve 'alâ aşhâb ve 'alâ ihvâni'l-Hüseyn

Ve 'alâ enşâri'l-Hüseyn ve 'alâ etbâ'il-Hüseyn ve 'alâ eşyâ'i'l-Hüseyn

Eş-şalât ve' s-selâm 'aleyküm cemî'an cemî'an cemî'an

Ve rahmetu'llâhi ve berekâtühü hü Hâk yâ ' Alî meded

dedikleri uzun ve ucu kıvrık asâ taşırılar. Birer yanlarında, birinin içinde esrar, diğèrinin içinde ateş yakmak üzere kav ve çakmak koydukları iki cür'adan; diğèr yanlarında, kuşaklarına asılı birer keşkül bulundururlar. Bedenlerinde Ali ismi, Zülfikar veya yılan resmi dövmeleleri bulunur. Otman Baba Velâyetnâmesi'inde Otman Baba'nın abdallarına da Abdalân-ı Rûm denmektedir. Vâhidî'ye göre Otman Baba'yı takdis eden ve Seyyid Battal Gâzî'yi pîr tanıyan bu zümre Hz. Ali'yi ve Oniki İmâm'ı benimsiyorlardı. Namaz oruç gibi ibadetlere yanaşmayan bu abdallar cahil insanları kandırarak onlara kehanetler savuran, hiçbir millete ve dine mensup sayılmayacak bir topluluktur.(Ocak 1992;115-116)

Abes: Gereksiz, yakışksız davranış veya iş.

Adem: Yokluk, mevcut olmama, vücudun zıddı.

Âfâk: Ufuklar, insanın bânîndışındaki şeyler.

Âfitâb: Güneş.

Âgâh: Uyanmış, zihni duru.

Ağaçdenizi: Deliorman bölgesinin eski adı.

Ağü: Zehir.

Ağyar: Sevgiliden gayrısı herkes, Allah'tan başkaları, masiva yerine kullanılır.

Ahd: Söz, and.

Âhen: Demir. Kulağına söz girmeyen, kalın kafalı(mec.).

Âhirü'l-emr: İşin sonunda, neticede, en sonunda anlamında.

Ahterân: Yıldızlar.

Âl: Nesil, süre, evlat.

Alâyiş: Süs püs, şatafat.

Ale'l-husus: Özellikle, bu konuyla ilgili.

Ale't-tahkîk: Aklî incelemeyle edinilen bilgi, hakikaten anlamında kullanılır.

Âm: Sıradan insan,halktan biri.

Ârâm: Dinlenme, ara verip soluklanma.

Âreste: Süslü, bezeli.

Âriyyet: Utanç, mahcubiyet.

Arş-ı muallâ: Göğün en yüksek katı, arş-ı azam.

Arz: Sunma, takdim, yer, dünya.

Âsân: Kolay.

Âsitâne: Büyük tekke veya zaviye.

Asr: Yüzyıl, ikinci vakti.

Atâ: Hediye, armağan.

Avâm: Sıradan, niteliksiz insanlar.

Avn: Allah'ın yardımı, destekleme.

Ayân: Apaçık ortada olan, görünen.

Âyine-i gîfî-nümâ: Dünyayı gösteren ayna, İskender'in aynası.

Ayne'l-yakîn: Bir delile ihtiyaç olmaksızın keşf ve şuhûd ile elde edilen bilgidir.

Azgun: Sapkın, yoldançıkmiş kimse

Âzürde: Kızılmış, azarlanıp incitilmiş.

Baba: Tasavvuf terimi olarak kullanıldığında genelde Kalenderî ve Bektâşilikte tarikat büyüğü veya şeyhine verilen addır. (Ashyüce, 2002; 409)

Ba'd: Sonra, ardından.

Baî: Ezan, çağrı, gür sesle seslenmek.

Bâr: Yük, meyve.

Bâran: Yağmurlar.

Bârî: Hiç olmazsa, en azından, berî olan, Allah(CC)'ın adı El-Bârî.

Basîret: İleri görüşlülük, olanyların seyrinden sonrasını sezme.

Bâtıl: Hak olmayan, asılsız.

Bâtın: Açıkta olmayan, içe dair,gizli.

Bed-endîş: Kötü fikirli, içi fesat.

Belî/belâ: Evet.

Bende: Köle.

Beriyye: Sahra, kır, çöl.

Berk itmek: Pekiştirmek, gevşeyen bir şeyi sıkılamak.

Bevâniyyet: Hayvanlık, hayvanca davranış.

Biliñliyü: Ürkerek, tedirgin olarak.

Bînâ: Gören, bakan.

Biregü: Yabancı, ağyar.

Börk: Geleneksel bir Türk başlığı.

Burka': Kadınların yüzlerine örttükleri bir tür peçe.

Bûy: Koku, zengin.

Bülend: Uzun, bir süre devam eden.

Bünyâd: Bina, yapı.

Bürhân: Kati delil, kanıt.

Büt: Put, sanem.

Câzû: Cadı, büyücü.

Celâl: Öfke, kızgınlık.

Cem: Toplanma, bir araya gelem, Bektaşilikte bir ayin, ayin-i cem.

Cemâl: Yüz, güzellik.

Cevlân: Hareket, akın.

Cezbe: Tarikat ehlinin kendinden geçme hali.

Cîfe: Leş.

Cüdâm: Cüzzam.

Cünbüş: Gırgır şamata, eğlence, şenlik.

Dâd: Yardım, adalet. Yetişin, imdad anlamında kullanılır.

Dede: Bazı tarikatlarda belli mertebeleri tamalayan kimseye veriler addır. Kalenderîlik ve Bektâşîlikte bu isim kullanılır. Bektâşîlikte Hz. Muhammed'in soyundan gelenlere dede, tekke şeyhlerine baba denir. Sadece Hacıbektaş'taki dergâhın şeyhine dedebaba denir. (Aslıyüce, 2002; 413)

Dem: Vakit, an, lahza, şeyh huzunda duruş.

Dem-beste: Şaşakalmış, dem tutan derviş.

Denî: Aşağılık, degersiz.

Dest-gîr: Yardımcı, elden tutan.

Destur: İzin, müsaade.

Deyr: Kilise.

Dîdâr: Yüz, çehre.

Dûd: Duman, pus.

Ebr: Bulut.

Ednâ: En aşağı, aşağılık, degersiz.

Elem: Acı, üzüntü.

Enâniyyet: Bencilik.

Esenleşmek: Vedalaşmak, esenlik dilemek.

Esfel: Aşağılık, en sefil.

Ethar: En temiz.

Evâhir: Sonlar, ayın son on günü.

Evâyil: İlkler, ayın ilk on günü

Evliyâ(velî'nin çoğulu): Kerâmet sâhibi erenler, Allah dostları

Ezelî: Başlangıcı olmayan veya başlangıcı bilinmeyen.

Faraklit: İncil’de Hz. Muhammed (S.A.V.)in adı.

Fâriğ: Boşa çıkmış, işini bitirmiş, rahatlamış.

Fürûmande: Perişan olmuş.

Galtan: Girdap, denizin veya karsuyun kişiyi dipe çekmesi.

Gavr: Göl, nehir vb. dibi, taban

Genc-i nihân: Gizli hazine, Allahü Teâlâ.

Gersen: Ahşaptan yapılan kap, tahta çanak.

Gulüvv: Taşkınlık, haddini aşarak üstüne gitme.

Gümân: Şüphe, tam belli olmama durumu.

Habîs: Pis, kötü, kötü huylu.

Hacîl: Alçak, küçük düşürülmüş, utanılacak hale gelmiş.

Hadeng: Ok.

Hakka’l-yakîn: Kulun sıfatının Hakk’ın sıfatında fânî olup, ilim, şuhûd ve hâl bakımlarından Hak ile bâkî olmasıdır. bu ilim fenâ fillah ve bekâ billah makamlarına erenlerin ilmidir. (Türer, 1995)

Hâlî: Issız, تنها, boş.

Halîfe: Birinin yerine geçen kimse, yerine geçtiği kişiyi temsil eden kişi.

Halvet: Şeyhin emir ve tensibiyle bir dervişin veya kendi isteğiyle bir tasavvuf erbabının karanlık ve dar bir yere çekilip ibadet ve tefekkürle vakit geçirmesidir. (Aslıyüce, 2002; 414)

Hâss: Saf, halis, seçkin.

Hâtem: Sonuncu, mühür.

Hâtemü’l-evliyâ: Evliyânın sonuncusu, son velî anlamındadır. Bu terim yerine imâmü’l-velâye, reîsü’l-velâye terimleri de kullanılır. (Türer, 1995)

Havas: Seçkinler, saygın olanlar

Havf: Korku, tedirginlik.

Hayme: Çadır, dama kurulan gölgeli serinlik yeri.

Hevâ: Hava, heves, istek, sevgi, .

Heves: Nefsin istekleri ve arzuları, geçici arzular.

Hil'ât: kaftan, saltanat alameti olan giysiler.

Hîn-i seher: Seher vakti.

Hurde: Dalgaya alma, alay etme, küçümseme.

Hüveydâ: Acık, apaçık belli.

Is (is): Sahip, iye.

Issı: Sıcaklık, ısı, sahip.

İğvâ: Azdırma, baştan çıkarma.

Îhâm: Vehme düşürme.

İlme'l-yakîn: Akıl yoluyla elde edilen istidlâlî bilgiye denir.

İrgürmek: Yetiştirmek, kavuşturmak.

İsâr: Cömertçe verme, kendi muhtaç olduğu halde verme.

Kadîm: İlk olan ve kendinden öncesi olmayan.

Kâhil: Tembel, aylak.

Kamer: Ay.

Çande: Nerede, hani.

Kân-ı velâyet: Velâyet madeni, velâyet kaynağı.

Kat': Kesmek, bölmek.

Kerâmet: Kerem, lütuf, ihsan anlamındadır. Terim olarak, sâlih müminlerde meydana gelen olağanüstü(harikulâde) haller demektir. Bir velinin kerâmeti tâbi olduğu peygamberin mucizesi olarak kabul edilmiştir. Kerâmet sâhibi tâbi olduğu nebînin şerîatına teslim olmak zorundadır.keramet ik türlüdür:1. Kevnî(Maddî/ Sûrî) kerâmet: tayy-i mekân gib kerâmetlerdir. 2. Hakîkî(İlmî, mânevî) kerâmet: müritlerinin hallerini müsbet yönde

geliştirmek, ilmi ve irfanıyla başkalarına tesir ederek kötü huylarını gidermek gibi kerâmetlerdir.(Türer, 1995)

Evliyâdan zuhur eden olağanüstü hallere ululuk, büyüklük anlamında kerâmet denir. (Aslıyüce, 2002; 415)

Kutb (kutub/kutup): Manevî derecesi büyük velî bir kuldur, âlem kutbun etrafında döner. Kutup âlemin rûhu olarak değerlendirilir. Kutb, kendi kafasına göre değil, Allah'ın izniyle hareket eder. Emr âleminden halk âlemine doğru meydana gelen tenizzül olayları, kutb üzerinden cereyan ederek vuku bulur. Kutub tasarruf sahibidir ve bu tasarrufu kader-i ilâhî programı dışında yani Allah'ın irâdesi dışında kullanamaz. Kutub, âlemin ruhu, âlem de onun bedeni gibi olup Allah'ın her zaman bakmakta olduğu kişidir.(Cebecioğlu 2004: 385,386) kutbun en büyük özelliği zamanında tek olmasıdır.her kutub kutbiyyete Resûlullah ile nâil olur.(Akkaya 2000:34-42)

Lerze: Titreme, titreyiş.

Likâ: Görme, kavuşma.

Mâsivâ: Allah'ın dışındaki her şey.

Masrû': Saralı, deli.

Mazhar: Meclâ, tecelligâh.

Meczub: Allah sevgisinden dolayı kendinden geçmiş kişi, cezbeye kapılan.

Meftul: Kıvrılmış bükülmüş bez, külahsız sarılan sarık.

Melâmetîler: İhlasın mânasına riâyet ve sıdkın esasını muhafaza uğrunda bütün gayretlerini sarf eden bir cemaattir. Taat ve ibadetleri gizli, iyi ve hayırlı işleri halkın gözünden saklı tutma husunda büyük bir hassasiyet gösterirler. Amel-i salihden en küçük bir şeyi bile ihmal etmezler. Nafile ve fazilet nevinden olan amellere sıkı bir şekilde sarılmayı yolun gerekleri cümlesinden sayarlar. Bunların meşrepleri daima ihlasın manasını gerçekleştirmektir. (Süleyman Uludağ, Mustafa Kara: Nefahatü'l-Üns)

Miskin: Zavallı, âciz kimse, derviş.

Mugayyebât: Gaible ilgili olan, bilinmeyenler.

- Murğ-zâr:** Kuşu bol olan yer, yeşillik ağaçlık alan.
- Mübtezel:** Bezl edilen, saçılan, bol, degersiz.
- Mücâhede:** Nefsin sevmediği işleri ve ibadetleri yaparak nefsi terbiye etme.
- Mücellâ:** Parlak, cilalı.
- Müş:** İteleme hareketi, yumruk.
- Müttekâ:** Dayanılan şey, koltuk değneği, bir tür derviş asası.
- Müzevir:** Laf taşıyan.
- Nâmûs:** Cebrâil (A.S.)
- Nân u nemek:** Tuz ve ekmek.
- Nas:** Delil olarak gösterilen açık ve sarih ayet.
- Nemed:** Keçe, keçeden yapılan külah.
- Nısf:** Yarım, yarı.
- Nikbet:** Karamsarlık, talihsizlik.
- Nisâr:** Saçma, bol bol dağıtma, cömertçe verme.
- Pervaz:** Kanat, kanatlanıp uçmak.
- Pîş ü püşt:** Ön ve arka taraf.
- Remz:** İşaret, gizli bir şekilde veya sembolle anlatma.
- Renc:** İncinme, sızı.
- Riyâzet:** Nefsin sevdiği yeme, içme, gibi işleri yapmayı azaltarak nefsi terbiye etme.
- Rubahleyin:** Tilki gibi.
- Rugan:** Yağ, yağlı, yağ gibi parlak olan şey.
- Sa'y:** Çalışma, emek harcama.
- Sâdır:** Südûr eden, ortaya çıkan.
- Sâlûs:** Riyakâr, ikiyüzlü, münâfik.
- Sanem:** Put, heykel.

Seb'ul-mesânî: Tekrarlanan yedi ayet anlamında Fatih Suresi için kullanılan ifade, Fatiha'da olmayan yedi harf.

Sehâ: Cömertlik, eli açıklık.

Ser-çeşme: En büyük çeşme, tarikatın en ulusu, kurucusu.

Sınmak: Kırmak, kırılmak.

Siyâm: Oruçlar, oruç tutulan günler.

Subh-ı sâdık: Tan yerinin ağarması, subh-ı kâzib'den sonraki ikinci ağarma.

Süflî: Kötü, fasit.

Şek: Şüphe.

Şemme: Azıcık, gayet az olan.

Şems: Güneş.

Şikâr: Av, av hayvanı.

Şîr-i ner: Erkek aslan.

Tabl: Davul.

Tahsîn: Aferin anlamında beğenme sözü, güzelleştirmek.

Tapu: Huzur, ind, makam.

Terk: Başlıklarda, takkelerde her bir dilim.

Tevhîd: Birleme, bir olduğunu inanma. "Sûfiler tevhîdin bir târifinin yapılamayacağını söylemişler ve tevhîdden şu üç mânâyı anlamışlardır: a) Allah'ın kendi birliğini bilmesi ve bildirmesi. b)allah'ın insanda O'nun birliğini idrâk etme gücünü yaratması.c) insanın allah'ın bir olduğunu ve bu husustaki hükmü bilmesi. Üç tür tevhîd vardır: 1. Avâmın tevhîdi: İstidlâl yoluyla kâinâtın bir hâlıkının bulunduğu hükmetmektir. Buna tevhîd-i îmânî denir. 2. Havâssın tevhîdi: Sebeplere bakmadanâlemde cereyan eden iyi ve kötü, faydalı ve zararlı her şeyde Hak'tan başka bir şey görmemektir. Buna inanan her şeyi Hak'tan bilir. Buna tevhîd-i hâlî denir. 3. bu fnâ fillâh makamına ulaşan âriflerin ve siddîkların tevhîdidir. İzâh edilemez. Zevkîdir." (Türer, 1995)

Tuhfe: Armağan, hediye, tuhaf şey.

Tuş gelmek: Rastlamak, denk gelmek.

Ukalâ: Akıllılar, bilmişlik taslayan kimse.

Ümem: Ümmetler, ümmetin tamamı.

Ümera: Emirler, devlet adamları.

Vahdet-i vücûd: Allah'tan başka hiçbir varlığın hakikatte mevcut olmadığı esasına dayanan inanış ve düşüncedir. Hallac-ı Mansur ve Muhyiddin ibnü'l-arabî bu düşünce sistemin önde gelen sîmâlarıdır. İmâm-ı Rabbâni Hazretleri vahdet-i vücûdu tenkit etmiş ve vahdet-i şuhûdu savunmuştur. (Türer, 1995)

Vâkıa: Vuku bulmuşolan, olay, düş, rüya.

Vâlih: Şaşırmış, donakalmış kişi.

Vâsî: Vasiyeti tabik edenkişi. Malını tasarrufa akli veya gücü yetmeyeninin malını sevk ve idare ederek mal sahibine faydalı olan kişi.

Velâyet:1. Velîlik, ermişlik 2. Velî kimsenin sıfatı 3. Başkasına sözünü geçirme 4. Dostluk, Allah dostu olmak

Velî: Ermiş eren. İşlerini Allâhü Teâlâ'nın gördüğü, kendi nefesine bırakmadığı kimsedir. Allah'a kaşı itâat ve tâatini yerine getiren kimse anlamındadır. Bu mânâda itâati fâsılasız devam edip araya isyan girmeyen kimsedir.velî, Allah'tan korkan, böylece O'nun dostluğunu kazanan, Allah'ın da bu özelliğinden dolayı kendisini emniyet ve devamlı himayesi altına aldığı kimse demektir. Nebîler ma'sûm, velîler ise mahfûdurlar. Velîlerde ne korku ne ümit ne de hüznü vardır.(Türer, 1995)

Verâ: Haramdan ve diğer günah işlerden sakınma.

Yarak: Harp veya yolculuk tedariki, silah.

Yesir: Esir, tutsak.

Yülûmek: Saç, sakal ve benzerini yolmak, hiç kalmayacak şekilde kazımak.

Zamîr: Akıldan geçirilen , içten geçen tasavvurlar.

Zeker: Erkeklik organı, tenasül uzvu.

Zerk: Dindar görünme, ikiyüzlülük, riya, dalavere.

Zihî: Ne güzel, ne hoş anlamında beğenme sözü.

Zinhar: Asla, kesinlikle. İkaz anlamı verir.

Zîr ü zeber: Yerle bir, tarumar.

Zu'm: Zan, içten geçen fikirler.

Zünûb: Zenb'in çoğulu, günahlar.

İNDEKS

A

Ādem, 7, 9, 26, 27, 30, 31, 36, 46, 47, 57, 60, 61, 66, 130, 174, 175, 176, 187, 199, 200, 201, 203, 205, 212, 221, 229, 240, 255, 258, 260, 271, 272, 273, 274, 301, 302, 312, 314, 321, 322
Ādem, 47
ağaç kılıc, 147
Ağaçdeñizi'nde, 70, 95
Ağrı Tağı, 65
Ahmed Baba, 28, 31, 97, 98, 294
Ahmed Dervîş, 160
Ahmed Paşa'yı, 265
Ahyolu, 95
Akbaş, 95
Akçakızanlık, 76
Akpinâr, 123
Akpuñar, 115, 118, 125, 126, 298
Akpuñar Tekyesi, 115, 125
Akpuñar tekyesi, 113
Ariğ Çoban, 68
At Meydānı, 246, 287, 291
Atā, 137, 138, 139

B

Babaeski'den, 68
Balaban Baba, 196, 201, 205, 241
Balçık Hişārı, 165, 166, 167, 168
bank-ı Muhammedî, 65
Bār-ı yek, 189, 193, 196, 207, 210, 212, 214
Barmaksızoğlı Mehemmed -Beğ, 121

Bāyezîd, 57, 64, 105, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 118, 126
Belğrad, 84, 85, 87
Belğrād, 165, 167
Beyt-i Ma' mūr, 178
biñler, 90

C

Cünün Sinān, 179

Ç

çelebi, 92
Çeltikçi Köyü, 127
çerāğı, 69, 150, 218, 282
Çin, 65
Çirmen, 295, 296
Çömlek Köyi, 214
çul, 7, 31, 73, 74, 197, 214, 227

D

deccāl, 92, 300
Deli Bağşı, 31, 296, 297
Deli Cüdā, 137
Deli Umur, 21, 26, 35, 39, 40, 124, 127
Devne Göli, 173, 177
Dırnāva, 72, 73, 82
Dırnāvā, 75, 122, 243
Dikilü Taş, 287
Dobra Hān, 147, 148
Dobrica, 32, 42, 157, 165, 179, 214

E

Ebū Derdā, 94

Edirne, 8, 21, 34, 36, 196, 199, 201,
205, 209, 212, 224, 227, 228, 229,
231, 233, 234, 235, 238, 240, 289,
292, 295
Ednâ, 326
ehl-i cife, 34, 92
ejderhâ, 147, 167, 250
Ekrek Konağı, 225
ene'l-hağ, 9, 57, 66, 124, 162, 175,
178, 200, 201, 204, 205, 221, 244,
258, 264
Engerüs, 104, 152, 209, 210, 289
Er Hacı, 65
Eskisaray, 86
Etyimez Tekyesi, 137
Etyimezler, 137
Evliyâ Depesi, 298
Eyyüb-i Ensârî, 282

F

Faraqlit, 53
Fâtıma, 52, 317
Felâtüñ, 259
Filibe, 130, 131
Furkân, 97, 178, 314

G

ğâ'ib erenleri, 74
Gelibolu, 81, 82

H

Hacı Bektâş Velî-i Sâñi Balım Alevî,
22, 316
Hacı Bektâş-ı Velî, 93, 107, 108, 111,
114, 320
halife, 9, 31, 34, 39, 57, 92, 125, 132,
146, 175, 179, 226, 258, 259, 260,
272, 277, 280
Hamzabeğli Tağı, 214, 223
Hasan, 22, 23, 52, 53, 82, 130, 191,
194, 195, 207, 209, 238, 274, 295,
316, 317, 319, 321

Hasan Baba, 130
Haşküy, 207, 224, 297
Hâtemi'n-nebiyyîn, 51, 52
Hazret-i Monlâ, 20, 30, 35, 187
Hazret-i 'Alî, 50
Hazret-i Risâlet, 34, 46, 50, 51, 52, 53,
54, 55, 72, 89, 92, 175, 204, 258,
272, 301, 305, 313
Hırsovâ, 161
Hıtâ, 65, 159
Hızır İlyâs Depesi, 298
Hızır, 104, 168, 298, 305, 306, 307
Hindistâniler Tekyesi, 245
Hüseyn, 27, 52, 53, 82, 89, 209, 238,
317, 319, 320, 322
Hüseyn Dede, 190
Hüssâm Baba, 61
Hüssâm Şâh, 27, 61, 63, 71, 88, 196,
281

İ

İbrâhim Edhem, 57, 93
İstanbul, 4, 8, 25, 26, 33, 35, 36, 65,
73, 74, 82, 84, 85, 86, 94, 95, 99,
101, 122, 158, 218, 219, 223, 224,
229, 234, 239, 241, 243, 244, 245,
248, 250, 254, 260, 262, 267, 269,
274, 275, 276, 281, 282, 284, 287,
289, 291, 293, 305, 338, 339

K

kaçgun, 67, 71, 81, 95, 100
Ka'be, 178, 286
Kara Abdâl, 28, 111, 112
Kara Boğdân, 266, 267, 270, 272, 295
Kara Şamit, 78, 94, 283
Kara Turna, 121
Kara Yaşılı, 216
Karadeñiz, 64, 95, 147, 153, 155, 221,
224, 265, 282, 283
Karaçoçak Baba, 28, 31, 97, 98
Karamanlu, 277

Ƙarāşu Yeñicesi, 113
Ƙarīn Ovası, 190
Ƙāzīkōyi, 297
Kemāyil, 21, 123, 125, 127, 128, 131, 135, 138
 Kerbelā, 53, 88, 316
Kerhī, 107
Ƙılıc Manasturı, 246, 250, 263, 266, 267, 269, 270, 274, 277, 285, 287, 289
Ƙırkılise, 208
Ƙırklar, 318
Ƙızılağaç Yeñicesi, 139
Ƙiçi Bayram Ƙonağı, 223
 kiçi Ƙardaş, 94
Kiliğrā, 149, 153, 155, 157, 164, 168
Ƙonakçı Kōyi, 306
Ƙonstantiniyye, 243
Ƙoyuk Tekyesi, 295
Ƙoyun Baba'dur, 68
Ƙuṭb, 57, 58, 59, 62, 64, 69, 73, 83, 85, 93, 94, 96, 108, 109, 126, 128, 133, 141, 179, 182, 187, 205, 214, 225, 281, 289, 293
Ƙuṭbiyyet, 58, 59, 91, 299
Ƙuṭbu'l-aḳṭāb, 8, 22, 39, 57, 59, 61, 62, 65, 68, 73, 78, 93, 109, 112, 132, 133, 145, 148, 173, 175, 177, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 212, 213, 216, 217, 221, 222, 223, 225, 228, 229, 231, 234, 237, 238, 240, 243, 245, 246, 250, 252, 259, 263, 265, 269, 276, 281, 295, 297, 301, 316
Küççük Abdāl, 147, 313
Küççük Çekmece, 229
Külhān Muştafası, 83

L

lā, 9, 20, 31, 46, 47, 50, 51, 55, 61, 62, 92, 105, 110, 111, 115, 116, 126, 130, 132, 145, 146, 172, 175, 183,

188, 195, 198, 200, 222, 228, 232, 237, 241, 254, 256, 258, 259, 273, 285, 293, 297, 298, 300, 301, 302, 309

M

Madara, 149
Maḥal Köprüsi, 202
Maḥmūd Çelebi, 279
Maḥmūd Paşa, 84, 85, 207, 208, 218, 221, 224
Māl Oyuğu, 136
Manşūr, 25, 162, 187, 199, 200, 201, 221, 259
maẓhar-ı sırr-ı zāt-ı İläh, 67
Mecüklü Baba, 21, 34, 38, 177, 178
Meḥemmed Hān, 73, 84
Meric, 130
meşāyih, 92
Mihāloğlu 'Ali Beg, 209
Misivri, 99
Mollā Gürānī, 22, 258
Monlā Ƙırmī, 22, 258
Muḥammed, 7, 9, 23, 27, 30, 31, 36, 45, 47, 49, 50, 53, 56, 61, 66, 92, 127, 128, 130, 145, 158, 171, 173, 175, 178, 183, 187, 189, 192, 198, 199, 200, 201, 203, 205, 212, 221, 226, 229, 240, 253, 255, 258, 260, 271, 272, 273, 286, 295, 300, 301, 302, 304, 312, 316, 317, 318, 319, 320, 321
Mūsā Beğ, 143, 147
Muştafa Çelebi, 218, 219, 224
mülhīd, 188
Mü'min Derviş, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 121, 123, 125, 131, 132, 133, 134, 180, 182, 183, 191
Mü'min Derviş, 105, 106, 119, 120, 183
müşāhede, 9, 58, 60, 62, 73, 87, 90, 108, 117, 119, 125, 130, 131, 140,

141, 149, 153, 154, 157, 162, 165,
169, 172, 183, 189, 197, 224, 236,
237, 240, 241, 249, 250, 254, 255,
257, 266, 267, 271, 277, 278, 283,
286, 290, 302

N

Nakkāş, 105
namāz, 30, 33, 75, 78, 100, 129, 155,
164, 165, 258, 288, 295, 307
Naşūh Baba, 115, 116, 118
Niğboli, 121

‘

‘**Abdu’r-rahmān Baba**, 195
‘**Ālem-i ‘ulviyye**, 164
‘**Alī**, 30, 35, 45, 47, 48, 49, 50, 73,
155, 158, 187, 242, 274, 292, 294,
318, 319, 320, 321, 322
‘**Ali Beğ**, 120, 121, 210, 212
‘**Azrā’il**, 128

O

Oğuz, 61, 297

‘

‘**Irak**, 88
‘**İsā Beğ**, 168, 169, 170, 171, 191, 295

O

Otmān Baba, 9, 23, 27, 36, 44, 61, 67,
72, 87, 88, 94, 96, 100, 101, 102,
105, 108, 109, 111, 115, 118, 120,
127, 129, 136, 140, 151, 171, 188,
191, 195, 196, 198, 205, 212, 228,
229, 231, 232, 233, 234, 235, 236,
237, 243, 249, 253, 255, 257, 259,
264, 268, 269, 272, 275, 276, 277,
278, 280, 284, 286, 288, 289, 293,
302, 304, 311

P

Pirevādī, 177, 183, 184, 186, 188, 191

R

riyāzāt, 72

Rūhullāh, 53, 198, 199

Rūm, 9, 31, 57, 61, 62, 63, 65, 76,
177, 195, 208, 209, 210, 218, 229,
244, 245, 253, 258, 260, 267, 282,
293, 295, 313

Rūm abdālları, 218

Rūmbeğli, 216

S

şāhib-i taşarruf, 26, 69, 86, 93, 234,
246, 259

Sarāy, 140, 194, 196

Şarı Şaltuğ, 7, 27, 68, 147, 148, 149,
150, 153, 154, 155, 160, 221, 267,
268

seb‘ül-meşānī, 145

sedd-i İskender, 84, 148, 162, 218, 235

semā‘, 111, 162

Semendre, 120

sırr-ı Muḥammed, 173, 178, 201

sırr-ı Yezdān, 7, 9, 27, 30, 35, 36, 76,
186, 187, 201, 210, 212, 213, 214,
221, 229, 240, 253, 256, 285, 290,
291, 302, 312

Sinān Paşa, 252, 253, 254, 255

Şomun Abdāl, 27, 72, 75, 196

Sultān Baba, 13, 73, 97, 138, 181, 211,
217, 218, 219, 232, 269, 282, 283,
306, 312, 313

Sultān Meḥemmed, 22, 26, 31, 63, 74,
83, 84, 85, 86, 87, 88, 94, 101, 158,
168, 175, 194, 195, 207, 208, 209,
218, 219, 221, 223, 224, 229, 233,
234, 236, 239, 241, 244, 246, 248,
249, 250, 252, 255, 256, 257, 258,
259, 260, 261, 263, 264, 265, 266,

267, 268, 269, 270, 271, 272, 273,
275, 278, 283, 284, 285, 289, 290,
291, 292, 305, 311
Sultān Murād Hān, 63, 65, 73, 152
Sultān Şüca', 57, 281
Suriçi, 35, 40, 186
Süleymān Paşa, 266, 267, 268, 271,
284, 285

Ş

Şāhkulı Baba, 65, 286
Şefgüllü Beğ, 33, 281, 285, 286, 287
şeyh-ı salūs, 107
Şibli, 107

T

Tanñrı, 9, 48, 49, 52, 55, 83, 118, 124,
125, 127, 131, 145, 154, 161, 164,
170, 177, 182, 183, 191, 196, 212,
214, 216, 226, 236, 252, 254, 255,
260, 271, 272, 273, 274, 287, 297,
298, 300, 301, 302, 304, 311
Tanñrı Depesi, 298
Tatar, 120, 195, 265
Terkoz, 67
Tevhid, 90
Tevrāt, 97, 317
Tunça, 214, 225, 226
Ṭuna, 267
Ṭurhan Baba, 140
Ṭurnacı Baba, 129

U

Ulu Abdāl, 147, 160
Ulu Dere, 297, 306

ulu kardāş, 93
Ulusı Kesriyye, 70
Umür Baba, 128
Uzun Hasan, 194, 195

Ü

üçler, 31, 36, 229
üçyüzler, 90
Üsküdar, 286

V

Vahdet, 78
Vardār, 107, 118
Vardār Yeñicesi, 119
Varna, 11, 151, 168, 169, 171, 172,
173
Vidin, 121
Vize, 21, 31, 34, 95, 96, 97, 98, 99

Y

yağma, 81
Yanbolı, 81, 143
Yanbolu, 34, 41, 101, 103, 104, 105,
137, 139, 141, 142
Yıldırım 'İmāreti, 202, 203, 212, 295
Yıldırım Yağası, 202
Yidilere, 90

Z

Zağara, 81, 105, 107, 123, 127, 131,
136, 179, 184, 191
Zağara Yeñicesi, 81
zāt 'ālemi, 116
zıll-ı hümāyūn, 139
zü'l-fikār, 52, 191, 193, 221, 223

KAYNAKÇA

- Akkaya, Veysel: Kâbe ve İnsan (Tuhfe-i Atâiyye-İsmail Hakkı Bursevî), İnsan Yayınları, İstanbul 2000
- Altıntaş, Hayrani: Tasavvuf Tarihi, Akçağ Yayınları, Ankara
- Araz, Nezihe: Anadolu Evliyâları, Atlas Kitabevi, İstanbul
- Asliyüce, Erdoğan: Türkistan'dan Anadolu'ya Alpler-Erenler, İstanbul, 2002
- Avşar, Doç. Dr. Ziya, Otman Baba Vilâyet-nâmesi'ne Göre Otman Baba ile Rumeli Bölgesindeki Babaların Münâsebetleri (2. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevîlik ve Bektâşîlik Bilgi Şöleni Bildiri Kitabı, 1. Cilt, Ankara, 2007)
- Aynur, Hatice, Dipnot Ve Bibliyografya Gösterme Teknikleri,, İstanbul 1992
- Cebecioğlu, Ethem: Tasavvuf Terimleri Deyimleri Sözlüğü, Anka Yayınları, İstanbul 2004
- Çamuroğlu, Reha, Tarih, Heterodoksi ve Babaîler, Metis Yayınları, İstanbul 1992
- Çetinkaya, Nihat, Kızılbaş Türkler, Tarihi, Oluşumu ve Gelişimi, İstanbul, 2004
- Develi, Hayati: Ahmed Yesevî, Şule Yayınları, İstanbul 1999
- Devellioğlu, Ferit: Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Aydın Kitabevi, Ankara 1998
- Durbilmez, Dr. Bayram. "Muhyiddin Abdal'a Göre Hacı Bektaş ve Otman Baba", 2007. <http://turkoloji.cu.edu.tr/halk%20edebiyati/34.php>, 20.09.2007
- Eren, Sıdık Naci: Yüce Velîler ve Anadolu Evliyâları(Cumhuriyet Sonrası Tasavvuf Büyükleri), Şelale Yayınevi, İstanbul 1990
- Günay, Ünver; Güngör, Harun: Türk Din Tarihi, Laçın Yayınları, Kayseri 1998
- Güzel, Abdurrahman, Abdal Mûsâ Velâyetnâmesi, TTK, Ankara 1999

- Kara, Mustafa, Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi, Dergâh Yayınları, İstanbul 1995
- Kavakçı, Yusuf Ziya: İslam Araştırmalarında Usül, Emel Matbaacılık, İstanbul 1976
- Kırkılıç, Ahmet: Başlangıçtan Günümüze Tasavvuf, Timaş Yayınları, İstanbul 1996
- Korkmaz, Esat, Vilâyetnâme(Menâkıb-ı Hacı Bektaş Velî, Ant Yayınları,.....,1995
- Ocak, Ahmet Yaşar, Babaîler İsyanı Alevîliğin Tarihsel Altyapısı Yahut Anadolu'da İslam-Türk Heterodoksisinin Teşekkülü, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1996
- Ocak, Ahmet Yaşar, Osmanlı İmparatorluğunda Marjinal Sûfilik: Kalenderîler, TTK, Ankara1992
- Ocak, Ahmet Yaşar, Osmanlı Toplumunda Zındıklar Ve Mülhidler(15.-17. Yüzyıllar, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1998
- Ocak, Ahmet Yaşar, Türk Sûfilğine Bakışlar, İletişim Yayınları, İstanbul 1996
- Ocak, Ahmet Yaşar, Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler(Metodolojik Bir Yaklaşım, TTK, Ankara, 1992.
- Ocak, Ahmet Yaşar, Bektâşî Menâkıbnâmelerinde İslam Öncesi İnanç Motifleri, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1983.
- Özcan, Hüseyin, Alevî/Bektâşî Kültürüne Bakışlar, Horasan Yayınları, İstanbul 2003
- Pala, İskender: Ansiklopedik Dîvan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul 2004
- Sami, Şemseddin, Kâmûs-ı Türkî, Çağrı Yayınları, İstanbul 2004
- Seyidoğlu, Halil, Bilimsel Araştırma Ve Yazma El Kitabı, Güzem Cem Yay.,İstanbul,2003
- Tayşi, M. Serhan; Aşkar, Mustafa: Tarikat Kıyafetleri(Yahyâ B. Sâlih El-İslâmbolî), Sûfî Kitap, İstanbul 2006
- Türer, Osman: Ana Hatlarıyla Tasavvuf Tarihi, Seha Neşriyat, İstanbul 1995
- Uçman, Abdullah: Müzekki'n-Nüfûs(Eşrefoğlu Rûmî), İnsan Yayınları, İstanbul 2007
- Uludağ, Süleyman; Kara, Mustafa: Nefahatü'l-Üns Evliyâ Menkıbeleri(Abdurrahman Câmî), Marifet Yayınları, İstanbul

Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi: Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Meali(Sadeleştiren: Halil Uysal), KitapKent Yayınları, Konya

İnternet kaynakları;

Dr. Aynur Koçak, Akyazılı Sultan ve Tekkesine Folklorik Bir Yaklaşım, <http://www.hbektas.gazi.edu.tr/dergi> (Erişim: Kasım 2008)

İbrahim Bahadır(Araştırmacı Yazar), Hacı Bektâş-ı Velî Vakfı "Anadolu Alevîliğinde Ocaklar ve Dedelik Kurumu Sempozyumu", (Erişim: Kasım 2008) <http://www.aleviweb.com/forum/archive/index>

Semra DOĞRUER, Şücaaddin Veli Ocağı'nın Dedesi Nevzat Demirtaş İle Söyleşi, (Erişim: Kasım 2008)

<http://www.hbektas.gazi.edu.tr/portal/html/modules.php?name=News&file=article&sid=630>

TIPKIBASIM

تولادك كولدك ليا خفتك لانك ذك بيورتك وهم لا يعك بي
 ارفكك وهم مبارك اسم وجودي ظاهر غامض ظاهر ابحاث كافر ارف
 ذري يفتك كورم يند معن طوقتك ومؤمن مؤحد لريك روحيه
 احي حيات صا حيك وهم ظاهر غامض ظاهر صفات برله ولا يسيه
 ايد نبوب طاقتك نزله بيرويشد بر خاتم النبوت آنا رسول يا شيف
 ديك وغير حيك اولور كورن بيخبرم قلم برله ديدكي اولور آنا رسول
 ديدكي كند و حقيقتك دير يا شيف ديدكي حضرت علي حقيقتك دير
 لبي آرم صفى دور زندان نا خاتم النبوت نجله نك نبي صله ظاهر
 نبوت برله خلقى حقي ديدنه دعوت و دلالت ايدرك با طين
 هما لميدن ولايت برله هسا يه نكاه اولورده هر كيم اقرار ايتك مؤمن
 مؤحد اولك و هر كيم انكار ايتك كافر اولوب عذاب مستحق اولد
 ايواه انكار حقيقتك انكار ايدن هر كيم نبوتك انكار ايدن ولا يسيه انكار
 احميت دير و هر كيم نبوتك ولا يسيه انكار ايدن الله تعالى ايتك انكار
 ايتك بر دعوتك يا الله امار رسول حقيقي عليه السلام نبوتك
 كليجك ظاهر غامضه عالمي صفات برله حضرتي على كرم الله وجهه

ولا يسيه

ولا يسيه مظهر و شك زير رسول شاند باسعين منزل اولدى
 وعلى شانند هل اقل منزل اولك وهم رسول حضرتي على حقيقتك
 بيرويشد بر انا نجله من نور واجد يعنى ديك اولور كورن على ايله
 بر نور اولور ديدكي اولور اوليله اولسد ولايت نبوتك يوكال شيب
 و خاللا شيد بر و هر تنگي بيارك و تعالى رسول حضرتك جيبم
 و نبوتك بر اظهر من الشمس لبي من نور اولون خلق اوليدن بر نظم
 مظهر حضرتي رب الجيب
 مظهرنا نشانده بر اولوك كما
 مظهرنا بر اينناك سرورى
 مظهرنا بر جهاه حل مشكلات
 مظهرنا بر منبع لطيف و فناء
 مظهرنا بر نور و درخت انا
 مظهرنا بر شافى مشرف
 مظهرنا بر لطيفه يوكال
 مظهرنا بر سلامتى
 مظهرنا بر رتبه و رتبه جمله لطيب
 مظهرنا بر حضرتي طلى حله
 مظهرنا بر اولنا انك بيهرتي
 مظهرنا بر مؤمنه ابر حيات
 مظهرنا بر صداقى صدف صفاء
 مظهرنا بر كودن در ظلامى انك
 مظهرنا بر رهبرى ملكار يوكال
 مظهرنا بر قائلتد بكل مله
 مظهرنا بر ايشودن سرفا ايشودن

2186

۳۹۷

اولیاء الله ملائکة فتعابوا لئلا يسلاهم ويؤذوهم
 ونذاصطرقت اكلب فصر ايدهم ونقصو روى ابل الله ايدهم
 كفر سويلك بولى وبله اولسد برمسكه كه صاحب ولايت وقطال
 اقطاب جهاتك اولاد وجموعى شبيكه تصرفي كيمه اول مسند
 حقيقه حرق دكل ياندى بر بوى اول مسكه كه اولو العوف ولايت اولاد
 ومعريفه مشرفه من دسوزنده در مافاندا ايرى اول حاله التو مسكون
 مشرب و سررشته ايسفك غايت عى القدر ندى بر بلهنى اول اسير
 على الحصوصى كه سترى بزدك و محسد و عيسى و صوفى و آدم بنم
 و نيله دنى معنا سايك و دعوا سايك كو ستر ميسى اول اوله اولسد
 مجموع اهل طريقتك نهان ياقى و كمال التفت نهان ياقى سر چشمه سى بونو
 ايا شيخ و كرمه و در و شريف بجهن ادر ايا اينده سوت اين
 ولائى تر قونك قبله كتابى سندان دنى اولور در مالو تنو شريف
 در نواف ختمو لا يتنام له سلمات اوقات انا قدسى اللامع العرف
 بعم ايعاشفانك ابلالات و اف عقل ايجوعه فايف كاملا لاف
 بوجد كلام خبرك مراد اولدر كه اول كلاف ولائيك وصفو خالق

روى

2185

۳۹۸

وعيت البجره فالى بيان ايدب كند و رنصك و كلن طالبه و صاحبى
 ولائى بي بيوب كاه اولو كه ندر سر روى جهات بوقاف غامله
 كلوب كذ را بلهنى بر بوى بو بجه و ولائى نصيحت و بار شى
 صحبت كه اول كلاف ولايت بو جهاند سويلك بن فقير حقيقه عقل
 البجره بى نو اكي كرمه عفو طاقف ابرو كجه نيكه بيان ايدم شول
 غاشفك كه قصور بو بووب اصلاح ايدم هناك كند و كمالين برور
 كرميد بر زير غاشفك قصورى و معرفت تفك نورى كه و غاشفوا
 انصافى كامل نظوينده قام اولور اوله اولسد بو نوع اوروز رساله
 و طريقى و صاله صر و روى زمانك وينه شى كلكه بر صاحب
 ولائى دعوا سنده كه قوف بيان ايدم لر زير بو دعوا حقيقى
 بو نوعه كسه ايتمنى دكل رسي بورس الله ولايت فاميله شياهو
 بو نوعه اولسنده سبب اولدر كرم بر ابلال كور و كرم سلمات ابا
 بر اوزون بو بو كو كوت سر ابل الله بر بچ ام القيسكه تونيم وصف
 حالمى و قد رتو ولائى صوفى دفتوى ديوان ايليك بيمر حى
 اولوز اول اوزون بو بو ابل الله بر بچ ابل الله الترينه فلم و طاعند

۳۹۸

ÖZGEÇMİŞ

1980 yılında Kayseri'nin Kocasinan ilçesine bağlı Ebiç kasabasında doğdu. İlköğrenimini kasabadaki Mehmet Koçyiğit İlköğretim Okulu'nda tamamladı. Lise öğrenimini Kayseri Şeker Lisesi'nde tamamladı. 1998'de Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü'ne kaydoldu. 2002'de bu bölümden mezun olduktan sonra aynı yıl Türkçe öğretmeni olarak Kayseri'nin Tomarza ilçesinde göreve başladı. 2005 yılında Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı Halen aynı bölümde öğrenimine devam etmektedir. Evli ve iki çocuk babasıdır.

İLETİŞİM

Kurtuluş Mah. Sarımehtemli Cad. 44/2

Tomarza/KAYSERİ

Tel: 0 505 265 85 33